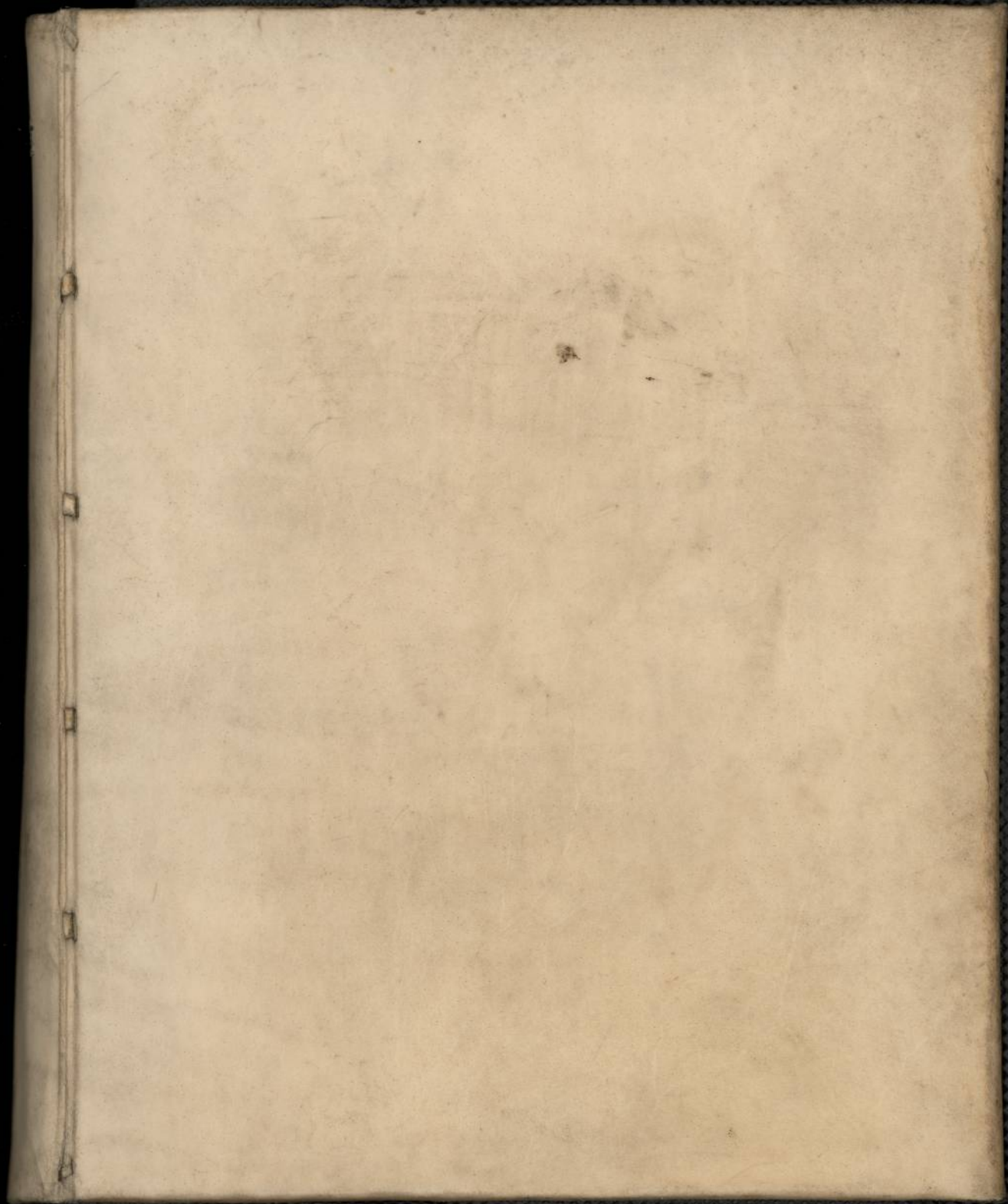

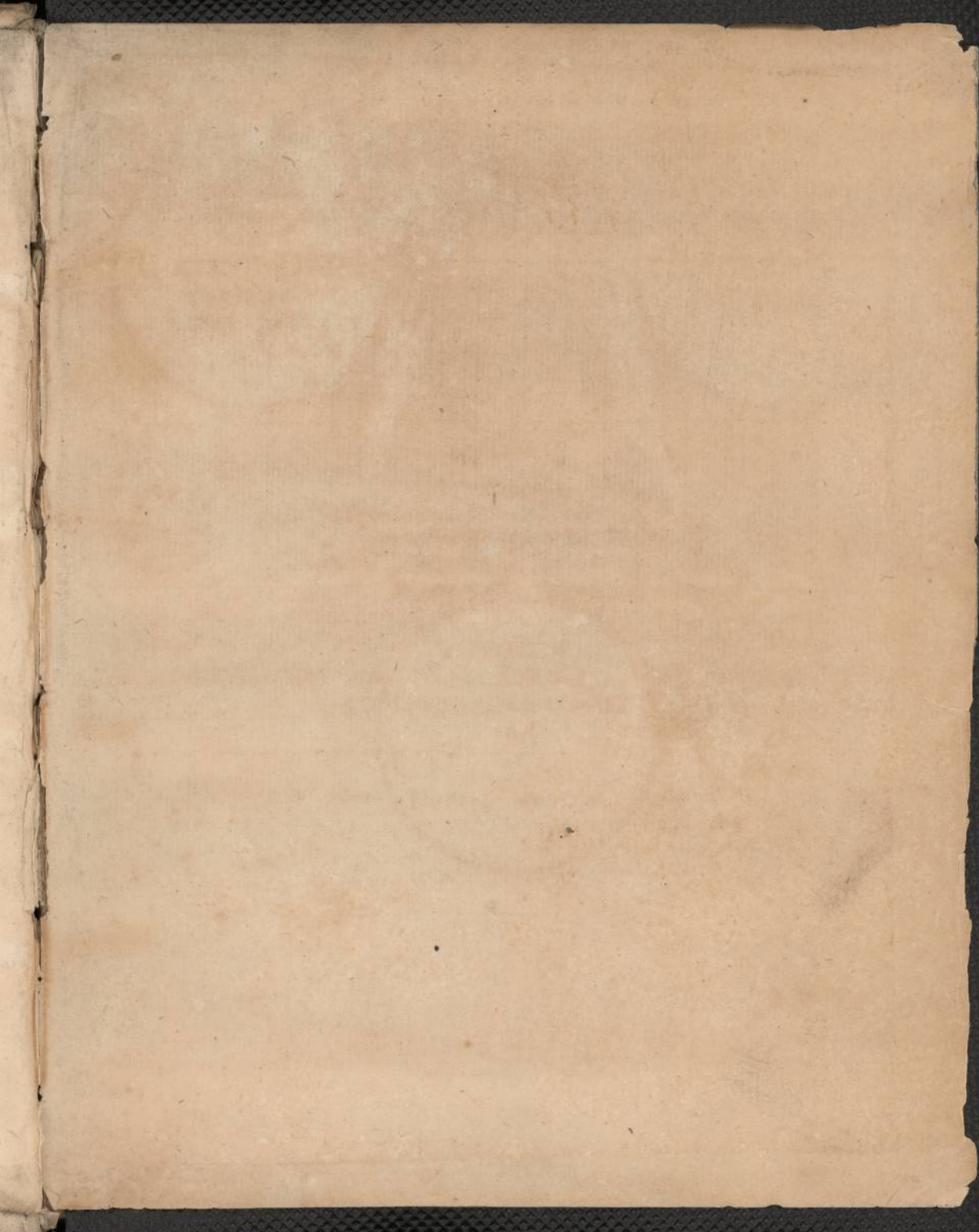

~~XV 66~~

XVII : 4740. I - 4744. I

ST 8060 - 8061

~~G. H. q. 18.~~

THE
GREAT
BRIDGE

1875

THE
GREAT
BRIDGE

1875

THE
GREAT
BRIDGE
OF
CHATHAM
COUNTY

4740.T

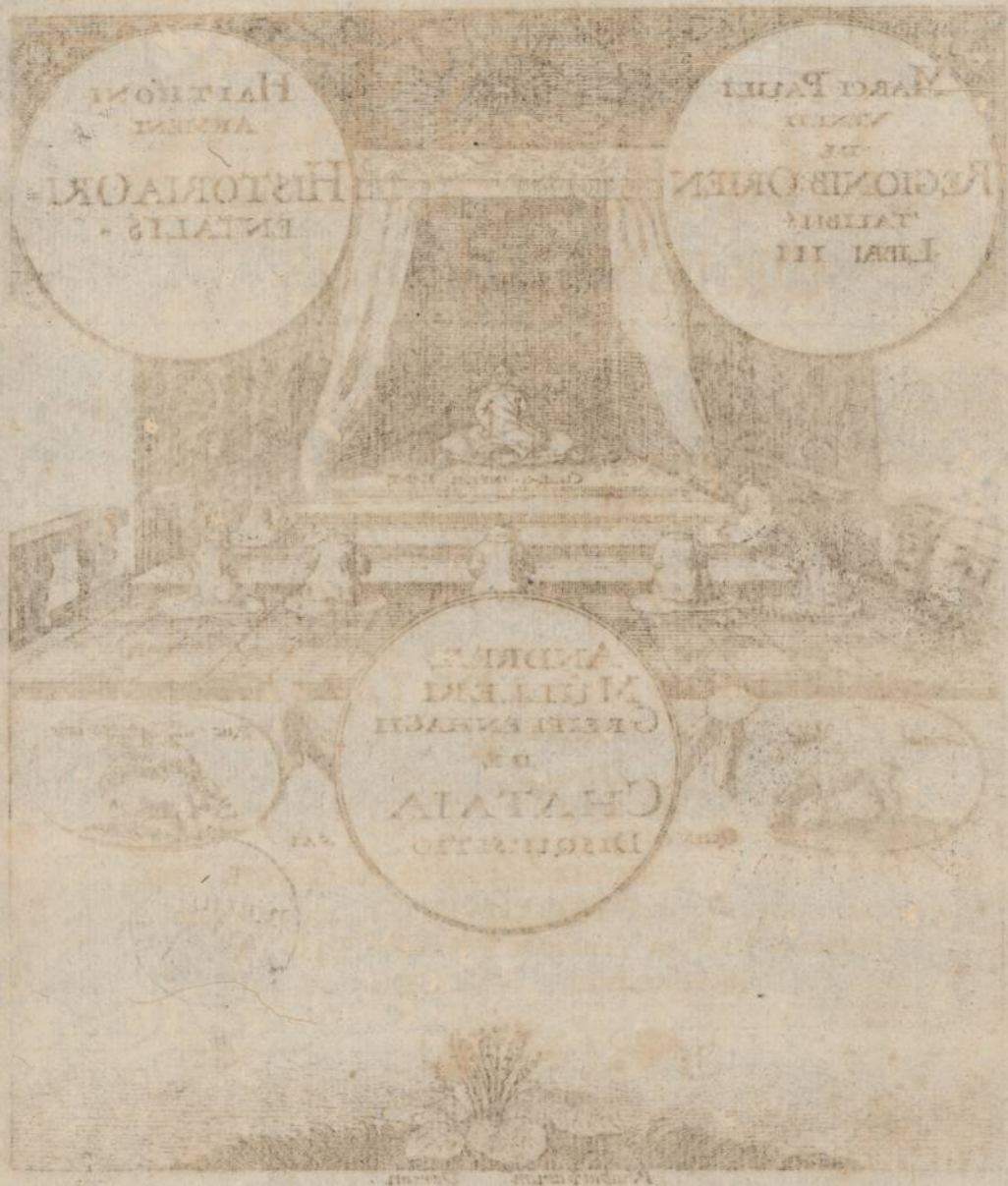
MARCI PAULI
VENETI
DE
REGIONIB: ORIEN-
TALIBUS
LIBRI III

HAITHONI
ARMENI
HISTORIA ORI-
ENTALIS.

ANDREA
MÜLLERI
GREIFFENHAGII
DE
CHATAIA
DISQUISITIO.

Rhabarbarum Verum.

R

C
sheo

H

A
de C
9

Ex

MARCI PAULI VENETI,
Historici fidelissimi juxta ac præstantissimi,
DE

REGIONIBUS ORIENTALIBUS

LIBRI III:

Cum Codice Manuscripto Bibliothecæ ELECTORALIS Brandenburgicæ collati, exq;
eo adjectis NOTIS plurimum tum suppleti
tum illustrati.

Accedit, propter cognationem materia,

HAITHONI ARMENI HISTORIA
ORIENTALIS: quæ & DE TARTARIS
inscribitur;

Itemque,

ANDRÆ MULLERI, Greiffenhagii,
de CHATAJA, cujus prædictorum Auctorum uter-
que mentionem facit, DISQUISITIO; inque ipsum
Marcum Paulum Venetum PRÆFATIO, &
locupletissimi INDICES.

COLONIÆ BRANDENBURGICÆ,
Ex Officina GEORGII SCHULZII, Typogr. Elect.
ANNO M. DC. LXXI.

Reverendissimo & Illustrissimo. DOMINO,
DOMINO

OTTONI

LIBERO BARONI de
SCHVVERIN,

Serenissimi ac Potentissimi

ELECTORIS BRANDENBURGICI
CONSILIARIO INTIMO,

SUPREMO COLLEGIORUM
ELECTORALIUM PRÆSIDI,

DYNASTÆ LANDSBERGÆ, ZACHANI &c.&c.

CAPITULI BRANDENBURGENSIS PRÆPOSITO,
ELECTORATUS BRANDENBURGICI CAMERARIO
HEREDITARIO, &c.

DOMINO MEO GRATIOSISSIMO,
Post debitam tantæ nominis venerationem.

S. P. D.

ANDREAS MÜLLERUS,

Præpositus Berlinensis.

Illustrissime Domine Supreme PRÆSES,

Domine gratiosissime,

Quam egregia, sed malè ante-
hac obstetricata MARCI PAU-
LI VENETI de Regionibus
Orientalibus Historia denuo eden-
da, èque diversa & antiquiore ejus
versione Latina, quæ in celeberrima
Bibliothecâ Electorali hujus loci Ma-
nuscripta extans, à Cl. Viro, D. Jo-
hanne Vorstio, Bibliothecario Ele-
ctorali, demonstrata ac suppeditata
mihi fuerat, illustrāda ac locupletan-
da esset; deq; Mecænate cogitarem,
cujus honorem exemplo Antiqui-
tatis præfarer, nequaquam hæren-

dum mihi erat animo, qui Te habebam. Quis enim est, cui secundum Serenissimum ac Potentissimum Principem, in cujus tamen clementissimam voluntatem, ipsamque adeo munificentiam studio atque opera tua intromissus ac receptus sum, plus debeam? Quod si dissimularem, nã impius forem in sacrosanctam Gratitude. Etenim verè simul ac acutè Senecam, Philosophum tantum non Christianum, scripsisse memini: Quidam furtivè gratias agunt, & in angulo & ad aurem. Non est ista verecundia, sed inficiandi genus. Ingratus est, qui remotis arbitris agit

gra-

❖ ❖

gratias. Idem faciunt, qui dant operam, ut beneficium in ipsos collocatum quam ignotissimum sit. Et dum opinionem clientium timent, graviores subeunt ingratorum. Istud igitur crimen ut ex animo detestor, ita commodam antiqui debiti exsolvendi occasionem hanc dimittere nolui: publiceque nunc profiteor, me tuis quam maximè beneficiis & ulterioribus, quas ostendere soles, expectationibus permotum esse, ut huic quoque Marco Paulo, scriptori desiderato, sed obscuro, & qui citra Orientalium Linguarum beneficium vix ac ne vix quidem intelligi potest, o-

operam meam addicerem, aliaque
nonnulla quæ reipublicæ literariæ
proficua esse possent, subsecivis ho-
ris, etiam ad fallendas hujus temporis
injurias, meditarer: adeoq; laborem
quidem istum meum esse; verum Ti-
bi, cujus gratia & beneficiis etiam ad
hæc talia excitatus sum, ab iis, qui-
bus hæc fortè grata erunt, gratias de-
beri. De cetero precibus meis
Deum O. M. amplius venerabor, ut
Clementissimo ejus Numine felici-
ter porro agas.

ANDR.

ANDREÆ MÜLLERI GREIFFENHAGII,

IN

MARCI PAULI VENETI
CHOROGRAPHIAM,

PRÆFATIO.

yclopica (siquidem *Cyclopis* Homerici esset,)
vox illa esset, quam Poëta in *Ulysse* quidem laudat,
Serabo verò homine Politico indignam iudicat. Hæc
puta :

Ω φίλος Οὐ γὰρ ἰδυμὲν ὅτῳ ζόφῳ, εἰδ' ὅτῳ ἡώς.

Ignoramus, ubi sol occidat aut oriatur.

Hodieque tamen invenias, qui *locorum orbis terra cognitionem*
valdè nauci faciant, ac parum referre autument, quòd quis nò-
rit : *Ubi docta steterint Athena, Quibus terminis terra sancta*
contineatur, Quoque sole exerceantur Indi & Æthiopes. Sunt ta-
men & alii, quibus Geographia magni emolumenti esse visa
est. Ita nempe visum est *Sapientibus*, primorum æquè ac recentio-
rum temporum. Iquè vel ipsi peregrinas peragrarunt terras,
vel alios exploratū hâc illâc emisérunt, vel illorum *Observationes*
studiosè collegerunt. In *Ægyptò* quidem Geographiæ studium
olim non minùs floruit, quam ipsa *Ægyptus*. Eratque hæc quoque
τῶν ἱερωδραμμάτων sive sacerdotum sapientia. *Sesòstris* verò, Rex
gentis, cùm is multum terrarum peragrasset, Tabulas ipse de-
scripsisse dicitur, quas *Scythis* non minùs ac *Ægyptiis* tradiderit.
Vide Eustathium in epistola, quam Dionysio præfixit. Apollonius verò
de Colcbis disertè scribit :

Οἱ δὴ τοὶ γραφεῖς παλῶν ἔθεν ἐγυῖον
 Κύβδας, οἷς ἐνὶ πᾶσι ὁδοὶ καὶ πέποιτ' ἔασιν
 ὑπὸς τὴν τετραφρῆστέ πείρ' ἐπινεισομένοισιν.

*Descriptas servant tabulas, quas ordine longo
 Transmisere patres. His index certa viarum,
 Æquoris & terra totius habetur Imago.*

Romani quoque sub *Julio Cesare* quaquaversum Geometras ablegabant, qui quorumlibet locorum conditiones observarent, & in tabulas referrent. Mittebantur tum ad *Orientem Zenodorus*, ad *Meridiem Polycletus*, ad *Septentrionem Theodorus*. Vacabant verò expeditioni huic *Geographica*, *Zenodorus* quidem annos XXI; *Polycletus* annos XXXII. & insuper; *Theodorus* post annos demum XXIX. Mensesq; XI. ac dies X. revertebatur. Hinc *Marci Agrippa* Mappa parietaria. Vid. *Ætlic. Cosmograph. Pomp. Mela* 1. Similiter *Scylacem Darius Hystaspis*, ut ignotas *Africa* terras exploraret, *Herodoto* Autore, ablegavit. Præterea nulla non gens subinde aliquos habuit, qui terrarum *situm & qualitatem* quomodocunq; describerent. Illi quidem *Mathematicè*; Hi autem *Historicè*. Nam utroq; modo *Geographia* tractari solet. Quanquam hodierna tota ferè *Historica* est. Etiam, ubi *Longitudines latitudinesq; locorum* enarrantur. Quotus enim quisque scriptorum est, qui eas omnes exploraverit, aut explorare possit? Ad primam itaq; classẽ *TABULÆ MAPPÆQUE* referendæ sunt; ad postremam *ITINERARIA & GEOGRAPHICI*, quos vocant, *LIBRI*. Atque utinam etiamnum extarent, quæ utrinq; in quavis gente quoq; tempore prodita sunt! Facerent enim ad luculentiorẽ *Antiquitatis* notitiam, intellectumq; *Monumentorum librariorum*, quæ hõc illõ *αὐτὸ* scribebantur. Nunc verò quamplurima habemus locorum *nomena*, quæ, ut abolita sunt, ita nesciuntur, quò referenda sint, quando *Migrationes & bella* Gentium ob oculos, quod *Mapparum* Geo-

Geographicarum beneficiò sit, ponenda sunt. Scilicet hæc temporis injuria est, quòd optimorum Autorum quamplures perierint. Quid enim est, quod ex antiquitate superest in re Geographicà? *Ptolemæi* fortè *TABULÆ*, sed corruptissimæ; aut *Abulfeda*, *Nassirodini*, *Ulugbeigi*, & aliæ quædam, sed paucis in Europâ visæ, nec integrè prostantes. *Itineraria* deinde *Scylacis Caryandensis*, *Hannonis Cartaginensis*, *Antonini Burdegalense*, sed valdè inepta; aut *Nubiense*. Sed valdè depravatam; tandemq; *Historiæ Geographicæ Strabonis*, *Plinis*, *Solini*, *Mela* & aliquot aliorum. Quibus *Periptum Arriani* & *Marciani Heracleotæ* annumerare licet. Reliquis ægrè caremus. Quorum Autores magnò scilicet numerò *Strabo*, *Abulfeda* & alii laudant. Intereà tamen non delectationi tantum inservit, sed & apprimè utile est, qualecunq; etiam nunc haberi potest, *studium Geographicum*. Quod impensè laudare possem, siquidem id nunc agerem. Facit hoc *Strabo* bellorum causâ. Facit *Aristoteles* Reip. nomine. Alii aliò. Ego verò impræsentiarum *Eruditionis* nomine nunc quidem commendandam putarim Geographiam, quodq; citrà eam multa *sacra profanæq; scriptura* monumenta vix aut ne vix intelligamus. Non pauca sanè Sancti Spiritus oracula sunt, quæ vel *διονομα* sunt, vel perperam exposita sunt & exponuntur, quòd *Geographia sacra* nondum satis rectè tractata sit. *Bochartina* enim *Archæologia* aut *Philologia* potius est, quàm *Geographia*; Et *Particula* quædam, quàm *Opus*, quod *Geographia Biblica* requireret. Attamen placet, quod Autor ejus circà finem præfationis illius scribit: *Quod ajunt, ait, nostrâ nil referre quam mundi partem infederint Chusæi aut Jectanai, vox est belluæ non hominis, nedum Christiani aut viri docti. Hæc asinina sunt axiomata, per quæ retroactis sæculis perit sensus bonarum rerum, & barbaries in mundum invec̃ta est, & æternam timuerunt secula noctem. Nostræne igitur nihil refert ut sacra historia & Prophetarum oracula intelligantur? Hæc autem quis intelliget, dum ignorantur populi quibus hoc vel illud evenisse narratur, aut eventurum præ-*

dicitur? Certe Dei verbo quoad nos non constabit sua veritas, si de Æthiopibus id accipias quod refertur de Saracenis, Nec poterit sacra historia cum exotica conferri, nec eventus cum prædictione. Et Scriptura interpret in devia feretur, ut qui de cepis respondent de allis interrogati. Ac si quis in Casare Gallorum nomen ad Sarmatas referat, aut Britannorum ad Garumantes. Cujusmodi errores cum nemo ferat in Casaris interprete, cur his nihil leviores patienter præteribimus in tractatore Scriptura? Maxime si tales sunt ut ea sacris scriptoribus affingant qua ridicula sint aut ævoluta. Quales nonnulli occurrunt, ex quibus profani homines ansam arripuerunt multa in prophetas deblaterandi, ac si Geographia tam se prodant imperitos quam aut Æschylus aliquis, aut Antonius Diogenes, aut scriptores Argonauticôn. Quæ à me frustra non dici arguet hic ipse liber, in quò hujusmodi maculas à scriptoribus ἱστορικῶν abstergere conati sumus; Et tractare Geographica ut Theologum decuit; Ad Dei gloriam omnia referentes, & scriptura illustrationem, cui non Arabes modò & Ebraeos, sed & Romanos & Græcos scriptores mirum in modum concinere toto opere passim docemus. Atq; eò sine cùm res postulat eorum testimonia congerere non dedignamur. Non quod talibus suffragiis Dei verbum in se fiat firmitus, sed ut infirmitati hominum consulatur, & revincantur arbei, qui nihil habent quod regerant, cum quæ in Scripturis nostris sunt maxime paradoxa in eorum scriptis legant in quorum verba jurarunt. Sic ille. Quod si ergò Mappæ sacræ, quas vel ipse vel alii ediderunt, per omnia sese rectè haberent, nã magna lux accederet Historiæ sacræ. Συγγραμὴν δὲ πρῶτον περὶ τῶν. Idem de Profanis habendum est scriptoribus. Quorum scil. Historias de Expeditionibus, exempli gratiâ Cyri, Alexandri, Tamerlanis, longè jucundius & majori cum fructu leges, si locorum situs & nova non minus quàm vetera nōris nomina. Huc facerent Veterum libelli Geographici, Tabula ac Itineraria. Ideoq; studiosè asservanda erant, reverenterque tractanda. Sed quibus fatiis plerumque obnoxia sint, id vel unius MARCI PAULI VENETI Chorographia docere potest.

Est is liber *utilissimus*, sed & vulgò *neglectissimus* adeoque *defædatusissimus*. *Utilissimus* est, quòd autor *tot terras terrarumq; memorabilia*, (*Ecclesie* videlicet *amplitudinem*, *sectarumque varia receptacula*, *gentium ritus*, *regnorum statum*, *hominum mores*, *differentesq; linguas*, *animalium naturas*, *terrarum proprietates*, *mineralium matrices*, *locorum situs*, *fluviorum conditiones* & *similia*, *nervosè simul ac fideliter isthic consignaverit*,) quòdque solus ille *Extremum nobis Orientem, extremumq; Septentrionem* ita copiosè descripserit. Adeò, ut *Mappa*, quibus ista terræ delineatæ sunt, ferè tota è libro hoc concinnatæ sint. Quæ enim de iis à vicinis utriusq; plagæ gentibus, *Arabibus* nempe, *Persis*, *Indis*, *Turcis*, *Tartaris*, *Sinensibus* scripta sunt, Europæis ignota erant, veluti maximam partem adhuc sunt. Quot verò Europæorum novimus, qui ante *Navigaciones* recentius institutas in *Tartariam Sinamq;* penetraverint, *Observataque sua publici juris fecerint*? Novimus *Odoricum de Foro Julio*. Novimus *Jobannem Carpinum*. *Guilielmum* item de *Rubruquis*, *Haythonem Armenum*, *Nicolaum de Comitibus*, *Benjaminem Judaum Tudelensem*. Quorum libelli lectu quidem digni, huic tamen longè postponendi sunt. Parum enim illorum scriptis continetur quod ad *perfectionem Geographiæ* faciat, cujus hic amplissima Seges est. Ac ea potissima causa fuit, quare *libros ejus denuò edendos ac Commentariis illustrandos, novaq; Mappa Geographica ornandos suscipiebam*. Cujus operis ubi prior pars in publicum exit, nonnulla de *Autore ejusq; libris*, ut & *Commentariis*, quos paro, præmittenda sunt.

I. AUTOR.

Autor ergò MARCUS PAULUS VENETUS est.

Ejusq; a. Etas.

Qui, quò tempore vixerit, ipse satis superque indicat. Videsis *Indicem chronographicum* & paulò post *Iter Autoris*.

b. Patria

Ei VENETI quidem nomen *Patrium* erat. Sicq; dici amavit,

quòd *Venetis* oriundus esset, urbe & Republicâ florentissimâ, cujusque cives tunc & ante toto orbe cognitò *commerciis* vacabant, ad *Orientem* maximè.

c. *Nomen.*

Sed PAULI nomen *Gentile* illi erat, ut ex Patris Patruique nominibus liquet. Sunt qui *Polum* & *Marcum Polum* & *Marcopolum* appellent. Et hoc inde, quòd *Pauli* nomen sub literis *All* ab Italis pro ratione legendi ipsis usitatâ non aliter enunciatur. Aliàs verò *Paolo* scribere solent. Ego *Paulinum* nonnunquam voco, quia *nomen* hoc est, non *pranomen*. Idem Paulus hic pòst & MILLIONIUS à nonnullis appellari cœpit, quòd Tartaricas divitias, per *Milliones*, quòd est, *myriades* supputaret. v. *Testim. XXII.*

d. *Conditio.*

Sed vehementer errant, qui *Marcum Paulum Venetum* & *Paulum Venetum Eremitam* pro eòdem habent, quòd *Paulus Venetus* uterque dici soletur. v. *Spizel, inter Testimonia, quæ sequuntur.* Hic enim longè posterior vixit. Circà annum puta 1420. à nato Christo. Fuit autem *Philosophus* suo tempore insignis, cujus multa extant opuscula. Erat & ex ordine Eremitarum Augustiniensium. vid. Jac. Bergom. Possevin. Trithem. Deq; scriptis ejus *Gesneri Bibliothecam* & *Tomasini Bibliothecas Patavinas.* Neque reverà Venetus erat. Namq; *Utini* natus erat. Venetus vero dictus, quòd Venetiis educatus esset. *Noster* verò ab ipsâ Juventute peregrinationibus, mercatura ac aula operam dedit, ut ex *Indice* constare potest.

e. *Iter.*

Anno ergò Dominicæ Incarnationis 1272. unâ cum patre & patruo in Tartariam abiit, ibique multo tempore *Cubla*, potentissimo ejus temporis Monarchæ, à ministeriis fuit. Per hanc occasionem, veluti alter *Ulysses* aut *Aeneas* aliquis,

Πολῶν δ' ἀνθρώπων ἶδεν ἄστεα καὶ νόον ἔγνω,

Mul-

Multum ille & terris multum jactatus & alto.

Ad extremum enim *Orientem & Septentrionem* pertigit. Iterumq; remotissimas ad *Austrum* Insulas visit. *Quibus Viis*, non satis liquet. Neque enim tam itinera sua, (quod capite sexto, nono & decimo libri primi strictissimè facit,) describit, quàm *distantias*, *situs & conditiones locorum*. v. *Testimon: III.* Ac mirum est, cur famosi illius *Muri Sinici*, siquidem eâ ætate fuerit, ne verbulo meminerit, qui studiosissimè talia annotavit. Scribitque *Athanasius Kircherus*, vehementer se mirari, quòd *Paulus Venetus* id non fecerit, cum necessariò *murum* illum transire debuerit, cum *Sinas* introisset. Sed *Forsan*, inquit, *ad Oceanum orientalem*, *ad quem se pervenisse scribit*, per *Aquilonaria regna longè lateq; divagatus per Coreanum sinum maritimo itinere intrà Catajum*, id est, *Chinam pervenisse vero baud absimile est*. Ita ille *Chin. Illustr. p. 90. a.* *Martinius* contrà, inde, quòd *Venetus* muri non meminit, ipsum non à *Septentrione*, sed ab *Austro* in *Sinas* pervenisse, jam ante contenderat. *Non temerè ausim*, inquit, *asserere, Marcū Paulum Venetū etiam per Australes provincias Sinam primū penetrasse, non per Boreales*, quod tum ex scriptis illius demonstro, tum quod nullam magni illis muri faciat mentionem, non ex eò, ut quidem rentur, quod tum murus ille à *Tartaris* esset dejectus, quod falsum esse, & ipsa experientia oculis testatissima & omnes *Sinarum* convincunt *Historia*, sed quòd eò usq; *M. Paulus* non pertigerit. Ita ille *Atlantis p. 74. b.* Idem ejusdem libri p. 117. a. 119. b. *Venetum* cum *Tartaricò Ivenæ* familiæ exercitu *Sinas* penetrasse scribit; *Tartaros* verò cum terras *Mien*, *Junchang*, (vel *Junnan*) aliaque *Indiæ* extrà *Gangem* regna devicissent, per *Queichen & Suchuenam* orientalem, *Tibeticas & Prete Joannis* terras, ac demum *Tanyu* regnum ingressos esse; eoque occupato per *Xensi* occidentalem in *Catajum*, hoc est, *Sinas* rediisse; tandemq; expulsis è *Catajo* *Tartaris* orientalibus, *Mangin* quoq; occupasse. *Quares*, inquit, *ad Marci Pauli Veneti intellectionem primaria est, ac prorsus necessaria, ut illius scripta legentibus facile patebit*. Jamq; de

de *Tartarorum irruptione* ac *viâ* res extrâ dubium est. Suntque illius vestigia munimenta illa & civitates, quæ *Ibena*, seu *Gingischani*da, in provincia *Queicheu* condiderunt, veluti sunt *Pugan*, in ipsò aditu, *Chinyen*, *Xecien*, *Tunggin*, *Tanki*, *Jungning*, *Puting*, aliaque plura. Fuit & Marcus unâ cum patre & patruo in ipsò Exercitu Tartarico, cum *Sianfu*, *Mangi* Civitas, deditione caperetur. Anno nempe tertio vel quarto post captam Regiam *Quinsai*, subjugatumque universum *Mangium*. *Mangium* verò anno Domini 1628. (quod ipsò *Ciamba* Cublæ tributaria facta est,) oppugnari cœptum est ejusdem Cublæ auspiciis. v. *Aut. libr. 11. c. 54. 58.* Anno nempe quinto postquam Sinam borealem, quam quidam *Chatajam* vocant, occupâisset. *Nasiroddinus* enim disertè tradit, *Gingischani*darum Imperium *Chatajam* omninò stabilitum esse anno *Quei bai* 9680. *Venni* 8864mi, hoc est, anno Domini 1263. Sed *Mangium* & ipsa urbs *Sianfu* serius Tartaris subjecta est. Nam Venetus circâ annum demum 1275. in Sinam penetravit. Anno verò 1279. tota *Mangium* expugnata est. Quanquam *Jos. Scaliger* consummatæ huic expeditioni annum Domini 1287. è *Consalvo Mendoza* tribuit. v. *Horn. Orig. Amer. 255. & Orb. Imp. p. 308.* Sed nihilominus miror, quòd *Muri*, quem dixi, Autor omninò non meminerit, qui terras suprâ infraq; eum abundè describit. Nec ausim asserere, istum post Veneti demum tempora conditum esse. Si quidem *Ibnesaïd*, quem *Abulfeda* laudat, illius disertè meminit. *Abulfeda* verò, quem *Ibnesaïd* antecessit, anno quinquagesimo post Venetum floruit. vid. *Diff. de Chataja p. 15. 32. b.*

II. LIBER.

Ceterum cùm Venetus anno Domini 1295. Venetias rediisset, hanc, quam dico, Historiam concinnavit posterisq; relinquendam censuit.

a. *Lingua Originalis.*

Ut autem Venetus erat, ita *Italicè* opusculum hoc scripsit, ut ex *Præfationibus* ambarum versionum Latinarum liquet. Quod

an idem illud sit, quod sub titulò *Del Viaggi di Messer Marco Polo Gentiluomo Veneziano* Joannes Baptista Ramusius nel secondo volume della navigationi & viaggi da esso raccolti Venetiis anno Christi 1553. edidit, equidem judicare non habeo. Hoc scio, quòd ferè omnia, quæ ibi leguntur, *Veneti* sint, pauca adventitia. Sed *Arbanasius Kircherus*, cum textum aliquem de *Japoniis* è *Ramusii* Editione citasset: *Hæc ad verbum*, inquit, *ex Marco Paulo Veneto desumpta videntur.* *Oedip. Æg. Tom. I. p. 400. & Chin. Illustr. p. 143. a. Purchasius* etiam *Italicam*, quam dixi, editionem *Versionem*, vocat. Et sunt, quibus *Venetus* non *Italicè*, sed *Latine* scripsisse videtur. Hi scilicet scribunt: *Marcum Genua, in diutino carcere detentum, libellum hunc conscripsisse, eumq; paulò post à Genua quædam Italicè versum; versionem verò Italicam de novò Latine redditam esse ab aliquò Franciscano, eamq; nunc Originalis textus vicem supplere.* Jamque de carcere, in quem autor dejectus sit, nihil, mihi quidem, constat. Fortè belli *Genuensis*, quod *Veneti* sub reditum ejus ex Oriente gerebant, occasione captivi sortem incurrit, qui inter Tartaros in honore vixerat (*v. 2. Macc. IV. 47.*) De cetero libentius fœcerim cum iis, qui Paulum *Italicè* scripsisse perhibent. Et suadet hoc imprimis *Francisci Pipini*, Monachi Dominicani, *testimonium*, quippe qui Autoris coætaneus erat, & maturè, ac primus, *Veneti* librum transtulit.

b. *Versiones.*

i. *Latina.*

a. *Bononiensis.*

Testatur autem, sese illum è *vulgari* Italicorum Linguà *Latine* reddidisse de voluntate Ordinis sui. Id *Bononia* factum esse puto. Hæc ergò prima versio erat, sed nunquam typis publicis edita. *Manuscripta* tamen alicubi extat, *Patavii* nempe, in Bibliotheca Canonorum Lateranensium S. Joannis in viridario. Testis *Jac. Phil. Tomasius* in libro de *Manuscriptis Bibliothecarum Patavinarum* tam privatarum, quam publicarum, qui *Utrini* anno 1639 editus est. Extat item *Colonia* hîc *Brandenburgica* in Serenissimi ac Potentis, ELECTORIS BRANDENBURGICI, Domini mei clemen-

tissimi Bibliothecâ. Quam eandem esse, quæ Patavii asservatur, auspicalia ac finalia libri verba, quæ Tomalinus refert, & Electorali Manuscripto exactè respondent, planè docent.

b. *Basileensis.*

Sed præter hanc alia Versio in *Germaniâ* suscepta est, proditiq; seorsim primùm. Pòst *Novi orbis*, quem vocant, *Operi* inserta est. Quod opus *Basilea* *Joannis Huticbii* studio, *Simonis* verò *Grynæi* consilio, & *Joannis Herwagii* impensis editum est. Hæc editio aliquoties repetita est eodè locò. Pòst & *Helmstadii* anno 1585. à *Reinero Reineccio* editus est Autor noster unà cum quibusdam aliis.

2. *Germanicæ.*

Et vix prodierat *Novi Orbis* Opus, cum ecce totum opus *Germanicè* redderetur à *Micbâle Herrio* quòdam, sicq; *Argentorati* Anno Domini 1534. typisederetur.

Hieronymus Megiserus verò ex *Italicò*, quem *Ramusius* ediderat, *textu Chorographiam, Tartaria* fecit, ediditque *Lipsiæ* anno 1611.

3. *Lusitanicæ.*

Sed Germanorum studia præcesserat *Lusitanica* librorum *Venetî versio*. Cum enim *Lusitani* sub *Henrico* varias *Atlantici maris* insulas detexissent; *Vasco Gama* verò *Emanuelis* Regis *Lusitanici* auspiciis *Bona spei Promontorium*, quod priores sub *Jobanne II. Emanuelis* antecessore *Exploratores Tormentorum* vocaverant, superâisset, viamq; in *Indiam Orientalem* invenisset, neglecta ante *Itineraria* eorum, qui de illis terris retulissent, conquesta sunt à nonnemine *Eleonoræ*, *Emanuelis* uxoris, aulico. Idemque *Ulisipone*. Anno 1502. trium de his rebus Autorum scripta *Lusitanicè* edidit. Unum *Pauli Veneti* est. Alterum *Nicolai Veneti*. Hic circa annum 1400. per XXV. annos in Oriente vixerat. Ejusiter verò *Puggius*, *Papæ Secretarius*, *Latinè* ex ore ipsius consignaverat. Hic est quem *Ortelius Nicolaum de Comitibus*, alii *Nicolaum de Conti* vocant. Tertium *Epistola* est, quam *Hieronymus*

mus

mus de S. Stephano, Genuensis, Tripoli Syriæ anno 1499. ad amicum Germanum scripserat. Itaq; *Pauli* quoque *Veneti* libri in *subsidium Navigationis Indica* requisiti sunt & editi. Quod nec mirum. Nam & *Christophorus Columbus* ejusdem *Veneti* fide ignotas quæsiit terras, ut in *Commentario* sub voce *Zipangri* dicam.

4. *Belgica.*

Postremum in *Belgicam* horum librorum versionem hæc ipsa hora, quâ hoc scribo, incidi. Ejus autor *J. H. Glazemakerus* est, qui *Alcoranum* quoque è Gallicò *Belgicum* fecit. Videturq; *Occasione*, *Atlantis Sinici*, ubi nonnulla *Veneti* loca, quæ *Glazemakerus* editioni suæ præmittit, explicantur, versionem hanc adornasse. Editâ est *Amstelodami* anno 1664. Autor v. editionem *Reineccianam* (alicubi vitiosam) sequitur, Ejusque *marginalia* unâ transtulit.

3. *Versionum Discrepancia.*

Sed cum libri hi primis adeò temporibus inter fabulosos vulgò referrentur, sicq; negligerentur, facilè factum est, ut variè contaminarentur à Librariis. Idque non circà barbara terrarum gentiumque nomina tantum, sed & circa *Historiam ipsam*; sic, ut quædam *addita*, quædam *extrusa* videantur, quædam etiam *planè immutata* sint, Dabo unum atque alterum specimen per collationem vel trium tantum Editionum:

E libro primo.

1. *Latina MStæ Branden- burgica.* 2. *Italicæ Ramusianæ,* 3. *Latina Basileensis.*

Liber Dni Marci Pauli de *Dei Viaggi di Messer MARCI PAULI VENETIIS de Conditionib. Marco Polo Gentil- NETI DE REGIONI- & consuetudinibus Ori- buomo Veneziano. BUS ORIENTA- entalium Regionum. LIBUS*

Primum capitulum.

Lib. I.

Lib. I.

Qualiter & quare Dnus Nicolaus Pauli de Venetiis & Dnus * Marcus transierunt ad partes Orientales.

Quomodo Nicolaus Paulus & Mattheus Paulus, fratres, in Orientem concesserint.

CAP. I.

Tem-

Tempore, quo Balduinus sceptrum Constanti-
 nopolis Imperii gubernabat, Anno ab Incarnatione
 Dn. M. CCLII. Nobiles & honorabiles prudentesq;
 germani inclitæ civitatis Venetiarum incolæ
 vitæ propriam diversis opibus & mercimoniis
 neratam communi concordia in portu Venetiarum
 prospero vento flante Duce DEO Constantinopolim
 perrexerunt. Horum major natus Nicolaus, alter
 verò Matthæus. Cumque in Constantinopoli
 urbe brevi ibi tempore fuissent expediti, navigantes
 inde *profecti amplius in Pontum Euxinum, appu-
 ris gratia perveniunt ad portum Civitatis Armeniæ,
 quæ dicitur Soldadia. *Donete dunque sa- Balduino principe in-*
pere che nel tempo di clyto regni Constantino-
Balduino Imperatore, politani scepra tenente,
diConstantinopoli doue anno scilicet ab incarna-
allora soleua stare un- tione Domini M. CC.
Podesta di Venezia per LXIX. duo Viri nobiles
nome di Messer lo Doze & prudentes de clarissima
correndo gli anni del Paulina familia nati, ci-
N. S. MCCL. Messer ves Veneti, navem va-
Niccolo Padre diMarco riis onerantes mercibus
& Messer Massio Polo communi consensu Ve-
fratello di detto Messer netiis solventes, prospe-
Niccolo nobili honora- ro vento & Deo ducatum
ti chevi di Venezia, felicem prastante, sul-
travandosi in Constan- carunt mare mediterranea-
tinopoli con molte lo- neum, & per angustas
ro grandi mercantie, Bosphori fauces conten-
bebbero insieme molti dentes, Constantinopo-
& final- lim pervenerunt. Ubi
mente deliberoano an- cum paucis quievissent
dar nel Mar maggio- diebus, iterum velis ven-
re per vedere se potes- tum dantes trajecerunt
tero accrescere il lor ca- Pontum Euxinum, appu-
comprare mol- leruntque ad portum civi-
te bellissime gioie & di tatis Armeniæ, quæ Sol-
gran pezzo, partendo- dadia appellatur.

* leg. Matthæus.

si di Constantinopoli navigorno per il detto Mar

* leg. profectionis. Maggiore ad un Porto detto Soldadia.

Et libri secundi cap. 64. de Lacu Quinsayensi.

1. Brandenb.

2. Ital.

3. Basil.

Versus meridiem est in illa civitate lacus magnus, qui triginta milliarum gyro continet.
 Et è situata in questo Versus meridiem est lacus magnus intra moenia
 modo, che là da una- cus magnus intra moenia
 banda un lago di acqua arbis, qui triginta millia-
 dolce, qual è chiariss- ria in circuitu suo conti-
 mo, è dal l'altre un a. fi- net.
 ume grossissimo.

Sequitur

*Sequitur immediatè.**Paulo post.**Sequitur immediatè.*

In hoc circuitu supra lacum sunt multa palatia & multe domus nobilium magnæ, & interius & exterius sunt mirabiliter ordinatæ. Sunt & ibi Ecclesiæ idolorum.

D' interno a questo vi sono fabricati bellissimi edificii è gran palagi dentro, è di fuoril mirabilmente adorni, sono di gentil buomini, e gran maestri. Vi sono anco molti tempj

Habens in litore plurimas domos nobilium, foris & intus ornatas.

Sequitur immediatè.

Sunt quoque ibi delubra idolorum.

*Sequitur immediatè.**de gl' Idoli, con li loro**Sequitur immediatè.*

In medio lacus illius duæ parvæ insulæ sunt, & in qualibet ipsarum est palatium pulcrum & nobile valdè. Ibi sunt omnia præparamenta & vasa pro nuptiis necessaria vel solenni convivio.

monasterii, dove stanno chi che gli servono; sotto questo lago due Isole, sopra ciascuna delle quali vi è fabricato un palagio con tante camere, e loggie

In medio verò lacus sunt duæ parvæ insulæ & in qualibet est elegantissimum castrum seu palatium, in quibus continentur præparamenta & vasa quæque necessaria pro nuptiis & solennibus conviviis.

b. paulo post.

Oltre di questo si ritrovano in detto lago legni, ovvero barche in gran numero, grandi, e picciole per andare a solazzo, e darzi piacere.

paulo post.

Et veramente l' andare per questo lago dà maggiore Consolatione & solazzo, che alcun' altra cosa che haverli possa in terra perche giace da un lato a lungo della città, di modo che da lontano stando in dette barche si veda tutta la grandezza & bellezza di quella.

a. *Hujus fluminis longè post mentio fit in Cod. Brand. & Basil. Meminerunt & alius Lacus, qui Palatii Facfurinii muris continebatur*

b. *Hoc & quod sequitur in Codd. Brandenb. & Basil. non habetur.*

Et libri tertii capite septimo.

1. Brandenburg.

2. Ital.

3. Basileensis

In hac Insula Zipangu *In questo Isola & in* Colunt viri Zipangrii va-
 & in regionibus illis i- *altre vicine tutti i loro* ria idola, quorum quæ-
 dola multa sunt caput bo- *idoli sono fatti diversa-* dam habent caput bovis,
 vis habentia: quædam ve- *mente perche alcuni* & quædam caput porci, &
 rō arietis sive canis aut *hanno teste di Bovi, al-* quædam caput canis atq;
 aliorum animalium di- *tri di Porci, altri di Ca-* aliorum diversorum ani-
 versorum. & quædam ido- *ni e di Becchi e d' diver-* malium. Sunt etiam quæ
 la ibi sunt quatuor facies *se altre maniere & vene-* habent quatuor facies in
 habentia in capite uno: a- *sono alcuni, ch' hanno un* uno capite: alia tria capita
 lia etiam sunt quæ tria ca- *capo e duo i volti, altri* unum super collum, & duo
 pita habent, unum supra *tre capi, Cioè uno vel* alia super utrumque hu-
 collum & alia supra hu- *luogo debito, g' altri* merum. Sunt rursus quæ-
 meros hinc & inde. quæ *due sopra cada una delle* dam quæ quatuor habent
 dam autem quatuor ma- *spalle altri c' hanno* manus, alia viginti, & alia
 nus habent, quædam de- *quattro mani, alcuni* centum. Et quod plures
 cem, & quædam centum, *dieci, & altri cento;* habuerit manus, majoris
alia ducenti & ultra. *quelli che ne hanno più,* putatur veritatis. Et quum
 Id a, idolum quod plures *si tiene che habbino* incolæ interrogantur, un-
 manus habuerit amplioris *più virtù & à quelli* de hanc habeant traditio-
 putatur esse virtutis. Cum *fanno maggior riveren-* nem, respondere solent, se
 autem ab incolis Zipangu *tia, & quando i Chri-* patres suos in hoc imitari,
 horum ratio vel causa *stiani gli dimandano,* nec aliud credere debere
 quæritur, nihil aliud re- *perche fanno gli suoi* quam quod ab illis acce-
 spondere sciunt, nisi quia *idoli così diversi, ril-* perunt.
 fic est à Patribus ipsorum *spondono, Così nostri*
 creditum, & talem ab eis *padri & predecessori*
 Traditionem habent, *gl' hanno lasciati.*
 quam volunt imitari & credere, quod imitati sunt patres eorum.

Hæc hætenus. Quibus addo: Etiam capitum numeros haut per omnia eosdem esse, si Ramusianum cum Basileensi & Brandenburgico Codice conferas. Imò integra duo capita in recentiori Germanica versione addita sunt, quæ in ceteris editionibus non reperias.

4. Alle-

4. *allegata è Veneti libris, quæ ibi non leguntur.*

Sed magis mirum est, quòd nonnulla à recentioribus Scriptoribus, è Veneti libris citata leguntur, quæ in editionibus nostris non leguntur.

a. *Basileensis* enim editionis autor tradit, Venetum in quodam loco subindicasse, quòd *Latine scivisset*. Id nullibi invenio. Meminit quidem Patris Patruisque sub nomine, *Latinorum* (I. 4.) sed quis inde firmiter colligat, eos *Latine* scivisse? Maximè, cum Europæi in Oriente etiam tunc & *Latini* & *Franci* dicerentur, et aliqui Germani, Poloni, Lusitani essent. *vid. Diss. de Chatajâ*. Neq; *Latinorum* vocabulum extat in codice Brandenburgico. Ut verisimile sit, in textu id non fuisse. De ipsius *Marci Latinitate* nihil hic lego.

b. Est qui *Paulo Veneto* tribuat, ipsum urbem *Quinsay* in *Anian* posuisse. Et quis hoc credat, qui vel secundi libri c. 64. legerit?

c. *Martinius* quoque, diligentissimus Autoris nostri lector, *Historiæ Sinensis Dec. I. libro octavo p. 319.* hæc habet: *Catai* terram nigram significat, & ut *M. P. Venetus* scribit, ita desertum vocatur, quia *Catay* regni populis est habitatum. Loquitur de *Deserto extra Murum Sinicum*. Quod ubi *Catay* *Venetus* vocet, non memini me legere. Imò ipse *Martinius* mox subjicit: *Catayum a Sinicum Imperium esse luce meridiana clarius in nostro Atlante ostendimus*. An volebat dicere (ut ex præcedentib. colligi possit) desertum illud *Caro Catay* dictum esse, quod eò quidam è *Catai* seu *Sinis* migrassent? Sed vocem *Carocatay* multò minus in *Veneto* invenias. *v. Diss. de Chataj. p. 2. b. fin. 3. a. fin.*

d. Idem hic *Martinius* *Marcum Paulum* explicare ac vindicare fatagit, circa ea, quæ de lacu *Chin* pueroque in eò servatò scripserit. *vid. Testimon. XVII. numer. 3.* Sed nec hujus *Veneti* editiones nostræ meminerunt. Eandem tamen *Historiam* alii habent. Ex quibus, diversè tamen, *Maginus* eam refert, hunc in modum: *Scribit quidam in Sancti (Martin: Junnan) provinciâ latum esse rotundum,*

dum ex inundatione anno 1557 factum, in quo submersa sunt civitates septem præter oppidula & pagos & mortalium ingentem numerum, unum tantum puero inter truncum arboris (Mart. suprâ ligna vecto,) servato.

c. Sed & *Josephus Scaliger* integrum verborum textum de *Dodecaeteride Tartarica* è Pauli Veneti libris, & è XXV. quidem capite libri secundi. citavit in *de Emendatione temporum. vid. Testim. X.* sed eò locò nihil hujus invenies. Et nec ordo historię nec titulus capitis hoc suadet. Sed nec alibi hoc invenias (si fortè in numeris errasset *Scaliger*, veluti ejusdem operis libro VII. p. 338. librum secundum auctoris laudat, ubi tertium designare volebat.)

s. *Codex MStus Brandenburg.*

Ceterum de *Codice* quoque, quem in *Electoralis Bibliothecæ* asservari dictum est, non nihil addendum est. Est is in *membranâ* descriptus, & ut videtur in *Galliâ*. Est enim in eodem volumine præter tres aut quatuor Latinos, etiam *Gallicus* liber compactus eadem, quâ ceteri manu scriptus. Scriptura ipsa *Antiquitatem* redolet. *Paulinianæ* verò *Historiæ Versio*, quam exhibet *codex* iste, stylo quidem non benè Latino, sed, uti seculum illud ferebat, concinnata est. Ulti & *Peregrina nomina* multis hîc mendis laborant. Attamen persæpè lucem affert priorum editionum tenebris. Rectè enim hîc legitur: *Coturnices, Quiansu, Rutheni, Spica, Tarocoram, Tenduch, Zipangu, &c.* Pro quibus in *Basileensi* editione malè scriptum est: *Conatices, Quiansu, Rutheni, Spicum, Carocoram, Tenduch, Zipangri &c.*

6. *Fides Relationum.*

Nunc ad præcipuam præfandorum partem veniam, *VINDICIAS* nempe *AUTORIS, LIBRORUMQ;* ejus. Hos, ut dixi, *FABULARUM* loco quamplurimi habuerunt, & vix majoris fidei quàm *Lucianica* commenta, aut *Historiâ Pythæ Massiliensis*, qui universum *Europæ* Septentrionem ad mundiusque fines se perlustrasse scribens vel ideo malè audit. ὃ ἔδὲ τῷ Εὐμῇ πτεύσει τις λέγοντι. *Quod ne Mercurio quidem dicenti crederes*, inquit *Strab. l.p.m. 71. v. lV. p. 139.*

Hic

Hic passim & alios terrarum Historicos perstringit, Fabularumque ac mendaciorum accusat. *Herodotum* puta, *Ctesiam*, *Helanicum*, *Periplus*, *Indicarum* in communi scriptores, libro I. Deq; postremis his disertè ait: (ὡς ἔπ' τὸ πολὺ ψευδολόγοι γεγονάσι, καθ' ὑπερβολὴν δὲ Δημάχῳ. Ἰὰ δὲ δευτέρῳ λέγει Μεγαθένης Ὀνησίκριτός τε καὶ Νέαρχῳ καὶ ἄλλοι τοιοῦτοι.) Quod plerq; mentiti sint: præterliquis *Deimachus*, proximè *Megasthenes*, *Onesicritus*, & *Nearchus* aliq; tales, libro II. Eos non per omnia quidem absolverim. Laudandos tamen putarim, quod nonnulla annotârint, quæ pluribus tunc ἅπαντα visa post experienciâ comprobata sunt; quodque fidem suam aliena fide liberaverint, veluti & ipse *Strabo* fatetur, quòd quamplurima, cum quaquaversum peregrinaretur, audiverit quidem, sed ipse non viderit. Etiam hoc addens: (ὁ δ' ἀξιῶν μόνος εἶδέναι τὰς ἰδόντας ἀναίρει τῆς ἀκοῆς κρείττερον.) Qui verò contendit eos solos scire qui viderit, is auditus in judicando officium tollit. libro II. Quanquam ipse opidò sit falsus, ubi aliorum fide *Casium* mare inter *Sinus* refert, libro II. Neque enim in Oceanum, ut ex *Eratosthene* dictitat, exit, sed mare per se est. Faciebant quidem cum *Eratosthene* etiam *Dionysius Afer*, *Pompon. Mela*, *Plinius* & multi veterum alii. Sed Experientia confirmat, quæ *Herodotus* verè scripserat: ἡ δὲ κατὰ τὴν θάλασσαν θινὴ τῷ ἑαυτοῦ, & συμμίσγῃ τῇ ἑτέρᾳ θαλάσῃ. Quicum & *Diodorus Siculus* & *Aristoteles* faciebant. Certè verissima sæpè scribuntur ab iis, qui suspectæ sunt aliis fidei. Attamen & nostri *Venetis* fidem a. plures ab olim roant, b. multi in dubium vocant, c. pauci alicujus faciunt, d. unicus autem vindicare suscepit.

a. Qui ergò fidem ejus lacerant, stupendam imprimis *Quinsay* urbis, avisque *Ruc* magnitudinem, ut & *Indicam Adamantum* venaturam objectant. Legat, qui volet *Neandri* è *Bodino*, *Jul. Caf. Scaligeri*, *Cluveri*, *Olearii*, *Hornii*, *Bertii* Testimonia, quæ sequuntur. His in genere nunc quidem respondeo: *Marcum* vel verissima scribere, vel relata referre. Prius

abundè è *Commentario*, constabit. Ibi videtis titulos: *Adamantes, Presbyter Joannes, Quinsai, Ruc.* Posterius ipse *Paulus* subinde innuit. Ut enim pleraque, quæ incredibilia videri poterant, sibi visa esse disertè memorat; vocibus utens ut maximè talibus: *fideliter descripsi.* I. 47. *Coram positi vidimus, atq; ut ita dicam, manibus contrectavimus.* II. 70. *Fui in hac provinciâ* III. 9. *Fui in hac civitate,* II. 64 &c. Sic, & passim, quæ ipse ab aliis audiverit, sibi haut visa esse testatur, vocibus:

Ajunt. I. 14. bis. 27. *Afferunt.* II. 40. *Audivi, & quæ relaturus sum ab aliis didici.* I. 28 *Credunt.* III. 27. *Dicitur.* II. 52. *Fama est.* III. 22. *Feruntur.* I. 34. *Non vidi.* II. 70 III. 8. 13. 19. *Non potui explorare* I. 47. *Putatur.* II. 59 64. III. 8. *Si nautis credimus.* III. 42, &c.

Secutus in hoc superiorum seculorum scriptores *Græcos & Latinos*, apud quos similia nonnunquã leguntur, vid. *Herod.* III. 9. VII. 3. *Dion.* I. LIV. de *Augusto*, *Ælian. Histor. Anim.* XI. 14. *Pausan.* VI. ubi de *Oibota*. *Sueton.* *Claud.* I. 15. *Tacit.* IV. 10. 1. *Tubero* I. *Histor. temp. sui.* Quorum omnium verba *Freinsheimius ad Curt.* IX. I. 34. transcripsit. Neque tamen falsa semper sunt, quæ se non vidisse, sed audivisse refert Auctor, ut item è *Commentario* patebit. Ubi de *Miraculis* quoque differere dabitur.

b. Mitius videntur agere, qui *dubitant*, verane sint an falsa omnia, quæ hic traduntur. *Si vera sunt*, inquit *Gesnerus, Testim.* VI. Et, HUNC NODUM solvendum tibi lector relinquo, *Münsterus, testim.* III. Sed verissima & illa sunt, de quibus isti ambigunt. Quare de *latissimo Cuba imperio*, deque *Presbyteri Joannis* regione iterum, in *Commentario* ita ago, ut *Venetis* fides planè peripicua sit. Neq; dubia cuiquam esto, urbis *Quinsay* magnitudo, quòd SOLUS *Venetus*, uti *Bertius* habet, ejus meminerit. Sunt enim plures, quos loco, quem dixi, allego.

c. Ideoque ab aliis meritò laudatur. Hi disertè scribunt: *Marcum primum omnium dissitissimarum regionum satis amplam descriptionem*

ment.

nem edidisse. Boter. ac uberrimè omnium Orientem descripsisse. Kircher. bonâ fide scripsisse. Voss. adeoque fide dignum scriptorem esse. Micrael. Horn. Nieuhof. ac minimè vanum autorem. Schick. nec falsi arguendum, Imò à curiosis legendum, Martin. Ejusq; Narrata quotidie magis magisque verificari, Schick, Serio verò expendenda esse cum iis, quæ neoterici prodiderunt. Descr. Chin.

d. Ita tandem Martinus Martinius è Soc. Iesu extitit, qui Venetum in *Atlante suo Sinicò* passim & explicaret & vindicaret. De quò ipse *Atlantis Sinici* p. 123. a. sic habet: Quamplurima, inquit, in hac Provinciâ (Junnane) sunt, quæ Marcus Paulus Venetus attingit, (sed) hæcenus aut perperam aut parum ab Europæis intellecta, tum quia ignotis de iis usus est nominibus, tum quòd nullo certo servato ordine, sed quasi per saltus ac interrupta res suas describat, vix unquam certis additis signis, ex quibus colligi, de quibus loquatur, possit, multarum rerum Sinensium, linguæque ac characterum ignarus, quâ in re aliquid me tum de rebus Geographicis, tum de Serenissimâ Venetorum republicâ meritum credo, qui nobilissimum illum Patritium à falsis aliarumq; impactarum illi calumniarum notis exemerim, quamvis hi accusatores reprehensione potius digni fuerint, atq; etiamnum sint, Quod ea quæ non intelligunt, tam leviter damnent. Hæcille. Verèque etiam à Seneca dictum est: *Temeritas est damnare quod nescias.* Sed pauca sunt, quæ Martinius circa Marci nostri Chorographiam & Historias præstitit, & vix proposito suo satisfecit. Ideoque eoque magis non negligendum putavi, quod coeperam ante visum lectumque Atlantem ejus. Plenam nempe scriptorum Veneti illustrationem, quæ vindicias unâ complecteretur. Hic tamen unus est, qui hæcenus reipsâ Veneti causam egerit. Nam Guil. Schickardus proposuerat quidem de *Gingischanidis*, adeoque *Tartaris* fusè, uti circa seriem Regum Persiæ faciebat agere, adeoq; quædam Veneti loca explicare; Sed non potuit hoc vivus præstare. vid. præfat. in *Tarich.* p. 7. a. f. 8. a. f. Georgius Hornius quoque Veneto nonnunquam patrocinator, sed

incongruè. Ut, quod *Impostor aliquis ejus iter tot mendaciis contaminasset*, quodque hoc illud *Venetus non suam sed vulgi opinionem esse exertim tradat*. (vid. Test. XIX. num. 1. 4. Posterius repetit verbotenus *Arca Noë p. 281.*) Neque enim mendacia sunt, quæ de *Pontibus Quinsajensibus* (de quibus *Hornius* loquitur) Autor refert. Nec negat *Presbyterum Joannem* in *Asiâ* dominatum esse. Tantùm dicit *Uchanum* vulgò, hoc est, communi Antecessorum titulò *Presbyterum Joannem* (uti *Latinæ* editiones habent,) dictum esse. Præterea *Reineccius* quoque *Venetum* alicubi defendit. *Nec audiendi sunt*, inquit, *qui ejusdem erroris auctorem nostrum insimulant, potius inscitia & temeritatis insimulandi ipsi*. Ita ille not. ad l. 51. vid. de *Presbyt. Joanne*. Idem in præfatione *Historiæ Orientalis* agit. Sic autem scribit: *Jam & hoc de Tartaricis seu Cathaynis Imperatoribus commonendum erat, aliter eos ab Haythono, aliter à Paulo, aliter à Vincentio referri. Sed de numero majorem debere fidem Paulo censemus, quippe qui non audita, sed coram visa tradat, & rectius omnia præsens, quàm Haythonus absens explorare potuerit.* vid. *Comment. de Imperator. Tartar.* ubi *accusationi Hormiana de turbato à Veneto ordine horum Imperatorum respondebitur.*

7. Ad alia, quæ circa *Veneti* scriptionem desiderantur & reprehenduntur.

Nunc fatendum utiq; est, desiderari quædam posse in *Veneto* ejusq; scriptione. Ut quòd (1.) *Circà* regionū, fluminumq; & similia Nomina ab aliis scriptoribus (ferè) omnibus discrepet. *Kirch.* Et *Sinica* non *Sinica*, sed *Tartarica* enunciet. *Martin* (2.) quodq; nullius urbis longitudinem aut latitudinem designaverit. *Kirch.* (3.) Tandemque nonnisi *Semibarbarè* versus & corruptissimè editus sit. *Purchas.* *Voss.* Sed hæc tanti non sunt. Ac Præstat habere nos ab ipso *Tartarica* ejus temporis nomina, quàm *Sinica*. Hæc enim abundè nunc habemus apud *Mendozam*, *Semedum*, *Trigautium*, *Martinium*, *Linschotannum*, *Nieubosium* & alios. Illa sine *Veneto* vix habere-

mus.

mus. Imò eadem sæpè vocabula sunt, quæ à *Veneto* paulò aliter scribuntur, quàm à *Jesuitis*. Qui similiter unum idemque urbis vel Regionis nomen aliis planè literis describere solent. Quod autem aliqua corrupta sint, Veneti culpa non est. Uti nec inepta illa *Latinitas*. Longitudinum verò & latitudinum designationem quis ab illò requisisset? *Videtur iniquus esse Hipparchus, qui contrà hanc crassam & confusorem descriptionem Geometricè disputat, cum hæc in re gratia sint habenda iis, qui velut cumq, locorum nobis indicaverunt naturam.* Verba sunt *Strabonis l. II.* Porro reprehenditur Autor à *Scaligerò* quòd *Malabarum*, quâ *S. Thomam* honorabant, vocem, *Avarijam* nempe, libro III. cap. 27. haud rectè transtulerit, *virum Sanctum, Falsissimum* (est,) inquit, quod ipse *Paulus Venetus* ait, id *virum sanctum* significare. *Em. Temp. VII. p. 338.* Vult enim *Scaliger*, quòd *Apostolicum* significet. Sed quæ hæc falsimonia est? Sunt enim Apostoli viri sancti: Imò *Scaliger* non minus aberrat quàm *Venetus*, siquidem vox *Avarijam* propriissimè reddenda sit. *vid. Glossar.* De nihilo item est, quod cum de *Zipangri* ageret, *Insulam* pro *Peninsula* posuisse *Mercatori* scribitur. Quis enim nescit *Arabiam* quoq; & *Africam* *INSULAS* dici? Imò necdum satis liquet, si ne *Japonia* seu *Zipangri Insula*, an *Peninsula*? *v. Comm. voc. Insula & Zipangri.* Simile est, quòd *Martinius Atlantis* p. 86. a. & 87. b. tradit, *Marcum Leones* per *Catachresin* dixisse, quas *Tigrides* appellare debuisset, sicque *arcus triumphales Pontibus Quinsajensib.* fortè annumerâsse. *Posterius* non necesse est suspicari. *v. Comm. voc. Quinsai.* Prius, siquidem ea *Veneti*, non *Interpretis*, culpa sit, nec tanti est. Solent enim rebus minus notis illarum nonnunquam nomina tribui, quibus quodammodo sunt similes. *vid. omnino Comm. voc. Leones & dissert. de Chataj. p. 68. a.* Quanquam non semper hæc *Synecdoche* locum habeat. Quod enim de *Leonum simulacris* ad marginem *pontis*, quò fluvius *Pulsachnitz* transibatur, libri II. cap. 27. refert, non obest illi quod in *Sinâ* totaq; ferè *Asiâ*, quod *Martinij* ar-

gumentum est, Leones non reperiantur. Nam & apud nos *Sculptos Leones* passim, *vivos* nullibi invenias, nisi *circumforaneos* quandoque. Dein Venetus *Leones* & *Leopardos*, qui *Tigrîdes* sunt, accuratè distinguit, ubi utrumque ferarum genus reperiri tradendum erat. *vid. lib. III. cap. 32. 35. 41. 45.*

III. COMMENTARIUS.

Itaque multis de rationibus Veneti nostri opusculum laude novàque editione dignius erat, quàm *situ contemnuvè.*

1. *Causa & Occasio.*

Prodest enim *veteres Autores conservare*, ut illorum quoq; temporum *Historias* nôrimus. Et rectius facerent novitii scriptores, si prioribus adderent, quæ invenissent, quàm quòd exscribendo, interpolando, contrahendo abolerent, sicque scientias non perficiunt, sed turbant. Ego verò cum *varietatem rerum*, perpendèrem quæ his libris continentur, *Chorographicarum* imprimis, *Lucemq;* quàm *recentioribus ejusmodi scriptoribus* non minus affert, quàm illi huic; *Exemplarium etiam defectum*, *frequentem Autoris allegationem*, *Interpretum*, *Edïtorum*, & *Encomiastarum exemplum*, *Manuscripti Brandenburgici præstantiam*, *innumerorum locorum obscuritatem*, *tentatam potius ab aliis*, quàm vel minimâ parte *absolutam*, *nedum justam certamq; explicationem*, tandemque *Amici hortatum*, quod librorum linguarumque Orientalium, quæ ad *illustrandum Auctorem* faciunt, domi (præfiscine) haberem, *Recensioni ejus Commentarios* addere; his verò *præludia* præmittere placuit.

2. *Præludia.*

Ista sunt *Indices & Disquisitio de Chatajâ.*

a. *Indices.*

Primum enim *Indices plenissimos*, sed nudos & absq; omni notâ confeci. *Historicum* scilicet, *Chronographicum*, *Itinerarium*, *Glossarium*. Quibus in ipsis *Commentariis*, *Chorographicum*, *Physicum*, *Prosopographicum*, similesque, tandemq; *Miscellaneorum*, qui
omnis

Omnis generis materiam universè in se complectitur, si Deus velit, addam.

b. *Disquisitio de Chataja.*

Priores illi *Indices* nunc unà cum opusculò de *Chataja* prodeunt. Quod item de *Commentariis* foret, siquidem temporis & impensarum ratio id permisisset hactenus.

3. *Scopus.*

Interim hunc illorum *Scopum* esse, norit Lector, ut quæ in Veneti libris *expositione, emendatione, confirmatione, defensione, aut consuetudine* indigent, aut aliàs memoranda sunt, è *probatis Orientalium scriptoribus* maximè, dehinc aliis quoque, recentioribus & antiquis, nervosè exponam, emendem, confirmem, defendam, aut continuem. Ea tamen imprimis, quæ *Chorographiam, Glossas, Physicam & Imperium Tartaricum* spectant. Hujus quædam tentavit *Reimerus Reinecci*, usut ex *Scholis*, quæ editioni suæ sparsim adjecit, constat. Sed quod eò tempore operi par non esset, ipse non dissimulavit. Ita enim in *Proœmio notarum*, quibus *Haytonum*, ejusdem generis, sed non difficultatis, autorem exponere satagit: *Nondum, ait, quod sciam, vel Haythoni commentarius vel reliqua Orientalis Historia interpretem, aut, si mavis, Explanatorem reperit. Ac profectò argumentum id tam arduum, quam necessarium esse videtur. Nos pro modulo nostro saltem periculum faciemus, cum benevoli lectoris studio conatu nostro eventum despondentes, de quo Poëta:*

Ut desint Vires, tamen est laudanda Voluntas.

Ut ut rem non semper acutè tetigerimus, attamen hoc forsàn effectum dederimus, ut exemplo nostro plures incitentur, sicq; tandem uberiora & meliora proferantur. Id quod singulis qui possunt, & ab id genus monumentis instructiores sunt, cura esse rogatos meo loco etiam atq; etiam volo. Hæc ille. Etiam *Athanasius Kircherus Chin.* III. p. 87. f. iter Veneti recenset quidem, sed in exponendis locorum nominibus

nibus: *Soldadia, Barka, Glacie, Bala scie*, hæret & ipse, lubensque fatetur, se pleraq; non capere. Penitus hoc tenavit, & felicius nonnunquam exegit *Martinius*. Sed & nonnunquam aberravit & pauca tetigit. Quæ enim in tantò *Atlante* è Veneto explicanda suscipit, hæc tantum sunt; *Arcladam*. p. 125. a. 129. a. *Cambalu*. 23 a. *Cathay*. 22 a. *Cingiam*. p. 80. *Fugui*. 90 b. *Mangin*. p. 74. *Quelinsu* 98 a. *Quiang*. b. 73. 6. *Quinsai*. p. 78, 86. *Singui*. p. 78. *Tangu*. p. 17. a. *Ulnchiam*. 129. a. *Zarten*. p. 97. In *Historia Sinicâ* v. de Origine nominis *Chinchis* conjecturam quandam affert. p. 320. Plura non memini. Nec *Veneti* mentionem facit, nisi his paginis. 3. a. 22. a. 23. a. 73. b. 74. a. 78. b. 86. a. b. 90. b. 94. b. 97. a. 98. a. 117. a. 123. a. 125. a. 129. a. b. Quas ideò recenseo, ne quis putet, me dissimulare, si quando cum illo mihi faciendum est. Quamquam pleraq; antequam hæc legerem, ipse perviderim. Attamen hoc parum est ad *Veneti* expositionem. Ne dicam quòd obiter tantum meminerit; *Hæc illa* facere ad *Veneti* intellectionem. p. 74. a. 117. a. Ponit etiã se alibi, ubi amplius, ait, dabitur de his agendi locus, demonstrare, *Venetum* non duas solummodo *Mangi* provincias, sed quarritor ad minimum attigisse, seque vel ex ipsâ ipsiusmet *M. Pauli Veneti* descriptione, vel ex locorum situ ac nomine clarissimè ostensurum, quænam fuerit illius *Quinsai* civitas, *Singui*

Cingian su multaque alia. p. 74. Sed si *Quinsai*, *Singui* & cetera, quæ nominavi, excipiam, dicendum est, eum vel oblitum esse reliqua, vel reservasse *Decadibus Historiæ Sinicæ* desideratis & fortè cum ipsò defunctis, Faciam ergò & ego periculum, ut dixi.

4. Methodus.

Sequar autem *Indicum classes*, ordinemque *Alphabeticum*, in iis quæ hoc ordine digesta sunt.

5. Partes.

Acturus ante omnia de *Regionibus*, *urbibus*, *oppidis*, *maribus*, *fluminibus*, *populis*, aliisque, quæ *Chorographiam* attinent. Nec de iis tantum, quæ apud *Venetum* legere est, sed & quæ de iisdem terris *Carpinus*, *Rubruquis*, *Vincentius Belluacensis*, *Haytho*, *Nicolaus Venetus* multique alii, ipsique *Orientales* habent; neque verò ab *Ortelio* siye in *Thesauro Geographicò*, siye in *Synonymiâ Geographicâ* exposita sunt. Aded, ut commentarii pars isthæc

I. THESAURI ORTELIANI SUPPLEMENTUM.

Dici queat. Cumque *Mappe Geographicæ*, quæ hætenus extant, locorumque nominibus, quæ è *Veneto* desumpserunt, insignitæ sunt, eò quòd earum autores *Venetum* non satis intelligerent, nec alios ejus generis scriptores ad manus haberent, valdè invicem discrepent & communiter vitiosissimæ sint, *NOVAM* non *Extrema* tantum *Asiæ*, sed totius *ANTIQUI*,
ut

ut loquuntur, ORBIS MAPPAM
 è probatioribus locorum illorum
Longitudinibus & Latitudinibus, qua-
 rum ampliorem segetem è variis ra-
 risque Autoribus collegeram, Col-
 legæ & Amico conjunctissimo, Do-
 mino ADAMO THILONI, Ma-
 thematum callentissimo, delinean-
 dam dedi. Ibi què non *Veneri* tan-
 tum iter & *Historia*, sed & *reliquo-
 rum locorum* (quorum nomina aliò
 caractere in ære signavimus) *situs*
 ita ob oculos ponimus, ut illius tem-
 poris *scripta* & gesta facillimè intel-
 ligantur, ac Disquisitio de Chatajâ
 tanto magis perspicua sit. Hoc se-
 quetur

II. COMMENTARIUS CHRONOGRAPHI- CUS.

Ubi non tantum de *Temporibus*
 quæ *Venetis*, notavit, ago, sed omnem,
 quam memini, Tartarorum *Histo-
 riam* secundum seriem annorum bre-
 vissimè, & uti *Wolfgangus Drechsle-
 rus Saracenorum Historiam* tractavit,
 complector. Eique Tartaricorum
 & Sinicorum Principum *Genealogias*,
Dynastias & *Successiones* subtexo.

Uniuscujusque verò Acta complecti-
 tur

III. COMMENTARIUS PROSOPOGRA- PHICUS.

Hunc sequitur

IV. GLOSSARIUM.

In quo Tartaricas aliasque voces,
 earumque expositiones, quas *Vene-
 tus* tradit, ex iisdem linguis exami-
 no & illustro.

Tandem.

V. PHYSICA quoq; OBSER- VATA

Seorsim exponam. Reliquis in
 Commentarium

VI. MISCELLANEORUM
 rejectis. Qui, ne opus nimis excre-
 scat, Autorum vel similia vel con-
 traria scribentium indicinis maxi-
 mam partem constabit. Idque ubi
 opus fuerit. Nunc, si DEUS vo-
 let, nonum isthæc non premam in
 annum. Imò

*Sint Mæcenates, non deerunt,
 Flacce, Marones.*

††††

Gerh.

Gerh. Johann. Vossius

De Historicis Latinis II. 60. pag. 456.

Temporibus iisdem (*quibus Guilielmus de Bonge-
villa*) præclarè de eruditis, licet ipse parum erudi-
tus, merebatur Marcus Paullus Venetus, filius Ni-
colai Paulli, V. Cl. Nicolaus ille, cum triennio & quod
excurrit, orientem lustrâset, comite tum usus fratre
suo, Matthæo Paulo, in Italiam rediit; nec multò post
iterum in orientem profectus est, assumpto filio hoc suo,
Marco Paulo, annisque multis in aula permansit ma-
gni Cham Cublai. Hâc occasione Marcus filius tot
Orientis terras vidit: nec vidisse ipse contentus, etiam
bonâ fide descripsit: sed in gratiam popularium lingvâ
Italica. Interim bene est, quod non defuit eâdem æta-
te, qui saltem ut posset Latine verteret, hoc est, semi-
barbarè, ut istoc seculo
solent.

Docto-

EMENDANDA in MARCO

PAULO VENETO, quæq; ad hunc pertinent:
aut ad eadem ADDENDA.

PRæfationis pagina 9, linea 1, lege *de i pro del.*
P. 9. l. 3. *delle*: ibidemque dele *da esso raccolti*. P. 10. l. antep.
Poggius. P. 12. l. 14. & *savi pro chevi*. l. 22. *potevano*. P. 13. l. 2.
D' intorno di questo. l. 5. & *di fuori mirabilmente*. l. 14. *an-*
chora. P. 14. l. 3. *In questa isola di Zipangu*. l. 13. *nel pro vel*. l. 14.
gli altri. l. 19. *habbiano*. l. 25. *rispondono*. Deinde in *Judiciis de M.*
P. V. & quidem *Munsteri*, *Melinda* lege *pro Acelinta*. Et *Autoris*
Relationum, de divers.

In ipso MARCO PAULO VENETO, & *Notis*. Pag. 2. l. 19. *Chro-*
nologic. lege *pro Historic*. P. 5. l. 26. *Thebaldus*. P. 7. l. 21. dele *Glaci-*
am. l. 22. f. *Clemeinsu*. P. 15. l. 14. dele *vocant*, & lege *manerierum*.
P. 22. l. 14. *salsas*. P. 53. l. 8. *demonum*. P. 62. l. 13. *Christianus*. P. 69.
l. 23. de *Inday*. P. 100. l. 18. *Caniclu*. P. 104. l. 13. *civitate*. P. 109. l. 18.
quarum. l. 22. *Caromoram*. P. 150. l. 23. *Endici*.

Indici Historico, & quidem voci *ANTHROPOPHAGI*, adde
in f. *Extranci*, *Ferlech*. v. III, 7, 17. Ad v. *ARMENIA* adde in f. 61.
Ad v. *BOEACH* add. in f. III. 11. Indici suo loco adde *CHAM pro*
Catbam vel Cathay, II, 11. Ad v. *COLOR* pro III. 21. lege III. 28.
Ad v. *CUBLA* lege *convivandi pro convivendi*. Post *CUI* adde
CUMANI I. 61. Ad v. *CTN* pro I. 64. lege III. 8. Ad v. *EQUÆ*
ALBÆ pro I. 64. lege I. 65. Ad v. *INDIA* pro *Abascia* lege *Abasia*.
Ad v. *INSULÆ* pro *Kesmocoram* lege *Resmocoram*. Ad v. *LITE-*
RÆ pro *Ardadam* lege *Arcladam*. Pro *MASARCIS* lege *MARSAR*
CIS. Ad v. *NAVITUM* pro *Sirigui* lege *Singui*: & pro *trita* lege
tuta. Indici suo loco adde, *NIGER color*, *Dei & Sanctorum* III.
28. *Nigri ab ardore Solis incola Coilam* III. 31. *Scoira* III. 38. *Zanzi-*
bar

bar III. 41. ab arte, Maabares III. 28. Magni habitus II. cc. Rurfus
Indici f. l. adde OCCIDENTALES I. 8. Ad v. PANNIFIC post II.
49. adde è Salamandra I. 47. Ad v. PAULLI post Autor est, &c.
adde 22. II. 27. 64. III. 40. Ad v. PERSIA pro de quibus lege Ea sunt
Cbafum, Churdiftam, Lor, Cielftam, Inftanich, Zerazi, Socham,
Timochaim. Ad v. PORTUS adde Canfu II. 64. Ad v. QUIANFU le-
ge MS. Quiansu. Indici suo loco adde SANCTIS gratia acta. Jo-
hanni Baptista I. 39. Thoma III. 27. Ad v. SINGUI post Quiam adde
II. 59. Et in fine II. 63. Pro SOLDADIO lege SOLDADIA. Ad v.
TABULÆ adde lignea II. 64. Ad v. TEBETH adde canibusque ma-
ximis, falconibus. Ad v. TURCHIA post parebat adde civitates
pracipua, Cafarea, Gomo, Sebaſte : & post peculiare adde Muli
Turchici cariffimi. Ad v. VENATIONES lege Quenquinafu. Ad v.
WILHELM adde I. 6. Indici adde suo loco ZAMBILOTI I. 63. 64.
Conf. MS. II. 37. In Indice Chronographico lege 1268 Cubla Mangium
oppugnare incipit II. 54. Item, 1282 Bellum Mienicum II. 42. & adde,
MS. ponit annum 1272 Sic & Ramuſſi editio Italica. Sphalmata
ſiqua ſunt alia, ea benevolus Lector per ſe animad-
vertet & emendabit.

DOCTORUM VIRORUM
De hoc MARCI PAULI VENETI
Opere
TESTIMONIA,

AC
JUDICIA:

*Quorum nonnulla quidem sinistra sunt, pleraq; tamen
encomiastica, ac fide digniora.*

FRANCISCUS PIPINUS, Auctor alterius ver-
sionis Latinæ, quæ in Cod. MS. Bibliothecæ Electoralis
Brandenburgicæ reperitur, cujusque excerpta singulis capiti-
bus adjecta sunt, ipsi huic præfationis loco præ-
misit ista:

Librum prudentis, honorabilis ac fidelis-
simi Domini, Marci Pauli de Venetiis, de con-
ditionibus & consuetudinibus orientalium re-
gionum, ab eo in vulgari fideliter editum &
conscriptum, compellor ego Frater Franciscus
Pipinus de Bononia, Ordinis Fratrum Predicatorum, à ple-
risq; Fratribus, Patribus & Dominis meis, veridica & fide-
li translatione de vulgari in Latinum reducere: ut, qui am-
plius Latino quam vulgari delectantur eloquio, nec non &
ibi, qui propter linguarum varietatem omnimodam, aut pro-
pter

pter diversitatem idiomatum, proprietatem linguæ alterius
 intelligere omnino aut faciliter nequeunt, aut delectabilius
 legant, seu liberius capiant. Porro per seipsos laborem
 hunc, quem me assumere compellunt, vel compulerunt, per-
 ficere plenius poterant: sed altiori contemplationi vacan-
 tes, & infimis sublimia præferentes, terrena sapere, terrena
 describere recusarunt. Ego autem eorum obtemperans jus-
 sioni libri ipsius continentiam fideliter & intelligibiliter ad
 Latinum planum & apertum transtuli: quem stylum libri
 materia requirebat. Et ne labor hujus inanis aut inutilis
 videatur, consideravi ex libri hujus inspectione fideles viros
 posse multiplicis gratiæ meritum à Domino promereri: si ve
 quia in varietate, decore & magnitudine creaturarum mi-
 rabilia Dei aspicientes ipsius poterunt virtutem & sapien-
 tiam mirabilius admirari, aut videntes gentiles populos
 tanta cæcitatæ tenebrositate, tantisq; sordibus involutos
 gratias Deo agent, quòd fideles suos luce veritatis illustrans
 de tam periculosis tenebris vocare dignatus est in admira-
 bile lumen suum: seu illorum ignorantia condolentes, pro il-
 luminatione cordium ipsorum Dominum precabuntur, vel
 in devotorum Christianorum desidia confundentur, quia in-
 fideles populi promptiores sunt ad veneranda simulacra,
 quàm ad veri Dei cultum prompti sunt ex his, qui Christi
 sunt caractere insigniti: si ve religiosorum aliquorum corda
 provocari poterunt pro ampliatione fidei Christianæ, ut no-
 men Domini nostri Jesu Christi in tanta multitudine populo-
 rum

rum oblivioni traditum deferant spiritu favente divino ad
 obcæcatas nationes fidelium (infidelium). Ubi quidem
 messis multa est, operarii verò pauci. Ne autem inaudita
 multa atq; nobis insolita, quæ in libro hoc in locis plurimis re-
 feruntur, inexperto lectori incredibilia videantur, cunctis
 in eo legentibus innotescat, præfatum Dominum Marcum,
 horum mirabilium relatorem, virum esse prudentem, fide-
 lem, devotum, atq; honestis moribus adornatum, à cunctis
 suis domesticis testimonium bonum habentem, ut multiplicis
 virtutis ejus meritis sit ipsius relatio fide digna. Pater autem
 ejus Dn. Nicolaus, totius provincie vir honestissimus, hæc o-
 mnia similiter referebat. Patruus verò ejus (de) quo memi-
 nit liber ipse, vir utiq; devotus & sapiens, in mortis articulo
 constitutus, confessori in familiari colloquio constanti firmi-
 tate asseruit, librum hunc veritatē per omnia continere. Pro-
 pter quod circa translationem ipsius laborem assumpsit con-
 scientia tutiore ad consolationem & ad laudem Domini no-
 stri cunctorum visibilium & invisibilium creatoris. Liber
 autem ipse in tres partes dividitur, quæ per propria capitula
 distinguuntur. Quorum librorum principiis ad faciliorem
 contentorum in eis inventionem sunt capitulorum tituli præ-
 notati.

ALOIS. CADAMUSTUS cap. 133.

Hujus Catholicæ commeminit Marcus Paulus in tra-
 tatu Armeniæ, & ibi dicit, duo esse genera Christia-
 norum, Jacobitarum videlicet, & Nestorianorum,
):(2 quorum

quorum Papa dicitur Jacobita, qui est hic Catholica, de quo est sermo. (*vid. Venet. I. 15.*)

SEBASTIAN. MÜNSTERUS in Tabulæ Geographicæ, quam Novi Orbis operi præmisit, Declaratione.

Marci Pauli Veneti iter hîc non duxi explicandum, quum ferè nullam signarit provinciam, quam pertransierit, præter Armeniam & quasdam circumjacentes regiones, ad quam trajecto Bosphoro & Euxino mari pervenit. Ab Armenia verò quas regiones permeaverit, donec ad extremos Scythas, qui hodie sunt Tartaria magna, pervenit, non scribit. Rediens tamen ab Oriente ad occidentales partes, signavit plures. Id unum ex sententia agit, ut nobis diligenter describat Orientem, tam terram continentem, quàm insulas meridionales & orientales, potissimum quicquid locorum est sub ditione magni Cham. Presbyteri quoque Johannis facit mentionem, quippe cujus regnum terminum ait imperio magni Cham, quum tamen ceteri ferè omnes regem illum in Æthiopiâ Aphricâ haud longè à Trogloditis dominari asseverent. Sic enim habes ap. Aloysium capite sexagesimo, nempe Presbyterum Johannem in Aphrica circa regnum Acelintæ consinem esse Sultano. Idem sentit Ludov. Vartomannus libro secundo, capite decimo quinto. NODUM HUNC SOLVENDUM tibi Lector relinquo. Scio & alios quosdam fuisse in hac opinione, qui putaverunt,

verunt, sedem Presbyteri Johannis fuisse in Oriente, sed aliud bodie, & quidem certius edocemur.

JUL. CÆSAR SCALIGER in *De Subtilitate ad Cardanum, Exerc. CXIII. Sect. 3.*

Historiam ex Indiis unam, Græcæ fidei propiorē, subtexemus. Adamantes progenerari in monte Ahingar, ultra urbem Bisinigar, itinere dierum quindécim. Circundari montem paludibus venenosarum bestiarum plenissimis. Montem ipsum non minus serpentibus differtum. In eum montem accolas ex editiore loco sagittis carnes jaculari: quibus carnibus hæreant adamantes. Carnes illas ab aquilis, sublatas in nidos, devorari. Sub quibus delapsos adamantes inveniri. Hic quoque subtilitas est. (*vid. Venetus III. 29. ubi & ille hujus rei meminit.*)

EDITORIS BASILEENSIS in librum Marci Pauli Veneti Præfatio.

Pater Quintum Curtium, qui gesta conscripsit Alexandri Magni, & passagia quædam Terra sanctæ, pauci hactenus fuere, qui de rebus & de variis illis atq; multis provinciis, quas habet oriens, præsertim Indicus, nos certiores redderent: & tamen interim semper fuerunt viri quidam, studiosi, qui Asiæ orbis visendi gratiâ haud cunctanter pericula corporis atq; rerum jacturas subire contenderunt: & procul dubio plurimarum orientalium rerum certa bodie

extarent experimenta, si saluus illis in patriam contigisset
reditus. Nunc autem quum tam multa peregrinantibus in
illis regionibus sint subeunda exitialia pericula (occurrunt
enim nedum prædones, & alii ferocissimi homines, verum
& bestia immanes, deserta amplissima, squalentia & aren-
tia, quæ, neq; hominibus, neq; jumentis quicquam pabuli af-
ferre poterunt, maria illa fabulosa, ut vocant, quæ interdum
peragrandæ sunt, aquæ mortifera, mare tempestuosum, calo-
res intolerabiles, frigora acerba, & alia innumerosa pericu-
la) quot putas Asia nobis incolumes restituit, quos in eam
Europa veluti exploratores misit? & si quosdam restituit, hi
vel itineris labore atq; sufferentia periculorum aæò exani-
mati sunt, ut non curarint explorata stylo excipere: aut si
annotarunt ea, quæ viderunt & experti sunt, vernaculo usi
sunt idiomate, id quod fecit Vartomannus, Benedetto Bordo-
ne, ut vulgaris libri vulgari utar titulo, Marcus Paulus Ve-
netus, & alii quidam Itali atq; Hispani, quorum scripta ad-
huc in tenebris essent, sicut & aliqua sunt, nisi boni quidam
Viri ea in Latinum vertissent, atq; omnibus legenda exhibu-
issent. Et utinam Marcus iste Venetus commodiorem na-
ctus fuisset interpretem, aut ipse librum suum Latine scripsis-
set, qui Latine scivit; id quod in loco quodam subindicat: sed
multis concubibus suis Venetis gratificari maluit, quàm pau-
cis Latine doctis. Natus est hic Marcus ex patre Nicolao
Paulo, viro clarissimo, qui cum per tres aut quatuor annos
iustrasset partes orientales, comitem habens fratrem genui-
num,

num, Matthæum scilicet Paulum, domū rediens filium Marcum secum ducens, denuo in Indiam concessit, mansitq; multis annis apud magnum Cham Cublai, aulicus illius factus. Historiam illius profectionis atq; reditus describit in primis decem primi libri capitibus. Et hæc tibi Lector causam reddent, quomodo Marcus, hujus libri conscriptor, tot potuerit perlustrare provincias.

CONRADUS GESNERUS in *Mithridate*

pag. 75. b.

HAud scio, an ulla hodie Monarchia locorum & regionum numero cum Tartaricâ conferri possit, si vera sunt Marci Pauli scripta.

JOH. LEONCLAVIUS, in *Pandectis Historiæ*

Turcicæ, p. 105. fin.

TRaditur à plerisq; omnibus hic Zingis Chan in primis clauisse Anno 1202. vel 1208. quo tempore Tataři jugum Indorum, hoc est, ejus regis, quem ab aliquot jam seculis Pretejanum seu Presbyterum Joannem vulgò vocamus, excusserunt. Et extant pleraq; de his rebus à Vincentio Beluacensi & Marco Paulo Veneto, memoria prodita, lectu non indigna. (Confer p. 104. fin. & Indic. Ven. voc. Jacelich.)

Idem eodem lib. p. 107. med.

Quæ de mapalibus Ertuculis dicuntur, intelligi commodè poterunt ex hisce Marci Pauli Veneti verbis, ad iculas Tatarorum seu mapalia potiùs describentis, antiquis hisce Turcicis

cicis simillima. Domunculas, inquit, habent in modum tabernaculorum filtro coopertas, quas secum deferunt quocunque migrant.

MICHAEL NEANDER Geograph.

pag. 136. b.

QVinsai Gambaleschiâ triplo major: quod tamen Bodinus fabulosum existimat. (*Videatur idem p. 171.*)

JOH. BOTERUS in Relationibus de

Rebus publ. cap. 14.

Marcus Paulus Venetus primus omnium earum regionum satis amplam descriptionem edidit: & ab eo accepimus, quicquid nobis de Tartaris innotuit.

JOSEPHUS SCALIGER in de Emendatione

Temporum libr. II. p. m. 78.

NON solum autem Censorinus declarat Genethliacorum propriam fuisse dodecaëterida, sed etiam Marcus Paulus Venetus lib. II. cap. XXV. Sciendum verò æram Tartarorum per Dodecaëteridas procedere. Primus annus Leonis titulo; secundus Bovis; tertius Draconis; quartus Canis; & ita deinceps, donec duodecim anni explicentur. Quare aliquis interrogatus à Genethliaco de anno natali respondet se natum, v. g. anno Leonis, illâ die, nocte, & hora, & momento, idque diligenter à patre notatur edito in lucem puero, & in libro aliquo scribitur, expli-

explicito animali duodecimo, hoc est, anno duodecimo, rursus ad primum signum, hoc est, Leonem reditur. Hæc disertè Paulus Venetus. Ex quibus non solum docetur usus Dodecaëteridos, sed etiam apparet, non per omnia illas nationes in nominibus animalium convenire. Nam Bos sive Taurus est quidem secundus annus, tam in Tartarica, quàm nostra Dodecaëteride. Sed Draco est tertius Tartaricæ, qui in nostra nusquam locum habet.

XI. PETRUS BERTIUS in Breviario

orbis terræ, pag. 53.

*Q*uinsai urbem totius orbis maximam solus memorat Paulus Venetus, qui de ea stupenda narrat, fidemq; excedentia.

XII. SAM. PURCHASIUS.

Multos autores corruptos vidi, sed nullum corruptiorem, quàm Latina Pauli Veneti editio est. Ramusius edidit Italicam versionem, quæ aurea est, si cum Latina compareretur. (v. Comm. voce QUINSAL.)

XIII. VILHELMUS SCHICKARDUS, in Tarich

Regum Persiæ, p. 185.

*M*arcus Polus Venetus, minimè vanus autor, cujus narrata pridem incredibilia, quotidie magis magisque verificantur, appellat lib. 3. c. 19. hanc insulam Fanfur, quod fortassis in Manuscripto erat Kanfur, quasi Camphora terra, quoniam F & K facile permutantur. (v. Ven. III. 19. & Comment.)

);(:);(

PHIL.

PHIL. CLÜVERUS *Introd.*

Geogr. V. 6.

AT de urbe Quinsai, (sive ea Tartarorum magni Chami; sive Sinarum regis regia; utrumque enim traditur) meritò prudentissimi cujusque fidem excedunt: ea, quæ M. Polus Venetus tradidit; continere scil. eam circuitu miliaria Italica centum, &c. Veruntamen urbem hanc post Marci Poli tempora bello diruptam, vel alia gravi calamitate destructam esse, quidam putant.

Autores DESCRIPTIONIS REGNI CHINENSIS *p. 365.* postquam Excerpta nonnulla ex Marco, quæ Catajam attinent, retulissent.

Meminit deinceps aliquot oppidorum, provinciarum, pertinentium ad Regnum Cathay: uti Gyn, Canfu, Pyanfu, Caycui, Caromoran, Quingyanfu, Chym, &c. quæ seriò expendenda sunt cum iis, quæ neoterici prodiderunt.

JOH. MICRÆLIUS *in præfat. in libr. V.*
der Pommer. Jahr-Geschichte.

Nach schreibt vor mehr als 300. Jahren Marcus Paulus Venetus, ein glaubwürdiger und in den weitabgelegenen Ländern wolversuchter Scribent, daß &c. *Sequitur de arve RUC.*
MAR-

XVII MARTINUS MARTINIUS in Atlante

Sinico pag. 90.

EX his ergo nostræ sententiæ veritas aperta satis & probata videtur, nec amplius Europæis dubitandum de Catayo, Mangin, Quinsai, aliisque similibus ignotis hætenus locis, in quorum Geographica descriptione, delineationeque tanti hætenus commissi fuere errores, & non pauci falsi Venetum, licet immeritò, arguere sunt conati. Maneat ergo Veneto suus bonos ac laus, quam meritus est, licet hinc inde nomina Tartarorum more mutarit, cum Sinicè ea illi minime pronunciarent. Sed de his plura adhuc infra.

Idem pag. 129. a.

Sæpius dixi, Tartaros nimirum Juena familiæ ex australibus partibus Sinas ingressos, ac inde ad totum occupandum imperium gradum fecisse, debellata prius omni illa Regione, quæ cis Gangem est, multisque etiam, quæ ultra eundem; pro quibus ad Venetum curiosum lectorem mitto,

Et paulo post.

Atque hic ille lacus (CHIN dictus) est, in quo non nisi puerum unicum, supra ligna vectum, communem evasisse stragem scribunt. Ex quo multò magis confirmatur M. Pauli genuina intellectio de hoc loco; quem miror in Europæis in mappis ad quadragesimum gradum vulgo poni. fortè ut errorem errore confirmet, id factum: aliàs enim Catayum,

ad quinquagesimum statuere non potuissent, Veneti minime intellecta mente ac verbis.

THEOPHILUS SPIZELIUS *de re literaria*

Sinenfium pag. 9.

Marcus Paulus Venetus ex* Eremitanorum ordine in universa Italia nominatissimus, situm & mores Sinarum primus in Europa prodidit: qui cum circa annum M. CC. orientem lustrasset, Catajorum nomine Imperium hoc indigetavit, inque eodem observata suis retulit, ref. Auberto Miræo de statu Relig. Christianæ per universum orbem libr. II. cap. 27. p. m. 174.

** Paulus Venetus Eremita planè alius est.*

GEORGIUS HORNIUS *de Orig. Americ.*

IV. 3. p. 230. m.

Dolendum est, Marci Pauli Veneti iter tot mendaciis ab impostore quodam contaminatum. Quis enim credat illa, quæ de Quinsai scribit, pontes in ea lapideos duodecim mille altissimis subnixos fornicibus fuisse, ita ut naves erectis malis ea pernavigare potuerint? Et quot errores in catalogo Imperatorum Tatarie admissi? Nam si Cingin, Mangonem & Cublai excipias, cætera corruptissima sunt. Omittitur Oktai. Allan præponit Mangoni: deinde eundem Imperatoribus Tatarie inserit, cum Rex tantum Persiæ fuerit.

Idem

Idem ibidem III. 9. p. 170. f.

Nec aliunde pulcherrimarum avium tanta copia in Americam venit, quàm ex Tataria. Ubi & aquila, & in Ergimul innumera aves pretiosissimarum pennarum: & in insulis inter Tatariam & Americam falcones. De quibus passim Paulus Venetus fide dignus rerum Tataricarum testis.

Idem Orbis Politici pag. 289.

Marcus Paulus Venetus, cui omnem illius tractus notitiam debemus.

Idem Orbis Imperantis p. 289.

Sebastianus Münsterus in Cosmographia existimat, Paulum Venetum non posse excusari ab errore, quod contra fidem recentiorum imperium Presbyteri Johannis in Asia collocet. Sed Venetus omni culpa vacat. Quippe exertim tradit, non suam hanc, sed vulgi opinionem esse, libr. I. c. 51. 64. lib. II. c. 30.

Idem eodem libro p. 307.

Ita refert, qui praesens huic (Cobila) expeditioni interfuit, scriptor fide dignus.

ADAMUS OLEARIUS Praefat. ad Itiner.

Mandelstobi.

DE Indorum Scriptoribus maximam partem secundum Vossum mendacibus: Haben ihnen ohne Zweifel

);(:(3

das

das zu Troste seyn lassen / was Strabo von solchen Scribenten sagt: Quòd difficulter redarguantur, quæ de longè diffinis narrantur. Man kan die Dinge / welche von weit abgelegenen und unbekannten Oertern erzehlet werden / nicht leicht widerlegen. Unter diesen wird vielleicht nicht der unterste seyn Marcus Paulus Venetus, welcher viel ungläubliche Dinge schreibt. Kan etwa durch Bericht anderer Leute / sonderlich der India-ner / welche das Lügen für eine Klugheit halten / sein verleitet worden. Ich wil unter andern nur eines gedencken. Was er (lib. 3. c. 40.) von einem grossen Vogel auf der Insul Madagascar schreibt. etc.

JOAN NIEUHOFF in libro Het Gezantschap der
Neêrlandtsche Oost-Indische Compagnie, aan den
Grooten Tartarischen CHA M, den tegenwoordigen
Keizer van China,

Part. I. p. 5. a. de Regno Sinarum.

Van eenen zeekeren Venetiaan, Marcus Pauvvelz, die allereerst ten deele den Europers dit Ryk ontdekt hefft, en in den jare* vertien-hondert en zes, als de Tarter gansch Sina afliep, mede in dit Riik doorboorde, vvort dit Sina ok Catay geheeten.

* Error. Vid. Ind. Chronologic. & ipsa mox sequentia Nieuhofii verba.

P. 189. a. de Pekino.

Van zeekern Marcus Paulus, eenen Venetiaan, die in den

den Jare tyvalef hondert viif en tzeventigh in deze Stad vvas, toen de Tartars de zuiderliike Landschappen van Sina verover't hadden, vvord ze in siine Schriff'ten, na den vorgang der Tartars, Kambalu genaemt, en in dezer vo-ge beschreeven. (*Sequuntur Marci verba ex lib. II. cap. 10.*)

Neuhofii Interpres Germanicus.

Der berühmte Scribent, Marcus Paulus Venetus, welcher im Jahr 1275. nachdem die Eüder Provincien des Reichs Sina von den Tartern erobert/hier gewesen/nennet in seinen Schriff'ten diese Stadt/nach der Tar-ter Exemp'el Kambalu, und beschreibet sie/ als ein Au-gen-Zeuge/nicht weniger warhafftia/denn umbständ-und deutlich. Ich kan nicht wol umbgang nehmen/ein Stücklein von seiner zumal schönen Beschreibung hie-her zu setzen.

Autor Relationum des diverses Voyages Curieux

Part. III. præfat. pag. 1.

Celle de Marco Polo a passé pour suspecte mes-me de son temps, on l'en avoit tourné en ridi-cule, & on l'appelloit Messer Marco Million, à cause qu'il ne comptoit que par millions lors qu'il parloit des richesses de cet Empire.

Idem pag 6 fin.

Martinius met mal le nom de M. Polo, qu'il
entend

entend Paulus: on a corrigé beaucoup d'endroits de la Traduction, comme le pourront voir ceux qui voudront prendre la peine de s'en éclaircir en les comparant; il y reste encore des marques que l'on n'a pas pris grand soin de la politesse du stile; mais cette negligence est d'autant plus excusable, que l'on cherche toute autre chose dans cette sorte de Livres, que de preceptes pour bien parler, ou pour écrire correctement une langue.

ATHAN. KIRCHERUS *Chinae Illustratae* p. 87. a.

*N*ullus ex Veteribus ultimi orientis regna Marco Paulo Veneto uberius descripsit - - - Tametsi plurima occurrant, quae in hunc usque diem à nemine Geographorum tum capta sunt ob varietatem nominum, quae regna, provincias, urbes, montes, flumina, lacus, differentia ab omnibus aliis nuncupat, tum ob nonnullarum urbium descriptionem, quae hodierna Geographia non congruunt. Accedit, quod Marcus Paulus Venetus nullam Sphaerae notitiam fuerit instructus. hinc factum est, ut nullius urbis longitudinem latitudinemque designet, ex quarum unica notitia genuinus locorum situs deprehenditur.

Ceterum

CUI NON DICTUS HYLAS?

MARCI

MARCI PAULI VENETI
De
REGIONIBUS ORIENTA-
LIBUS
LIBER PRIMUS.

CAP. I.

*Quomodo Nicolaus Paulus & Matthæus Paulus, fratres,
in Orientem concesserint.*

B Alduino principe inclyto
regni Constantinopolitani sceptrā tenente,
anno scilicet ab incarnatione Domini *a* M. CC.
LXIX] duo Viri nobiles & prudentes *b* è clarissi-
ma Paulina familia nati,] cives Veneti, *c* navem
variis onerantes mercibus communi consensu Venetiis solven-
tes *d* prospero vento & Deo ducatum felicem præstante, *e* sulca-
runt mare mediterraneum, & per angustas Bosphori fauces con-
tendentes,] Constantinopolim pervenerunt. Ubi cum paucis
quievissent diebus, iterum velis ventum dantes *f* trajecerunt
Pontum Euxinum,] appuleruntque ad portum civitatis Armeniæ,
quæ Soldadia appellatur, & præparantes jocalia pretiosa curiam
cujusdam Regis magni Tartarorum *g* Barka dicti, ingressi, illi
A obtu-

obtulerunt quicquid optimum habebant. Ille vero gratissima & libere oblata munera non aspernans vicissim placido illos suscipiens vultu, multo majora tribuit quàm illi contulerunt. Per annum autem cum illo commorantes rege, Venetias redire faterentur. Et quum id molirentur, subito inter regem Barka & alium quempiam Tartaricum regem *b* Allau nomine, lis oboritur cruenta, & aliquandiu inter se confligentes, exercitu Barkæ devicto, fors regi Allau victoriam concessit. Sicque memorati fratres, bellorum sæviente tumultu præpediti, varia captant consilia, quam eligant viam, per quam vitæ sublato discrimine in patriam revertantur: tandemque judicant per varias itinerum ambages circuire regnum Barka, & furentium evadere manus: & id tentantes pervenerunt ad civitatem quandam *i* Guthacam nomine, à qua ultra progressi Tigrim & trajiciunt, & XVII diætas facientes in deserto quodam magno, in quo neque habitatores neque oppida inveniuntur, ad Bocharam civitatem Persidis insignem profecti sunt; præsidente illi Barach rege: ibique annis tribus manserunt.

a MS. M. CCLII. vid. Ind. Historic. *b* deest MS. *c* MS. add. fratres. *d* MS. add. horum major vocabatur Nicolaus, alter v. Matthæus. *e* deest MSto. *f* deest MSto. *g* MS. Barba: & sic semper. *h* MS. Alan. Et sic semper. *i* MS. Grichata. *k* MS. add. qui est unus de quatuor fluminibus Paradisi.

CAP. II.

Qualiter adierunt curiam regis magni Tartarorum.

EO tempore vir quidam gravis & insignis à rege Allau ad maximum Tartarorum Regem destinatus, Bocharam pernoctaturus venit, & illic præfatos viros inveniens, qui jam linguam *a* Tartaricam erant edocti, supra modum hilaris efficitur, cogitatque quomodo persuadeat, ut secum ducat hos occi-

occidentales viros, inter Latinos natos, ad præsentiam maximi Tartarorum Imperatoris, sciens se illi in hoc gratificaturum, & nihilominus viros debito suscipiendos honore, & largis donandos muneribus, potissimum quum jam ex multiplici colloquio gratissimos ipsorum explorasset mores. Viri igitur illi advertentes se non facile & absque periculo posse domum reverti, inito consilio memorato adhærent ambasiatori, iterque cum illo suscipiunt ad Tartarorum Imperatorem, comites habentes quosdam alios Christianos, quos secum à Venetiis duxerant, & solventes à loco Bochara, b post multos transactos menses] perveniunt ad maximum omnium Tartarorum Regem c Cublai vocatum, quæ etiã magnū d Cham] appellant, hoc est magnū regem regum. Porro quòd tam prolixum tempus insumpserunt, donec ad magnū venirent Cham, aliud in causa non fuit, quam quod in frigidissimis regionibus e Aquilonem versus] nives plurimas, & aquarum inundationes invenerunt, quæ viam illis præcluserunt. f

a MS. Tartaream. b MS. Spatio unius anni. c MS. Cublay. Et sic semper. d MS. linguâ ejus magnus Caam. e MS. hoc loco non habet. f MS. add. Fuit a via ipsorum anno ipso subsequendo ventum Aquilonarem, qui à Venetis dicitur vulgatè Transmontana. Que a. in via viderunt, suo loco in libro hoc per ordinem describentur.

CAP. III.

Quanta humanitate à magno Cham suscepti sint.

Adducti igitur ante conspectum magni Imperatoris a Cham, perbenigne ab eo suscepti sunt. Interrogavit autem eos de multis, utpote de regionibus occidentalibus, de Imperatore Rom, atque aliis regibus & principibus, qualiter sese gererent in regimine, & rebus bellicis: quo pacto pax, justitia & concordia inter eos constaret: item quales mores & vivendi ritus essent apud Latinos; & præsertim qualis esset nostra Chri-

stiana religio, *b* qualisque Papa summus illius moderator,] Et adhuc memorati viri singillatim respondentes, eo Imperatorem suis deduxerunt verbis, ut libenter illis auscultaret, & saepe ad se introduci juberet.

a Kaam. sic semper. *b* Non est in MS.

CAP. IV.

Mittuntur à magno Cham dicti viri ad Pontificem Rom.

QUadam itaque die magnus Cham cum regni sui principibus inito consilio rogat Latinos, ut *a* nomine suo] ad Papam proficiscentes, una cum barone quodam *b* Goga-
ca nomine, viro aulico & optimo, atque apud illum agant, ut centum viros sapientes & in lege Christiana doctos ad se dirigat, qui sapientibus suis ostendere possint, Christianorum fidem cæteris omnibus sectis præferendam *c* atque unicam salutis esse viam,] quodque Dii Tartarorum essent dæmones, qui *d* Orientalibus in sui cultura imposuissent. *e* Nam quum is Imperator multa audisset de fide catholica, & interim adverteret, quàm mordicus sui sapientes conarentur suam defendere fidem, in ambiguo positus nesciebat, cui tuto animum suum inclinaret, quamque ut veram amplexaretur viam.] Illi itaque *f* debitam regiae majestati exhibentes reverentiam pollicentur se commissa fideliter exsecuturos, & literas *g* quas ab eo Romano Pontifici offerendas acceperint, præsentaturos. Ipse verò tabulam auream signo regali sculptam & insignitam juxta imperii sui consuetudinē illis tradi jubet, quam commeatus loco secum per totū ejus imperium deferentes ubique à provinciarum & civitatum rectoribus per loca discriminosā salvi deducerentur, atque expensas ab eisdem reciperent, & quacunque tandem re opus in itinere haberent, illis Imperatoris nomine suppeditaretur. Rogabat
quo-

quoque eos Imperator, ut nonnihil de oleo lampadis, quæ juxta dominicum sepulchrum Jerosolymis ardebat, sibi in reditu deferrent, *b* credens sibi illud non parum profuturum, si Christus mundi esset Salvator. Illi igitur Imperatori valedicentes arripiunt iter, literas & auream tabulam secum deferentes. Quumque XX diatas equitando peregissent, *i* Gogacal, qui illis ab Imperatore associatus erat, graviter ægrotare cæpit. Unde consilio inito, eo illic relicto, ipsi cæptum prosequuntur iter, ubique ob Imperatoris signum humaniter suscepti. Pluribus tamen in locis ob fluminum inundationes pedem sistere coacti sunt; ut etiam tres annos citro ultroque absumpserint, priusquam ad portum civitatis Armeniorum *k* Galza nomine pervenerint. A Galza recta ad Anconem tendunt anno scilicet Domini M. CC. LXXII. mense Aprili.

a MS. ob amorem sui. *b* MS. Gogatal. *c* Def. MS. *d* ipsis & Orient. *e* MS. desiderabat enim rationabiliter & aperte, quæ fides esset rationabilius imitanda. *f* cumque procidissent coram eo humiliter. v. cap. 7. *g* in lingua Tartarorum. *h* credebat enim Christum unum esse in numero bonorum. *i* Baro Cotagal. *k* Glaza.

CAP. V.

Quomodo summi Pontificis expectarint creationem.

Ingressi autem urbem Anconam audierunt Dominum Clementem Papam Quartum nuper defunctum, aliumque neminem in locum ejus surrogatum: de quo non parum contristati sunt.

Erat tunc Anconæ legatus quidam sedis Apostolicæ, dominus scilicet *a* Thedaldus *b* Comes de Placentia, cui cuncta quæ in commissis habuerunt, exponentes indicabant, quomodo à magno Cham missi fuissent. Ille vero consulebat, ut novi Pontificis expectarent creationem. Abeuntes itaque interim Venetias suos invisuri, & illic quousque alius institueretur Pontifex

mansuri, invenit Nicolaus Paulus uxorem suam & extremum clausisse diem, quippe quam in recessu suo pregnantem reliquerat: filium verò Marcum nomine, qui jam annos ætatis XV habebat] atque postea hunc librum conscripsit, sanum & incolumem invenit. Porro electio Rom. Pontificis ad duos usque annos est protracta.

a Theobaldus. b de Vicecomitibus. c defunctam, que in recessu ejus prægnans fuerat. Invenitque filium Marcum nomine, qui jam annos XV habebat ætatis, qui post decessum ipsius de Venetiis natus fuerat de uxore præfata.

CAP. VI.

Qualiter regressi sint ad regem Tartarorum.

ANnis duobus postquam redierunt in patriam elapsis, memorati duo fratres timentes Imperatoris Tartarorumurbationem, quem ipsorum reditum sciebant expectare, revertuntur Anconam ad Legatum, secum ducentes Marcum filium, longi itineris futurum comitem. *a* Acceptisq; à legato literis, quas Tartarorum Imperatori deferrent, in quibus plenius Imperator edocebatur ea quæ fidem concernunt catholicam, abire iterum in Orientem disponunt] Illisq; paululum ab Ancona digressis, *b* nuntii veniunt à Cardinalibus ad legatū, indicantes illi, se in summum electum Pontificem, postea Gregorium dictum. Quo audito illi commissis nuntiis Venetus revocat, & ne abeant monet, parans alias illis literas, quas Tartarorum offerrent summo principi:] quibus & duos adjunxit fratres prædicatores, viros probitate & literatura conspicuos, quorum unus *c* Nicolaus, alius verò *d* Gvillhelmus Tripolitanus vocabatur, qui tunc Anconæ moram trahebant. Abeuntes itaque una venerunt ad *e* Glaciam portum maris in Armenia. Et quoniam Sultanus Babylonix tunc magno coacto exercitu Armenos infa-

invaſerat, cœperunt memorati fratres ſibi timere, atqve viarum volentes vitare discrimina & guerrarum pericula, cum magiſtro templi in Armenia manſerunt. nam non ſemel in mortis periculum inciderunt. Nuntii vero Veneti omni ſeſe periculo exponentes cum multis laboribus & magna difficultate ad Tartarorum Imperatorem in civitatem quæ ſ Clemenifu appellatur, pervenerunt. g nam iter eorū hiemali tempore propter nives & frigora atq; aquarum inundationes ſæpe ad longum tempus impediabatur. Porro Rex Cublai audiens eos adventantes qui adhuc longiſſime aberant, per quadraginta diætas nuntios illis obviam miſit, qui eos conducerent, & neceſſaria quæq; pro itinere ſuppeditarent.

a MS. De licentia vero legati ſepulcrum Domini in Jeruſalem viſitantes oleum de lampade ſepulcri, ut rex poſtulaverat, acceperunt, & acceptis literis legere ad regem redierunt Tartarorum, quibus eis teſtimonium perhibebat, quod fideliter egerant, & quod Romana Eccleſia nondum erat de Paſtore proviſa, iverunt ad Glaciam. b MS. Legatus prænominatus recepit Cardinaliū nuntios, quod ipſe in ſummum Pontificem electus erat, impoſterum nomine Gregorius. Et miſiſ nuntiis ſtatim revocavit eos reverſos, & alias literas tradidit ad Tartarorum regem. In vetere editione ſunt quædam: ſphalmata & apparet legendum in ea eſſe, Quo audito ille miſiſ nuntiis Venetos revocat. c Fr. Nicolaus Vincentius. d Fr. Gilbertus Tripolitanus. e Glaciam. Clemenifu. g MS. add. Fuerunt in itinere annis III & dimid.

CAP. VII.

Quomodo Veneti à Tartarorum Imperatore ſuſcepti ſunt.

REgis itaqve curiam adeuntes, & ante conſpectum ejus ducti, prociderunt coram eo in faciem, reverentiam conſuetam exhibentes. A quo humaniter ſuſcepti jubentur ſurgere, & qualiter varia viarum penetrarint discrimina, quidque cum Romano egerint Pontifice, jubet enarrare. Illi verò cuncta ordine exponunt, & allatas Pontificis a literas Imperatori exhibent. Qua de re Rex mirum in modum lætatus fidelem illo-

illorum commendavit sollicitudinem. Oleum quoque de lampade dominici sepulchri allatum & oblatum accepit ab illis, & cum honore reponi iussit. Et quum intellexisset Marcum Nicolai esse filium, blanda facie illum suscepit, omnesque tres illos patrem & filium atque patruum tali dignatione profecutus est, ut ab omnibus aulicis deinceps suspicerentur & in honore haberentur, a MS. add. Gregorii.

CAP. VIII.

M. Paulus quam gratus factus sit Tartarorum Imperatori.

MARCUS itaque brevi tempore in aula magni Cham Tartarorum addiscens mores, atque quatuor a varias] gentis illius linguas edoctus, quas nedum legere, verum & scribere didicit, omnibus carus effectus est, & in primis Imperatori. Qui ut hominis prudentiam magis conspicuam redderet, negotium illi commisit in longinqua expediendum regione, ad quam sex mensium spatio vix pervenire poterat. Ille vero prudenter omnia gerens, non sine laude & principis gratia, quæ in mandatis acceperat, transegit. Et sciens Imperatorem oblectari novitatibus, diligenter scrutatus est in regionibus quas pertransivit consuetudines & mores hominum, conditiones & naturas animalium, atque harum rerum veridica relatione mirum in modum sibi devinxit Regem, ut etiam rex in magnis obcundis regni negotiis hoc uteretur per XVII annos viro, mittens illum ad diversas latissimi imperii sui terras. Is vero præter id quod regis exequerebatur causas, etiam terrarum observabat proprietates, provinciarum & civitatum considerabat situs, & quæ mira in locis vel contigerunt vel inveniuntur, calamo excipiens, tandem nobis occidentalibus patefecit, b id quod secundus liber explicat.]

a MS. varias & diversas. b que infra diligentius describentur.

CAP. IX.

*Quomodo Veneti post aliquot annos obtenta licentia
redire disposuerint.*

MOrantes autem aliquanto tempore Veneti apud magnum Cham, patriæ visendæ accensi desiderio, à rege abeundi licentiam petunt. Is vero eorum oblectatus præsentia, difficile ad id inclinari potuit. Accidit tamen interea ut rex Indorum Argon nomine tres insignes viros mitteret ad curiam magni Cublai, quorum nomina fuerunt *a* Culatai, *b* Ribusca & *c* Coila, qui agerent cum eo ut aliquam ex prosapia sua ei traderet in uxorem. nam uxor ejus *d* Balgana nomine] nuper mortua, *e* in testamento reliquerat, & maritum adjuraverat,] ne ab alia quam à sua familia aliam duceret uxorem. Rex itaque Cublai illorum obsequutus petitioni, puellam quendam XVII annorum nomine *f* Gogatim, è stemmate suo prognatam, illis associat, inque uxorem Argonis consecrat. Nuntii vero quum reginam abducturi essent, & advertissent *g* Venetos patriam suam sitire] rogabant Cublai Regem, ut pro honore regis Argonis hos secum abire permetteret, qui novam reginam in Indiam conducerent, & inde ad loca sua reverterentur. Ille procerum instantia & petitione devictus, etiam invitus Venetos abire permisit.

a Gulatay. *b* Apusta. *c* Coyla. *d* def. MS. *e* def. MS. *f* Coganyn. *g* quod Dominus Nicolaus, Matthaus & Marcus desiderabant ad propria redire.

CAP. X.

Quomodo Venetias redierint.

Solventes itaque à Cublai aula quatuordecim paratas naves, & sufficienti *a* commeatu oneratas, quarum quælibet *b* quatuor malos atque totidem vela] habebat, intrantes acceperunt

perunt à rege *c* duas tabulas aureas regali charactere insignitas, quas per omne imperium suum, & per tã multas provincias præfectis ostenderent, à quibus securum conductum, victualia, & alia necessaria perciperent. Adjunxit quoque illis *d* ambasiatores aliquos ad summum Pontificem, & *e* ad reliquos quosdam Christianos Reges. Et navigio hinc discedentes, post tres menses venerunt ad insulam quandã *f* Jana nomine, *g* & inde per Indicum vagantes mare post multum temporis veniunt ad regis Argonis palatium, allatamque illi præsentant puellam. At *h* ille filio suo hanc tradidit uxorem.] Plurimi autem desiderati sunt ex his sexcentis viris, quos pro adducenda puella Rex ad Tartarum misit, qui in itinere eundo & redeundo spiritum exhalant. Porro Veneti cum ambasiatoribus hinc recedentes ab alio Vicerege, qui *i* regno pueri loco præerat,] Acata nomine, alias *k* duas aureas & *l* commendatitias tabulas more gentis illius acceperunt, atque salvi cum honore ex regno illo deducti sunt, & post multum temporis multis exantlatis laboribus protegente domino Constantinopolim perveniunt, atque inde cum divitiis & honorifico comitatu, incolumes Venetias redierunt, anno scilicet Domini millesimo ducentesimo nonagesimo quinto, gratias agentes Deo, qui eos de periculis multis liberatos salvos domum reduxit. Hæc à principio hujus libri breviter & summate annotare libuit, ut lectori constet, quomodo, & qua occasione Marcus Paulus Venetus, hujus libri compilator, hæc quæ sequuntur omnia investigare potuerit. *m*

a MS. addit, ad biennium. *b* malos quatuor velis. *c* MS. addit, qui multã de Christianorum recessu displicentiam habuit. *d* MS. ambaxiatis. *e* ad quosdam Reges Christianorum. *f* Sic & in MS. *g* MS. add. ad curiam regis Argon, quem mortuum repperierunt. *h* puellam *v.* quam pro rege duxerant, filius ejus recepit uxorem. *i* regem pro puero gubernabat. *k* quatuor. *l* præceptorias. *m* MS. add. Fuit autem Marcus in Orientis partibus annis XXVI diligenter per eum universo tempore computato.

CAP. XI.

De Armenia Minori.

PRæmissa generali itinerum nostrorum descriptione, nunc ad particularia descendentes singulas regiones quas perambulando lustravimus denuo revisentes, quid in eis viderimus & experti simus, annotaturi.] *b* Igitur Armenia minor quam primo intravimus, justitiæ conservatione, & bona gubernatione consistit.] Habet regnum ipsum civitates multas, plurima oppida. solum quoque ipsorum sæcundum est & terra nullius rei necessariæ indiga. venationes bestiarum & avium illi non desunt. aer quoque ipse nulla corruptione infectus, omnibus gratum præstat spiraculum. Incolæ verò regionis illius qui olim strenui fuere bellatores, nunc otio torpentes molles & effœminati effecti, potationibus & luxui vacant. Est civitas quædam in hoc regno juxta mare sita *c* Glacia nomine, optimum habens portum, quò plurimi conveniunt mercatores ex variis regionibus, etiam à *d* Venetiis & Janua propter varias merces quæ illuc deferuntur, præsertim aromata diversarum specierum, aliasque pretiosas quasdam opes ex orientalibus regionibus illuc nundinationis gratia delatas. nam est is locus veluti porta quædam orientalium regionum.

a MS. Narratione facta nostri itineris, nunc ad ea narranda, quæ vidimus, accedamus. *b* Primò autem Armeniam minorem describemus breviter. Armenia dua sunt, Major & Minor. Armenia minoris regnum Tartaris tributarium est. Ibi invenimus Regem Regum in justitia conservantem regnum. *c* In MS. etiam S. Marci civitas dicitur. *d* def. MS.

CAP. XII.

De provincia Turchiæ.

Turchia provincia collectæ gentis, continet populos ex Græcis, Armenis, & Turchis. Habent Turchæ linguam propriam, sub lege detestabilis *a* Mahumeti viventes. Sunt

homines indocti rudes & agrestes, in montibus & vallibus habitantes, atque pascuosa loca cæteris præelicientes. nam habent greges magnos jumentorum atque *b* porcorum. habent *c* & mulos; sed illi in magno sunt valore. Græci vero, & Armeni qui inter illos habitant, civitates & oppida possident. operamque suam in sericum collocant. Habent autem civitates multas, inter quas præcipuæ sunt Gomo, *d* Cæsarea & Sebaste, ubi beatus Basiliius martyrium pro Christo suscepit, unumque ex Tartarorum regibus Dominum agnoscunt.

a Macometi. *b* pecorum. *c* & equos. *d* Cassorie.

CAP. XIII.

De Armenia Majori.

ARmenia major provincia maxima Tartaris tributaria, civitates multas habet atque oppida. Metropolis ejus Arzinga vocatur, sitque ibi *a* Buchiramus optimus. Scaturiunt quoque ibi aquæ ferventes, corporibus humanis ablendis & medendis sanissimæ. Aliæ vero insigniores post metropolim civitates sunt *b* Argyron & Darzirim. Æstivis diebus plurimi Tartari illuc divertunt cum gregibus & armentis, uberioris pascuæ gratia illecti. Et rursus hiemali tempore ob nivium inundantiam ad tempus secedunt. In montibus hujus Armeniæ *c* remansit] arca Noæ. Habet hæc regio ab oriente confinem provinciam *d* Zorzaniorum. Ab Aquilone vero] fons quidam magnus invenitur, de quo liquor oleo similis scaturit, ad condimentum quidem cibi inutilis; lampadibus vero concinnandis & nutriendis, aliisque rebus inungendis, commodissimus. *e* unde vicinæ quæque nationes concurrunt & de fonte illo omnes pro lucernis alendis haurire contendunt.] tam enim indefinenter hic fons fluit, ut etiam *f* multæ] naves oleo ejus oneratæ in alias abducantur regiones. *a* Bucuramus. *b* Agiron. *c* est. *d* Mosul. Ad Aquilonem verd est affinis provincia Zorzanorum. In confinio hujus provincie ad aquilonem. *e* def. MS. *f* centum.

CAP.

CAP. XIV.

De provincia Zorzania.

Zorzania provincia *a* Tartarorum regi tributa offert, eumque Dominum suum agnoscit *b* Sunt autem Zorzanii homines pulchri, in armis strenui atque in arte sagittaria periti. Sunt etiam Christiani Græcorum observantes ritum. Capillos nutriunt breves, ut clerici occidentales. *c* Est provincia eorum aditu difficilis, præsertim ab oriente. illic enim arctissima est via, ab uno latere habens mare, & ab altero montes, per quam quatuor leucarum spatium eundum est, donec in provinciam veniatur. Unde pauci homines ibi magnum exercitum ab ingressu arcere possunt. Habent incolæ multas civitates & castra, abundantque serico, de quo pulcherrimos holosericos parant pannos. *d* Quidam eorum labori manuali operam impendunt, alii vero mercimoniis distrahendis. Terra ipsa satis fertilis est. *e* Id mirabile ajunt in hac terra reperiri. Est lacus quidam magnus in ea, ab aquis montium collectus, vocatus mare *f* Chelucelam, in gyra habens circiter sexcenta milliaria, qui per totum anni spatium nullos mittit pisces, præterquam per quadagesimam usque ad sabbatum sanctum. Distat is lacus à reliquis æquoribus duodecim diætiis. Ajunt quoque Euphratem fluvium *g* & alia quædam flumina in hunc ruere lacum. *h*

a Regem habet Tartarorum Regi tributarium. *b* MS. add. Fertur quod Tartarorum Reges cum signo aquila super humeris antiquitus nascebantur. *c* MS. add. Fertur quod Magnus Alexander volens ad Zorzanias transire, non potuerit, &c. *d* MS. addit, Austeres optimi ibi sunt. Terra fertilis est. *e* Ibi est Monasterium S. Gilberti monachorum Orientalium, juxta quod Lacus magnus. *f* Cheluchelam. *g* unus de quatuor fluminibus Paradisi. *h* In illis partibus invenitur sericum, quod vulgariter dicitur Chella.

CAP. XV.

De regno Mosul.

Regnum Mosul ad Orientem situm, partim confine est Armeniæ majori: habitantque in eo Arabes *a* Mahumetum colentes, & multi Christiani, Nestoriani atque Jacobini: quibus præest patriarcha magnus, quem ipsi *b* Jacelich vocant. Fiunt ibi panni pulcherrimi ex serico & auro. Cæterum in montibus hujus regni habitant homines Cardi appellati, quorum quidam Nestoriani sunt, alii Jacobini, & quidam Mahumetifunt sectatores, atque magni prædones,
a qui Macometum adorant. b Jacelich.

CAP. XVI.

De civitate Baldachi.

Est in partibus illis civitas quædam insignis Baldachum nomine, quæ in scripturis sacris Susis appellatur, in qua *a* manet prælatus *b* magnus Saracenorum, quem ipsi Caliphum *c* vocant. *d* Non invenitur in partibus illis nobilior quam illa sit civitas.] Parantur ibi ex auro & serico pulcherrimi panni, iiqve *e* sub varia habitudine.] Anno ab incarnatione Domini M. CC. L magnus Tartarorum Rex Allau obsedit atque tam acriter oppugnavit hanc urbem, donec caperet eam. Erant tunc plura quam centum millia armatorum in civitate. Sed Allau longe fortior illis erat. Cæterum Caliphus urbis Dominus turrim habebat plenam auro, argento, & lapidibus pretiosis, atque freliquis jocalibus; sed avaritiæ stimulis fauciatus noluit collectum thesaurum in milites *g* spargere, illisque munera largiri, ideoque ipse cum civitate periclitatus est. Nam Allau rex obtenta civitate

tate Calipsum cepit & in turrim illam, in qua thesaurum suum reposuit, coniecit, negatoque omni cibo & potu ait illi: Si thesaurum hunc non tam avaro & tenaciter servasses, teipsum & civitatem liberasses: nunc igitur frui thesauro tuo & ex eo commodè atque bibe, quem tantopere dilexisti. In hunc itaque modum miser ille thesauro suo incumbens fame *b* periit. Transiit per hanc urbem fluvius quidam magnus, atque in oceanum Indicum se effundens: à cujus ostio urbs ipsa decem & octo distat diætarum, ut citra magnum incommodum innumeræ merces ab India ad eam adduci possint. Porro fluvius ipse *i* originem sumit à civitate] Chisi. Est quoque civitas alia inter Baldachum & Chisi, Bascia nomine, quæ magno palmarum nemore circumdatur, de quo maxima dactylorum colligitur copia.

a habitat. *b* major. *c* vocant. *d* def. MS. *e* diversarum materiore
f & mirabilibus immensi valoris. *g* quos habebat. *h* quarto die. *i* terminatur ad civitatem.

CAP. XVII.

De civitate Taurisi.

IN illis quoque partibus est Taurisium nobilissima civitas, in qua multiplices exercentur mercantiæ. nam sunt ibi gemmæ pretiosæ, panni auro texti atque holoserici, cum aliis variis mercibus. Et quoniam civitas in optimo sita est loco, conveniunt ibi plurimi negotiatores ex variis mundi partibus; ab India, à Baldacho, Mosulo & Cremosor. Ex Latinorum quoque terris nonnulli nundinandi gratia illuc concedunt, nam mercatores plurimum hinc dirantur. Cives Mahumetum venerantur, licet quidam Nestoriani atque Jacobini etiam ibi inveniantur. Sunt in circuitu civitatis horti pulcherrimi & amœni, unde incolæ plurimos & optimos colligunt fructus,

CAP.

CAP. XVIII.

Quomodo miraculose mons quidam in alium locum fuerit translatus.

Est mons quidam in regione illa ^a haud longe à civitate Taurisii] qui olim virtute divina à loco suo hac occasione dimotus est. Accidit semel ut Saraceni Evangelium Christi blasphemare volentes, & veluti vanam doctrinam Christianis improperantes dicerent: Est scriptum in Evangelio vestro: Si habueritis fidem sicut granum sinapis, & dixeritis monti huic, Transi hinc, & transibit, & nihil impossibile erit vobis. Nunc igitur, si fides vestra caret errore, amovete montem hunc, & probate Evangelii virtutem. Et quoniam Christiani sub perfidorum illorum dominio erant, cogebantur vel montem illum transferre, vel Mahumeticam subire legem: & si neutrum facerent, gladio ferirentur. Tunc vir quidam in Christi fervens amore & fide, confortavit pusillanimes, & fusa oratione ad Dominum cum tota fiducia dixit monti: Abi hinc. Quod vidente multitudine illico factum est. De quo miraculo multi Saracenorum conversi, Christum confiteri cœperunt.

^a inter Taurisium & Baldachum.

CAP. XIX.

De regione Persarum.

Persia maxima & latissima est provincia, fuitque olim nobilis & magni nominis: nunc verò à Tartaris dissipata ^a obscurior est quam unquam fuerit. Abiit tamen nomen ejus in viciniore quasque provincias, ut etiam] hodie Persidis provincia octo complectatur regna: quorum primum vocatur ^b Chasum, secundum ^c Churdistam, tertium Lor, quartum ^d Ciellstam,

Cielstam, quintum *e* Instanich, sextum *f* Zerazi, septimum *g* Socham, octavum *h* Timochaim, & est in finibus Persarum: suntque ibi equi magni & pulchri, ut etiam quandoque unus veniat pro ducentis libris Turonensibus. Ducunt autem eos negotiatores ad civitates Chisi & *i* Curmosa, *k* in litore maris] sitas, unde in Indiam venduntur. Asini quoque ibi sunt pulcherrimi & optimi, ut etiam unus vendatur pro triginta *l* argenti ponderibus.] Homines vero in regionibus illis pessimi sunt, rixosi, prædones, & homicidæ, fidem Mahumeti profitentes. Mercatores passim occiduntur ab illis prædonibus, nisi catervatim per itinera incedant. In civitatibus tamen sunt optimi artifices, qui in auro, serico, & opere *m* acupictorio mira faciunt. Abundant bombice, tritico, hordeo, milio, *n* aliisque frumenti speciebus.] Vini quoque & fructuum habent ubertatem.

a def. MS. & add. in quadam autem ipsius regione ignis pro Deo colitur. *b* Gasum. *c* Curdistam. *d* Ciliestam. *e* Tstanich. *f* Cesari. *g* Soncara. *h* Tymochaim. *i* Cremosa. *k* supra Indicum mare. *l* maris *Es* ultra. *m* plumario. *n* panicio, omniqve blado.

CAP. XX.

De civitate Jasdi.

JAsdi est civitas magna in eadem regione, in qua multæ fiunt mercantiæ. Habet quoque & ipsa subtiles artifices, qui in serico laborant. Colunt etiam Mahumerum. Ultra Jasdi per septem diartas non est ulla hominum habitatio usque ad civitatem *a* Crerimam: sed sunt loca campestria atqve nemorosa, in quibus multæ sunt venationes. Inveniuntur quoque ibi *b* magni conatices, & hi in magna multitudine.

a Crerinam. *b* onagri *Es* coturnices.

CAP. XXI.

De civitate a Crermam.

CRermam est civitas insignis, ubi in montibus plurimi reperiuntur lapides, *b* Turchici vulgo appellati. Sunt quoque ibi minera chalybis & *c* andanici. Item habent falcones nobiles, volatum perniciosissimum habentes, minores tamen falconibus peregrinis. Habet Crermam artifices diversorum armorum, qui fabricant frena, calcaria, fellas, spatas, arcus, pharetras, & alia instrumenta juxta usum patria illius. Mulieres verò distinentur opere plumario, facientes culcitræ, & cervicalia speciosa. A *d* Crermam ultra progrediendo itur per magnam planiciem, exactoque septem dierum itinere pervenitur ad descensum quendam, qui duorum dierum spatio vix tandem perficitur, vestigio semper in declivum inclinato. In planicie multi inveniuntur *e* perdices, itemque castra & oppida. In declivi vero descensu sunt arbores multæ & frugiferae, sed non est ibi habitatio nisi pastorum. Habet hæc regio *f* hiemali tempore] intolerabile frigus.

a Crerina. *b* Turchici. *c* andannici. *d* Crerina. *e* pernice. *f*. def. MS.

CAP. XXII.

De civitate a Camandu & regione b Reobarle.

Venitur post hæc ad planiciem quandam magnam, ubi civitas quædam sita est Camandu nomine, quæ olim magna fuit, sed nunc à Tartaris diruta est, & retinuitque regio ab ea vocabulum.] Inveniuntur ibi in magna copia dactyli, *d* pistachi, poma paradisi, atque alii varii fructus, qui in regionibus nostris non crescunt. Habet quoque regio illa aves quæ *e* sincolina dicuntur, permisti coloris

loris albi scilicet & nigri, quarum pedes & rostra rubescunt. Habet item boves maximos, & in universum candidos, cornua breviora, & minime acuta in capite gestantes, camelino gibbo dorso eorum imminente, unde tam fortes redduntur, ut ad magna onera gestanda facile assuefiant. Et quum clitellæ gibbo imponuntur ut cameli genua flectunt, & rursum suscepto onere surgunt, sic ab hominibus edocti. Arietes illius regionis non minores sunt asinis, caudam ferentes tam longam & latam, ut triginta librarum pondus habeant. Sunt pulcherrimi & pingves, atque ad esum optimi. Sunt præterea in hujus regiones planicie multæ civitates & oppida, sed quæ muros habent luteos atque incompositos, fortes tamen. Nam sunt in ea regione multi prædones, quos Caraonas vocant, habentque regem. Utuntur hi prædones incantationibus: & quando ad prædam excurrunt, arte illa diabolica id efficiunt, ut aër interdum per magnum temporis spatium adeò obscuretur, ut à nemine videri & caveri possint, prorogantque hujusmodi caliginem interdum quinque & aliquando septem diebus, & interim campos pervagantes in maximo numero, ut etiam quandoque turma eorum decem millia grassatorum complectatur, in aciem bellatorum more se redigunt, & in latum diffusi sic procedunt, & quicquid obviam illis venit, homines & jumenta capiunt, juvenes venum exponunt, senes vero occidunt. Ego Marcus qui hæc scribo, semel in hanc incidi caliginem: & quoniam parum aberam à castro, quod Canosolim dicitur, facile periculum evadere potui ad castrum fugiendo. Plures tamen è comitiva mea in retiaculum illud dæmoniacum incidentes, partim venditi, & partim interfecti fuerunt.

a Camandi. b Reolbarde. c Regio a. dicitur Reolbarda. d piscali. e fancolini. f def. MS.

CAP. XXIII.

De campestribus a formosis, & civitate Cormos.

Planicies illa de qua jam dictum est, meridiem versus extenditur ad spatium quinque diatarum. In extremitate vero ejus incipit via sensim descendere, ut per viginti millia semper in præceps cogaris ire: & est via ipsa pessima, atque ob prædatores periculis non carens. Tandem venit ad campestria pulcherrima, quæ in longum ad duas diatas se extendunt, vocaturque locus ipse Formosa. Abundat terra illa rivis aquarum, & arboribus palmarum. Est quoque ibi copia diversarum avium, præsertim *b* papagaiorum, quæ citra mare non habentur. Hinc pervenitur ad mare *c* Creanum, in cujus littore sita est civitas *d* Cormosa, optimum habens portum, ad quam multi conveniunt negotiatores, ab India aromata, margaritas, *e* lapides,]pretiosos pannos aureos *f* & holosericos,] dentesque elephantorum, & alia pretiosa quæque afferentes. Est civitas illa regalis, habens sub se civitates & castra. Regio vero ipsa calida est & *g* infirma. Si extraneus quispiam mercator in ea *b* moriatur, rex terræ omnia ejus confiscat bona. Vinum faciunt in illa terra ex dactylis, atque aliis optimis speciebus: tamen qui ei non sunt assueti, & primum bibere cœperint, ventris fluxum cient: qui vero assueti fuerint, mirum in modum pinguescunt. Incolæ loci non vescuntur pane triticeo & carnibus, sed comedunt dactylos, pisces salitos, & cepas. Naves habent non admodum tutas, nam non consolidant eas clavis ferreis, sed ligneis cum filis quibusdam, quæ sunt ex corticibus nucum Indicarum. Hi cortices in modum corii parantur, unde fila scinduntur, & ex filis funes fiunt fortissimi, *i* qui aquarum impetum & assultum ferre possunt, nec ab aquis facile corrumpuntur. Habent naves illæ unas arbores, una vela, unosque temones, nec nisi uno reguntur opertorio. Pice non linuntur, sed piscium sumine. Et quum in Indiam transfretant, equos & alia onera secum deferentes, multas admittunt naves, quod mare illud admodum tempestoso.

pestuosum sit, & naves ferro non sint communitæ. Incolæ illius regionis nigri sunt, Mahumetique legi addicti. Æstatis tempore, quando æstus intolerabiles sunt, non morantur in civitatibus, sed extra mœnia habent viridaria aqvis irrigata, & per canalia huc illucque aquam trahunt, illicque habitantes solis calorem aliquantulum subterfugiunt. Fit etiam non raro, ut à regione cujusdam deserti, ubi nihil est præter sabulum, ventus quidam urens & vehemens spiret: & nisi homines illico fugam caperent, nimio calore oppressi suffocarentur. Sentientes enim prima illius venti spiracula, mox ad aquas confugiunt delitescuntque in eis, donec flatus expiraverit: atque in hunc modum ardorem illum ab arena allatum effugiunt. Fit quoque in hac regione, ut & sementem non nisi in Novembri in terram spargant & in initio Martii segetem demetant: quo tempore etiam alii fructus maturescunt, & colliguntur. Nam post Martium arborum folia & herba nimio calore percussæ exarescunt, ut per totam æstatem nec unum virens folium, nisi juxta aquas invenias. Mos est hujus patriæ, quum quispiam paterfamilias mortuus fuerit, ut uxor ejus relicta quatuor annis continuis eum lugeat, singulis diebus semel fletui vacans. Conveniunt etiam ad defuncti domum consanguinei ejus & vicini quique, magno rugitu illius mortem deplorantes, atque acerbis facientes querelas.

a Formosa. b papagallorum. addit, francolin. c Oceanum. d Cormos. e def. MS. f def. MS. g infima. h moratur. i consciuntur ejusmodi cortices, ut coria, & fila corticum solidantur crine equorum. k blada.

CAP. XXIV.

De regione qua est inter civitates a Cremos & b Crermam.

UT etiam ad alias stylium vertam regiones, relicta jam India redeundum est mihi ad Crermam, ut hinc recto ordine progrediar ad eas quas vidi & lustravi terras. Igitur si gressum

sum à Cremos versus Crermam moveris, invenies magnam & pulcherrimam quandam planiciem, nulla re quæ ad victum pertinet carentem: præsertim tritico abundat: verum panis ex eo confectus, ab iis qui eo non sunt asueti, comedi non potest, adeò amarus est, ab amara aqua illi impasta. Abundant etiam incolæ dactylis, & aliis suavibus fructibus. Habent insuper thermas contra scabiem, & alias multas ægritudines efficaces.

a Cormos. *b* Crerina: sic semper.

CAP. XXV.

De regione inter Crermam & Cobinam sita.

Eundo à Crerma versas civitatem Cobinam, occurrit iter terribiosissimum, quippe quod in longum ad septem extenditur diætas, nullas ferè habens aquas, nisi perpaucas, & has quidem falsas & amaras, viridem præ se ferentes colorem, perinde ac si herbarum esset succus: & qui vel paululum ex iis delibaverit, ventris profluvium evadere non potest. *a* Idem fieri solet si quispiam gustet sal ex ea aqua confectum. Necessè igitur est ut viatores aquam aliam secum portent, si modo non velint sibi periclitari. Jumenta quoque ipsa horrent, quum aquam illam bibere coguntur, nec ventris fluxum, ubi biberint, subterfugunt. Nulla propterea est in illo deserto habitatio hominum, neque ferarum, exceptis onagris, quod nec cibum nec potum illis habere possint.

a MS. add. & pro hausto uno ferè XI vicibus provociretur ad fluxum.

CAP. XXVI.

De civitate Cobinam.

Cobinam est civitas magna, copiam habens ferri, chalybis, & *a* audanici. Fiunt ibi *b* specula de chalybe pulcherrima & magna. Fit quoque ibi tucia, quæ oculis medetur, & espon-

espondium; idque in hunc modum: Habet regio illa mineras, ex quibus terram fodiunt, & in fornacem ignitam projectam decoquunt, desuper crate ferrea vaporem ascendentem intercipientem, in qua vapor conglutinator, tucia efficitur. Materia verò grossior, quæ in igne remanet, espondium vocatur. Sunt hujus terræ incolæ Mahumeti sectatores.

a andavici. b spicula.

CAP. XXVII.

De regno a Timochaim, & arbore solis, quæ à Latinis arbor sicca vocatur.

Relicta ad tergum civitate Cobina, occurrit desertum aliud, habens in longitudine iter octo dierum, estque in eo ariditas magna. Caret arboribus atque fructibus: & aquæ quas habet amarissimæ sunt, ut etiam jumenta eas bibere recusent: & nisi viatores aquam secum deferrent, siti periclitarentur. Superato verò hoc deserto venit ad regnum Timochaim: in quo multæ sunt civitates & castra. Est regnum illud confine Persidi à parte Aquilonis, crescitque in ejus planicie arbor magna, arbor solis dicta, quæ apud Latinos arbor sicca vocatur. Hæc grossa est valde, habetque folia quæ ex uno latere sunt candida, ex opposito verò latere sunt viridis coloris. Fructus nullos præter *b* entios producit, eosque in modum castanæ & buxini coloris.] Patet campus ille circumquaque ad multa milliaria, ut nec unam in eo invenias arborem. Ajunt Alexandrum Magnum ibi cum Dario confluisse. Est autem tota terra regni Timochaim, saltem quæ inhabitatur, fertilis, & multarum rerum ferax, bonoque aëre temperata. Habet etiam viros pulchros, sed pulchriores mulieres. Mahumeti perfidiam sequuntur.

a Tymochaym. b erricios, inter quos fructus nullus est. c lignum arboris solidum & forte est, glaucei coloris ut buxus.

CAP. XXVIII.

De tyranno quodam insigni & sicariis ejus,

ESt in terris illis regio quædam Mulete dicta, ubi dominabatur princeps quidam pessimus, Senex de montanis dictus, de quo multa audiui: & quæ relaturus sum, ab aliis multis regionis illius incolis didici, qui ita mihi dixerunt. Fuit princeps ille cum universo populo suo, cui præerat, legi Mahu. meti addictus. Is inauditam excogitavit malitiam. Nam homines quosdam sicarios seu gladiatores, quos vulgo assassinos vocant, sibi adjunxit, & per illorum effrenem audaciam quoscunq; voluit, occidit, ut brevi omnibus terrori esset. Porro id hac impostura effecit. Erat in terra illa vallis quædam amœnissima, altissimis septa montibus, intra quam viridarium plantavit maximum & pulcherrimum floribus odoriferis & fructibus suavibus, atq; aliis delectabilibus refertum herbis. Extruxerat etiam in illo horto palatia quædam egregia, mira decorata pictura, & quicquid illis ornamento esse potuit, adhibuit. Porro quæ ad totius corporis voluptatem faciunt, non est opus ut multam de illis faciam mentionem, quum horto illi & palatiis non defuerint rivuli varii, aqua, melle, vino & lacte fluentes, varia musicæ artis instrumenta, melodiæ, choreæ, tripudia, palæstræ, vestes pretiosæ, & mirus apparatus omnium delectabilium rerum, quibus pro voto fruebantur juvenes quidam intra viridarium positi, qui aliud nihil faciebant, quam quod vitam beatam vivebant, tristitiæ nullum dantes locum. Erat proinde in introitu horti castrum fortissimum, diligenti munitum custodia, per quod solum & per nullum alium locum patebat ingressus & exitus in hortum. Extra locum illum habebat senex ille, cui nomen erat f Alao-dim, juvenes quosdam & viros fortes, audacis atq; infracti animi, quos ad hoc ipsum instituebat, ut animi sui detestabile exe-
que-

querentur propositum. Curabat illos informari in nefaria lege Mahumetica, quæ observatoribus suis in vita futura carnales promittit voluptates. Et ut eos obsequeutiores sibi redderet, & ad omne vitæ periculum intrepidus, quum illi videretur, faciebat eis, vel quibusdam eorum, dari potum quendam, quo inescati dementes fiebant, & gravi opprimebantur sopore, interimque in viridarium ducebantur: & quum sopore soluto evigilarent, & viderent se tantis interesse delicijs, putabant se in paradisum Dei raptos, vivereque cum Mahumeto legislatore ipsorum, & illis quæ promissit perfrui gaudijs. Quid plura? Gaudebant se ex seculi miserijs ereptos, & jam aliam atque felicem vivere vitam. Sed cum paucis diebus his gaudijs interfuisent, Senex quibus volebat iterum memoratum potum bibendum exhibuit, & dementatos extra paradisum illam reduxit. Tunc illi ad se redeuntes, & reminiscentes, quibus & quantis ad modicum tempus potiti fuissent gaudijs, supra modum dolebant, & tristes efficiebantur quod delitijs illis perpetuò frui non concessum sit, mortem libenter subituri, modò hac vita tam modicè degustata, semper vivant. Tunc tyrannus ille, qui Dei prophetam se esse mentiebatur, aiebat illis: Audite me, & nolite contristari: Si parati estis, ut pro mea obedientia mortem intrepidè, ubi illata fuerit, subeatis, participes vos pronuntio futuros illorum gaudiorum, quæ ad horam vidistis. At miseri illi mortem lucrum putantes, nihil tam difficile ajunt injungendum, quod pro illa beata vita consequenda non libenter subeant. Abutitur igitur tyrannus ille his præfatis hominibus ad innumera homicidia, quippe qui corporalem vitam prostituentes, contemnebant etiam mortem ipsam, & passim ad tyranni jussus in regione illa sic grassabantur, ut omnibus hominibus essent formidini, & nemo insaniæ illorum resistere auderet: sicque fiebat, ut multæ regiones, & potentes viri, tyranno illi tributarij fierent.

f MS. *Alcadam.*

CAP. XXIX.

De interfectione memorati Tyranni.

ANno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo secundo Allau, Rex Tartarorum, potenti exercitu tyranni illius castrū obsedit, cupiens tantum periculū ē suis eliminare partibus. Et elapsis tribus annis cepit illum cum omnibus Afafinis suis; defecerant enim illis victualia: & funditus aboluit locum, & homines inrerfecit.

CAP. XXX.

De civitate Sopurgam & terminis ejus.

REcedendo à præfato loco venit ad regionem quandam satis amœnam, quæ habet colles, planicies, & optima pascua, uberrimos denique fructus. Est enim solum ejus feracissimum: neque ullam habet penuriam, præterquam aquæ: nam eundem est per quinquaginta aut sexaginta milliaria, donec aliquid aquæ invenias. unde, nisi viatores aquam secum deferrent, sæpe siti periclitarentur: id quod etiam jumentis accidere solet. Festinanter igitur regio ipsa percurrenda est, præsertim ubi tanta est terræ ariditas. ^a Extra illam siccitatem habet regio illa multas civitates & oppida. Incolæ Mahumetum ^b agnoscunt.] Post hæc venit ad civitatem Sopurgam, ubi omnium victualium reperitur copia: præsertim abundant ibi pepones, quos filis dividunt non secus quam cucurbitæ diffecantur, & deficcetos ad proximas terras vendendas portant, à quibus avidè comeduntur, quum mellis ferè habeant dulcedinem. Sunt etiam in regione illa plurimæ venationes bestiarum & avium.

^a. Longitudo vero regionis illius protenditur ad dietas VI. ^b adorant.

CAP:

CAP. XXXI.

De civitate a Balac.

PRætereuntes inde venimus in civitatem qvandan a Balac] nomine, qvæ olim magna & nobilis fuit, sumptuosa habens mar- morea palatia: nunc verò à Tartaris diruta est. In hac ci- vitate ferunt Alexandrum Darij Regis filiam in uxorem ac- cepisse. *b* Hæc ab Aqvilone terminatur ad Persidis provinciam. Qvod si hinc solvas & procedas inter Orientem & Aqvilonem, non invenies ad duas diætas ullam habitationem: qvia habitatores loci tot molestias à latronibus & prædonibus passi, coacti sunt fugere ad montana loca, scilicet tutiora. Inveniuntur ibi aquæ multæ, atque venationes bestiarum plurimæ: sunt quoque illic leones. Viatores qvoniam nihil alimenti in itinere inveniunt, victualia secum deferunt, qvæ pro duobus diebus illis sufficiant.

a Balach. b ibi adoratur ab hominibus Macometus.

CAP. XXXII.

De regno a Taicam & terminis ejus.

Exacto itinere duorum dierum qvos memoravimus, occur- rit castrum qvoddam Taicam vocatum, ubi frumenti magna est copia, agerque ipse pulcherrimus. Sunt ibi *b* quoque montes falis ad meridiem extensi, tam magni, ut totus mundus hinc sal sufficiens habere posset. Est autem sal ipsum tam durum, ut non nisi cum ferreis malleis è montibus erui pos- sit. Qvod si ultrà ab isto loco procedas, inter plagam scilicet Orientalem & Aqvilonarem cundo, post tres consummatas diætas venies ad civitatem Scassem, licet alia quoque oppida in itinere

occurrent. Hujus regionis incolæ omnes Mahumetum colunt. Bibunt, tamen] vinum, cujus terra illa, sicut & frumenti atque fructuum, maximè est ferax. Imò tora die nihil agunt, quam quod calicibus evacuandis incumbunt. Est vinum illud coctum & optimum. Homines verò sunt pessimi; sed optimi venatores. nam abundat terra eorum bestiis sylvestribus. Nudi caput incedunt, nisi quod ^a viri chordula quadam longitudinis decem palmorum caput ligant.] E bestiarum verò sylvestrium, quas capiunt, pellibus indumenta sibi parant, sicut & caligas & calceamenta, nec alijs utuntur vestibus.

^a Caycam. Sic semper. ^b bladi. ^c def. MS. Neque tamen vana particula hac est. vino enim Mohammedanis lege Alcorani interdictum est. ^d vir cordellam unam desert longitudinis decem palmarum capiti circumligatam.

CAP. XXXIII.

De civitate Scaffem.

Civitas autem Scaffem in planicie est sita, habetque in circumjacentibus montibus multa castra. Fluit etiam per medium ejus magnus quidam fluvius. Sunt in regione illa multi sues spinosi, qui cum capiuntur, spinis suis sæpe homines & canes lædunt. nam canes à venatoribus in porcos provocati adeò irritant & commovent feras illas, ut simul concurrentes terga sua, quibus spinæ innituntur, vehementer commoveant, atque stimulos ipsos vehementia quadam excutiant, atque in viciniore homines & canes vibrent. Habet gens illa linguam propriam. Pastores ejus morantur in montibus, vendicantes sibi cavernas pro habitaculis. Itur hinc per tres diætas ad provinciam Balasciæ, atque intermedio itinere nulla humana occurrit habitatio. Necessè igitur est ut viatores cibum & potum secum portent.

CAP.

CAP. XXXIV.

De provincia Balascia.

Balascia est provincia magna, habetque linguam propriam, cultui Mahumeti dicata. Reges ejus qui jure hæreditario sibi invicem succedunt, ab Alexandro Magno originem duxisse feruntur. Producit hæc eadem provincia lapides pretiosos atque magni valoris, qui à nomine regionis Balasci vocantur. Nemo citra capitis pœnam audet hujusmodi lapides vel fodere, vel extra regionem asportare, nisi cum licentia & consensu regis. omnes enim illi lapides regis sunt, & is mittit eos quibus vult, vel pro dono, vel pro solutione tributi: multos etiam commutat pro auro & argento. Usque adeò autem terra illis turgescit lapidibus, ut ad regem parum hinc rediret emolumenti, si passim omnibus permetteret eos fodere & distrahere. nam sic lapis ipse vilior redderetur. Suppeditat quoque mons alius in hac provincia lazulum,] de quo fit azurum optimum, qvale etiam in mundo non invenitur. Elicitur autem ex mineris non secus ac ferrum. Præbent quoque mineræ argentum. Regio ipsa valde frigida est. Equos habet multos & optimos, magnos & veloces, qui tam duras & fortes in pedibus habent plantas & ungulas, ut ferramento opus non habeant, etiam quantumlibet per saxa & montes currant. Abundat præterea regio ipsa venatione bestiarum & avium. Habet quoque herodios, seu optimos falcones. Fert ager ejus triticum optimum, hordeum & milium in magna copia Olivis carer; sed ex nucibus & b fofima] oleum conficiunt. Incolæ extraneas gentes minimè metuunt, eò quod introitus in provinciam sunt multum arcti, nec possunt hostes facillè irrumpere. Civitates eorum & castra arte & natura munita sunt. Sagittarios habent certos, & venatores optimos. Induuntur ut plurimum

corio. nam vestes laneæ & lineæ ibi haberi nequeunt, nisi pro magno pretio. Mulieres tamen nobiles utuntur pannis lineis & bombicinis. c

a lapis lazuli, b sossima. c add. unaquaque enim in suis femoralibus habet panni brachia octoginta vel LX. &c.

CAP. XXXV.

De provinciâ Basciæ.

PROvincia Basciæ distat à regione Balasciæ decem diætis. Et est regio ipsa valde calida. unde fit ut homines nigri sint, sed astuti atque mali. Linguam habent propriam: & in auribus gestant in aures aureas & argenteas atque margaritas. Vescuntur carnibus & riso. Idololatræ sunt, incantationibus & dæmonum invocationibus vacantes.

CAP. XXXVI.

De Provinciâ Chesimur.

PROvincia Chesimur distat à Bascia per diætas septem. Incolæ ejus linguam propriam habent, & idololatræ sunt, idola consulentes, atque responsa à Dæmonibus recipientes. Faciunt quoque arte diabolica, ut æer in caliginem condensetur. Bruni coloris sunt, hoc est, a nigricantis.] nam regio temperata est. Carnibus vescuntur & riso; & tamen macilentissimi sunt. Civitates ibi multæ sunt & oppida. Rex eorum nulli tributarius est: quia neminem timent, desertis undique vallati. Quo fit ut difficilis ad eos sit accessus. Sunt in hac provincia quidam eremitæ, qui in monasterijs & cellis idolis serviunt, cum magna cibi & potus

tus abſtinentia deos ſuos honorantes, quos etiam plurimum re-
verentur, & cavent ne eos offendant, nefaria illorum mandata
transgrediendo. Unde & vulgo in magno honore ii habentur
eremita.

a non perfecte nigri.

CAP. XXXVII.

De provincia a Vocam, & montibus in ea altisſimis.

Hic jam iterum occurreret India, ſi juxta priorem tramitem
progrederer. ſed quia illam in tertio libro deſcripturus ſum,
jam aliam viam pergere ſtatui; ad Balasſciam ſcilicet re-
deuntes, & hinc inter plagam Aquilonarem atque Orien-
talem iter facientes. Igitur ſpatio duorum dierum venit ad
flumen quoddam, ubi *b* multa ſunt caſtra & villa: & homines il-
lorum locorum probi ſunt, & in armis ſtrenui; ſed Mahumetum
colunt. Rurſus ſpatio aliorum duorum dierum venit ad pro-
vinciam Vocam, quæ ſubjecta eſt regi Balasſciæ, habens in lon-
gum & latum ſpatium trium diatarum. Incolæ ejus habent lin-
guam propriam, & colunt Mahumetum. Sunt etiam ſtrenui
bellatores atque boni venatores. nam abundat regio illa ſyl-
veſtribus animalibus. Hinc ſi diſcedas ad Orientalem plagam,
aſcendendum tibi erit per tres continuos dies, quousque perve-
nias ad montem altiſſimum, & quo altior non eſt in mundo. Ibi
etiam invenitur inter duos montes planicies quædam amœna, &
in ea fluviuſ pulcherrimuſ, juxta quem optima ſunt paſcua, ita
ut in illis equuſ aut boſ macilentuſ decem dierum ſpatio pingveſ-
cat. Eſt ibi copia animalium ſylveſtrium. Præſertim inveni-
untur ibi arietes ſylveſtres maximi, longa *c* habentes cornua, ex
quibus *d* varia vaſorum genera *j* effinguntur. Continet planicies
illa in longitudine ſpatium quod duodecim diebus peragrari po-
teſt,

test, vocaturque: Pamer. Sed si longius progrediare, deserti speciem præ se fert: nec est ibi ulla habitatio humana, aut ulla herba virens. Coguntur itaque viatores secum ferre ea, quæ illis sunt necessaria, pro corporis sustentatione. Nulla quoque ibi apparet avis, propter frigus, & nimiam terræ elevationem, quæ pabulum nullum administrare potest animalibus. Ignis si quandoque ibi accendatur, obstante nimia regionis frigiditate, non est ita lucidus, nec adeo efficax in sua actione, f ut in locis demissioribus. Hinc via ulterius ducit inter Orientem & Aquilonem per montes, colles atque valles, g in quibus multa inveniuntur flumina, nulla autem habitatio humana, nec ulla herba: vocaturque regio ipsa Belor, omni tempore hyemis effigiem præ se ferens, eaque facies perseverat, donec viator quadraginta diætas absolvat. Pro tot etiam diebus necesse est ut victum secum deferat. In montibus tamen altissimis hinc inde hominum habitationes conspiciuntur sed qui pessimi & crudeles sunt, idololatriæ dediti, qui ex venatione vivunt & corio vestiuntur.

a Vocham. b præst frater regis Balascia. c palmis VI aut IV. d scutella & alia vasa. e Panis. f ad coquendum. g XL diebus.

CAP: XXXVIII.

De provincia a Cassar.

Post hæc pervenitur ad provinciam Cassar, quæ magno Cham tributaria est. In eâ sunt vineæ, viridaria, arbores fructiferæ, bombyx & aliæ agrorum possessiones. Incolæ verò habent linguam propriam, & sunt negotiatores & artifices, atque lucigratiâ per provinciam discurrentes, adeoque avarè divitiis inhiant, ut vix satis de partis edere audeant. Mahumeti quoque legi parent: tametsi quidam Christiani Nestoriani ibi inveniantur, qui suas quoque habent ecclesias. Regio patet quinque dierum spatio.

a Chascar.

CAP.

CAP. XXXIX.

*De civitate Samarcham, & miraculo columna in
Ecclesia a facto.*

SAmarcham civitas magna & egregia est in regione illa, tributaria Nepoti magni Cham. In hac habitant Christiani [cum Saracenis, hoc est, Mahumetanis.] Accidit verò his temporibus in ea & divina virtute] tale miraculum. Frater magni Cham, nomine d Cigatai, qui regioni illi præfuit, persuasus à Christianis baptisimi suscepit sacramentum. De quo Christiani gaudentes, favore illius ædificaverunt basilicam magnam in illa urbe, in honorẽ divi Joannis Baptistæ. Porro architecti ecclesiam illam tali fabricaverunt ingenio, ut tota ejus testudo uni nitere- tur marmoreæ columnæ, quæ medium Ecclesiæ tenuit locum. Habebant tunc Saraceni insignem lapidem qui omnibus modis ad hoc quadrabat, ut basis loco præfatam sustineret columnam. Raptus igitur à Christianis in fundamento columnæ locatus est. De quo Saraceni dolentes hiscere non audebant, quum Princeps ad hoc ipsum annuisset. Factum est autem ut aliquanto post tem- pore princeps ille moreretur, & illi filius ejus succederet in re- gno, non autem in fide. Tunc Saraceni ab eo obtinuerunt, ut Christiani lapidem illum, quem columnæ supposuerant, reddere cogerentur. Et cum illi pretium satis dignum offerrent, recusa- runt Saraceni quicquam aliud accipere quàm lapidem. Quod hac impostura faciebant, ut Christianorum ecclesia funditus de- strueretur. Christiani itaque videntes durum esse contra stimu- lum calcitrare, aliò confugere nequiverunt, quam & ad DEum, &] ad sanctum suum Johannem Baptistam, quem lacrymosis o- culis invocare cœperunt. Adveniente itaque die, quando lapis sub columna auferendus erat, ne ecclesia diutius maneret, nutu divino longè aliud accidit, quàm perfidi speraverant Saraceni.

Siquidem columna ipsa adeò sublevata est ab ipsa basi, ut trium palmorum spatium *f* inter utriusque lapidis superficiem] intercesserit, & columna ipsa jam testudinem ecclesiæ non ferret, sed viceversa testudo columnam portaret, id quod in hunc usque diem perseverat.

a D. Johannis Baptista. *b* Equi Macometum adorant, qui se Saracenos nominant. *c* virtute Christi. *d* Cigatay. *e* def. MS. *f* fin ære.

CAP. XL.

De provincia a Carcham.

Rursum ab hac urbe digressi venimus in provinciam Carcham, quinque quasi dierum itinere in longum procedentes. Hæc omnium victualium habet copiam, subjecta dominio Nepotis magni Cham. Incolæ Mahumetum colunt. Habitant tamen inter eos quidam Christiani *b* Nestoriani. *a* Carcham. *b* Nestorini, sic semper.

CAP. XLI.

De provincia Cotam.

Provincia Cotam sequitur provinciam Carcham, sita inter plagam Orientalem & Aquilonarem. Subjecta est dominio Nepotis Magni Cham, habetque Civitates & oppida multa. Metropolis ejus vocatur Cotam. Extenditur provincia in longum itinere octo dierum. Nullius rei quæ ad victum pertinet in ea est defectus. *a* Habet copiam bombycis, atque vineas multas & optimas.] Homines verò sunt imbelles, sed boni artifices & negotiatores. Mahumetum agnoscunt. *a* def. MS.

CAP. XLII.

De provincia a Peim.

Progredientibus ultra per eandem plagam occurrit provincia Peim, extensa in longum quinque dierum itinere. Subiecta est magno Cham, habetque multas civitates & castra. Metropolis ejus vocatur Peim, juxta quam currit fluvius, in quo pretiosi inveniuntur lapides, nempe jaspides & chalcodonii. Incolæ regionis reverentur Mahumetum, & sunt eximii artifices atque negotiatores. Abundant bombyce, & victualium habent copiam. Est consuetudo in hac provincia, quando maritus quispiam ob certam causam in alium locum commigrat, & infra vigesimam diem domum non redit, licebit uxori alium ducere maritum priore relicto. Id idem licitum est viro, posteaquam domum reversus fuerit, ut scilicet impunè matrimonium cum alia contrahat uxore. *a Peyn.*

CAP. XLIII.

De provincia a Ciartiam.

Post hæc venit ad provinciam Ciartiam, quæ est sub dominio magni Cham, habetque civitates & castra multa. Metropolis ejus, unde etiam ipsa denominata est, vocatur Ciartiam. Reperiuntur ibi in fluminibus multi lapides pretiosi, præsertim jaspides & chalcodonii, quos negotiatores deferunt ad provinciam b Cathai. Est provincia Ciartiam c multum sabulosa, plurimas habens aquas amaras, unde sterile solum redditur. Quando extraneus aliquis exercitus hanc transit provinciam, incolæ ejus omnes cum uxoribus, filiis, animalibus, & cuncta suppellectile fugiunt d in aliam regionem viciniorem, ubi pascua & aquam

aquam bonam inveniunt, ibique morantur, donec hostium exercitus transferit: & quum hostium effugiunt conspectum, ventus adeò delet vestigia eorum arenæ impressa, ut supervenientes hostes illorum iter nequaquam explorare possint. Si verò Tartarorum exercitus, quibus subjecti sunt, eorum pertransierit terram, ipsi non fugiunt, sed animalia duntaxat in alium abigunt locum, quòd Tartari pro acceptis victualibus nihil rependant. Recedendo ab hac provincia sabulum quinque dierum spatio terendum est, ubi nulla ferè alia aqua, quàm amara invenitur, donec perveniatur ad civitatem Lop nomine. Et nota, quod omnes jam memoratæ provinciæ, nempe Cascar, Carcham, Cotam, Peim & Ciartiam usque ad civitatem Lop, ponuntur intra magnæ Turchiæ terminos.

a Ciartiam. b Catay. c totaque inter Cotam et Peyn regio. d per II diatas.

CAP. XLIV.

De civitate Lop, & deserto maximo.

LOp est civitas magna, ad introitum deserti magni, inter Orientem & Aquilonem sita. Incolæ ejus Mahumetum colunt. In ea faciunt sibi mercatores, qui desertum transire cupiunt, parare cuncta necessaria. Quiescunt etiam in ea aliquantisper, providentes sibi de fortibus asinis & camelis, quos victualibus onerant. Et quando in deserto victualia deficere incipiunt, interficiunt asinos, vel in deserto relinqvunt; quia non poterunt amplius illis de pabulo providere, quousque desertum superaverint. Camelos tamen libentius servant, quòd paucò sustentantur cibo, & gravia onera ferant. Offert *a* desertum illud magnum viatoribus aliquando aquas amaras, sed frequentius aquas dulces, *b* ut ferè singulis diebus per illos triginta dies, qui-

quibus desertū ipsum vix per transiri potest, aquam recentem inveniant, sed quæ interdum adeò modica est, ut non omnibus mercatoribus simul euntibus sufficiat. *c* Est desertum illud multum montuosum: & ubi ad planiciem pervenitur, illic per sabulum eundum est. Est in universum sterile & squalidum, nullumque propter pabuli penuriam animalibus præstat habitaculum. Cernuntur & audiuntur in eo interdiu, & sæpius noctu, dæmonum varix illusiones. Unde viatoribus summe cavendum est, ne multum ab invicem seipfos dissocient, aut aliquis à tergo sese diutius impediat alioquin quamprimum propter montes & colles quispian comitum suorum aspectum perdiderit, ut non facile ad eos perveniat. nam audiuntur ibi voces dæmonum, qui solitariè incedentes propriis compellant nominibus, voces fingentes illorum quos comitari se putant, & à recto itinere abductos in perniciem deducunt. Audiuntur interdum in aëre concentus musicorum instrumentorum, sed frequentius sonitus tympanorum. Est igitur hujus deserti transitus periculis plenus.

a in locis tribus aut quatuor. *b* in locis circiter 28. *c* MS. add. quædam alia.

CAP. XLV.

*De civitate Sachion & combustione corporum
mortuorum.*

Superato deserto pervenitur ad civitatē Sachion, quæ sita est in ingressu provinciæ magnæ *a* Taguth, ubi inter Mahumeti cultores pauci inveniuntur Christiani Nestoriani. Sunt quoque ibi plurimi idololatæ, qui etiam linguam propriam habent. Urbis hujus incolæ negotiationibus non vacant, sed de fructibus terræ vivunt. Habet denique urbs ipsa multa monasteria diversis idolis consecrata, in quibus multa offeruntur sacrificia, & dæmonibus magna à populo exhibetur reverentia. Et

quando homini filius aliquis nascitur, statim commendat cum idolo alicui, atque in honorem ejus anno illo in domo sua nutrit arietem, quem anno à nativitate filii revoluto, proximo illius idoli festo, unà cum filio offert, cum multis ceremoniis & magna reverentia. Postea coqvuntur carnes arietis, & idolo denuo offeruntur, dimittunturque ante idolum tamdiu suspensæ, donec compleræ fuerint nefandæ orationes, quas ante ipsum juxta consuetudinem suam murmurare solent, & imprimis rogat pater idolum cum magna instantia, ut filium sibi commendatum conservet. Officio finito immolatas carnes ad locum alium deferunt, & consanguinei illius omnes pariter congregati carnes illas cum magna religione comedunt, ossa vero decenter in vasculo quodam conservant. Cæterum in mortuorum parentatione his utuntur ceremoniis: curant proximi quique ut corpora exanimata comburantur in hunc modum. Primò interrogant astrologos, quando mortuus in ignem sit conjiciendus. Tum illi quærent, quo mense, die, & hora is qui in fata concessit, sit natus: constellationeque perspecta, indicant diem, quando sit comburendus. Alii verò mortuum corpus aliquot diebus reservant, aliquando septem diebus, quandoque per mensem, nonnunquam per sex menses, domi capsam illi parantes, & tali ingenio latera compaginantes, ut nullus fætor ex ea exhalare possit. Corpus etiam ipsum aromatibus condiunt, & capsam pulchrè depictam panno pretioso operiunt: & singulis diebus quibus cadaver domi tenetur, hora prandii mensa juxta capsam præparatur, vino & cibo per integræ horæ spatium desuper positis, putantes defuncti animam de apposis manducare. Et quando defuncti corpus est efferendum, astrologi consuluntur, qua ex porta id sit faciendum. Nam si porta aliqua dum construeretur caruit bonis fatis, illam indicant fugiendam, atque incongruam per quam mortuorum cadavera efferantur, indicantque aliam quæ huic rei accommoda sit, aut novam jubent in pariete fieri aperturam.

Dum

Dum verò funus per civitatem portatur, lignea tuguria in via construuntur, atque sericis & aureis pannis cooperiuntur: & cum defuncti cadaver ante ea portatur, effundunt in terram vina & delicata cibaria, putantes defunctum in alia vita his recreari rebus. Antecedunt etiam funus ipsum varia instrumenta musices, in quorum concentu maxima est jucunditas. Et cum ad locum combustionis ventum fuerit, scribunt & pingunt super chartas imagines virorum ac mulierum, *b* itemque multorum denariorum, quæ omnia simul cum cadavere comburuntur. Ajunt enim defunctum illum tot servos & ancillas, animalia & denarios, in alia vita habiturum, quot cum eo fuerint imagines combustæ, victurusque sit perpetuò in divitiis illis & honore. Hanc superstitionem servat ferè ubique cæcitas paganorum in partibus Orientis, cum cadavera defunctorum comburunt.

a Tanguth. *b* equorum & camelorum.

CAP. XLVI.

De provincia Camul.

CAmul provincia est intra magnam provinciam Tanguth, subjecta imperio magni Cham, habens civitates multas & oppida. Attingit autem terra Camul duo deserta, magnum scilicet, de quo jam suprà diximus, & aliud quoddam minus. Abundat hæc provincia his, quæ pro vitæ sustentatione homo opus habet. Habent incolæ hujus regionis linguam propriam, & ad aliud non videntur nati, quàm vacare ludis & tripudiis. Idololatræ sunt & cultores dæmonum, ad hoc ab ipsis persuasi, quando viator quispiam pertransiens ad domum alicujus hospitii gratia divertit, suscipit eum paterfamilias cum magno gaudio, atque præcipit uxori & toti familiæ, ut quamdiu ille apud eos manere voluerit, non excludatur, sed illi in omnibus

bus obediant. Ipse verò interim discedit, non reverfurus, quamdiu hospes in ædibus suis manserit. Et uxor interim paret hospiti ut marito suo. Sunt mulieres illius regionis formosæ: & viri à Diis suis hac dementati sunt stultitia, ut putent sibi gloriosum esse si eas viatoribus prostituant. Tempore verò quo regnavit Moguth magnus Cham & Rex omnium Tartarorum, audita hac populi Camul stultitia, mandavit ipsis ne amplius servarent hanc detestabilem consuetudinem, sed potius uxorum suarum custodientes pudicitiam, communia pararent hospitia, in quæ advenæ & supervenientes diverterent viatores, & provinciam tanta non fœdarent turpitudine. Viri verò Camul audito hoc regis mandato, plurimum sunt contristati, missisque nuntiis & muneribus, instantissimè rogarunt, ut tam grave revocaret edictum, & traditionem illam, quam à suis Senioribus veluti per manus acceperunt, non aboleret, maximè cum compertum haberent, se propter illud hospitalitatis beneficium deorum suorum consecutos gratiam, & terram nunquam deorum munere sua destitutam fœcunditate. Rex verò Moguth audita querela, acquievit petitioni illorum, & revocans mandatum dicebat, quod ad me attinet, vobis mandavi ut detestabilem illam & toto orbe inauditam aboleretis consuetudinem: sed quia opprobrium honorem ducitis, habete opprobrium ut optastis. Nuntii itaque alias portantes literas, quæ priores cassaverunt, universo populo magnum attulerunt gaudium. Et is mos usque in hodiernum diem à populo illo custoditur.

a Mongu. Sic & infra.

CAP. XLVII.

De provincia a Chinchintbalas.

Post provinciam Camul sequitur provincia Chinchintalas, quæ ab aquilone confinis est deserto, habetque in longitudinem iter sexdecim dierum, subjecta dominio magni Cham.

Habet

Habet civitates & castra multa. Populus ejus in tres divisus est sectas. Pauci quidem confitentur Christum, & hi sunt Nestoriani: alii Mahumetum colunt: tertii idola adorant. Est in hac provincia mons, in quo inveniuntur mineræ chalybis & *b* audanici: itemqve salamandræ, de quibus fit pannus; qui si in ignem projectus fuerit, non comburi potest. Fit autem pannus ille de terra in hunc modum, ut quidam è sociis meis, vir singulari præditus industria, *c* Curficar nomine, Turchus me edocuit, qui in provincia illa mineralium operi præfuit. Invenitur in monte illo minera quædam terræ, quæ fila producit lanæ haud dissimilia: & hæc ad solem desiccata in mortario æneo teruntur, deinde lavantur, & quicquid terrenum illis adhæret submovetur: demum fila illa sic purgata & attenuata, ut alia lana, nentur, atqve in pannum contextuntur. Et quando pannos illos volunt dealbare, projiciunt eos ad horam in ignem, & tunc ex flammis illæsi educuntur nive candidiores. Haud secus purgant eos, quando maculas aliquas contraxerint. nam lotura alia præter ignem illis non adhibetur. De salamandra verò serpente, qui in igne vivere dicitur, nihil explorare potui in orientalibus regionibus. *d* Ajunt Romæ mappam quandam haberi ex salamandra contextam, in qua sudarium Domini involutum retinetur, quam rex quidam Tartarorum Romano misit Pontifici.

a Chinchincalas. *b* andanici. *c* Tuficar. *d* Id est, totum, quod de salamandra didici, descripsi fideliter.

CAP. XLVIII.

De provincia a Suchur.

A Tergo relicta provincia Chinchinthalas, ducit iter ad orientem, & per decem continuas diætas nulla reperitur habitatio, nisi in paucis locis, quibus superatis venit ad provinciam Suchur, quæ plures habet habitationes & oppida.

Metropolis ejus vocatur Suchur. In hac provincia inter multos idololatræ pauci inveniuntur Christiani. Sunt autem omnes magno subjecti Cham. Negotiationibus non vacant, sed de fructibus terræ vivunt. In cunctis hujus provinciæ montibus invenitur *b* Reubarbarum, quod inde per mercatores ad diversas mundi portatur terras.

a Sucuir. *b* Reobarbarum.

CAP. XLIX.

De civitate a Campition.

ESt Campition civitas magna & insignis, principatum habens in regione Tanguth. Sunt in ea Christiani, Mahumetani, & idololatræ. Habent idololatræ multa monasteria, in quibus idola sua colunt. Porro idola illa sunt formata, vel ex lapide, vel ex ligno, vel ex luto, desuper deaurata. Inter hæc quædam sunt tam magna, ut decem passus contineant longitudine, terræ ac si supini jacerent affixa: juxta quæ parva sunt posita idola, quæ majoribus reverentiam exhibere videntur. Habent hæc idolorum portenta etiam suos sacrificulos & religiosos, qui cæteris honestiùs vivere videntur, nam quidam servant castitatem, multumque cavent ne DEorum suorum legem prævaricentur. Totum anni circulum per lunationes computant, nec alios habent *b* menses] aut hebdomadas præter lunares. In *his*] lunationibus observant quinque continuos dies, in quibus nullam bestiam vel avem occidunt, nec carnem comedunt: vivunt etiam honestiùs quàm in reliquis diebus. Habent idololatræ in hac civitate hunc morem, ut quis triginta aut plures ducat uxores, juxta quod multas nutrire potest: prima tamen cæteris dignior habetur, & magis legitima censetur. Non recipit vir ab uxore dotem, sed ipse in animalibus, vel servis, aut pecunia, juxta pos-

ta possibilitatem suam convenientem assignat dotem. Si uxor viro fiat odiosa, licitum est illi eam à se repudiare, juxta quod ei libuerit. Accipiunt etiam uxores in secundo gradu sibi attinentes, similiter novercas. Et multa peccata quæ apud nos grandia censentur, apud illos licita reputantur. Vivunt in multis non secus quàm bestię, ut satis mihi mores eorum sunt perspecti, qui una cum patre meo atque patruo per anni spatium ob quædam negotia in hac civitate mansi.

a Campicion. b annos. c quibusvis. d Pater meus Dominus Nicolaus, & Dominus Marcus frater ejus, & ego Marcus uno anno pro quibusdam negotiis ibi mansimus in civitate hac Campicion.

CAP. L.

De civitate a Ezina, & alio deserto magno.

A Civitate Campicion itur per duodecim diartas usque ad Ezinam civitatem, quæ affinis est arenoso deserto aqvilonem versus. Sunt ibi cameli multi, & alia animalia multa, atque aves diversi generis. *b* Incolæ verò idololatræ sunt, de terræ fructibus viventes, & negotiationibus abstinentes. Præparant quoque sibi viatores in hac civitate com meatum, qui volunt transire per desertum illud magnum, quod vergit ad aqvilonē, & non nisi quadraginta dierū spatio pertransiri potest. Nulla invenitur in hoc deserto virens herba, sicut nec ulla habitatio, nisi perrara in montibus quibusdam & vallibus, ubi aliqui homines æstatis tempore morantur. In quibusdam etiam locis inveniuntur feræ sylvestres, præsertim onagri, qui ibi in magna discurrunt multitudine. *c* Omnes autem jam memoratæ provinciæ *d* pertinent ad provinciam magnam Tanguth.

a Eziva. b herodii seu falcones. c sunt in ipso deserto pinus multe. d Civitas Sachion, provincia Camul, provincia Chimchincalas, provincia Sucuir, civitas Campicion, & civitas Eziva.

CAP. LI.

*De civitate a Tarocoram, & origine dominii
Tartarorum.*

Superato memorato deserto, pervenitur ad civitatem Tarocoram, quæ est ad aquilonarem plagam, unde originem duxit Tartarorum dominium. Nam habitarunt primum in campestribus regionis illius, carentes civitatibus & oppidis, solum pascua quærentes, & aquas pro pecoribus nutriendis, nec habebant de gente sua principem, sed tributa pendebant magno cuidam regi Uncham nomine, quem hodie vulgò Presbyterum Joannem vocant. *b* Sed indies incrementa sumentes, & seipsis fortiores evadentes, cœpit Rex Uncham timere, ne aliquando ab ipsis offenderetur, atq; in rebellionem prorumperent. Ut igitur potentia eorum minueretur, cogitabat operæ pretium se facturum, si illos ab invicem in partes fecerneret, atque in diversas regiones collocaret. At illi nolentes à se invicem disgregari, transierunt omnes pariter in desertum versus plagam aquilonarem, magnam occupantes regionem, in qua tuti esse possent, nec regem suum timerent, negato etiam illi tributo.

a Carocoram. b de quo totus loquitur orbis.

CAP. LII.

*a Tartari Regem ex se ipsis eligunt, & discordia inter eum
& Regem Uncham nascitur.]*

Paucis transactis annis, Tartari omnium consensu eligunt ex seipsis virum probum & sapientem regem, *b* Cinchis nomine, anno scilicet Domini M. C. LXXXVII, cui coronam imponentes, & omnes circumquaque qui de gente illa erant con-

concurrentes, voluntario animo illi obedientiam & subjectionem pollicentur. Ille igitur, ut erat vir prudens, subjectos optimè gubernabat, atque brevi tempore octo provincias cepit, & regno suo adjecit. Et quando civitatem aliquam aut castrum cepit, neminem sinebat occidi, aut rebus suis spoliari, qui saltem imperio suo sponte se submittebat, atque secum ad alias proficiscens civitates, illi operam suam libens impendebat. Hac itaque humanitate usus effecit, ut mirum in modum ab omnibus amaretur. Itaque videns se in tanta sublimari gloria & potentia, destinatis nuntiis ad regem Uncham, cui quondam tributa pendebat, rogabat ut illi filiam suam in uxorem collocaret. *c* Quod ille ægerrimè ferens, cum indignatione respondit: Malo filiam meam *d* Vulcano consecrare,] quàm servo meo dare in uxorem. Et ejectis Chinchis nuntiis agebat: Dicite Domino vestro, Quia ad tantam crevisti superbiam, ut præsumas petere filiam Domini tui in uxorem, en, ne potiaris voto tuo, faciam eam amara interire morte.

a De primo Tartarorum Rege Chinchis, & discordia ejus cum Rege suo. *b* Chinchis. Sic semper. *c* Fuit *a*. hoc anno M. CC. *d* in ignem projicere.

CAP. LIII.

a Vincitur Rex Uncham à Tartaris.

AUdiens verò Rex Chinchis molestam regis Uncham responsionem, congregato magno exercitu profectus est hostili animo contra regem Uncham, *b* castraque posuit in planicie quadam magna, *c* Tanduc nomine, & mittens ad regem denuntiat illi, ut se defenderet. At ille veniens cum maximo exercitu, descendit ad campestria, *d* & castra sua posuit juxta castra Tartarorum. Tunc Chinchis Tartarorum Rex præcepit incantatoribus & astrologis suis, ut illi indicarent, qualem eventum prælium futurum esset habiturum. Tunc astrologi scin-

dentes arundinem per longum in duas partes, posuerunt divisiones ipsas in terram, unamq; vocaverunt Chinchis, & alteram Uncham, dixeruntque Regi: Interim quo nos invocationes legerimus Deorum, nutu ipsorum fiet, ut hæ duæ partes arundinis ad se invicem pugnent, & cujus pars super alteram ascenderit, ille Rex victoriam in prælio obtinebit. Multitudine itaque ad spectaculum illud concurrente, cœperunt Astrologi murmurare preces suas & legere incantationes: & mox commotæ sunt partes arundinis contra se pugnantes, donec tandem pars Chinchis ascenderet super partem Uncham. Quo viso, Tartari de futura certiores facti victoria confortati sunt. Tertia igitur die prælium commissum est, & multis utrinque cadentibus, victoria tandem penes Chinchin remansit. Sicque factum est, ut Tartari regnum Uncham penitus sibi subjugarint. Regnavit autem Chinchis post mortem Uncham sex annis, in quibus multas acquisivit provincias. Et cum ultimò castrum quoddam expugnare moliretur, accessitque propius, sagitta in genu percussus interiit, sepultus in monte *e* Alchai, ubi & reliqui Tartarorum principes hujus successores, & qui de ejus sunt progenie omnes sepeliuntur, etiam si centum dierum spatium funus fuerit adducendum.

a De conflictu Tartarorum cum Rege illo, & victoria ipsorum. b Qui Presbyter Johannes dicitur. c Tanduch. d milliaria XX. e Alchay.

CAP. LIV.

Catalogus regum Tartarorum, & de sepultura eorum in monte Alchai.

PRimus Tartarorum rex vocatus est Chinchis, secundus *a* Cui, tertius *b* Barchim, quartus *c* Allau, quintus Mongu, sextus *d* Cublai, qui modo rerum potitur, cujus potentia major est, quam omnium suorum *e* prædecessorum. Imò omnia

omnia Christianorum regna atque Saracenorum si unum essent regnum, vix adæquarent regnum Tartarorum: id quod suo loco manifestius fiet, ubi potentiam ejus & dominium descripsero. Porro quando corpus magni Cham tumulandum deferretur ad montem Alchai, hi qui ipsum ad sepulturam comitantur, perimunt passim eos quos in via obvios habent, dicentes: Ite & Domino nostro regi servite in alia vita. Tanta enim insania percussi sunt à Satan, ut credant taliter occisos in futura vita regis obsequio mancipandos. Nec modò sic contra homines insaniunt, verum & in equos sæviunt, quos obviam venientes jugulant unà cum defuncti regis optimis equis, putantes illos regi usui futuros. Quando corpus magni Cham Mongu, hujus prædecessoris, ad montem Alchai sepeliendum ductum fuit, milites funus concomitantes feruntur *f* circiter] viginti millia hominum prædicta occasione interfecisse.

a Carce. b Saim. c Rocon. d Cublay. e LI. f ultra.

CAP. LV.

*De generalibus moribus & consuetudinibus
Tartarorum.*

Mulieres Tartaræ viris suis fidelissimæ sunt. Absurdum est apud eos & intolerabile vitium, si quispiam ad proximi sui uxorem præsumat accedere: & hoc unico studio apud eos cavetur, ne alter alteri in hac re injuriam inferat. Id tamen apud eos honestum & licitum ducitur, ut quisque tot ducat uxores, quot nutrire potest, licet prima cæteris principalior & honorabilior judicetur. Præter sorores, omnes consanguineas quæ in lateralibus lineis comprehenduntur, ducunt uxores: etiam novercam, si pater mortuus fuerit. Sic fratre defuncto licebit superstiti fratri fratris relictam ducere

ducere uxorem. Viri ab uxoribus non recipiunt dotes, sed ipsi uxoribus atque earum matribus dotes assignant. Propter uxorum multitudinem Tartari plurimos habent filios. Nec est uxorum multitudo Tartariæ admodum onerosa, quum illæ suis laboribus multa lucrentur. Sunt præterea ad familiæ gubernationem & ad ciborum præparationem multum sollicitæ. Non minori cura reliquæ domus exequuntur officia. Viri verò venationi, aucupii atque armorum exercitiis sunt intenti.) Nutriunt Tartari multos greges bouum, ovium, & aliorum jumentorum atque pecorum, & cum illis morantur in locis pascuosis, æstate quidem in montibus & frigidioribus locis, ubi pascua & ligna inveniunt: hieme verò ad calidiores regiones se transferunt, ubi pabulum pro animalibus inveniunt. Domunculas habent in modum tabernaculorum filtro opertas, quas secum deferunt quocunque migrant. Nam possunt eas plicare & extendere, levare & deponere. Ostia earum semper Austro obvertunt. Habent quoque quadrigas filtro coopertas, quæ à camelis trahuntur, in quibus uxores, filios, & utensilia necessaria secum vehunt, atque à pluviarum injuria defendunt.

^a Hæc & quæ sequuntur ad semicirculum usque, posterior pars hujus capituli in MS. sunt.

CAP. LIV.

De armis & vestibus Tartarorum.

ARma quibus Tartari prælii tempore induuntur, non sunt ex ferro fabrefacta, sed ex corio forti atque solido parata, quale est corium bubalorum & aliorum animalium, quæ habent duriora tergora. Sunt sagittarii optimi, à pueritia ad arcuum exercitia assueti. Utuntur etiam clavis & gladiis, sed rarius. Illi, qui cæteris ditiores sunt, utuntur indumentis se-

ricis

ricis & aureis, & sub his deferunt pelles delicatas vulpium, aut armelinorum, aut aliorum animalium, præsertim quæ vulgo *a* Zebellinæ vocantur, quæque reliquis pellibus pretiosiores judicantur.

a Gebellinæ.

CAP. LVII.

De cibis Tartarorum.

Vescuntur Tartari cibis grossioribus, præsertim carne, lacte, & caseo. Inhiant quoque venationibus tam mundorum quam immundorum animalium. Nam equos & carnes comedunt, atque reptilia *a* quædam, quæ in magna copia apud illos inveniuntur. Bibunt lac equarum, quod taliter præparant, ut videatur esse vinum album, non admodum insipidus potus. Vocatur ab ipsis *b* Chuinis.

a Nominantur illa in MS. sed vox legi nequit. *b* Chemius.

CAP. LVIII.

De idololatria & erroribus Tartarorum.

Colunt Tartari pro Deo Numen quoddam ab illis constitutum, quod *a* Natagai vocant, putantque illud DEum esse terræ, qui curam de ipsis ac filiis eorum, de fructibus terræ atque gregibus pecorum, gerat. Hoc numen in maximo habent honore, nec est aliquis qui in domo sua illi non imaginem dedicaverit. Et quoniam credunt numini Natagai esse uxorem & liberos, collocant etiam ipsi juxta penates suos imagunculas quasdam uxoris ac filiorum loco: uxoris quidem simulacrum ad sinistram, & filiorum imagines ante faciem idoli collocantes. His idolis magnam exhibent reverentiam, præsertim quando vadunt

dunt ad prandium & cœnam. Tunc enim antequam ipsi comedunt, perungunt ora imaginum pinguedine carnis coctæ, & partem prandii aut cœnæ extra domum in honorem illorum ponentes, credunt Deos hinc cibari. Quo facto ipsi ad mensam euntes comedunt. Si Tartari alicujus moriatur filius, qvi nondum duxit uxorem, & item alterius moriatur filia innupta, conveniunt utriusqve defuncti parentes, & inter defunctos connubium faciunt: conscriptisque contractus illius literis, juvenem & puellam in charta pingunt, & hanc cum pecunia contributa atque utensilibus & supellectile Vulcano devovent, credentes defunctos in alia vita matrimonialiter conjunctos. Faciunt quoque pro hac re solennes nuptias, & de preparatis cibis nonnihil hinc & hinc diffundunt, ut sponsus & sponsa iis quoque vescantur. Quo facto parentes & consanguinei defunctorum tali putant se affinitatis vinculo conjunctos, ac si nuptiæ illæ sponsis adhuc viventibus fuissent celebratæ.

a Natigay.

CAP. LIX.

De a strenuitate & industria Tartarorum.

Sunt Tartari homines bellicosi, strenui in armis, & ad subeundos labores intrepidi. Non sunt effœminati, molles, & delitiis assueti, imò tolerantissimi laborum & inedia. Fit non rarò ut per integrum mensem nihil aliud comedant præter lac jumentorum, & carnes animalium, quæ in venationibus capiunt. Equi quoque eorum, dum belligeratum vadunt, sola herba, quam in pascuis inveniunt, nutriuntur. Insident armati eqvis suis tota nocte, & equi interim nihilominus pascuntur, ubicunque bona invenerint pascua. Ipsi quoque exiguo contenti sunt cibo, quantumlibet magnos subeant & perficiant labores. Ad capiendum civitates & fortalitia singulari & magna utuntur astutia.

Qyum

Quum bellandi causa in remotas partes expeditionem parant, nihil secum præter arma portant atque parva tentoria, sub quibus pluriæ tempore latitant. Portat etiam quilibet secum duo vascula, quæ vulgo flascōnes vocant, in quibus lac, quod bibant, ferunt, & ollam coquendis carnibus adaptandam. *a* Cum verò sine mora ad remotissimas partes concedere volunt, *b* accipiunt secum lac in modum solidæ pastæ siccatum, quod in aquam tritum, potum illis & cibum præbet. *c*

a quam vulgariter dicimus pinguatellam. *b* Per X dies ab omni cibo cocto abstinebunt. *c* sepe etiam pro vini defectu & aqua equos flebotomant proprios, & sanguinem eorum bibunt.

CAP. LX.

De judiciis & justitia Tartarorum.

MAlefactores hoc modo puniunt. Si quis furatus fuerit rem parvi valoris, & vita privari non commeruit, creditur fuisse septem vicibus, aut decem & septem, aut *a* viginti & septem, *b* aut quadraginta & septem] pro mensura peccati ictus inferendo: idque usque ad centum, addendo semper decem. Aliqui tamen nonnunquam ex his percussionibus moriuntur. Quod si quis furatus fuerit equum, vel rem aliam, pro qua occidi meruit, merso mucrone in ventrem ejus occiditur. Quod si vitam suam liberare voluerit, restituet furtum in noncuplo. Qui equos, boves, & camelos habent, signa sua pilis eorum inurunt, atque sine custode ad pascua emittunt. Minutis tamen animalibus adhibent pastorum custodiam. Hæ primæ Tartarorum fuerunt consuetudines. Verum cum jam inter varios mixti sint populos, nonnihil à prioribus degeneraverunt moribus, & populis, quibus conjuncti sunt, conformes se fecerunt. *a*. viginti octo. *b* def. MS.

CAP. LXI.

De campestribus Bargu, & extremis insulis Aquilonis.

Retardati sumus nonnihil in Tartarorum moribus & consuetudinibus describendis: nunc verò alias orientalis regionis lustrabimus provincias, eo incedentes ordine quo reliquas hactenus descripsimus. Relicta civitate Carocarum, ^a à monte Alchai Aquilonem versus venit ad campestria Bargu, quæ in longitudine quadraginta habent diætas. Incolæ illorum locorū vocantur ^b Meditæ, parentq; magno Cham, Tartarorum habentes mores. Sunt homines sylvestres, & vescuntur carnibus animalium, quæ venatione capiunt, maximè cervorum, ^c quorum magnam habent copiam, & adeò cicures faciunt, ut illis atque eqvis vel asinis insideant. Carent blado & vino. In æstate maximas exercent avium & sylvestrium animalium venationes, quorum carnibus per hiemem vivant. nam hieme tam volatilia quam alia animalia propter immensum illius regionis frigus aufugiunt. Post terminum dictarum quadraginta diætarum pervenitur ad Oceanum, ubi in montibus nidificare solent herodii sive falcones peregrini, qui inde ad magni Cham curiam perferuntur. Nec inveniuntur ullæ aliæ aves in his montibus præter herodios, & aliam aviculæ speciem, quæ pascuntur herodii. ^d In insulis maris illius nascuntur grifalchi in magna copia, qui inde ad magnum Cham deferuntur. Grifalchi verò, qui de Christianorum terris ad Tartaros portantur, non perferuntur ad magnum Cham, cum ille iis abundet avibus; sed perveniunt ad eos Tartaros qui ^e Armenis & Cumanis confines sunt. In illis septentrionalibus partibus insulæ sunt quædam, quæ tantum vergunt ad Aquilonem, ut polus Arcticus illis videatur ad meridiem deflectere.

^a & ^b Meft. ^c MS. add. corvorum. ^d quæ dicuntur Bargelach. Aves illæ magnæ sunt, ut perdices. Pedes papagallis habent similes. Caudam verò habent ut herodii, & sunt veloces magnique volatus. ^e Armeanis & Armanis.

CAP.

CAP. LXII.

De a regione Erigimul] & civitate b Singui.

Hic redeundum erit nobis ad civitatem Campition, de qua paulò superius mentionem fecimus, ut inde ad alias digrediamur provincias, quas nondum descripsimus. Igitur si à civitate Campition versus Orientem itinere quinque dierum procedatur, audiuntur in locis c intermediis] nocturno tempore horribiles voces dumonum, donec d veniatur ad regnum e Erigimul, & ad regnum Cerguth, quæ sunt regna magna,] magno Cham subjecta. Ibi inveniuntur Christiani Nestoriani, Idololatræ & Mahumetani. Sunt ibi multæ civitates & castra. Hinc si f inter orientem & meridiem procedatur, venit ad provinciam g Cathai. h Est tamen inter Cathai & regnum Cerguth civitas quædam Singui nomine] magno Cham tributaria: ubi etiam triplex illa memorata invenitur hominum secta. Inveniuntur etiam ibi boves sylvestres pulcherrimi & grandes, veluti elephantes, pilos habentes albos & nigros, longitudine trium palmorum. Multi etiam ex his bobus domestici facti ad onera ferenda instituuntur. Alii ad aratrum ligati brevi tempore magna invertunt arva. Invenitur in hac provincia i muschum optimum, & quo melius in mundo non invenitur. Est enim animal quoddam pulchrum in hac provincia, k catti habens magnitudinem, & pilos grossos ut cervus, pedes quoque habens ungulatos, & dentes quatuor, duos supra & duos infra, longitudine trium digitorum. Juxta umbilicum verò inter cutem & carnem vesicam habet sanguine plenam: & sanguis is est muschum, à quo tam suavissimus exhalat odor. Incolæ hujus regionis idololatræ sunt, & libidinis sectatores, corpore pingues & naso parvo, l pilis labia obfidentibus.] Mulieres pulchræ sunt & albæ. Et viri, quando uxores ducere volunt, quarunt magis pulchras, quam nobiles ac divites.

Unde sæpe fit ut vir nobilis & magnus pauperem ducat uxorem, sed formosam, matri illius dotem assignans. Negotiatores & artifices plurimi ibi inveniuntur. Patet hæc provincia longitudine viginti quinque diatarum, & est admodum fertilis. Sunt in ea maximi *m* fassiani, caudas habentes longitudinis *n* decem palmarum, aut octo. *o* Inveniuntur etiam ibi alia multa avium genera, quæ pulcherrimas habent pennas, diversis & elegantibus distinctas coloribus.

a regno Ergmul. *b* Signi. *c* plurimis in via. *d* post diatas quinque. *e* Ergmul, quod est in provincia magna Tenguth. *f* versus Sirochum. *g* Cathoy. *h* Prius tamen invenitur civitas Signy. *i* muscatum. *k* catte. *l* capillis nigris. Viri imberbes sunt, sed pilos --- labia habent. *m* faxiani. *n* novem aut decem, aut VIII, sive VII ad minimum. *o* duplo majores quam sunt in Italia. Habent & faxianos, qui in magnitudine nostris similes sunt.

CAP. LXIII.

De provincia a Egrigaia.

PROCEDENDO ulterius versus Orientem, *b* septemque exactis diatris, occurrit provincia Egrigaia, in qua plurimæ sunt civitates & castra. Est enim de provincia magna Tanguth, cujus principalis civitas vocatur Calacia. Incolæ ejus idolatræ sunt, præter aliquot Christianos Nestorianos, qui ibi tres habent *c* ecclesias. Subjecti sunt omnes magno Cham. Inveniuntur in civitate Calacia panni, quos Zambiloti vocant, de lana alba & camelorum pilis contexti, quibus vix pulchriores in mundo inveniuntur. Deferuntur autem per negotiatores ad diversas mundi regiones. *a* Eggaya. *b* octo. *c* basilicas.

CAP. LXIV.

*De provincia a Teuduch, Gog & Magog, & civitate
b Cianiganiorum.*

Ab

AB Egrigaia provincia cundo ad Orientem, ducit iter ad provinciam Teuduch, in qua sunt civitates & castra multa, ubi etiam manere consuevit rex ille magnus, & toto orbe terrarum nominatissimus, *c* vulgò] Presbyter Joannes dictus. Modo autem provincia illa tributa pendet magno Cham, habens regem qui est de progenie Presbyteri Joannis, *d* Ceterum omnes magni Cham post mortem illius qui à Cinchis in prælio fuit occisus, tradiderunt filias suas illis regibus in uxores. Et licet ibi sint aliqui idololatæ, & item aliqui Mahumetani, tamen major pars provinciæ fidem observat Christianam. Et hi Christiani primas tenent in hac provincia: præsertim ubi est gens quædam Argon vocata, quæ reliquis populis sagacior est & elegantior. Sunt etiam ibi regiones Gog & Magog, *e* quos illi nominant Lug & Mungug.] In his locis reperitur lapis Lazuli, de quo fit *f* azurum optimum. Fiunt quoque ibi Zambiloti optimi de pilis *g* camelorum: & item panni de auro & serico diversarum *h* habitudinum. Est ibi civitas Sindacui nomine, in qua sunt arma pulcherrima & optima, diversorum generum, pro exercitibus necessaria. In montibus hujus provinciæ sunt magnæ minæræ argenti, & multiplices venationes sylvestrium bestiarum: vocaturque regio montium *i* Ydifa. Distat tribus diætiis à memorata civitate alia civitas & Cianiganiorum, in qua est palatium maximum, magni Cham habitatio, quando ad illam divertit civitatem. Proficiscitur autem sæpius illuc, quia juxta civitatem sunt lacunæ, in quibus diversorum generum aves inveniuntur, præsertim *l* grues, fassiani, perdices, & his similes aves. Hæ aves capiuntur grifalchis, herodiis seu falconibus: habetque rex ipse in hoc summam delectationem. Sunt ibi quintuplices grues: quædam habent alas nigras ut corvi: aliæ sunt albæ & candidæ, habentes pennas plenas oculis aurei coloris, ut sunt apud nos caudæ pavonum: rursus aliæ inveniuntur ibi nostris haud dissimiles: sunt deinde
aliæ

aliæ quæ sunt parvæ, sed habentes pennas longas & pulcherrimas, rubro nigroque permixtas colore. Quinto sunt ibi grues grisei coloris, oculos habentes rubeos ac nigros, & hæ sunt valde magnæ. Est juxta hanc civitatem vallis quædam, in qua multæ sunt casæ, in quibus maximus numerus nutritur perdici, qui servantur pro Rege illuc pro tempore divertente.

a Tenduch. b Cyangamor. c à Latinis. d cujus nomen est Georgius. e in lingua sua nominant Gon Ung. Magog vero Minibul. f aurum, g zambellorum. h manerierum. i ydifu. k Cyangamor. l cigui.

CAP. LXV.

De civitate a Ciandu & nemore ejus, itemque de festivitibus quibusdam Tartarorum.

A Civitate Cianiganiorum tres sunt diætæ contra Aquilonem ad civitatem Ciandu, quam ædificavit magnus Cham Cublai, extruens in ea maximum ac pulcherrimum palatium marmore constans, & auro adornatum. Juxta palatium istud est nemus regale, muris undique cinctum, quorum circuitus patet milliariis XV. In nemore verò sunt fontes & flumina, atque prata, & variæ bestiarum species: ut cervi, damulæ, capreoli cum falconibus, qui Regi in voluptatem & cibum servantur pro tempore, quando illuc divertit. Divertit autem sæpe venationi operam daturus, eqvo insidens, ducitque secum leopardum domesticum, quem in cervos aut damulas provocat, captamque bestiam grifalchis tradit, atque in hac re spectanda miram capit voluptatem. In medio nemoris domus quædam de arundinibus constructa pulcherrima consistit, intus & foris deaurata, & variis picturis adornata, atque tali artificio communita, ut à pluvia nequaquam illi injuria fieri possit. Potest quoque domus ipsa in modum tabernaculi dissolvi atque deponi, & rursus erigi. Nam sustinetur

tur, quando erecta fuerit, circiter ducentis funibus sericis. Porro arundines ex quibus constat, habent singulae quindecim passus in longitudine, & in spissitudine tres palmos: ex quibus fiunt columnae, tabulae, & compagine, sed & imbricamenta. Nam dividuntur arundines juxta nodos, & pars illa per medium scissa duas praebet tegulas, quae domo superpositae eam à pluviarum defendunt stillicidiis. Solet magnus Cham tribus mensibus per annum illic habitare, scilicet in Junio, Julio atque Augusto. nam est ibi aëris conveniens temperies, caretque locus ipse solis ardoribus. His igitur mensibus domus erecta manet, ceteris vero temporibus deposita & convoluta servatur. Proinde die vigesimo octavo Augusti Rex à civitate Ciandu discedens, proficiscitur ad locum alium, diis suis solenne facturum sacrificium, à quibus sperat sibi, uxoribus, filiis, & animalibus quae possidet, vitam & sanitatem concedi. Nam habet armenta magna eorum alborum & equarum albarum, quae putantur excedere numerum decem millium. In hac autem festivitate praeparatur lac equinum in vasis decentibus, & Rex ipse manibus suis propriis diffundit hinc inde lac illud pro honore Deorum suorum, arbitrans, & à Magis suis sic edoctus, quod Dii lac bibant effusum, & solliciti sint conservatores omnium eorum quae possidet. Post sacrificium illud nefandum bibit Rex de lacte equarum albarum, nec ulli alteri licet illa die bibere de lacte illo, nisi fuerit de progenie Regis, praeter populum quendam regionis illius à Horiach vocatum, qui hoc etiam gaudet privilegio, propter victoriam quandam magnam, quam pro magno Cham Chinchis obtinuit. Hic igitur ritus die vigesimo octavo Augusti solenniter in perpetuum à Tartaris observatur. Hinc etiam fit ut equi albi atque equae in magno à populo illo habeantur honore. Comeduntur etiam in hac provincia carnes hominum, qui publico judicio ad mortem condemnati sunt. Qui vero ex aegritudine moriuntur, horum carnes non comeduntur. Habet magnus Cham Magos qui demonum arte obtene-

brant & in caliginem convertunt aërem, luce super palatium Regis clara permanente. Agunt etiam hi Magi ut Rege juxta mensam sedente scyphi ejus aurei dæmonum arte ab alia mensa, quæ in medio aulae consistit regia portans vasa, super mensam Regis exiliant: dicuntque, se id secreta quadam efficere arte. Et quando festa idolorum suorum celebrant, dantur illis à Rege arietes, quos cum lignis aloës & thure ceu odoriferum sacrificium diis offerunt, coctasque arietis carnes cum cantu & maxima lætitia idolis devorandas exhibent. Jus verò carniū ante idola effundunt, asserentes sic DEorum suorum promereri clementiam, qui terris fertilitatem largiantur.

a Cyandi. b Horiath.

CAP. LXVI.

De Monachis quibusdam idololatriis.

INveniuntur in regione illa plurimi monachi, idolorum cultui deputati. Habent hi monasterium quoddam magnum, oppiduli habens magnitudinem, in quo sunt circiter duo millia monachorum, qui idolis serviunt, rasura & veste à laicis sequestrati. Nam radunt caput & barbam, vestemque induunt religiosam. Hi in idolorum solennitatibus magnis clamoribus cantant, luminaria multa in templo accendunt, aliisque compluribus distinentur stultis ceremoniis. Sunt & aliis locis monachi & varii idololatræ, quorum quidam multas habent uxores: alii verò pro honore DEorum suorum castè vivunt, vitam austeram ducentes. nam nihil comedunt præter farinæ purgamenta aquis diluta. Vestuntur quoque pannis rudibus & asperis, coloris *a* abjecti, & lecti mollitiem vitantes, dormiunt super rigentia stramina. Alii tamen monachi, qui laxioris sunt vitæ, judicant hos tam austerè viventes hæreticos, quod non debito vivendi modo Deos colant.

a nigri.

LIBER

LIBER SECUNDUS.

CAP. I.

*De potentia & magnificentia a Cublai] Regis maximi
Tartarorum.*

IN hoc secundo libro scribere institui de magnificentia, pompa, sumptuositate, potentia, divitiis, & imperii administratione Cublai, Tartarorum summi Imperatoris, qui nostro ævo regni sceptrā gubernat. Is enim in sua magnificentia & dominio longe superat omnes prædecessores suos, adeò ampliavit imperii sui limites, ut fere totum orientem suæ habeat subiectum potestati. *b* Is] ex prosapia Chinchis, primi Tartarorum principis, satus, sextus Imperator illius terræ fuit, anno scilicet domini M. CC. LVI regnare incipiens, & populo magna sapientia atque gravitate præsidens. *c* Est vir strenuus, in armis exercitatus, corpore robustus atque animo ad res gerendas promptus, consilio pollens, & in populi gubernatione providus atque circumspectus. Nam priusquam imperii consequeretur fasces sæpe strenuum in bellis egit militem, atque in cunctis ut prudentem virum se gerebat. Interim tamen, quo regno præfuit, non nisi semel ad pugnam processit, sed filios suos *d* & alios aulicos] loco sui illuc destinavit.

a def. MS. *b* Est autem hic magnus Kaam, i.e. dominantium Dominus. *c* Nam quidam ex fratribus & consanguineis ejus ipsum, ne regnaret, conati sunt impedire: sed tamen de jure regni successor debebatur. *d* vel barones.

CAP. II.

*Qualiter Cublai rex à patruo suo Naiam rebellionem
sustinuit.*

Diximus Cublai regem semel ad pugnam egressum: sed modo causam explicabimus. Anno Domini ^a M. CC. LXXXVI patruus ejus Naiam nomine, quum triginta esset annorum & multis populis atque regionibus esset præfectus, juvenili elatus vanitate, motus est contra dominum suum Cublai, maximum contra eum ducens exercitum, & ut felicius pugnaret, ascivit in auxilium alium quendam regem Caydu nomine, qui nepos erat Cublai imperatoris; sed odio habebat eum. Rebellioni igitur assensum præbens, promisit se in propria venturum persona, conductis centum millibus militum. Hi igitur ut condixerunt, convenire decreverunt cum suis copiis in planitie quadam, pariter Imperatoris terras invasuri. Porro Naiam in exercitu suo habuit circiter ^b quadraginta millia militum. ^c

^a M. CC. LXXX. ^b quadringenta millia. ^c Et ad designatum pervenit locum, & ibi Cayda regis præstolabatur adventum.

C A P. III.

Qualiter Cublai se contra hostes munivit.

Non autem latuit Cublai Imperatorem, quid consanguinei sui molirentur contra eum, & quam acerbo animo contra ipsum concitati essent, publica facta conspiratione. Quapropter per caput suum & imperialem coronam juravit, quod se defenderet ab illis, & vindicaret hostium suorum audaciam. Unde in viginti duobus diebus comparavit exercitum maximum, nempe trecenta sexaginta millia equitum, & peditum centum millia, idque ex his qui vicini erant civitati Cambalu. Et quanquam longe majorem potuisset congregare exercitum, tamen quia subito & quas; ex improvviso voluit irruere in hostes, noluit diutius moram trahere in aggregando majori exercitu, ne institutum ejus Naiam hosti patefieret, & fugam meditaretur, aut ad tutiora loca exercitum suum perduceret. Habuit quidem Imperator

rator tunc & alios exercitus in armis , sed quos contra diversas miserat provincias expugnandas. Et hos quoque revocare noluit, quò minus hosti consilium suum aperiretur. Interim autem mandavit omnes vias maxima custodiri diligentia, ne expeditio sua ullo pacto Naiam hosti innotesceret, atque præsentire posset adventum suum. Unde cuncti euntes & redeuntes à regis custodibus tenebantur, ne vel aliquid rumoris ad Naiam perveniret. Rebus itaque sic se habentibus, consulit Rex Cublai astrologos, quando fata felicem sibi indicarent profectionem, & qua hora itineri se accingere debeat. Qui omnes paribus votis regi cuncta felicia prædicunt, adesseque ajunt tempus quo de hostibus triumphet.

CAP. IV.

Quomodo Cublai devicerit Naiam.

Igitur Cublai imperator cum exercitu suo solvens, profectus est usque ad planiciem, ubi Naiam adhuc præstolabatur adventum Caydu regis, qui illi suppetias erat laturus. Et Cublai ad collem quendam castra metatus quævit illa nocte cum exercitu suo. Populus vero Naiam nihil sibi metuens, nec periculi aliquid adesse sciens, inermis per planitiem vagabatur, genio largius vacans. Et transacta nocte, ut dies terris reddi cœpit, Cublai imperator in collem ascendens, exercitum suum in duodecim distinxit acies, tria millia militum una habente acie. Pedites vero juxta milites tali collocati sunt ordine, ut in quibusdam aciebus duo pedites lanceas tenentes duo militum stiparent latera. Rex vero ipse sedebat in castro quodam mirabili super quatuor constructo elephantos, in quo etiam regale erat vexillum. At exercitus Naiam, ubi vidisset insignia & acies Cublai, vehementer expavit, quippe qui adhuc

expectabant subsidium regis Caydu. Et continuo currentes ad tentorium Naiam, qui cum concubina quam adduxerat dormiebat, excitaverunt illum. At ille, quantocyus potuit, exercitum suum in acies disposuit. Est autem consuetudo omnium Tartarorum, ut tubis primum clangorem edant, & tangant cuncta exercitus instrumenta atque altis vocibus cantent, & tandem signo à rege dato arma contra hostem corripiant. Sic quum uterque exercitus suas absolvissent cantilenas, jubet Cublai buccinis signum dare, & hostem aggredi. Illico autem manus conferere cœperunt, & tam atrox prælium inierunt, ut putares imbrem sagittarum & jaculorum per aërem descendere. Balistis laxatis, mutuo gladiis & lanceis, se interficiunt. Erat quidem Naiam professione & nomine Christianus, sed non operum fidei sectator, signaveratque principale vexillum suum crucis signo, habens secum non paucos Christianos. Commissum est itaque prælium ab initio diei usque ad meridiem, & ceciderunt multi ex utroque exercitu, donec tandem Cublai superior evaderet, & hostem in fugam verteret. Mox autem ut populus fugere cœpit, Naiam captus est, & ingens multitudo in fuga ipsa occisa.

a Diebus XX. b triginta millia. c ligneo.

CAP. V.

Quomodo Naiam suffocatus fuerit.

REx itaque Cublai captum habens hostem suum, iussit ut confestim occideretur, qui ausus fuerat contra dominum suum arma movere, & rebellionem excitare. Sed quoniam erat de prosapia sua, noluit ut sanguis regius de stirpe sua funderetur, ne terra regium biberet sanguinem, aut sol vel aër viderent mala morte quenquam de regali progenie natum interire. Iussit igitur ut tapeto involutus atque ligatus tamdiu hinc inde

inde duceretur, ageretur, & impelleretur, donec contracto anhelitu suffocaretur. Hoc autem mortuo optimates sui & cunctus populus qui evadere potuerunt, inter quos multi fuerunt Christiani, sponte se submiserunt dominio & obedientiæ Cublai imperatoris. Et tunc quidem quatuor provinciæ accesserunt ditioni ejus, quarum nomina sunt *a* Funotia, Cauli, *b* Barscol & *c* Sinchintingui.

a Fuciorcia. *b* Bersel. *c* Sichimtinguy.

CAP. VI.

Compescit Cublai Judeos & Saracenos, crucis Christi contemptores.

Porrò Judæi & Saraceni qui in exercitu Cublai fuerunt, cœperunt Christianis qui cum Naïam venerant, exprobrare & dicere, quod Christus, cujus signū Naïam in vexillo habuerat, non potuerit suis auxilio esse: hasque contumelias quotidie Christianis objecerunt, Christi potentiam ut inanem irridentes. Christiani vero qui ad regis Cublai obedientiam venerant, indignum rati ut talia ferrent convicia, quæ gloriam Christi minuerent, conqvesti sunt Imperatori, quales illis inferrentur injuriæ. At ille convocans Judæos & Saracenos, ad Christianos conversus ait: DEUS vester, & crux ejus, noluit quidem Naïam præsidium ullum ferre: verū vos propterea nolite erubescere, quoniam Deus bonus & justus injustitiæ & iniquitati patrocinari minime debuit. Naïam domini sui proditor exstitit, atque contra omnem æquitatem rebellionem excitavit, & quidem Dei vestri auxilium in sua malitia imploravit. Sed ille ut Deus bonus & rectus noluit favere illius criminibus. Unde mandans Judæis & Saracenis, cæterisque Christiani nominis blasphematoribus interdicebat, ne ullus eorum Christianorum Deum aut crucem amplius blasphemam-

phemare præsumeret. Sic illis silentium impositum est. Cublai vero tumultu sedato cum victoria & gaudio ad civitatem suam Cambalu est reversus. *

* Addit MS. quæ in fine cap. I. habentur.

CAP. VII.

Qualiter magnus Cham remuneret milites suos parta victoria.

POrro præfectos, exercituum duces, atque alios antesignanos milites rex Cublai, quum victor è bello redit, honorat hoc modo. Eum qui antea præerat centum militibus, in gradum sublimiorem collocat, atque mille præficit militibus: & sic gradatim reliquos belli duces in digniorem ponit locum, donatque illis aurea & argentea vasa, tabulas, privilegia atque immunitatem. Et hæc quidem privilegia tabulis vel bracteis per sculpturas imprimuntur. Ex uno latere scriptura hujus tenoris continetur: Propter Dei magni virtutem, & propter gratiam magnam quam Imperatori contulit, nomen magni Cham benedictum sit. In alio vero latere sculpta est imago leonis cum sole vel luna, vel imago grifalchi, aut reliquorum animalium. Quicumque autem habet tabulam cum leone & sole atque luna, quando procedit in publicum, defertur pallium supra eum in signum magnæ autoritatis. Qui autem grifalchi habet imaginem, potest secum de loco uno ad aliū ducere universam cujuscunque principis vel regis militiam. Sicque omnia in suum distributa sunt ordinem, tabulis indicantibus, quibus obedire oporteat. Et si quis juxta tabularum expressionem obedire noluerit, contempseritque præscriptam autoritatem, ut rebellis Imperatori interficitur.

CAP. VIII.

*De forma Cublai atq; uxoribus, filiis & ancillis
ejus.*

Rex Cublai est homo admodum pulcher, statura mediocri, non nimis pingvis, nec nimis macilentus, faciem habet rubicundam atqve candidam, oculos magnos, nasum pulchrum, & omnia corporis lineamenta debita proportionem consistentia. Habet uxores IV, quas legitimas censet, & succedit ei in regno primæ primogenitus. Et quælibet harū quatuor, peculiarem curiam, eamq; regalem, in proprio palatio tenet, habens circiter trecentas electas pedisequas & famulas, multosque ministros eunuchos, & aliam familiam plurimam. ^a Habet præterea Rex ipse concubinas multas. Nam est inter Tartaros natio quædam quæ dicitur ^b Ungrach, quæ mulieres habet admodum formosas & moribus conspicuas: de quibus nutrit in palatio suo circiter centum, quæ scilicet elegantioris sunt formæ: & super has constituit matronas quasdam, quarum officium est ut illarum curam gerant, & diligenter considerent, quando in infirmitatem ceciderint, aut maculam aliquam contraxerint: alioquin regis complexibus frui non poterunt. Ex his concubinis sex deputantur tribus diebus ac noctibus pro custodia regis cameræ: & dum rex vadit dormitum, aut è lecto mane profilit, assistunt ei ut ministræ, atque in cubiculo ejus dormiunt. Quarta verò die sex aliæ prioribus in dicto ministerio succedunt, tribus diebus & totidem noctibus regi obsequentes. Et his rursus aliæ sex succedunt: continuaturqve hæc permutatio, donec omnes centum ministerio regis fuerint adhibitæ. Porro de quatuor legitimis uxoribus habet Rex Cublai XXII filios, vocatusqve fuit primæ uxoris primogenitus ^c Chincis, qui illi successurus erat in imperio, nisi ante patrem in fata concessisset. Is itaqve reliquit filium

lium nomine Temur, qvi est homo strenuus, prudens, & in militia exercitatus, succedetqve avo in imperio, loco patris sui defuncti. Cæterum de ancillis & famulabus suis habet rex Cublai d XXVII filios: qvi omnes in aula sua sunt magni barones.
a viri & mulieres circiter XM. b Bugas. c Chinchini. d XXV.

CAP. IX.

*De palatio ejus quod est in Cambalu, & loci
 amœnitate.*

TRibus anni mensibus, nempe Decembri, Januario & Februario, Cublai rex in regia civitate Cambalu moratur, ubi palatium habet miro artificio extructum. Ambitus enim ejus continet milliaria IIII, quadratura qualibet unum milliare complectente. Et est murus is spissus valde, decem passibus in altum confurgens. Superficies ejus extrinseca colore albo & rubeo nitet. In singulis qvatuor muri angulis palatium pulchrum & magnum fortalitij loco conditum est. Sic in medio cujuslibet qvatuor murorum palatium egregium extructum est: eaque in universum octo sunt. In his conservantur arma, instrumenta, tormenta & vasa bellica: nempe arcus, sagittæ, pharetræ, calcaria, *a* frena, lanceæ, clavæ, funiculi arcuum, & reliqua quæ in bello necessaria sunt, singulaque armorum genera in singulis posita sunt palatiis. Porro facies palatii quæ meridiem respicit quinque habet portas: quarum media major est omnibus, nec unquam aperitur nisi pro regis introitu. Nam nulli per eam patet ingressus nisi soli regi. Sed hæc habet duas minores collaterales portas, per quas ingrediuntur reliqui qvi regem comitantur. Qualibet verò reliquarum trium facierum unicam duntaxat in medio habet portam, per quam quisque ingredi potest. Cæterum intra jam memoratum murum alius murus cingit

git hoc regium castrum, habens, ut prior murus, in angulis & meditullis eorum octo palatia, in quibus continentur alia vasa & pretiosa jocalia regis. In spatio vero medio interiori est regium palatium, habitaculum scilicet in quo rex moratur. Hoc palatium caret solario: pavementum verò ejus exteriori fundo præeminet decem palmis. Tectum ejus altum est valde, pictura decoratum. Parietes aularum & conclavium auro & argento fulgent. Ubique picturæ pulcherrimæ, & bellicarum rerum historiæ, sese ingredientium oculis offerunt, vivaci colore & rutilanti auro coruscantes. In aula majori ad mensam simul recumbunt circiter sex hominum millia. Intra dictos muros totum castrum ambientes, sunt plurima viridaria atque prata, lignis pomiferis atque variis confita arboribus. Discurrunt etiam per hæc viridaria animalia sylvestria, ut cervi & animantia ex quibus *b* muscum colligitur, *c* capræ, damulæ & aliarum specierum animalia. Verus Aquilonem verò sunt vivaria in quibus meliores quique pisces qui haberi possunt nutriuntur. In lacum illum ingreditur fluvius quidam & rursus egreditur, cratibus ferreis loco introitus & exitus communito, ne pisces elabi queant. Extra palatium spatio unius leucæ est monticulus quidam centum passibus in altum erectus, cujus circumferentia milliaris continet spatium, arboribus semper virentibus confitus. In hunc montem jubet Rex arbores quæque optimas à remotis partibus adduci, onerans illis elephantos. extrahuntur enim cum radicibus & transplantantur in hunc montem. Et quoniam is mons perpetuo viret, vocatur Mons viridis. In cacumine ejus est palatium egregium, viridi distinctum colore, in quo magnus Cham sæpe genio vacat. Est & aliud magnum palatium seu castrum juxta magni Cham extructum castrum, in quo Temur primogenitus ejus, illi in imperio successurus, cum aulicis suis magnificè & regaliter vivit. Nam amplissimam habet auctoritatem & sigillum imperiale; verum magno Cham ut domino subjectus.

a sella. *b* muscatum. *c* ut in primo libro dictum est.

CAP. X.

Descriptio civitatis Cambalu.

Civitas Cambalu in provincia Cathai juxta magnum sita flumen, ab antiquis temporibus insignis fuit & regalis. Sonat autem Cambalu ^a civitas domini. Hanc magnus Cham transtulit in aliam fluminis partem. nam didicerat ab astrologis, quod imperio rebellis futura esset. Civitas in quadrum constructa in gyro complectitur viginti quatuor millia, quolibet quadrati latere sex habente millia. Muros habet dealbatos, altitudinis XX passuum, latitudinis decem: spissitudo tamen illa sensim ascendendo tenuior fit. Habet quolibet muri quadratuta tres portas principales, quæ in universum duodecim sunt, constitutis juxta singulas magnificis palatiis. In angulis quoque murorum sunt egregia palatia, ubi civitatis conservantur arma. Transeunt per hanc civitatem vici & plateæ rectissimæ, ut ab una porta liber aspectus pateat per civitatem ad portam oppositam, domibus elegantissimis palatiorum instar utrinque constructis. Porro in medio civitatis ædes quædam magnifica est exstructa, in qua campana pendet prægrandis, cum qua vesperi tria fiunt signa, post quæ nemini licet domum egredi usque ad initium sequentis diei, nisi infirmorum aut ^b parentum] causa. Et qui noctu per civitatem ire necessitate cogente volunt, lumen secum deferre coguntur. Singulæ civitatis portæ ^c à mille custodiuntur hominibus, non quidem propter hostium timorem, sed latronum & prædonum. Cavet enim rex summo studio ut fures & prædatores arceantur.

^a in nostra lingua. ^b parientis mulieris causa. ^c MS. add. noctibus singulis.

CAP. XI.

De suburbiis & mercatoribus civitatis Cambalu.

Extra

EXtra civitatem Cambalu *a* duodecim] sunt magna suburbia, singulis *b* duodecim portis contigua, in quibus jugiter mercatores inveniuntur, & advenæ homines. Nam propter curiam regis & multiplices mercantias innumerus indies confluit populus, qui in suburbiis illis rerū negotia tractat. Nec habent suburbia, ut alias fieri solet, domos quæ à splendore & magnificentia domorū civitatis degenerent, solo regali excepto palatio. Intra hanc urbē nullū hominis cadaver sepelitur, sed extra suburbia, idololatrarum corpora *c* comburuntur, & reliquarū sectarum funera sepeliuntur.] Et *d* quoniam ingens multitudo exterorum hominum semper illic versatur,] habentur in suburbiis circiter XX millia meretricum: intra vero mœnia civitatis nulla sustinent. Dici non potest, quanta vis mercimoniorum & opum in hanc urbem convehatur: putares toti orbi illa sufficere posse. Advehuntur *e* autem] lapides pretiosi, uniones, sericum, & diversarum specierum aromata *f* ex India, Mangi, Cham & aliis regionibus.] Nam urbs hæc *g* quodammodo omnium circumjacentium provinciarum est centrum.] Nec transit dies ulla per integrum annum, in qua non circiter mille *b* quadrigæ] serico oneratæ ab exteris mercatoribus convehantur, ex quo per ingeniosos urbis artifices *i* mira] parantur indumenta.

a def. MS. *b* def. MS. *c* def. MS. *d* Causalis hæc in MS. ad præcedentem paragraphum refertur. *e* etiam. *f* de nIday, Manzi, & Cathay, & aliis regionibus infinitis. *g* in medietate provinciarum multarum. *h* caruca. *i* infinita

CAP. XII.

Magnus Cham satellitio maximo stipatur & custoditur.

HAbet magnus Cham in curia sua XII millia equitum quos vocant *a* Quæsitā, id est, fideles domini milites, *b* qui corpus suum custodiunt.] Et istis quatuor præfecti sunt duces

quorum quilibet tribus præest millibus. Horum officium est ut diximus die noctuque regem observare, & ejus custodiæ mancipatos esse. Unde etiam à curia regis recipiunt impensas. Custodias autem suas tali distribuunt ordine: quum per triduum dux unus cum tribus millibus militum intra palatium regem stipaverit, tribus sequentibus diebus dux alius cum aliis tribus millibus militum, qui interim quieverunt, obit hoc custodiæ munus, cui iterum dux alius cum militibus suis succedit; sicque per totum annum hæc custodiæ observatur vicissitudo: non quòd regem tanta maneant pericula, sed ut magnificentia sua major appareat.

a Quæscam. b def. MS.

CAP. XIII.

De magnifico apparatu conviviorum ejus.

POmpa quæ in conviviiis regis observatur tali celebratur ordine. Quum propter festum aliquod, aut aliam rationabilem causam, Imperator voluerit in majori aula convivium instituere, mensa ejus cæteris mensis sublimior ad aquilonarè aulæ partem ponitur, & rex juxta eam sedens vertit faciem ad meridiem, habens ad sinistram reginam majorè, principalem scilicet uxorem, & ad dextram filios atque nepotes & qui de regali sunt prosapia. Ipsorum tamen mensa est in demissiori loco, ut vix attingant pedes capitibus suis. Reliqui verò barones & milites sedent adhuc in demissiori loco, habentes singuli uxores suas ad sinistram collocatas, tenetque quilibet Dux & nobilis gradum suum & ordinem, sicut & uxores eorum. Nam omnes nobiles in curia Imperatoris tempore solennitatis pransuri, ducunt secum uxores suas. Et Imperator ipse, dum in mensa sua recumbit, poterit ad omnes deflectere oculos suos, qui in aula illa convivantur. Porro extra

tra aulam illam regiam sunt etiam aliæ aulæ collaterales, in quibus solennitatum tempore nonnunquam quadraginta millia hominum cibantur, quorum multi sunt aulici, alii verò *a* feuda ab Imperatore renovantes: jocularum quoque & mimorum *b* concurrentium non est numerus. Proinde in medio aulæ regiæ vas quoddam aureum erigitur, ex quo vinum aut alius quispiam optimus potus in modum fontis scaturit, IIII aliis doliis aureis hinc inde fitis, quæ vini illius fluentia suscipiunt. Et ex doliis hauritur vinum, quod discumbentibus largiter apponatur. Nemo autem in hac discumbens aula alio quàm aureo utitur poculo. Dici non potest, quantus sit apparatus, & quanta magnificentia in vasis & omnibus utensilibus, quando magnus Cham in aula sua regia publicè discumbit. Porro Principes qui Regi discumbenti ministrant, omnes delicatissimo serico panno ora sua cooperiunt, ne ipsorum flatus seu halitus quoquo modo regium cibum aut potum contingere queat. Et quum Imperator scyphum levat ut bibat, omnes circumstantes citharædi & musicorum instrumentorum lusores, instrumentorum suorum chordas tangunt, & suavissimam edunt melodiam: atque cæteri aulæ ministri interim genu flectunt. De cibis qui ad mensam deferuntur non est ut quicquam scribam, quàm opipari sint & delicati, & quàm magnificè atque pompaticè inferantur. Prandio finito accedunt citharædi & harmoniaci, quiqve concentores, joculatores, & nigromantici, qui miras melodias & miros gestus ante regis mensam edunt, quibus illius animum jucundum reddunt, & in hilaritatem solvunt.

a qui feuda tenent ab eo terrarum & regiminum. *b* & qui jocalia deferunt & res novas varias & diversas.

CAP. XIV.

*Qualis magnificentia servetur in natali
Regis.*

Ser-

Servant omnes Tartari hunc morem, ut diem natalem *a* Domini sui] honorificentissimè celebrent. Festum verò natale magni Cham Cublai, est vigesimo octavo die Septembris, & hunc diem celebriorem ducit quàm ullum totius anni diem, excepta festivitate Calendarum Februarii, qua annum suum incipiunt. *b* In natali itaque suo Rex induitur veste aurea pretiosissima, & omnes aulici *c* similiter optimis & melioribus quæ habent induuntur vestimentis, quibus singulis *d* Rex donat aureas zonas magni valoris, & calceamenta de *e* camuco parata, filo confuta argenteo, adeoque singuli ad honorem Regis ornare se student, ut nullus non regiam præ se ferat formam. *f* Hæc autem pompa nedum in Regis natali fit, verùm & in aliis festivitatibus, quas Tartari per annum habent, numero tredecim, pro quibus Rex annuatim aulicis suis pretiosissimas largitur vestes, ornatas auro, margaritis, & lapidibus aliis pretiosis, unà cum zonis & calceamentis, ut jam præmisimus. Nec sunt aulicorum vestes discolores à regia veste. Servatur etiam hæc consuetudo apud Tartaros, ut in natali magni Cham omnes Reges, Principes & nobiles, qui ditioni illius subjecti sunt, mittant illi, ut Imperatori suo, donaria. Et qui conditionem aliquam aut officium ab eo impetrare cupiunt, postulationes suas duodecim Baronibus, qui ad hoc ipsum constituti sunt, offerunt, & quod illi decernunt, perinde est ac si Imperator ipse respondisset. Astringuntur etiam omnes populi, cujuscunque sint fidei aut sectæ, sive Christiani, sive Judæi, sive Saraceni, sive Tartari, cæterique pagani, ut Deos suos solenniter invocent pro vita, incolumitate, & prosperitate magni Cham.

a suum. *b* Mensis enim Februarii primus apud eos est in mensibus anni. *c* Barones (S) milites numero XIIIM, qui dicuntur proximi fideles Domini. *d* festis, quæ sunt in anno XIII. *e* camulco. *f* add. MS. Licet enim vestis regis pretiosior sit, vestes tamen illorum militum sic sunt pretiosæ, quod ex iis multæ excedunt valorem XM. Bisancium aureorum. *g* add. MS. numero 6. S L sex M.

CAP. XV.

De initio anni, quod solenniter celebrant Tartari.

IN die Calendarum Februarii, qvi initium est anni Tartarici, magnus Cham & omnes Tartari, ubicunqve sunt, maximum & solenne celebrant festum, omnesque unanimiter tam viri quàm mulieres student albis indui vestibus, vocantes diem illum & festivitatem alborum. Nam credunt vestem albam bonum habere fatum: ideo ut toto anno fortuna illis sit propitia, in anni initio albis induuntur. Porro civitatum rectores & provinciarum præfecti, memores officii sui, mittunt Imperatori hoc die munera aurea & argentea, uniones & gemmas, pannos pretiosissimo s& eqvos candidi coloris: unde nonnunquam fieri solet, ut Regi in hoc festo offerantur centum millia alborum eqvorum. Sic ceteri Tartari sibi invicem & munera] mittunt ab initio anni, idqve ominis gratia, credentes omnia per annum felicius successura. In hoc deniqve festo omnes elephanti, quos habet Imperator, numero & quinqve millia, ducuntur ad curiam, vestiti tapetis, in quibus pictæ sunt imagines variæ animalium & avium, portantes in humeris suis capsas, plenas aureis & argenteis vasis, quibus opus habetur pro festo alborum magnificè celebrando. Multi quoqve cameli pulcherrimis cooperti pannis adducuntur, qvi alia apportant, quæ pro tanto convivio sunt necessaria. Illucescente autem die Alborum, omnes Reges, Duces, Barones, milites, medici, astrologi, præfecti provinciarum atqve exercituum, & alii Imperatoris officiales, ad aulam Regis conveniunt, & quibus locus in ea contingere nequit ob hominum multitudinem, hi collaterales ingrediuntur aulas. Cunctis itaque in suo ordine & gradu sedentibus juxta cujuslibet officii dignitatem, surgit unus in medio, & alta voce clamat, Inclinate & adorete. Hac voce facta, consurgunt omnes celeriter & genu flectunt, fronteq;

K

ad

ad terrā demissā quasi Deū adorant, & id quatuor faciunt vicibus. Adoratione completa vadunt omnes suo ordine ad altare, quod in aula positū consistit super unam tabulam depictam rubeo colore, in qua scriptum est nomen magni Cham, arreptoque thuribulo pulcherrimo, & redolentibus speciebus illi impositis, ad honorem magni Cham cum multa reverentia tabulam ipsam & altare suffumigant, & ad sua redeunt loca. Thurificatione ista nefaria completa, quilibet in conspectu Imperatoris offert munera illa, de quibus supra diximus. His omnibus rite peractis, parantur mensæ, & fit sollemnissimum prandium, edentes & bibentes cum lætitia magna. Quo finito, modulatores & joculatores accedunt, & suis concentibus atque gestibus omnium mentes exhilarant. In hujusmodi denique festis ducitur ad Regem leo unus domesticus, qui ad pedes illius ut catulus mansuetus jacens dominum suum agnoscit.

a solennitatem albam. b alba dona. c CV.M.

CAP. XVI.

De feris quæ magno Cham undequaq. mittuntur.

TRibus illis mensibus, quibus, ut supra diximus, Imperator moratur in civitate Cambalu, scilicet Decembri, Januario & Februario, omnes venatores quos Imperator habet *a* in singulis provinciis provinciam Cathai circumjacentibus, venationi intendunt, omnesque bestias grandiores, puta cervos, ursos, capreas, apros, damulas, & hujusmodi feras offerunt præfectis suis. Qui si minori spatio quam in triginta diebus peragrari potest, distant à curia Imperatoris, mittunt hujusmodi captas bestias *b* per quadrigas & naves] ad Imperatorem, exenteratis tamen prius illis. Qui verò pluribus quam triginta diebus ab ejus curia distant, solum pelles mittunt, quæ pro armis parandis sunt necessariae.

a Pro LX diatæ undique juxta provinciam Cathay. b in caruca vel navi.

CAP.

CAP. XVII.

Quomodo magnus Cham cum feris mansuefactis feras sylvestres capit.

NUtrit domi magnus Cham varias bestias, domesticasque factas secum ad venationes ducit, & mira afficitur voluptate, quoties videt domesticam feram cum sylvestri pugnare. In primis autem habet cicuratos leopardos, qui mirum in modum venationi inserviunt, multasque capiunt bestias. Habet & lynces non minus ad venandum industrios, & item leones maximos atque pulcherrimos, majores illis qui sunt in Babylonia; in quorum pilis radioli quidam varii coloris apparent, scilicet albi, nigri, atque rubei, & illi quoque docti sunt artem venatoriam. Nam plurimum possunt venatoribus ad capiendum apros, urfos, cervos, capreas, onagros, atque boves sylvestres. Duci autem solent duo leones in *a* vehiculo] quodam, dum venatum itur, sequente *b* utrumque eorum caniculo parvo. Habet quoque Imperator multas aquilas cicuratas, quæ adeò *c* efferatæ] sunt, ut lepores, capreas, damulas & vulpes capiant. Inter quas aliquæ tam præfractæ sunt audaciæ, ut non vereantur cum magno impetu in lupos insilire, eosque in tantum divexare, ut ab hominibus sine labore & periculo capi possint.

a caruca. b quemlibet. c feroces.

CAP. XVIII.

De spectaculo quod magnus Cham in venatione facere solet.

Habet magnus Cham in curia sua duos barones, *a* qui regis præfecti sunt venationi, quorum uterque decem præest millibus hominum, qui ea curant, quæ ad venationem

sunt necessaria. Nam nutriunt canes magnos, *b* & ad venationem assuefaciunt. *c* Et quando magnus Cham cupit se venatione oblectari, & singulare ostentare spectaculum, duo memorati barones ducunt secum illa viginti millia hominum, atque canum magnam turbam, qui communiter *d* circiter] quinque millia sunt, & cum Rege in campum proficiscentes, ubi feras venari volunt, hoc pacto rem ipsam aggrediuntur. Rex cum nobilibus suis in medio planicie locum tenet, & duo venatorii præfecti, cum populis suis stant ad dextram & sinistram Regis: unius populus induitur vestibus rubeis, & alterius vestibus *e* aërei seu cælestis coloris. Stant autem singuli in una acie seu linea, unus scilicet alterius assistens lateri, & tantam campi occupant longitudinem, ut vix itinere unius diei perveniri possit ab una extremitate ad aliam. Habent autem canes memoratos secum. Et postquam sic in unum ordinem digesti sunt, laxant canes suos in venatione, & ipsi procedentes in illo ordine, maximum capiunt ferarum numerum. nam & terra illa animalibus sylvestribus plena est, nec ullum facile ipsorum effugere poterit laqueos & canes.

a add. MS. qui sunt Germani, quorum unus dicitur Baym, alter Nungam.

b quos mastinos dicimus. *c* propter quod vocantur lingua Tartarea Canici, hoc est, canum magnorum præfecti. *d* ultra. *e* aurei coloris, quem vulgari-
ter dicimus colorem cælestem.

CAP. XIX.

De aucupio magni Cham.

Mense Martio ingrediente discedit Cham magnus à civitate Cambalu, proceditque ad campestria quæ versus oceanum sita sunt, ducens secum magnum *a* aucupum numerum, circiter decem millia, qui habent falcones, *b* accipitres,] *c* grifalchos, & alia rapacium avium genera aucupio idonea, numero circiter quingentas aves.] Hi igitur aucupes
per

per regionem illam se diffundentes, & falcones & accipitres suos in capturam laxant avium, quibus regio illa plena est: & aves quæ capiuntur, deferuntur pro majori parte ad Regem. Rex verò sedet in ligneo habitaculo, quod gestant quatuor elephanti, leonum coopertum exuviis, & intus deauratum, habens secum pro sua recreatione aliquos duces, & XII e accipitres] electos. Porro juxta elephantes qui f regium portant habitaculum,] obsequitant multi nobiles & milites, regis latera stipantes. Qui cum viderint g fassianos aut grues, aut alias aves in aëre volitantes, indicant id aucupibus qui juxta Regem sunt. Et hi idipsum Regi significantes, discooperiunt habitaculum regium, laxantque falcones vel accipitres, & Rex in lecto sedens avium intuetur ludum. Migrant quoque cum Rege & alia decem millia hominum, qui in illo aucupio bini & bini per campos discurrunt, & advertunt, quò emissi volitent falcones atque accipitres, & si opus fuerit, illis subsidium ferant. Et hi lingua Tartarica vocantur b Tofcaor, id est, custodes, certum scientes edere sibilum, quo emissas vocant aves.] Nec opus est, ut auceps qui emittit avem, sequatur illam, quum hi, de quibus jam diximus, intenti sint avibus capiendis, & solliciti sint, ne aliquo modo lædantur, aut perdantur. Qui enim avi periclitanti viciniore sunt, hi tenentur illi subvenire. Quælibet autem emissaria avis tabellam parvam argenteam signo domini aut aucupis sui consignatam in pede gestat, ut, si amissa fuerit, domino suo restitui possit. Quod si signum non cognosci possit, traditur avis baroni cuidam, qui ob hoc ipsum vocatur i Bularguci, id est, custos k avium] perditarum. Nam conservat omnes aves sibi oblatas, donec à Dominis suis fuerint repetitæ. Idem fit de equis & aliis rebus in venatione amissis. Et qui rem quampiam in venatione repertam huic præfecto non illico tradit, sed aliquandiu ea utitur, hic pro fure censetur. Unde si perditarum rerum præfectus in venationibus locum tenet eminentiorem vexillo suo signatum, ut in tanta popu-

li frequentia cognosci possit, & amissa facile illi vel offerri vel ab eo repeti possint.

a falconiorum. b & sagros innumeros. c Austeres verò multos ac grifalcos habent circiter quingentos. d grifalcos & austeres & falcos. e grifalcos. f caveam deferunt pannis sericis & aureis coopertam. g faxiones. h Roscanorum, id est, custodes avium. Habet verò quilibet eorum pro avibus reclamorium & capellum, ut aves vocare & tendere valeant. i Bugtamy. k rerum.

CAP. XX.

De magnificis tentoriis magni Cham.

INterim autem cum sic ludendo cum avibus aucupio intenditur, pervenitur ad *a* planiciem] quandam *b* Caciāmordim, ubi sunt Regis & omnium aulicorum præparata tentoria, numero circiter decem millia. Hæc autem tali ordine sunt disposita. Primum est ingens tentorium, sub quo commodè manere possunt *c* mille homines, ingressum habens ad meridiem, & sub hoc morantur barones, nobiles, & milites. Juxta hoc ad occidentem aliud est erectum tentorium, in quo Regis est aula & consistorium: quod intrat, quando cum aliquibus vult loqui. Et huic in altera parte adjunctum est cubile, in quo Rex dormire solet, & his mansionibus rursum aliæ aulæ & cameræ adhærent. Regiæ verò aulæ, hoc est, cubile Regis, consistorium, & habitaculum militum, sic disposita sunt. Sustentantur singulæ tribus columnis de lignis aromaticis, cum variis & elegantibus sculpturis fabricatis, & cooperiuntur exuviis leonum *d* nigri & rubei coloris. Nam discolors leones in partibus illis inveniuntur. Nec possunt tentoria illa à ventis vel pluviis injuriam ullam recipere, quum coria illa quibusteguntur solidiora sint, quàm quæ facile lædi possint. Intus verò parietes tenteriorum pellibus nobilissimis *e* armelinorum & Zebellinorum sunt operti, etiamsi in
regio-

regionibus illis hæc pelles pretiosissimæ habeantur, ut quandoq; vix pro duobus millibus *f* Byfantiorum aureorum pelles pro una tunica sufficiant. *g* Porro funes quibus hæc tria sustentantur tentoria, de serico sunt. Sunt præterea & alia erecta tentoria juxta illa tria, in quibus uxores, filii, & ancillæ Regis morantur. Deinde habent etiam *b* falcones, accipitres, bubones, grifalchi] & reliquæ aves, quæ aucupio inserviunt, sua tentoria, in quibus continentur. Tanta enim est tentoriorum multitudo, ut à longè adventantibus appareat illic insignem conditam urbem. Confluit etiam undique maxima multitudo hominum otiosorum, ad spectaculum illud contuendum, præter eos qui in Regis ministerio sunt, qui suo loco in tentoriis non secus habent, quàm in civitate Cambalu, ut sunt Regis medici, astrologi, *i* & cæteri vates,] Manet verò Rex in planicie illa per totum Martium, & capit innumera animalia, & infinitas aves. Nemini alioquin licet venationi intendere *k* in omnibus regni illius provinciis, saltem quæ in viginti diebus & citrà pedetiri itinere attingi possunt] nec ulli permittitur canis aut volucris venaticus: & præsertim à principio Martii usque ad mensem Octobrem nemini permittitur, quocumq; etiam utatur ingenio, capere cervos, damulas, capreas, lepores, & hujusmodi sylvestres feras. *l* Hinc igitur est quod terra illa talibus abundat animalibus, & plerumq; adeò familiaria fiunt hominibus, ut transeuntia prope eos minimè horreant aut paveant aspectum illorum. Aucupio expleto, Rex domum redit, *m* & per tres dies celebratis conviviiis, omnes quos ad hoc vocavit spectaculum, ad propria reverti concedit.

a provinciam. Vid. paulò infrà. *b* Caciarmodyn. *c* circiter mille. *d* varii coloris, scil. albi, nigri, & rubei. *e* heremelinorum & cambellinorum. *f* Bisancium auri. *g* si de pelle perfecta est: si autem de communi, ascendit ad valorem *M* Bisancium argenti. Animalia autem de quibus hujusmodi pelles habentur, dicuntur Rondes & sunt miræ magnitudinis &c. *h* grifalci, austeres, falcones. *i* falconerii, ceterique officiales. *k* in omnibus provinciis circa provinciam Cathay ad XX diatas. *l* si quis autem contrarium presumeret, perimeretur. *m* in civitatem Cambalu.

CAP. XXI.

De moneta & opulentia magni Cham.

Moneta magni Cham *a* non fit de auro vel argento, aut alio metallo, sed] *b* corticem accipiunt medium ab arbore mori, & hunc consolidant] atque in particulas varias & rotundas, magnas & parvas, scindunt, atque regale imprimunt signum. *c* Minimi denarii valent pretium parvi Turonensis: & majusculi dimidium grossum Venetum: qui verò majores sunt, habent valorem duorum Venetorum, aut quinque aut decem. Sunt qui Byfantium aureum valent, aut duos aut quinque Byfantios.] De hac itaque materia facit Imperator in civitate Cambalu cudi immensam vim pecuniæ, quæ pro toto sufficit imperio: nullique sub pœna mortis in omnibus regnis & terris suis licet aliam cudere, vel etiam expendere monetam, aut illam recusare. Nec aliquis ex alio veniens regno, quod magno Cham non est subjectum, audet aliam expendere pecuniam in imperio magni Cham. Unde fit, ut non rarò negotiatores ex longinquis terris & regionibus ad civitatem Cambalu venientes, secum portent aurum, argentum, margaritas & gemmas, ut pro illis accipiant monetam regiam. Et quoniam hæc in terris suis non recipitur, commutant rursus eam in imperio magni Cham pro mercimoniis, quæ secum abducant. Mandat quoque nunquam Imperator his qui in Cambalu morantur, ut, qui aurum vel argentum, aut lapides pretiosos habent, ea quantocius officialibus suis tradant, & consuetam ab illis monetam juxta illorum valorem recipiant. Hoc itaque modo fit ut mercatores & cives indemnes ferventur, & nihilominus Rex omne aurum & argentum corradens maximum congreget thesaurum. De memorata factitia moneta solvit etiam officialibus & exercitibus suis stipendia, & quacunque tandem re in curia sua opus habet,

bet, hac emit pecunia. Unde quum tantam vim pecuniæ ex re nihili conflet, & tamen per eam aurum & argentum plurimum consequatur, ea quæ curiæ necessaria sunt emat, ministris suis stipendia solvat, cuilibet facillè constabit, nullum in mundo reperi-ri Regem, qui divitiis illum superet.

a def. MS. *b* hoc modo fit. De quatuor corticibus arboris accipiunt cortices medianos, qui conficiuntur & solidantur ut folia de papyro. *c* Valet autem parvus denarius valorem aut pretium parvuli Turonensis: alius verò ascendit ad valorem unius Bisancii: alius ad valorem duorum Bisanciorum, aut 3, aut 5, aut 10.

CAP. XXII.

De duodecim Præfectis provinciarum, & eorum officio.

Habet magnus Cham duodecim barones aulicos, qui triginta quatuor præfecti sunt provinciis, & horum officium est, ut singulis provinciis duos præficient rectores, atque regibus exercitibus in locis, ubi morantur, de his quibus opus habent, provideant; & quicquid ordinant, regi indicant: qui sua autoritate id confirmat quod illi statuendum duxerint. *a* Hi multa beneficia & privilegia passim concedunt, & propterea plurimum à populo observantur, & ambitur favor eorum. Habitant in quodam palatio magno in civitate Cambalu pro eorum officio deputato, in quo varias habent aulas & cameras pro se & ministris suis. Habent etiam assessores & notarios, qui à consiliis sunt, quique ea quæ agunt, diligenter annotant.

a Vocantur enim Fieng i. e. officiales majoris curiæ Kaam.

CAP. XXIII.

De Cursoribus & nunciis magni Cham, atque multiplici mansione eorum.

EXtra civitatem Cambalu multæ patent publicæ viæ ad vicini-
iores ducentes provincias, & singulis castra seu diversoria
sunt extructa cum pulcherrimis palatiis, viginti qvinque di-
stantia milliaribus ab urbe Cambalu, ubi divertunt emissari-
i & nuntii regis. Vocantur autem mansiones illæ *a* Janli, id est,
mansiones eqvorum. nam expectant ibi trecenti, aut quadrin-
genti, eqvi regis nuntios. Qui hinc solventes post viginti quin-
que milliaria alia inveniunt diversoria, prioribus haud dissimi-
lia: & ea hoc ordine & distantia continuantur usque ad extre-
mos regni limites; ita ut per universum imperium in publicis
viis *b* circiter decem millia inveniuntur regia hospitia. Eqvorum
verò numerus, qvi in illis diversoriis nuntiorum officiis sunt de-
putati, est circiter ducenta millia.] In locis quoque desertis &
sylvestribus, ubi alioquin nulla est humana habitatio, hujusmo-
di regia diversoria inveniuntur, *c* triginta] aut quadraginta millia-
riis à se invicem distantia. Ministratur autem pabulum equis, &
victus custodibus eorum, ab his civitatibus & incolis qui diver-
soriis viciniore sunt, aut intra quorum terminos illa consistunt
hospitia. Diversoria autem quæ in desertis posita sunt, recipi-
unt necessaria à Regis curia. Igitur, quando Rex nova ex re-
motis partibus citò audire cupit, destinat equites dicto suo quan-
tocius parentes, qui uno die ducenta aut trecenta conficiunt
milliaria, & paucis diebus immensum terræ peragant spatium :
quod in hunc modum fit. Emittuntur duo cum equis, qui con-
citatisimo cursu sine ulla mora ad pròximum declinant diversor-
ium: ubi demissis fessis equis duos alios ascendunt, & ad se-
quens citissimè se transferunt diversorium: sicque fit ut conti-
nuè cursum suum eundo & redeundo continuent, & mandata Re-
gis ad remotissima loca pauculis diebus perferant, & rursus ex
remotisimis partibus nova ad Regem portent. Sunt etiam in-
ter jam dicta diversoria alia habitacula spatio trium aut quatuor
millia-

milliarium ab invicem distantia, ubi paucae sunt domus, in quibus habitant cursores pedestres, habentes singuli cinctoria plena sonoris *d* tintinnabulis. Hi semper preparati sunt, ut quoties literae regiae ad eos destinantur, citissime illas ad proximum perferant habitaculum. Et priusquam ad illud veniant, à longè audientes cursoris venientis sonitum, preparati illum expectant, & susceptis literis è vestigio illas ad sequentem deferunt custodiam: sicque literae per varias transeuntes manus sine ulla impediende mora ad locum illum deferuntur, quò pervenire debent. Et saepe fit ut Rex in triduo nova perdiscat, aut novos fructus recipiat à loco qui decem dierum itinere à sua habitatione distat. Omnes autem memorati cursores liberi sunt ab omni tributi exactione, & *e* praeterea à Regis quaestoribus bonam laboris sui accipiunt mercedem.]

a Janib. *b* ultra XM. *c* XXXV. *d* bullis, quas simaglos dicimus. *e* mulieres à regis curia sui laboris optimam mercedem recipiunt.

CAP. XXIV.

De providentia Imperatoris tempore a caristia. b

Solet Magnus Cham singulis annis nuntios suos mittere ad diversas provincias imperio suo subjectas, ad inquirendum num damnum aliquod à locustis aut aliis vermibus frumento sit illatum, aut alia pestis sterilitatem in provinciam aliquam invexerit. Et quum sibi innotuerit provinciam aliquam aut civitatem detrimentum passam, remittit illi populo tributa pro illo anno, mittitque de horreis suis blada pro victu & semente. Nam tempore magnae ubertatis emit rex copiosam vim frumenti, & per annos tres vel quatuor in thecis conservat, ut quum in una regione frumenti penuria praevaluerit, defectus ille ex regis horreis sarciri possit. Vendit autem bladum suum minimo pretio ut pro uno modio in quadruplo plus pecuniae exponendum esset

esset, si ab alio quopiam emeretur. Similiter quando pestis aliqua animalia invaserit, remittit anno illo consuetum tributum, venditis illis aliis pecoribus & armentis. Præterea ne viatores & cursores in provinciis Cathai errarent, prospexit illis prudens Imperator hoc consilio: Plantari fecit plurimas arbores, una ab alia modico distante intervallo, easque juxta vias sic constituit, ut iter agentibus ceu digito ostendant veram semitæ lineam. c Quantum vero numerum pauperum hominum per totum annum nutriat, & de horreis suis frumentum & panes illis elargiatur, incredibile putabis si narrare perrexero: id tamen pro vero asserere possum, eum quotidie per totum annum circiter triginta milia pauperum pane pascere: nec ulli finit frumentum negari panis. Quapropter à pauperibus quasi Deus reputatur.

a Sterilitatis & carissia. b & de pietate ejus ad subditos & egenos. c Facit & opus aliud laude non modica dignum. Notari scil. fecit numerum familiarum & nomina in civitate Cambalu, quæ blada non colligunt, nec emere sibi possunt, quæ multa sunt valde, quibus omnibus per totum annum necessaria blada de suis horreis annis singulis dari facit.

CAP. XXV.

Qualis potus vini loco in provincia a Cathai fiat.

Conficiunt in provincia Cathai potum optimum ex riso & variis aromatibus, qui b suo sapore etiam vini excellit suavitatem. Et qui eo avidius potiuntur, quam ratio æquum esse judicet, aut bibentis natura egeat, citius inebriantur quam si vinum bibissent.]

a Cathay. b clarus est valde, & vini suavitatem excedit: facitque bibentes facilius inebriari quam vinum.

CAP. XXVI.

De lapidibus qui ut ligna ardent.

Per

Per totam provinciam Cathai ex montibus eruuntur lapides quidam nigri, qui in ignem misſi ut ligna ardent, & accenſi aliquandiu ignem conſervant; ut, ſi veſperi accendantur, per totam noctem vivum ignem retineant. utuntur autem multi iis lapidibus, quod lignorum in quibuſdam locis ſit penuria.

CAP. XXVII.

De fluvio a Pulifachniz, & egregio ponte ejus.

Indicavimus haecenus in hoc ſecundo libro ſitum, magnitudinem, & negotiationem civitatis Cambalu; *b* itemque obiter ſcripſimus de magnificentia pompa & opulentia magni Cham: nunc rerum ordo expoſcit, ut finitimas quoque regiones luſtrems, & quid in illis vel fiat, vel inveniatur, brevi ſermone aperiamus. Igitur quum magnus Cham me Marcum ad remotas partes pro quodam regni ſuo negotio deſtinaret, quod quatuor menſium ſpatio me in itinere retinuit, omnia diligentius conſideravi, quæ vel eundo vel redeundo obtutibus meis occurrerunt. nam quum à civitate Cambalu itinere decem milliarium reſceſſiſſem, inveni fluvium quendam magnum *c* Pulifachniz nomine in Oceanum ſeſe exonerantem, per quem naves multæ cum plurimis mercibus aſcendunt. Eſt autem in eo loco pons marmoreus pulcherrimus, trecentos in longitudine continens paſſus, & in latitudine octo: *d* arcubus verò ſeu fornicibus viginti quatuor *e* innitens, *f* ſculptis leonibus utrumque ejus priorem marginem adorantibus.]

a Pulifangnis. *b* *E* provincia Cathay. *c* Pulifangium. *d* per quam milites decem collaterales inſimul ire poſſunt per latitudinem ipſius. *e* *E* in aqua totidem pilis marmoreis. *f* Cortina verò pontis ſeu murus in latere talis eſt. In pontis capite ex latere eſt columna una marmorea habens pro baſe leonem unum marmoreum & pro capitello alium leonem marmoreum ultra

quam columnam ad spatium passus unius habens. Est autem columna sinistra duos similiter leones habens ut prima. Inter columnas verò duas cortina marmorea est coloris grisei, & sic procedunt ex duobus lateribus pontis à principio ipsius usque ad finem, ita ut per hunc modum sint leones marmorei M. CC. propter quod pons iste sumptuosus est supra modum.

CAP. XXVIII.

a De locis ultra fluvium Pulisachniz sitis.

TRansito fluvio & ponte, procedendo per milliaria triginta, continuo occurrunt castra, aliæque elegantes domus: item vineæ electæ, & agri fertiles. Sed finito itinere triginta milliarium pervenitur ad civitatem *b* Geogui, quæ quidem magna est & pulchra, plurima habens monasteria idolorum. Fiant ibi panni optimi, aurei & serici, itemque sindones mundissimæ. Habentur & multa communia hospitia pro advenis & viatoribus in illa civitate. Cives autem sunt artifices & negotiatores. *c* Extra hanc civitatem] pervenitur ad bivium quoddam, cujus una via ducit per provinciam Cathai, altera vero versus regionem Mangi ad mare. *d* Ea quæ transit per provinciam Cathai, habet] civitates, castra, viridaria & optimos agros, in quibus multi quoque sunt negotiatores & ingeniosi artifices, & homines illi multum sunt affabiles & omnibus familiares.

a Brevis descriptio unius partis provincie Cathay. *b* Cyongium. *c* ultra hanc civitatem ad milliare unum. *d* Per provinciam autem Cathay itur ad plagam illam per diatas decem, continuèque reperiuntur.

CAP. XXIX.

De regno a Tainfu.

Itinere

Itinere dierum decem à civitate *b* Geogui confecto, pervenitur ad regnum Tainfu, quod quidem magnum est atque cultissimum. nam sunt in eo vineæ multæ. In provincia vero Cathai nullum crescit vinum; sed ab hac regione illuc deferitur. *c* Exercentur in hoc regno mercationes multæ, abundatque artificibus, & omnia arma, quibus utitur Cham pro exercitibus suis, fabricantur in eo. Hinc vero progrediendo *d* ad occidentalem plagam, venit ad regionem amœnissimam, castris multis & civitatibus cultam, in qua etiam mercimonia fiunt magna. Emenso hinc itinere septem dierum pervenitur ad civitatem quamdam prægrandem *e* Pianfu nomine, in qua serici maxima est copia.

a Tainfu. *b* Cyongium. *c* ubi sunt mora multa propter sericum, de quo copia ibi est maxima. *d* per diatas septem. *e* Pyamsu.

CAP. XXX.

De castro Chincui, & rege ejus ab hoste capto.

AB urbe Pianfu duæ sunt diætæ ad castrum quoddam elegantissimum, Chincui nomine, quod quidam Darius nomine extruxit, hostis magni illius regis, quem presbyterum Joannem vocant. Est castrum illud aded arte & natura munitum, ut præses ejus Darius neminem metueret etiam potentissimum regem: de quo plurimum circumjacentium provinciarum præfides dolebant, ut hominem illum nemo unquam superare potuerit. Porro habuit presbyter Joannes in aula sua septem juvenes præfracti animi, qui jurejurando promiserunt illi, se Darium regem tradituros in manus illius. Qui vicissim illis multa bona pollicetur, si effectu id compleverint. Illi igitur abeuntes ad curiam Darii veniunt, obsequiisque illius se offerunt, dissimulata mentis malitia. Qui eorum minimè timens aut obfer-

servans calliditatem & versutum animum, ut fideles ministros suo mancipavit obsequio. Factum autem est, ut illi per totum biennium id efficere nequiverint, quod jamdiu animo conceperant. Rex verò illis per omnia, ut jam biennio probatis ministris, confidens, animi recreandi gratia cum illis & aliis paucis militibus quodam tempore extra castrum per milliare unum equitavit. Tunc proditores illi horam adesse putantes, qua excogitatam malitiam publicarent, evaginati super eum gladiis captum duxerunt ad Presbyterum Joannem, sponsioni suæ satisfacturi. Qui mirum in modum lætus effectus, deputavit eum ad custodiam animalium, optimeque custodiri jussit. Et elapso biennio, quo cum pastoribus rex captus vixerat, jussit eum Presbyter Joannes coram se regio apparatu decoratum adduci, & alloquens dixit: Experimento nimirum nunc didicisti, quàm nihili fuerit potentia tua, quando te in tuo regno capi feci, & per duos annos cum pecoribus deputavi. Possem jam te, si vellem, occidere: nullus mortalium te eripere posset è manibus meis. Cui ille respondens ait: Verum ais, est ita. Tum rex Joannes: Quia te adeo humiliasti, ut te nihil esse duxeris respectu mei, en volo te deinceps agnoscere pro amico: & pro victoria abunde satis mihi est, quòd potuisssem, si voluisssem te occidere: traditisque illi equis, & deputatis ministris, cum honore fecit eum reduci ad castrum suum. Et ille, quoad vixit, Presbytero Joanni honorem exhibuit, & jussis quibusque obedivit.

a Caycui. Sic & infra. b Pianfu.

CAP. XXXI.

De fluvio quodam magno Caromoran nomine & adjacenti regione.

TRansito itinere ultra castrum *a* Chincui viginti milliarium, pervenitur ad flumen Caromoram, quod ob nimiam latitudinem & profunditatem nullum habet pontem: fluit vero ad

ro ad oceanum. Sunt in littore ejus multæ exstructæ civitates & castra, in quibus multæ exercentur nundinationes. Abundat hæc regio zinzibere, serico, & avibus, præsertim phasianis. *b* Trajecto fluvio post duorum dierum iter pervenitur ad nobilem civitatem *c* Cianfu nomine, ubi de auro & serico pulcherrimi fiunt panni. Omnes incolæ hujus civitatis & *d* fere] totius provincie Cathai idololatræ sunt.

a Caycin. *b* Ibi dantur *Vi faxiani* pro nummo uno argenteo, qui ad Venetiæ portum ascendit. *c* Casmfu. *d* def. MS.

CAP. XXXII.

De civitate a Quenquinafu.

ULtra verò procedendo per iter dierum octo inveniuntur passim civitates & oppida multa, agri pulcherrimi & viridaria. Abundat terra serico & venationibus bestiarum atque avium. *b* Quod si ulterius aliis octo diebus progrediari, pervenies ad civitatem grandem *c* Quenquinafu nomine, *d* quæ est regni Quenquinafu metropolis.] Et regnū istud fuit olim opulentum & magni nominis. Hodie præest illi filius magni Cham Mangala nomine. Producit ea regio magnam copiam serici, & omnia ea quæ ad hominis vitam conservandam sunt necessaria. Exercentur etiam in ea plurimæ nundinationes. Incolæ idola colunt. Extra civitatem est regale palatium in planitie situm, in quo Mangala cum aulicis suis versatur. *e* Est quoque in medio civitatis palatium quoddam elegantissimum, ab intra parietes habens deauratos. Vacat rex cum aulicis suis venationi animalium, & capturæ avium, quibus illa regio abundat.

a Gyanfu. Sic & infra. *b* Propter sericum infinitis moris. Homines autem idololatræ sunt. *c* Gyanfu. *d* quod regnum olim fuit opulentum & nobile. *e* habens muros latos in giro, quorum circuitus protenditur ad milliaria VII. Intra murum illum flumina, lacus & fontes sunt.

CAP. XXXIII.

De provincia a Chunchi.

Recedendo à dicta urbe & palatio itinere trium dierum itur per planitiem quādam pulchram, in qua civitates plures sunt & castra, & ubi abundantia est ferici, usque dum veniatur ad regionem montuosam, ubi nedum in montibus, verum & in montium convallibus, inveniuntur civitates & castra, & sunt de provincia *b* Cunchi. Incolæ sunt idololatæ & terræ cultores. Sunt etiam in ea regione venationes leonum, urforum, cervorum, capreolorum, damularum, & id genus animalium. Pater regio illa itinere viginti dierum, habens montes & valles, atque nemora multa: sed ubique pro viatoribus convenientia inveniuntur diversoria.

a Chimchym. b Chimchim.

CAP. XXXIV.

De provincia a Achalechmangi.

Jam dictæ provinciæ contigua est provincia alia nomine Achalechmangi quæ est ad occidentalem plagam: & sunt in ea multæ civitates & castra. Sed principalior regionis civitas vocatur Achalechmangi, & est confinis provinciæ Mangi. Hæc provincia itinere trium dierum planitiem habet: deinde sequuntur montes & valles atque nemora; patetque itinere viginti dierum, habens civitates multas & oppida. In cæteris rebus non differt à priori provincia. Nam habet negotiatores, artifices, & cultores terræ: itemque venatores multorum sylvestrium animalium. *b* Habet quoque animantia quæ muschum producunt. Crescit in hac provincia zinziber in magna copia, *c* sicut & triticum atque risum.

a Achilechmangi. b Incolæ regionis idololatæ sunt. Ibi sunt leones, ursi, cervi, damule, capreoli, lynces, & bestiola illa de quibus muscum habetur, ut superius dictum est. c quod per provinciam desertur Cathay.

CAP.

CAP. XXXV.

De provincia a Sindinfu.

PRiori provinciæ contermina est alia provincia Sindinfu nomine, quæ etiam contingit provinciam Mangi. Hujus principalior civitas est Sindinfu, quæ olim fuit magna & locupletissima, habens in circuitu viginti milliaria. Habuit etiam regem ditissimum & potentem: qui quum tres reliquisset filios regni successores, tritariam diviserunt civitatem, partes singulas propriis cingentes muris, quæ tamen omnes intra priorem continebantur murum. Magnus verò Cham civitatem illam & regnum suæ subjecit ditioni. Per medium hujus civitatis transit fluvius, qui dicitur *b* Quianfu, habens in latitudine dimidium milliare, & est profundus valde atque piscosus. Positæ sunt in ripis ejus multæ civitates & castra. *c* Ostia ejus distant ab hac urbe nonaginta dierum itinere. Naves & merces per ipsum ascendant in maxima multitudine & copia. Transit etiam pons lapideus per ipsum in civitate Sindinfu, habens longitudinem *d* unius] milliariis, & latitudinem octo passuum. Et supra ipsum construuntur maneræ variæ domunculæ, quæ artificum sunt officinæ, & ferò iterum deponuntur. Est & alia super eum constructa domus, in qua manent regis ministri, qui à transeuntibus pedagia & vectigalia exigunt. *e* Ulterius verò procedendo per iter quinque dierum transitur per planiciem quandam, in qua sunt civitates, castra & villæ multæ, in quibus sunt sindones in magna copia. Reperiuntur etiam ibi animalia sylvestria multa.

a Syndisa. *b* Quianfu. *c* Nam usque ad Oceanum protenditur per LXX diaras. *d* dimidii. *e* quæ ascendunt diebus singulis, ut fertur, ad valorem mille Bisanc. aureorum. Hujus regionis homines idololatra sunt.

CAP. XXXVI.

De provincia a Tebeth.

Post planitiē de qua jam diximus *b* venit ad provinciam Tebeth, quam *c* magnus Cham] expugnauit atque devastauit. nam multæ in ea sunt civitates destructæ & castra diruta. Patet autem in longum itinere viginti dierum. Et quoniam omnino in solitudinem est reducta habitatoribus carens, necesse est ut viatores victualia secum ferant, quæ illis sufficiant per iter viginti dierum. Et postquam hominum habitatione cœpit destitui, feræ sylvestres totam eam occupantes periculosum iter transeuntibus fecerunt, præsertim noctu. Verum contra hoc periculum mercatores & alii viatores tale excogitauerunt *d* commentum.] Nascuntur in regione illa maximæ arundines, quæ habent in longitudine passus quindecim: crassitudo verò in gyro tribus mensuratis palmis. Porro inter duos viciniore nodos distantia est trium palmorum. Itaque quando viatores noctu volunt quiescere, accipiunt fascēs magnos de illis arundinibus & in unam ponunt congeriem, subiectoq; igne succendunt. Quæ igne correptæ incipiunt crepitare, tantusq; in eis excitatur stridor & fragor, ut eminus ad aliquot milliaria audiri possit. Quem terribilem sonitum animalia audientes, obstupescētes fugiunt tamdiu, donec crepitus ab eorum auribus evanescat: illisq; sic illulis mercatores & viatores tuti pertranseunt provinciam illam. Porro equi & alia iumenta, quibus mercatores pro itinere utuntur, hoc audito strepitu plurimum inhorrescunt, & multa in fugam conversa dominis suis elapsa sunt: sed prudentiores viatores pedes eorum compedibus ligantes vi quadam ea secum retinent, ne territu aufugiant.

a Thebeth. *b* confectis diatis quinque præfatis. *c* Mongath Kaam. *d* remedium.

CAP. XXXVII.

De regione alia Tebeth, & turpi ejus consuetudine.

Peracto

Peracto itinere viginti dierum, transitaqve provincia Tebeth, occurrunt civitates & villæ plurimæ, in quibus idololatriæ occasione pessima inolevit consuetudo. nam nullus vir ibi ducit uxorem virginem, sed si quam ducere instituit necesse est ut prius à multis viris sit cognita. ajunt enim mulierem non esse conjugio aptam, nisi prius fuerit stuprata. Unde quando viatores & advenæ aliunde venientes hanc transeunt regionem, & quietis gratia tabernacula sua ponunt, mulieres ejus loci habentes filias nobiles, ducunt illas ad peregrinos aliquando viginti, quandoque triginta aut & plures] juxta numerum mercatorum seu advenarum, rogantes eos ut quilibet unam è virginibus sibi associet atqve concubitu ejus fruatur, quamdiu illæ manserint. Illi igitur matronarum precibus victi, deligunt sibi ex puellis quas volunt & matrimonio aptiores reddunt. Et quum recedere volunt, nullam secum abducere permittuntur, sed parentibus fideliter restitunt. Exigit etiam puella ab eo qui eam defloravit, jocale aliquod seu munusculum, quod ostendere possit ceu argumentum suæ deflorationis. Et quæ à pluribus viris fuit amata atqve corrupta, & multa habuerit talia jocalia quæ ostendat procis, hæc nobilior habetur, faciliusqve & honorificentius maritari potest. Et quando honorificè vult incedere, suspendit ad collum omnium amatorum insignia: quantoque pluribus fuit grata, tanto majori honore digna judicatur. Sed quando cum maritis nuptias inierint, jam non permittuntur amplius extraneis viris copulari, sed maritis suis fidem servare coguntur. Et plurimum cavent hujus regionis viri, ne in hac re alterutrum se offendant. Idololatræ sunt atqve crudeles homines pro nullo reputantes peccato, si prædentur & latrocinia exerceant. Vivunt de venationibus atqve fructibus terræ. Inveniuntur etiam apud eos multa animantia quæ muschū producunt, quæ Gadde-ri vocantur. Venantur incolæ hujusmodi animalia canibus, abundantq; muscho. Linguam habent propriā atq; peculiarem mo-

netam, & pellibus induuntur bestiarū, aut *d* cannabeo rudi.] Per-
tinet hæc regio ad provinciam Tebeth. *e* nam est Tebeth latissi-
ma provincia. dividiturque in octo regna, habens civitates & op-
pida multa. Terra montuosa est, suntque in ea loca quædam,
atque quidam fluvii, in quibus aurum invenitur. *f* Utuntur quo-
que ibi corallio pro moneta. nam est is lapis apud eos in magno
pretio, & omnes feminæ deferunt eum ad collum, appenduntque
ipsum quasi rem speciosam ad colla idolorum. Sunt in hac re-
gione canes maximi, asinis æquales, qui sylvestres capiunt be-
stias. Habent etiam *g* falcones, & alias aves venaticas.] Cre-
scunt apud eos in magna copia cinnamomum & aliæ species aro-
maticæ. *h* Subjecta est provincia ipsa magno Cham.

a XL. *b* Gudderi. *c* corio. *d* bucurano vel canabino rudi. *e* Est affinis
magne provinciæ Mangi. *f* quod dicitur Deplaglola. *g* alios canes venati-
cos, diversarum semper manerierum. Falcones Lanerij, herodij multi &
optimi ibi sunt. *h* quæ non deferuntur ad nos, nec in nostris partibus visa
sunt. Ibi sunt Cambelloti multi, & alii panni de auro & serico.

CAP. XXXVIII.

De provincia a Caniclu.

PROVINCIAE Tebeth adjacet ab occidente provincia Caniclu,
quæ regem habet, sed qui tributarius est magno Cham. *b*
Est ibi lacus in quo tanta est margaritarum copia, ut pretium
earum omnino vilesceret, si pro hominum libitu asportari
permitterentur. Unde sub capitis pœna cautum est, ne ullus
in hoc lacu piscari margaritas absque magni Cham indultu præ-
sumat. Sunt quoque in hac provincia animantia, *c* Gadderi, qui
d muschum ferunt in magna abundantia. Scatet etiam lacus il-
le qui margaritas in tanta copia nutrit, piscibus: & tota terra
plena est sylvestribus bestiis, puta leonibus, ursis, cervis, damu-
lis, lyncibus, capreolis & diversis avium speciebus. Vinum non
crescit

crescit in ea, sed loco ejus potum optimum conficiunt ex tritico, riso & aliis varijs speciebus. Inveniuntur ibi caryophylli in magna copia, qui colliguntur ab arboribus, quæ habent ramusculos parvos, atque album florem, ex quo natum pirum loco grandi habet caryophyllum. Crescit denique ibi zinziber in magna copia, cinnamomum, & aliæ variæ aromaticæ species, quæ ad regiones nostras non deferuntur. Inveniuntur etiam in montibus hujus regionis lapides qui e Turchisi nominantur, pulchri valde, sed qui hinc absque licentia magni Cham auferri non possunt. Incolæ hujus terræ idola colunt, à quibus adeo sunt dementati, ut putent eorum promereri gratiam, si uxores suas & filias viatoribus abutendas prostituunt. Nam quum peregrinus quispiam ad eos hospitij gratia divertit, confestim paterfamilias uxorem, filias, & reliquas mulieres quæ in domo ejus sunt convocat, mandatque ut hospiti & fociis ejus per omnia obediant: & ipse recedens peregrinum & comites ejus in domo sua relinquit, nec reddit donec illinc abierint. Et peregrinus interim quo illo fruitur hospitio, suspendit *f* pallium suum aut aliud signum ante fores illius domus: & quando paterfamilias redit atque per signum illud animadvertit hospitem nondum discessisse, non intrat domum suam, sed iterum abit, foris expectaturus donec ille emigraverit. Et in hunc modum potest peregrinus duobus aut tribus diebus illo uti hospitio. Et observatur consuetudo ista per totam illā provinciam *g* Ganiclu, nec quisquā putat sibi illud esse dedecori, si peregrino uxoris suæ aut filiæ copiam fecerit, quod in Deorum facit gloriam, sperans illos sibi magis propitios futuros. Moneta eorum sunt virgulæ quædam aureæ, certum habentes pondus, & juxta pondus virgulæ est valor monetæ: & hæc quidem est moneta major. Habent etiam minorem, quam hoc modo faciunt. Coquunt sal in caldario, & postea faciunt ex eo in formellis massulas parvas, quas consolidatas pro moneta exponunt. *h* Relicta hac provincia proceditur itinere decem die-

rum,

rum, & interim occurrunt castra & pagi multi, quorum incolæ easdem habent consuetudines, quas provincia Caniclu: i tandemque pervenitur ad flumen quod Brius vocatur, ad quod provincia Caniclu terminatur. Invenitur autem in hoc flumine aurum in magna copia, quod k Paglola dicitur: & in ripis ejus crescit cinnamomum in maxima abundantia. l

a Cayndu. b Ibi sunt civitates multe & castra. c Gudderi. d muscatum. e Charchisi. f pilleum. g Cayndu. h LXXX verò de his denariis parvulis sagium valent nummum aureum. i Ibi etiam sunt venationes in exemplo bestiarum & volucrum. k Depaglola. l Flumen verò ad mare Oceanum terminatur.

CAP. XXXIX.

De provincia Caraiam.

TRajecto flumine Brius pervenitur ad provinciam Caraiam, quæ septem continet regna. Subjecta est autem magno regi Cham, a cujus filius b Esentemur nomine, meo tempore regno illi præfuit. Incolæ ejus sunt idololatæ. c Nutrit regio equos optimos. Habet etiam linguam propriam & difficilem. Metropolis ejus vocatur d Jaci, & est civitas magna & insignis, in qua multæ fiunt nundinationes. Habitant ibi etiam pauci Christiani Nestoriani, & plurimi Mahumetani. Habent triticum & e risum multum, licet triticeo non vescantur pane, quum hunc digerere sine stomachi afflictione nequeant; sed ex f riso panem conficiunt. Faciunt quoque potum ex variis speciebus, sed qui eos facilius quam vinum inebriat. Utuntur pro moneta g lapillis quibusdam aureis & albis] qui in mari reperiuntur. h Fit in hac civitate sal plurimum ex aqua puteorum, de quo rex magnum habet emolumentum. Sunt viri in hac regione adeò stupidi & stolidi, ut non curent si quispiam accedat ad uxores suas, modò illæ assensum præbuerint

rint. Est etiam illic lacus valde piscosus, centum in gyro complectens milliaria. Edunt homines illi carnes crudas, sed hoc modo paratas. Primo terunt illas minutatim, deinde congiunt eas i oleis odoriferis] atque k optimis] speciebus, & sic devorant.

a Cublay. b Onsentem⁹. c Procedendo autem ultra fluvium per diatas v⁹ inveniuntur civitates multe & castra. d Jacy. e rix. f rixo. g procellanis albis. h LXXX autem de ipsis dantur pro uno sagio argenti, quod ascendit ad valorem sagii aurei. i alleis. k pluribus aliis.

CAP. XL.

De regione quadam in provincia Caraiam sita, in qua sunt maximi serpentes.

DIscedendo à civitate a jaci pervenitur ad regnum aliud, c-
menso scilicet decem dierum itinere, b cujus metropolis
dicitur Caraiam,] cui præsidet c Cogracam filius Cublai
Imperatoris. d Et ab hac urbe tota illa regio denominatio-
nem habet.] Suppeditant ibi flumina plurimum auri, quod e Pa-
glola nominatur. Invenitur quoque in f lacunis] & montibus
aurum, sed quod g alterius est speciei.] Incolæ sunt idolola-
træ. Nascuntur in hac regione serpentes maximi, quorum qvi-
dam in longitudine continent decem passus, & in complexu gros-
sitiei decem palmos. Aliqui ipsorum prioribus carent pedibus,
quorum loco ungulas habent in modum ungularum leonis aut
falconis. Caput ipsorum est magnum, & oculi prægrandes, ut
duorum panum adæquent quantitatem. Os & rictum habent
tam amplum ut hominem deglutire valeant. Dentes quoque
magni & acerrimi rictui illi tam horrendo non desunt. Nec est
homo aliquis, aut aliud animal, quod sine terrore serpentes illos
aspicere, ne dicam adire, possit. Capiuntur verò in hunc mo-
dum: Solet is serpens interdum latitare in cavernis subterraneis.

N

aut

aut aliis specubus in montibus vel petris repertis : nocte verò egreditur circumiens terram, & potissimum aliorum animalium lustrat latibula, quærens cibum quem devoret : nec formidat ullius bestię genus. devorat enim bestias magnas & parvas, leones & ursos : & ubi ventrē exsaturaverit, redit ad speluncam suam. Et quum terra illa admodum sit fabulosa, mirum est quantam foveam corporis sui pondere in arenam imprimat : putares dolum aliquod vino plenum per sabulum volutatum. Venatores itaque belluæ insidiantes interdum agunt palos in sabulum fortes & acuto ferro in superiore extremitate dentatos, & hos sabulo tegunt, ne à serpente videri possint : multosque passim terræ infigunt, præsertim ubi in vicino norunt belluam latitare. Et quando nocte solito more progreditur, ut escam sibi quærat, & molem corporis sui per cedentē arenam reptando & trahendo movet, fit aliquando, ut pectus in latentem sudem ferro acuminatam violenter immergat & seipsum interficiat, aut gravi læsione fauciet. Et tunc latentes venatores accurrentes belluam interficiunt, si adhuc vivit, & fel extrahunt, quod magno vendunt pretio. nam est medicinale : unde qui à rabido cane læsus fuerit, si vel modicum, quantum est pondus unius denarii, de illo biberit, statim sanatur. Et mulier in partu laborans si vel tantillum de hoc felle gustaverit, acceleratur partus ejus. Sic qui hæmorrhoidam aut ficum anus] sustinuerit, & locum illum secretum hoc perunxerit felle, post paucos dies à morbo liberatur. Carnes verò illius serpentis vendunt in cibum. Nam libenter vescuntur ea homines. Abundant quoque in hac provincia equis optimis & qui à negotiatoribus in Indiam mercatus gratia ducuntur. Incolæ verò solent illis equis auferre de osse caudæ nodos duos vel tres, ne equus currens sessorem cauda feriat, & ne caudā nunc huc nunc illuc flectere possit. nā turpe hoc judicant. Utuntur in bello scutis & armamentis de corio bubalorum factis, & sagittas atque lanceas omnes intoxicant. Et priusquam
magnus

magnus Cham Cublai hanc provinciam suæ subiecisset ditioni, prævaluerat apud eos ista detestanda consuetudo, ut quum vir aliquis exteræ nationis bonis adornatus moribus, prudens in verbis & factis, & omni honestate conspicuus, apud eos hospitaretur, occidebant eum nocte, putantes quod mores, prudentia, honestas, gratia, imò anima viri illius in domo illa deinceps manerent. Et hæc perfidia seu discredulitas effecit, ut plures viatores illo loco occisi fuerint: verum magnus Cham ut regnum illud suo subjugavit dominio, eliminavit impietatem illam & summam illam stultitiam.

a Jacy. b per provinciam Caraiam. c Cogaam. d def. MS. e depaglola. f aliis fluminibus. g --- aurum depaglola. h Datur de ipso unum sagium auri pro VI sagiis de argento. Monetam verò de procellanis habent. i parvuli & apostema. l --- ut apud nos Gallici faciunt.

CAP. XLI.

De provincia a Arcladam.

EUntibus nobis de provincia Caraiam, post quinque diætas occurrit provincia Arcladam, quæ etiam paret magno Cham. Metropolis ejus vocatur *b* Unchiam. Utuntur incolæ ejus pondere auri pro moneta. nam argentum in regione illa, & multis aliis circumjacentibus regionibus minime invenitur. Qui autem argentum aliunde important, hi commutant illud pro auro, & multum lucrantur, *c* Potu factitio utuntur, ex riso & aromatibus confecto. Viri & mulieres regionis illius dentes cooperiunt subtilibus laminis aureis quas sic illis adaptant, ut dentes ipsi in laminis quodammodo sedere videantur. Viri omnes militarē edocti sunt artem, quippe qui soli militiæ & venationi bestiarum atq; volucrum intenti sunt. Mulieres verò domus curam gerunt, habentes servos emptitios, qui eorum mancipati sunt obsequiis. Est quoque in hac provincia consuetudo,

tudo, ut quum mulier pepererit, quam cito poterit lectum deferit, surgensque gubernationi domus intendit: & tunc maritus ejus decumbit lecto quadraginta diebus, nati infantis curam gerens. Mater verò aliud nihil circa infantem agit, nisi quod lac ei sugendum præbet. Et amici atque consanguinei interim decumbentē visitant virū illum quā non secus hic puerperā visitantur. Ajunt enim mulierem, quum uterū gestaret atque evacuaret, longo tempore graviter afflictam, & nunc conveniens esse ut diebus quadraginta ab infantis cura & labore quiescat: affert tamen viro cibum ad lectum. In hac provincia idola alia non sunt nisi quod quælibet familia progenitorem suum adorat. Habitant plerumque in locis sylvestribus atque montanis. Ad montes autem illos extranei non accedunt, quia aërem qui ibi corruptus esse censetur, ferre non possent. *¶* Literas non habent, sed] contractus suos & obligationes faciunt per tesseras, quarum medietatem servat unus, & aliam alius: quæ postea in unum collatæ signis convenientibus adhibitis, rei causam exponunt. Non sunt in hac provincia medici; sicut nec in Canidu & Caraiam: sed quum quis infirmatur convocant magos seu idolorum ministros, & illis exponit ægrotus morbum suum. Tunc magi choream agunt, instrumenta quædam sonant, & in honorem Deorum suorum magnos reboant cantus, donec tandem unus ex eis in chorea saltantibus & ludentibus à dæmone corripiatur. Tunc chorea relicta arreptitium in terra jacentem consulunt, ex qua causa id morbi illi acciderit, quidque pro ipsius liberatione sit agendum. At dæmon per arreptitium respondet: Quia id vel illud fecit: aut quia hunc vel illum offendit Deum, ideo in hunc incidit morbum. Tunc magi orant ut Deus illi noxam illam remittat, promittentes ægrotum illum, si convaluerit, de sanguine suo proprio sacrificium oblaturum. Quod si Dæmoni videatur infirmum tali laborare morbo ut hinc liberari non possit, respondere solet: Iste tam graviter Deum illum offendit, ut
per

per nulla sacrificia placari possit. Et si à morbo convaliturus sit, jubet ut tot arietes, nigra habentes capita, offerat; tot etiam ac tales paret potiones, tot ad se convocet magos, totidemque magas, per quorum manus sacrificium offeratur, & tum placetur illi deus. Quo audito consanguinei ejus citò curant illa fieri quæ dæmon jus sit: occidunt arietes & sangvinem ipsorum in coelum spargunt, convocatiqve magi cum sagis suis accendunt luminaria magna, & domum totam thurificando suffumigant, sed & fumum de lignis *e* aloës] faciunt atque jus carniū in aëra spargunt unà cum potione de aromatibus confecta. Quibus omnibus rite peractis in chorea rursus saltant in honorem illius idoli, quod infirmo putatur propitium factum, cantant & horribiliter vocibus suis strident. His factis interrogant rursus arreptitium, num per hæc idolum sit placatum. Si respondet Non, confestim parant se ad implendum aliud ejus mandatum. Si autem respondet sibi satisfactum, phanatici & incantatores sedent ad mensam & carnes idolo immolatas comedunt cum magna lætitia, & bibunt confectioes quas in dæmonum sacrificio libaverunt. Et finito prandio quisque ad sua redit. Et quum æger ex divina providentia sic morbum evaserit & incolunitati restitutus fuerit, id cæci homines non vero Deo, sed dæmoni gratum ferunt.

a Ardandam. *b* Unciam. *c* Unciam enim seu sagium auri commutant pro *v* unciiis seu sagiis argenti. *d* def. MS. *e* alte.

CAP. XLII.

*De prælio magno quod fuit inter Tartaros &
regem Mien. a*

ANno Domini M. CC. *b* LXXXII.] magnum est ortum bellum propter regnum Caraiam, cujus præcedenti capite meminimus, & regnum *c* Botiam] nam misit magnus Cham

unum de principibus suis d Nescordim] nomine cum duodecim
eqvitem millibus, qvi provinciam Caraïam à qvalibet tutarentur
infestatione. Erat autem dictus Nescordim vir prudens & stren-
uus, habebatque sibi adjunctos milites probos & bellicis rebus
assuetos. Horum adventum ut audierunt rex Mien & rex Ban-
gala, perterriti sunt plurimum, putantes quòd ad regna eorum
expugnanda venissent. Et convocantes militias suas coaduna-
verunt eqvites & pedites circiter e sexaginta] millia, elephan-
tos autem f duo millia, castra gestantes, & in qvolibet castro
erant positi duodecim viri armati aut qvindecim aut sedecim.
Cum hoc exercitu properavit rex Mien versus civitatem Vo-
ciam, ubi quiescebat Tartarorum exercitus, & per tres dies in
campestribus illis] quietus mansit. Audiens verò Nescordim
tantum contra se venisse exercitum, plurimum timuit: tametsi
metum illum omnino dissimularet. Roboratus est nonnihil a-
nimo qvòd sciret se in suo exercitu habere viros fortes & strenu-
os bellatores. Egressus itaqve virili animo, ut pugnaret contra ho-
stem, castra posuit contra nemus qvoddam magnum, qvòd pro-
ceras & maximas habebat arbores, non nescius qvòd elephanti
cum turribus seu castris illis portatilibus nemus ingredi minimè
valerent. Tunc Mien rex audiens adesse Tartaros, contendit
occurrere illis. Tartarorum verò eqvi elephantos adesse sen-
tientes, qvippe qvi in prima acie constituti erant, tanto terren-
tur pavore, ut nulla vi aut ullo ingenio potuerint à suis sesso-
ribus contra elephantos excitari. Coguntur igitur Tartari ab
eqvis descendere, illisque ad nemoris arbores ligatis, pedestres
contra elephantos pugnaturi veniunt. Et qvoniam in prima
acie omnes milites balistas habebant, & sagittis jaciendis asve-
ti erant, tantam sagittarum vim in hostem torquent, ut elephan-
ti vulnerati & sagittarum ictus minimè ferre valentes, fugam ar-
riperent, omnesque rapido cursu versus nemus proximum con-
tenderent. Rectores verò eorum quum summa vi illos in ho-
stem

item arcere molirentur, incassum laboraverunt, nam dispersi sunt huc atque illuc, & ingressi nemus portatilia castra ruperunt & armatos viros in illis sedentes dejecerunt. Quod videntes Tartari currunt ad equos suos, illisque consensis cum magno impetu irruunt in acies regis. Hostis verò territus quod elephantorum dissipata esset acies, quantum potuit manu se defendit. Et quum utrinque atrociter pugnarent atque multi de utroque caderent exercitu, rex Mien cum suis tandem in fugam versus, Tartaris insequentibus & plurimos adhuc interficientibus victoriam reliquit. Quibus superatis Tartari in nemus properant, atque elephantos capere conantur. Verum illis fugientibus nullum cepissent, nisi inter captivos quidam illis auxilio fuissent. Ceperunt autem circiter ducentos. Ab hoc prælio & deinceps cæpit magnus Cham uti elephantis in exercitu, quos prius ad hoc assuetos officium non habuit. Paulo post devicit idem magnus Cham terras regis Mien, suoque subjugavit imperio,

a Et victoria Tartarorum. *b* LXXII. *c* Vochiam. Infrà Vociam. *d* Nescardyn. sic semper. *e* quadraginta. *f* circiter. *g* ad tres dietas juxta Vociam.

CAP. XLIII.

De regione quadam sylvestri, & provincia a.

REcedendo à provincia Caraiam pervenitur ad descensum quendam, in quo ferè *b* per tres dies itur in præceps, nec est ibi ulla habitatio, etiamsi sit latissima quædam planities, in quam tribus diebus per hebdomadam multi conveniunt homines mercandi gratia. Descendunt multi de magnis regionis illius montibus aurum secum deferentes, quod pro argento commutant, nempe unam auri unciam pro quinque argenti uncis dantes: unde de exteris nationibus multi illuc veniunt negotia-

gotiatores, qui argentum afferentes aurum asportant. Ad montes vero illos excelsos, in quibus illi cum magna securitate habitant qui aurum in regione illa colligunt, nemo extraneorum venire poterit, quum iter illud invium sit & adeo perplexum ut potius teipsum perderes quam absconditos invenires homines. Post hæc venit ad provinciam Mien, quæ à meridie confinis est Indiæ. ^c Et hæc maxima habet loca sylvestria] & nemorosa, in quibus innumeri discurrent elephanti, unicornes atque aliæ feræ agrestes; sed nulla ibi est habitatio humana.

a Myen. b per dietas duas & dimidium. c per quam itur dietis XV per loca sylvestria.

CAP. XLIV.

De civitate Mien & sepulchro Regis.

In itinere peracto quindecim dierum pervenitur ad civitatem quæ vocatur Mien: & hæc magna est atque nobilis, quippe quæ caput est regni, magno subiecta Cham. Habitatores ejus linguam propriam habent, & sunt idololatræ. Fuit in hac civitate rex prædives, qui moriturus jussit sibi parare sepulcrum in hunc modum: In quolibet capite seu angulo monumenti fieri jussit turrim unam marmoream altitudinis decem passuum, spissitudinis juxta proportionem altitudinis servata. In cacumine vero turres illæ rotundæ fieri jubebantur, atque una earum undique auro cooperiri. Super cacumen vero turris multæ suspendi debebant aureæ campanellæ, quæ ad flatum venti sonum quendam redderent. Alia autem turris argento debebat operiri, habens in sua summitate campanellas argenteas quæ similiter sonum & tinnitum ederent flante vento. Hoc sepulcrum fieri jussit pro honore nominis sui, & ut memoria sua apud homines nunquam interiret. Et quum magnus Cham sibi subji-

subjiceret hanc provinciam Mien, noluit ut exercitus violaret sepulcrum illud, quod ille fecerat ad honorem nominis sui. Nam est mos Tartarorum ut non præsumant violare ea quæ spectant ad pietatem defunctorum. Sunt in hac provincia multi elephantes, boves sylvestres magni & pulchri, cervi & damulæ aliaque diversarum specierum animalia sylvestria.

CAP. XLV.

De provincia Bangala.

BAngala provincia à meridie confinis est Indiæ, quam magnus Cham nondum subegerat, quum ego in curia illius versarer; sed ad expugnandum exercitum miserat. Habet regio regem proprium atque propriam linguam. Incolæ ejus sunt omnes idololatæ: vescuntur carne, riso & lacte: habent bombycem in magna copia, & gratia illius multæ & magnæ fiunt ibi nundinationes. Abundant etiam *a* spico, galanga] zinzibere, *b* saccharo] & aliis diversis aromatibus. Sunt quoque ibi maximi boves, qui crassitudine, sed non altitudine, elephantos æquant. Fiunt in hac provincia multi eunuchi, qui postea negotiatoribus venduntur, distrahendi in diversas provincias.

a Spica, galenca. *b* zucara.

CAP. XLVI.

De provincia Cangigu.

Post memoratam provinciam Orientem versus sequitur provincia Cangigu, quæ proprium habet regem, atque propriam linguam. Incolæ ejus idola colunt, & sunt tributarii magno Cham. Rex eorum habet circiter trecentas uxores.

Invenitur in ista provincia aurum multum, & multa aromata; sed quæ non facile distrahi possunt, quum regio ipsa longè distita sit à mari. Sunt quoque in ea elephanti *a* multi] & venationes multarum ferarum. Incolæ ejus vivunt de carnibus, lacte & riso. Vino carent; sed de riso & aromatibus potum conficiunt bonum. Solent tam viri quam sceminæ pingere acubus facies suas, colla, manus, ventres & crura, facientes imagines leonum, draconum, & avium, *b* adeoque eas impressas firmant, ut non facile aboleri possint: & quo, quis plures hujusmodi habuerit imagines, eo pulchrior aestimatur.

a magni. *b* valde subtiliter.

CAP. XLVII.

De provincia a Amu.

AMu provincia ad orientalem sita plagam, magno subiecta est Cham: cujus incolæ idola colunt, habentque linguam propriam. Abundant gregibus animalium, habentque copiam victualium, & equos multos, eosque optimos quos negotiatores in Indiam ducunt. Habent quoque bubalos multos & boves: quia sunt illic pascua delicata. Tam viri quam mulieres gestant in brachiis monilia aurea & argentea magni valoris.

a Anyn. Sic semper.

CAP. XLVIII.

De provincia Tholoman. 2

PROvincia Tholoman distat ad orientem ab *b* Amu itinere dierum octo, subiecta magno Cham, habens linguam propriam, & idola colens. Viri & mulieres ejus sunt elegantis formæ: tametsi bruno sint colore. Terra cultissima est, castra & civitates habens multas & fortes. Viri in armis sunt

sunt exercitati, & ad bella asfueti. Mortuorum suorum corpora comburunt, & ossium reliquias capsæ includentes in cavernas montium recondunt, ne vel ab homine vel à bestia tangi possint. Aurum est ibi in magna copia: & loco moneta utuntur auri glebis in mari repertis.]

a Colomam. Sic semper. b Anyn. c Procellanas Indicas, de quibus suprâ dictum est, loco moneta parva expendunt.

CAP. XLIX.

De provincia a Gingui.]

A Provincia *b* Tholoman] ducit iter versus orientem ad provinciam Gingvi, iturque duodecim diebus *c* juxta] fluvium qvendā, donec perveniatur ad civitatem grandem *d* Sinuglu. Subjecta est regio magno Chā: & sunt incolæ ejus idololatriæ addicti. Parantur in hac provincia panni elegantes de corticibus arborū, quibus æstate induuntur. *e* Sunt in ea plurimi leones, ut etiam præ timore eorum nullus audeat noctu extra domos dormire. nam quoscunque inveniunt, lacerant atque devorant. Naves quæ ascendunt & descendunt per flumen, propter leonum metum ad ripam non ligantur, sed in medio fluminis ancoris ejectis retinentur. alioquin leones noctu naves ingrederentur, & quicquid vivum in eis reperirent devorarent. Et licet leones illi sint magni & feroces, sunt tamen in eadem regione canes tam audaces & fortes, ut non vereantur leones invadere. Et sæpe fit ut duo canes & vir sagittarius eqvo insidens leonem sternant. nam quum canes leonem adesse sentiunt, magno latratu eum invadunt: præsertim quando sciunt se hominis præsidio fultos, non desinunt mordere leonem in partibus posterioribus atque caudā: & licet leo sæpe rictum illis minetur, huc illucque se vertens, ut illos dilaceret, tamen canibus magna cautela sibi providentibus, non facile ab eo læduntur,

duntur; præsertim quum insequens eques tunc leoni jaculum infigere studeat, quando canes trucidare conatur. Fugit tamen leo, metuens ne propter canum latratum alii quoque canes & homines provocentur in eum. Et quum arborem apprehendere potest, ilico confugit ad eam, & ceu tuto fortalitio ea fruitur à tergo, versoque rictu contra canes tota vi se tutatur contra illos. Vir autem eques appropians non cessat jaculari leonem, donec interficiat: nec advertit leo jaculantis ictus, donec ruat: usque adeo faciunt canes illi negotium. Abundat regio ista serico: quod per mercatores ad diversas portatur provincias.

a Cyngui. Sic semper. *b* Colamam. *b* super. *d* Stmnglu. *e* Viri strenui sunt in armis & fortes.

CAP. L.

De civitatibus a Cacausu, Canglu & Ciangli.

REcedendo à provincia Gingui, plures passim occurrunt civitates & castra: & ubi absolveris iter quatuor dierum, offert sese Cacausu nobilissima civitas, quæ provinciæ Cathai annumeratur, sita ad meridiem, & serico abundans: unde pretiosi fiunt panni atque sindones, auro illis intertexto. Ab hac civitate tres numerantur diætæ versus meridiem ad civitatem aliam magnam *b* Canglu] nomine, quæ sale abundat. nam est terra illa falsissima, & ex ea eliciunt sal hoc pacto: Congerunt terram in modum *d* collis] & superfundentes aquam quæ falsuginem terræ attrahat, eam iterum sub congesto *e* colle] hauriunt, & tum juxta ignem coquunt, donec in salis coaguletur densitatem. Ultra civitatem *f* Canglu] itinere quinque dierum est civitas alia *g* Ciangli] nomine, per cujus medium transit fluvius magnus, navibus mercibus oneratis commodissimus. nam est illic emporium insigne.

a Cacausu, Fsianglu & Fsiangli. *b* Cyanglu. *c* quæ est de provincia Cathay. *d* monticuli. *e* monticulo. *f* Cyanglu. *g* Cyangli.

CAP.

CAP. LI.

De civitatibus a Tadinfu & Singuimatu.

Ulterius procedendo post diætas sex versus meridiem pervenitur ad civitatem magnam Tadinfu, quæ regem proprium habuit, priusquam subjiceretur magno Cham: & habet quadraginta civitates jurisdictioni suæ subditas, quæ omnes elegantissima habent viridaria. *b* Rursus eundo versus meridiem absolutis tribus diætis, pervenitur ad aliam insignem civitatem, Singuimatu nomine, ad quam à meridie magnus quidam *c* currit] fluvius, *d* qui à loci incolis in duos divisus rivos, partim in orientem versus Mangi, & partim ad occidentem versus Cathai fluit.] Per hos *e* rivos] innumeræ naviculæ cum mercibus adducuntur. A Singuimatu si versus meridiem *f* duodecim] diætis contendas, continuè occurrunt civitates & oppida, in quibus nundinationes multæ fiunt. Incolæ harum regionum sunt idololatræ, magno Cham subiecti.

a Tadinfu & Singuimata. *b* Et est ibi fructuum & serici copia. *c* descendit. *d* qui ab incolis in duas partes est divisus. quare una ad orientem vadit versus Mangy: alia ad occidentem versus Cathay. *e* fluvios. *f* XVI.

CAP. LII.

De fluvio magno a Caromoran, & civitatibus

b Corgangui & Caigui.]

Priore continuato itinere pervenitur ad flumen magnum *e* Caromoran nomine, quod ex regno presbyteri Joannis *d* *e* fluere dicitur.] Occupat in latitudine spatium unius miliaris: profunditas verò ejus tanta est ut oneratæ naves per ipsum ascendere & descendere queant: abundat etiam piscibus. *f* Haud longè ab ostio hujus fluminis, ubi scilicet ruit in Oceanum,

num, sunt circiter quindecim millia navium, quas illic instructas habet magnus Cham; ut si necessitate ingruente navigandum sit ad insulas maris, exercitus per paratas naves facile adduci possit. f Harum navium plurimæ] sunt tam magnæ, ut g quindecim ferre possint eqvos, ac eorum sessores, cum victu & pabulo illis & istis necessario. Nautæ verò circiter viginti sunt in qualibet navî. Porro juxta stationem illarum navium duæ sunt civitates juxta fluminis sitæ ripam, quarum una b dicitur i Corgangui, & alia k Caigui. Trajecto verò illo flumine, mox venit in nobilissimam provinciam Mangi, cujus præconium explicabitur in sequentibus capitibus.

a Caromoram. b Caygan & Caygui. c Caromoram. d fluit. e juxta mare oceanum ad diatam unam. f He naves. g quelibet earum. h quæ magna est, posita super crepidinem fluminis. i Cyangam. k quæ parva est ex altera parte fluminis.

CAP. LIII.

De provincia a Mangi, & pietate atq. justitia regis.

HAbuit provincia Mangi, regem quendam b Facfur nomine, divitem & potentem, quo præter magnum Cham nullus in regionibus illis major inveniebatur. Regnum ejus fortissimum erat, & inexpugnabile putabatur, ut nemo ipsum invadere præsumpserit. Unde factum est, ut tam rex quam populus bellorum & armorum usum & exercitium amitterent. Erant singulæ civitates foveis atque fossatis latissimis aqua redundantibus cinctæ. Carebant equis, quia neminem timebant. Hincque factum est, ut rex genio plus æquo indulgens deliciis frueretur continuis. Alebat domi circiter mille domicellos c, & aliud satellitium magnum & honorificum habuit. Fovebat tamen justitiam, conservabat pacem, & diligebat

bat misericordiam. Nemo audebat proximum offendere, & fraternam pacem inturbare: alioquin pœnam luisset. Tanta erat in regno illo concordia, ut artifices sæpe noctu dimitterent officinas suas apertas, & tamen nemo præsumeret intrare. *d* Viatores & peregrini] tutissimi per totum illud *e* regnum ambulabant die ac nocte, nullum metuentes hominem. Erat quoque rex ipse pius & misericors in pauperes, & non deserebat eos qui necessitate premebantur, aut penuria laborabant. Colligebat præterea singulis annis pueros & infantes à matribus suis abjectos, aliquando circiter viginti millia, & eos sumptibus suis nutrirî faciebat. nam in regione illa pauperes mulieres communiter à se abdicant atque abjiciunt proprios natos, ut ab aliis collecti enutriantur. Rex tamen infantes, quos sic colligi jubet, tradit divitibus quibusque, quos in regno suo habet: præsertim illis qui liberis carent, & ut in adoptionis suscipiant filios mandat. Eos verò quos ipse nutrit, matrimonio tradit puellis ejusdem conditionis, quas scilicet in pueritia à parentibus rejectas colligi fecit, & commodum suppeditat victum, unde vivant.

a Mangy. Sic semper. *b* Scatuc. & cap. LIV fin. *Fansur.* *c* *Edomicellas.*
d Delatores.

CAP. LIV.

Quomodo a Baian, princeps exercitus magni Cham, expugnavit provinciam Mangi.

ANno ab incarnatione domini M. CC. LXVIII magnus Cham Cublai inhians provinciæ Mangi, hoc modo eam expugnavit, atque suo subjecit imperio. Misit exercitum maximum ex equitibus & peditibus conflatum *b*, illique ducem præfecit *c* Baian Chinsan, quod sonat lumina centum oculorum, quasi Baian centum habens oculos.] Hic itaque

que cum exercitu suo ad provinciam Mangi perveniens, primo obsedit civitatem Conigangui, & ut Imperatori suo obedientiam pollicerentur postulavit. Quibus id recusantibus recessit, nulla civitati illata injuria: atque idem requisivit à secunda civitate. Qua similiter recusante, processit ad tertiam, & deinde ad quartam & quintam, & ab omnibus simile accepit responsum. Sextam verò aggressus est civitatem cum audacia multa: & hac vi expugnata contra alias processit, brevique tempore duodecim obtinuit civitates. nam habuit in exercitu viros strenuos & fortes, optimosque bellatores. Ad hoc misit magnus Cham post illum exercitum, alium grandem priore non infirmiore: sicque factum est ut contremuerint corda virorum Mangi, atque dissolverentur. Bajan verò movit exercitum contra metropolim Quinsai, ubi curia erat regis Mangi. Rex itaque Mangi videns Tartarorum audaciam & fortitudinem vehementer expavit, conscensaque navi cum maximo comitatu ad insulas quasdam inexpugnabiles se recepit, habens secum circiter mille naves, committens reginæ custodiam civitatis Quinsai, atque magnum in eam collocans præsidium. Regina verò virilem induens animum prudenter se gessit, atque nihil eorum omisit, quæ ad civitatis defensionem necessaria videbantur. Et cum audiret ducem exercitus Tartarorum vocari Bajan Chinsan, id est, centum oculi, plurimum territa est elanguitque virtus ejus: præsertim cum audisset ab astrologis suis atque magis, civitatem Quinsai à nullo expugnandam, quam ab eo qui centum haberet oculos. Et quoniam contra naturam esse videbatur, ut quispiam hominum centum haberet oculos, & ducis illius nomen præfagio quadraret, fato nolens repugnare, vocato duce exercitus Tartarorum, tradit illi liberè civitatem & regnum. Quo audito totius regni cives & incolæ ad magni Cham defecerunt obedientiam, excepta civitate una d Sanifu nomine, quæ per triennium ad deditionem cogi non potuit. Regina

gina verò migravit ad curiam magni Cham, maximoque ab illo suscepta est honore. Vir autem ejus frex Mangi in insulis perseverans residuum vitæ in illis consumpsit.

a Bayam. b MS. add. multitudinem navium. c Bayam Chinsam, quod in lingua nostra sonat Bayam C oculi, i. C oculos habens. d Coycangry. e Sy-anfu. f Fansur.

CAP. LV.

De civitate a Conigangui.

Civitas prima, quæ provinciam Mangi ingredientibus occurrit, vocatur Conigangui, & est magna, insignis, atque opibus pollens, juxta flumen Caromoram sita. Sunt ibi naves in maxima multitudine. Fit etiam ibi sal in magna copia, ut quadraginta civitatibus sufficiat, de quo magnus Cham magnum habet emolumentum. Incolæ hujus civitatis & omnium circumjacentium locorum idololatæ sunt & comburunt corpora mortuorum.

a Coycangui.

CAP. LVI.

De civitatibus Panchi & a Chain.

Ultra civitatem Conigangui versus Sirochum ventum itinere unius diei est civitas Panchi, grandis & insignis, in qua mercatura magna exercetur: & est in ea serici atque victualium magna copia. Recipitur per eam regionem moneta magni Cham. Porro via quæ ducit à civitate Conigangui ad civitatem Panchi, pulchris constrata est lapidibus, *b* ad dextram & ad sinistram fluentis decurrentibus:] nec aliunde patet accessus in provinciam Mangi, nisi per viam istam.

Ab ista civitate Panchi ad civitatem *c* Chain est iter unius diei. Et hæc quoque insignis est civitas, abundans piscibus & venatione bestiarum atque avium: præsertim phasiani in maxima ibi inveniuntur copia *d*

a Chaym. *b* à dextris verò est magna valde. *c* Caym. *d* ut pro tanto argento, quantum unus Venetus habet, dentur 3 optimi faxiani.

CAP. LVII.

a De civitate Tingui.]

Procedendo hinc per iter unius diei pervenitur ad civitatem *b* Tingui: quæ tametsi magna non sit, habet tamen victualium maximam copiam. Sunt etiam ibi plurimæ naves. nam *c* haud longè ab oceano est sita:] & intermedio spatio *d* salinæ] sunt plurimæ: postaque est juxta illas *e* memorata civitas *f* Tingui. Recedendo verò ab hac civitate itinere unius diei versus Sirochum occurrit pulchra civitas *g* in pulcherrima sita regione, sub cujus præfectura sunt aliæ civitates multæ, numero viginti septem. Et ego Marcus jussione magni Cham *h* tribus annis] in hac civitate egi præfectum.

a Qualiter civitas Cyansu cum machinis capta fuit. v. titulus cap. LVIII.

b Cyngui. *c* juxta Oceanum est ad tres dietas. *d* palma. *e* palmas. *f* Tigny. *g* Tangni. *h* def. MS.

CAP. LVIII.

a Quomodo civitas b Sianfu cum machinis fuit capta.

Ad occidentalem plagam est regio quædam *c* Navigui nomine, opulenta & amœna, in qua multi fiunt panni ex auro & serico, & ubi magna frumenti est copia. Civitas præcipua illius regionis Sianfu vocatur, habetque duodecim

decim alias civitates sibi subjectas. Hæc civitas tribus annis obfessa expugnari non potuit ab exercitu Tartarorum, cum subjugaretur provincia Mangi. nam undique cingitur aquis & lacubus, ut nulla ex parte adiri potuerit, quam ab Aquilone. Interea verò quo à Tartaris obsidebatur, continuè accedebant & recedebant naves victualium copiam adducentes: quod non parum affligebat magnum Cham. illo enim tempore ego & pater meus atque patruus fuimus in Imperatoris aula. Unde accedentes eum consulimus & indicavimus illi, si nobis obtemperaret, quo pacto urbs brevi capi atque expugnari posset; machinis scilicet quibusdam, quarum usus in regione illa non fuit. Quo assentiente parari fecimus per fabros lignarios Christianos, quos nobiscum habuimus, tres machinas seu catapultas tantæ magnitudinis, ut quælibet earum excuteret lapidem trecentarum librarum: quas navibus impositas misit rex ad exercitum suum. Erigentes igitur eas ante civitatem Sianfu, projicere ceperunt lapides grandes in civitatem: & primus cadens super domum quandam, impetu suo illam pro majori parte confregit. quod videntes Tartari civitatem obsidentes plurimum obstupuerunt. Hi verò qui intra civitatem erant videntes tantum illis ab hoste imminere periculum, ut etiam intra mœnia & in domibus suis tuti non essent, magno concussi sunt terrore: & ne civitas tota lapidum jactu destrueretur, & homines quoque opprimerentur, deditionem fecerunt, magnique Cham se subdiderunt obedientiæ.

a De civitate Syngui & flumine maximo Quan & innumera multitudine navium. vid. tit. cap. LIX. b Cyanfu. c Nayngui.

CAP. LIX.

De civitate a Singui, & flumine quodam magno.

A Civitate Sianfu *b* quindecim numerantur milliaría ad civitatem qvandam Singui nomine: quæ tametsi magna non sit, habet tamen maximam navium multitudinem, ad ripam sita maximi fluvii, quo major in orbe non putatur, nomine *c* Quian. nam latitudo ejus in quibusdam locis habet milliaría decem, in aliis octo, & in quibusdam sex. Longitudo verò ejus patet itinere centum dierum. Fluitant in hoc amne naves sine numero. Putares in toto mundo tot naves non reperiri. *d* Est autem in hac urbe emporium celebratissimum, & magna vis mercium per fluvium adducitur. Sunt & aliæ civitates plurimæ numero circiter ducentæ ad ripam hujus fluvii extructæ. nam fluit per terminos sedecim provinciarum: nec est ulla earum quæ non quinque millia navium habeat. Majores verò harum regionum naves sunt, singulæ uno coopertæ solario: nec habet ulla navis plures quam unum malum pro velo expandendo. *e* Canabeis funibus non utuntur, nisi pro *f* malo] & velo: sed pilorchas seu chordas faciunt de arundinibus magnis, quibus naves quandoque per flumen trahuntur. Scindunt autem arundines illas magnas, quæ quindecim in longitudine continent passus, & seissuras colligantes & contorquentes funes longissimos faciunt, ut quidam longitudinem contineant trecentorum passuum. Et sunt pilorchæ illæ fortiores funibus canabeis.

a Syngui. *b* Sirocum versus. *c* Quian. *d* Ego enim Marcus vidi in portu civitatis illius Syngui naves circiter VM. &c. *e* Pondus verò naves ascendit ad num. 4 M. cantarorum. aliquando tamen pondus deferunt XIIM. cantarorum &c. *f* valore.

CAP. LX.

De civitate a Caigui.

Caigui

CAigui civitas quædam parva est supra memoratum fluvium versus Sirochum sita, & crescit in agro ejus tanta vis bladi & risi, ut inde ad curiam magni Cham *b* devehatur. *c* nam sunt inter utrumque locum multi lacus & fluvii, qui industria magni Cham in unum ferè contracti rivum, navibus ituris & redituris congruam præbent semitam: tamen si aliquando naves sint exonerandæ, & frumenta per terram portanda, donec ad alium perveniatur lacum, ubi rursus in naves recipiantur, & ulterius deducantur.] Juxta civitatem Caigui insula quædam est in medio fluminis sita, in qua monasterium est monachis plenum, qui idolis serviunt; & est monasterium illud caput omnium monasteriorum, quæ idolorum servitio sunt consecrata.

a Caygni. *b* ad civitatem Cambalu. *c* Transeunt enim loco illo ad provinciam Cathay per flumina & lacunas. Magnus enim Kaam fieri fecit canaliam magna & multa, ut possint naves de loco hoc ab uno flumine ad aliud transire & pervenire ad provinciam Cathay. Per terram autem ire potest de Mangy ad Cathay.

CAP. LXI.

De civitate a Cingianfu.

Cingianfu civitas est in provincia Mangi sita, in qua opera multa fiunt ex auro & serico, Sunt in ea *b* ecclesiæ Christianorum Nestorianorum, quas ædificavit *c* Marfarcis Nestorianus, qui à magno Cham in civitate illa præfultum obtinuit, anno scilicet Domini M. CC. LXXXVIII.

a Sygianfu. *b* dua. *c* Mariarchis.

CAP. LXII.

De civitate a Cingingui, & interfectione civium ejus.

Post recessum à civitate Cingianfu itinere trium dierum pervenitur ad civitatem Cingingui, occurrentibus in itinere multis civitatibus & oppidis, in quibus mercantiæ fiunt, & artificia multa exercentur. Est autem Cingingui civitas magna & opulenta, omnibus abundans victualibus. Cum Bajam dux militiæ Tartarorum expugnaret provinciam Mangi, misit multos Christianos, qui dicebantur *b* Alani, contra hanc civitatem, qui tam acriter eam impugnare cœperunt, donec cives ejus deditionem liberam fecerunt. Ingressi igitur civitatem, neminem læserunt, cum sponte magni Cham dominio se subjecissent. Invenientes autem in ea civitate vinum optimum, idque in magna copia, bibere cœperunt tam largiter, donec omnes inebriati sunt. Et nocte mox insequentī omnes sopore pressi, nullam constituerunt custodiam. Quod videntes cives, qui prius illos in pace susceperunt, subito irruentes in dormientes, omnes interfecerunt nullo evadente. Bajam verò hoc audiens, misit alium exercitum magnum contra cives illos, qui brevi civitatem expugnans, in vindictam prodicionis & infidelitatis omnes interfecit, nullo superstite relicto.

a Chimchिंगui. b Alarij.

CAP. LXIII.

De civitate a Singui.

Singui civitas magna & egregia, continet in circuitu milliaria circiter sexaginta. Est in ea magna populi multitudo: sicut & tota provincia Mangi populosissima est, sed non bellicosa: verum habet mercatores & artifices multos. habet quoque medicos complures atque philosophos. In civitate Singui sunt pontes lapidei circiter sex millia, tam altos habentes

bentes fornices, ut *b* magnæ naves] *c* sine mali inclinatione] transire possint. *d* Crescit in montibus hujus civitatis reubarbarum & zinziber in maxima copia. *e* Habet hæc civitas sub sua jurisdictione *f* sedecim civitates, in quibus multæ fiunt mercantiæ, atque plurima exercentur artificia. Cives ejus indumentis sericis utuntur, nec non plurimi panni ex serico ibi parantur. Porro vocabulum Singui lingua eorum sonat civitatem terræ: sicut etiam aliam habent urbem, quam vocant Quinsai, id est, civitas cœli, quod hæc duæ urbes nobilissimæ sint in partibus Orientis.

a Cyngui. *b* galea. *c* def. MS. *d* ac sub multis pontium prædictorū duæ galeæ transire possunt. *e* quod pro Veneto argento haberentur LXXX libra zinziberis recentis & optimi. *f* XV.

CAP. LXIV.

De a nobili] civitate Quinsai.

Distat ab urbe Singui quinque dierum spatio alia urbs insignis nomine] Quinsai, quod sonat civitatem cœli: & est tam magna, ut major in orbe non putetur. *b* Et ego Marcus fui in hac civitate, & omnia diligenter lustravi, advertens consuetudines ejus & mores populi: & quæ illic viderim, breviter & fideliter referam. Continet circuitus hujus urbis in gyro milliaria circiter centum: *c* pontes verò lapideos habet duodecim millia, eosque tam altos, ut naves magnæ erecto malo pertransire possint. *d* Fundus autem civitatis est in loco paludinoso, ferè ut Venetiæ: unde si careret pontibus, de vico ad vicum perveniri non posset. *e* Habet artifices innumeros, atque plurimos mercatores, ut incredibile putaretur, si numerum illorum recenserem. Magistri artifices non operantur, sed habent ministros, quos ad hoc instituunt. Homines civitatis
in

in magnis vivunt deliciis, & præsertim mulieres: unde & cæteris formosiores apparent. Versus meridiem est lacus magnus f intra mœnia urbis] qui triginta milliaria in circuitu suo continet, habens in littore g plurimas domos nobilium, foris & intus ornatas. Sunt quoque ibi h delubra idolorum. In medio verò lacus sunt duæ parvæ insulæ, & in qualibet est elegantissimum castrum seu palatium, in quibus continentur præparamenta & vasa quæque necessaria pro nuptiis & solennibus conviviiis. Nam quicumque cives insignia volunt celebrare convivii, illuc invitatos ducunt, & cum honore suscipiunt. In hac civitate Quinsai sunt pulcherrimæ & elegantissimæ domus. Sunt quoque per vicos plurimæ publicæ turres, i in quas tempore conflagrationis vicini quique res suas portant atque ab incendio salvant. nam habet urbs plurimas ligneas domos, & non rarò fit ut ignis aliquas earum absumat. Cives ejus adorant idola: comedunt carnes equorum, k canum, & aliorum immundorum] animalium: moneta utuntur magni Cham. Collocavit magnus Cham in hanc urbem maximam custodiam, quo rebellio caveatur, atque furta & homicidia arceantur. in quolibet enim ponte interdiu & noctu l decem habentur custodes. Est mons quidam m intra mœnia hujus urbis,] qui sustinet turrim, in cujus cacumine sunt tabulæ ligneæ, quæ in hunc usum illic servantur, ut quamprimum ignis in urbe conflagraverit, custodes malleo percutiant eas tabulas: cujus sonitu, qui per totam auditur urbem, excitati cives concurrunt, & ignem restinguunt. Pulsantur etiam hæ tabulæ, quando in urbe tumultus aliquis aut populi commotio nascitur. Omnes plateæ civitatis lapidibus sunt constratæ: unde fit ut mundissima sit. Inveniuntur etiam in ea circiter tria millia n thermarum, quibus homines pro ablundis corporibus utuntur. nam hoc unum gens illa studet, ut sit munda corpore. Distat hæc urbs orientem versus ab oceano viginti quinque milliariibus, ubi in littore maris

ris sita est civitas *o* Canfu, portus commodissimus, ad quem locum infinitæ conveniunt naves ex India & aliis regionibus. A Quinsai verò transit fluvius ad portum illum, per quem magna vis mercium adducitur. *p* Provincia Mangi quum sit latissima, divisit eam magnus Cham in novem regna, cuilibet proprium assignando regem. Et hi reges omnes sunt potentes, sed magno Cham subjecti, cui etiam singulis annis de omnibus regnorum proventibus aliquid solvunt, & rationem reddunt. Et unus illorum moratur in urbe Quinsai, habetque sub ditione sua centum & quadraginta civitates. Habet autem universa provincia Mangi mille & ducentas civitates, & in singulis posita sunt à magno Cham præsidia, ne rebellare audeant. Sunt verò custodes illi colluvies quædam multarum gentium, & stipendiarii undecunque conducti, ex diversis exercitibus magni Cham delecti. *q* Est in regione illa, & præsertim in provincia Mangi, diligens observatio motuum cælestium, ut etiam cujuslibet nascentis pueri horoscopum accuratissimè observent, advertentes diem & horam nativitatis, & quis planetarum tunc dominium principale habuerit.] his enim reguntur astrologorum indiciis in cunctis factis & itineribus suis. Est etiam consuetudo in hac provincia, quum quis moritur, consanguinei ejus canabeis induci faccis extinctum corpus cum magno cantu efferunt, & pingunt in chartis imagines servorum, ancillarum, eqvorum, & denariorum, & ea omnia comburunt cum cadavere, credentes quod defunctus his omnibus in alia vita fruiturus sit, atque tale habiturus satellitium, quod illi obsequatur. Postea pulsan varia instrumenta musica, dicentes quod Dii sui cum tali honore & pompa eos suscipiunt, qualis illis in combustura ab amicis & propinquis exhibetur. In hac civitate Quinsai est palatium quoddam magnificum, in quo *r* Factus provinciæ Mangi olim rex, curiam suam habuit. *s* Extremus murus qui castrum illud per quadrum cingit, continet in suo ambitu milliaria decem, habetque compe-

Q

tentem

tentem altitudinem. Intra hunc murum sunt viridaria pulcherrima cum fructibus delicatissimis. Sunt quoque ibi fontes & vivaria piscibus redundantia. In medio verò est palatium illud regium, amplissimum quidem & pulcherrimum, quale vix in toto orbe invenitur, habens viginti aulas æqualis magnitudinis, in quibus singulis decem millia hominum simul discumbere possunt. Sunt etiam omnes istæ aulae regio more pictæ & ornatae. *c* Cæterum *u* familiæ, qualem pater cum filiis, uxore & reliqua familia constituit, putantur esse in urbe Quinsai sexcenta millia. *x* Una solum in ea est ecclesia Christianorum Nestorianorum. Est etiam consuetudo in hac urbe & tota provincia Mangi, ut quilibet paterfamilias scribat super ostium domus suæ nomen suum, & nomina uxoris & totius familiæ suæ, sed & numerum eorum suorum. Et quum aliquis moritur ex familia sua, aut quum domicilium mutat, delet nomen mortui aut discedentis, & adscribit nomen recentis nati, aut in familiam suam cooptati: & per hunc modum absque magna difficultate sciri potest numerus hominum totius civitatis. Similiter hospites & tabernarii scribunt in tabulis ante ostium expositis nomina viatorum & hospitum, qui ad diversoria ipsorum declinaverint, & quo mense atque die ingressi sint.

- a* Post recessum à civitate Syngui itur per dietas quinque, & inveniuntur in via civitates plures & magna, ubi maxima negotiationes fiunt. Postmodum pervenitur ad nobilissimam civitatem Quinsai. *b* Et est in provincia Mangy principalior. *c* Additum fuerat in MS. aut CC. quod tamen post erasum est. *d* MS. add. ut plurimum. *e* In hac civitate sunt artes principales XII. &c. *f* in illa civitate. *g* multa palatia &c. *h* ecclesie. *i* lapideæ. *k* Somnium. *l* quatuor. *m* in hac civitate. *n* cerine. leg. thermæ. *o* Canfu. *p* qui etiam fluvius per plures alias transit regiones. *q* In hac civitate Quinsai, & in tota provincia Mangi, statim ut puer nascitur, parentes ejus scribere faciunt diem & horam sua nativitatis, & sub quo planeta natus est. *r* Fatuc. *s* Primo magnus lacus est. *t* in ipso palatio sunt camere M. aut circiter. *u* Ignes juxta vulgare Italicum, seu. *x* MS. CLX Tomami.

mami. & additum, Tomamū, XM esse, adeoq; familiarum numerū ad millena millia ascendere. palatia item in hac civitate multa esse & pulera valde.

CAP. LXV.

*De proventibus qui magno Cham in urbe Quinsai,
& provincia Mangi penduntur.*

EXigit Cham magnus singulis annis de sale quod paratur in urbe Quinsai & terminis ejus *a* myriades octoginta aureorum. De rebus etiam aliis, præsertim mercibus, tantam recipit vim pecuniæ, ut vix numerari possit. Habet provincia maximam copiam saccari & aliarum multarum specierum aromaticarum. Recipit autem magnus Cham de centum mensuris aromatum tres & dimidiam. Idem facit de reliquis mercatorum bonis. De vino quoque quod ex riso & aromatibus conficiunt, *b* non parvum habet emolumentum. Similiter ab artificibus, præsertim duodecim generum, habet commodum suum. De serico autem, cujus in provincia Mangi maxima est copia, de centum ulnis decem exigit. Ego Marcus semel audiui computum fieri singulorum redituum, qui magno Cham penduntur annuatim in regno Quinsai, quod est nona pars provinciæ Mangi: ascenditque summa omnium, sale tamen excepto, ad *c* quindecim millia millium aureorum, atque sexcenta millia.

a Tomamos aureos LXXX. Quilibet autem Tomamus ascendit ad LXXXM. sagiorū. & addit MS. octoginta Tomamos aureos facere VMM & LXM sagiorū auri. Quodlibet autem sagium auri plus habere in pondere quam florenum. *b* & de carbone, lapidibus puta ardentibus. v. cap. 26. *c* XVM sagiorum auri. Quique librum reviderat, XVC M scripsit.

CAP. LXVI.

De civitate a Tampingui.

Q₂

Pro-

Progrediendo à civitate Quinsai, & eundo versus Sirochum, continuè inveniuntur viridaria pulchra & optime culta, donec unius diei itinere expleto perveniatur ad civitatem Tampingui, insignem & pulcherrimam. Ultra hanc civitatem *b* tribus diebus] versus Sirochum eundo, inveniuntur civitates & castra in maximo numero, ut à longinquo conspecta viatori quasi una urbs magna esse videatur: tanta vicinitate sunt conjuncta. Est ibi victualium magna copia. Crescunt quoque ibi maximæ arundines longitudinis quindecim passuum: in circumferentia verò continent quatuor palmos. Procedendo ultra, *c* triduique confecto itinere, occurrit *d* Gengui, civitas grandis & pulchra, ultra quam *e* per Sirochum eundo plurimæ aliæ viatori sese offerunt civitates & castra. Sunt etiam in ea regione multi leones, magni & feroces. *f* At verveces nulli reperiuntur in ea, sicut nec in provincia Mangi, sed] boum, *g* caprearum, hircorum & porcorum] ibi magna est copia. Itinere quatuor dierum consummato, occurrit alia insignis civitas Ciangiam nomine, in monte sita: qui mons fluvium quendam in duas secat partes, quæ paulò post in oppositas tendunt plagas. Ulterius procedendo itinere trium dierum invenitur civitas *h* Cugui, quæ ultima est in regno civitatis Quinsai.

a Tampingui. *b* ad tres dietas est civitas Ugui, & per duas dietas alias. *c* MS. duas dietas habet. *d* Cheugui. *e* dietis quatuor. *f* In hac regione (relieto spatio) non sunt (relieto spatio) sed boves &c. *g* capra & sues. *h* Cingui.

CAP. LXVII.

De regno a Fugui.

Relicta à tergo civitate *b* Cugui, patet ingressus in regnum Fugui: in quod si pedem moveris *c* itinere sex dierum, eundum est per montes & valles, multis tamen occurrentibus

tibus civitatibus & castris. Habet regio illa copiam victualium, habet etiam venationes plurimas bestiarum & volucrum: habet denique plurimos leones. Crescit ibi zinziber in magna copia: & crescit quoque flos quidam haud dissimilis croco; alterius tamen speciei, sed qui croci præstat usum. Comeduntur in hac regione humanæ carnes cum magna voluptate, dummodo homines illi non morbo aliquo occubuerint. Quando ad bellum procedunt, quilibet ferro calido inurit sibi in fronte signum, nec ullus eorum equum ducit ad bellum, præter ducem exercitus. Utuntur lanceis & spatibus: & quos in bello perimunt, eorum bibunt sanguinem, & comedunt carnes. nam sunt homines crudelissimi.

a Scugni. b Cingui. c Scugni. d per Sirochum. e MS. add. LXXX libras emi uno quasi Veneto.

CAP. LXVIII.

De civitatibus a Quelinfu & Unquen.

Inere sex illorum dierum completo, de quo jam diximus, pervenitur ad civitatem Quelinfu nomine, quæ magna est & celebris, sita super fluvium quendam, qui juxta civitatis mœnia labens tres habet lapideos pontes, marmoreis supernè ornatos columnis. Hi pontes in latitudine continent octo passus, & in longitudine *b* mille. Abundat in illa civitate sericum, zinziber, & *c* galanga. Viros & mulieres habet eximiæ pulchritudinis. Inveniuntur ibi gallinæ, quæ loco pennarum pilos habent, ut *d* catti, nigri scilicet *e* coloris, sed ova edunt optima. *f* Et quoniam regio illa plena est leonibus, periculosum est per eam ambulare. Ab hac civitate spatio quindecim milliarium est alia civitas Unquen nomine, ubi saccharum in maxima cres-

cit copia, & hinc portatur ad curiam magni Cham, quæ scilicet est in civitate Cambalu.

a Quemisu, b milliare unum. c galenca. d Hæsit autor MS. etiam in hac voce, cui itidem spatium reliquit. *e omnes. f similia ovis gallinarum nostrarum.*

CAP. LXIX.

De civitate a Fugui.

PRocedendo ultra per milliaria quindecim, occurrit civitas Fugui, quæ metropolis & caput est in regno Concha, quod unum è novem illis est regnis in quæ provincia Mangi est taxata. Moratur magnus exercitus magni Cham in hac urbe, ad tuendum provinciam & civitates ejus, & ad reprimendum factiosos homines, qui parati sunt rebellionem movere contra Imperatorem. Transít per medium hujus civitatis ingens quidam fluvius, cujus rivus in latitudine unum occupat milliare. Et quoniam urbs ista parum distat à mari oceano, est ibi insigne emporium, ad quod ex India portantur plurimæ margaritæ, & alii lapides pretiosi. Est quoque in ea urbe maxima sacchari copia, & victualium sufficientia,

a Scugui.

CAP. LXX.

a De civitatibus Zarten & Figui.

TRajecto memorato fluvio itur *b* quinque dierum itinere *c* versus civitatem Zarten,] & nullibi non occurrunt vel civitates vel castra. Abundat regio illa victualibus, habetque montes & nemora: ex *d* nemorum arboribus colligitur *e* pix. Civitas verò Zarten grandis est valde, habetque por-

portum optimum, ad quem naves Indianæ mercibus onustæ veniunt sine numero. est enim illic unum de majoribus emporiis quæ in mundo inveniuntur. nam piper & aromata, quæ Alexandria ad partes mittit Christianorum, hæc ab illo emporio Alexandriam deferuntur. Penditur magno Cham in hac urbe vectigal immensum. nam nulla advehitur navis, ex qua non habeat maximum commodum. parum enim abest quin cujuslibet speciei aromaticæ media pars sit illi solvenda. *f* Est etiam in hac regione civitas quædam *g* Figui nomine, quæ celebris habetur in partibus illis, ob pulchras scutellas quæ in ea fiunt. *h* Habet quoque ipsa provincia linguam propriam. Hæc tandem de provincia Mangi dicta sufficiant. Et licet de novem ejus regnis duo duntaxat explicuerimus, *i* consulto tamen] alia præterimus, stylum ad Indiam torquentes, in qua *k* aliquanto fuimus tempore, & plurima quæ in ea inveniuntur mirabilia, coram positi vidimus, atque, ut ita dicam, manibus contrectavimus.

a De civitate Caycan & nobilissimo portu ejus. *b* per Sirochum. *c* def. MS. *d* multis. *e* camphora. *f* MS. addit, recipi de centenariis mensuras X. XXX. XL. XLIV. secundum differentiam scilicet mercium: quas item in specie memorat. *g* Tingui. *h* de terra, quæ dicitur Porcellana. *i* brevitatibus gratia, & quoniam nimia esset hujus libri prolixitas, si deberem singula describere ejus regna. *k* diutius.

LIBER TERTIUS.

CAP. I.

Quales naves in India sint.

N hoc tertio libro Indiæ regionem descripturi à navibus ejus exordium faciemus. Majores naves quibus Indi per mare *a* utuntur, ut plurimum de abiegnis factæ sunt lignis, habentque solarium unum, quod *b* nostrates nautæ operimentum] vocant, supra quod circiter *c* quadraginta mansiunculæ] pro mercatoribus paratæ. Habet navis una unum *d* gubernaculum,] quatuor malos, & totidem vela. Tabulæ clavis ferreis firmissime compactæ sunt, & fissuræ quæque stupra obfirmatæ. Et quoniam pice in his regionibus carent, linunt naves suas oleo cujusdam arboris calce mixto. Sunt in magnis navibus circiter ducenti viri, qui eam remis per mare ducant. Caput verò navis una *e* quasi] sex millia sportarum piperis. *f* Adhærent quoque his magnis navibus aliæ naviculæ, quæ piscationi & ancoris jaciendis inserviunt. *g*

a India. *b* apud nos cooperta. *c* camerula seu cella numero LX. *d* amplustre seu gubernaculum, quod temon dicitur in vulgari. *e* communiter. *f* remos magnos navis habet, & sæpe ducitur remigando. Remus autem quilibet indiget marinariis quatuor. Habet & navis magna duas Barchas, quarum una major & altera minor: sed qualibet ipsarum pondus mille sportarum piperis portat, & in suo obsequio ad gubernationem requirit marinarios quadraginta, qui sæpe navem magnam suis alligatam Barchis remigando trahunt. Cum velis & remis deducuntur Barchæ, quando fuerit oportunitas. *g* quas Batellas dicimus. In MS. adduntur quædam alia.

CAP.

CAP. II.

De insula Zipangri.

Zipangri insula *b* in alto mari sita, distat à litore Mangi per mille milliaria atque quingenta, & est magna valde. Habitatores ejus albi sunt, & decentis staturæ, idola colentes, & proprium habentes regem, nulli tributarii. Est ibi *c* aurum] in maxima copia; sed rex non finit illud extra insulam facile portari; & hæc causa est quod pauci mercatores ad illam concedunt provinciam. Rex insulæ palatium habet magnificum, cujus tectum aureis operitur bracteis non secus quam apud nos *d* magnæ domus] plumbo *e* vel cupro] operiuntur. *f* Superficies quoque superior aularum & conclavium aureis laminis dicitur tecta. Inveniuntur illic margaritæ in magna copia, rotundæ & crassæ, rubei coloris, quæ albas in pretio & valore longè præcellunt. Sunt quoque ibi alii lapides pretiosi, qui *g* una cum auro] insulam ditissimam reddunt.

a Zipangu. & infra xypangu. *b* ad Orientem. *c* sericum. *d* Ecclesia. *e* def. MS. *f* Fenestra autem palatii auro ornata sunt, & pavimentum aularum & camerarum multarum aureis tabulis est opertum, quæ quidem tabula aurea duorum digitorum mensuram in grositie continent. *g* def. MS.

CAP. III.

Qualiter magnus Cham misso exercitu contendit pro insula Zipangri expugnanda.

Magnus Cham Cublai quum audisset insulam *a* Zipangri tantis pollere divitiis, cogitare cœpit quomodo eam suo subjugaret dominio. Missis igitur duobus *b* ducibus] quorum unus *c* Abatan, & alter *d* Nonsachum]

R

voca-

vocabatur, duos magnos exercitus destinavit qui eam expugnarent. Hi itaque à portu Zarten & Quinsai solvantes cum multis navibus & magno equitum atque peditum apparatu, navigaverunt versus insulam Zipangri, & ingressi in eam multa damna intulerunt illis & castris in planitie sitis. Et antequam subjugarent insulam, ortum est inter eos perniciosum dissidium, ut neuter alterius obtemperaret voluntati & consilio. Quo factum est ut in nulla re prosperum haberent suecessum. Nam nec urbem aliquam aut ullum castrum præter unum expugnare potuerunt. Expugnato autem illo unico castro, omnes qui ad custodiam ejus à rege Zipangri deputati erant, jussi sunt à duce exercitus, gladio feriri: inter quos octo fuerunt qui lapides quosdam pretiosos in brachiis ligatos] gestabant, tam efficacibus diabolicis inauguratos incantationibus ut nullo modo vulnerari aut occidi ferro potuerint, quamdiu illos lapides secum portarent. Et consilio adinvento, ligneo fuste percussi, interierunt.

a Zypangu. Sic postea sæpe. *b* Baronibus. *c* Abatam. *d* Vofanchim. *e* lapidem pretiosum inter cutem & carnem.

CAP. IV.

Franguntur naves Tartarorum, & multi submerguntur.

ACcidit verò quadam die, ut magna in mari oborta tempestate, Tartarorum naves gravi collisione ad terram & ripam maris quassarentur. Et consulentibus nautis elongantur naves à terra, in quibus uterque Tartarorum erat exercitus. Sed procellis maris vehementius sævientibus, franguntur plurimæ naves, & quidam submerguntur: sed plures correptis tabulis & lignis ad insulam quandam parvam, à qua haud longè aberant, quæque *a* non multum] distabat ab insula Zipangri, natando pervenerunt. Alii verò quorum naves integræ man-

manferunt, ad propria redierunt. Porro eorum qui fractis navibus incolumes ad insulam pervenerunt, fuerunt circiter triginta millia. Et quoniam naves non habebant quibus hinc discederent, nec victualia illis insula suppeditaret, quippe quæ ab hominibus non habitabatur, nihil præter mortem expectabant.

a ad milliaria quatuor.

CAP. V.

Qualiter Tartari mortis evadunt periculum & in Zipangri insulam redeunt.

MARIS verò tempestate sedata, habitatores insulæ Zipangri cum multis navibus & grandi exercitu venerunt contra inermes Tartaros in insula, ad quam natando apulerunt, vagantes, eosque in universum trucidare moliantur, quippe qui omni auxilio destituti erant. Relictis itaque in litore navibus terram ingrediuntur hostem quæsituri. At illi prudenter aspectum Zipangriorum fugientes, delitescunt haud longè à litore maris, tantisper expectantes, donec illi in terram effusi à navibus sese clongaverunt: & subito prorumpentes naves apprehendunt, & ingressi eas ab insula salvi recedunt dimissis Zipangriis in insula. Et recta contententes ad insulam Zipangri acceptis hostium vexillis, quæ in navibus invenerunt, processerunt ad principaliorem insulæ civitatem. Cujus habitatores ut viderunt suæ gentis vexilla, existimabant suos cum victoria reverti, & egressi illis obviam, hostem incautè in civitatem intromittunt. Qua potiti omnes qui in ea fuerunt, præter paucas mulieres, expulerunt.

CAP. VI.

Quomodo Tartari ab obtenta civitate iterum excluduntur.

REx vero Zipangri his auditis, mox alias conducit naves, & exercitum in insula conclusum reducit, atque obsidet civitatem quam occuparunt Tartari, tantaque diligentia omnes civitatis introitus & exitus custodit ut nullus ad hostem ingredi nec ullus egredi valuerit. Id enim imprimis cavendum ducebat, ne inclusi Tartari magno Cham principi suo quod acciderat indicare possent: alioquin de insula actum fuisset. Manet itaque hostis inclusus & obsessus septem mensibus: & videntes se omni auxilio destitutos, restitunt regi Zipangri civitatem, liberique & salvi ad propria redierunt. Et hæc gesta sunt anno Domini *a* M. CC. LXXXIX.

a M. CC. LXIX.

CAP. VII.

De idololatria & crudelitate virorum Zipangri.

COlunt viri Zipangrii varia idola, quorum quædam habent caput bovis, & quædam caput *a* porci,] & quædam caput canis atque aliorum diversorum animalium. Sunt etiam quæ habent quatuor facies in uno capite: alia tria capita, unum super collum, & duo alia super utrumque humerum. Sunt rursus quædam quæ quatuor habent manus, alia *b* viginti,] & alia centum. *c* Et quod plures habuerit manus, maioris putatur veritatis. Et quum incolæ interrogantur, unde hanc habeant traditionem, respondere solent, se patres suos in hoc imitari, nec aliud credere debere quam quod ab illis acceperunt. Est etiam hæc consuetudo apud Zipangrios, quando hominem extraneum capiunt, si ille potest se pecunia redimere, dimittunt eum: si autem pretium non habet, quo se liberet, occidunt illum, & coctum devorant, convocantes ad convivium illud consanguineos & amicos quosque. *d*

a arietis. *b* decem. *c* & ultra. *d* qui carnes illas libentius comedunt, dicentes carnes humanas ceteris carnibus meliores esse.

CAP. VIII.

De variis insulis regionis illius, atq; fructibus earum.

IN litore maris Oceani, in quod desinit ab oriente provincia Mangi, circa insulam Zipangri plurimæ inveniuntur parvæ insulæ,] quæ à nautis numeratæ putantur esse septem millia, quadringentæ & quadraginta octo, quarum major pars ab hominibus habitatur. Nec est ulla in qua non crescant arbores odoriferæ atq; virgulta suavem spirantia odorem. Inveniuntur ibi aromata in maxima copia. *b* Verum negotiatores extranei illuc non veniunt, nisi habitatores Mangi, qui *c* hieme ad insulas navigant, & æstate iterum redeunt. Nam sunt in regione illa duo tantum venti oppositi, unus hieme, & alter æstate. *d* Et quoniam in illis insulis non fui, nihil de illis scribere statui; sed styllum reducam ad portum *e* Zarten, ut inde ad alias transeam regiones.

a Mare illud, ubi est insula Zipangu, Oceanum est, & dicitur mare CTN 1. mare Mangi, quia provincia Mangi est in litoribus ejus. In hoc mari, ubi est Zipangu, sunt alia insule multe. *b* Ibi piper albisimum est, ut nix. De nigro copia maxima. *c* per annum continuum sunt in mari, quia. *d* Et hac est regio multum distans à littoribus Indie. *e* Zeyten.

CAP. IX.

De provincia a Ciamba:

Solventes à portu *b* Zarten, & navigantes versus Garbinium, pervenerunt ad provinciam *c* Ciamba, quæ mille & *d* quinquaginta] milliaribus distat ab eo portu: & est magna valde, abundans ovibus, idola colens, atque propriam habens linguam. Anno incarnationis dominicæ M. CC. LXVIII. misit

magnus Cham ducem qvendam Sogatu nomine cum valido exercitu, ut provinciam iliam sibi subjugaret. Sed qvum in provinciam venisset, vidit civitates adeò munitas, & castra tam fortia esse, ut nulla vi illa posset expugnare. Combussit tamen villas, & incidebat arbores, tantaque provinciæ intulit damna ut rex ejus libens magno Cham tributarius fieret, modò dux ille ex provincia recederet. Inierunt autem fœdus tale ut rex Ciamba annuatim viginti pulcherrimos elephantos pro tributo magno penderet Cham. Et ego Marcus fui in hac provincia, cujus rex tunc tantam habuit uxorum multitudinem, ut illi essent nati f trecenti & viginti sex filii atque filia, qvorum centum quingvagina jam arma ferre poterant. In hac regione plurimi sunt elephanti, & lignum aloës in eo abundat. Inveniuntur etiam ibi nemora g de lignis ebani.

a Cayamla. b Zaytem. c Cyamla. Sic & infrà. d quingentis. e pulcherrimas elephantes. f CCC. & XVI. g magna.

CAP. X.

De insula a Java.]

R Elicta provincia b Ciamba, navigatur c versus meridiem] mille & quingentis milliaribus usque ad insulam magnam d Java nomine, quæ in circuitu suo patet tribus millibus milliarium. Habet regem qui nemini est tributarius. Ibi est maxima copia piperis, nucum muscatarum, spici, e galangæ, & cæterorum aromatum. Conveniunt illuc multi negotiatores. nam multa lucrantur ex allatis speciebus. Incolæ insulæ idololatræ sunt: nec potuit magnus Cham hætenus eam suæ subjicere ditioni.

a magna Jana. b Cyamla. c inter meridiem & Sirochum. d Jana. e galenge, cubebarum, gariophyllorum & cet.

CAP.

CAP. XI.

De provincia a Boëach.]

Navigando ab insula Java, numerantur septingenta millia-
ria ad duas insulas *b* Sondur & Condur] dictas, à quibus
ultra procedendo inter meridiem & Garbinium, sunt *c*
quinquaginta] milliarum ad provinciam *d* Boëach] quæ
amplissima & ditissima est. Regem habet proprium, & propri-
am linguam. *e* Adorant idola. *f* Producit hæc regio urfos dome-
sticos, magnos ut leonēs,] itemque elephantos habet multos &
aurum copiosum. Utuntur incolæ pro moneta glebis quibus-
dam aureis.] Pauci sunt qui ex alienis regionibus provinciam
hanc adeant: *h* adeò inhumani sunt habitatores ejus.

a Loëach. *b* Gendur & Gondur. *c* quingenta. *d* Loëach. *e* nulli tributa red-
dens, nisi proprio regi. Est enim fortis valde, & à nemine potest ladi. *f* In hac
provincia crescunt----qui domestici sunt, & magni ut lynces, qui valde boni
sunt. *g* porcellana, de qua dictum est supra. *h* quia regio non bn.

CAP. XII.

De insula a Petan.

Recedendo à provincia *b* Boëach navigatur per milliarum
quinquenta versus meridiem ad insulam Petan, quæ majore-
rem in partem sylvestris & nemorosa est. Arbores ejus
odoriferæ sunt, & magnam præstant utilitatem. Inter pro-
vinciam *c* Boëach] & Petan per milliarum sexaginta, *d* mare adeò
est vadosum, ut nautæ cogantur levare gubernacula. Nam pro-
funditas ejus vix est quatuor passuum. Hinc venit ad re-
gnum *e* Maletur, ubi maxima est copia aromatum, & habent in-
colæ ejus propriam linguam.

a Pentam. *b* Leoach. *c* Loëach. *d* non invenitur altitudo maris ultra passus
quatuor. &c. *e* Malenii.

CAP. XIII.

De insula quæ a Java] minor vocatur.

ULtra insulam Petan per Sirochum navigando est Java minor, centum distans milliaribus à Petan: & hæc in circuitu continere dicitur circiter duo millia milliarium. Dividitur insula in octo regna: *b* habetque linguam propriam. Producit etiam varia aromata, qvalia in his nostris partibus nunquam visa sunt. Incolæ ejus idola colunt. Protenditur hæc insula in tantum ad Austrum, ut polus arcticus *c* & stellæ] ejus minimè videri possent. Ego Marcus fui in hac provincia, lustravique sex ejus regna, nempe regnum Ferlech, Basman, *d* Samara, *e* Dragoiam, Lambri & *f* Fansur. In aliis verò duobus non fui.

a Jana. *b* totidemque reges. *c* stella sc. illa, qua vulgariter dicitur Transmontana. *d* Samaria. *e* Dagoyam. *f* Fansur.

CAP. XIV.

De regno Ferlech.

Habitatores regni Ferlech qui montana occupant, nullam habent legem, sed bestialiter viventes, quicquid illis mane primo occurrit adorant, comeduntque carnes omnium animalium mundorum & immundorum atque carnes humanas. Qui verò in maritimis habitant locis, Mahumeti sunt addicti legi, quam ex Saracenis negotiatoribus illuc devertentibus didicerunt.

a Capitis priora & posteriora in MS. alternant.

CAP. XV.

De regno Basman.

Habet

Habet regnum Basman linguam propriam, vivuntque incolæ ejus bestialiter. Agnoscunt magnum Cham pro domino: sed tributa ei non solvunt; nisi quod interdum illi mittunt munera de feris sylvestribus. Inveniuntur apud eos elephanti & unicornes in magna multitudine. Et sunt unicornes paulo minores elephantis, pilum habentes bubali, & elephanti pedem. Habent caput ut aper, *a* & more porcorum libenter morantur in luto, *b* & aliis immunditiis.] In medio frontis gestant cornu unum grossum & nigrum.] Linguam habent spinosam, & hac lædunt homines & animalia. Abundat quoque regio ipsa diversis simiis, magnis & parvis, hominibus similimis. Hos capiunt venatores, & totos depilant, nisi quod in barba & in loco secreto pilos relinquant, & occisos speciebus aromaticis condiunt, & postea deficcant, venduntque negotiatoribus, qui per diversas *d* orbis] partes corpora illa deferentes, homines persuadent, tales homunciones *e* in maris insulis] reperiri, *f*

a quod semper incurvatum habet ad terram. *b* Est aliàs turpe valde. *c* def. MS. *d* India. *e* in hoc regno. *f* Multi inveniuntur austeres nigri, ut corvi, qui aves optimè capiunt.

CAP. XVI.

De regno Samara.

IN regno Samara fui ego Marcus cum sociis meis quinque mensibus non sine magno tædio, tempus expectans navigationi aptum. Nam incolæ ejus bestialiter viventes, carnibus humanis edendis sunt asueti. Quapropter consortium eorum spernentes, castra lignea nobis haud longè à mari extruximus cum propugnaculis, in quibus tuti essemus contra incolas. In hoc regno *a* nec ursa minor, nec major, quam vulgo Currum magnum S
vocat,

vocant, apparet. usque adeò insula illa vergit in Austrum. Incolæ idola colunt. Sunt ibi optimi pisces, & in magna copia. Triticum verò illic non crescit; sed de riso panes conficiunt. Vineas quoque non habent; sed potum ex arboribus hoc modo eliciunt. Sunt in ea insula arbores multæ & parvæ, *b* habentes singulæ ramos *c* quatuor:] quos certo anni tempore incidentes, colligunt stillantem liqorem: qui tam largiter ex incisura profluit, ut per diem & noctem urceum plenum colligant ex uno ramo. Quo evacuato rursus adhibent ramo urceum, & id tamdiu frequentant, donec stillicidium illud defierit. Et hæc est vindemia eorum. Provocant quoque arborem ad largiora fluenta per aquarum rigationes, quas fundunt ad arboris radices, quando tardius coeperit emittere lacrymam. Sed is liquor non est tam sapidus, ut ille qui suapte fluit natura. *d* Mittit quoque hæc regio nuces Indicas in magna copia.

a Non apparet polus arcticus, qui vulgo dicitur Transmontana. *Urse* majores apparent, quas vulgus nominat currum magnum. *b* que assimilantur palmis. *c* def. MS. *d* est tamen valde grati saporis, colorem habet album vel rubeum ad similitudinem vini. *e* MS. addit nonnulla de cibo.

CAP. XVII.

De regno a Dragoiam.

Habet quoque regnum Dragoiam homines sylvestres, qui idola colunt, & linguam atque regem proprium habent. Apud hos talis est consuetudo: quando quis graviter infirmatur, propinqui & consanguinei ejus convocant *b* magos & incantatores, illosque interrogant, an ægrotus sit sanitatem recuperaturus. Et illi respondent id quod dæmonum suggestionem didicerint. Si dixerint infirmum non posse liberari, quoniam illa ægitudine intereat, adsunt qui infirmo os concludunt, ne respirare possit: atque sic occidunt priusquam ab infirmitate extinguantur.

tingvatur, & carnes ejus incidunt, coqvunt atque devorant, & id potissimum faciunt propinqui & consanguinei infirmi simul congregati. Ajunt enim si carnes illius putrescerent, converterentur in vermes, & illi tandem fame morerentur, de quo defuncti anima gravissimas passura esset pœnas. Porro ossa in cavernis montium sepeliunt, ne ab homine vel bestia contingantur. Et quando hominem extraneæ nationis capiunt, si ille se pecunia non potest redimere, occidunt eum, & comedunt.

a Dagoyau. b magnos. c magi.

CAP. XVIII.

De regno Lambri.

Est aliud regnum in memorata insula, quod Lambri vocatur: in quo multa crescunt aromata. Præsertim habentur ibi birci in maxima copia: quos, posteaquam creverunt, transplantant, & tribus annis in terra dimittentes, iterum cum radicibus evellunt. De illis bircis ego Marcus quosdam mecum *a* in Italiam] portavi, curaviq̃ue seminandos: sed destituti calidiori regione, non creverunt. Regni hujus *b* incolæ idololatræ sunt. Inveniuntur etiam quidam *c* in hoc regno, qui caudas habent ut canes, longitudinis unius palmi: & hi in civitatibus non habitant, sed in montibus. Habet quoque hæc terra unicornes, & alia multa atq̃ue diversa animalia.

a Venetias. b Rex S. c antiqui homines.

CAP. XIX.

De regno Fansur.

IN *a* regno Fansur nascitur optima camphora, quæ auro adæqvatur. Incolæ hujus regni panem de riso faciunt. nam tritico carent, *b* Potum ex arboribus eliciunt, ut jam suprà diximus.

mus. *c* Sunt in regione ista arbores quædam crassæ, quæ habent corticem subtilem, sub quo invenitur farina quædam optima, ex qua delicata præparant cibaria, quæ aliquoties non sine voluptate comedi. *d*

a Sexto illius insula. *b* lacte abundant, quo vescuntur utplurimum. *c* in regione Samara. *d* In aliis duobus regnis insula non fuit. Ideo de iis nihil amplius recitabo.

CAP. XX.

De insula Necuram.

AB insula *a* Java] numerantur per mare *b* centum quinquaginta] milliaria ad duas insulas *c* Necuram & Anganiam. Populus autem insulæ Necuram valde bestialiter vivit. Regem non habet. Tam viri quam fœminæ nudi incedunt, nulla corporis parte tecta. *d* Habent nemora plena arboribus *e* sandalorum] rubeorum, nucum Indicarum & caryophyllorum. Habent quoque copiam *f* bircorum] & diversorum aromatum.

a Jana. *b* CXL. *c* Pecuram. Sic & deinceps. Sed in titulo capitis Necuram legitur. *d* Et idololatrae sunt. *e* Scandalorum. *f* burgiorum.

CAP. XXI.

De insula Angania.

Insula Angania magna est, & incolæ ejus bestialiter viventes crudelissimi sunt & sylvestres. Idola colunt: riso, lacte, & carnibus vivunt. Carnem quoque humanam non abominantur. Sunt homines deformes. nam habent caput quasi caninum, *a* & dentes] atque oculos canibus similes. Est in ea insula omnium aromatum mira copia. Sunt etiam ibi varii & diversi arborum fructus. *b*

a def. MS, *b* add. MS.

CAP. XXII.

De insula magna Seilam.

AMemorata insula versus Garbinium, mille numerantur milliaria ad insulam Seilam, quæ una putatur de melioribus mundi insulis, habens in gyro milliaria duo millia & quadraginta. Fuit tamen aliquando major: nam ut fama in illis partibus est, comprehendit olim in circuitu tria millia & sexcenta milliaria: sed vento impetuoso ab Aquilone multis annis irruente, mare tam importunè illis it ad litora, ut etiam temporis successu montes ruerent in mare, & plurima terra indies ab eo absorberetur. Habet insula ditissimum regem, qui nulli tributarius est. Incolæ idololatræ sunt, & omnes nudi incedunt, nisi quod obscæna loca panno quodam operiunt. Nulum habent bladum præter risum, de quo vivunt & de lacte. Habent copiam seminum *a* *sosimæ*,] de quibus oleum faciunt. *b* Potum [ex arboribus eliciunt juxta modum paulo superius expressum.] Mittit hæc insula multos lapides pretiosos, præsertim rubinos, sapphiros, topasios, *c* amethystos,] & alios nobiles lapides. Habet rex insulæ rubinum, quo pretiosior in orbe non putatur esse. Nam habet longitudinem unius palmi, & *d* crassitudinem trium digitorum.] Rutilat ut ignis ardens, omni carens macula. Obtulit magnus Cham *e* insignem civitatem quandam] illi regi pro hoc lapide: verum recusavit rex, saltem ex eo nomine, quod à prædecessoribus suis illum habuerit. Homines hujus insulæ bello non sunt assveti: sed quum belligerandum est, conducunt stipendiarios, præsertim Saracenos.

a *Sosimam*. *b* *Bircios* habent meliores mundi, qui ibi crescunt. Vinum etiam habent, de quo supra dictum est, de regno Samara. *c* *amatellos*. *d* *grossitiem* ad mensuram grossitiei brachii hominis. *e* *valorem* unius civitatis.

CAP. XXIII.

De regno Maabar, quod est in India majori.

Ultra insulam Seilam spatio sexaginta milliarium, est provincia Maabar, quæ & India major appellatur, terra a continens,] non insula. Sunt in ea quinque reges, & est ditissima. In primo ejus regno nomine *b* Var, regnat *c* Sendarba: inveniunturque ibi margaritæ in maxima multitudine. Nam est ibi inter continentem & insulam quædam sinus maris ferme vadosus, quippe qui in aliquibus locis profunditatem habet decem passuum, in quibusdam *d* trium, & duorum: ubi leguntur margaritæ. Conveniunt illic multi mercatores, adducentes multas naves, magnas & parvas, & conducunt homines qui in profundum maris se demittant, piscenturque marinas conchas, ex quibus uniones colligantur. Porro piscatores illi, quando aquam amplius ferre nequeunt, enatant; & rursus se præcipites dant in mare: quod per diem multis replicant vicibus. Sunt etiam in sinu illo grandes pisces, qui homines facile occiderent, nisi huic periculo succurreretur in hunc modum. Conducuntur à negotiatoribus magi quidam, qui *e* Abrajanim dicuntur, & hi incantationibus suis & diabolica arte conjurant pisces illos, ut neminem lædere possint. Nocte verò, quando à negotiatoribus margaritarum piscatio intermittitur, relaxant magi conjurationem suam, ne fures noctu sine periculo sese in mare demittant & sustolant conchas cum margaritis. Porro præter incantatores Abrajanim nemo est qui illius conjurationis sciat verba. Et fit hæc unionum piscatio non per totum annum, sed duntaxat per *f* Aprilem & Majum:] verum in tantillo tempore colligitur immensa margaritarum multitudo. Solvunt autem mercatores ex eis regi decimam partem. magis verò tribuunt vigesimam partem, & piscatoribus quoque commodam præbent mercedem. Cæterum

terum à medio Maji margaritæ non inveniuntur amplius in illo loco; sed in alio quodam, qui trecentis milliaribus ab isto distat: & ibi colliguntur per Septembrem g & Octobrem.] Incedunt incolæ hujus provinciæ semper nudi, nisi quod panniculo verenda contegunt. Rex quoque ipse, ut alii, nudus incedit, deferens in collo torquem auream, sapphiris, smaragdis, rubinis, & aliis pretiosis lapidibus oneratam. Pendet quoque in collo ejus chorda quædam serica, cui innectuntur centum & quatuor pretiosi lapides, margaritæ scilicet grandiusculæ, *b* quæ eum admoneant centum & quatuor orationum, quas quotidie in honorem deorum suorum mane & vesperi i obmurmurat. Gestat quoque in utroque brachio, & utroque crure, tres aureos circulos, quibus pretiosi inclusi sunt lapides. Ornantur denique digitus manuum & pedum ejus lapillis quibusdam pretiosissimis, auro etiam inclusis. Habet circiter *k* quingentas uxores, & jam novissimè uni ex fratribus suis abstulit uxorem, fratre injuriam dissimulante.

a firma enim est. *b* Vaar. *c* Scuderba. *d* XII, & alicubi ultra. *e* Abramjam.

f per totum mensem Aprilem usque ad medium mensis Maji. *g* usque ad medium mensis Octobris. *h* aut Rubini. *i* totidem. *k* quinque.

CAP. XXIV.

De regno a Var, & variis erroribus incolarum ejus.

Sunt habitatores regni Var omnes idololatæ, multique eorum adorant bovem, ut rem sanctam, nec ullum occidunt. Quum autem bos aliquis moritur, perungunt domos suas adipe ejus. Sunt tamen quidam inter eos, *b* qui, licet boves non occidant, tamen ab aliis occisos comedant. Ajunt *c* in hac provincia divum occisum Thomam Apostolum, corpusque illius adhuc in quadam conservari ecclesia.] Sunt in ea provincia multi magi, auguriis & divinationibus vacantes. Sunt etiam ibi mul-

ta monasteria, in quibus idola coluntur: & his aliqui consecrant filias suas, quas tamen domi conservant, nisi quando idolorum sacerdotes volunt sua sacra facere, tunc vocant puellas consecratas, & cum illis in conspectu idolorum choreas ducunt, atque magnos & inconditos reboant cantus. Portant etiam hæ puellæ cibos secum, quos in mensa ante idolum ponunt, & interea quo cantant & tripudiant, putant deos comedere de apposito cibo, & præsertim jus carniū profundunt illis, quo potissimum delectari ab illis putantur. His cæremoniis peractis, puellæ domum redeunt. Serviunt autem idolis in hunc modum, donec maritatæ fuerint. Servatur etiam in hac regione hæc consuetudo, ut, quando rex mortuus ad comburendum ducitur, multi ex militibus ejus qui cum eo vivi versati sunt, sponte ad cadaver ejus in ignem se conjiciant, putantes in alia vita se ab eo nunquam dissociandos. Idem faciunt uxores quum mariti eorum defuncti comburuntur, sperantes se uxores illorum futuras in alia vita. Et qui id non faciunt, nullius pensæ apud illos homines habentur. Est etiam alia detestabilis consuetudo in hac regione, ut, cum quis commerente iniquitate sua publico judicio condemnari debet, is pro magna gratia ducit, si impetret à rege ut ad honorem alicujus idoli seipsum jugulet. Nam ubi id sibi à rege concessum fuerit, congregantur ad eum omnes consanguinei ejus, & ad collum ejus decem aut duodecim acutos ponunt cultellos, ipsumque in cathedra collocatum circumducunt per civitatem, alta voce clamantes: *Iste d. homo pro illius aut illius dei honore seipsum occisurus est.* Et quum ad locum ubi malefactores puniuntur perventum fuerit, arripiens manu sua unum è cultellis, alta voce exclamat: *Ego meipsum occido pro illius dei honore.* Quo dicto, vulnus sibi ipsi infligit; & accipiens aliud ferrum, confodit se etiam cum illo. Et tot quidem vulneribus consauciat corpus suum, donec tandem moriatur, pro quolibet vulnere aliud & aliud sumendo ferrum.

Con-

Confanguinei verò ejus corpus illius cum magna lætitia comburunt. Sunt etiam hujus regionis homines tam immundi, ut nullam luxuriæ speciem putent esse peccatum.

a Vaar. b qui dicuntur Gorii. c hos esse de progenie eorum qui occiderunt dñm Thomam Apostolum. Nullus enim ex iis ingredi potest Ecclesiam, ubi est corpus ejus. Decem enim homines intrmittere non possent anum ex iis in illam Ecclesiam. d probus.

CAP. XXV.

De multis & varis consuetudinibus regni Var.

Est consuetudo in hac terra, ut tam rex, quam ceteri homines in terra sedere soleant. Et cum ob hoc ab aliis redarguantur, respondere solent: De terra nati sumus, & in terram convertendi, ideo terram honorare volumus. Non sunt asueti ad arma: & quando ad bella procedunt, non induuntur vestibus & armamentis, sed ferunt secum scuta & lanceas. Nullum occidunt animal, sed quando volunt comedere carnes, satagunt ut per homines alterius nationis animalia mactentur. Tam viri quam mulieres *a* corpora sua bis in die lavant. Et si quis id intermitteret, pro *b* hæretico judicaretur. Homicidia & furta districte judicant. Vini usus apud eos interdictus est. Et si quis vinum bibisse deprehensus fuerit, pro infami habetur, nec potest in judicio testimonium dicere. Similiter hi in judicio pro testimonio ferendo repelluntur, qui in mari navibus se committere ausi fuerint. nam ajunt homines illos desperati esse animi.

a Coria. b fanatico.

CAP. XXVI.

De aliis quibusdam conditionibus hujus terræ.

T

Non

Non producantur in hoc regno equi; sed rex *a* Var, alii-
 que quatuor reges provinciae Maabar, annuatim ingentem
 vim pecuniae expendunt pro equis. nam emunt singulis
 annis circiter decem millia equorum, qui ex regionibus
 Curmos, Chisi, Dufar, Ser & *b* Eden] à negotiatoribus adducun-
 tur: unde maximum habent emolumentum. *c* Emuntur autem
 singulis annis alii & alii equi, quia equi in ea regione diu vivere
 non possunt: *d* nec custodes eorum sciunt qualiter illis agrotan-
 tibus mederi debeant.] Et si quando equae apud eos pariant,
 habet foetus aut retortos pedes, aut alium defectum, ut ad equi-
 tandum idoneus esse non possit. *e* Non crescit ullum bladium in
 hac provincia praeter risum: *f* unde equis conveniens pabulum
 dari non potest, nisi quod carnes coctae cum riso illis edendae
 proponuntur. Est in hac terra maximus calor: ideo incolae ejus
 nudi incedunt. Nec pluvia ibi descendit, nisi in Junio, Julio &
 Augusto. Et si in his mensibus non plueret, unde aer refrige-
 rari solet, nemo mortalium illic vivere posset ob intensissimum
 calorem. Habet regio multiplices & varii generis aves, quae in
 partibus nostris minimè inveniuntur. *g*

a Varr. *b* Edem. *c* quia equum dant ut plurimum pro pretio sagiorum quin-
 gentorum argenti, qui ad valorem C marcarum ascendit. *d* Illi autem
 marescallos equorum aut nullos, aut paucissimos, habent, & ne de regionibus
 aliis vadant illuc, per negotiatores quam potest praecavetur. Ipsi enim per sei-
 psos curam equorum nesciunt habere. Aer autem ille equis valde contra-
 rius est. *e* In hac provincia dantur equis in cibum carnes coctae cum rixo, &
 multa alia cocta eis ministrantur. *f* quia ibi est intensissimus calor. *g*
 ibi sunt austeri nigri, ut corvi, nostris majores, qui aves optimè capiunt. Et
 ibi sunt vespertiones grandes, ut austeres.

CAP. XXVII.

*De civitate, in qua corpus divi Thome Apostoli
 sepultum est, a*

In

IN provincia Maabar, quæ est India major, servatur corpus beati Thomæ apostoli, qui in illa provincia pro Christo passus est. Quiescit autem corpus ejus in civitate quadam parva, ubi multi sunt Christiani & Saraceni, debito honore sancti venerantes corpus. Pauci verò illuc contendunt mercatores, cum merces ferè nullæ ad eum perveniant locum. Incolæ regionis illius dicunt Apostolum Prophetam magnum fuisse, vocantque eum *b* Avarijam, hoc est, sanctum virum.] Et Christiani à longe venientes, & Sancti corpus visitantes asportant secum de terra illa in qua vir sanctus occisus dicitur, & de ea in potum *c* misca faciunt infirmos bibere, & credunt illos hinc melius habere, atque à diversis liberari infirmitatibus. Ajunt anno Domini *d* M. CC. LXXVII. tale apud ejus tumbam factum miraculum: cum princeps terræ illius messem risi haberet multam, & locus illi sufficiens non esset ad recondendum risum, usurpavit sibi domos & ecclesiam divi Thomæ, & in eas invitis custodibus reposuit risum. Factum autem est ut parvo post tempore nocte quadam Sanctus illi *e* appareret, & manu fuscinulam ferream tenens, & ad guttur ejus applicans, minaretur illi exitium, dicens: Nisi domos meas, quas temere occupasti, citius evacuaveris, mala peribis morte. Et ille evigilans, statim ut edoctus fuerat, ecclesiam Apostoli evacuavit. De qua visione Christiani lætificati, *f* Deo &] Sancto suo gratias egerunt. *g*

a *Es* de miraculis, quæ ibi sunt ob merita ejus. *b* Avarnam, id est, hominem sanctum. *c* aquam aut vinum. *d* M. CC. LXXXVIII. *e* bis. *f* def. MS. *g* add. MS.

CAP. XXVIII.

De idololatria paganorum illius regni.

OMnes habitatores provincie *a* Maabar] tam viri quàm mulieres nigri sunt; sed arte quadam nigredinem illam corporibus illinunt, putantes eximiam nigredinem illis de-

cori esse. Ungunt enim parvulos ter in hebdomada oleo de
 fosima expresso, & ex hoc fiunt nigerrimi. Et quo quis ni-
 grior inter eos fuerit, hoc pulchrior æstimatur. Idololatram eti-
 am qui inter eos sunt deorum suorum imagines nigerrimas fa-
 ciunt, dicentes, deos nigros esse, & omnes sanctos. *b* Dæmo-
 nem] verò album pingunt, asserentes *c* dæmones] candidi esse
 coloris. Et cum hi qui boves adorant, ad bella procedunt,
 deferunt secum pilos bovis sylvestris, eosque ligant ad crines
 eqvorum suorum quibus insident: pedites verò ad scuta & cri-
 nes suos pilos illos ligant, credentes se in bello tutos esse ab
 omni periculo. nam bovem sylvestrem magnæ sanctitatis esse
 affirmant. *d*

a def. MS. *b* Diabolum. *c* Diabolos. *d* add. MS.

CAP. XXIX.

De regno Murfili, in quo adamantes inveniuntur.

Ultra regnum Maabar *a* per mille milliaria est regnum *b*
 Murfili, quod nemini est tributarium. Habitatores e-
 jus lacte, carnibus & riso vescuntur, atque idola colunt.
 In quibusdam hujus regni montibus inveniuntur adaman-
 tes. Nam cum pluit, egrediuntur homines ad rivos aquarum,
 qui de montibus descendunt, & in arena multos legunt adaman-
 tes. Æstatis quoque tempore ascendunt montes cum magna
 difficultate propter ferventem calorem undique æstuantem, pe-
 riculo etiam magno sese exponentes, propter magnos serpentes,
 qui ibi in maxima versantur multitudine, & quærunt in vallibus
 montium atque aliis declivis & retrusis locis adamantes, & qui-
 dem fit, ut illos nonnunquam in magna reperiant copia: idque
 in hunc modum. Morantur in montibus illis aquilæ albæ, quæ
 memoratis vescuntur serpentibus: & homines qui per montes
 discur-

discurrunt, & saepe ob prærupta saxa & præcipitia montium ad convalles pervenire non possunt, projiciunt in illas frustra recentium carnum videntibus aqvilis: & hæc deinde ab aqvilis sublata nonnullos habent adhærentes adamantes, quos homines hoc ingenio venantur. Advertunt quò avis sublatam portet carnis portionem, & accurrentes abigunt aquilam, & lapillos carni adhærentes colligunt. Quod si aqvilæ in valle projectam comederint carnem, advertunt lapidum scrutatores locum, ubi aquila noctu dormit, & egesta stercorea discutientes eliciunt adamantes, si quos cum carne devoravit. Reges & nobiles harum regionem emunt pulchriores adamantes pro se: reliquos sinunt in orbem per mercatores dispergi. Abundat provincia ipsa victualibus: & præsertim tanti sunt in ea arietes, ut majores in mundo non inveniantur.]

a eundo per ventum, qui dicitur Transmontana. *b* Muthsili. *c* In hac regione fit Bucuramus subtilior & pulchrior, qui in mundo fit.

CAP. XXX.

De regno Laë.

Recedendo à provincia Maabar occidentem versus, occurrunt provincia Laë, in qua habitant *a* Abrajamim, qui supra modum horrent mendacium: non ducunt nisi unam uxorem: raptum & furtum execrantur: vino & carnibus non utuntur, nullumque occidunt animal. Idololatæ sunt & *b* auguria] sectantur. Quando quippiam emere volunt, umbram suam prius in sole considerant, & tunc juxta errorem suum mercatum absolvunt. Cibo modico utuntur, & magnas faciunt abstinentias. Utuntur in cibo herba quædam, quæ plurimum digestionem juvat. Nunquam per phlebotomiam sanguinem minuunt. Sunt inter eos idololatæ quidam, qui pro honore idolo-

rum suorum religiosissimè vivunt. Nudi incedunt, nullam corporis regentes partem, dicentes se minimè erubescere, quod sine peccato sint. c Boves] adorant, d & cum magna reverentia perungunt se unguento, quod de ossibus bovinis contritis faciunt. Scutellis, dum comedunt, non utuntur, sed cibos super arida ponunt folia, decerpta ab arboribus, quæ poma paradisi profecerunt, aut super alia folia arida. Super folia recentia non comedunt, nec virides herbas aut fructus comedunt. nam dicunt ista omnia, cum virent, vivere, & animam habere: ideo nolunt ea occidere; ne scilicet grande committant peccatum, si ullam creaturam privarent vita sua. Super nudam terram dormiunt, & cadavera defunctorum comburunt.

a Abrajani. b auguria. c bovem. Sic supra. d add. MS.

CAP. XXXI.

De regno a Coilum.

DUm disceditur à regno Maabar ad aliam mundi plagam: per milliaria quingenta, occurrit regnum Coilum, in quo sunt Christiani multi, & Judæi, atque pagani. Rex ejus nulli tributa pendit. Est quoque in ea regione lingua propria: & crescit ibi piper in magna copia. Nam nemora & campestria arbustis ejus plena sunt. Colligitur verò in Majo, Junio, Julio. d Crescit etiam ibi herba quædam, unde fit color, quo tintores utuntur, vulgo Eudici dictus: quæ primum in vasis aqua repletis humectatur, & deinde in sole torrefacta in minutas dividitur partes, qualis ad nos deferri solet. Sunt in illa regione tanti calores, ut molestissimum sit illic vivere. Flumina etiam adeò calefcunt, ut ovum ad aquam eorum positum citra magnam moram decoqui possit. Fiunt mercimonia multa in hac regione, propter ingens lucrum quod negotiatores hinc consequun-

qvuntur. Inveniuntur quoque ibi animalia multa, cunctis aliarum regionum animalibus dissimilia. Nam inveniuntur illic leones nigri, *e* Psittaci seu papagalli] albi cum pedibus & rostris rubeis, *f* & gallinæ nostris omnino dissimiles. *g* Hanc diversitatem putant accidere propter nimium calorem, qui ibi existit. Frumentum nullum ibi præter risum crescit. Potum loco vini faciunt ex saccaro. *h* Habet plurimos astrologos & medicos. Nudi omnes incedunt, viri & mulieres, obscænis locis panniculo opertis. *i* Vacant supra modum rebus Venereis. Aduersione solaris caloris nigri fiunt & deformes; sed quod illis elegans esse videtur.] Ducunt consanguineas in tertio gradu uxores: similiter novercam defuncto patre, & *k* janitricem fratre defuncto: *l* quod etiam per totam Indiam observatur.

a Ceylum. *b* versus Garbinium. *c* In hac regione crescunt berci grandes & limini magni valde boni. *d* Arbuscula tamen ex qua piper nascitur, domestica est. *e* Papagalli seu Epimachi. *f* Sunt & ibi alii papagalli diversarum manerierum pulchriores illis, qui circa mare sunt apud nos. *g* omnia habet illa regio dissimilia à regionibus aliis, aves, bestias, & aromata. *h* de virtualibus aliis est ibi copia maxima. *i* def. MS. *k* defunctis fratribus suas conjuges relictas uxores. *l* def. MS.

CAP. XXXII.

De provincia Comari.

COmari regio est in India, ubi Polus arcticus *a* videri potest: ab insula verò Java usque ad regionem istam videri non potest, cum omnes intermediæ regiones ultra æquinoctialem sint circulum. *b* Et regio ista valde sylvestris, habetque animalia multa & dissimilia animalibus aliarum regionum, præsertim simias hominis effigiem exprimentes. Discurrunt quoque illic leones *c* & leopardi in magna copia.

a id est, stella quedam Transmontana. *b* add. MS. *c* leontia.

CAP. XXXIII.

De regno a Eli.

Eundo à provincia Comari versus plagam occidentalem per trecenta milliaria, pervenitur ad regnum Eli: quod proprium habet regem & propriam linguam. Incolæ ejus idola colunt. Rex ditissimus est, habetque thesauros multos: sed non est potens in populo; licet regio ipsa natura munita sit. Est in ea magna copia piperis, zinziberis, & aliorum nobilium aromatum. Si quando navis aliqua onerata præter rectorum ejus intentionem ad illam provinciam appulerit, puta tempestate aut alia necessitate id cogente, habitatores ejus rapiunt quidquid in navi invenerint, gubernatoribusque ejus ajunt: Instituebatis ad aliam divertere provinciam cum mercibus vestris, sed Deus noster & fortuna vos ad nos direxit, & idcirco accipimus quod Deus & fortuna nobis miserunt. Sunt in hac regione multi leones & feræ agrestes.

a Hely.

CAP. XXXIV.

De regno Melibar.

Post regnum Eli pervenitur ad regnum Melibar, quod in India majori est ad occidentalem plagam, & habet regem proprium nulli tributarium, atque linguam propriam. Incolæ ejus idola colunt. Inveniuntur in hoc regno, sicut & in regno Gozurath illi propinquo piratæ multi, qui singulis annis cum centum navibus vagantur in mari, & capiunt transeuntes mercatores, atque bona eorum prædantur. Ducunt secum uxores & filios, & tota æstate versantur in mari, præcludentes mercatoribus semitam, ut non facile evadere possint laqueos eorum. Nam cum viginti navibus occupant in transversum centum milliari-

liarium spatium, quinque miliarium ipatio uni assignato navi. Et qvum vident adventare navem aliquam mercatorum bonis oneratam, signum faciunt cum fumo, proximiori id indicantes navi; & hæc rursùm navi tertiæ sibi collaterali id significat, unde fit ut fere in momento temporis omnium navium gubernatores sciant adesse navim qvam diripiant. Concurrent igitur tot naves quot necessariae sunt ad prædandam illam navem adventitiam. Et hominibus quidem captis nihil mali inferunt, sed exponunt eos in litus maris, & rogant eos ut eant & alias adducant merces, transeantqve per terminos eorum. Est in hac regione mira abundantia piperis, zinziberis & c Indicarum nucum.]

a Simulacra adorant. In hoc regno videtur polus arcticus seu stella transmontana super mare esse, per brachia duo. b Cozurach. c cucurbitorum, & fit ibi pulcherrimus Bucuramus. De civitatibus horum regnorum non scribo, quia liber nimis protenderetur.

CAP. XXXV.

De regno a Gozurath.

ESt regno Melibar vicinum aliud regnum, qvòd Gozurath vocatur, habetque regem & idioma proprium. Estque hoc regnum in India *b* minori] ad plagam occidentalem. Apparet in hoc regno polus arcticus *c* super horizontem sex brachiorum altitudine, hoc est, septem vel octo gradibus cœlestibus.] Sunt in hoc regno plurimi piratæ, qui cum mercatores ceperint, cogunt eos bibere tamarindos cum aqua maris; & illico fluxum patiuntur ventris. Qvòd ideo faciunt, qvia mercatores, qvando à longe vident adventare piratas, solent deglutire margaritas, & lapides pretiosiores, ne illis per piratas eripiantur: sed illi horum astutiam non ignorantes cogunt eos illico egere-reglutitos lapides. Est in hac regione copia endici piperis, & zinziberis. Sunt etiam ibi arbores, de qvibus *d* bombix] in magna colligitur copia. Hæc arbor crescit sex passibus in altum,

& fructum producit per viginti annos: deinde ad nihilum valer ultra Paratur etiam in hoc regno corium quoddam nobilissimum & quo vix melius inveniri potest.

a Gazurach. b majori. c supra mare ad altitudinem sex brachiorum. d bambacium.

CAP. XXXVI.

De regnis a Tana, b Cambaeth, c & aliis quibusdam.]

A Prædicto regno itur per mare ad regna Tana, Cambaeth, Semenath, & Resmacoram, ad occidentalem scilicet sita plagam: in quibus mercimonia multa fiunt. Unumquodque autem illorum regnorum habet regem & idioma proprium. *d* De his scribere multa non prævaleo: quia sunt in India majori: quam intactam ferè relinqvam, nisi ubi maris litus contingit.]

a Caria. b Cambaech. c Semenach & Resmacoram. d & sunt in India majori. Non sunt ibi alia quam quæ in nostro libro judicavimus describenda. De majori etiam India non scripsi, nisi de terra & regnis quæ mari adjacent, vel de insulis quibusdam quæ in illo mari sunt: quia terras describere quæ in India sunt intra terram, laboriosum esset valde, & adderetur libro nostro nimia prolixitas.

CAP. XXXVII.

De duabus insulis, in quibus viri & mulieres separatim habitant.

Ultra regnum Resmacoram per quingenta milliaria versus meridiem, in alto mari sunt duæ insulæ triginta milliariibus à se invicem distantes, in quarum una morantur viri sine mulieribus, vocaturque *a* insula masculina: & in alia foeminae sine viris, & hæc quoque vocatur insula foeminina. Sunt autem Christiani, & habent inter se matrimonia. Mulieres nunquam

quam veniunt ad insulam virorum, sed viri visitant mulieres, moranturque cum illis tribus continuis *b* mensibus; unusquisque scilicet cum uxore sua in domo propria: posthæc revertuntur ad insulam suam, ubi per residuum anni tempus manent. Et retinent mulieres filios masculos secum usque ad decimum quartum annum: postea mittunt eos ad patres. Mulieres aliud nihil agunt, nisi quod curam habent filiorum, & fructus quosdam legunt. Viri verò laborant, & curam habent, quomodo uxores & filios nutrant. Vacant piscationibus, & infinitos capiunt pisces, quos recentes & desiccatos vendunt negotiatoribus, & hinc multum habent lucri. Vescuntur lacte, carnibus, piscibus, & riso. *c* Abundat mare illud cetis & magnis piscibus.] Viri regem non habent, sed episcopum suum dominum agnoscunt, subiecti archiepiscopo de *d* Scoira.

a Lingua illorum. *b* diebus aut. *c* In hoc mari est Ambri copia magna: quia ibi multa cete grandia capiuntur. *d* Scoria. Et habent proprium idioma.

CAP. XXXVIII.

De insula a Scoira.

Procedendo ulterius versus meridiem per quingenta milliaria, occurrit alia insula Scoira nomine: cujus incolæ Christiani sunt, & habent archiepiscopum. *a* Exercentur in ea insula multa mercimonia nam abundat bombyce & piscibus. Præter risum aliud non habent frumentum. Omnes nudi incedunt, & vivunt lacte, carnibus & piscibus. Deferuntur à piratis multa bona ad hanc insulam, quæ rapta illic vendunt. Illi autem scientes non Christianis, sed Saracenis & idololatriis illa ablata, libenter ea emunt. Sunt in hac insula inter Christianos multi incantatores, qui pro libito suo naves in mari revocare possunt ut volunt: etiam si prospero navis vehatur vento, illi arte sua diabolica possunt contrarium excitare ventum, qui navem etiam invitam reducat.

a Scoria. *b* In hac insula est magna Ambri copia, & fiunt ibi de Bambacio panni pulcherrimi.

CAP. XXXIX.

De magna insula a Madaigascar.

Recedendo ab insula Scoira & versus meridiem per mille navigando milliaria, pervenitur ad Madaigascar, quæ inter majores & ditiores mundi computatur insulas. Continere dicitur in gyro quatuor millia milliarium. Habitatores ejus *b* Mahumetani] sunt, nullum habentes regem, sed quatuor Senioribus per totam insulam parent. Producit hæc insula plurimos elephantos, ut nulla in orbe sit regio quæ plures illa habeat. Est in ea & alia insula, quæ *c* Cuzibet vocatur, magna eboris nundinatio. Nam in toto orbe non putatur esse major elephantinorum dentium copia, quam in his duabus insulis. Non comeduntur in hac insula aliæ quàm Camelorum carnes, quum illæ saniores incolis sint. Est autem illorum animalium maxima & penè infinita multitudo in hac insula. Sunt præterea in hac insula multa nemora *d* sandalorum] rubeorum, quorum gratia multæ ibi fiunt mercantiæ. In mari verò *e* cetera grandia capiuntur, ex quibus ambrum colligitur. Sunt ibi leones, leopardi, *f* cervi, damulæ & *g* capræ] multæ, aliarumque bestiarum & avium multiplex venatio. Inveniuntur denique ibi variæ species avium, quæ in terris nostris nunquam visæ sunt: Confluunt passim ad hanc insulam multi mercatores, facillimèque illuc navigare possunt propter maris fluxum. *h* nam à provincia Maabar venituri viginti diebus ad hanc insulam Madaigascar, juvante navem fluxu maris: sed difficillimè reverti possunt, quum vix in tribus *i* mensibus] adversum fluxum superare possint. Nam tota vi mare in meridiem fertur, *k*

a Madaigascar. *b* Saraceni. *c* Canzibar. *d* scandalorum. *e* Capadole & *f* leontie. *g* capra. *h* Adalias autem insulas ultra meridiem ad istam rarus est cursus navium, nisi ad insulam Canzibar propter fluxum velocissimum aque maris. *i* deficit MS. *k* & nunquam ad partem aliam retrorsum revertitur fluxus ille.

CAP.

CAP. XL.

De maxima ave Ruc.]

Sunt & aliæ insulæ ultra Madaigascar versus Meridiem, sed quæ difficillimè adiri possunt, propter velocissimum maris cursum. Et in illis certo anni tempore apparet mirabilis species avis, quæ Ruc appellatur, aquilæ quidem habens effigiem, sed immensæ est magnitudinis. Ajunt quæ illas viderunt aves, plerasque alarum pennas in longitudine continere duodecim passus; spissitudinem verò ejus proportionem tenere longitudinis, & totum avis corpus pennis in proportionem respondere: avis verò ipsa tantæ fortitudinis, ut sola sine aliquo adminiculo elephantem capiat, & *b* in sublimè] sustollat, atque rursus ad terram cadere sinat, quò *c* carnibus ejus vesci possit. Ego Marcus cum primum hæc de illa ave audissem, putabam esse *d* gryphonem, qui inter quadrupedia dicitur esse pennatus, leoni ex omni parte similis, nisi quod faciem aquilæ habet similem:] sed hi qui aves illas viderant, constanter asseriebant, *e* nihil illis commune esse cum ulla bestia,] & quod duobus, ut reliquæ aves, incederent pedibus. Habebat meo tempore magnus Cham Cublai nuncium quendam, qui in insulis iis tamdiu captus tenebatur, donec incolis earum satisfactum esset: & hic postliminio domum revertens mira retulit de conditione illarum regionum, & de variis animalium speciebus, quæ illic inveniuntur. *f*

a avibus maximis, quæ dicuntur Ruc. *b* in altum aërem. *c* confringatur. *d* gryphes, de quibus dicitur, quod partim avium, & partim bestiarum similitudinem habeant. *e* non habere similitudinem bestie in aliqua parte. *f* ibi apros esse magnos, & bubalos, & quod ibi essent giraffe in magna copia, & animalia multa, quorum species non habemus.

CAP. XLI.

De insula a Zanzibar.

INvenitur etiam illic alia insula quædam, quæ in gyro continet duo millia milliarium, habens regem proprium & linguam singularem. Incolæ verò ejus idola colunt. Sunt homines illi corpore grosso, sed brevi. Et si staturæ longitudo corpulentix responderet, gigantes videri possent. Sunt fortissimi, ut etiam unus tantum ferre possit onus, quantum alii vix quatuor. *b* Comedit etiam unus tantum cibum, qui quinque nostratibus sufficere posset.] Sunt omnes nigri, & nudi incedunt, verenda duntaxat regentes. Capillorum tam densam habent crispitudinem, ut cum aqua deliniti vix extendi in longum queant. Os est illis magnum, & nares sursum patent. Aures quoque habent grandes, & oculos horribiles. Mulieres etiam ob oculos prominentes, os magnum, & nares grossas, admodum deformes sunt. *c* Vivunt lacte, carnibus, riso & dactylis. Carent vino; sed conficiunt potum optimum ex riso, saccharo, & aliis speciebus. Veniunt illuc multi mercatores propter ebur & ambrum. Nam sunt ibi plurimi elephanti & cete grandia. Viri hujus insulæ fortes & bellicosi sunt. Et licet non habeant equos, tamen cum elephantis & camelis ad bella procedunt, exstruentes castella lignea super elephantos: quæ tanta sunt, ut *d* quindecim] vel viginti viri muniti ex uno pugnent portatili castro. Pugnant autem cum lanceis, gladiis & lapidibus: & sunt hujusmodi castra asseribus cooperta. Porro quando ad bellum procedere volunt, exhibent potum elephantis, quem ipsi pro vino in terram bibunt, quo audaces sint in bello. Abundat ista insula leonibus, leopardis *e* & aliis variis bestiis sylvestribus, quæ in aliis regionibus non inveniuntur. *f* Habet præterea speciem animalis, quod graffa vocatur: habent collum longissimum, passuum scilicet trium, cujus anteriora crura multo longiora sunt posterioribus. Caput ejus est parvum, & color varius, albus scilicet & rubeus cum roseis punctis per corpus dispersis. Est autem animal mansuetum, neminem lædens.

a Zamzibar. *b* unus autem ex illis (relieto spatio.)

c Manus verò habent in quintuplo quam aliarum gentium mulieres. *d* XVI *e* leontis. *f* Ibi sunt vervecis albi, caput magnū habentes.

CAP.

CAP. XLII.

De multitudine insularum Indiæ.

Sunt præter memoratas insulas etiam plurimæ aliæ insulæ in partibus Indiæ, prioribus quidem ut principalioribus subjectæ: quarum numerus ob multitudinem earum certò haberi nequit. Et quidem, *a* si nautis credimus, & his qui diu sulcaverunt maria,] est numerus earum duodecim millia & septingentæ, computando tam habitatas, quam non habitatas. *a* asserunt marinarii & pedota magni regionam illarum. Et sic habetur ex scriptura & numero compassum maris Indici.

CAP. XLIII.

De provincia a Abasia.

Descripsimus hætenus obiter insulas & regiones Indiæ utriusque, majoris scilicet & minoris. Major incipit à provincia Maabar, & terminatur ad regnum *b* Rescomoram:] minor verò incipit à regno *c* Ciamba, & terminatur ad regnum *d* Mursili. Nunc breviter attingemus Indiam intermediam, quæ propriè Abasia appellatur. Igitur Abasia est regio maxima in septem divisa regna, quibus singulis singuli præsunt reges. Et hi omnes sunt Christiani, præter tres Saracenos. Christiani *e* crucem auream] in fronte gestant, quod eis in baptismo imprimitur. Saraceni verò habent signum à fronte usque ad medium nasi. Sunt etiam illic multi Judæi, qui ignito ferro in utraque *f* maxilla] signati sunt. *g* Contingit hanc regionem alia quædam provincia Aden dicta,] in qua beatus Thomas Christi fidem docuisse dicitur, & multos ad eandem convertisse. Postea transtulit se ad regem Maabar, in quo pro Christo mortem obiit. *h* *a* Abasia. Sic semper. *b* Resmacoram. *c* Cyamba. *d* Mursili. *e* signum aureum in crucis modum. *f* mamilla. *g* Rex autem major in utraque provincia habitat. Saraceni autem in extremis regnis provincia habitant, versus provinciam Aden. *h* Sibi corpus ejus sanctissimum requiescit. In hac provincia Christiani boni milites sunt, & probi &c.

CAP.

CAP. XLIV.

De quodam violenter à Sultano circumciso.

ANno à Christo nato M. CC. LVIII. rex unus , & qui principalior erat in regnis Abasix , devotione motus voluit Hierosolymam visitare , atque sepulcrum domini. Et quum id ^b consiliariis atque aulicis] suis indicasset, illi omnino dissuadent propositum arripere iter, scientes plurima in itinere esse discrimina, præsertim quum illi per multas Saracenorum terras ambulandum esset; sed, ut episcopum aliquem sui loco mitteret, consulunt, qui adeundo terram sanctam munus perferret in Hierusalem. Acquiescit rex sano consilio, mittitque episcopum cum regia oblatione. Veniens autem episcopus in regionem Aden, quam Saraceni inhabitabant, & Christianos implacabili persequiebantur odio, comprehensus à Saracenis, ad regem Aden ducitur. Rex verò cum ex eo didicisset, quòd nuncius esset regis Abasix missus ad terram sanctam, minis nititur cogere hominem, ut abnegato Christi nomine Mahumeti suscipiat legem. Episcopus verò constanti animo in Christi perseverans fide, respondet se potius mortem subitum quam deserto Christo Mahumeto nomen dare. Tunc Sultanus ille jubet episcopum in injuriam Christi & despectum regis Abasix circumcidi, & circumcisi iterum mittit ad regem Abasix. Quo cognito Rex Abasix, volens Christi ulcisci injuriam, coacto in unum magno exercitu cum peditibus equitibus & elephantis castella gerentibus, movet expeditionem contra regem Aden. At Sultanus convocatis aliis duobus regibus, cum valido exercitu properat in occursum regis Abasix, commissoque prælio plurimi de exercitu Aden interficiuntur, & evadit rex Abasix victor. Et intrans cum exercitu suo in interiora regni Aden cœpit devastare regionem & occidere Saracenos, qui conglobati illi resistere conabantur, sed in cassum: mansitque per

per integrum mensem in regno illo, & illatis plurimis damnis, victor cum magno honore domum rediit, gaudens impii Sultani ultam perfidiam.

a M. CC. LXXXVIII. b baronibus.

CAP. XLV.

Quam diversa bestia inveniantur in provincia Abasia.

Vivunt habitatores Abasie carne, lacte & riso: oleo verò utuntur de sosima facto. Habet regio ipsa multas civitates & oppida, in quibus plurimæ fiunt negotiationes. Invenitur ibi *a* buchiramus] optimus, & *b* bombicini] panni in magna copia. Habent quoque Abasini plurimos elephantes, sed qui ibi non nascuntur, verum ab aliis regionibus & insulis *c* importantur. Giraffæ autem, leones, leopardi, *d* onagri, & diversæ avium species, quæ alibi non visuntur, in magna ibi nascuntur abundantia. Habet præterea regio illa gallinas pulcherrimas, & *e* struthiones grandes, asinis haud minores,] aliarumque bestiarum & avium multiplicem venationem. Habet psittacos, & epimachos pulcherrimos. *f* Habet denique catos diversarum specierum,] quorum aliqui humanam in facie exprimunt effigiem.

a Bucuramus. b bambacini. c India. d leontia. e canes grandes, ut asini. f ibi sunt Gattipauli & Gattimaymones.

CAP. XLVI.

De provincia Aden.

Habet provincia Aden regem proprium, quem *a* Sultatum] vocant, habens sub se Saracenos, qui supra modum exosos habent Christianos. Habet autem regio ipsa multas civitates & castra, & præsertim habet portum optimum, ad quem ex India plurimæ appellunt naves aromata deferent.

ferentes. Et negotiatores quidem Alexandrini illic ementes aromata, ponunt ea in naves parvas, atque septem diebus per flumen quoddam ducentes, postea humeris camelorū imponunt, & triginta dierum itinere per terram usque ad fluvium *b* [Ægypti] deportant, & rursus in naves exonerantes tandem usque ad Alexandriam perducunt. Nec potest compendiosior haberi via ab orientis partibus usque Alexandriam. Negotiatores vero illi ducunt secum plurimos equos, quando nundinandi gratia in Indiam concedunt. Exigit autem rex Aden ab illis mercatoribus qui per regionem suam aromata & alias merces ducunt, vectigal maximum: unde plurimum ditescit. Quum Sultanus Babylonix obsideret civitatem Aconensem, & eam expugnaret, anno scilicet Domini M. CC.] misit Sultanus Aden in auxilium ejus *d* triginta millia equitum, & quadraginta millia camelorū,] non quod usque adeo illius cuperet augeri felicitatem, sed quod omnes maluit extinctos Christianos. A portu Aden eundo versus septentrionem sita est civitas *e* Escier,] quadraginta distans miliaribus ab illo portu: & habet sub se multas alias civitates & castra, sed quæ omnia sunt de dominio regis Aden. Est quoque juxta hanc civitatem optimus portus, à quo innumeri equi ducuntur in Indiam. Abundat hæc regio thure albo atque optimo, quod de parvis arboribus, abietibus tamen similibus stillat. Incolæ *f* crebris incisionibus perforant harum arborum cortices, ut thus extrahant: tametsi calor quoque qui ibi maximus est, plurimū eliciat liquoris. Habet quoque regio ipsa palmas cum dactylis: sed præter modicum risum nullum producit frumentum, verum aliunde importandum est. Abundat autem piscibus optimis, præsertim *g* tunnis, qui ibi optimi habentur. Vinum non habent, sed ex dactylis, riso & saccharo optimum faciunt potum. Verveces qui in hac regione inveniuntur, sunt statura parvi, auribus omnino carentes; sed loco earum cornua parva habent. Equi, boves, cameli atque oves vescuntur piscibus, qui

qui quotidianus illorum sunt cibus, quum illic ob immensum calorem herbae & frumenta ex terra haberi non possint. Fit autem tribus anni mensibus piscium captura, scilicet Martio, Aprili & Majo: tantusque illorum capitur numerus, ut non facile explicari possit. Hos pisces siccant, & servant, atque per totum annum animalibus edendos pabuli loco proponunt. Vescuntur autem animalia libentius desiccatis piscibus, quam recentibus. Fiunt etiam ab incolis panes bis cocti ex piscibus, idque in hunc modum. Concidunt pisces minutatim, atque contundunt in modum farinae, & postea commiscent, & subagitant quasi pastum panis, atque ad solem desiccari faciunt: & vivunt ipsi & jumenta ipsorum de illis panibus factitiis per totum annum.

a Soldanum. b Alexandria. c def. MS. d MII camelorum. e Esyer. f Saraceni sunt. g Tanni magni, quos Toninas vulgariter nominamus.

CAP. XLVII.

De regione quadam in qua Tartari habitant.

Scripsi haecenus *a* de regionibus orientalibus ad meridiem expositis:] nunc quasdam in septentrionali plaga positas, quae supra in primo libro sunt omisae, breviter attingam, & quae de illis didici, annotabo. Igitur *b* in interioribus aquilonis partibus multi habitant Tartari, quorum rex est de progenie imperatoris Tartarorum: & servant ritus & mores antiquorum Tartarorum. Sunt omnes idololatrae, coluntque unum Deum, quem *c* Natigai appellant, putantes illum terrae habere dominium, & omnium eorum quae ex ea producuntur. Sonat enim Natigai in lingua eorum Deum terrae. In honorem illius Dei multa faciunt simulacra & imagines. Non habitant in civitatibus, vel oppidis, sed in montibus & campestribus regionis illius: suntque in maximo numero, frumento carentes, & lacte

atque carnibus viventes. Est magna pax & concordia inter illos, parique voto suo obediunt regi. Habent equorum, camelorum, boum, ovium, & aliorum pecorum ferè infinitum numerum. Sunt etiam apud eos ursi *d* maximi atque vulpes insignes.] Sed & onagri in magna illic inveniuntur multitudine. Inter parva verò animalia est quædam species apud illos, quæ *f* delicatissimas suppeditat pelles, quas vulgo *g* zebellinas] vocant. *h* Sunt quoque alia quamplurima sylvestria animalia ibi, de quibus multam percipiunt carnem ad comedendum.

a de India & quibusdam Æthiopia regionibus. *b* ultra polum Arcticum. *c* Natigay. *d* albi in multitudine magna valde, longitudinis ut plurimum XX palmorum. *e* nigra totaliter & magna valde. *f* Rondes dicuntur. *g* zambelline. *h* Ibi etiam sunt animalia magna valde, quæ dicuntur. Ratti Pharaonis, de quibus capiunt æstatis tempore in copia tanta, ut vix ipso tempore carnibus aliis utantur.

CAP. XLVIII.

*De regione alia ad quam propter lutum & glaciem
difficilis patet accessus.*

Sunt etiam regiones aliæ in hac septentrionali plaga, sed priore adhuc interiores: quarum una est montosa, varia producens animantia, ut sunt rhondes, armelini, *a* erculini varij, vulpes nigræ, & alia quædam, quæ hominibus illis lenissimas præbent pelles, & ad nostras per mercatores deferuntur regiones. Equi verò, boves, asini, cameli & alia quæcunque corpulenta animalia, ad illa loca accedere nequeunt: usque adeò est regio illa paludinea & stagnis plena, nisi in medio hiemis, quando omnia frigore rigent & constricta sunt dura glacie. Cæteris verò temporibus, tametsi multa illic sit glacies & magnum frigus, non est tamen glacies illa tam solida ut currus, & iumenta ponderosa ferre possit: quin imò homines ipsi cum magna
difficul-

difficultate possunt pertransire terram illam: usque adeo itagnantur omnia loca aquis & paludibus. Patet regio hæc versus septentrionem itinere tredecim dierum, in qua supra modum abundant animantia ea quæ memoratas pretiosas suppeditant pelles, unde incolæ multa assequuntur lucra. Nam accedunt eos mercatores, & abducunt pelles illas in magna copia. Introducuntur autem in regionem ipsam hoc modo: Habent canes maximos asinorum instar, qui *b* rhedis] trahendis sunt assveti. Carent autem vehicula illa rotis, facta de lignis levibus & planis, ut duo homines in uno sedere & vehi possint, nec facile in luto mergantur propter latitudinem ejus. Igitur quando mercator aliquis venit, imponitur vehiculo, & ligantur ordine quodam sex canes ad vehiculum illud trahendum, & quocunque à ductore, qui cum mercatore in rheda sedet, diriguntur, illuc trahunt rhedam, transeuntes per lutum & aquam. Nec possunt ultra unius diei spatium laborem illum sustinere: sed transacto die alii ad rhedam ligantur canes, quum pagi multi passim in regione illa inveniantur, & illic canes in hoc officio nutriantur. Per hunc itaque modum potest mercator ad interiora illius pervenire regionis. Non autem ponuntur magna onera supra rhedas, quum canes præter mercatorem, aurigam & pellium fascem nihil ferè aliud trahere possint. Fit igitur ut negotiator quolibet die mutet vehiculum, canes & aurigam, donec perveniat ad montes, ubi emat pelles.

a hemiti, varri. b trahis.

CAP. XLIX.

De regione tenebrarum.

ESt adhuc alia regio, prioribus regionibus multo versus aquilonem interior, quippe quæ extremum septentrionis occupat locum, quam obscuritatem appellant, cò quod

multo per annum tempore ibi sol non appareat. & tunc nedum noctu ibi tenebræ sint, verum & interdiu aër in modum crepusculi caliginosus sit: cuius regionis homines pulchri sunt, magni & corpulenti, sed pallidi. Regem non habent, nec principem cui pareant; sed in morem bestiarum viventes, quod libet faciunt, nec mores nec civilitatem ullam curantes. Tartari verò qui illis hominibus sunt confines, sæpe regionem illam obscuram ingredientibus, rapiunt animalia illorum, & quicquid inveniunt, aliaque multa inferunt damna. Et quoniam propter subito irruituram noctem periculum direptoribus imminet, ut illud evadant, hac utuntur cautela. Quando regionem ipsam prædam abducturi intrare disponunt, accipiunt secum equas pullos habentes, illosque in ingressu regionis custodibus committunt, ut illic expectent, donec ipsi cum præda revertantur, ut quum illis noctu sit regrediendum, equæ nocturni observatrices itineris rectè ad pullos suos contendant, omni vitato discrimine. Laxant enim noctu equabus habenas, illasque liberè, quò suo instinctu feruntur, ire permittunt. Et hæ naturali ad filios tracti affectu ducunt sellores suos ad pristinum locum, quem ipsi in tenebris minimè invenire potuissent. Habent etiam hujus regionis incolæ varia animantia, *a* de quibus pretiosas abstrahunt pelles, *b* & ad alias deferentes regiones] magna hinc reportant lucra.

a ermilinos, varros, herculinos, vulpes et alia animalia. *b* ad lucis terras finissimas deferunt, ubi de eis faciunt lucra magna.

CAP. L.

De provincia a Ruchenorum

INhabitant Rucheni provinciam maximam, quæ ferè usq; ad polum arcticum excurrit: et sunt Christiani, Græcorum ritum in ecclesiasticis servantes officijs. Sunt albi & pulchri, tam viri
qvam

quam mulieres, flavos habentes capillos. Tributa pendunt Tartarorum regi, cui ad orientalem plagam confines sunt. Est etiam apud eos ingens copia pretiosarum pellium. *b* Habent quoque mineras multas argenti. Regio verò ipsa est frigidissima, quippe quæ ad mare protenditur, congelatum.] Sunt tamen in eo mari insulæ quædam, in quibus grifalchi, herodij seu falcones in maxima inveniuntur copia, & inde ad diversas mundi partes deferuntur.

a Rutenorum. *b* armelinorum, herculinorum, varrorum, zambellinorum & vulpium. *c* Oceanum.

INDEX PRIMUS HISTORICUS,

Sive
ALPHABETICA RECENSIO

omnium eorum,

*Quæ Autor passim observavit,
atque aliàs memoranda reliquit.*

NOT.

1. *Quæ Cursivo*, quæ vocant, *charactere* sub quodque titulo descripta sunt, ea alibi in hoc ipsò Indice, sub suis nempe literis, adhuc quærenda sunt.
2. MS. significat *Manuscriptum* illum Codicem, qui est altera ac planè alia librorum Veneti Versio Latina.
3. *Numerus Romanus* libros; *Barbaricus* capita denotat.

A.

A BASIA. MS. *Abascia*. India est intermedia. Vicina *Adeni*. Septem regnorum, totidemque Regum. III. 43. Abundat *Buchiramo* optimo. III. 45. *Cattis*, humanam speciem mentientibus. *Canibus*, asinos ferè æquantibus. III. 43. *Elephantis* turtigeris, sed haud indigenis. III. 44. *Epimachis*. *Gallinis* insignibus. *Gimssis*, *Leonibus*, *Leontis*, *Leopardis*. III. 43. *Oleo sesamino*, III. 45. *Onagris*, III. 43. *Pannis bombycinis*. III. 45. *Psitacis*, *Struthionibus*, *Volucris* variis. III. 43. Incolæ car-

ne, lacte, riso vivunt. III. 45. & partim *Christiani*, partim *Saraceni* sunt, *Christiani* quatuor occupant regna: *Saraceni* tria; *Judæi* dispersi hac illac, *Christiani cruce aurea* in Baptismo ad frontem signati sunt; *Saraceni frontali*; *Judæi stigmatè* per utramq; maxillam. III. 43. Regis *Abasiani*, & *Episcopi Hierolyma* ab ipso missi, sed violenter in itinere *circumcisi* *Historiam* vid. cap. 44.

ABASCIA. v. *Abasia*.

ABATAM. v. *Abatan*.

INDEX PRIMUS

ABATAN. MS. *Abatam.*, Dux bellicus Cublæ, quem cum Nanfocho ad occupandam Zipangrin miserat. III. 3.

ABIETES. Indicæ, navesq; abiegnæ. III. 1.

ABRAJAMIM. MS. *Abrajam.*, Magi Maabarici, qui præter alia etiam pisces conjurabant, quos *Unionum* piscatoribus noxæ esse compertum erat. III. 23. Reperti sunt ejusdem nominis *Idololatæ* in regno *Lac.* Hi verò abstinent carnibus, cœde animantium, vino. Adorant bovem: auguriis dediti sunt. cadavera defunctorum comburunt. eibus modicus. dormiunt super nudam terram. furta execrantur & rapinas. Herbas virentes vivere dicunt. Ideoque non decerpendas citrà ingens cœdis crimen. *Herbæ* tamen quâdam sese medicantur, vel stomachum adjuvant. *Idololatæ* sunt. mendacium horrent suprâ modum. nudi omninò incedunt. Scutellis comedentes non utuntur, sed aridis foliis ex arbore Paradisi. Venæsectionem neglectui habent & nauci faciunt. ex umbra divinant de Emendi successu. Ungunt se unguento ex ossibus bovinis. Uxorem non nisi unam ducunt. III. 30.

ACATA. Prorex Indicus. I. 10.

ACCIPITRES. Venatici. II. 19. 20.

ACHALECHMANGI. Provincia est, ad occidentem terræ *Chunchi*. Metropolis ejusdem nominis. Confi-

nis regno *Mangi*. patet itinere viginti dierum. abundat, agris, animalibus *muschi*, civitatibus, riso, tritico, zingibere. II. 34.

ACON. à Sultano Babylonio capta. III. 46.

ACUBUS. Draconum, leonum, aliasque imagines faciei, reliquoque ferè corpori toti insculpunt *Canguenses*. II. 46.

ACUPICTORES. *Crermanenses*. I. 21. Persæ. I. 19.

ADAMANTES. colliguntur præcipuè in regnis *Mursili*. III. 29.

ADEN. Provincia. *Abasie* vicina. Incolæ *Saraceni*, Rex, *Sultani* titulum gerit. Horum aliquis circa auctoris ætatem ope *Chalife* *Babylonici* *Aconem* ceperat. Metropolis, ejusdem nominis. Ibi *Portus* optimus. Ibidem *S. Thomas* docuit. III. 46.

ADOPTIO. *expositiorum* infantum divitibus illiberibus imperari solita à *Facfuro*. II. 53.

ADORANT. *Boves*. *Abrajamim*. III. 30. & Incolæ regni *Var*. III. 24. 28, vel quicquid mane sibi *obviâ* fit. incolæ regni *Ferlech*. III. 14.

ADULTERIA. Tartaris intolerabilia. I. 55.

ÆQUINOCTIALIS circulus. III. 32.

AER. de die incantationibus obtenebratus, vid. INCANTATORES. in aëre auditi concentus Musici, sonique Tympanorum. I. 44.

Æstus

ÆSTUS marinus vehementissimus propè Madagascar. III. 39. 40.

ÆTHIOPIA pro ABASIA. MS. III. 47.

AGYRON. v. *Argyron*.

ALANI. Christiani quidam sic appellati. II. 62.

ALAODIM. *Muleta* Dominus. Tyrannus nefarius. *Senex de Montanis* cognomine. I. 27. Extinctus ab Allau. I. 28.

ALBUS color, Diaboli est apud *Madagasc.* ut niger Dei. III. 28.

ALBORUM *Festum*. Sic dicitur initium anni Tartarici, hoc est, Kalendæ Februariæ. Tùm enim candidis induuntur. Albus verò color fortunæ omen habet. II. 15. v. *Equi*.

ALCHAI. Mons Tartariæ. Ibi *Gingischanes* sepultus est. Et successores ejus. Consanguinei item. I. 53. 54. 61.

ALEXANDER MAGNUS. Ubi Darium vicisse dicatur. I. 27. filiamque Darii duxisse. I. 31. Ab eò descendit Rex *Balascia*. I. 34.

ALEXANDRIA. III. 46.

ALLAU. Rex Tartariæ. *Gingischanidarum* quartus. *Barkam* alium Tartariæ Regem vincit. I. 1. legatum ad Bocharæ regem mittit. I. 2. Baldachum capit. I. 16.

ALOES ligna abundè nascuntur in *Giambà*. III. 19. vid. & II. 41.

AMATELLUS. pro *Amethysto*. MS. III. 22.

AMBRUM. colligitur ex *cetis* ad insulam *Madaigascar*. II. 39. & ad insulam *Masculinam*. MS. III. 37. ut & *Zanzibar*. III. 41.

AMETHYSTUS. Provenit in insula *Seilam*. III. 22.

AMPLUSTRE. pro clavo vel temone navis. MS. III. 1.

AMU. MS. *Anyu*. Provincia ad orientem. subiecta Chano. abundat *bubus*, *bubalis*, *equis* optimis, &c. Incolæ *idololatæ*. ornantur monilibus aureis argenteisque. *Lingua* peculiaris. II. 47.

ANCHORARUM usus. II. 49.

ANGANIA, insula, vicina insulæ *Necuram*. distat *Java* milliaribus CL. MS. aut CXL. III. 20. magna. Incolæ bestiales. *Idololatæ*. deformes & capite *canino*. vescuntur *riso*, *lacte*, *canib.* etiam hominum. III. 21.

ANIMALIA nonnisi piscibus siccatis & pane biscocto viventia. III. 46.

ANNUS. Lunaris, *Tanguthensium*. I. 49. Anni initium Tartaricum. Kalendæ Februariæ. II. 14. 15.

*ANTHROPOPHAGI. v. *Vescuntur*, & *Fugui*.

ANYN. v. *Amu*.

APRIS abundat vicinia *Cambalu*. II. 16. 17.

AQUÆ. amaræ. I. 24. 25. 27. 43. 44. dulces. I. 44. salæ. I. 25. virides, venisque fluxum cientes. I. 25.

AQUILÆ. cicures & venaticæ. II. 17. albæ in regno *Mursili*. III. 29.

INDEX PRIMUS.

ARBORES.

Farinaceæ. v. FARINA.

Oleaginæ. Unde oleum, quo na-
ves Indicæ opplicantur. III. 1.

Odoriferæ. III. 8. 12.

Solis, aliàs Siccæ. Nascuntur in
Regno Timochaim. Sunt in-
gentes. Folia ab uno latere
candida, ab altero viridia. Fru-
ctus Buxini coloris. I. 27.

Viales, quas Cubla per Catha-
jam plantari instituerat. II. 24.

ARCA Noæ, ubi substitit ces-
sante diluvio. I. 13.

ARCHIEPISCOPUS *Scoianus*.
III. 38. Sub eo Episcopus *Insule Ma-
sculæ*. III. 37.

ARCLADAM. Provincia. Distat
provincia Carajam diatris quinque.
Metropolis, *Uchiam*. Moneta, au-
rea. Incolæ literis carent, & argento.
II. 41.

ARIETES afinis non minores. I.
22. Sylvestres. I. 37. maximi in mundo,
in regno *Murfil*. III. 29.

ARGENTI mineræ in *Balasciâ*.
I. 34. *Ruthenis*. III. 50. *Tenduch*. I. 64.
Argento destituti, incolæ *Arcladam*.

ARGON. (1.) gens quædam *Ten-
duchia*. I. 64. (2.) Rex *Indorum*. I. 9.
& insulæ quidem *Javæ*. I. 10. Hic de-
functâ *Balganâ* uxore per tres legatos
uxorem à *Cublâ* è familiâ illius petit.
I. 9. Destinatur illi *Gogatis* xvii. an-
norum puella. Ea; deducitur navibus
xiv. & viris lxx. Traditur autem filio
ab Argone. I. 10.

ARGYRON. MS. *Agiron*. Urbs
Armeniz majoris. I. 13.

ARMELINORUM pellibus Tar-
tari ditiores vestiuntur. I. 56. Tentō-
ria; Chanica iis intus obducta. II. 20.
Capiuntur in regione quadam *Borea-
li*, autori anonymâ. III. 48. & MS. in
regione *tenebrarum*. III. 49. ac *Ru-
thenorum*. III. 50.

ARMENIA duplex est: Major &
Minor. MS. I. 11. (1.) Major, Tartaris
tributaria. Metropolis *Arzinga*, pòlt
Argyron & *Darzirim*. Nobilitata *Bu-
chinamo*, Fonte, qui oleo copiosissimè
fluit, aded, ut ejusmodi oleum multis
navibus quaquaverfum avehatur. *Mon-
tibus*, ubi arca Noæ refederat. *Pascu-
is*, quæ Tartari frequentat, *Thermis*.
I. 13. (2.) Minor. Nobilitata abundan-
tiâ rerum, aëre salubri, civitatibus &
oppidis multis, portu *Glacia* v. *Gal-
za*, justo rectoque regimine, solo fœ-
cundo, venationibus. I. 13. Sed incolæ
degeneres sunt, Tartarisque tributa-
rii. I. 11. Armeni in *Turchiâ*. I. 12.

ARZINGA. Metropolis Arme-
niz majoris. I. 13.

AROMATUM copia, in regioni-
bus *Angania*. III. 21. *Javæ* minoris,
III. 13. *Insularum* circa *Zipangrin*.
III. 8. *Lambri*. III. 18. *Maletur*. III.
12. *Necurum*. III. 20.

ARTIFICES. Duodecim ge-
nerum. II. 65.

ARUNDINES longissimæ cras-
sissimæque, II. 36. 59. 66.

ASINI

ASINI, carè emti in *Persia*. l. 19.

ASSASSINI. l. 28.

ASTROLOGIÆ dediti *Quinsaijenses*. ll. 64. Incolæ *Coilum*. lll. 31. *Sachion*. l. 45. Consulti à *Gingischane*. l. 53. *Cublâ*. ll. 3. 20. prædixerant rebellionem civitatis *Cambalu*. ll. 10. urbemq; *Quinsai* non captum iri, nisi ab eo, qui centum haberet oculos. ll. 54.

AUDANICUM. Effoditur apud civitatem *Crermam*. l. 21. *Cobinam*. l. 26. & in regno *Chinchintalas*. l. 47.

AVES, emissariæ, tabellam argentem pedibus deferunt, quâ cujusq; Dominus describitur. ll. 19.

AURUM reperitur in montib. *Carajam*. ll. 40. Fluviiis quibusdam, ll. 37. 39. 40. Quodque in *Brio* & fl. *Carajam* reperitur, *Paglola* dicitur. ll. 38. 40. Auri uncia pro quinque unciis argenti data. ll. 43. non conceditur avehi extra *Zipangrin*. lll. 2. Nonnisi ex auro bibitû in aulâ *Cublâ*. ll. 13. Auro prætereà abundant *Bæach*. lll. 11. *Tholoman*. lll. 48. *Zipangri*. lll. 2.

AUSTERES. *Zorzania*. MS. l. 14. nigri in *Basman*. MS. lll. 15. & *Var*. MS. lll. 26. Venatici. MS. ll. 19. 20.

Autoxesja. v. *Comburent*.

AZURUM, Fit ex lapide *Lazuli*. l. 34. 64.

B.

BAIAN, & BAIAN CHINSAN. Latine *Centoculus*. Eratque hujus nominis caput ducum bellicorum *Cublâ*.

Hic regnum *Mangi* tentabat. Sex civitates frustra obsidebat. Urbem verò *Quinsai* occupabat. Quomodo, & quo omine, vid. ll. 54. cepit item urbem *Cingingui* per deditionem primam. Pòst, cum vino sepulti milites ejus à civibus interfecti essent, eâ expugnavit, civibus omninò deletis. Expugnavit etiam ceteram *Mangi*. ll. 62.

BALACH. Civitas olim magnifica, Pòst à Tartaris diruta. Vicina ad Aquilonem *Persidi*. ad Barrapeliotem ob latrocinia *Taicam* usq; deserta est regio ejus per diartas duas. Sunt ibi *Leones*, venationes frequentes. l. 31.

BALASCI, Gemma, à *Balasciâ* sic dicta. l. 34.

BALASCIA. Provincia, distans civitate *Scaßem* diartis tribus. Via deserta ab hominibus. l. 33. Abundat regio hæc *Argenti* mineris, *Equis* firmissimarum plantarum, *Gemmis*, quæ *Balasci* dicuntur, & solius Regis sunt, à quò vel donò, vel tributi nomine, vel mercatu ad alios perveniunt. *Herodiis* item, *Hordeo*, *Lazuli* lapide, unde *Azurum* fit. *Milio*, *Nucibus*, *Tritico*. Aditus regni arctus. Carent *Olivis*. Oleo tamen *Sesamino* utuntur. *Venationes* frequentes, incolæ *Mohammedani*. *Sagittarii*. *Venatores*. *Vestiuntur* Corio. *Lingua* peculiaris. l. 34. Rex de profapia *Alexandri M*, descendere ferebatur l. 34.

BALDACH. Urbs vicina *Mosuli*. *Calipho* cuidâ Saraceno subiecta. Capta ab *Allau*, Añ. Dom. M, CCL, etsi centum

INDEX PRIMUS

tum millibus armatorum referta esset, *Distat* diætis octodecim ostio Oceani Indici, in quem (per sinum puta Persicum) fluvius ruit, qui urbem transit. Fluvius verò ille ad urbem *CHISI* oritur. Urbs in scriptura *Susis* dicitur. Nobilis *pannificio* sericeo. Proxima item *Bascia*. I. 16.

BALDUINUS. Rex Constantino-
polititanus. I. 1.

BALGANA, puella Cublæ cogna-
ta, *Argono* Indiæ regi nuptum desti-
nata, sed filio ejus ab ipso tradita. I. 9.

BAMBACIUM, arborum geni-
men. MS. III. 35. *Bambacinis* pannis
Abasia abundat. MS. III. 45. v. *Bom-
byx*.

BANGALA. Provincia, confinis
Indiæ. Gaudebat *rege* proprio. II. 45.
qui Cublam bello adoriebatur. II. 42.
belloque à Cubla lacesitus. Abundat
regio *Bombycibus*, *bubus* crassissimis,
Ennuchis, *galangâ*, *lacte*, *riso*, *saccharo*,
spico, *zingibere*. Incolæ *Idolola-
tra*. *Lingua* peculiaris. Cibus *caro*, *lac*,
risum. II. 45.

BARACH. Rex *Rochara*. I. 1.

BARCHA, pro naviculâ quâdam.
MS. III. 1.

BARCHIM. Rex Tartariæ. *Gin-
gischanidarum* tertius. I. 54.

BARKA. Rex quidam Tartariæ,
quem *Allau* devicit. I. 1.

BARGU. Regio ad Aquilonem
montis *Alchasi*, longa diætis XL. incolæ
Medita dicuntur. *Chano* subiecti.
Venationibus vivunt. Carent *blado*,

vino. Terminatur ad Aquilonem O-
ceano. I. 61.

BARSCOL, Provincia, occupata à
Cublâ. II. 5.

BASCIA. (1.) Regio, distans *Bala-
scia* diætis decem. valde calida. Incolæ
Idololatrae. Incantatores. Nigri, in-
auribus sese ornantes. *Lingua* peculi-
aris. Vescuntur *carnibus* & *riso*. I. 35.

(2.) Urbs est inter *Baldachum* &
Chisi. Abundat *palmis*, earumq; fru-
ctu, *dactylis*. I. 16.

BASILIIUS. D. *Basilius Sebastia*
martyrio coronatus. I. 12.

BASMAN. Regnum *Java* mino-
ris. Abundat *Auferibus* nigris. MS.
Elephantis, *Simis*, *Unicornibus*. In-
colæ bestiales. Subiecti *Chano*. *tri-
butum*, feræ sylvestres. *Lingua* pecu-
liaris. III. 15.

BATELLÆ, pro lintribus. MS.
III. 1.

BELOR. Regio ad Barrapeliotem.
I. 37. tota ferè hyemalis. ad diætas XL.
propè inhabitata, exceptis *montibus*.
Horum incolæ *idololatrae*. Vena-
tores.

BIBONES. *Taicamenses*. I. 32.

BLADUM. Blado Abundant regio
urbis *Caigui*. II. 60. ditionesq; *Cubla*.
II. 24. Carent incolæ terrarum *Bar-
gu*. I. 61. *Seilam*. III. 22. *Var*. III. 26.

BIRCI. MS. *Birgi*. III. 10. *Bircii*.
II. 22. *Birci*. III. 18. *Bircis* abundant
Lambri. III. 18. *Necuram*. III. 20. *Sei-
lam*. III. 22. Quomodo transplanten-
tur,

tur, traducti ab autore in Italiam, sed non succesit transplantatio, III. 18.

BOEACH, MS. *Læach*. Provincia. Distat insulis *Sondur & Condur* milliariibus quinquaginta. (vel MS. quingentis) *Java* milliariibus IcccL. (vel MS. M cc.) amplissima, ditissima. Abundat *auro, elephantis, ursis*, etiam cicuribus, magnitudine leonum. Incolæ *idololatæ*, maximè inhumani. quare rarò adeatur, *Lingua* peculiaris. *Moneta*, glebæ aureæ. (vel MS. porcellanæ) *Rex* absolutus.

BOCHARA. Civitas Perfidis. Ubi tum imperabat *Barnab*, rex. Ibi triennium substiterunt Veneti. I. 1.

BOMBYCIBUS abundant terræ *Bangala*. II. 45. *Casgar*. I. 38. *Cotam*. I. 41. *Peim*. I. 42. *Persia*. I. 19. *Scoira*. III. 38.

BOSPHORUS. I. 1.

BOTIAM, al. *Vociam*. Regnum, ejus causâ inter Chanum & Regem *Mien* bellatum est. II. 41. 42.

BOVES *Chataici*, Elephantis ferè pares. I. 62. Sic & *Bangalenses*, crassitie tamen, non altitudine. II. 45.

Adorati, proque numinibus habitati. III. 24. 28. 30.

Communes. II. 47.

Gibbosi & genubus flexis onera suscipientes. I. 22.

Hyperborei. III. 47.

Sylvestres. II. 17. 44.

BRILIUS. Flumen. provinciæ *Caniclu* terminus, fuit *auro*. II. 38.

BRUNI coloris sunt *Tbolomanenses*. II. 47.

BUBALI terræ *Amu*. II. 47. *Tartarici*. II. 40. 56.

BUBONES aucupes. II. 20.

BUCHIRAMUS. MS. *Bucummus*. Ex eo optimi parantur *panni*. *Arzingæ* nempe in Armeniâ Majore. I. 13. plurimique in *Abasiâ*. III. 45.

BUGAS. MS. pro *Ungræ*. II. 8.

BUXINUS color. I. 27.

BYSAANTIUS aureus, II. 20. argenteus, MS. *ibid.* & II. 21.

C.

CACAUSII. Civitas *Cathaje* nobilissima. Distat provinciâ *Gingvi* dictis IV. & civitate *Canglu* dictis tribus. Sita est ad meridiem *Gingui*, & boream *Canglu*. Abundat *Serico* & *Chrysendetis*. II. 50.

CACIAMORDIM. regia *Cuble* æstiva. II. 20.

CÆSAREA. Urbs *Turchiæ*. I. 12.

CAIGUI. (1.) Civitas, ad ostiū fluvii *Caromorum*, vicina urbi *Corgan-gui*. II. 52.

(2.) Civitas parva, ad fluvium *Quiam*. Versus *Sirocum* à *Singui*. abundat *blado, riso*. ibi *insula*, in flumine *Quiam*. Ac ibidem *Monasterium*. II. 60.

CALACIA. Metropolis *Egrigajæ*. I. 63.

CALIDISSIMÆ regiones. *Bascia*. I. 35.

INDEX PRIMUS

I. 35. *Coilum*. lll. 31. *Cormosa*. l. 23. *Var.* lll. 26.

CALX oleo cuidam mista, & picis loco in oppicandis *Navibus* usurpata. lll. 1.

CALIPHUS. Ita Saraceni *Prelatum* suum *magnum* vocant. Talis erat, qui captâ ab *ALLAU* Baldacho peribat. l. 16.

CAMANDU. Civitas olim magna, pòst (authoris ætate) à Tartaris diruta. manente vocabulo regionis. Abundat ea *Arietibus* magnitudine ferè asinos æquantibus. *Bovibus* valdè magnis, camelorum instar gibbosis & genubus flexis onera suscipientibus. *Dactylis*. *Pistachiis*. *Pomis Paradisi*. *Prædonibus* incantatoribus. *Sincolinis* avibus. l. 22.

CAMBAETH. MS. *Cambæch*. Regnum *Indiæ* majoris. MS. lll. ad occidentem *Gozurathæ*. *Lingua* peculiaris. *Rex* proprius. lll. 36.

CAMBALU. Civitas *Chataje*. ll. 10. 16. extrâ *Indiam*, *Mangi*. ll. 11. & *Chatajam*. MS. *ibid.* Procul ab *Oceano*. ll. 19. *Ambitus*, xxiv. milliaria. ll. 10. *Cadavem* extrâ urbem sepulta. ll. 11. *Campana* in medio civitatis, quâ ter vesperi pulsâ, domo amplius egredi non licebat. ll. 10. *Canales* inter urbes *Cambalu* & *Gaigui*. ll. 60. *Distabat* civitate *Geogui* milliariibus xl. ll. 28. fluvio *Pulischchniz* mill. x. ll. 27. regno *Tainfu* milliariibus xl. & diâti insuper decem. ll. 29. *Figuræ*

urbis quadrata. ll. 10. *Mercatura* hîc adeò florebat, ut toti orbi sufficere videretur. ll. 11. *Meretrices* xxcl. in suburbiis alebantur. *Ibid.* *Murus* urbis albus, altus xx. pass. crassus decem, sed ascendendo ab altitudine remittit. ll. 10. *Palatia* non pauca circumportum. in angulis muri. *Pasim*, *ib.* de *Regiô*. v. ll. 9. *Plateæ* rectissimæ. ll. 10. *Portæ* xii. singulæ à mille custoditæ militibus. ll. 10. *Regia* olim erat. ll. & *Cubæ* quoque. ll. 3. 6. hybernis nempe mensibus. ll. 19. Tandem deserta à *Cublâ*, novèque condita ab ipso, ad alteram fluminis ripam. Ob rebellionem puta, ab *Astrologiô* prædictam. *ib.* *Suburbia* duodecim. quot videlicet portæ erant. ll. 11.

CAMELIS abundat *Aden*. l. 47. *Ezina*. l. 50. *Lop*. l. 44. *Madaigascar*. lll. 39. *Tartaria Hyperborea*. lll. 47.

CAMPANA Cambalensis. ll. 10.

CAMPANULÆ aureæ & argenteæ super sepulchro Regis *Mien*. ll. 44.

CAMPHORA. circâ *Zarten*. MS. ll. 70. optima & auro contrâ habita in regno *Fansur*. lll. 19.

CAMPITION. Metropolis *Tanguthæ*. l. 49. Distat *Ezinâ* diâti xii. l. 50. Incolæ *Mohammedani*. *Christiani*. *Idololatre*. l. 49.

CAMUCUM. MS. *Camulcum*. ll. 14.

CAMUL. Regio. inter *Tanguth* & duo deserta. ferax. *Chano* subiecta. Incolæ

Incolæ *Ludiones*, *Idololatæ*. Prostituant uxores hospitibus. *Lingua peculiaris*. I. 46.

CANNABEO rudi vestiuntur *Tebethenses*. II. 37. funibus canabeis ad quid utantur nautæ *Singui*. II. 59. cannabinis fassis induuntur *Quinsayenses* cum lugent. II. 64.

CANALES. *Cubla*. II. 60.

CANES. Venatici. II. 17. 18. asinis ferè pares. II. 37. iisque haud minores. III. 45. 48. iplis *leonibus* metuendi. II. 49. rhedas trahentes. III. 48.

CANFU. Civitas. ad littus *Oceani*. portus commodissimus. II. 64.

CANGIU. Provincia. ad orientem *Rangale*. abundat *auro*, *elephantis*, *feris* aliis. Distat longè à mari. Gaudet rege propriò. *Lingua peculiaris*. Incolæ *idololatæ*. *Chano* tributarii. Vivunt *lacte*, *riso*, *vino* *exriso*. pingunt *faciem*, *colla*, &c. imaginib. *draconum* &c. II. 46.

CANGLU. Civitas *Cathaje*. abundat *sale* *fastitio*. II. 50. v. *Ciangli*.

CANICLU. Provincia. ad occidentem *Tebethæ*. Rex *Chano* tributarius. abundat *Margaritis*, quibus *lacus* scaetet. II. 38.

CANOSALIM. castrum circà *Reobardam*. I. 22.

CANSU. Urbs in litore *Oceani*. xxv. mill. à *Quinsai*. Emporium Indicarum & aliarum mercium II. 64.

CANTARUS pro mensurâ. MS. II. 59.

CAPREOLIS abundat *nemus* *Chanicum* apud urbem *Ciandu*. I. 65. *vicinia Cambalu*. II. 16. 17. *Caniclu*. II. 38. *Chunchi*. II. 33.

CAPREIS abundat *Gengui*. II. 66. *Madaigascar*. III. 39.

CAPADOLÆ. MS. III. 39.

CARAONES. Ita dicuntur prædones *Reobardici*. Suntque *Incantatores*. I. 22.

CARAFAM. (1.) Provincia. ad *Brium* fluvium. Regna septem. subiecta *Chano*. *Equi* optimi. *Lingua* propria & valdè difficilis. Metropolis *Faci*. Abundat *riso*, *tritico*. Potus *factitius*. *Panis* ex *riso*. *Triticus* insalubris. *Moneta* lapilli marini. *Sal* ex aquâ puteali. *Cibus*, carnes crudæ, sed præparatæ. Est ibi *lacus* piscosus. II. 39. Regni hujus causa bellatum est inter *Chanum* & regem *Mien*. II. 42.

(2.) Metropolis alius regni. distat urbe *Faci* diætis decem. abundat *Equis* optimis. *serpentibus* multò maximis. subest *Chano*. II. 40. Incolæ *idololatæ*. II. 40.

CARCHAM. Regio. *Samarcbâ* distans diætis quasi quinque. ferax. nepoti magni *Chami* subiecta. Incolæ *Mohammedani*. Quidam tamen & *Nestoriani* sunt. I. 40.

CARDI. gens quædam, quæ montes *Mosulenses* habitat. Suntque alii *Mohammedani*, *Jacobita* alii, & quidam *Nestoriani*. Sed imprimis *predones*. I. 15. v. *Churdistam*.

INDEX PRIMUS

CARNES humanæ meliores comestui, quàm reliquæ, secundum *Zipangrios*, III. 7. v. *vescuntur*.

CARISTIA pro sterilitate seu annonæ caritate. II. 24.

CAROCORAM. MS. pro *Tarocorum*. I. 51.

CAROMORAM. Fluvius admodum latus ac profundissimus, quare nullo ponte transeat. Ruit in Oceanum. distat castris *Chincui* milliaribus viginti. Multæ ad litus civitates, multa castra. II. 31. Videtur *Cathajam* & *Mangin* dividere. *Mangi* enim ad *Caromoram* est. II. 52. v. de *Bivio*, II. 28. Dicitur è regno *Presbyteri Johannis* fluere. *Latitudo* mill. unum. oneratas quasque naves defert. ad ripam fluminis sitæ sunt urbes *Corgangui* & *Cai-gui*. Eo trajecto regnum *Mangi* patet. Abundat *piscibus*. *Navibus*, quarum xvm. *Cubla* ad ostium fluminis sustentabat. II. 52.

CARYOPHYLLIS abundant terræ *Caniclu*. II. 38. *Java*. III. 10. *Necunam*. III. 20.

CASSAR. regio. Chanotributaria. abundat *arboribus*, *bombycibus*, *vineis*, *viridariis*, &c. Patet quinque diatris. Incolæ *Mohammedani*. aliqui tamen *Nestoriani*. *Mercatores*, *Artifices*. lucri avidissimi. *Lingua* *peculiaris*. I. 38.

CATAPULTÆ à *Paulis* inventæ, quibus *Cubla* urbem *Sianfu* ad dedicationem cogebat. II. 50.

CATHAY. Provincia. Sita ad occidentem *Egrigajæ*. ad vulturnum regni *Erigimul*. sive etiam *Cerguth*, I. 62. Inter hoc & *Cathay Singui* civitas est. Est autem *fertilissima*. longa XXV. diatris. Incolæ *Cathayæ Nestoriani*, *Mohammedani*, *idololatra*. pingues, naso parvo, (capillis nigris. MS.) viri imberbes. (sed pilos suprà labia habent. MS.) pulchras potius, quàm nobiles divitesque ducunt uxores. *Artifices*. *mercatores*. *ingeniosi*. valdè *affabiles*. *Mulieres* albæ. Sunt & ibi *boves*, *Elephantis* ferè pares. *cicurati* &c. *Aratroq;* *admoventi* soliti. *Pili* eorum tres palmos longi. *Ibidem Muscus* colligitur. *Vie* *arboribus* *constitæ*, ne *viatores* errarent. II. 25. laborat *penuria ligni*. caret *vino*. II. 29. Sed paratur aliud ex *riso* & *aromatibus*. II. 25. *Nativum* verò ex *Tainfu* adducitur. II. 29. *Agri* optimi. II. 28. *Civitates* ejus hæ sunt: *Cacausu*. II. 50. *Cianfu*. II. 31. *Ciangli*. MS. II. 50. Sunt etiam ibi *Phasiani* maximi. Quorum *caudæ* decem ferè palmis longæ sunt. I. 62.

CATTI. II. 68. *diversarum specierum*, quorum aliqui *humanam faciem* habere videntur. III. 45. MS. *Gatti*.

CAULI. Provincia. à *Cublâ* occupata. II. 5.

CARDU. *Cublæ* nepos. *adversarius*, unâ cum *Najamo* *Cublâ* bello vexare cogitans. II. 2. *prævenitur*. II. 4.

CATM. MS. II. 55. v. *Chain*.

CERGUTH. Regnum *Tartar*. I. 62.

CER-

CERVIS abundat *Bargu*. I. 61. *vicinia Cambalu*. II. 16. 17. *Caniclu*. II. 38. *nemus Chanicum* apud urbem *Ci-andu*. I. 65. *Chunchi*. II. 33. *Madai-gascar*. III. 39. *Mien*. II. 44.

CETIS abundat mare circa *Insulam masculinam*. III. 37. *Madaigascar*. III. 39. *Zanzibar*. III. 41. v. *Ambrum*.

CHAIN. Civitas *Mangi*. distat diatâ ab urbe *Panchi*. abundat *Phasianis*, *piscibus*, *venationibus*. II. 56.

CHAMUS. v. *Index Glossar*.

CHALCEDONII reperti in *fluviis*. I. 42. 43.

CHALYBIS *mineræ*, in regno *Chinchintalas*. I. 47. apud *Civit. Cobinam*. I. 26. *Crerman*. I. 21.

CHASUM. regnum *Persie*. I. 19.

CHELUCELAM. Lacus *Zorzanie*. ambitu lxx. mill. *noñsi per quadragesimam* ad *Sabbathum* usq; *sanctum pisces* mittit. Abest æquoribus reliquis diatris decem. Dicitur tamen *Euphrati* jungi, & quibusdam fluminibus aliis. I. 14.

CHESIMUR. Regio. distans *Bascia* diatris vii. I. 36. *propè Indiam*. I. 37. *Incolæ idololatæ*. *Incantatores*. *Bruni coloris*. *macilentissimi*. *Rex absolutus*. *Lingua peculiaris*. I. 36.

CHINCHINTALAS. Regio. *confinis deserto Lop*. *longa diatris xvi*. *Chano subjecta*. *Incolæ Mohammedani*, *Nestoriani*, *Idololatæ*. *Sunt ibi mineræ Chalybis*, *Audanici*, *Sala-*

mandra. I. 47. *pars Tangutæ*. MS. I. 50.

CHINCHIS. (1.) *Tartarus*. *Vir prudens & sapiens*. *Rex* *eligitur à suis*. *optimè regnat*. *Octo provincias brevi regno adjicit*. *Nôrat parcere subiectis & debellare superbos*. *Unchami filiam ambit*. *Repulsam fert*. I. 52. *Quare Unchamum bello aggreditur*. *Consultit Astrologos*. *Vincit*. *Regno Unchami potitur*. *Mortuo Unchamo sex annis superest*. *Extendit regnum*. *Tandem castrum aliquod oppugnans*, *sagittâ petitur ad genu*. *ita perit*. *Sepe-litur in monte Alchai*. I. 53.

(2.) *Primogenitus Cubla*. *ante patrem decedit*. *Relinquit filium Temur*. II. 8.

CHINCHUI. *Castrum*. *à Dario quodam rege*, *extructum*. *arte & naturâ munitissimum*. *Distat urbe Pian-fu diatris duabus*. II. 30. & *fluvio Caromorum XX. milliaribus*. II. 31.

CHISI. *Urbs vicina Bascia & Bal-dacho*. I. 16. *Sita ad litus maris*. I. 19. *abundat equis*. *qui in Var venduntur*. III. 26. *ibi oritur fluvius quidam magnus*. I. 16.

CHOREÆ *Magicæ*. II. 41.

CHRISTIANI reperti in *Abascia*. III. 43. *Campitton*. I. 49. *Coilum*. III. 31. *insulâ Masculina*. III. 37. *Scoim*. III. 38. *Suchur*. I. 48. *Tenduch*. I. 34. *urbe S. Thome*. III. 27.

*CHRONOLOGIA *Tangutensis*. *Anni*, *mensēs*, *hebdomadæ Lunares*. *Ex his quinq; dies festi*. I. 49.

Congratulatio
2. uinay

INDEX PRIMUS

CHUNCHI & CUNCHI. MS.
Chimchym. Chimchim. Provincia.
Distat urbe *Quenquinafu* diætis tri-
bus. Gaudet *venationibus*. Incolæ *I-*
dololatræ, *agricolæ*. patet diætis XX.
II. 33.

CHURDISTAM. regnum *Persie*. I.
19. v. *Cardi*.

CIAMBA. MS. *Cayamla & Cyam-*
la. Provincia. distat portu *Zarten-*
milliaribus ML. (vel M IO. MS.) ver-
sus *Africum*, ampla, dives, abundat *a-*
loës & ebani lignis, & *Elephantis*. bel-
lo petitur à *Cublâ*. Incolæ *idololatræ*.
Lingua peculiaris. Rex voluntario tri-
buti onere regni damna redimebat.
II. 19.

CIANDU. Urbs. distat *Cianganio-*
ro diætis tribus. Condita à *Cublâ*. Ibi
palatium & nemus regale Chanicum.
Ambitu XV. mill. *fontibus*, *flumini-*
bus, *animalibus* clarum. Ibi verò Cha-
nus per *Junium*, *Julium* & *Augustum*
commorabatur. Temperatior enim
sub æstatem regio est. I. 65.

CIANFU. Civitas *Catnye* nobilis.
distat fluvio *Caromonam* diætis dua-
bus. Incolæ *idololatræ*. II. 31.

CIANGLI. Civitas. distat quin-
que diætis urbe *Canglu*. Octo diæ-
tis urbe *Cacausu*. Secatur *flumine*
navigabili. Est quæ ibi celebre *Empo-*
rium. II. 50.

CIANIGANIORUM. Civitas. distans
civitate *Sindacni* diætis tribus. Ibi pa-
ladium Chani *Fasiani*. *Grifalci*. *Gru-*
es. *Herodii*. *Perdices*. I. 64.

CIARTIAM. Regionis & urbis no-
men est. Regio populosa. Chano sub-
jecta. ibi flumina *Jaspide* & *Chalce-*
donio fluunt. multum *sabuli*, *aqua* a-
maræ. Solum sterile. Incolæ *fugitivi*.
Distat urbe *Lop* diætis quinque. I. 43.

CIGATAI. Frater magni Cham. Æ-
dificat templum *Johannis Baptiste*
Samarcandæ. I. 39.

CINGIAM. Civitas *Mangi*. in mon-
te sita. Mons ille *fluvium* secat, &c.
II. 66.

CINNAMOMUM. ad *Brium*, fluv.
II. 39. terræ *Caniclu*. II. 38. *Tebetense*.
II. 37.

CINGIANFU. Civitas *Mangi*. abun-
dat *serico* & *auro*. ibi duæ *Ecclesiæ*
Nestorianorum. II. 61.

CINGINGUI. Civitas *Mangi*. distat
diætis tribus à *Cingianfu*. Cives *Ala-*
nos hostes recipiebant quidem, sed vi-
no sepultos interficiebant, & ipsi jussu
Bajani omnes interficiebantur, II. 62.

CIRCUMCISIONIS violentæ exem-
plum. III. 44.

CIVITATIBUS & oppidis caruerunt
olim *Gingifchanida*. Principe item.
Vagantes scilicet cum pecoribus suis
quaquaversum. I. 51. Civitates *præto-*
riana, quæ jus dicebant aliis. XII.
nempe aliis jus dicebat *Sianfu*. II. 58.
xvi. *Singui*. II. 63. xxvii. *Yangni*. II.
57. xl. *Tadinfu*. II. 51. cXLV. *Quin-*
sai. II. 64.

CLAVES imprimis artificiosæ,
confectæ in urbe *Figui*. II. 70.

CLE-

CLEMENS quartus *Papa*. I. 5.
CLEMINISU. MS. *Clemeinfu*.
Civitas. *Cubla* regia. I. 6.

COBINA. Civitas. Distat *Crerma*
diatris VII. I. 27. abundat *audanico*,
chalybe, *ferro*. Fit & ibi *Tucia* &
Espondium. Quomodo v. I. 26. Inco-
læ *Mohammedani*. *ibid*.

COGRACAM. *Cubla* filius. Pro-
princeps *Carajam*. in Metropoli *Ca-*
rajam. II. 40.

COILUM. Regnum. Distat *Maa-*
bare milliaribus 15. Situs abinde ver-
sus *Garbinium*. Incolæ *Christiani*,
Judei, *Nigri*, *Nudi*, *Veneri*. Proxi-
mas ducunt. *Pagani*. Rex absolutus.
Lingua peculiaris. abundat *Astrologis*.
Gallinis apud nos inusitatis. *Endicis*.
Leonibus nigris. *Medici*. *Pipere*.
Pistacis albis. *Riso*. *Saccharo*. caret
frumento. regio calidissima. *Potus* ex
Saccharo. III. 31.

COLOR. albus, *Diabolorum*; ni-
ger, *Dei*. III. 21.

COMARI. Provincia *Indica*. pro-
pè *Æquinoctialem*. Sylvosa. abundat
animalibus apud nos inusitatis. *Leo-*
nibus, *Leopardis*, *Simis*. III. 32.

COMPASSUS. MS. III. 42.

COMBURUNT seipsos quasi ex
amore alterius. Quinam? v. *Exequiæ*.

CONATICES. I. 20. MS. *Co-*
turnices.

CONCHA. Regnum. idemque
unum de novem regnis *Mangi*. ejus
civitas *Fugui*. II. 69.

CONCUBINÆ *Cubla* centum.
omnes ex unâ gente *Ungre* lectæ,
II. 8.

CONDUR. MS. *Gondur*. Insula.
distat *Jaya* milliaribus 1500. III. II.

CONJUGIA cum *Novercis*, & in
secundo gradu. I. 49. 55. v. *Uxores*.
cum *consanguineis* præter sorores.
cum *fratris*. I. 55. post mortem con-
stitutæ. I. 58.

CONIGANGUI. Civitas *Man-*
gi. Prima ingredientibus. Sita ad *Ca-*
romoram. Abundat *Navibus*. *Salinis*.
Incolæ *idololatras*. comburunt cor-
pora defunctorum. II. 55. Frustrâ pri-
mum obfessa à *Bajan*. II. 54.

CONSTANTINOPOLIS impe-
rator *Balduinus* I. I.

CONSUETUDINES.

circa *agrotos*. III. 17.

novi anni. II. 15.

Conjugales. Si maritus domo ab-
sit diebus viginti. I. 42.

Si juvenes puellæque decedant.
I. 58.

Cathajorum. I. 62.

Insulæ masculinæ & fœmininæ.
III. 37.

Contractuum per *tefferas*. II. 41.

Cosmetica. II. 46.

Cruentæ, cum *Gingischanidæ* ad
sepulchrâ deducerentur. I. 54.

Exequiales. v. *Exequiæ*.

Exponendi liberos, si parentes
egeni sint. II. 53.

circa *extraneos*. v. *Extranei*.

INDEX PRIMUS.

Judiciales circa condemnatos. III. 24. *furta*. I. 60.
Natalitia. II. 15.
 circa *Naufragos*. III. 33.
puerperii. uxores nempe liberis
 natis domestica curant, mari-
 ti lecto decumbunt. II. 41.
Sedendi tantum in terrâ, & quare ?
 III. 24.
occidendi viros singulares. II.
 40.
territoriales. Rex *Cormose* bo-
 na exteriorum, si ibi moriantur,
 fisco recipit. I. 23.
 v. *Ritus*. *Nomina*.
 Consuetudines paulatim abolitæ
 ob commercia gentium. I. 60.
 * *CONVIVIA* Thyestea III. 7.
CORALLIA pro moneta. II. 37.
CORGANGUI. Civitas ad ostium
 fluvii *Caromoram*. Vicina urbi *Caigui*.
 II. 52.
CORIO vestiuntur *Balascie*. I. 34.
Belor. I. 37. præstantissimum *Gozum-
 the*. III. 35.
CORMOS. *Cormosa*. *Cremos*.
 Urbs Indiæ. I. 24. pr. sita in litore *O-
 ceani*. I. 23. Nobilis portu optimo.
 Emporium celebre. imperat & aliis
 civitatibus vicinis. abundat territori-
 um *palms*, *Papagajis*. Regio *cali-
 dissima*. infima. (h. e. depressa.) *Re-
 gem* habet. Estque regia. Rex fisco re-
 cipit bona mercatorum exteriorum, si
 ibi moriantur. Incolæ vescuntur *da-
 ctylis*, *piscibus* salitis. non pane tri-
 ticeo. non carnibus. Bibunt vinum

ex *daçtylis*. v. *Vinum*. *Naves* eorum
 haud adeò tutæ. v. *Naves*. Sunt *Mo-
 hammedani* Nigri. *Vento* urenti non-
 nunquam obnoxii. v. *Ventus*. Semen-
 tis tempus, November; Messis, Mar-
 tius. I. 23. Regio verò, quæ inter
Cormos & *Crerman* est, planicies est
 pulcherrima. abundat *daçtylis*, *ther-
 mis* contra scabiem, *tritico*, &c. I. 24.
COTAM. & Urbis & Regionis no-
 men est. Sita est regio inter Orientem
 & Aquilonem. Longa diætis octo.
 Abundat *artificibus*, *bombycibus*, *ne-
 gotiatoribus*, *vineis*, & omni, quod
 ad victum facit. Incolæ Chano subje-
 cti, sed *imbelles*, *Mohammedani*. I. 41.
CREMOS. *Cormos*. I. 24.
CREMOSOR. I. 17.
CRERMAN. Civitas. Distat 7asdi
 diætis VII. I. 20. totidemque *Cobina*.
 I. 25. Ibi ex montibus eruuntur lapi-
 des *Turchici*. I. 21. ex mineris *chalybs*
 & *andanicum*. abundat *falconibus*
 perniciosissimis. *artificibus* armorum,
 &c. I. 21.
CROCI instar flos quidam. II. 67.
CRUX CHRISTI, insigne labari
Najami. II. 4. Quò victo convitia in
 Christianos sparsa à *Judeis* & *Samce-
 nis*. Sed refutata & animadversa à *Cub-
 lâ*. II. 6. Crux aurea in Baptismo *Aba-
 scianorum* III. 43.
CUBEBS abundat *Java*. III. 10.
CUBLA.
 Rex Tartariæ. *Gingifchanidarum*
 sextus. I. 54. II. 1.

Impe-

Imperavit Marci Pauli tempore. l.
2. ll. 2.
conjungit Fluvios. ll. 60.
confulit Astrologos. ll. 3. 10.
finitis bellis victores evehit, donis-
que ac privilegiis mactat.
condidit urbem *Ciandu*. Et ibi *pa-*
latium ac *nemus regale*. l. 64.
Cambalu etiam novè ædificavit.
ll. 10.
olim Itrenuus erat, sed Rex factus,
nonnisi semel bellis præfens fuit,
cùm scil. Najam ipsum bello pe-
teret. ll. 1. 2.
salutatur ab Allau per Legatum. l. 2.
Paulinos benignè excipit. l. 3. eos-
que cum Barone Tartarico ad
Papam mittit, petiitum centum
fidei Christianæ probè gnaros
homines. *ib.* Iisdem redeunti-
bus per XL. diatras nuncios ob-
viam mittit. l. 6.
Alit joculatores mimos, cytharæ-
dos, nigromanticos. ll. 13. 15.
Ejus Astrologi. ll. 3. 10. 20.
Aucupia. ll. 19.
Aucupes ferè XM. *ib.*
Aule. ll. 13. 15.
Bella. Primum adversus *Najamum*
& *Caydu*. ll. 2. Quo quidem
quatuor provincias regno ad-
jecit. ll. 5.
Secundum contra Regem *Mien*.
ll. 41.
Tertiū contra *Facfurum*. ll. 54.
Quartum Regi *Zipangri*, sed
frustrà, movebat. ll. 3. *seq.*

uti &
Quintum *Ciambano*. ll. 9. &
Sextum *Javano*. ll. 10.
Septimum *Bangalenfi*. ll. 45.
Belli duces: Abatan. Nansochus.
Sogatu. ll. 9.
Benignitas summa in egenos, quiq;
annonæ caritate premebantur.
ll. 24.
Cameli. ll. 15.
Chrematistica. ll. 21.
Concubinæ. ll. 8.
Consistorium. ll. 20.
Convivendi ratio. Pocula nonnisi
ex auro. Vini fontes. Structores
ora serico operientes, ne floris
halitu regium cibum potumve
contingerent. ll. 13.
Cubile. ll. 20.
Cursores, equites & pedites. ll. 23.
Elephanti, VM. ll. 15. serò in bel-
lis ab ipso adhibiti. ll. 42. Vigin-
ti Elephanti, Regis Ciambani
annuum donativum. ll. 9.
Filii: ex uxoribus xxii, ex concubi-
nis xxvii. ll. 8.
Forma. ll. 8.
Jura reservata. Piscandi margaritas.
ll. 38. venandi. ll. 20. effodien-
darum gemmarum. ll. 38.
Leo domesticus. ll. 15.
Medici. ll. 20.
Moneta. ll. 21.
Natalis in xxviii. Septembris inci-
debat. ll. 14.
Naves XVM. ad ostium fluvii Ca-
romo-

INDEX PRIMUS

romoram. II. 52. quem in usum,
vid. ibid. bellicæ ad Zipangrin
 missæ collisæ submersæ. III. 3. 4.
 Nemus regale I. 64.
 Palatia: Cambalu. II. 19. Ciandu.
 I. 64.
 Pilenta Elephantina. II. 15. 19.
 Præfecti XII. eorumque palatia,
 Assessores, Notarii. II. 22.
 Primogenitus, Chinchis II. 8.
 Provincia, quibus imperitabat,
 XXXIV. II. 22. Erat enim totius
 ferè Orientis Dominus. II. 1.
 Et parebant ei, vel tributa pen-
 debant, sequentes terræ, populi
 & civitates:
 Amu. II. 47.
 Arcladam. II. 40.
 *Bangala. II. 45.
 Bargu. I. 61.
 Barscol. II. 5.
 Basman. III. 15.
 Camul. I. 46.
 Cangigu sub rege proprio.
 II. 46.
 Caniclu. II. 38.
 Carajam. II. 39. 40.
 Cassar. I. 38.
 Cauli. II. 5.
 Chataja. I. 62.
 Chinchintalas. I. 47.
 Cianiganiorum. I. 64.
 *Ciamba. III. 9.
 Ciartiam. I. 43.
 Conigangui. II. 55.
 Egrigaja. I. 63.
 Erigimul. I. 62.

Funotia. II. 5.
 Gingui. II. 49.
 Mangi tota. I. 54.
 *Mien. II. 43. 44.
 Peim. I. 42.
 Quinsai. II. 54.
 *Rutheni. III. 50.
 Sianfu. II. 58.
 Sinchintingui. II. 5.
 Sindinfu. II. 35.
 Singui. I. 62.
 Singvima. II. 51.
 Suchur. I. 48.
 Tandinfu. II. 51.
 Tebeth. II. 36.
 Tholoman. II. 48.
 Tenduch. I. 64.
 Zorzaniam. I. 14.
 Reditus, & ex venationibus. II. 16.
 b ex sale puteali. II. 39.
 Quinsayensis, & viciniam, LXXX.
 Myriades aureorum. II. 65.
 c ex serico, decima pars. II. 65.
 d ex aromatibus, vino factitio, &
 reliquis mercibus: mensuræ
 tres, & dimidia de centenis,
 II. 65.
 e ab artificibus. II. 69. Soli verò
 Reditus Quinsayenses, exce-
 pto etiam sale, uno anno ali-
 quando fuerunt 15600000.
 aureorum. II. 65.
 Regia. Hyberna, Cambalu. II. 9.
 æstiva, campestris versus Ocea-
 num, atque ibi *Caciamordim*.
 II. 20. Prætereà *Cleminifu*. I. 6.
 Satelli-

HISTORICUS.

Satellitium, XII M. equitum, II. 12.

Tentoria. II. 20.

VATES. II. 20.

Venationes. II. 17. 18.

Virtutes. II. 1.

Uxores, earumque palatia, pedisse-
quæ, Eunuchi, &c II. 8.

CUCURBITÆ scæta siccatæq; ad
esum. I. 30. *Melibarica*. MS. III. 34.

CUGUL. Civitas *Mangi*, ultima
regni *Quinsai*. Distat urbe *Ciangiam*
diatis tribus. II. 66.

CUL. Rex Tartar. *Gingischanida-*
rum secundus. I. 54.

CUNCHI. Regnum. II. 33.

CURFICAR. Turchus quidam,
qui autorem *Asbesti* rationem doce-
bat. I. 47.

CURSORES. (1.) *equites*, qui uno
die cc. aut ccc. milliaria conficere
poterant. II. 23. (2.) *pedites*. *ibid*.

CURMOS. abundat *equis*. III. 26.

CURMOSA. Civitas in litore ma-
ris sita. I. 19.

CUZIBETH. MS. *Canzibar*, &c.
feracissima *Eboris*. distat *Maabare*
diatis xx. Emporium. III. 39.

CYGNI Tartarici. MS. I. 64.

CYN. Mare *Cyn* & mare *Mangi*,
Oceani tractus & pars quædam. MS.
I. 64.

* CYNOCEPHALI. in *Angani-*
am. III. 21.

D.

DACTYLIS abundant *Bascia*. I. 16.
Camandu. I. 22. *Cormosa*. I. 23.

inde ad *Crerman*. I. 24. *Escher*. III. 46.
Tingui. II. 57. *Zanzibar*. III. 41.

DAGOYAM. v. *Dragoj m*.

DAMIS abundant *Cambalu*. II. 16.
17. *Caniclu*. II. 38. *Chunchi*. II. 33.
Nemus Chanicum ad urbem *Ciandu*.
I. 65. *Madaigascar*. III. 39. *Mien*. II.
42.

DARIUS. Rex. *Presbyteri Jo-*
bannis hostis. II. 30.

DARZIRIM. Urbs *Armenia* ma-
joris. I. 13.

DENTES insititii. II. 41.

DESERTUM *Cobinense*. I. 26.
Crermanense. I. 25. *Lop*. I. 44. aliud
ad *Ezinam*. Idque arenosum. quadra-
ginta dierum. I. 50. aliud ad *Aquilo-*
nem, ubi *Gingischanidarum* sedes fu-
it. I. 51. aliud. I. 37. aliud. I. 46.

DEUS. niger pictus, v. *Niger*.

DIÆTA. *passim*.

DIES Natalis. v. *Natalis*.

DIVERSORIA. Tartarica II. 23.
in desertis quoque. *ib*. Eaque *Cublæ*
tempore circiter XM. *ib*. vid. 28. 33.

DOMUS. portatiles Tartarorum,
I. 55. 59. magni *Chami*. I. 65.

DOMICELLI (& DOMICEL-
LÆ. MS.) circiter mille à *Facfuro*
sustentati. II. 53.

DOS. hoc est, arrha nuptialis, ma-
tribus ducendarum data. I. 55. 62.

DRACONUM imagines corpo-
ribus impressæ. II. 46.

DRAGOIAM. MS. *Dagoyam*.
Regnum *Java* minoris. Incolæ *idolo-*

Aa

latra

INDEX PRIMUS

latra, Sylvestres. Lingua peculiaris. Rex proprius. III. 14. 17.

DURFAR. abundat *equis*, qui in *Var* venduntur. III. 26.

E.

E BANI lignis abundat *Ciamba*. III. 9.

***EBORE** abundat *Cuzibet*. III. 39. *Madaigascar. ib. & Zanzibar.* III. 41.

EDEM. v. *Eden.*

EDEN. MS. *Edem.* abundat *equis*, qui in *Var* venduntur. III. 26.

EGRIGALA. *Tanguthæ* pars. Metropolis *Calacia.* Incolæ *idololatræ. Nestoriani.* Chamo subjecti. Abundat *Zambilotis.* I. 63. ad Orientem *Cathaje. ib.*

ELEPHANTIS abundat *Basman.* III. 15. *Bæach.* III. 11. *Cangigu.* II. 46. *Ciamba.* III. 9. *Cuzibeth.* III. 39. *Madaigascar. ib. Mien.* II. 43. 44. *Zanzibar.* III. 41. Eorum *dentes.* I. 23. v. *Ebur.* Turrigeri, *Cuble.* II. 4. vid. 15. 19. *Abasianorum.* III. 45. Terrori sunt *equis.* II. 42. Confecto bello *Minico* tandem & à *Cabla* in bellis adhibiti. *ib.*

ELI. Regnum. Distat Provinciâ *Comari* milliaribus ccc. situm abinde ad *Occidentem.* Abundat *Leonibus*, &c. *pipere, zingibere*, &c. *Lingua peculiaris. Rex proprius & ditissimus,* sed non *populorum.* III. 33. Quomodo *Naufagos* deludant. *vid. ib.*

EMPORIA. *Ciangli.* II. 50. *Cuzibeth.* III. 39. *Fugui.* II. 69. *Galza.* I.

II. *Jaci.* II. 39. *Jasdi.* I. 20. *Panchi.* II. 56. *Singui.* II. 59. 63.

ENDICI. regnorum *Coilum.* III. 31. & *Gozumb.* III. 35.

EPIMACHI *Abasiani.* III. 45.

EPISCOPUS. *Insulæ Masculina.* Subest Archi-Episcopo *Scoirano.* III. 37. *Abasianus* Hierosolyma missus, inq; viâ violenter circumcissus. III. 44.

EQUIS abundat *Tartaria* Hyperborea. III. 47. caret *Var.* III. 25. & *Zanzibar.* III. 41. Equi carè emti in *Persia.* I. 19. carnibus coctis pasti. III. 26. candis truncati, & quare. II. 40. firmisimarum plantarum, ut soleis non indigeant. I. 34. optimi in provinciis *Amu.* II. 47 & *Camjam.* II. 39. 40. pavent ad conspectum *Elephantorum.* II. 42. Equæ *lactantes* stratagematibus adhibitæ. III. 49. *albæ,* in pretio. I. 64. *talium* Chamus decem millia alebat. *ib.* Solebatque Kalendis *Februarii* vel *CM.* equabus candidis donari. II. 15.

ERCULINI. v. *Herculini.*

EREMITÆ. in *Chesimur.* I. 36.

ERIGIMUL. MS. *Ergmul.* Regnū. ad Orientē *Campitionis.* A quâ distat diætis quinque. Incolæ *Nestoriani, Idololatræ, Mohammedani.* Chamo subjecti. I. 62.

ERMELINI. v. *Armellini.*

ESCIER. Civitas. Distat *Adene* milliaribus XL. Sita ad Septentrionem ejus. Portus optimus. Subdita Sultano *Adenensi.* Abundat *thure albo,* *palmis,*

palmis, piscibus, tunnis maxime. riso, saccharo. Caret vino. Potus ex dactylis, riso, saccharo. Vervaces Equi, boves, cameli, oves piscibus exsiccatis & pane biscotto vivunt. Herba scil. deficiente III. 46.

ESENTEMUR. Filius Cublæ. Pro princeps *Camjam.* in metropoli *Jaci.* II. 40.

ESPONDIUM. Paratur *Cobine.* I. 26. Quomodo, *vid. ibi.*

EUNUCHI *Bangalenses.* II. 45.

EUPHRATES I. 14.

EUXINUS Pontus, I. 1.

ESEXVIE. *vid. Musica. Ritus.* Defunctorum corpora *combusta* in *Conigangui.* II. 55. *Laë.* III. 30. *Maa-bar.* III. 24. *Sachion.* I. 45. *Tholoman.* II. 48. Combustorum ossa diligentissime abscondita, in *Tholoman. ib.* Seiplos ex amore quasi defuncti & sub spe alius vitæ comburentes *militēs.* III. 24. *uxores. ib.*

EXERCITUS. *xlm.* Camelorum, & *uim.* equitum, III. 46.

ixm. equitum & peditum; &

uim. Elephantorum turrigerorum II. 42.

cm. duce *Caydu.* II. 2.

ccccm. duce *Najam.* MS. II. 2.

ccccxlm. *Cublæ,* quem tantum circa *Cambalu* & in vicinâ coegerat II. 3.

EXPOSITIII infantes. circiter *xm.* à *Facfuro* sustentati II. 53.

EXTRANEL. vel redimendi, vel occisi, cocti, comesti. III. 7. 17.

EZINA. Civitas *Tanguthe.* distans *Campitione* diatris XII. Incolæ *idololatra.* I. 50.

F.

FACFUR. Rex *Mangi.* Potentissimus. *Chamo* excepto. Ejus regnum inexpugnabile videbatur. Civitates fossis aquâ stagnantibus cinctæ. Inde populo nulla belli aut armorum cura. nulli equi. Rex *justitiæ, pacis, Eleemosynarum* amans. Sed *luxuriosus.* Magna ibi incolarum *concordia.* omnia tuta. Rex *XXM.* infantes expositos quotannis alebat. deque conjugio tandem & victum iis prospiciebat. II. 53. bello petitus à *Bajano,* mille navibus ad insulas fugit. *Regina* defensionem committit, in exilio moritur. *Regina* *Chamo* se subicit, ac honorifice excipitur. II. 54. De *Paltio* *Facfuris* *vid. II. 64.*

FALCONES venatici, II. 19. 20. *Tebetenses.* II. 37. perniciosissimis abundat *Crerman.* I. 21. Inveniuntur etiam ad *Oceanum borealem,* & sola ferè ex avibus. I. 61. & ad *Cianiganiorum,* I. 64. ac *Ciandu.* 65. *vid. Herodii.*

FAMILIA quid Auctori significet, II. 64.

FANFUR. v. *Fansur.*

FANSUR. MS. *Fansur.* Regnum *Jave* minoris. III. 13. abundat arboribus *farinam* ferentibus. *Camphorâ* optimâ, ac auro contrâ habenda. caret *tritico.* *Panis* ex riso. *Potus* ex arboribus *ib.*

A a 2

FARI.

INDEX PRIMUS

FARINA, ex arbore regni *Fansur*.
III. 19.

FASIANI, MS. *Faxiani*. *Cathajorum* maximi. Caudæ illorum ferè decem palmis longæ sunt. I. 62. Reperti sunt & aliàs ad *Caromoram* fluvium. II. 31. ad Civitatem *Chain*. II. 56. in *Tartaria*. I. 64. II. 19.

FEL. Serpentis *Carajamensis* medetur parturientibus & sic laborantibus. II. 40.

FEMININA Insula. v. *Insula*.

FERLECH. Regnum *Jave* minoris III. 13. Incolæ *Montanorum*: *Idolatra*, *anthropophagi*; *maritimorum*, *Mohammedani*. III. 14.

FERRO abundat *Cobina*. I. 26.

FESTA (1.) Kalendæ Aniversariæ, primus Februarii. II. 14. 15. Dicitur Festum *alborû*. II. 15. (2.) *Cubla* natalis. II. 14. (3.) *CHAMORUM*, die 28. *Augusti*. I. 65. (4.) *Tanguthensium*. I. 49. (5.) *Tartarorum*, tredecim totò annò. II. 14.

FICUS, morbus. curatus felle serpentis *Carajamensis*. II. 40.

FILTRUM I. 55.

FLASCONES I. 59.

FIGUL. Civitas *Mangi*. Nobilitata *Scutellis*, II. 70. quas *Porcellanas* vocant MS. *ibid*.

FLUMINA ac fluvii. (1.) sine nomine duo, aliæque multa I. 37. aliæque adhuc ad civitates *Baldacum*. I. 16. *Cinbalu*. II. 9. 10. *Cianglu*. II. 50. *Ciangiam*. I. 66. *Fugui*. II. 69. cujus qui-

dem fluminis latitudo milliare est. *ib*. *Peim*. I. 42. *Quelinsu*. II. 68. *Singui-matu*. II. 50. propè *Sinuglu*. II. 49. inter *Aden* & *Alexandriam*. III. 46. (2.) nominibus notati: *Brius*, *Caromoram*, *Pulifacbniz*, *Quiam*, *Quiansu*. (3.) *Gemmiferi*. I. 42. 43. (4.) *Auriferi*. II. 37. 39. 40. (5.) *Connexi*. II. 60. v. *Canales*. (6.) in oppositas partes secti & currentes. II. 51. 66. Ille verò, qui urbem *Singui-matu* alluit, ab incolis in duos divisus est rivos. Horum alter Orientem versus *Mangium* tendit; alter Occidentem versus *Cathajam*. II. 51.

FONS oleò fluens in *Armenia* majore. I. 13.

FORMOSA. I. 23. v. *Cormosa*. Sic enim legendum est.

FRIGUS, intolerabile circa *Cerman*. I. 21 & *Vocam*. I. 37. adeò, ut ignis virtutem suam calefactivam simul & luminarem ferè amittere videatur *ib*. confer III. 50.

FRONTALIA *Saracenorum* *Abassianorum*. III. 43.

FRUMENTO abundat *Caigui*. II. 60. *Navigui*. II. 58. *Taicam*. I. 32. carent *Bargu*. I. 61. *Coikum*. III. 31. *Escier*. III. 46. *Tartaria* *Hyperborea*. III. 47.

FUCIORCIA. v. *Funotia*.

FUGUI. MS. *Scugni*. (1.) Regnū. propè Civitatem *Cugui*. Abundat *Civitatibus*, *Floribus*, qui *Crocum* imitantur, *leonibus*, *montibus*, *venationibus*.

nibus, victualibus, zingibere. Incolæ anthropophagi. Sed nonnisi sanorum carnem comedunt. Bellaturi frontem ignito ferro figunt. Equis non utuntur. Sanguinem occisorum bibunt. Arma, lanceæ & spatæ. II. 67. (2.) Civitas, distat urbe *Unquen* milliariibus xv. metropolis regni *Concha* & *Emporium*. Ibi præsidium *CHAMI*. Secatur *flumine*. parum distat ab *Oceano*. Ibi satis *Margaritarum*, gemmarumque ex *India Sacchari*. *Victualium*. II. 69.

FUNOTIA. MS. *Fuciorcia*. Provincia *Cubla* subjecta. II. 5

FURTORUM poenæ *Tartaricæ*. I. 60.

G.

GADDERI. MS. *Gudderi*. Animal, unde *Musculus* est. II. 37. 38.

GALANGA. Provenit in *Bangala*. II. 45. *Java*. III. 10. *Quelinsu*.

GALCIA. v. *Galza*. (II. 68.)

GALLINÆ inusitatæ apud nos. III. 31. pilosæ, instar cactorum, reperiuntur in urbe *Quelinsu*, quarum ova optima. II. 68. pulcherrimæ in *Abasia*. III. 45.

GALZA. Civitas & Portus Armeniæ I. 6. & quasi porta *Orientis*. I. 11. Emporium undiquaq; frequentatum. *ibid.* Dicitur & *GLACIA*. I. 11. & *GALCIA*. I. 6.

GARBINIUM, venti nomen, III. 8 II. & passim.

GARYOPYLLI. v. *Caryophylla*.

GEMMÆ. v. *Balasci*, *Chalcedonius*, *Jaspis*, *Rubinus*. Gemmis abundat *Balascia*. I. 34. *Zipangri*. III. 2. lisque mercantur maximè in *Cambalu*. II. 11. *Cormosa*. I. 23. *Fugui*. II. 69. *Taurisii*. I. 16. Gemmæ regii sunt juris. I. 34. magicæ, contra vulnera facientes. III. 3. reperta in *fluviiis*. I. 42. 43.

GENGUI. MS. *Cbengui*. civitas. II. 66.

GEOGUI. MS. *Cyongium*. Civitas. Monasteriis idolorum, diversoriis, sindone & pannificio clara. II. 68.

GINGUI. Provincia ad Orientem *Tholomana* sita ad fluvium. Subjecta *Chamo*. Abundat *Leombus*, canibusq; quos ipsi leones timent. *Serico* item. Metropolis *Sinuglu*. Incolæ idololatræ. Pannos ex corticibus arborum conficiunt. Minus tuti sunt à leonibus. Ne quidem in navibus. II. 49.

GIRAFFIS abundat *Abasia*. III. 45. *Zanzibar*. III. 41. Dicitur & *GRAFFA*. *ibid.* ubi descriptionem quoque illius animalis leges.

GLACIALIS terra, supra *Tartariam Hyperboream*. montosa. abundat *armelinis*, *canibus*, a norum magnitudine, *Erculinis*, *Rondibus*, *varris*, *vulpibus* nigris & c. III. 48.

GOG & *MAGOG*. Incolis *Lug* & *Mungu*, vel *Une* & *Minibus* (MS.) dicta Regiones circa *Tenduch*. I. 64.

GOGACA. MS. *Gogatal* & *Cutagali*.

gal. Baro quidam Tartaricus. Cublæ minister, & ad Papam legatus. Sed in viâ ægrotus derelictus à Paulis. I. 4. Dicitur & *Gogocal. ibid.*

GOGATIS. v. *Argon.*

GOMO. Civitas *Turchiæ.* I. 12.

GORII. Secta quædam Malabari-
ca regni *Var.* MS. III. 24.

GOZURATH. MS. *Cozurach & Guzurach.* Regnum Indiæ minoris, (vel majoris. MS.) propè *Melibar.* Incolæ *pirata.* Lingua peculiaris. Rex proprius. abundat arboribus *bambacium* ferentibus, *corio* præstantissimo. *Endicis, margaritis, pipere, zingibere.* altitudo ejus 7. vel 8. graduum. III. 34. 35.

GRADUS cœlestis. III. 35.

GRÆCÆ Religionis homines: *Rutheni.* III. 50. *Turchi.* I. 12. *Zorzanii.* I. 14.

GRAFFA. v. *Ginassa.*

GREGORIUS Papa. I. 6.

GRIFALCIS abundant Insulæ extremi Aquilonis. I. 61. *Cianiganiorum.* I. 64. Insulæ *Ruthenicae.* III. 50. Grifalci venatici. II. 19. 20.

GROSSUS Venetus. II. 21.

GRUES Tartaricæ. quintuplices. I. 64. *conf.* II. 19.

GRYPHES. Aves quadrupedes, leonem corpore, aquilam capite referentes. III. 40.

GUBERNACULUM pro clavo. III. 1. 12.

GUTHACA. Civitas ultra *Tigridem.* I. 1.

H.

HÆRETICUS, si quis corpus bis de die non lavet. III. 25.

HEMITI. v. *Herculini.*

HERCULINI. III. 48. 49. 50. MS. *Hemiti.*

HERBÆ defectus. III. 46. Herba digestiva. III. 30.

HERODII seu falcones. I. 34. 61. 64. III. 50.

HIEROSOLYMA. III. 44.

HIRCIS abundat *Gengui.* II. 66.

HOMINES caudati, in *Lambri.* III. 18. Hominum speciem referentes *Catti.* III. 45. *Simia.* III. 32. proque homuncionibus venditæ *Simia.* III. 15.

HORDEO abundat *Balascia.* I. 34. *Persia.* I. 19.

HORIACH. Gens quædam Tartarica. I. 65.

HOROSCOPUS nativitatis accuratissimè observatur in *Mangi.* II. 64.

HYPERBOREI, v. *Polus, Tartari Hyperborci.*

I.

JACELICH. Patriarcha Jacobinorum Mosulensis. I. 15.

JACI. Metropolis regni *Carajam.* Emporium. Incolæ *Idololatæ. Nestoriani, Mohammedani.* II. 39.

JACOBINI in *Cardis.* I. 15. regno *Mosul. ib. Tauristi.* I. 17.

JANUA, Urbs. I. 11.

JASDI.

JASDI, Civitas Persæ. Magna. Emporium. Incolæ *Mohammedani*, *artifices*; in serico maximè. I. 20.

JASPIDES, reperti in fluviis. I. 42. 43.

JAVA, MS. *Jana*, (1.) Major. Insula magna. Distat *Ciamba* milliariibus M 15. Sita ad meridiem ejus, (vel inter Meridiem & Sirochum. MS.) *Ambitus* milliaria ter mille, *Rex* absolutus, abundat (*Cubebis*, MS.) *galangâ*, *garryophyllis*, *nuce muscata*, *pipere*, *spico*. Incolæ *Idololatræ*. III. 10. (2.) Minor. Distat à *Petan* milliariibus centum. Sita abinde ad Sirochum. *Ambitus*, milliaria II. regna ejus octo, quorum sex, in quibus fuit, autor nominat. *Lingua* peculiaris. abundat terra hæc *aromatibus* inusitatis (apud nos) Estque adeò remota à polo arcticô, ut *stella polaris* videri nequeat. III. 13.

IDOLA lapidea, lignea, lutea, I. 49. quibus cujusque familiæ progenitores designantur. II. 41. alia capite vel *bovino*, vel *canino*, vel *porcino*, III. 7. vel & *arietino*. MS. *ib.* faciebus quatuor. III. 7. tricipitia. quadrimana. *ib.* Imò (decem, MS.) viginti, centum (plurimumque MS.) manuum. *ibid.*

IDOLOLATRÆ, Incolæ terrarum: *Amu*, II. 47. *Anganiam*, III. 21. *Arcladam*, II. 41. *Bangala*, II. 45. *Bascia*, I. 35. *Belor*, I. 37. *Bæach*, III. 11. *Campition*, I. 49. *Camul*, I. 46. *Gangigu*, II. 46. *Caniclu*, II. 38. *Ca-*

nijam, II. 38. *Cataji* ferè omnes. II. 31. *Chefimur*, I. 36. *Chinchintalas*, I. 47. *Chunchi*, II. 32. *Ciamba*, III. 9. *Conigangui*, II. 55. *Dragojam*, III. 17. *Egri-gaja*, I. 63. *Erigimul*, I. 62. *Ezina*, I. 50. *Ferlech*, III. 4. *Gingui*, II. 49. *Jaci*, II. 39. *Java*, III. 10. *Lambri*, III. 18. *Maabar*, III. 28. *Melibar*, III. 34. *Mien*, II. 44. *Mursili*, III. 29. *Necuram*, MS. III. 20. *Quenquinafu*, II. 32. *Sachion*, I. 45. *Samara*, III. 16. *Seilam*, III. 22. *Singui*, I. 62. *Singui-matu*, II. 51. *Tandinfu*, *ib.* *Tartaria* Hyperborea, III. 47. *Tebeth*, II. 36. *Tenduch*, I. 64. *Tholoman*, II. 48. *Zanzibar*, III. 41. *Zipangri*, III. 7. conf. *Monasteria*, *Pagani*.

IMAGINES Leonum, Solis, Lunæ, Grifalcorum in tabulis sculptæ, privilegia *Chanica*, II. 7. vid. cap. 15. 27. Leonum, Draconum, aciumque imaginibus picti *Cangiguenses*, II. 46.

INAURES ex argento & margaritis. I. 35.

INCANTATORES, *Basciani*, I. 35. *Reobardsci*, qui tenebras aliquot dierum quasi excitant. I. 22. *Christiani* in *Scoira*, III. 38.

INDIA triplex: Major, Minor, intermedia, III. 43.

(1.) Major incipit à regno *Maabar*, desinitque in regno *Rescomoram*, III. 43. Ad hanc spectant *Melibar*, III. 34. *Maabar*, III. 23. quæ & ipsa *India* Major dicitur, *ib.* & III. 17.

(2.) Minor incipit à *Ciamba*, desinitque;

INDEX PRIMUS

linitque in regno *Murfil* III. 47. Ad eam spectat & *Gozumib*. III. 35.

(3.) *Intermedia*, *Abascia* dicitur. III. 43.

INFAMES. vini potiores, vid. *Testes*.

INSULÆ. (1.) sine nomine. *a*. Extremiti Aquilonis. I. 61. Quarum aliquæ adeo ad Aquilonem vergunt, ut Polus arcticus ibi ad meridiem desisteret videatur. *ib. b*. in flumine *Quiam*. III. 60. *c*. parva quædam ad *Zipangrin*. distans inde milliaribus quatuor. haud habitata. Eo nonnunquam abripiuntur *naves Tartaricæ*. III. 4. *d*. Aliæ adhuc parvæ quædam insulæ Oceanicæ inter *Mangin* & *Zipangrin*. Numero circiter VII cōs Iō XLVIII. Pleræque habitatæ. Ibi *arbores odoriferae*. *piper albisimum* æquè ac *nigrū*. frequentatur à *Manginis*, qui nonnisi annō integro iter illud cōficiunt, & quare. III. 8. procul Indiā. MS. *ibid. e*. alia propè regnum *Var*. III. 22. *f*. alia in *Ruthenia*. III. 50 *g*. alia in mari *Indico*, circiter XII cōs Iō ccc. III. 42. *b*. alia, ad quas *Facfur*, regno exuendus, fugiebat. II. 54.

(2.) *Nominatæ*. *a*. *FOEMININA*. Unde sic dicitur. Distat insulā *Masculina* milliaribus triginta. Sita ad meridiem regni *Kesmacorum*. Distat illo milliaribus Iō. *b*. *MASCULINA* similiter. Incolæ sine *Rege* sunt. Subiungunt tamen *Episcopo*. Vescuntur *carne*, *lacte*, *piscibus*, *riso*. Abundat in-

sula (*Ambra*, MS.) *Piscibus*, quos & siccant, *riso*. III. 37. Præterea *Anganiam*. *Necuram*. *Petan*. *Scoira*. *Seilam*. *Sondur*. *Zanzibar*. *Zipangri*. Ad insulas *navigandi* causa XVM. *naves* à *Cublâ* sustentatæ II. 52.

INSIGNIA, *Najami*, *crux Christi*. II. 4.

INSTANICH. Regnum *Persia*. I. 19.

INUSITATA apud nos *Animalia*. III. 31. 32. 45. *Aromata*, *Javæ* minoris. III. 13. *Aves*, *Madaïgascares*. III. 39. & regni *Var*. III. 26.

JOCALIA. I. 1. 16.

JOHANNIS *Baptistæ* templum *Samarcandenum*, à *Gingischan* filio conditum. I. 39.

JUDÆI. in *Abasciâ* reperti. III. 43. inque *Coilum*. III. 31. *Stigmata Abascianorum*. III. 45. *Tartarici crucis Christi* convitantes à *Cublâ* compelluntur. II. 6.

JURABAT *Cubla* per caput suum, perque imperialem coronam. II. 3.

L.

LAC. *Siccatum*. I. 59. *lacte*, *melle* & *vinō* fluentes rivuli. I. 28.

LACUS. *Provinciæ Caniclu*. II. 38. *Camjam*. II. 39. *Zorzania*, vid. *Che-lucelam*.

LA E. Regnum. ad occidentem *Maabar*. ibi *Abrajamim*. III. 30.

LAMBRI. Regnum *Javæ* minoris. Abun-

HISTORICUS.

Abundat aromatibus, bircis, unicornibus, Incolæ Idololatæ.. quidam etiam caudati, III. 18.

LANCEA, II. 67.

LAPIDES Chatici lignorum instar ardentes, II. 26 & MS. 65.

LAZULUS, seu lapis Lazuli, effoditur è montibus Balascia. I. 34. inque regionibus Gog & Magog, I. 64.

LEGATIO. a. Chani ad Pontificem prima. I. 4. secunda. I. 10. ad reliquos principes Christianos. I. 10. b. Allai ad Cublam, magnum Tartarorum regem, I. 2.

LEONIBUS abundant terræ: Abasia, III. 45. Balachi, I. 31. Caniclu, II. 38. Chunchi, II. 33. Comari, III. 32. Eli, III. 33. Fugui, II. 67. Gingu, II. 49. Madaigascar, III. 39. Quelfu, II. 68. Zanzibar, III. 41. Leones albi, nigri, rubri, II. 20. Babytonici, II. 17. Cicur, Cublæ, II. 15. crudelissimi in Cingui, II. 49. devorati à serpentibus, II. 40 nigri, III. 31. Tartarici majores, venatici, quorum quidam vehiculis ducuntur, II. 17. Leonum exuvii pilenta Chanica obducta II. 19.

LEONTIÆ. MS. III. 32. 39. 41. 43. 45.

LEOPARDIS abundant terræ: Abasia, III. 45. Comari, III. 32. Madaigascar, III. 39. Zanzibar, III. 41. Leopardus Cublæ domesticus, I. 65. aliique cicures & venatici, II. 17.

LEPORES Tatarici, II. 17.

LEUCA, I. 14.

LIBERI trecenti & viginti sex regis Ciambæ, III. 9.

LIGNI penuria Cathaja laborat, II. 26.

LINGUIS peculiaribus utuntur incolæ terrarum: Amu, II. 47. Balascia, I. 34. Bangala, II. 45. Bascia, I. 35. Basman, III. 15. Boeac, III. 11. Cambaeth, III. 36. Camul, I. 46. Cangu, III. 46. Canajam, II. 39. Hæc valdè difficilis est, ib. Casar, I. 38. Chesimur, I. 36. Ciamba, III. 9. Coilum, III. 31. Dragojam, III. 17. Eli, III. 33. Fugui, II. 70. Gozurath, III. 35. Jave minoris, III. 13. Maletur, III. 12. Mangi, II. 70. Melibar, III. 34. Mien, II. 44. Resmacom, III. 36. Sachion, I. 45. Scasem, I. 33. Seme-nath, III. 36. Tana, III. 36. Tartaria, I. 2. Suntque eorum Linguarum plures, quàm quatuor, I. 8. Tebeth, II. 37. Tholoman, II. 48. Turchia, I. 12. Zanzibar, III. 41.

LITERÆ Tartaricæ, I. 8. Literis carent incolæ Ardadam, II. 41.

LOEACH, v. Boeac.

LOP. Civitas ad introitum deserti Lop. Incolæ Mobammedani, I. 44.

LOTIONES corporis binæ de die, III. 25.

LOR. regnum Persiæ, I. 19.

LUG, v. Gog.

LUPI Tartarici, II. 17.

LYNCES venaticæ, II. 17. terræ Caniclu, II. 38.

Bb

MAA-

M.

MAABAR. Regnum Indiæ majoris. Distat Scilam milliariibus LX: estque continens. (seu terra firma. MS.) regna quinque. Primum *Var.* Rex nudus, torquatus, polygamus, ornatus gemmis, unionibus, auro ad crura, brachia, digitosque manuum & pedum. Centies quater de die orat. III. 23.

MADAIGASCAR. Insula est ex majoribus & ditioribus. Ambitus IV. 10 mill. Sita ad meridiem Scoiræ. Distat inde mill. mille. Incolæ nullo subrege sunt. Reguntur tamen à quatuor Senioribus. Terra feracissima Camelorum, Cervorum, Damarum, Elephantum, Leonum, Leopardorum, &c. Avium quoque rarissimarum, ac apud nos inusitatarum, ex quibus RUC est; *Ambra, Santali* rubri. Ibi de mare maximè æstuat, III. 39. conf. 6. 40.

MAGI terrarum: *Dragojam.* III. 17. *Meabar.* III. 23. *Tartaria.* I. 64. *Var.* III. 24. Idolorum Ministri, II. 41. *Choreis* Dæmones excitantes, ib. v. *Astrologi, Incantatores.*

MAGÆ II. 41.

MAGOG. v. *Gog.*

MALETUR. MS. *Maleny.* Regnum. abundat *aromatibus.* Lingua peculiaris. III. 12.

MANGALA. *Cubla* filius. II. 32.

MANGI. Regnum est latissimum.

II. 64. & populosisimum. II. 63. Situm est ad fluvium *Caramoram.* II. 52. Protenditur ad mare. II. 28. Provinciarum ejus novem sunt. II. 64. 70. Ex his *Concha* est. II. 69. & *Quinsai.* II. 64. Nec nisi duas autor peragravit, II. 70. Civitates Regni hujus mille ducentæ erant. Quarum singulis præfidiis Chanicis prospectum erat. II. 64. Inter eas erat *Conigangui,* quæ prima est exteris regnum Mangi ingressuris. II. 55. Et hæc una sola regni porta est. II. 56. Regia verò *Quinsai* erat. II. 64. ABUNDAT regnum hoc *Riso,* ex quo vinum parant; *Saccharo,* aliisque aromatibus. *Serico.* II. 65. CONFINIA Regni hujus hæc sunt: *Achalecman-gi.* II. 34. *Sindinfu.* II. 35. Oceanus ab Oriente terræ. III. 8. DISTAT insulâ *ZIPANGRI* milliariibus 1500 III. 2. INCOLÆ *Astrologie* dediti sunt. II. 64. Nomina familiæ & equorum in tabellas descripta, publicè suspendunt supra ædium fores, v. *Nomina.* REX ejus quondam *FACFUR* erat. Pòst captum à *Cubla.* II. 53. vid. *Facfur.* *Cubla* verò regnum in novem provincias distinxit, & cuique *Regulum* dedit, qui sibi *tributum* penderet, & *nationes* redderet, II. 64. v. *Quinsai.*

MANUS, quo plures idolorum, eò veriora habentur illa à *Zipangriis.* III. 7.

MARE. 4. *Creanum.* I. 23. leg. *Oceanum.* *Congelatum.* III. 50. *Indicum,* navigatum ab *Indis.* III. 1. *Me-*

dicæ.

diterneum. I. 1. v. *Oceanus*, *Pontus Euxinus*, à mari absorpta pars insulæ Seilam, III. 2. mari sese navibus committentes pro hominibus desperatæ vitæ habitis. III. 25. mare vix quatuor passus profundum inter *Boeack* & *Pezan*, idque per milliaria sexaginta. III. 12.

MARGARITIS scatent: Lacus provinciarum *Caniclu*. II. 38. Sinus *Maabaricus*, & alius quidam locus. III. 23. tractusque *Gozumth*. III. 35. *Var*, regni *Maabar*. III. 23. *Zipangri*. III. 2. Emporium *Margaritarum*: *Cormofa*. I. 23. *Fugui*. II. 69. *Piscandi* margaritas ratio. III. 23. *Margaritæ rubentes*. III. 2.

MARINARII pro *Remigibus*. MS. III. 1. 42.

MASARCIS. Nestorianus quidam. Obtinet præsulatum à Chano. ædificat duas Ecclesias in *Cingianfu*. II. 61.

MASCULINA insula. v. *Insula*.

MARMONES. MS. III. 45.

MEDITÆ. Sic appellati incolæ *Bargu*. I. 61.

MEDICI. a, non erant in *Arcladam*, nec in *Caniclu* aut *Carajam*. II. 41. b. erant in *Coilum*. III. 31. *Singui*. II. 63. Medici *Cuble*. II. 20. c. eorum loco Magi consulti. II. 41.

MELIBAR. regnum Indiæ majoris (minoris. MS.) ad occidentem regni *Eli*. Rex absolutus. *Lingua* peculiaris. Incolæ idololatæ, *Pirata*. abundat (cucurbitis. MS.) *nucibus*

Indicis, *pipere*, *zingibere*. III. 34.

MERETRICES intra Civitatem *Cambalu* non toleratæ. In suburbiiis verò vel *XXM*. alebantur, II. 11.

MESSIS in Martio. I. 23.

* *METEMPSYCHOSIS*, III. 24. 30.

MIEN. urbis regnique nomen est. II. 42. a. Regnum Indiæ ad meridiem confine est. II. 43. b. Civitas, metropolis, subiecta Chano. Incolæ idololatæ. II. 44.

MILIO abundat *Balascia*. I. 34. *Persia*. I. 19.

MILLIARE. I. 14. & passim.

MIRACULA. a. montis translata. I. 18. b. templi D. *Johannis Bapt.* I. 39. c. & S. *Thoma*. III. 27.

MOGUTH. magni cujusdam Chani nomen. I. 46. v. *Mongu*.

MOHAMMEDANI. iidem qui *Samceni*. I. 39. reperti ab autore in terris: *Balascia*. I. 34. *Campition*. I. 49. *Carcham*. I. 40. *Cardi*. I. 15. *Cassar*. I. 38. *Cathay*. I. 62. *Chinchintalas*. I. 47. *Cobina*. I. 26. *Cormos*. I. 23. *Cotam*. I. 41. *Egrigaja*. I. 63. *Erigimul*. I. 62. *Ferlech*. III. 14. *Jagi*. II. 39. *Jasdi*. I. 20. *Lop*. I. 44. *Madaigascar*. III. 39. *Mosul*. I. 15. *Mulete*. I. 27. *Peim*. I. 42. *Persia*. I. 19. *Sachion*. I. 45. *Samarcha*. I. 39. *Singui*. I. 62. *Sopurgam*. I. 30. *Suchur*. I. 48. *Taicam*. I. 32. *Tauris*. I. 17. *Tenduch*. I. 64. *Timochaim*. I. 27. *Turchia*. I. 12.

MONACHI idololatrici. I. 66.

INDEX PRIMUS

MONASTERIA Idololatrica. *I.* 45. 49. *II.* 28. *III.* 24. Caput omnium est, quod est in insula ad Civitatem *Caigui*. *II.* 60.

MONETA terrarum: *Arcladam*, aurea. *II.* 41. *Boeac*, glebæ auri (vel porcellanæ. *MS.*) *III.* 11. *Caniclu*, virgulæ aureæ. *II.* 38. & ex *sale*, ibid. *Canajam*, lapilli ex mari (vel porcellanæ. *MS.*) *II.* 39. *Cubla*, ex corticibus mori. *II.* 21. quæ tum sub poenâ capitis sola in usu erat. ib. *Tartarica*. *II.* 21. *Tebeth*, corallia. *II.* 37. *Tholoman*, glebæ aurea ex mari. *II.* 48. Moneta Chanica recipitur etiâ in *Panchi*. *II.* 56.

MONGU. Rex Tartariæ. *Gingischanidarum* quintus. Inter exequias ejus ferè *xxm.* hominum occisi. *I.* 54. *v.* *Moguth*.

MONILIA aurea & argentea ab utroq; sexu gestata in *Amu*. *II.* 47.

MONS. *a.* miraculo translatus ap. *Tauristum*. *I.* 18. *b.* mons, ubi arca Noæ resedit. *I.* 13. *c.* mons toto mundo altissimus. *I.* 38. *d.* mons perpetuò viridis prope *Cambalu*. *II.* 9.

MORI, arbores. Ex earum corticibus moneta. *II.* 21.

MOSIL. Regnum prope *Armeniam* majorem. Incolæ *Arabes*, *Mohammedani*, *Nestoriani* item & *Jacobita*. *I.* 15.

MULETE. Regio, regno *Timoctim* vicina. Ejus Dominus tunc temporis *Alaodinus* erat. Tyrannus nefarius, ab *Allauo* tandem interfectus. *I.* 28.

MULI Turcici, magni valoris. *I.* 12.

MUNERA novi anni. *II.* 15.

MUNGUG. *v.* *Gog*.

MURFULI *MS.* *Mutuli*. regnum. Distat Maabare milliaribus mille. (situm ab inde ad Septentrionem. *MS.*) Incolæ *Idololatæ*, haud tributarii. Vescuntur carne, lacte, riso. Montes *Adamantibus* scatent. Terra ipsa aquilibis albis, arietibus multò maximis, (*bucuramo*, *MS.*) serpentibus magnis, victualibus. *III.* 29. 43.

MUSCHUM ferunt terræ: *Achalechmangi*. *II.* 34. *Cathai*. *I.* 62. *Tebeth*. *II.* 37. Optimus Cathaicus est, & incomparabilis. Est autem sanguis animalis ejusdam collectus in aliqua vesicâ, quæ est ad umbilicum illius inter cutem & carnem. *I.* 62.

Muschi **ANIMAL** Catti magnitudine est. Pili grossi, ut cervorum. Pedes ungulati. Dentes quatuor. Quorum duo superius, duo inferius siti sunt. Longitudo illorum tres digiti. *I.* 62. Dicitur *Gadderi*. *II.* 37. reperitur in viridariis *Cambalensibus*. *II.* 9. & in *Achalechmangi*. *II.* 34. ac *Tebeth*. *II.* 37.

MUSICA instrumenta, eaque in exequiis usitata. *I.* 45. *II.* 64.

N.

NAJAM. *Cubla* patruus, præfectus, adversarius. *II.* 2. rebellans quippe, bellumq; unâ cum *Caydu* movetur

litur adversus Cublam, *ib.* vincitur, capitur, II. 4. mirè suffocatur, II. 5. Christianus, sed nomen tenus tantum, II. 4.

NATALIS à nemine non apud Tartaros celebratur, II. 14.

NAVIUM copia ad urbes *Conigangui*, II. 55. *Gingui*, II. 49. *Sirigui*, II. 59. *Tingui*, II. 57. a. Naves bellicæ. III. 3. & MS. II. 54. *Cormosene*, haud adeò tritæ. Earum una arbor, unum velum, unus temo, unum opertorium. Quomodo compingantur, I. 23. *Cubla*, xvm. ad ostium fluvii *Caromoram*. Earum maximæ viginti circiter *nautas* ferunt, & quindecim equos cum totidem equitibus, & quorumlibet apparatu, II. 52. vid. MS. II. 59. Habebantur præterea vm. naves ad singulas civitates xvi. provinciarum, quas *Quiam* alluit. Erat autem harum navium unum tantum *solarium*, unus *malus*. II. 59. *Indice* autem majoris ex *abietibus*. (*barchæ* epidromæ duæ. MS.) *Latem*, oleo calci mixto, picis loco uncta. *mali*, quatuor. *mansuncula* pro mercatoribus circiter xl. (vel lx. MS.) *Onus*, vim sportæ piperis. *Remiges*, circiter ducenti. *Rima*, stuppâ differtæ. *Solarium*, unum. *Tabula*, ferro compactæ. *Vela*, quatuor. b. minores, seu naviculæ & *Barchæ*, quæ majoribus adhærent. *Onus*, mille sportæ piperis. *Remiges* quadraginta. Inserviunt *piscationi*, anchoris jaciendis (& trahendis porro navibus majoribus, Id quod remiges faciunt æquore

sedato.) III. 1. *Pimice*, regnorum *Gozurath* & *Melibar*. III. 34. *Tarmarica*. Quibus erant quatuor mali, totidemque vela, I. 10. In Provincia *Gingui* homines in ipsis navibus à leonibus vix tuti sunt. Nisi scilicet noctu in medio flumine consistent sub anchoris. II. 49. v. *Anchora*, *Cannabis*.

NAVIGATUM. a. è *Cleminisu* (I. 6.) in Indiam. I. 9. 10. navibus quatuordecim, quibus sexcenti viri vhebantur. I. 9. Ventum est *Javam* spatio trium mensium. Inde multo tempore ad *Argonis* palatium. I. 10. b. è *Mangi* ad insulas Oceani, III. 8. c. è *Zarten* & *Quinsai* in *Zipangri*. III. 3.

NAVIGUL, regio, ad occidentem (*Mangi*, an urbis *Yangni*) abundat frumento, pannis ex serico, Metropolis, *Sianfu*. II. 58.

NAUFRAGI, improbè delusi, III. 33.

NECURAM, MS. *Pecuram*. Insula, distat *Java* miliaribus CL. (vel cXL. MS.) vicina insulæ *Anganiam*. Abundat *bircis*, *garyophyllis*, *nuce*, *Indica*, *Santalo*. Incolæ *bestiales*, (*idololatra*, MS.) omninò *Nudi*, sine Rege. III. 20.

NEGOTIATIONIBUS abstinent incolæ *Ezina*. I. 50. *Sachion*. I. 45. *Suchur*. I. 48.

NESCORDIM, Præfectus *Cubla*. II. 41.

NESTORIANI. Ecclesiam habebant in *Quinsai*. II. 64. duas in *Cin-gianfu*.

INDEX PRIMUS

gianfu. ll. 61. Reperti sunt & in *Car-
cham.* l. 40. *Cardis.* l. 15. *Casfar.* l. 38.
Chinchintzas. l. 47. *Erigimul.* l. 62.
Jaci. ll. 39. regno *Mosulensi.* l. 15. *Sa-
chion.* l. 45. *Singui.* l. 62. *Taurisii.*
l. 17.

NICOLAUS, comes Paulinorum,
l. 6.

NOÆ Arca. v. *Arca Noe.*

NOMINA familiæ & equorum
quisque paterfamilias per totum re-
gnum *Mangi* in tabulis descripta su-
pra ædium fores suspendere solebat.
Eas verò tabulas toties corrigebat,
quoties vel sibi aliquis nasceretur, aut
moreretur, vel hōspes accederet aut
discederet. Sic tabernarii viatorum
nomina, menses item atque dies, qui-
bus venerant, publicè describebant.
ll. 64.

NONSANCHUM. MS. *Vosan-
chim.* Dux bellicus Cublæ. lll. 3.

NOVERCÆ duci solitæ in uxores.
l. 49.

NOVUS ANNUS Tartaricus, die
primo Februarii. ll. 15.

NITAGAI. v. *Ind. Glossar.*

NUCE a. *Indica* abundat *Meli-
bar.* lll. 34. *Necurum.* lll. 20. *Sama-
na.* lll. 16. b. *Muscatâ,* *Java.* lll. 10.

NUDI incedunt, a. sed teētis pu-
dendis, incolæ terrarum *Coilum.* lll.
31. *Scoira.* lll. 38. *Var.* lll. 36. *Zan-
zibar.* lll. 41. Rex ipse *Maabaricus.* lll.
23. b. sine etiam pudendorum tegmi-
ne *Abmjamim.* lll. 30. & incolæ *Ne-
curum.* lll. 20.

NUMERUM civium & quorumvis
hominum, quâ ratione Mangini facil-
limè nōrint. ll. 64. v. *Nomina.*

O.

OCEANUS. *Borealis.* l. 61. *Indi-
cus.* l. 16, ubi *Cormosa* est. l. 23.
Oceano distat *Quinsai* miliaribus
XXV. ll. 64. in Oceanum ruunt (*Bri-
us.* MS. ll. 39.) *Caromoram.* ll. 31.
Pulischuiz. ll. 27. (*Quiansu.* MS.
ll. 35.)

OLEUM Lampadis, quæ juxta
Domini sepulcrum ardebat. Deside-
ratum à Cublæ. l. 4. Allatum illi. l. 7.
10. Olei fons in Armenia majore. l. 13.
calce mixtum, ac picis vice usurpatum.
lll. 1. *Sesaminum,* usitatū in *Abasciâ,*
lll. 45. *Balasciâ.* l. 34. *Maabar.* lll.
28. *Seilam.* lll. 22.

OLIVIS caret *Balascia.* l. 34.

ONAGRI. in *Abascia.* lll. 45. cir-
ca *Cambalu.* ll. 17. inter *Crerman* &
Cobinam. l. 25. interque *Crerman* &
Jasdi. l. 20. ad *Ezinam.* l. 50. in *Tar-
tariâ* Hyperboriâ. lll. 47.

ORATUM pro incolumitate
Chani à Paganis, Judæis, Saracenis, ac
aliis. ll. 14.

***ORYZA.** v. *Risum.*

OVA. sine igne, solò aquæ calore
cocta. lll. 31.

OVIBUS abundat *Tartaria* Hy-
perborea, lll. 47.

PAGA-

P.

PAGANI in *Coilum*, III, 31. *Seilam*, III, 22. v. *Idololatrae*.

PALATIA imprimis magnifica. *Cubla*, II. Regis *Zipangri*, III, 2.

PALLIUM, Sub *Pallio* deduci, auctoritatis indicium, II, 7. confer c, 38.

PALMÆ, v. *Dactyli*.

PAMER, Locus, Longitudine diatarum XII, I, 37.

PANCHI, Civitas *Mangi*. Distat diatâ ab urbe *Conigangui*. *Sirochum* versus. Emporium, Abundat *Serico* & *viſtualibus*, II, 56.

PANIS ex *oryzâ*, II, 39, III, 16, 19. ex *tritico*, sed haud edulis, I, 24, II, 39. bis coctus, III, 46.

PANNIFICIUM ex corticibus arborum, II, 49. ex *serico*, paratur ab incolis *Baldach*, I, 16. *Cacaufu*, II, 30. ad *Caromoram* fluvium, II, 31. *Cingianfu*, II, 61. *Cormose*, I, 23. *Jasdi*, I, 20. *Geogui*, II, 28. *Mosul*, I, 25. *Navigui*, II, 58. *Persæ*, I, 19. *Singui*, II, 63. *Tauris*, I, 17. *Tenduch*, I, 64. *Turbie*, I, 12. *Zorzania*, I, 14.

PAPA salutatur à *Cublâ* per legatos, I, 4.

PAPAGAI, MS. *Papagalli*. Hi sunt *Pſitaci*, III, 31. Iis abundat *Cormose*, I, 23. albis verò *Coilum*, III, 31.

PARTURIENTIBUS prodest fel serpentis *Canajamensis*, II, 39.

PATRUM obtutu *Idololatriam* defendunt *Zipangrii*, III, 7. *Rubinum* negat *Cublæ* rex *Seilamensis*, III, 22.

PAULLI, *Nicolaus & Matthæus Pauli*, MS. I, 4, 7, 9. *Frates Civesque Veneti*, I, 1. *mercaturum profecti Venetiis Constantinopolim*, mox in *Armeniam*, indeque in *Tartariam* penetrant. *NICOLAUS* uxorem gravidam domi reliquerat. Ea ergo intereâ *Marcum* illi pariebat. Sed & ex partu mox vitam finiebat, I, 5. *MARCUS* iste, *Nicolai* filius, *Matthæi* verò ex fratre nepos, annos quindecim natus erat, cum illi redirent ex oriente. Anno verò ætatis 17. unâ cum iis in *Tartariam* abit, I, 5. Is *Auctor* est horum librorum, I, 10. Annis septendecim *Cublæ* serviit, I, 8. Annos viginti sex in Oriente transegit, MS. I, 10. annis tribus *Præfectus Chanicus* fuit in urbe *Tangni*, II, 57. *Duas tantum regni Mangi provincias* vidit, II, 70. *Insulas verò Oceanicas* non vidit, III, 8. nec duo regnotum *Java* minoris, III, 13. & MS. III, 19. *Latine* scivit, præfat. *Basil.* Norat quatuor *Linguas Tartaricas*. *Tartaricè* etiam legebat & scribebat, I, 8. *Misus* à *Cubla* in regionem, quæ *sex mensum itinere* regiâ *Cublæ* distabat, I, 8. & in aliam, quæ *quatuor mensum iter* requirebat, II, 27. *Studiosè* observavit gentium ritus, hominum mores, animalium naturas, terrarum proprietates, locorum situs & admiranda, I, 8. Ceterum *PAULINI* isti per annum *Campitione Tangutha* morati sunt, I, 49. *Machinas* paraverunt, quibus *Sianſu* victa.

INDEX PRIMUS

viſta. II. 58. tandem deſiderio viſenda patriæ tenentur. Aegrè à Cubla dimituntur. Obſinent tamen, quod volunt, per legatos Indicos. Cumq; iis ſponſum Argonis comitantur. I. 9. Ex *India Conſtantinopolim* redeunt, & inde *Venetias*, opulenti & honorifico cum comitatu. I. 10.

PEDAGIA. II. 35.

PEDOTÆ. MS. III. 42.

PELLIBUS veſtiuntur: *Taica-menſes*. I. 32. *Tebetbenſes*. II. 37. *Armelinorum* verò *Zebelline* pelles pretioſiſſimæ. II. 20. His, ut & *Vulpinis Tartari* ditiores veſtiuntur. I. 56.

PEIM. 4. Regio, quinque diſtas longa. Chano ſubjecta, b. Urbs, ad fluvium ſita, qui gemmas fert. Abundat *Bombycibus* & viſtu. Incolæ artiſces, mercatores, *Mohammedani*. I. 42.

PERSIA. Olim latiſſima & magni nominis. I. 19. Poſt (authoris ætate) à Tartariſ diſſipata, valde obſcura. Nomen tamen vicinis quoq; regionibus tributum. Hinc octo complectebatur Regna. De quibus vid. I. 19. Perſidi etiam *Bochara* tribuitur. I. 1. nobilitata aſinis magno emtis. equis valde caris. Abundat *Bombycibus*, hordeo, milio, tritico, vino, &c. Incolæ artiſces, *Mohammedani*, peſſimi. I. 19.

PEPONIBUS abundat *Sopurgam*, ubi ſecantur, ſiccanturque ad eſum. I. 30.

PERDICES inter *Crerman* & *Camandu*. I. 21. & *Cormos*. I. 24. apud *Cianiganiorum*. I. 64.

PETAN. MS. *Pentam*. Inſula. Diſtat *Boeac* milliaribus 15. ſita ad meridiem ejus. maximam partem ſylvoſa. arbores odorifera. III. 12.

PHASIANI. v. *Faſiani*.

PHILOSOPHI in *Singui*. II. 63.

PIANFU. Civitas prægrandis, *Serico* abundans. Diſtat ſeptem diſtis à regno *Tainfu*, occidentem verſus. II. 29. & à caſtro *Chincui* diſtis duabus. II. 30.

PILORCHA. chorda ex arundinibus, quæ naves trahuntur. II. 59.

PIPERE abundant: *Coilum*. III. 31. *Eli*. III. 33. *Gozumtk*. III. 35. *Ja-va*. III. 10. *Melibar*. III. 34. albiſſimum ubi? MS. III. 8. vid. & III. 1.

PIRATÆ. III. 33. 34.

PISCIBUS abundat: Lacus provincie *Caniclu*. II. 38. & *Camjam*. II. 39. urbs *Chain*. II. 56. *Eſcier*. III. 46. Inſula *Maſculina*. III. 37. regnum *Saman*. III. 16. *Scoim*. III. 28. Piſces margaritarum piſcatoribus inſeſti. III. 23.

PISTACHIS abundat *Camandu*. I. 22.

PLUIT in regno *Var* non niſi in Junio, Julio & Auguſto. III. 26.

FLUMARIUM opus. I. 21. v. *Acupiſtores*.

PIX, II. 70. eâ carent *Indi*. III. 1.

POLUS.

POLUS, I. 61. III. 13, 32. conf. 34, 35, 47, 50. hoc est, stella quædã Transmontana. MS. III. 13, 32, v. *Ursa major & minor*.

POMIS *Paradis* abundat *Caman du*, I. 22. conf. III. 30.

PONTES altissimi, adeo ut naves erectis malis subitus transire queant. Talium reperit auctor circiter viclo. in urbe *Singui*, II. 63. circiter xii clo. in urbe *Quinsai*, II. 64. Pons, quo fluvius *Pulisachniz* transitur, II. 27. & *Quiansu*, II. 35, & alius ad civitatem *Quelinsu*, cujus *latitudo* octo passus; *longitudo* milliare, II. 68.

PONTUS Euxinus. I. 12.

PORCELLANÆ. MS. II. 39, 48, 70. III. II.

PORCIS abundat *Gingui*, II. 68. *Turchia*, I. 12.

PORTUS. *Aden*, III. 46. *Escier*, ib. *Galza*, I. 6. *Quinsai*, III. 3. *Soldadio*, I. 1. *Zarten*, II. 70.

POTATORES, *Taicamenses*, I. 32.

POTUS ex arboribus. III. 16, 19, 22. ex saccharo. III. 31. & *riso*, III. 41. & *daetylus*, III. 46. Incolarum *Arcladam*, II. 41. *Caniclu*, II. 38. *Canajam*, II. 39. *Cathai*, II. 25. *Fansur*, III. 19. *Samana*, III. 16. *Seilam*, III. 22.

PSITTACI *Abasciani*, III. 45, v. *Papagaji*.

PRÆDONES famosi, incantatores, exercitum 10000. ducentes. I. 22.

PRÆFECTI Chanici xii. II. 22.

PRÆSIDIARII Chanici, variarum gentium colluvies, II. 64.

PRECES centum & quatuor quotidianæ regis Maabarici, ejusque Rosarium. III. 23.

PRESBYTER JOHANNES. Rex quidam magnus. I. 51. toto orbe terrarum nominatissimus. I. 64. *Uncham* nomine. vid. *Uncham*. Huic Tatari *Gingischanidæ* tributum tandem negant. Desertum occupantes, ibiq; sedem figentes. I. 51. olim Dominus *Tenduchæ*. I. 64. *Darium*, regem vicinum, capit, dimittitque. II. 30.

PRIVILEGIA Chanica. II. 7.

PULISACHNIZ. Fluvius. Distat civitate *Cambalu* milliaribus decem, Magnus. navigabilis. in Oceanum se exonerat. Transitur ponte marmoreo, cujus *longitudo* ccc. passus; *latitudo* VIII. *arcus* xxiv. II. 27.

Q.

QUELINFU. Civitas. Distat regno *Fugui* diæti vi. urbe *Unquen*, milliaribus xv. sita ad fluvium, Abundat *Galanga*, *Leonibus*, *Serico*, *Zingibere*. ibi *Galline pilosæ*, II. 68.

QUENQUINAFU. Regnum & metropolis regni. *Mangala* regia, abundat *serico* & quibusque necessariis. Incolæ *idololatæ*. *Palatia* duo, II. 32.

QUIAM. Fluvius maximus, & vix parem habens toto orbe. *Latitudo* allicubi X. mill. alibi VIII. alibi VI. *Longitudo* diætæ centum. Ibi naves sine numero, ad ripam ejus civitates circi-

INDEX PRIMUS

ter ducentæ. Fluit per terminos XVI. provinciarum. II. 79. complectitur *Insulam* ad urbem *Caiui*. II. 60.

QUIANFU. *Quiansu*. Fluvius. secatur urbem *Sindinfu*. Piscosus, valde profundus. *Latitudo*, dimidium milliæ. ad ripam multæ civitates & castra. Ostia distant urbe *Sindinfu* diætarum XC. Transitur ponte lapideo in ipsa urbe. Ejus *longitudo*, milliæ; *latitudo* passus VIII. ibi Officinæ artificum, domusque publicanorum. ruit in Oceanum per diætas LXXX. II. 35.

QUINSAL metropolis est, & sedes Regis *Mangi*. II. 54. Deserta à *Facfuro*. Defensa aliquamdiu à Regina. *Chano* tandem subiecta. II. 54. Nona pars regni *Mangi*. II. 65. Urbs nobilissima in partibus *Orientis*, uti & *Singui*. II. 63. Inde hæc *Singui*, hoc est, *terra civitas* dicta est; illa verò *Quinsai*, hoc est, *Cæli civitas*. ib. §. 64. v. *Ind. Glossar.* Est autem maxima totius orbis. II. 64. *Ambitus, centum* circiter milliaria. (ne dicam *ducenta*, ut in MS.) *Artifices* & mercatores innumeri. *Cives* carnibus equorum, &c. vescuntur. *Chano* subiecti. Idololatræ. Munditiei dediti. *Distat* urbe *Singui* diætarum quinque: Oceano viginti quinque milliariibus *Orientem* versus. Eoque ad portum *Cansu* flumine descenditur. *Domus* pleræque lignæ. Est & ibi *Ecclesia* Nestoriorum. *Familie* Ioc clo. *Familiarum* & equorum nomina publicis tabulis

descripta, supra fores singularum ædium suspenduntur. vid. tit. *Nomina*. *Fundus* paludinosus, ut Venetiarum. Complectitur & *Lacum* intra se, cuius ambitus triginta milliaria conficit. In ipso lacu duæ sunt *Insule*, utraque palatis ornata, in quibus publica convivia à præcipuis celebrantur. *Monem* Chanicæ. *Montem* item complectitur, atque in monte *Turrim*, ex qua oriente incendio custodes tabulis ligneis quas malleis pulsant, cives convocant. Sic & motu facto. Est & ibi *PALATIUM*, olim *Facfuri*. Ejus murus quadratus est, & X. milliaria conficit ambitu suo. Complectitur item *viridaria*, & in meditullio palatium incomparabile. Viginti namque *aulis* constat, quarum quæque XX clo hominum discubitu capit. Sunt & regio more pictæ. *Plateæ* lapidibus stratae & mundissimæ. *Pontes* circiter XII clo. Singuli interdiu noctuque à denis custodibus Chanicis. II. 63. *Portu* etiam gaudet *Zipangrin* versus III. 3. *Regnum* *Quinsai* complectitur civitates *Tampingui*, *Gengui*, *Ciangiam*. II. 66. *Sal* copiosè hic paratur. II. 65. *Sedes* reguli Chanici, cui CXL civitates parent. *Thermarum* circiter tria millia. *Turres* publicæ quamplurimæ. In his vicini quique bona ab incendiis servant. II. 63.

R.

R ACTI Pharaonis, MS. II. 47.
R EDITUS Chanici, v. *Cabla*.
RE.

REGEM, a. non habebant incolæ
Madaïgascar, attamen Senatores. III.
 39. insulæ *Masculine*, attamen Episco-
 pū. III. 37. *Necurā*. III. 20. regionis *Tenebrarum*. III. 49. b. proprium habebant *Bangala*, *Boeach*. III. 11. *Cambacth*, *Cangigu*. II. 46. *Cimba*. III. 9. *Coilum*. III. 31. *Drugojam*. III. 17. *Eli*. III. 33. *Gozurath*. III. 35. *Java*. III. 10. *Melibar*. III. 34. *Mien*. II. 46. *Mursuli*. III. 29. *Resmacoram*. III. 43. *Seilam*. III. 22. *Semenath*. III. 36. *Tana*, ibid. *Tandinsu*. II. 51. *Zanzibar*. III. 41. *Zipangri*. III. 2.

REGIONES sine nomine. II. 43. alia, quam *Tartariam* Hyperboream voco. III. 47. alia, quam *Glacialem* terram. III. 48. alia, quam ipse *Paulus Tenebrarum* regionem vocat. III. 49.

REOBARLE. regnum, Metropolis *Camandu*. I. 22.

REPUIDIA Campitione *Tanguthæ* usitata. I. 49.

RESMACORAM & *Rescomorum*. III. 43. MS. *Resmacorum*, regnum. (Indiæ majoris. MS.) ad occidentem *Gozumtha*. Lingua peculiaris. Rex proprius. III. 36. 43.

RETIACULUM. I. 22.

REUBARBARUM, montium *Suchur*. I. 48. & civitatis *Singui*. II. 43.

RISUM. MS. *Rixum*. abundè nascitur in terris *Achalecmangi*. II. 34. *Angania*. III. 21. *Bascia*. I. 35. *Caigui*. II. 60. *Canjam*. II. 39. *Cbesimur*. I. 36. *Coilum*. III. 31. *Escier*. III. 46. *Sama-*

ra. III. 16. *Scoira*. III. 38. *Seilam*. III. 22. *Var*. III. 26, inde potissimum vivitur in *Angania*, Insulæ. III. 21. vinumque ex eo conficitur multis in locis aliis. v. POTUS.

RITUS. *Idololatriæ*. III. 24. *Fænebres*: Viduæ *Cormosene* quatuor annis lugent, & singulis diebus fletui vacant. I. 23. de *Manginis* vid. II. 64. *Sachione* defunctos comburunt. I. 45.

RONDES. III. 47, 48.

RUBINIS scatent: *Maabar*. III. 23. *Seilam*. III. 22. *Rubinus* incomparabilis magnitudinis ibid.

RUC, Avis, multò maxima. *Bipea*. Degit in insulis *Madaïgascari* vicinis, certo tantum tempore visa. Aquilæ specie. pennæ duodecim passuum. *Sola Elephantum* sursum sustollit, deicitque, ut sic occiso vescatur. Differt à *Gryphe*, aliis talibus. II. 40.

RUCHENORUM provincia. MS. *Ruthenorum*. excurrit ad polum Arcticum & mare congelatum, ideoque frigidissima. Abundat argenti minerris, *Armelinis*, *Herculinis*, *Varris*, *Zambellinis*. Sunt & ibi Insulæ, quæ *grifalcis* & *herodis* seu *falconibus* abundant. Incolæ albi, flavorum capillorum, *Græce* religionis, *puleri*, *Chanistributarii*. III. 50.

S.

SACCHARO abundant: *Bangala*. II. 45. *Coilum*. III. 31. *Fugui*. II. 69. *Mangi*. II. 65. *Unquen*. II. 68.

Cc 2

SA-

INDEX PRIMUS

SACHION. Civitas, ultra desertum *Lop*, ad ingressum *Tanguthæ*. Incolæ *Mohammedani*, Pauci *Nestoriani*, plurimi *Idololatæ*, iique *Astrologi*, *Lingua* peculiaris, l. 45.

SACRIFICIA. de sanguine; proprio, ll. 41. *Tartarica*, l. 65.

SAGÆ. ll. 41.

SAGIUM. est uncia, MS. ll. 41. 39. plus floreno. MS. ll. 65. quingenta sagia argenti sunt ferè centum marca. MS. ll. 26.

SAL. ex aqua *insalubri*, *insalubris*. l. 25. *puteali*. ll. 39. *Salis coctum*. ll. 38, 50, 55, 57, 64, 65. *Montes*, in regno *Taicam*, l. 32. *vestigal*. ll. 65. è sale moneta. ll. 38. *Salitis piscibus* vescuntur *Cormoseni*. l. 23.

SALAMANDRA. Serpens, qui in igne vivere dicitur, orienti ignotus. Est verò *minerale* sic dictum. quod in provincia *Chincbintalas* reperitur. Ex eo pannus conficitur, qui ab igne comburi nequit. l. 47.

SAMARA. MS. *Samaria*. regnum *Javæ* minoris, adeò remotum ad Austrum, ut *Ursæ* ibi cernere non liceat. Abundat *nucibus Indicis*, *piscibus*, *riso*. caret *tritico*, *vino*. Incolæ *anthropophagi*, *bestiales*, *idololatæ*. *Panis* ex *riso*, *Potus* ex arboribus. ll. 6.

SAMARCHA. Civitas *Casfaris*, magna & egregia. Tunc verò tributaria nepeti magni Chani, l. 39.

SANDALO (MS. *Scandalo*) abundat *Madaigascar*. ll. 39. rubro, *Necuram*, ll. 20.

SANIFU. MS. *Syanfu*. Civitas *Mangi*. sola toto triennio armis Chani restitit. ll. 54. tandem verò *Machineis*, quas Veneti paraverant, victa. ll. 58.

SAPPHIRIS abundat *Maabar*, ll. 23. *Seilam*, ll. 22.

SARACENI, id est, *Mohammedani*, l. 39. reperti in *Abascia*, ll. 43. & *Aden*, ll. 44. aliiq; in urbe *S. Thomæ*. ll. 27. *Frontalia Abascianorum*, ll. 45. militabant *Cublæ*, à quo, cum cruci Christi convitiarentur, compecebantur. ll. 6. militabant & *Seilamensibus*, ll. 22. negotiabantur in *Ferlech*, ll. 14. venerabantur corpus *S. Thomæ*, ll. 27.

SCASSEM. Civitas. regno *Taicam* distans diatris tribus. l. 32. *Balascia* totidem. Fluvio divisa. *Lingua* peculiaris. *Ibises* spinosi. l. 33.

SCOIRA. MS. *Scoria*. Insula. ad meridiem. Incolæ Christiani, sub *Archiepiscopo*. Nudi. nigri. quidam incantatores. Abundat *bombycibus*, *piscibus*, *riso*. ll. 38.

SCUTELLÆ. v. *Porcellane*.

SEBASTE. Civitas *Turchiæ*, ubi *D. Basilus* martyrio coronatus est. l. 12.

SEILAM. Insula ex optimis mundi. Ambitus 240. mill. Sed olim longè amplior fuit. 1. Distat *Anganiâ* miliaribus 10. sita ab inde ad *Garbinium*. 2. abundat *Amethystis* (*Bircis* MS.) *Rubinis*, *Sapphiris*, *Topasis*.

3. caret

3. caret *Blado*. 4. *Cibus*, lac, ritum.
5. Incolæ *Idololatæ*, nudi, minimè
bellicosi. Saracenis autem in bellis u-
tuntur, ubi necesse est. 6. *Oleum* ex
sesamo. 7. *Potus* ex arbore. 8. *Rex* ab-
solutus est & ditissimus. III. 22.

SEMENATH. Regnum. (*Indiæ*
majoris. MS.) ad occidentem Gozu-
rathæ. *Lingua* peculiaris. *Rex* pro-
prius. III. 36.

SENDERBA. MS. *Scuderba*.
Rex Var, in regione *Maabar*. III. 23.

SE NEX de *Montanis*, *Alaodini*
cognomen. I. 28.

SEPULCRUM. a. *Chanorum*,
in monte *Alchai*. I. 53. b. *Dominicum*,
visitatum. III. 44. c. *Regis Mien*. II.
44.

SEPULTURA. extra urbem
Cambalu. II. 11. v. *Exequiæ*.

SERICO abundant: *Armenia*,
minor. I. 12. *Cacausu*. II. 50. *Camba-*
lu. II. 11. ad *Caremoram* fluvium. II.
31. *Gingui*. II. 49. *Mangi*. II. 65. *Pan-*
chi. II. 56. *Pianfu*. II. 29. *Quenqui-*
nafu. II. 32. *Quelinsu*. II. 68. *Tur-*
chia, ubi à Græcis & Armenis netur.
I. 12. *Zorzania*. I. 14.

SERPENTES. Magni in regno
Murfil. III. 29. multò maximi in *Ca-*
njam. Horum caro, edulis; fel, me-
dicum. II. 40.

SERVI, emptitii, mulierum man-
cipia. II. 41.

* SESAMUM. v. *Sosima*.

SIANFU. Metropolis regni *Na-*
vigui. Jus dicit XII. civitatibus. toto
triennio armis Chani restitit. tandem
victa machinis, quas Veneti parave-
rant. aquis cincta, nonnisi ab aquilo-
ne adeunda. Belli tempore Naves tu-
tò emittebat & recipiebat. II. 54. 58.

SICCATA in usum cibi: *Cucur-*
bite. I. 30. *Pepones*. ibid. *Pisces*. III.
37. 46.

SIGILLUM imperiale Cublæ, ne-
poti ejus commune. II. 19.

SIMIIS abundat *Basman*. III. 15.
Comari. III. 32. *Basmanenses* magnæ
& parvæ. hominibus simillimæ. captæ
depilantur, condiuntur, exiccantur,
proque homuncionibus venduntur.
III. 15. Sunt & *Comarienses* homini-
bus propè similes. III. 32.

SINCELINÆ aves. I. 22.

SINCHINTINGUI. Provincia,
Cublæ subjecta. II. 5.

SINDACUI. Civitas *Tenduchæ*,
clara armorum fabris. Distat *Giani-*
ganioro dictis tribus. I. 64.

SINDINFU. Provincia, regno
Mangi confinis. Metropolis ejus-
dem nominis. Ambitus XX. milliar.
Olim sub Rege proprio. Ejus tres
filii urbem *muris* diviserant. Post
Chano subjecta. Secatur flumine
Quiansu. II. 35.

SINDON paratur in urbe *Cacau-*
su. II. 50. *Geogui*. II. 28. propè *Sin-*
dinfu. II. 35.

INDEX PRIMUS

SINGUI. A. Civitas. inter *Cathai* & *Cerguth*. Chano subiecta. Incolæ *Nestoriani*, *Mohammedani*, *Idololatra*. Boves Elephantis ferè pares. Circurati etiam, aratroque admoventur soliti. I. 62. v. *Cathai*. B. alia, distat urbe *Sianfu* mill. XV. haud magna Abundat *Navibus* ad fluvium *Quiam*. c. Civitas regni *Mangin*. Ambitus, mill. LX. populosissima, sed haud bellicosa. Abundat *artificibus*, *Mercatoribus*, *Medicis*, *Philosophis*. Ornata pontibus altissimis, circiter sex mille. Montes vicini *Reubarbarum* & *Zingiber* copiosè ferunt. Incolæ pannos ex serico vulgò faciunt, & serico vestiuntur.

SINGUIMATU. Civitas, ad meridiem civitatis *Tadinsu*. ad meridiem alluitur fluvio, arte diviso. Subiecta *Chano*. Incolæ *Idololatra*. II. 51.

SINUGLU. Metropolis provincie *Gingui*, sita ad fluvium. II. 49.

SIROCHUS, ventinomen. II. 60. III. 10. & *passim*.

SMARAGDIS abundat *Maabar*. III. 23.

SOCHAM. regnum Persie. I. 19.

SOGATU. Cublæ Dux bellicus, III. 9.

SOLARIUM, operimentum navis. III. 1. vid. II. 59.

SOLDADIO. Civitas Armenie, portu nobilis. I. 1.

SONDUR. MS. *Gendur*. Insula, distat *Java* mill. 1000. III. 11.

SOPURGAM. Civitas, abundat *peponibus*, quos siccant. *Venationibus*. Regio, cui adjacet, soli feracissimi, sed aquis ferè destituta & aridissima, multarum tamen civitatum. I. 30.

SOSIMA. MS. *Sosimam*. I. 34. III. 22, 45.

SPATA. II. 67.

SPECULA Chalybea. I. 26.

SPICO, MS. *Spica*, abundat *Bangala*. II. 45. *Java*. III. 10.

* **SPODIUM**, v. *Espondium*.

SPORTA, c. g. *Piperis*, &c. III. 1.

STIGMATA Judæorum Abascianorum per utramque malam. III. 43.

STRATAGEMATA. Bellica. circa *Elephantes* hostis dissipandos. II. 42. circa *Naves* præceptas. III. 4. 5. *vexilla* hostis. *ib.* *vias* tenebricolas. III. 49.

STRUTHIONES, asinis haud minores. III. 45.

SUCHUR. Regionis & Urbis nomen. Abest à *Chinchintalas* diatris decem orientem versus. Via inhabitata. Incolæ *Mohammedani*, pauci Christiani. Chano subiecti. Abundat *Reubarbaro*. I. 48. pars *Tanguthæ*. MS. I. 50.

SUES spinosi in *Scaßem*. I. 33.

SULTANUS. *Adenis*. III. 46. *Babylonicus*. *ib.* ille hujus ope *Aconam* cepit. III. 46.

SUSIS. v. *Baldacum*.

T.

TABULA. *Aurea* à Chanis dari solita.

solitæ, I. 4, 9. *Privilegiata*, earumq; sculpturæ, II. 7.

TAGUTH, I. 45. leg. *TANGUTH*.

TAICAM, regnum, ad Barrapeliotē *Balachi*; & ad Notolibycum urbis *Scasem*. Distat *Balacho* duabus; *Scasemâ* tribus diætiis. Abundat frumento, vino. Incolæ *Bibones*, *Mohammedani*. I. 32.

TAINFU, regnum. Distat Civitate *Geogui* diætiis X. cultissimū. abundat vineis & vino. II. 29.

TAMPINGUI. Civitas, distat urbe *Quinsai* diætiâ unâ. *Sirochum* versus. Regio opidō, quasi una urbs esset, habitata. Satis ibi victualium. Copia item arundinum ingentium. II. 66.

TANA, MS. *Caria*. Regnum Indię majoris. Situm ad Occidentem *Gozurathæ*. Lingua peculiaris. Rex proprius. III. 36.

TANDINFU. Civitas, olim sub Rege proprio. Pōst Chano subiecta. Jus dicit civitatibus XL. (vel XI. MS.) II. 51. (abundat serico MS. ib.)

TANGUTH. *Taguth*. I. 45. *Cer-guth*. I. 62. Provincia, magna. Itā passim. Ejus Civitates: *Campition*. I. 49. *Ezina*. I. 50. *Sachion*. I. 45. Provincia: *Camul*. 46. *Chinchintalas*. I. 50. *Suchur*. I. 50. Ingressus ejus, *Sachion*. I. 45. ultra desertum (*Lop*.) ibid.

TAROCORAM. *Carocorum*, I. 61. Civitas. ad Aquilonem. ultra desertum, *Gingischanidarum* patria. I. 51.

TARTARORUM. *Arma*, ex corio bubalorum, &c. sagittæ frequentissimæ, clava & gladii minores. I. 56. *Bellicositas*. I. 59. non violent, quæ ad defunctos spectant. II. 44. *Cibi*. grossiores, præcipuè caro, caseus, lac. Comedunt etiam immunda animalia, canes, equos; reptilia, nescio quæ. Bibunt lac equinum, sed præparatum, *Chuinis* dictum. I. 57. *Domuncula* portatiles. I. 55. *Exercitus*. I. 43. *Judicia*. I. 60. *Laboriositas*. I. 59. *Mores*. I. 55. *Mulieres* viris fidelissimæ. I. 55. *NUMEN*, *Natigai*. v. *Index Glossar*. Hoc uxorem liberosque habet. Idoli os pransuri pinguedine carnis coctæ perungunt. Partem etiam cibi publicè exponunt numini suo. I. 58. *REGES*. (1.) *Chinchis*. (2.) *Cui*. (3.) *Barchim*. (4.) *Allau* (5.) *Mongu*. (6.) *Cublai*, qui auctoris ætate rerum potiebatur. I. 54. *VESTITUS*. Ditionum quidem *sericum* & *aureum*. *Pelles vulpium*, *Armelinorum*, *Zebellina*. I. 56. *Tartari Hyperborei*, &c. *Idololatæ*. *Numen*, *Natigai*. carent frumento. Vivunt lacte, carnibus, abundant equis, camelis, bubus, ovibus, ursis maximis, vulpibus v&grandibus, onagris, *Zebellinis*, (varris. rattis *Pharaonis*. MS.) quomodo regionem tenebrarum diripiant. III. 47. seq.

TAURISIUM. Urbs nobilissima. Optimi situs. Emperatū celeberrimum. *Gemma* imprimis & *pannorum* ex auro ac serico. Cives *Mohammedani*.

INDEX PRIMUS

hammedani. Quidam etiam *Jacobi-
tae* & *Nestoriani*. *Hortis* circumdata,
l. 17. *Ibi mons*, miraculo translatus.
l. 18.

TEBETH. Provincia. patet dia-
tis XX. devastata à Chano. abundat *a-
rundinibus* admodum ingentibus,
cinnamomo, *corallio*, *feris*, *musco*,
&c. Incolæ *Idololatrae*. Prostituunt
filias peregrinis. *Lingua* & *moneta*
peculiaris. regna octo. terra montuo-
sa. *fluvii* quidam aurum vehunt. ll.
36, 37.

TECTUM planè aureum palatii
Regis *Zipangri*. ll. 2.

TELONIA. *Sindinfuense*. ll. 35.
Zartense. ll. 70.

TEMON pro clavo. MS. ll. 1.

TEMUR. Nepos Cublæ ex pri-
mogenito ejus *Cbinchis*. Patre defun-
cto ayo successurus erat. ll. 8. Scor-
sim aulam suam habebat, sigillumque
imperiale. ll. 9. v. *Esentemur*.

TENDUCH. v. *Teuduch*.

TENEBRARUM regio. in ex-
tremo Septentrione, ubi nec nox te-
nebrascit, nec dies illucescit. Incolæ
sine Rege, pulcri, corpulenti, sed pal-
lidi. Abundat *ermelinis*, *herculinis*,
varris, *vulpibus*. ll. 49.

TEUDUCH. MS. *Tenduch*. ad
orientem *Egrigaja*. vicina regionibus
Gog & Magog. Olim *Presbytero Jo-
hanni*; dein *Chano* subiecta. sub quo
Rex est de progenie *Presbyteri Jo-
hannis*. Incolæ *Idololatrae*, *acham-
medani*: sed plerique *Christiani*. Ea

maximè gens, quæ *Argon* dicitur. No-
bilitata lapide *Lazuli*, pannis *Zambi-
lotis*. Civitas ejus *Sindacui*. l. 64.

TESTES esse nequeunt (1.) *vinis*
potiores, & (2.) qui *mari* vehuntur.
ll. 25.

THEOBALDUS, Comes de Placen-
tiâ. Legatus Pontificius *Anconæ*. l. 5.
Papa defuncto Cublæ per literas re-
spondet. l. 6. Papa renunciatur ipse, &
Gregorii nomen assumit. *ib.*

THERMÆ. *Arzingana*. l. 13. inter
Crerman & *Cormos*. l. 24.

THOLOMAN. Provincia. ad orien-
tem provinciæ *Amu*. Quà distat dia-
tis octo. subiecta *Chano*. *Lingua* pe-
culiaris. Incolæ *idololatrae*. *formosi*,
sed bruni coloris, bellicosi. defuncti
comburantur. absconditis diligentis-
simè ossibus. Regio ipsa populosa,
cultissima. Abundat auro. *Moneta*,
auri glebæ *marinæ*. ll. 48.

THOMAS, Apostolus. Docuit in
Adene, occisus in *Malabare*. ll. 43.
& quidem in regno *Var*, ibiq; sepul-
tus. in civitate quadam parva. Ibi
Christiani & *Samaceni* multi, qui cor-
pus *S. Thomæ* venerantur. Hunc *Avan-
rijam* vocant, hoc est, virum sanctum.
Eò pauci veniunt mercatorum. visi-
tatur tamen à quibusdam *Christianis*.
Hi aliquid terræ reportare solent, quæ
sanguinem Apostoli biberat, potuque
dilutam infirmis propinare. De his &
miraculo circa eadem *S. Thomæ* vid.
ll. 24.

TIGRIS,

TIGRIS, Fluvius. v. *Baldach*.
THURE albo & optimo abundat
Efcier. Quomodo ex arbore elicia-
tur. III. 46.

TIMOCHAIM, regnum Persiæ.
I. 19. vicinum deserto *Cobinensi*. ibi
Alexander M. Darium vicisse dicitur.
Mulieres pulcherrimæ. Incolæ *Mohammedani*. ibi arbor sicca, de quâ
supra. I. 27.

TINGUL. Civitas *Mangi*. Distat
civitate Chain diætâ unâ. haud magna.
sed abundans victualibus, navibus.
vicina *Oceano*. II. 57.

TOMAMUS. v. *Glossar*.

TOPASIIS abundat *Seilam*. III. 22.

*TORQUATUS, rex *Maabar*.
III. 23.

TOSCOAR. v. *Gloss*.

TRIBUTARII: A. Chani. vid.
Cubla. B. Tartarorum. *Armenia* ma-
jor. I. 13. minor. MS. I. 1. *Zorzania*.
I. 14. C. Nepotis magni Chani: *Car-
sham*. I. 40. *Cotam*. I. 41. *Samar-
cha*. I. 39. D. Unchami, *Gingischā-
nidæ*. Sed olim. I. 51.

TRIBUTUM. A. pendebatur 1.
elephantis à Rege *Ciamba*. III. 9. 2.
feris sylvestribus à *Basmanensibus*.
III. 15. 3. *gemmis* Balasciis à Rege *Ba-
lascia*. I. 34. B. remissum (1.) curso-
ribus. II. 23. (2.) qui annonæ caritate
premebantur. II. 24.

TRITICO abundat *Achalech-
mangi*. II. 34. *Balascia*. I. 34. *Cara-
jam*. II. 39. regio, quæ est inter *Cor-*

mos & *Crerman*. I. 24. *Persia*. I. 19.
caret *Fansur*. III. 19. *Samara*. III. 16.

TUCIA paratur *Cobina*. Quo-
modo, v. I. 26.

TURCHIA regi cuidam Tartari-
co parebat. Incolæ *Mohammedani*.
pecoribus operam dant. *Græci* verò &
Armeni (qui terram illam inhabitant)
serico. *Lingua* peculiaris. I. 12. Ma-
gna Turchia complectitur *Cascar*,
Carcham, *Cotam*, *Peim* & *Ciartiam*,
usque ad civitatem *Lop*. I. 43.

TURCHICI *Lapides*. *Turchiff*.
Inveniuntur ad civitatem *Crerman*.
I. 21. & in provincia *Caniclu*. II. 38.

TURONENSIS libra, I. 19. II. 21.

TUNNI, III. 46.

V.

VAR. MS. *Vaar*. Regnum *Maabaricum*. abundat margaritis &
margaritarum piscatoribus. Incolæ
Idololatrae. quidam & bovem ado-
rant. III. 24. 28. virgines consecrant,
sed sine voto. III. 24. Nigri. Nigredi-
ne valdè delectantur. III. 28. Ibi *Tho-
mas* Apostolus occisus & sepultus.
III. 24. 26. Defunctis regibus, mari-
tis, seipfos comburunt milites & ux-
ores. Condemnatorum summa gratia,
si liceat seipsum in honorem idoli in-
terficere. III. 24. non nisi in terrâ se-
dent, & quare. III. 24. bruta, non ipsi,
sed per alios *maclant*. Bis de die mu-
lieres se lavant. *Homicidia* & *furta*
strictè puniuntur. *Vinum* bibens in-
famis

INDEX PRIMUS

famis est, & à testimonio dicendo rejicitur. Sed & qui mari vehitur, quare? III. 25. carent equis indigenis. Exoticis aer infestus. carent & blado. abundant *rifo. pluvia* rara. III. 26.

VARRI. III. 47, 48, 49, 50.

VATES, *Cubla*. II. 20.

VECTIGALIA. ad urbem *Sindinfu*. II. 35. propè iniqua, ad *Zarten*. II. 70.

VENATIONES, in terris: *Achalechmangi*. II. 34. *Arcladam*. II. 41. *Armenia* min. I. 11. *Balach*. I. 31. *Balascia*. I. 34. *Belor*. I. 37. *Bargu*. I. 61. circa *Cambalu* & in ditione *Cubla*. II. 16, 17, 18, 19. v. II. 32. *Cangigu*. II. 46. *Chain*. II. 56. *Chunchi*. II. 33. ad *Cianiganorum*. I. 64. inter *Crerman* & *Jasdi*. I. 20. *Fugui*. II. 67. *Quinquinasu*. II. 32. propè *Sopurgam*. I. 30. in *Tartaria*. I. 55, 59. *Teherb*. II. 36. *Tenduch*. I. 64. *Vocam*. I. 37.

VENATICOS canes aut aves nemini licet alere. Unde ferarum multitudo & parvus ab hominibus metus. II. 20. Venatici: *accipitres*. *falcones*. *leones*. *canes*, vid. suis locis.

VENETIÆ. I. 1. II. 64.

VENETUS grossus. v. *grossus*.

VENTUS *urens*. & quomodo *Cormoseni* vim ejus effugiant. I. 23. *Venti oppositi*, quorum alter totum æstatem, alter totam hyemem spirat. III. 8.

VERVECES nulli circa *Gengui*. II. 66. sine *auribus*. III. 46.

VESCUNTUR carne *crudâ*, sed *præparatâ*, *Carajamenses*. II. 39. car-

nibus *serpentum*. II. 40. carnibus hominum. I. 65. III. 14, 16, 21. sed non agrotorum. II. 67. extraneorum. III. 7. carne, lacte, *Tartari Hyperborei*. III. 47. prætereaque *rifo*, *Abasciani*. III. 45. *Anganiani*. III. 21. *Bangalenses*. II. 45. *Cangigu*. II. 46. *Murfuli*. III. 29. prætereaque *piscibus*. III. 37. aut *daetylis*, *Zanzibar*. III. 41. immun-dis, *Tartari*. I. 57. III. 14. lacte siccat-o, iidem. I. 59. vescuntur & equi, bo-ves, oves, cameli *piscibus*. III. 46. Bi-bunt autem *sanguinem equorum*. MS. I. 59. lac equarum albarum. I. 65.

VESPERTILIONES, grandes ut austeres, in regno *Var*. III. 26.

VESTIUNTUR *bucurmo*, vel cannabeo rudi, *Tebetenses*. MS. II. 37. *corio*, *Balasciani*. I. 34. pannis ex corticibus arborum. II. 49. *pellibus*, vid. *PELLIBUS*. *Serico* & auro *Tartari* ditiores. I. 56. cives *Singui*. II. 63.

VEXILLUM *Najami* cruce Christi insignitum. II. 4. *Zipangriorum*. III. 5.

UGUI. Civitas. II. 66.

VIA publica lapidibus strata. inter *Conigangui* & *Panchi*. spatio diatæ. II. 56.

VICTUALIUM copia in terris: *Cingingui*. II. 62. *Fugui*. II. 67. 69. *Murfuli*. III. 29. *Panchi*. II. 56. *Tam-pingui*. II. 66. *Tingui*. II. 57.

VINÆ inter fluvium *Pulifach-niz* & urbem *Geogui*. II. 28. in regno *Tanifu*. II. 29.

VINUM.

VINUM. vino abundant regna *Cassar.* I. 38. *Coram.* I. 41. *Persia.* I. 19. *Taicam.* I. 32. Vino carent terræ *Bargu.* I. 61. *Cangigu.* II. 46. *Caniclu.* II. 38. *Catbay.* II. 29. *Efcier.* III. 46. *Samara.* III. 16. *Zanzibar.* III. 41. Vinum coctum, *Taicam.* I. 32. Vinum ex riso ac aromatibus confectum, v. *Potus.* Vino somnoque sepulti *Alani* caduntur, II. 62. Vini Fontes *Cubla* convivante, II. 13. Vini usus interdictus in regno *Var.* III. 25.

VIRGINES. consecratae idolis, III. 24. prostitute, antequam nubant, II. 36, 38.

VITÆ futuræ spem habent etiam *Mangini.* II. 64. *Sachionci.* I. 45. *Gingifchanida.* I. 54, 58. incolæ *Var.* III. 24.

UNCHAM. Rex quidam magnus, I. 51. vulgò *Presbyter Johannes*, *Gingifchani* Dominus. Hic ejus filiam ambiens, repulsam fert. Ita Uncham bello vexat, superatque, I. 52, 53. Ejus posterius abinde filias suas *Gingifchanidis* faciliè elocant, I. 64.

UNCHIAM. Metropolis provincie *Arcladam.* II. 41.

UNGRAC. natio quædam Tartarica. cujus fœminæ formosissimæ. Quare ex iis *Cubla* concubinas legerat, II. 8.

UNICORNES reperti in *Basman.* III. 15. ubi planè describitur. *Lambri.* III. 18. *Mien.* II. 43.

UNIONES. v. *Margarite.* rubicundi & grandes, in *Zipangri.* III. 1.

UNQVEN. Civitas *Mangi.* Distat urbe *Quelinsu* mill. XV. abundat *saccharo.* II. 68.

VOCAM. regio. distans *Balasciâ* dixtis quatuor. ad *Barrapeliotem.* subjecta regi *Balascia.* longa lataque dixtis tribus. Incolæ bellatores, *Mohammedani*, venatores. Lingua peculiaris, I. 37.

VOCIAM. A. Civitas Tartarica, II. 41, 42. B. Regnum dicitur & **BOTIAM.** II. 42.

URINATORES, in *Var.* regni *Maabar,* III. 23.

URSA major & minor, alias *currus magnus.* III. 16.

URSIS abundat *Boeach.* III. II. vicinia *Cambalu.* II. 16, 17. *Caniclu.* II. 38. *Chunchi.* II. 33. maximis *Tartaria* Hyperborea, III. 47.

VULPES. circa *Cambalu.* II. 17. nigre & magnæ in *Tartaria* Hyperborea, III. 47. *Glaciali* 48. v. & 49.

UXORES. prostitute hospitibus, I. 46. II. 38. plures Tartarorum. Quot scil. quisque alere potest. Sed una est primaria, I. 55. triginta unius viri, I. 49. circiter trecentæ regis *Cangigu.* II. 46. quingentæ regis *Maabarici.* III. 23. quamplurimæ alias, regis *Ciamba.* III. 9. *Cubla* quatuor, II. 8. Primaria, REGINA MAJOR dicta, II. 13. Ejus filius primogenitus, successor, II. 8. Convivante Imperatore uxores cum ad hilaria introductæ, II. 13. liberè repudiatæ, I. 49. *Tartarorum.*

INDEX PRIMUS

fidissimæ. I. 49. ut & *Teberbensium*.
II. 37. adulteria impune admissa. II. 39.
Monachi Tartarici polygami. I. 66.
Consanguineæ nuptæ. etiam in tertio
gradu. Novercæ. fratriæ. In *Coilum* &
per totam Indiam. III. 31. v. *Consue-*
tudines. I. 6.

W.

WILHELMUS, Tripolitanus, co-
mes Paulinorum.

Y.

YANGNI. Civitas *Mangi*. Distat
urbe *Tingui* diætâ unâ. Jus dicit
civitatis xxvii. ibi aliquandiu præ-
fectum egit autor. II. 57.

YDIFA, mons *Tenducha*. I. 64.

Z.

ZANZIBAR. Insula. ambitus II cIo.
mill. *Lingua* peculiaris. Rex pro-
prius. Incolæ idololatæ. deformis
staturæ. nigri. nudi. vivunt lacte, car-
ne, riso, daçtylis, bellicosi. carent vi-
no, equis. Potus ex riso, saccharo, &c.
abundat ambro, ebore, grassis, leoni-
bus, (leontis MS.) leopardis. III. 41.

ZARTEN. MS. *Zeyten*. III. 8. Em-
porium orbis celeberrimum. Distat
urbe *Fugui* diætis quinque. Frequen-
tatur navibus Indicis. portus optimus.
III. 3. Eò *piper*, aliaque ex Indiâ de-
feruntur. indeque *Alexandriam*, in-
de porrò. *Vestigal* immensum est.
III. 70.

ZEBELLINIS vestiuntur Tartari

ditiores. I. 56. iis tentoria Chanica
obducta. II. 20. Dicuntur & *Gebelli-*
ne in MS. *Zobelina*. III. 47. *Zam-*
bellina. III. 50.

ZERAZI. regnum Persiæ. I. 19.

ZINGIBERE abundat *Achalech-*
mangi. II. 34. *Bangala*. II. 45. ad *Ca-*
romoram fluvium. II. 31. *Caniclu*. II.
38. *Eli*. III. 33. *Fugui*. II. 67. *Gozu-*
ratb. III. 35. *Melibar*. III. 34. *Que-*
linfu. II. 68. *Singui*. II. 63. Zingibe-
ris libræ LXXX. pro nummo Vene-
to. II. 63, 67.

ZIPANGRI. MS. *Zipangu*. Insula.
Quare à paucis adeatur. amplissima.
Distat littoribus *Mangi* XVM. abun-
dat auro, gemmis, anionibus ruben-
tibus. Incolæ sub uno Rege. albi. III. 2.
idololatra. crudelissimi. III. 7. Rex
absolutus. non facillè permittit, ut au-
rum regione efferatur. III. 2. ejus *pa-*
latium laminis aureis tectum. Sic &
conclavium parietes. III. 2. Bello pe-
titur à *Cubli* gemino exercitu. III. 3.
Tartaros insulâ exigit. III. 6.

ZORZANIA. Provincia. aditu diffi-
cilis. ad orientem maximè. Sita inter
mare montesq. I. 4. ad occidentem
Armenię majoris. I. 13. vel ad *Aqui-*
lonem MS. fertilis. abundat serico.
Incolæ Chano tributarii. Sagittarii.
Græca religionis. bellicosi, pulcræ
formæ. I. 14. de lacu *Chelucelam*,
vid. supra.

INDEX

INDEX SECUNDUS CHRONOGRAPHICUS.

INDEX SECUNDUS
CHRONOGRAPHICUS,
Qui ANNOS & cujuslibet anni NOTABILIA
(quæ quidem Autor designavit)
continet.

ANNO ergò CHRISTI:

1187.	<i>Gingifchan</i> Rex electus est. I. 52.				<i>conam</i> redeunt mense A- prili, I. 4.
1200.	Capta est <i>Acon</i> à Sultano Ba- bylonico. III. 46.	codē.			<i>Marcus</i> septendecim annorū erat, I. 6.
1250.	<i>Baldachum</i> capitur ab <i>Allauo</i> . I. 16.	1277.			Miraculum circa templum <i>D</i> <i>Thoma</i> Maabaricū, III. 27.
1252.	<i>Paulini</i> fratres primū <i>Con-</i> <i>stantinopolim</i> tendunt, MS. I. 1. Editio <i>Basileensis</i> po- nit annum 1269.	1278.			Episcopus <i>Abascianus</i> violen- ter circumcissus. III. 44. MS. ponit annum 1288.
1256.	<i>Cubla</i> incipit regnare. II. 1.	1282.			Bellum <i>Mienicum</i> . I. 42.
1262.	<i>Allau Alaodinum</i> excindit. I. 29.	1286.			<i>Najam</i> <i>Cublam</i> bello laceffit, II. 2.
codē.	<i>Allau</i> legatum mittit ad <i>Cub-</i> <i>lam</i> , I. 2.	1288.			<i>Marsarcis</i> , Nestorianus præ- sulatum à Chano obtinet. II. 61.
1268.	<i>Cubla Mangiū</i> occupat. I. 54.	1289.			<i>Cubla</i> insulam <i>Zipangri</i> oc- cupare tentat, III. 6. MS. ponit annum 1269.
codē.	<i>Cubla</i> regem <i>Ciamba</i> bello vexat. III. 9.	1295.			Veneti in patriā redeunt. I. 10.
1272.	Veneti fratres <i>Galzam</i> & <i>An-</i>				

INDEX TERTIUS
ITINERARIUS,

Ubi *LOCA* recensentur, quæ auctor pertransiit, & Distan-
stantiæ Locorum, quas ipse annotavit.

Diatæ.	Mill.	LIBER PRIMUS.	Caput.	Diatæ.	Mill.	LIBER PRIMUS.	Caput.
		<i>Iter primum.</i>				<i>Bosphorus.</i>	
		Venetiæ.				Constantinopolis.	
		Mare Mediterraneum.		D d 3		Pon-	

INDEX TERTIUS

Diatz.	Mill.	LIBER PRIMUS.	Caput.	Diatz.	Mill.	LIBER PRIMUS.	Caput.
		Pontus Euxinus.				Sopurgam	
		Soldadio, <i>Urbs Armen.</i>				Balac.	
		Barka, <i>regnum.</i>				Taicam	32.
		Guthaca, <i>Urbs.</i>				Scaffem	ib.
		Trans Tigridem,		3.		Balascia	33.
		per desertum.		10.		Bascia	35.
17.		Bochara, <i>Urbs.</i>	1.	7.		Chefimur	36.
		ad Cublam Regem,	2.			India	37.
		<i>Reditus.</i>				*Balascia;	
		Galza, <i>Urbs Armen.</i>	4.	2.		flumen quoddam	37.
		Ancona	5.	2.		Vocam	ib.
		Venetix		3.		Mons quidam altissi-	
		Ancona	6.			mus	ib.
		<i>Iter secundum.</i>		12.		Lonigritudo planitiei	
		Venetix	6.			<i>Pamer dictæ</i>	ib.
		Galcia <i>Armen.</i>	6.			Belor	ib.
		Clemenifu <i>Tartar.</i>	6.			*Samarcha.	
		<i>Reditus.</i>		5.		Carcham	40.
		Jana Insula,				Peim	42.
		Mare Indicum.				Lop	44.
		Argonis <i>aula.</i>				Desertum	ib.
		Constantinopolis.				Sachion	45.
		Venetix	6.			Camul	46.
		<i>Distantia locorum.</i>				Chinchintalas	47.
		*Jasdi.		10.		Suchur	48.
7.		Crerman,	20.			Campition.	
7.2.		Camandu	21.	12.		Ezina	50.
5.	20.	<i>iterumq;</i>				Desertum	51.
2.		Formosa	23.			Tarocoram.	ib.
		*Crerman.				*Carocoruma	61.
7.		Cobina	25.			Bargu.	
8.		<i>Per desertum Timo-</i>				Oceanus.	
		chaim	27.			*Campition	62.
		Desertum 50. vel 60.		5.		Cerguth,	
		milliarium	30.				Singui.

29

ITINERARIUS.

Diatē.	Mill.	LIB. SECUNDUS.	Caput.	Diatē.	Mill.	LIB. SECUNDUS.	Caput.
		Singui.		5.		Ciangli	ib.
		Cathay.		6.		Tadinfu	51.
5.		Egrigaja	63.	3.		Singuimatu	ib.
		Teuduch	64.	12.		Caromoram	52.
		Gog & Magog	ib.			Mangi	ib.
		Sindacui	ib.			Conigangui	55.
		Gianiganiorum.	ib.	1.		Panchi	56.
3.		Giandu	65.	1.		Cham	ib.
		LIBER SECUNDUS.		1.		Tingui	ib.
		Cambalu.		1.		*Yangni	57.
10.		Pulifachniz	27.			Sianfu	59.
30.		Geogui	28.	15.		Singui	58.
10.		Tainfu	ib.			Caigui	60.
7.		Pianfu	29.			Cingianfu	61.
2.		Chincui	30.	3.		Cingingui	62.
	20.	Caromoram	31.			*SINGUI.	
8.		Quenquinifu	32.	5.		Quinfai	64.
3.		Chunchi	33.	1.		Tampingui	66.
		Achalechmangi	34.			<i>Vulturū versu.</i>	
		Sindinfu	35.	3.		Gengui. codem.	ib.
5.		Tebeth	36.	4.		Ciangia	67.
20.		alia pars Tebethæ	37.	3.		Cugui	ib.
		Caniclu	38.	6.		Quelinfu	68.
		Brins	39.		15.	Unquem	ib.
10.		Carajam	40.		15.	Fugui	69.
5.		Arcladam	41.	5.		Zarten	70.
15.		Mien	44.			<i>Littus maris.</i>	
		Bangala	45.			LIBER TERTIUS.	
		Cangigu	46.	1500.		Zipangri	III. 1.
		Amu	47.			* ZARTEN.	
8.		Tholoman	48.	150.		Ciamba. <i>Africum ver-</i>	
12.		Sinuglu	49.			<i>su.</i>	9.
4.		Cacaufu	50.	1500.		Java major. <i>Meridiem</i>	
3.		Canglu	ib.			<i>versu.</i>	10.
						Son-	

INDEX QVARTUS GLOSSARIUS.

Diata.	Mill.	Caput.	Diata.	Mill.	LIB. TERTIUS.	Caput.
700.	Sondur & Condur, <i>In-</i>		500.	Insulæ MASC:& FEMI-		
	<i>sula.</i>	II.		NINA.		37.
500.	Boeach.	II.	500.	Scoyra, <i>Ins. versus me-</i>		
500.	Petan			<i>ridiem.</i>		38.
100.	Java minor	13.	1000.	Madaigascar <i>versus me-</i>		
150.	Necuram & Anganiam,			<i>ridiem.</i>		
	Insulæ.	20.		* Maabar.		
1000.	Seilam	22.	20.	Madaigascar	III.	39.
60.	Maabar	23.		Zanzibar		41.
1000.	Murfuli	29.		Abascia		43.
	Laë, <i>versus occasum.</i>	30.		Aden		46.
1500.	Coilum	31.		Tartaria Hyperb.		47.
	* Comari India.			Glacialis regio		48.
300.	Eli, <i>versus occasum.</i>	33.		Tenebrarū regio		49.
	Melibar, <i>versus occa-</i>			Rutheni.		50.
	<i>sum.</i>	34.		Hic add. <i>Longitudines pro-</i>		
	* Refmacoram.			<i>vinciarum, quas Autor</i>		
				<i>pasfim meminit.</i>		

INDEX QUARTUS GLOSSARIUS,

Estque VOCUM EXOTICARUM, quas Autor ipse
interpretatus est.

AVARIJAM. sanctum virum. III. 27. (II. 54.)
BALANCHINSAN. Lumina centū oculorum.
BARGELACH. Herodiorum species. MS. I. 61.
BULARGUCI. Custos avium. II. 19.
CALIPHUS. Præstus magnus Savacenorū. I. 16.
CAMBALU. Civitas Domini. II. 10.
CANICI. canum magnorū præfecti. MS. II. 18.
CARAONES. prædones quidam. I. 22.
CHAM. Magnus Rex Regum. I. 2. & Dominus
Dominantium. MS. II. 1.
CHELLA. Serici species. MS. I. 14.
CHUINIS. Lac equinum præparatum. I. 57.
FIENG. Officiales majoris curiæ Kaam. MS.
II. 22.

FU. Terminatio plurimū locorum, ut Canfu, Cianfu,
Cingianfu, Pianfu, Quelinfu, Quianfu, Quen-
quinifu, Sanifu, Sianfu, Sindinfu, Tainfu,

Reliquarum Barbaricarum vocum, quas interpretes adhibuerunt, Elenchum subnectere ac exami-
nare operæ non visum est pretium. Tales verò sunt: Andanicum, Asafini, Anstares, Burelia,

Cooputa. MS. III. 1. localia, &c.

S. D. G.

Tandinfu.

GADDERI. Animal muschi. II. 37, 38.

GUL. Terminatio plurimū locorū, ut: Caigui, Cin-
gingui, Conigangui, Corgangui, Cugui, Fi-
gui, Fugui, Gengui, Geogui, Gingui, Navi-
gui, Sinchintingui, Singui, Tampingui.

JANLL. Mansiones equorum.

LHG & MUNGIG. Gog & Magog.

NATIGAI. Deus terræ. I. 58. III. 47. v. Tartari,

PAGLOLA. auri species. II. 38, 40.

QUASITAM. Fideles Domini milites. II. 12.

QUINSAL. Civitas coeli. II. 63.

RONDES. Animantium species. MS. II. 20.

SINCELINÆ. Avium species. I. 22.

SINGUL. Civitas terræ. II. 63.

TOMAMUS. decies mille. MS. II. 64.

TOSCOAR. Custodes. II. 19.

HAITHONI ARMENI
HISTORIA ORI-
ENTALIS:

Qvæ eadem & DE TARTARIS
inscribitur.

ANNO
cId. Idc. LXXI.

HALL & CO. NEW YORK

HISTORIA OR-
ENTIS

QVE CATHOLICIS DE TARTARIIS
INCLINANT

ANNO
1791. LXXI.

NICOLAI SALCONI

De HAITHONO ARMENO Testimonium, quod
ille versioni suæ Latinæ Præfationis loco
præmisit.

HÆ sunt historia partium Orientis, à religioso Vi-
ro, Fratre Haythono, Domino Curchi, consan-
guineo Regis Armenia, compilata. Quas ego
Nicolaus Salconi ex mandato summi Pontificis, Do-
mini Clementis Papæ quinti, in civitate Pictavensi
primò scripsi in Gallico idiomate, sicut idem Frater
Haythonus mihi ore dictabat, absq; nota, sine aliquo
exemplari. Et de Gallico transtuli in Latinum, An-
no M.CCC.VII, mense Augusto.

Ejusdem

De hoc labore suo ad CLEMENTEM V.
Pontificem Rom. Epistola.

Clementissimo Patri ac Domino, Domino Cle-
menti, Pont. Max. Nicolaus Salconi se humiliter
commendat. Coram vobis, Clementissime Pa-
ter, palam fateor, me non esse scientia competentis ad
consulendum tanto negotio, sicut esse dignoscitur Pas-
sagium terra sanctæ. Veruntamen ne pœnam filii in-
obedientis incurram, parere me oportet sanctitatis

vestra iussionibus & mandatis, quibus contraire non licet alicui Christiano. Juxta ergo meam parvam cognitionem fideliter & devotè ea quæ sentio referabo. Nam suppliciter deprecor in super & exoro, ut V.S.P. suscipiat benignè ea, quæ devotio nostra scribit super passagio terræ sanctæ, & in superfluis & omissis limam suæ correctionis apponat. Non enim habuissem audaciam consulendi super tam arduo negotio, nisi de mandato V.S. processisset. Quæ postquam ascendit solium pastorale provisione divina, toto mentis affectu assiduè studuit procurare, qualiter illa sancta civitas Hierosolymitana, Christi cruore respersa, de servitute infidelium eripi valeat, & reduci ad pristinam libertatem: & ob hanc causam reges & principes Christianos in statu pacifico reformatos per gratiam Jesu Christi ad suum concilium revocavit, ut super his consilium fiat præcipuè, & adhortatio pro subsidio terræ sanctæ. Cumq; multis indiciis & veris demonstrationibus ostendatur, quod omnipotens & misericors Deus velit terram sanctam ab infidelium potentia S.P.V. temporibus liberare, ideo suppliciter exoramus, quatenus longitudinem dierum feliciam illam repleat, qui potens est Deus in secula seculorum, Amen.

HAITHONI ARMENI HISTORIA ORIENTALIS

CAPUT I.

De regno Cathay.

Regnum Cathay est maximum, quod in orbe valeat inveniri, & est repletum gentibus & divitiis infinitis, & in oceani litore habet situm. Tot etiam sunt ibidem maris insulæ, quod numerus nullatenus potest sciri. Nam nullus penitus invenitur, qui omnes illas insulas asserat se vidisse. Illæ verò, quæ calcari possunt, reperiuntur innumerabilibus abundare divitiis & thesauris. Et illud ferè, quod in illis partibus carius emittitur & habetur, est oleum olivarum: & reges & magnates illud quasi medicamen præcipuum cum magna diligentia faciunt custodiri. In ipso etiam regno Cathay plura sunt mirabilia monstrosa, quæ dicere prætermitto. Homines illarum partium sunt sagacissimi, & omni calliditate repleti, & ideò in omni arte & scientia vilipendunt omnes alias nationes: & dicunt, quod ipsi sint soli qui duobus luminibus respiciunt, Latini verò unò lumine tantum videant: sed omnes alias nationes asserunt esse cæcas. Et per hoc certissimè demonstratur, quod omnes alios reputant esse rudes. Et verè tot res mirabiles & diversæ, ac ineffabilis subtilitatis & laboris manuum ex illis partibus deferuntur, quod non videtur esse aliquis, qui in talibus illis se valeat comparare. Omnes illi de illo regno Cathayni vocantur, & juxta nationes suas multi tam viri quàm foeminæ pulcherrimæ reperiuntur: tamen omnes communiter parvos habent oculos &

naturaliter barbâ carent. Isti verò Cathayni valde pulchras habent literas, quæ Latinis literis in pulchritudine quodammodo similes sunt. Secta verò illius regni gentium vix posset aliquo modo enarrari. Quoniam aliqui sunt, qui colunt idola de metallo: alii verò boves adorant, quia terram laborant, ex qua crescunt frumenta & alia nutritiva. Alii colunt magnas arbores, alii naturalia, alii astronomiam, alii solem colunt, alii lunam, alii verò nullam habent fidem vel legem, sed sicut bruta animalia ducunt bestialiter vitam suam. Et licet sint perspicacissimi ingenii ad omnia opera corporalia exercenda, nulla tamen inter eos spiritualium notitia invenitur. Homines illius patriæ non sunt audaces, sed sunt mortis timidi, plus satis quam armigeros esse deceat: multum tamen sunt ingeniosi, & magis per mare, quam per terram de inimicis suis victoriam reportarunt. Multa habent armorum genera, quæ non inveniuntur inter alias nationes. Moneta verò, quæ in illis partibus expenditur, fit de papyro in forma quadrata, & est regali signo signata, & secundum illud signum illa moneta est majoris pretii vel minoris: & si fortè illa moneta propter vetustatem incipiat devastari, ille verò, qui illam habuerit, ad regalem curiam deportabit, tunc pro illa dabitur sibi nova. De auro verò & aliis metallis faciunt vasa & alia ornamenta. De isto regno Cathay dicitur, quod in principio mundi, quia est in oriente ab uno capite, & in illa parte nulla est aliarum habitatio gentium, ut refertur. Ex parte occidentis suos habet confines cum regno Tarsæ. Ex parte Septentrionis cum deserto de Belgiam. Ex parte verò meridiei sunt Insulæ maris oceani, de quibus superius est expressum.

CAP. II.

De regno Tarsæ.

IN regno Tarsæ sunt tres provinciæ, quarum dominatores se reges faciunt appellari. Homines illius patriæ nominantur Jogour, semper idola coluerunt & adhuc colunt omnes, præter decem cognationes illorum regum, qui per demonstrationem stellæ venerunt adorare nativitatem in Bethlehem Judæ. Et adhuc multi magni & nobiles inveniuntur inter Tartaros de cognatione illa, qui tenent firmiter fidem Christi. Alii verò idololatræ de partibus illis sunt homines nullius valoris in facto armorum. Perspicacissimi tamen sunt ingenii ad omnes artes & scientias addiscendas. Literas habent proprias, & ferè omnes illarum partium habitatores abstinent à carnibus & vino, nec aliquâ ratione occiderent quicquam vivens. Illorum civitates valdè sunt amœnæ, & templa magna habent, in quibus idola venerantur. Frumenta ibi crescunt abundanter, & alia bona grana: vinò verò carent, & bibere vinum reputant esse peccatum, sicut faciunt Agareni. Istud regnum Tarsæ ex parte orientis suos habet confines cum regno Cathay suprâ dicto: ex parte occidentis cum regno Turquestan: ex parte Septentrionis cum quodam deserto: ex parte verò meridiei cum quadam ditissima provincia, quæ vocatur Sym, quæ inter regnum Indiæ & regnum Cathay habet situm: & in illa provincia inveniuntur lapides adamantis.

CAP. III.

De regno Turquestan.

Regnum Turquestan ex parte orientis suos habet confines cum regno Tarsæ: ex parte occidentis cum regno Corasmi-
næ: ex parte verò meridiei protenditur usque ad desertum Indiæ. In isto regno paucae sunt bonæ civitates. Planities habet latas & bona pabula pro armentis; & ideò habitatores illius patriæ ut plurimum sunt pastores, habitantes in tentoriis, & in

talibus domibus, quæ de loco ad locum possunt faciliter deportari. Major civitas illius regni vocatur Ocerra. Parum ibi colligitur de hordeo vel frumento, Vino totaliter carent. Bibunt cerevisiam, & alia poculenta, quæ congerunt, & lac. Rismum & milium comedunt atque carnes, & vocantur Turchæ, & ferè omnes tenent dogma pessimi Mahumeti: aliqui verò sunt inter eos, qui nullam penitus fidem habent vel legem. Literas non habent proprias, sed utuntur literis Arabicis in civitatibus sine castris.

CAP. IV.

De regno Corasminorum.

Regnum Corasminorum est benè munitum bonis civitatibus atque villis, & multi sunt ibidem habitatores, quia terra illa est fertilis & amœna; Frumenta & alia bona grana colliguntur ibi in maxima quantitate: tamen modicum habent vini. Istud regnum suos habet confines cum quodam deserto, cujus per centum diastas ex tenditur longitudo. Ex parte occidentis usque ad mare Caspium protenditur: ex parte septentrionis confines habet cum regno Cumania: ex parte meridiei cum regno Turquestan, superius nominato. Major civitas illius regni vocatur Corasme, & Corasmi homines nominantur. Pagani sunt non habentes literas sive legem. In armis sunt ferocissimi, qui vocantur Soldini, & habent propriam linguam, literas atque ritum Græcorum, & modo Græcorum conficiunt corpus Christi, & sunt obedientes patriarchæ Antiocheno.

CAP. V.

De regno Cumania.

Regnum

Regnum Cumania est valde magnum, sed propter aëris intemperiem malè ab hominibus habitatur. Fit in locis aliquibus hyemali tempore tantum frigus, quod homines sive animalia non possint vivere ullo modo: in aliquibus verò locis fit tantus calor in æstate, quod nemo potest ibi esse per æstum, & etiam propter muscas. Regnum istud Cumania est quasi totum planum, & in illa planitie non reperiuntur arbores sive ligna, nisi fortè juxta aliquas civitates, quæ pomœria quædam habent. In campis & tentoriis habitant illæ gentes: stercora comburunt animalium loco lingni. Regnum Cumania ex parte confines habet cum regno Corasme, & cum quodam deserto. Ex parte occidentis est mare majus, & mare detenuè: ex parte septentrionis confines cum regno Cassia: ex parte meridiei protenditur usque ad quoddam flumen magnum, quod reperitur in urbe, quæ vocatur Etil. Anno quolibet congelatur, & quandoque per totum annum promanet ita firmiter congelatum, quod glacies calcatur ab hominibus & animalibus sicut terra. In littore illius fluminis inveniuntur quædam arbores satis parvæ: ultra verò & ex alia parte illius fluminis sunt gentes habitantes variæ & diversæ, quæ non computantur de regno Cumania, obediunt tamen regi. Et quidam sunt qui habitant circa montem Cocas, qui mirabiliter est magnus & altus. Astures & aliæ aves rapaces albæ sunt, quæ in illis montibus oriuntur. Et iste mons residet inter duo maria: quia ex parte occidentis est mons, ex parte orientis mare Caspium: & istud mare Caspium nullum habet introitum cum mari oceano, sed est sicut lacus; mare tamen propter ipsius magnitudinem appellatur, est enim major lacus quam reperiatur in orbe: quia protentitur à dicto monte Caspie usque ad caput regni Persarum, & dividit totam terram Asia in duas partes. Et illa pars quæ est in parte orientis dicitur Asia profunda: & illa

quæ est in occidente, dicitur Asia major, & multos retinet bonos pisces. Circa illum montem Caspium inveniuntur bubali, & alia multa animalia sylvestria. Sunt etiam in illis partibus multæ insulæ, in quibus aves nidificant, & præcipuè falcones, quæ Pegrim vulgariter appellantur, & Esmetliones, & Bonfacci, & multæ aliæ aves nascuntur ibidem, quarum nusquam origo, nisi in illis insulis invenitur. Major civitas regni Cumania vocatur Sara, quæ fuit antiquitus nobilis & famosa. Fuit tamen postrata, & quasi totaliter destructa per Tartaros, qui illam violenter ceperunt, sicut inferius exprimeretur.

CAP. VI.

De regno India.

Regnum Indiae est valdè longum, & situm super mare oceani, quod in illis partibus dicitur mare Indiae. Istud regnum incipit à confinibus regni Persarum, & extenditur per orientem usque ad unam provinciam quæ vocatur Balarem: & in illa provincia reperiuntur lapides pretiosi, qui Balais appellantur. Ex parte Septentrionis perlongum est & magnum desertum Indiae, ubi tot serpentes, & animalium diversitates habitantes Imperator Alexander dicitur invenisse. In ipso regno prædicavit beatus Thomas Apostolus fidem Christi, & multas convertit provincias atque gentes: sed quia distant multum ab illis terris & locis, in quibus fides colitur Christiana, ibi fides nostra est multum diminuta, nec est ibi nisi quædam civitas, in qua habitant Christiani: omnes verò alii fidem Christi totaliter reliquerunt. Ex parte verò meridiei perlongum est mare oceanum, in quo sunt multæ insulæ: sed homines degentes in illis sunt nigri, & nudi incedunt totaliter propter æstum, & colunt idola velut stulti. In illis insulis inveniuntur

niuntur lapides pretiosi, margaritæ, & aurum, & multa genera specierum & rerum medicinalium, quæ conferunt sapè hominibus hujus mundi. Ibi etiam est quædam insula, quæ vocatur Celan, & in illa reperiuntur lapides, qui vocantur rubini & sapphiri: & Rex illius insulæ habet majorem rubinum & meliorem, quàm valeat reperiri. Et quando Rex illius insulæ debet coronari, lapidem illum manibus suis tenet, & sedens super eqvo circuit civitatem, & ex tunc omnes sibi obediunt tanquam Regi. Terra Indiæ est quasi insula à deserto superius nominato, & mari oceano circumdata, ita quod vix posset aliquis introire illam terram, nisi ab uno latere tantum, videlicet ex parte regni Persarum. Et mercatores, qui ad illam terram volunt accedere, primò vadunt ad quandam civitatem, quæ vocatur Hermes, quam Hermes Philosophus fundavit artificialiter, ut præfertur: & exinde transeunt per quoddam brachium maris, quousque veniunt ad quandam civitatem, quæ Combaech nominatur. Et ibi inveniuntur aves, quæ vocantur Papagai, quæ sunt viridi colore: & tanta est in illis partibus illarum avium multitudo, quanta passerum in hac terra. In illo portu inveniunt, quæcunque venalia mercatores. Et si ultra vellent procedere, absque molestia possent ire. In illa provincia non habent abundantiam hordei vel frumenti. Comedunt tamen illarum partium habitatores risum, milium, lac, butyrum, & fructus, qui multi crescunt ibidem.

CAP. VII.

De regno Persarum.

Regnum Persarum dividitur in duas partes, quæ dicuntur solummodò unum regnum: eò præcipuè, quod unus solus Dominus illarum terrarum semper obtinuit principatum. Prima pars Persarum incipit in Oriente à confinibus regni Tur.

Turqueſtan, & protenditur per occidentem uſque ad magnum flumen Phifon, quod eſt primum inter quatuor flumina, quæ fluunt de Paradifo terreſtri. Et ex parte ſeptentrionis extenditur uſque ad mare Caſpium: ex parte meridiei uſque ad deſertum Indiæ. Provincia illa eſt quodammodo tota plana: in medio illius duæ ſunt ſitæ magnæ & opulentiffimæ civitates: quarum altera vocatur Boctara, altera Seonorgant. Habitatores illarum partium dicuntur Perſæ, & habent propriam linguam: de mercationibus & terrarum laboribus vivunt: verum de armis ſe non ingerunt, nec de guerra. Antiquitus colebant idola, & ignem tanquam Deum præcipuum adorabant. Poſtquam verò ſecta Mahumeti illarum partium dominium occupavit, effecti ſunt univerſaliter Saraceni, Mahumeti credentes falſiſſimis documentis. Alia verò pars incipit à Phyſon flumine ſupradicto, & extenditur per occidentem uſque ad confines regni Mediæ, & partim majoris Armeniæ. Ex parte verò ſeptentrionis extenditur uſque ab mare Caſpium. Ex parte verò meridiei habet confines cum quadam provincia regni Mediæ. In illa provincia ſunt duæ maximæ civitates: quarum una vocatur Neſabor, & alia Sachen: & tamen in ſecta moribusque ſunt ſimiles aliis ſupradictis.

CAP. VIII.

De regno Medorum.

Regnum Mediæ eſt valdè longum & ſtriſtum, ex parte enim orientis incipit à regno Perſarum, & partim cum regno Indiæ majoris, & extenditur per occidentem uſque ad regnum Chaldæorum. Ex parte ſeptentrionis incipit à regno Armeniæ majoris, & extenditur per meridiem uſque ad civitatē Aquiffam, quæ eſt ſita ſupra mare oceanum: & ibi reperiuntur margaritæ groſſiores, quæ portantur per orbem. In regno

Me-

Mediæ sunt montes magni, & parvæ planities : & duæ sunt ibi regiones : & gentes, quæ in una ipsarum habitant , dicuntur Saraceni , & alii vocantur Corduis. Duas habent etiam civitates magnas : una vocatur Soracet , alia Queremon. Legem & sectam tenent perfidi Mahumetis : literas habent Arabicas, & ad arma sunt boni sagitarii, pedites & valentes.

CAP. IX.

De regno Armenia.

IN terra Armeniæ sunt quatuor regna : tamen unus solus rex Dominium semper occupavit. Longitudo terræ Armeniæ incipit à regno Persarum , & extenditur per occidentem usque ad regnum Turquiæ. Latitudo terræ Armeniæ incipit à Mirali civitate , quæ dicitur porta ferri , quam Rex Alexander firmavit , propter nationes gentium varias & diversas , in profundo Asiæ habitantes , quas nolebat posse habere ingressum in Asiam majorem absque suo mandato. Et est illa civitas sita in quodam districto maris Caspii , & tangit magnum montem Cocas. Latitudo Armeniæ extenditur usque ad regnum Mediæ. In regno Armeniæ sunt plures magnæ & ditissimæ civitates , & civitas Taurisii est famosior , & plus aliis opulenta. In Armenia sunt magni montes , latæ planities , & flumina magna , & lacus aquarum dulcium & salinarum , in quibus piscium magna copia invenitur. Gentes in terra Armeniæ habitantes , diversis nominibus nuncupantur , secundum terras & regiones , in quibus degunt , & sunt equites & pedites strenui belatores : in armis , equis & vestibus mores sequuntur & habitum Tartarorum , qui sub eorum Dominio longo tempore sunt detenti. Literas habent Armenicas , & alias etiam , quæ dicuntur Haloën. In Armenia est altior mons , quàm sit in toto orbe

terrarum, qui Arath vulgariter nuncupatur, & in cacumine illius montis Arca Noë post diluvium primò sedit. Et licet propter abundantiam nivium, quæ semper in illo monte reperiuntur, tam hieme quàm æstate nemo valeat ascendere montem illum, semper tamen apparet in ejus cacumine quoddam nigrum, quod ab hominibus dicitur esse Arca.

CAP. X.

De regno Georgia.

Regnum Georgiae ex parte orientis incipit à quodam magno monte, qui vocatur Alboris. Ibi multæ habitant gentium nationes, & ideò vocatur illa provincia Alania. Exinde extenditur regnum Georgiae per occidentem versus septentrionem usque ad aliquas terras regni Turquiae. Longitudo ipsius regni Georgiae extenditur supra mare majus. Ex parte meridiei confines habet cum regno Armeniae majoris. Et istud regnum dividitur in duo regna: unum vocatur Georgia, alterum verò Abcas nominatur: & semper ibi duo reges fuerunt: quorum alter est subjectus imperatori Asiae, scilicet Rex Georgiae: sed Rex Abcas est potens gentibus, & fortissimus munitis: nec per imperatorem Asiae, nec per Tartaros potuit subjugari. In isto regno Georgiae apparet quoddam stupendum miraculum & monstrosum, quod dicere non auderem, neque credidissem, nisi propriis oculis perspexissem: sed quia personaliter ibi fui, & vidi, dico, quod in illis partibus est quædam provincia, quæ vocatur Hamsem, quæ in circuitu bene habet tres diætas: & quantum extenditur illa provincia tota, quadam caliginosa & tenebriosa caligine locus ille taliter obfuscat, quod nullus est, qui aspicere possit quicquam: nec est aliquis, qui audeat ingredi terram illam; quoniam ad redeundum

dum tramitem ignorat. Habitatores illarum partium asserunt, se sæpius audivisse voces hominum vociferantium cantum galli, hinnitus equorum in sylva. Et per meatus cujusdam fluminis, quod de loco illo egreditur, apparent signa certa, quod sit gentium habitatio in eodem. Verum est, quod legendo invenitur in historiis regni Armeniæ & Georgiæ, quod quidam pessimus fuit imperator & dominator Persarum, nuncupatur proprio nomine Savoreus: idola colebat iste, & persequabatur crudelissimè Christianos. Quodam verò die præcepit, ut omnes habitatores Asiæ venirent, & sua idola adorarent: & quicumque ejus dictis imperialibus contraireret, pœnam succendii pateretur. Unde accidit, quod quidam fideles Christiani potius quàm idola colerent, martyrium elegerunt: aliqui verò adoraverunt idola præ timore, & ne bonis temporalibus privarentur: alii verò petierunt montes & monumenta, & in illis tutarunt se viriliter contra permultos. Quidam verò boni Christiani tunc temporis in quadam planitie habitabant, quæ Mogon dicebatur, & dum nollent modo aliquo idolis immolare, cogitaverunt de fuga, bonis temporalibus derelictis omnibus. Et dum ad partes Græciæ crederent se transferre, ipse pessimus imperator obviavit, fugientibus Christianis, in illa videlicet planitie Hamsem, superius nominata. Quumque jussu Imperatoris deberent Christiani frustatim omnes universaliter truncari, clamaverunt ad Dominum Jesum Christum, & continuo tenebrositas illa per siderum lumina obfuscavit, & Christiani pergentes recto tramite evaserunt. Iniqui verò in illa tenebrositatis valle usque nunc resident, & residere debent usque ad finem seculi, ut ab omnibus creditur & enarratur.

CAP. XI.

De regno Chaldaorum.

REgnum Chaldaorum ex parte orientis à montibus Mediæ incipit, & protenditur usque ad Ninive, maximam & vetustissimam civitatem prope flumen Tigris. Et illa est civitas Ninive, de qua Sancta Scriptura loquitur. Ista civitas ad præsens est totaliter devastata: sed per ea, quæ adhuc sunt apparentia in eadem, firmiter credi potest, quod fuerit una ex majoribus civitatibus hujus mundi. Latitudo regni Chaldaorum ex parte Septentrionis incipit à quadam civitate, quæ vocatur Maraga, & extenditur per meridiem usque ad mare oceanum. Major civitas Chaldaorum vulgariter nominatur Babylonia: & sic antiquitus dicta fuit, in quam Nabuchodonosor filios Israel captivos abduxit de Hierusalem sanctissima civitate. In regno Chaldaorum multæ sunt planities, pauci montes, & modicæ aquæ, quæ per regnum discurrent. Illi, qui Chaldæa habitant, Nestoriani vocantur, aliqui in errore Nestorii, & literas habent Chaldæas: Alii verò sunt ibi, qui literis utuntur Arabicis, & sectam tenent falsissimam Mahumeti.

CAP. XII.

De regno Mesopotamiæ.

REgnum Mesopotamiæ ex parte orientis habet initium à magna civitate Mosel, quæ sita est prope flumen Tigris, & per occidentem dilatatur usque ad flumen Euphratis, & civitatem Rohais, quæ fuit civitas regni Abagari, ad quam fuit transmissa Veronica, quæ hodie Romæ invenitur. Et prope Rohais est terra Haran, in qua Abraham antiquitus habitabat, quam terram Dominus præcepit relinquere; & se ad terram

ram promissionis ultra flumen Euphratis transferre, secundum quod in Biblia plenius continetur. Istud regnum Mesopotamiæ Græco idiomate nominatur, eò quod inter ista duo Paradisi flumina, Tigris & Euphratis, habeat situm. Latitudo istius regni habet initium ab uno monte Armeniæ, qui vocatur Sanson, & dilatatur per meridiem usque ad desertum Arabiæ minoris. Istud regnum multas habet planities fertiles & amœnas: duos habet montes valde longos, & fructus copiosos. Mons ille, qui ex parte orientis, vocatur Siniar. Alius mons vocatur Liffon. Modicæ labuntur aquæ per illam terram. Sed habitatores bibunt aquam de puteis & cisternis, & ipsorum aliqui sunt Christiani, Syriani videlicet & Armeni: Alii verò sunt Saraceni, & illorum tenentes legem & sectam. Christiani Armeni sunt in facto equites & pedites valde boni. Saraceni verò & Syriani non ingerunt se de armis, sed sunt artifices & cultores agrorum; & aliqui sunt pastores ovium. Veruntamen in loco quodam, qui dicitur Mercedin, sunt aliqui Saraceni sagittarii valde boni; eorum idiomate Cordinis appellantur!

CAP. XIII.

De regno Turqvia.

Regnum Turquiæ est valde magnum, & divitiis opulentum. Venas habet argenti, ferri, æris & aluminis in maxima quantitate. Ibi etiam omnium frugum & fructuum atque vini copia invenitur, & multa sunt ibi animalia, & præcipue boni equi. Confines habet ex parte orientis cum Armeniâ majori, & partim cum regno Georgiæ. Ex parte occidentis dilatatur usque ad civitatem Nataliæ, quæ supra mare Græciæ situm habet. Ex parte Septentrionis nullos habet cum aliqua terra confines, sed de longo in longum extenditur, supra

litora maris majoris. Ex parte meridiei partim habet confines cum secunda Armenia, & partim cum Cilicia, & partim usque ad mare Græciæ dilatatur, & respicit insulam Cypri. Istud regnum à diversis nationibus partium Orientis Græcia appellatur, quia antiquitus Imperator Græcorum terram istam Turquæ quasi pro suo proprio servabat, & per duces atque officiales imperatoris tunc temporis regebatur. Postquam verò Turchi occupaverunt terram illam, & habitaverunt ibidem, elegerunt dominum super eos, & illum vocaverunt Soldan, quod idem est quod rex in idiomate Latinorum, & ex tunc terra illa fuit vocata Turquia; præcipuè à Latinis. In regno Turquæ sunt plures provinciæ, quæ magnas & principales obtinent civitates. In provincia Ligonix famosa civitas Comi invenitur, quæ est major civitas totius regni Turquæ. In secunda provincia, quæ dicitur Cappadocia, est civitas Cæsareæ Græciæ. Tertia provincia dicitur Sauria: & est ibi civitas antiqua Seleucia. Quarta est Briquia nominata; & est ibi civitas Zichix Græciæ. Quinta dicitur Quisitan; & ibi est civitas Epheson. Sexta Bithynia; & ibi est civitas Nichor. Septima Paphlagonia; & ibi est civitas Gynapolis. Octava dicitur Genech; & in ista est civitas Trapezonda. Et ista sola provincia à paucis temporibus effecta est regnum per hunc modum. Quando Turchi occupaverunt dominium regni Turchiæ, non potuerunt civitatem Trapezondæ, nec ejus pertinentias occupare propter castra fortissima & alia munimenta, & sic permansit in potentia Imperatoris Constantinopolitani ad terram illam regendam. Unum verò Gubernatorem annuatim consueverat transmittere Imperator, qui Dux dicebatur. Unde accidit, quod quidam ex illis rectoribus seu ducibus rebellis effectus, tenuit terræ dominium pro seipso, & fecit se regem, & ille, qui nunc tenet terram Trapezondis, fecit se Imperato-

ratorem vocari. Habitatores illarum partium sunt Græci, & ritum Græcorum sequuntur, & literas Græcas habent: Nos verò posuimus Trapezondam in numero provinciarum, & non in numero regnorum, secundum quod nos instruunt historiae partium Orientis. In regno Turqvix habitant quatuor gentium nationes videlicet Græci, Armeni, & Jacobini, isti Christiani sunt, & vivunt de mercationibus & laboribus terræ: & Turqvi, qui sunt Saraceni, & illius terræ dominium de Græcorum manibus abstulerunt: & aliqui sunt, qui vivunt de mercationibus & laboribus terræ, & habitant in civitatibus & in villis: alii verò semper petunt nemora, & stant in campis hieme & æstate, qui ovium sunt pastores, & sunt sagittarii valde boni.

CAP. XIV.

De regno Syria.

Regnum Syriæ ex parte orientis incipit à flumine Euphratis, & extenditur per occidentem, usque ad civitatem Samaræ, quæ est sita supra mare Græciæ, in capite deserti Ægypti. Latitudo regni Syriæ ex parte septentrionis, incipit à civitate Berytensi, & dilatatur usque ad Graccum montis regalis. Ex parte orientis confines habet cum Mesopotamia; ex parte septentrionis cum secunda Armenia: & in parte cum regno Turqvix. Ex parte meridiei versus occidentem nullos habet cum aliquo regno confines, quia mare Græciæ & desertum Arabiæ sunt sibi à duabus partibus circumcirca. Regnum Syriæ dividitur in quatuor partes sive provincias, quæ propter ipsarum magnitudinem consueverunt regna appellari antiquitus, & reges fuerunt relictis temporibus in eisdem. Sed in historiis partium orientis provinciæ non regna dicuntur.

Pri-

Prima provincia, quæ est caput regni Syriæ, vocatur Sem, & in medio istius provinciæ est sita nobilis civitas Damascena. Secunda provincia dicitur Palæstina, in qua sancta Hierosolymitana civitas habet situm. Tertia dicitur Antiochia, & in illa sunt duæ maximæ civitates, videlicet Halay & Antiochia major. Quarta provincia Cilicia appellatur, ibiqve est sita inexpugnabilis civitas Tarsensis, in qua beatus Apostolus Paulus fuit natus: & ista Cilicia hodie Armenia nuncupatur. Nam postquam Christianæ fidei inimici terram illam de Græcorum manibus abstulerunt, & illam longo tempore tenuerunt, Armeni conati sunt tantum: quod terram illam Ciliciæ eruerunt de populo paganorum, cujus quidem dominium rex Armeniæ per gratiam Dei tenet. In regno Syriæ habitant diversæ gentium nationes, videlicet Græci, Armeni, Jacobini, Nestoriani & Saraceni. Ibi sunt etiam aliæ Christianorum nationes, videlicet Syriani & Maronini. Syriani ritum tenent Græcorum, & fuerunt longo tempore obedientes sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ. Lingvam loquuntur Arabicam: sed officium Ecclesiæ dicunt in literis Græcis. Maronini verò tenent ritum Jacobitarum, & lingvam & literas Arabicas habent. Circa montem Libani, & in partibus Hierosolymitanis habitant istæ gentes, & sunt sagittarii boni: de culturis vivunt. Syriani sunt multi: Maronini verò in modica quantitate. Longitudo regni Syriæ XX. dierum spatio terminatur: latitudo verò dierum quinque, & in aliquo loco minus, secundum quod desertum Arabiæ, & mare Græciæ longius vel propinquius adhæret.

CAP. XV.

De imperio Saracenorum.

Sicut

Sicut in Evangelio invenitur, tempore nativitatis Domini nostri Jesu Christi, quum Imperator Rom. Augustus Cæsar totius orbis monarchiæ imperium obtinebat: postmodum verò quidam Rex Persarum, nomine Coslorassath, fuit primus ausus Romano imperio rebellare, qui fecit se imperatorem Asiæ nominari. Iste occupavit dominium Persarum, Medorum, Armeniæ & Chaldæorum: & ipsius potentia tantum crevit, quod violenter terras illas gentibus Imperatoris Romani totaliter vacuavit. Et duravit dominium regni Persarum CCCXXIX. annis. Postea verò Saraceni ab eis Asiæ imperium abstulerunt, sicut inferius clariùs exprimetur. Anno Domini DC XXXII. maledictum semen perfidi Mahumeti regnum Syriæ introivit, & Saraceni expugnantes Damasci opulentissimam civitatem, de manibus Græcorum, qui illam longo tempore tenuerant, abstulerunt, & postea in brevi tempore totum regnum Syriæ occupaverunt. Postea verò obsederunt magnam Antiochiæ civitatem, in qua Græci illo tempore morabantur. Imperator Eraclius Augustus, Romanum administrans imperium, hoc audiens, misit subsidium magnum Græcis, ut civitatem tuerentur à perfidis Saracenis, & dum gentes Imperatoris Eraclii ad quendam planitiem pervenissent, quam Possene nominant, Saraceni ex opposito venientes, cum eis bellum crudelissimum inierunt. Magna quidem fuit altercatio inter eos; sed obtinuerunt finaliter Agareni, & in illo conflictu bellatorum innumerabilis cecidit multitudo, & usque nunc apparent ibi ossa cadaverum in maxima quantitate. Unde accidit, ut quod Græci, qui in civitate degebant, nimio pavorē perterriti, ipsam civitatem Antiochiæ Saracenis cum certis pactis & conventionibus dediderunt. Exinde præfati perfidiæ filii ingressi fuerunt Ciliciam, Cappadociam, Lycaoniam opulentissimas regiones, quas in paucis diebus eorum domi-

nio subdiderunt. Non enim erat, qui eorum potentia posset contraire, & ideo in magnam fuerunt superbiam elati. Unde paraverunt galeas & alia navigia multa, & versus Constantinopolim carbasa direxerunt. Sed primò descenderunt in Cyprium & ceperunt maiorem civitatem illius regni, quæ Constantia vocabatur, ubi erat B. Barnabæ Apostoli sepultura. Expoliata igitur infinitis divitiis civitate, & innumerabilibus populis captis funditus ipsam totaliter diruerunt, quod nunquam fuit ulterius habitata. Exinde pergentes quoque fuerunt insulam Rhodi, & plures alias Romanas insulas deprædati, & multos inde abduxerunt captivos. Finaliter verò Constantinopolim applicuerunt, tam per terram, quam per mare illam civitatem magnificam obsederunt. Christiani quidem tantam inimicorum copiam intuentes, terrore valido sunt perculsi, & Dei misericordiam humiliter imploraverunt. Unde accidit nutu Dei, quod, licet tunc tempus esset æstivum, & mare à fluctibus quasi immobile permaneret, subito surrexit tempestas valida, quæ perfidorum galeas & alia ligna ferè omnia submersit in mari, & inimicorum, qui erant in illis, nemo evasit. Alii verò hoc videntes continuo recesserunt. Christiani quidem videntes per Christi misericordiam se ereptos, cum magna exultatione ordinaverunt diem annum ad honorem Salvatoris perpetuo solenniter celebrandum, & usque hodiè ab omnibus Christianis illarum partium devotissime observatur. Præfati verò iniquitatis filii Agareni per aliquod tempus dederunt se quieti: postea verò copioso exercitu congregato, regnum Persarum invadere cogitarunt. E: primò fuerunt ingressi regnum Mesopotamiæ; deinde perrexerunt ad regnum Chaldæorum, quod erat sub dominio Persarum regis, qui non poterat resistere Saracenis: unde de terra illa fecerunt omnia vota sua. Rex verò Persarum Ascaiorthi nomine,

ne, timens Saracenorum potestati subjugari, nuncios suos misit ad terras & regna, quæ erant circa flumen Phison, & ab eis subsidium imploravit promittendo venientibus magna stipendia & honores. De regno igitur Turquestan, quod propinquius erat regno Persarum, congregaverunt se circa sex milia virorum, qui nominabantur nunc temporis Turqviniani, & iter arripientes regi Persarum dare subsidium intendebant. Transierunt quoque flumen Phison, ex eo quod eorum consuetudo est talis, quod quocunque vadunt, secum ducant filias & uxores, non poterant ire celeriter, sed per diætas parvulas incedebant. Saraceni verò, qui erant in regno Chaldaeorum quod subjugaverant, ut est dictum, timentes, quod si exercitus Turqvorum & Persarum congregarentur in unum, non possint eorum vota de facili adimplere, accepto consilio saniore, regem Persarum invadere properant, antequam ei subsidium præberetur. Rex verò Persarum, dum non posset prælium evitare, cum gente sua se opposuit Saracenis, & inito bello iuxta quandam civitatem, quæ Marga appellatur, magna fuit altercatio inter eos, & ab utraque parte bellatores innumerabiles ceciderunt. Demum verò Persæ terga verterunt & Saraceni viriliter persequentes Regem Persarum inter alios occiderunt, & victoriam reportarunt. Actum anno D C XXXII. Persarum itaque Rege taliter interempto, & tam regno Persarum, quam pluribus aliis subjugatis, præfati iniquitatis filii Agareni sibi Imperatorem elegerunt, quendam videlicet de progenie Mahumeti, & ipsum vocaverunt Caliph, & ordinaverunt, quod sedem teneret in Baldac opulentissimâ civitate. In quolibet verò aliorum regnorum, quæ subjugaverant Agareni, constituerunt unum Dominum, quem vocaverunt Soldan: deinde ceperunt civitates & villas, & totam majorem Asiam tenuerunt, præter regnum Abcar, quod est in Georgia,

& præter quendam aliam regionem regni Armeniæ, quæ Ha-loën vulgariter appellatur. Iste duæ regiones tenuerunt se contra Saracenos, nec voluerunt eis modo aliquo obedire: & sic sumpserunt refugium & tutelam omnibus Christianis, quos Saraceni persequebantur, illos compellentes obedire Mahumeti falsissimis documentis. De Turqvinianis verò superius nominatis, qui Regi Persarum dare subsidium intendebant, breviter sumus aliqua locuturi, ut eorum historia, quæ inferius exprimetur, clariorem habeat intellectum. Isti verò Turqviniani superius nominati, pervenerunt usque ad quendam terram, quæ Corasfen nuncupatur, ibique intellexerunt, qualiter Rex Persarum in conflictu fuerat interemptus, & ideo ulterius procedere noluerunt, sed ad detentionem illius terræ Corasfen potius aspirantes, ipsam contra Saracenos crediderunt defendere & tenere. Hoc quoque Saraceni videntes, copiosum exercitum congregaverunt, ut Turqvinianos prædictos modis omnibus subjugarent. Sed Turqviniani videntes Saracenorum innumerabilem quantitatem, de prælio dubitantes, suos ad Caliphum nuncios destinaverunt, offerentes se obedire suis beneplacitis & mandatis, & rogaverunt, ut eos sub suo dominio conservaret. Hoc quidem gratum extitit Saracenis, & sic receperunt eosdem, & in alia terrâ illos habitare fecerunt, ubi rebellionis audaciam non timerent. Et imposuerunt eis certum annuum censum Domino persolvendum, & plures alias servitutes. Et sic Turqviniani sub iugo Saracenorum longo tempore extiterunt, quousque regna Persarum, Medorum & Chaldaeorum redacta fuerunt ad falsam fidem pessimi Mahumeti. Et post hæc Caliphus Seniores Turqvinianorum fecit ante suam præsentiam convocari, & svasit eisdem, ut legem & sectam acciperent Mahumeti, & procurarent, ut idem illud facerent omnes alii Turqviniani, promittens eis facere gratias & honores, si in hoc casu suis beneplacitis obedirent. Turqviniani autem,

qui nullam legem penitus sequebantur, mandatis Caliphi facilliter consenserunt, & effecti omnes perfidi Saraceni. Et tantum in processu temporis procurarunt, quod sectæ Mahumeti adhæserunt Turqvinianorum sexaginta quatuor nationes, & fuerunt omnes Turqviniani conversi ad fidem Saracenorum, præter duas tantummodò nationes, quæ fuerunt omnes ipsi ab aliis segregati illi, qui noluerunt se convertere. Ex tunc Saraceni cœperunt diligere Turqvinianos, & eis gratiam & beneficia impendebant: unde multiplicati fuerunt in divitiis & personis. Sciverunt enim sub dominio Saracenorum sagaciter pertransire, quousque rebellionis locum & materiam invenerunt. Quibus captatis dominium abstulerunt à Saracenis, sicut in sequenti describetur. Annis verò CXCVIII. regnaverunt in Asiâ Saraceni, antequàm dominium amiserunt. Sed exorta fuit magna quædam discordia inter eos, ita quod Soldani & alii Principes terrarum, qui tenebantur obedire Calipho, cœperunt rebelles fieri contra ipsum. Ob hanc causam Saracenorum potestas fuit plurimum diminuta. In Constantinopoli verò erat tunc temporis quidam valentissimus Imperator, qui Diogenes vocabatur. Iste viriliter & potenter cœpit invadere Saracenos, & recuperavit plures civitates & castra, quæ reducta fuerant sub potentiam inimicorum tempore imperatoris Eraclii. Et inter alias liberavit Antiochiæ civitatem, & fortes civitates Ciliciæ, quæ hodiè Armenia appellatur; & partem regni Mesopotamiæ. Idem dominium Christianorum reduxit. Alia verò regna Asiæ sub Saracenorum dominio remanserunt, & illa tenuerunt, quousque Turqviniani eisdem terris & dominio prævaluerunt, sicut inferiùs clariùs exprimetur. Anno M. LI. Turqviniani cœperunt primò in Asiâ dominari; hoc modo videlicet, quòd quando Turqviniani fuerunt repleti divitiis, & multiplicati plurimum in personis, videntes discordiam,

diam, quæ inter Saracenos vigeat, cogitaverunt de facili posse imperium occupare. Unde super eos Regem & Dominum elegerunt, nec unquam prius de natione eorum habuerunt Dominum generalem. Primus quidem eorum Dominus vocatus fuit Sadoc. Assumpto domino Saracenos viriliter invaserunt, & in brevi tempore acquisiverunt majoris Asiæ totam terram. Calipho verò nullam intulerunt molestiam vel gravamen. Et Turquiniani, postquam dominium Terræ Asiæ occuparunt, Caliphus timore potius, quàm amore volens eis in omnibus complacere, prædictum Sadoceorum Dominum, Imperatorem totius Asiæ ordinavit. Sed post modicum temporis spatium Sadoc sæpe dictus diem clausit extremum. Huic verò successit quidam ejus filius, qui vocatus fuit Dogrissa. Et iste cœpit pugnare contra Imperatorem Græcorum, & plures ipsorum occupavit terras & castra. Et misit quendam suum consanguineum, qui vocabatur Artot, ad invadendum regnum Mesopotamiæ, & concessit sibi, quicquid posset acquirere contra Græcos. Unde idem Artot ivit cum magnâ gentium comitiva, & obsedit civitatem Rohais, quam sine moræ dispendio occupavit. Deinde invasit alias terras & loca, & totum regnum Mesopotamiæ dominio suo subdidit. In civitate verò Mercedin tenuit sedem suam, & fecit se Soldanum ab omnibus appellari. Eo verò tempore obiit Dogrissa Imperator Asiæ, & quidam ejus filius Aspasalem nomine, sibi successit. Iste Aspasalem quendam Nepotem habebat, qui vocabatur Solimam, qui erat perstrenuus in armis, & diu servierat patri suo, & istum cum magno exercitu in Cappadociam misit, concessit sibi omnia, quæ posset acquirere contra Græcos. Solimam itaq; pergens cepit quam plurimas civitates regni Turquiæ, & dominium ipsius regni totum suo subjugavit dominio, & fecit se nominari Soldanum & mutato suo proprio nomine, vocari se fecit Solimanfa.

mansa. Et de isto Solimansa faciunt mentionē historiæ Passagii Godofridi de Bulliono: quia ille fuit primus, qui se belliger opposuit Christianis. Postea verò obiit Aspasalem Imperator Turqvorum, & successit sibi quidam ejus filius, vocatus Melecla. Iste misit Soldanum Mesopotamiæ Artot, & Solimansa Soldanum Turqvix ad obsidendam civitatem Antiochiæ: qui post paucos dies ceperunt eandem. Erat enim illa civitas valde magna, & pauci in eâ erant defensores, qui se opponerent Saracenis. Et hoc modo fuerunt Græci de totâ terrâ Asiæ pulsi per potentiam inimicorum fidei Christianæ. Post hæc verò Melecla Imperator Turqvorum decessit, & duos filios reliquit. Primogenitus verò successit in imperio patri suo, qui vocatus fuit Belchiaroc. Sed frater suus, qui audacior eo erat, occupavit imperii magnam partem: & eo tempore, quo Bassagium Godofridi de Bulliono transivit per Turqviam, Belchiaroc erat Imperator Persarum, & Solimansa erat Soldanus Turqvix, qui multas invasiones intulit Christianis, antequam transiret ad regnum Turqvix. Postquam verò Christiani regnum Turqvix transiverunt, civitatem Antiochiæ obsederunt. Quo audito Imperator Turqvorum misit ad subsidium ipsius civitatis quendam suum ducem nomine Cerbagat, cum innumerabili multitudine bellatorum, Sed antequam illud subsidium veniret, Christiani jam occupaverunt civitatem. Unde obsederunt illam undique: Et sic Christiani, qui prius obsederunt, sunt obsessi. Demum verò Christiani egressi fuerunt de civitate per turmas & acies ordinati, & contra infideles prælium iniverunt, & ipsos contriverunt omnes velut stipulam, nutu diei. Illi verò, qui evaserunt per fugæ remedium, ad Regnum Persarum fuerunt reversi, & invenerunt, quod Belchiaroc eorum Dominus, finem clauserat vitæ suæ. Frater verò suus voluit succedere sibi, & imperium occupare. Sed cer-

ti ejus adversarii irruerunt in eum, & ipsum in frustra dissecuerunt: quia nec postea potuerunt esse concordēs ad eligendum Imperatorem, vel generalem Dominum super eos: imò divisi inter se invicem praeliantes. Georgiani verò & Armeni majoris Armeniae hoc videntes, invaserunt praedictos Turqvos viriliter & potenter, & ipsos de toto Persarum Imperio fugaverunt. Unde iverunt cum uxoribus & filiis habitare in regno Turqviae. Et per hoc multum crevit potentia Soldani Turqviae, ita quòd potentior omnibus est effectus, & usque ad Tartarorum adventum tenuit pacifice regnum suum, à quibus postmodum fuit debellatus, sicut inferius exprimitur. In regno Corasminorum erant quidam populi ad arma strenui, qui semper habitabant in tentoriis & campis, armentorum greges pascentes. Isti audientes de regno Persarum, quòd esset absque Rectore & Domino derelictum ac defensoribus vacuatum, cogitaverunt illud posse faciliter occupari. Accepto itaque consilio, inter eos sibi ducem ac Dominum elegerunt quendam, qui vocabatur Jalaladinus, & in facto unanimiter pergentes ingressi fuerunt regnum Persarum, & iverunt usque ad civitatem Corosii absque contradictione cujusquam: & ibidem residentiam facientes, praefatum eorum Dominum Jalaladinum, Imperatorem Asiae coronaverunt. Crediderunt enim alia regna Asiae ita faciliter subjugare, sicut fecerant in regno Persarum, quod inierunt regnum, totum defensoribus vacuatum. Dicti Corasmini itaque dederunt se solatio & quieti, & divitiis regni persarum repleti, in magna sunt superbia elevati. Unde procedentes iverunt, ad regnum Turqviae, illud invadere cogitantes. Sed Soldanus Turqviae nomine Aladinus suum exercitum congregavit, & obviavit Corasminis in introitu regni sui. Inter eos quidem fuit ingens praelium inchoatum: demum verò Corasmini terga verterunt, & amiserunt eorum Imperatorem &

Domi-

Dominum, qui fuit in praelio interfectus. Illi vero, qui poterunt fugere, congregaverunt se in planitiis Rohais, quid facturi essent de cetero cogitantes. Unde ingressi fuerunt regnum Syriae, quod per unam Dominam tunc temporis regebatur: & crediderunt illud regnum faciliter occupare. Sed illa nobilis Domina in civitate Halap fecit suum exercitum congregari, & se opposuit Corasminis, & juxta flumen Euphratem praelium inierunt: ibique fusi fuerunt iterum Corasmini, & fugam arripuerunt versus desertum Arabiae. Postmodum vero transiverunt flumen Euphratem prope castrum Cacabae: & ingressi fuerunt terras Assyriorum, & iverunt usque ad provinciam Palaestinae, videlicet in regno Hierosolymitanorum. Ibi quaedam damna intulerunt non modica Christianis, sicut in historiis Godefridi Passagii plenius invenitur. Finaliter vero ista Corasminorum progenies ad nihilum est redacta, & tempore satis brevi. Quia, dum praedicti Corasmini nollent suis majoribus obedire, separabant se per societates & turmas, & ibant alii ad Soldanum Damasci: alii ad Soldanum Ames: alii ad Soldanum Haman: alii vero ad alios Soldanos regni Assyriorum, qui tunc temporis erant quinque, & sicut stipendiarii serviebant. Dux vero Corasminorum, qui vocabatur Bartat, praevidens se à gente suâ taliter derelinqui, ivit ad Soldanum Babyloniae, & obtulit se & suos ad ejus beneplacita & mandata. Unde Soldanus benignè suscepit Corasminos, & eos per exercitum suum divisit, quoniam volebat, quod insimul morarentur, & ducem Corasminorum plurimum honoravit, & eidem dedit magnos redditus & proventus, & usque hodie haeredes illius Ducis in Babyloniâ honorantur. Per praedictos vero Corasminos potentia Soldani Babyloniae multum crevit, quae ante ipsorum adventum erat modica & exilis. Corasmini quoque modo praelibato divisi demum ad nihilum redierunt. Et sic

Corasminorum destructâ natione, post modicum temporis spatium cœperunt postea Tartari in Asiâ nominari, sicut inferius plenius exprimetur.

CAP. XVI.

De regione, ubi prius Tartari habitabant.

REgio illa, in qua Tartari primitus habitabant, est sita ultra magnum montem de Belgian, de quo monte fit mentio in historiis Alexandri. In illâ verò regione habitabant Tartari tanquam homines bestiales, non habentes literas neque fidem. Greges pascebant animalium, & de loco ad locum incedebant, quærentes pascua armentis. Ad armorum exercitium non valebant, sed erant ab omnibus vilipensi, reddentes vectigal universis. Plures Tartarorum fuerunt antiquitus nationes, quæ Moglos communi nomine dicebantur: & creverunt tantum, quod in septem principales nationes sunt divisi: & illæ nationes magis nobiles fuerunt habitæ inter eos. Prima istarum nationum Tartarorum nominatur Tatar, quæ à provinciâ, in qua degebant primitus nomen sumpsit: secunda appellatur Tangor: tertia Cunat: quarta Jalair: quinta Sonich: sexta Monghi: septima Tebeth. Quumque istæ septem Tartarorum nationes starent sub obedientia vicinorum, ut superius est expressum, accidit, quod quidam homo senex, pauper, faber ferrarius, visionem vidit in somno, militem videlicet totum album, armatum, & super albo eqvo sedentem, qui ipsum nomine proprio appellavit, & dixit: Changie, voluntas Dei immortalis est, quod tu Tartarorum sis Rector, & Dominus super istas nationes Moglorum, & quod per te à servitute vicinorum, in qua steterunt diutius, liberentur: Et dominabuntur vicinis eorum, & vectigalia, quæ præstare consueverant, recipient ab eisdem. Changius fuit magnâ

magnâ jocunditate repletus, audiens verbum Dei: Et narravit visionem, quam viderat, universis. Sed Duces & majores istorum noluerunt credere visioni: imò senem quodammodo deridebant. Nocte verò sequenti prædicti duces viderunt militem album, & visionem, sicut senex Changius omnibus referaverat: & præceptum fuit eis ex parte Dei immortalis, quod obedirent Changio & sua mandata facerent ab omnibus observari. Unde prædicti Duces & majores septem nationum Tartarorum congregatis populis fecerunt fieri obedientiam & reverentiam Changio superius nominato, tanquam eorum Domino naturali. Post hæc verò sedem suam statuerunt in medio ipsorum, & extendentes quoddam filtrum nigerrimum super terram, desuper sedere fecerunt. Changium, & septem Duces majores elevantes illum posuerunt in sedē cum magno tripudio & clamore, & vocaverunt eum Cham primum Imperatorem, solennem reverentiam cum genuflexionibus eidem tanquam imperatori & domino facientes. De tali verò solennitate; quam Tartari fecerunt, qui eorum primum imperatorem & Dominum posuerunt, & de filtro nemo debeat admirari, quoniam fortè pulchriorem pannum, super quo ipsum ponerent, non habebant: aut erant forsitan ita rudes, quod melius vel pulchrius facere ignorabant. Sed de hoc an non posset aliquis admirari, quod cum prædicti Tartari acquisiverunt multa regna & divitias infinitas (quoniam dominium Asiæ tenent & opes, & usque ad confines Hungariæ dominantur) nec propter hoc voluerunt antiquam consuetudinem relinquere, sive modum: imò oportet, quod confirmatione imperatoris Tartarorum ille modus totaliter teneatur, quem eorum veteres ab initio tenuerunt. Et ego in confirmatione imperatoris Tartarorum bis personaliter fui præsens. Sed ad propositum redeamus. Changius Cham, qui factus fuit Imperator de communi voluntate & consen-

su omnium Tartarorum, antequam procederet ad alia, tentare voluit, an Tartari omnes sibi fideliter obedirent. Unde praecepta fecit, quae iussit ab omnibus observari. Primum praeceptum fuit, quod Tartari omnes crederent & obedirent Deo immortalis, cuius nutu adeptus fuerat imperatoriam dignitatem. Et hoc mandatum Tartari tenuerunt, & ex tunc coeperunt nomen Dei immortalis invocare: & usque hodie in omnibus eorum operibus Tartari invocant nomen Domini. Secundò praecepit, quod computarentur omnes viri, qui poterant arma ferre: Et factâ computatione praecepit, quod sub quolibet denariorum praeponebatur unus; & super decem millia praeponebatur unus: & super mille praeponebatur unus: & vocavit aciem decem millia armatorum, turmam. Praecepit etiam septem ducibus, qui praerant septem nationibus Tartarorum, quod priores omnes dimitterent dignitates: & continuo hoc fecerunt. Aliud verò praeceptum, quod fecit, fuit valdè stupendum. Praecepit enim septem majoribus ducibus praelibatis, quod unusquisque primogenitum suum adduceret, & sibi caput manu propria amputaret. Et licet tale mandatum videretur esse crudelissimum & iniquū, nullus tamen fuit ausus in aliquo contraire, eò quod sciebant, eum esse Dominum provisione divinâ; imò sicut praeceperat imperator, continuo adimplerent. Postquam verò Changius Can vota suorum novit, & vidit, quod usque ad mortem erant obedire parati, certum diem omnibus assignavit, in quo essent parati ad pugnam. Equitaverunt itaque Tartari contra illos, qui magis erant vicini, & subjugaverunt eosdem, & redacti fuerunt, qui prius erant eorum Domini, in maximam servitutem. Et inde processit Changius Can contra plures alias nationes, quas suo subdidit imperio absque nimia tarditate. Nam omnia Changius Can faciebat cum modicâ quantitate, & prosperè succedebat ei. Quadam verò die accidit, quod Changius

gius Can equitabat cum modicâ quantitate suorum: & obviamini inimicis, qui erant numero satis plures. Inito quoque bello, dum Imperator Changius Can se viriliter tueretur, accidit, quod equus, super quo sedebat, cecidit, interfectus in pugna. Tartari verò, cum viderent eorum Dominum prostratum inter acies bellatorum, nulla fuit spes ulterius salutis. Unde terga vertentes inimicos per fugæ remedium evaserunt. Quumque omnes simul intenderent ad persequendum celeriter fugitivos, & de rege prostrato notitiam non haberent, Changius Can cucurrit, & se intra quædam arbuſtula occultavit, ut mortis periculum evitaret. Quumque de pugna redeuntes campum expoliarent & quærent occultatos, accidit, quod quædam avis, quæ bubo à pluribus nominatur, veniens super arbuſtula illa sedit, quibus Majestas imperatoria tegebatur. Quærentes verò viderunt illam sedentem super illis arbuſtulis, & propterea crediderunt, neminem ibi esse, & absque eo, quod quærent, recesserunt, dicentes intra se: Si esset hic aliquis occultatus, avis illa nullatenus hic sederet. In silentio verò noctis Changius Can propter metum inimicorum per devia incedendo pervenit ad suos, & narravit eis omnia, quæ sibi acciderant, seriatim. Tartari quidem immortalī Deo gratias reddiderunt, & avis illa, per quam, post Deum, Changius Can creditur evasisse, in tanta reverentia postmodum fuit habita inter eos, quod, quicumque potest habere de plumâ illius avis, reputat se felicem, & portant illam plumam Tartari in majorem reverentiam super capitibus reverenter. Ego verò feci mentionem de istâ materiâ in hoc libro, ut sciatur causâ, quare Tartari super capitibus plumas portant. Changius Can Imperator Tartarorum de eo, quod à tanto discrimine evaserat, gratias egit Deo, & post hæc suos exercitus congregavit, & præfatos inimicos strenuè invadendo, omnes sub iugo suo posuit servitutis, & sic fuit Changius Can

imperator omnium regionum, quæ erant citra montem Belgian, & illas possedit absque inquietatione cujusquam, quousque aliam vidit iterum visionem, sicut in sequentibus describetur. Et non est mirandum, si in istis historiis non posui tempus certum: quoniam licet à multis scire quæ siverim veritatem, non tamen potui invenire, qui super talibus plenariè me doceret. Et credo, quod talis sit ratio, quare tempus certum istarum historiarum penitus ignoratur, quia ab initio Tartari literas non habebant, & sic tempora & rerum gesta transibant absque eo, quod ab aliquo notarentur, & per hunc modum oblivioni postea tradebantur,

CAP. XVII.

De Changio Can primo Imperatore Tartarorum.

Postquam verò Changius Can omnia regna & terras, quæ citra montem Belgian erant, suo dominio subjugavit, quadam nocte vidit aliam visionem. Vidit enim iterum militem album, qui ait: Changi Can, voluntas immortalis DEI est, quod tu transeas montem Belgian, & versus occidentem dirigas gressus tuos, & occupabis regna, regiones & terras, & imperio tuo subicies multas gentes. Et ut certus sis, quoniam ea, quæ tibi dico, sunt ex parte immortalis DEI, surge & vade cum gente tua ad montem Belgian ad locum, ubi mare jungitur cum eodem, ibique descendens, & versus Orientem cum novem genu flexionibus novies immortalem DEUM adorabis: & ipse, qui est omnipotens, tibi viam ostendet, per quem montem poteris commodè transire. Visa itaque visione Changius Can gaudens surrexit, nec in aliquo hæsitavit. Nam prima visio velut vera, de aliis certitudinem sibi dabat. Unde festinanter suos undique congregavit, & præcepit, quod sequerentur eum

eum cum uxoribus & filiis & omnibus, quæ habebant. Perrexerunt itaque, quousque pervenerunt ad locum, ubi mare magnum & profundum montibus adhærebat, nec ibi via sive transitus aliquis apparebat. Statim verò Changius Can, sicut præceptum sibi fuerat ab immortali DEO, de eqvo descendit. Illud idem omnes sui universaliter facientes, versus Orientem flexis genibus novies adorabant, ab omnipotenti & immortali DEO misericordiam & gratiam implorantes, ut transitum & viam eis ostenderet abeundi. Steterunt quidem in orationibus nocte illâ. Manè verò surgentes, viderunt, quod mare per novem pedes retrocesserat à montibus, & dimiserat viam latam. Stupefacti fuerunt omnes Tartari hoc videntes, & DEO immortali gratias devotissimè reddentes, per viam, quam patentem viderant, transierunt, & versus occidentem eorum vestigia direxerunt. Sed sicut invenitur in historiis Tartarorum, postquam Changius Can & Tartari montes transiverunt prædictos, passi fuerunt famis & sitis penuriam aliquibus diebus, quoniam terram invenerunt desertam, & aquas amaras & salsas, quæ gustari non poterant quoquo modo, quousque pervenerunt eis omnia necessaria affluenter. Per plures verò dies traxit moram Changius Can in illâ fertili regione. Sed accidit nutu DEI, quod quædam vehemens infirmitas invasit eundem, de cujus convalescentia medici desperabant. Unde Changius Can Imperator Tartarorum convocavit ante se duodecim filios suos, quos habebat, & monuit eos, ut semper essent unanimis & concordēs, & dedit eis tale exemplum. Præcepit enim, quod unusquisque filiorum portaret unam sagittam, & cum simul adessent omnes, præcepit majori, ut omnes simul frangeret, si valeret. Ipse verò accipiens sagittas duodecim conatus est illas frangere; sed non potuit ullo modo. Deinde tradidit sagittas secundo filio, & tertio, & sic de singulis; sed nullus fuit,

qvi

qui frangere posset illas. Hoc facto præcepit, quod dividerentur sagittæ, & iussit minori filio, quod divisim sagittas acciperet & frangeret unamquamque: & ille faciliter omnes fregit. Tunc Changius Can vertit se ad filios suos, & ait: Quare filii mei non potuistis frangere sagittas, quas vobis dedi frangendas? At illi dixerunt: Domine, quia erant plures simul. Et quare fregit illas minimus iste frater vester? Domine, quia singulariter & divisim. Ita erit de vobis, ait Changius Can, quamdiu eritis unanimes & concordēs, durabit imperium vestrum semper. Sed quam citò eritis divisi, Dominia vestra ad nihilum reducuntur. Multa alia bona exempla dedit Changius Can, quæ fuerunt à Tartaris observata. Et dicuntur in lingua eorum Jasack Changii Can, i. e. Constitutiones Changii Can. Post hæc, antequam decederet, sapientiore & meliorem filium, quem habebat, fecit recipi in Dominum & imperii successorem, & vocabatur ille filius suus Hoccota Can. His finitis, Changius Can requievit in pace, & filius suus Hoccota Can fuit positus in sede imperatoriæ patris sui. Sed antequam finem huic historiæ imponamus, dicemus, qualiter nonus numerus inter Tartaros plurimum veneratur. In memoriam enim novem genuflexionum, quas fecerunt in monte Belgiam immortalī DEO, sicut eis præceperat miles albus, & latitudinis viæ novem pedum, per quam transierunt, numerum reputant esse felicem. Unde, quicumque vult Domino Tartarorum aliqua præsentare, oportet, quod offerat novem res, si vult, quod donum suum recipiatur gratiosè. Et dummodo sint novem res, quæ præsentantur, sic donum illud reputatur pro felici & bono. Et talis consuetudo usque hodie inter Tartaros observatur.

CAP. XVIII.

De Hoccota Can, secundo Imperatore Tartarorum.

Hoccota Can, qui in imperio patri suo successit, fuit homo strenuus atque prudens. Dilexerunt eum Tartari & fidem & obedientiam erga ipsum fideliter servaverunt. Cogitavit itaque Hoccota Can, qualiter posset totam Asiam subjugare, & primo voluit experiri potentiam Regis Asiae, quam personaliter se moveret, & voluit cognoscere principem fortiolem. Decem itaque millia equitum bellatorum transmisit, & dedit eis Capitaneum strenuum & sagacem, qui vocabatur **. Ille vero procedens cum Turcis ad pugnam, debellatus fuit ab eisdem. Unde Tartari per fugae subsidium se defendebant. His itaque peractis, Hoccota Can elegit quendam Ducem strenuum & prudentem, qui vocabatur Baydo, & dedit sibi triginta millia militum Tartarorum, qui dicebantur Tamachi, vel conquisitores: & praecepit eis, quod per illam viam recte incederent, quam iverant decem millia Tartarorum superius nominatorum, nec deberent in loco aliquo diutius commorari, quousque pervenissent ad regnum Turquiae, & tentarent, si possent, Soldano Turquiae resistere, qui inter omnes Principes Asiae potentior dicebatur. Et si forte tantae esset potentiae, quod eidem resistere non valerent, non properarent ad pugnam, sed in aliquâ terrâ bonâ darent se quieti, & significarent alicui ex filiis suis, qui propinquior esset eis, ut ipsis subsidium delegaret, & postmodum bellum possent securius inchoare. Baydo igitur cum Comitiva triginta millium Tartarorum per diatas suas incedens, pervenit ad regnum Turquiae, ibique audit, quod Soldanus ille, qui priores fugaverat Tartaros, decesserat, & sibi successerat quidam ejus filius,

nomine Guiatadin. Iste verò de adventu Tartarorum rumoribus intellectis, timuit valde sibi. Unde ad sua stipendia convocavit, quoscunque habere potuit, tam Barbaros, quam Latinos: & inter alios habuit ad sua servitia duo millia Latinorum, qui duos Duces sive capitaneos habuerunt. Alter quoque habebat nomen Johannes de Liminata, qui fuit in Insula Cypri. Alius verò vocabatur Bonifacius de Castro: qui fuit de Januâ Oriundus. Misit etiam ad vicinos Soldanus, promittens venientibus gratias atque dona. Unde congregatâ magâ multitudine bellatorum, gressus suos direxit ad locum, in quo Tartari morabantur. Tartari verò non fuerunt ullatenus stupefacti: imò prælium viriliter susceperunt in quodam loco, vocato Confedrack. Demum verò obtinuerunt Tartari, & Turqi, fuerunt viriliter debellati. Et sic occupaverunt Tartari regnum Turqiæ, anno Domini millesimo, ducentesimo, quaquadragesimo quarto.

CAP. XIX.

De Gino Can, tertio Imperatore Tartarorum.

Post modicum verò temporis spatium Hoccota Can diem clausit extremum. Successit autem sibi in imperio quidam ejus filius, qui vocatus fuit Gino Can, cujus vita brevis fuit: & sibi successit quidam consanguineus suus, qui vocabatur Mango Can, qui fuit valentissimus, atque multas provincias suo imperio subjugavit. Demum verò tanquam magnanimus per mare Cathay se transtulit ad quandam insulam capiendam. Et dum in obsidione illius insulæ permaneret, homines illarum partium, qui sunt valde sagaces & ingeniosi, miserunt homines, qui se occultè immerferunt in aquam, & sub navi, in quâ erat Mango, constiterunt tamdiu, quoad navem illam in locis pluribus perfora-

forarunt. Aqua quidem diu noctuque paulatim per foramina ingrediebatur in navem, nec aliquis perpendebat, quousque lignum funditus est demersum, & Mango Can fuit continuo suffocatus. Tartari verò, qui cum eo venerant, redeuntes, fratrem suum Cobila Can in dominum elegerunt, & iste Cobila Can XLII. annis tenuit imperium Tartarorum. Christianus fuit, & fundavit quandam civitatem, quæ vocatur Jons, in regno Cathay, quæ major est Româ, ut dicitur. Et in illâ civitate moram traxit Cobila Can Imperator Tartarorum, usque ad ultimum diem vitæ suæ. Sed dimisso Imperatore Tartarorum, de tribus filiis Hoccota Can, & de Haolono, & de suis heredibus, sumus aliqua narraturi.

CAP. XX.

De Jochi primogenito Hoccota Can.

JOchi primogenitus Hoccota Can equitavit versus occidentem cum totâ gente illâ, quam sibi dederat Pater suus. Invenit quasdam regiones illas, & terras fertiles & amœnas, & in omnibus divitiis opulentas. Unde ibi tentoria sua fixit. Acquisivit igitur regnum Turquestan, & minorem Persiam: usque ad flumen Phison suum dominium se extendit. Cum gente suâ traxit ibi moram semper, quæ multiplicatæ sunt in divitiis & personis: & hæredes ipsius Jochi usque nunc successivè illarum partium dominium tenuerunt. Et illi, qui nunc tenent terras illas, sunt duo fratres, quorum unus vocatur Capar, alter Doax: & illi inter se diviserunt terras & gentes, & illas possident pacificè & quietè.

CAP. XXI.

De Baydo, secundo filio Hoccota Can.

B Aydo secundus filius Hoccota Can, cum Tartaris, quos sibi dederat Pater suus, equitavit versus partes septentrionales, quousque pervenit ad regnum Cumania. Cumani verò, qui magnam habebant copiam armatorum, opposuerunt se Tartaris, credentes posse defendere terram suam. Sed demum fuerunt debellati, & fugerunt usque ad regnum Hungaria, & adhuc sunt multi Cumani ibidem habitantes. Postquam verò Baydo extra regnum Cumania omnes fugavit Cumanos, ad regnum Cassia se transtulit, & illud etiam subjugavit, & occupavit terram Gaczaria, & regnum Bulgaria, & per viam, quâ Cumani fugerant, pervenit usque ad regnum Hungaria. Posthæciverunt Tartari versus partes Alemania, quousque pervenerunt ad quoddam flumen, quod labitur per Ducatum Austriacum. Tartari verò cogitaverunt transire per quendam pontem ibi factum: sed Dux Austria, & alii convicini munierunt pontem: unde Tartaris fuit transitus denegatus. Baydo quidē furore accensus, præcepit quod omnes transirent: & ipse fuit primus ingressus, exponens mortis periculo se & suos. Nam antequam possent ad aliam ripam fluminis pervenire, equi fuerant fessi, propter latitudinem fluminis, & fortitudinem aquæ. Unde Baydo submersus & suffocatus fuit cū magnâ quantitate suorum. Illi verò, qui nondum ingressi fuerant aquas, hoc videntes magno dolore confusi, redierunt ad regnum Cassia & Cumania, quæ occupaverant, ut est dictum. Deinde verò Tartari Alemaniam minimè petierunt. Hæredes quidem prædicti Baydo successivè terras, quas acquisiverat, postmodum tenuerunt. Et ille, qui dominium nunc tenet, vocatur Tochay, & vivit pacificè & quietè.

CAP. XXII.

De Gohagaday, tertio filio Hoccota Can,

Goha-

G Ohagaday tertius filius Hoccota Can, cum Tartaris, quos sibi Pater suus concefferat, equitavit versus meridiem usque ad partes Indiæ minoris. Multa quidem invenit deserta, montes & terras aridas, & totaliter derelictas, quod illas regiones non potuit pertransire: imò amisit gentium & animalium maximam quantitatem: Tunc verò vertit se ad partes occidentis, & post multos labores pervenit ad fratrem suum Jochi, & quæ sibi in viâ acciderant, enarravit. Jochi verò compatiens fratri suo, de terris, quas acquisierat, sibi & genti suæ partem benignè concessit. Et illi duo fratres semper simul postea habitaverunt, & usque nunc eorum hæredes in illis partibus commorantur: ita tamen, quod hæredes minoris fratris reverentiam portant hæredibus majoris, & contenti portionibus suis, simul vivunt pacificè & quietè, & successor Jochi, qui nunc vivit, vocatur Barachi.

CAP. XXIII.

De Mango Can, quarto Imperatore Tartarorum.

Anno Domini M. CC. LIII. rex Armeniæ dominus Aytonus, videns, quod Tartari ferè subjugaverant omnia regna regiones & terras, usque ad regnum Turviæ, accepto consilio Sapientum, cogitavit ad Imperatorem Tartarorum personaliter se transferre, ut facilius captare posset ejus benevolentiam & amorem, & secum inire pacis fœdus. Sed primo transmisit dominum Sinibaldum Conestabulum regni Armeniæ fidelem suum, ut accepta ab Imperatore Tartarorum licentiâ securius posset ire. Unde prædictus frater regis, dominus Sinibaldus cum xeniiis multis, & pulchra gentium comitiva, ivit ad dominum Tartarorum, & negotia, pro quibus transmissus fuerat, optimè adimplevit. Veruntamen per spatium annorum quatuor traxit moram, antequam Armeniam remearet.

Postquam verò rediit, regi ea, quæ viderat & fecerat, seriosius enarravit. Absque igitur tarditate rex Armeniæ recessit occultè. Dubitabat enim cognosci in terra Turqvix, per quam ipsum transire modis omnibus oportebat: & sicut DEO placuit, Soldanus Turqvix tunc fuit viriliter debellatus per quendam ducem Tartarorum, quem Rex Armeniæ inuenit, & sui notitiam sibi dedit. Quumque capitaneus ille intellexit de rege Armeniæ, quod ad Imperatorem iret, suscepit illum honorificè & benignè, & fecit illum securè conduci usque ad regnum Cumanix, & ultra etiam portam ferri. Postea verò invenit rex alios duces Tartarorum, qui fecerunt illum, conduci per omnes terras & loca, quousque pervenit ad Almalech, ubi Mango Can Tartarorum Imperator & dominus residebat. Gavissus fuit Mango Can de adventu regis Armeniæ, eo præcipuè, quod postquam Changius Can montem Belgiam transivit, nullus magnus Princeps ei venerat in occursum & ideo cum magna benevolentia & honore suscepit eundem, deditque sibi de majoribus domus suæ, qui eum associarent, & in omnibus honorarent. Et ipse Imperator multas gratias fecit regi Armeniæ. Rex autem Armeniæ, postquam per dies aliquos requievit, supplicavit Imperatori, quatenus super expeditione negotiorum, pro quibus ad eum venerat, intendere dignaretur & daret sibi licentiam redeundi. Imperator verò benignè respondit, quod omnia vota sua libentissime adimpleret, & quod valde gratum erat sibi, quod ad imperium suum venerat sua spontanea voluntate. Rex itaque septem petitiones cum deliberatione formavit. Primò enim rogavit, ut Imperator cum gente sua converteretur ad fidem Christi, sectis aliis omnibus derelictis, & se facerent baptizari. Secundò petiit, quod pax & amicitia perpetua inter Christianos & Tartaros firmaretur. Tertiò requisivit, quod in omnibus terris, quas Tartari acquisiverant,

fiverant, & quas acquirerent, omnes Ecclesiæ Christianorum & clerici illarum sive Laici, sive religiosi ab omni servitute & datia essent liberi & exempti. Quartò requisivit, ut terram sanctam & sanctum sepulchrum Domini de manibus Saracenorum auferret & restitueret Christianis. Quintò, ut intenderet ad destructionem Caliphi de Baldack, qui erat caput & doctor Sectæ perfidi Mahumeti. Sextò requisivit, ut sibi concederetur privilegium speciale, quod à quibuscunque Tartaris, præcipuè regni Armeniæ propinquieribus, auxilium imploraret, sibi dare omni mora postposita tenerentur. Septimò requisivit, quod omnes terræ jurisdictionis regni Armeniæ, quas Saraceni occupaverant, & in manus Tartarorum postmodum redierant, regi Armeniæ restituerentur: illas omnes, quas Rex acquirere posset, contra Saracenos illos, haberes, & teneret pacificè & quietè. Mango Can ergo petitionibus regis Armeniæ, intellectis, suos fecit proceres & consiliarios convocari, & regi Armeniæ in sua præsentia constituto, coram omnibus adstantibus sic respondit: Quoniam Rex Armeniæ de longinquis partibus ad Imperium nostrum venit, non compulsus, sed sua propria voluntate, decet Imperatoriam Majestatem suis supplicationibus annuere, in his præcipuè, quæ sunt licita & honesta. Vobis itaque Regi Armeniæ taliter responsurus sum, quod preces vestras acceptamus & omnes faciemus cum DEI beneplacito adimpleri. Primò quidem ego Imperator & Dominus Tartarorum me faciam baptizari: tenebo fidem, quam tenent hodie Christiani, & omnibus aliis sub meo Imperio constitutis consulam, quod faciant illud idem: non tamen intendo violentiam facere alicui. Ad secundam requisitionem vestram taliter respondemus, quia volumus, quod pax perpetua vigeat inter Tartaros & Christianos: ita tamen, quod vos principalem fidei jussorè constituere debeatis, quod Christiani pacem & concordiam erga
nos,

nos, sicut nos erga ipsos, inviolabiliter observent. Volumus etiam, quod omnes Christianorum ecclesiae, & clerici Christianis cujuscunque conditionis existant, seculares sive religiosi, gaudeant in omnibus terris nostri imperii privilegio libertatis, nec libeat alicui ex eis inferre molestum quovocumque modo. Super facto terrae Sanctae dicimus, quoniam, si possemus commodè, personaliter veniremus ob reverentiam Domini nostri Jesu Christi. Sed quia multum habemus in istis partibus expedire, fratri nostro Haolono dabimus in mandatis, quod negotium istud, sicut decet, ducat per omnia ad effectum. Eruet enim civitatem Hierusalem, & totam terram sanctam de manibus paganorum, & illam restituet Christianis. Super facto Caliphi de Baldak nos dabimus in mandatis Baydo capitaneo Tartarorum, qui sunt in regno Turqviae & aliis, quae circa illas regiones inveniuntur, quod omnes obedire debeant fratri nostro, & volumus, quod ipse destruat Caliphum tanquam nostrum capitalem & pessimum inimicum. De privilegio verò illo, quod quaerit habere Rex Armeniae super habendo subsidio Tartarorum, volumus, quod illud dictetur juxta suam plenariam voluntatem, & illud faciemus libentissimè confirmari. Ultimò verò de eo, quod Rex Armeniae requirit, quatenus terras regni sui per Saracenos ablatas, & postmodum per Tartaros occupatas, sibi restitui faciamus, hoc etiam concedimus liberaliter & libenter, & volumus, quod frater noster Haolonus omnes dictas terras restituat sine mora: & ulterius volumus & mandamus, quod de terris, quas acquisivimus, plana castra dicto regi in augmentum: & tutelam regni sui de speciali gratia concedantur,

CAP. XXIV.

De Mango Can, qualiter baptizatur in Christo.

Post;

Postquam igitur Mango Can petitiones regis Armeniae liberaliter adimplevit, & confirmavit per privilegia mihi facta, continuo voluit baptismatis recipere sacramentum. Unde baptisatus fuit per manus cujusdam episcopi, qui erat Cancellarius regni Armeniae, & omnes illi de domo sua fuerunt etiam baptisati, & multi alii utriusque sexus nobiles & magnates, & ordinavit de illis, qui sequi debebant Haolonum fratrem suum, pro subsidio terrae sanctae. Equitaverunt ergo Haolonus, & Rex Armeniae ambo simul, quousque transiverunt magnum flumen Phison. Haolonus quidem cum suo exercitu copioso invasit regiones & terras undique, & antequam sex mensium spatium laberetur, totum regnum Persarum, quia carebat Domino & Rectore, fuit faciliter subjugatum: cepitque Haolonus absque resistantia omnes terras, usque ad terram Assassinorum. Isti verò Assassiani sunt homines infideles, nullam habentes legem & fidem, nisi sicut eorum Princeps & Dominus instruebat, qui Sex emontius vulgariter dicebatur, ad cuius beneplacitum & mandatum, morti se sponte & facilliter offerebant. Habebant enim praefati Assassini quoddam inexpugnabile castrum, quod Tigado dicebatur. Erat autem illud castrum omnibus necessariis praemunitum, & ita forte, quod à nulla parte timebat insultum: Pracepit itaque Haolonus cuidam duci, ut assumeret decem millia Tartarorum, quae dimisit in custodia regni Persarum, quod subjugaverat, ut est dictum, quibus castrum illud obsideret, & quousque illud caperet, non discederet ullo modo. Unde praedicti Tartari in obsidione illius castri steterunt per viginti septem annorum spatium tam hieme quam aestate: finaliter verò Assassini reddiderunt castrum propter defectum vestium, & non propter penuriam victualium, vel alia ratione. Eo verò tempore, quo Haolonus vacabat circa custodiam regni Persarum, & obsidio-

nem castrî Assassinorum, Rex Armeniæ ab eo accepit licentiam redeundi; quia longo tempore steterat extra regnum: Haolonus itaque licentiam dedit regi, & eidem contulit magna dona, & insuper mandavit præcipiendo Baydo, qui in regno Turquiæ, quod occupaverat, residebat, ut regem Armeniæ conducî faceret securè usque ad introitum regni sui. Cujus mandatum fuit per omnia adimpletum: & sic post spatium trium annorum, & dimidium reversus fuit Rex Armeniæ sospes & hilaris per gratiam Jesu Christi.

CAP. XXV.

*De Haolono, fratre Mango, qui destruxit Assyrios
& introivit in regnum Persarum pro fide
Christi.*

Postquam verò Haolonus de custodia regni Persarum, sicut erat decens, & rectum, ordinavit, transulit se ad quandam Armeniæ provinciam, quo vocabatur Sorloch. Ibi tota æstate dedit se solatio & quieti, & ipse quoque hieme veniente obsedit civitatem Baldach, in qua erat Caliphus, qui magister erat & doctor sectæ perfidi Mahumeti: fecitque Haolonus ad exercitum convocari triginta millia Tartarorum, qui erant in regno Turquiæ: postque congregavit undique gentem suam, insultari fecit ante litus civitatis, quæ velociter absque nimio moræ dispendio fuit capta. Caliphus quidem captus vivus adductus fuit ante præsentiam Haoloni: & inventæ fuerunt in Baldach tantæ divitiæ, quod vix credendum esset, esse totidem in residuo hujus mundi. Capta autem fuit civitas Baldach anno Domini M. CCLVIII.

CAP. XXVI.

*De Haolano, q̄ualiter cepit civitatem Baldach, &
destruxit Caliphum, summum Pontificem
Saracenorum.*

Postquam verò Haolonus de civitate Baldach fecit omnia, quæ volebat, jussitque Caliphum ante se adduci, & præcepit, quod ante se totum ejus thesaurum poneret. Tunc verò Haolonus interrogavit Caliphum, dicens: Cognoscis ne totum fuisse tuum, quod vides? Ultrique ait ille. Haolonus dixit: Quare tu tanto thesauro non convocabas stipendiarios & vicinos, ut te & terram tuam tuerentur à potentia Tartarorum? At ille respondit, quoniam credebam satis sufficere gentem meam. Tunc dixit Haolonus Calipho: Tu diceris doctor omnium credentium in falsa secta Mahumeti, & à tuis munerabaris: talis ergo magister & tantus aliis cibis cibari non debet. Unde tibi damus in cibum ista omnia pretiosa, quæ tantum dilexisti, & cum magna aviditate custodisti: & præcepit ponere Caliphum una camera, & ante ipsum projici margaritas & aurum, ut de illis comederet, quantum vellet, & præcepit, ne aliquis cibus daretur, aut potus alius propinaretur eidem. Et sic morte pessima miser ille, & avarus miserabilem vitam finivit: nec unquam Caliphus postea exstet in Baldach.

CAP. XXVII.

De morte Caliphi.

Postquam verò Haolonus subjugavit Baldach, & terras alias circumcirca provincias divisit per duces, & rectores, sic ut suæ placuit voluntati, & præcipit, quod ubique Christiani tractarentur benignè, & quod eis castrorum & civitatum custodiæ traderentur. Saracenos quidem jussit ponere in ma-

xima servitute. Haolono quidem erat uxor Christiana nomine Doncoscaron, & fuit de progenie illorum regum, qui venerunt ab oriente visa stella nativitatis Domini. Et ista domina devotissima Christiana in perpetuum licentiam diruendi templa Saracenorum petebat, & inhibendi, ne solennitas fieret in nomine Mahumeti, & fecit Saracenorum templa funditus devastari, & in tantam servitutem posuit Saracenos, quod non erant ausi ulterius apparere.

CAP. XXVIII.

De persecutione sacerdotum in lege Mahumeti.

Postquam verò Haolonus requievit per spatium unius anni, tunc misit ad Regem Armeniæ, quod veniret cum gente sua civitatem Rohais, in regno Mesopotamiæ, quoniam intendebat ire ad terram sanctam, ut illam redderet Christianis. Unde Rex Haithonus bonæ memoriæ iter suum arripuit cum magno proborum armatorum virorum, equitum & peditum comitiva: quia tunc temporis regnum Armeniæ in tam prospero statu erat, quod facere poterat duodecim millia equitum, & quadraginta millia peditum armatorum. Et ego, qui hoc tempore meo vidi, possum perhibere testimonium veritati. Quumque rex Armeniæ venisset, sicut mandaverat Haolonus, & super negotio terræ sanctæ simul colloquium habuisset, ait Rex Armeniæ Haolono: Domine, Suldanus Halappi tenet totius regni Syriæ principatum, in quo quidem regno sancta Hierosolymitana civitas invenitur. Et postquam intenditis, terram sanctam acquirere, sicut mihi videtur, primitus est Halappi civitas obsidenda, quæ totius regni Syriæ est caput & magistra. Nam si civitas Halappi vestro subditur dominio, alias terras omnes poteritis faciliter obtinere. Consilium itaque regis Armeniæ placuit Haolono: unde fecit obsidere civitatem

Ha-

Halappi, quæ erat fortissima civitas muris circummunita, habitata, plena populis, & divitiis opulenta. Haolonus quoque cum meatibus subterraneis, cum onagris, arcubus & balistis, & aliis generibus armorum variis & diversis, invadi fecit undique sic viriliter civitatem, quod, licet inexpugnabilis videretur, ipsam tamen violenter novem dierum termino occupavit. In ipsa quidem civitate Halappi tantam divitiarum incredibilem multitudinem invenerunt, quod vix esset credendum. Erat autem quoddam castrum in medio civitatis, quod se tenuit per undecim dies, postquam civitas jam extiterat occupata. Demum verò per meatus subterraneos fuit captum. Et capta fuit civitas Halappi, & deinde regnum Syriæ per Haolonum anno Domini M. CC. LX.

CAP. XXIX.

De Haolono, qualiter cepit civitatem Halappi & Damascum, & acquisivit terram sanctam, usque ad desertum Egypti.

QVando verò Soldanus Halappi, qui vocabatur Melecnafer, qui tunc erat in civitate Damasci, intellexit, quod civitas Damasci capta fuerat, cum filiis & uxore, qui erant ibidem, nescivit ad consilium ponere seipsum, nisi quod ad pedes Haoloni venit, misericordiam implorando. Sperabat enim per hoc, quod sibi uxor & filii redderentur, & pars aliqua ad suum dominium tenendum. Sed Soldanus fuit in sua opinione deceptus, quoniam Haolonus ad regnum Persarum destinavit ipsum cum filiis & uxore, ut absque inquietatione dominium Syriæ obtineret. His itaque sic peractis, de spoliis acquisitis in captione civitatis Halappi, regi Armenia Haolonus contulit magnam partem, & de terris etiam, quas occupaverat, re-

gi quam plures concessit. Unde Rex Armeniæ accepit plura castra regno suo vicina, & illa fecit muniri ad suam liberam voluntatem. Post hæc Haolonus misit per principem Antiochiæ, qui regis Armeniæ gener erat, dona, & ipsum Principem plurimum honoravit, & dedit sibi privilegia gratiosa & omnes terras suæ jurisdictionis, quas occupaverant Saraceni, & quæ ad suum dominium redierant, jussit quòd principi redderentur liberè & quietè. Et postquam Haolonus ordinavit ea, quæ fuerant ordinanda, circa negotia civitatum & terrarum, quas occupaverat, dum intenderet se transferre ad regnum Hierosolymitanum, ut terram sanctam liberaret de manibus Saracenorum, & illam restitueret Christianis. Et ecce nuntius venit tertia die noua ferens de obitu fratris sui, & narravit qualiter post obitum Mango Can vacaverat imperium Tartarorum, quod ejus quotidie præstolabatur adventus, ut ipsum in sede ponerent fratris sui. Haolonus quidem intellectis rumoribus de obitu fratris sui, fuit ineffabili tristitia circumventus. Unde ulterius non processit, sed ordinavit quendam suum ducem nomine Guiboga, & dimisit ipsum cum decem millibus Tartarorum in custodiam regni Syriæ, & præcepit, quod terram sanctam aquireret & restitueret Christianis. Quo facto, Haolonus festinanter recessit, versus partes orientis dirigens suos gressus, & dimittens in Thaunio natum suum, per diatas suas processit.

CAP. XXX.

De Cobila Can, quinto Imperatore Tartarorum.

SEd antequam ad regnum Persarum pervenisset, ecce sibi nuntii quidam occurrerunt, qui narraverunt, qualiter omnes Proceres & majores fratrem suum Cobila Can posuerant in sede Imperatoria Tartarorum. Quo audito Haolonus, dum in Thaunio moraretur, ecce nuntii venerunt ad eum, qui retulerunt sibi, quod

quod Barcat cum maximo apparatu incedens, intenderet hære-
ditare, si posset. His quoque rumoribus intellectis Haolonus,
continuò gentem suam congregavit, & obviavit inimicis suis
super quodam flumine congelato, ibique fecit ingens prælum
inchoatum. Propter multitudinem gentium & eqvorum gla-
cies rupta est, & submersi fuerunt tam ab una parte, quàm ab a-
lia triginta millia Tartarorum. Exercitus verò utriusque partis
absque alio processu redierunt tristes propter amissionem suo-
rum. Guiboga verò, quem Haolonus dimiserat in regno Sy-
riæ, & in provincia Palæstinæ, terras illas tenuit pacificè & di-
ligeat multum Christianos. Nam ipse fuerat de progenie tri-
um regum, qui venerunt nativitatem Domini adorare. Quum-
que dictus Guiboga sollicitè laboraret, ut terram sanctam redu-
ceret in potentiàm Christianorum, ecce diabolus inter ipsum &
Christianos illarum partium semen scandali & discordiæ semi-
navit, & hoc accidit tali modo. In terra enim de Belfortis, quæ
est de dominio civitatis Sidonensis, erant plures villæ, in quibus
Saraceni certum censum Tartaris exhibebant: unde accidit, quod
certi homines Sidonis & de Belfortis congregati in unum ierunt
ad villas Saracenorum, & casalia, & deprædaverunt eos, plures
interfecerunt Saracenos, alios verò cum magna multitudine be-
stiarum ducebant cum præda. Quidam verò nepos Guibogæ,
qui ibi prope morabatur, cum parva eqvitum comitiva, sequu-
tus fuit celeriter Christianos, qui talia fuerant operati, ut dice-
ret ex parte avunculi sui, quod dimitterent prædam. Quidam
ex ipsis Christianis irruerunt in eum & occiderunt eum, &
quosdam alios Tartaros cum eodem, & noluerunt restituere
prædam. Quando Guiboga intellexit, quod Christiani inter-
fecerant nepotem suum tali modo, confestim eqvitavit, & ce-
pit civitatem Sidonensem, & destruxit magnam partem muro-
rum, paucos perdidit Christianos, qui ad insulam fugerant.

Nun-

Nunquam tamen postea de Christianis Syriae Tartari fiduciam habuerunt, neque Christiani Tartaris sunt confisi. Postea vero Tartari pulsi fuerunt de regno Syriae per potentiam Saracenorum, sicut inferius exprimetur.

CAP. XXXI.

De morte Haoloni, qualiter Soldanus recuperavit terram Syriae Ægypti.

INterea quoque, dum Haolonus haberet guerram cum Bartat, sicut superius est expressum, Soldanus Ægypti suo exercitu congregato egressus est de Ægypto & venit ad provinciam Palæstinæ, & in quodam loco vocato Henyaleck, prælium cum Guiboga capitaneo Tartarorum commisit, & idem Guiboga fuit debellatus, & occisus in bello. Tartari vero, qui de prælio illo evadere potuerant, iverunt in Armeniam: & ex tunc regnum Syriae sub potestate Saracenorum fuit totum redactum præter aliquas civitates Christianorum positas prope mare. Quando vero Haolonus intellexit de Soldano Ægypti, qui regnum Syriae invaserat, & fugaverat gentem suam, continuo suum exercitum congregavit, & misit ad Regem Armeniæ, & ad Regem Georgiæ, & ad alios Christianos partium orientis, ut venirent parati contra Soldanum Ægypti, & alios Saracenos. Quumque Haolonus jam suum exercitum congregasset, invasit eum quædam infirmitas, quæ eum detinuit per spatium quindecim dierum, & ex illa infirmitate obiit Haolonus. Cujus rei causa terræ sanctæ negotium jam inceptum fuit totaliter perturbatum post obitum Haoloni. Abaga filius ejus tenuit dominium patris sui, & rogavit Cobila Can Imperatorem, & vunculum suum, ut ipsum in dominio suo confirmaret: & hoc fecit libenter. Unde vocatus fuit Abaga, & cœpit dominari anno domini M. CC. LXIV.

CAP. XXXII.

*De Abaga filio Haoloni, qui patri in imperio
successit.*

ABaga fuit prudens, & dominium suum prosperè gubernavit, & fuit in omnibus fortunatus, præter in duobus: unum videlicet, quia noluit effici Christianus, sicut exstiterat pater suus, imò colebat idola, & fidem dabat Presbyteris idololatriæ. Aliud, quia semper guerram habuit cum vicinis: & propter hoc Soldanus fuit longo tempore in quiete, & ex hoc Saracenorum potentia multum crevit. Tartari verò, qui evadere poterant de terris Tartarorum, fugiebant ad Soldanum, ut evitarent gravia onera, quæ eis Tartari imponebant. Propterea Soldanus fecit quandam magnam sagacitatem, quia misit nuncios suos per mare ad Tartaros, in regno Cumania, & regno Russia, & fecit cum illis Tartaris compositionem & pactum, videlicet quod quandocunque Abaga moveret guerram contra terram Ægypti, quod ipsi invaderent terram suam, & promisit dare magna dona eis. Et hoc modo Abaga non poterat invadere terram Ægypti: & Soldanus sine contradictione cujusquam potuit invadere Christianos & terras Syriae faciliter occupare. Unde Christiani amiserunt civitatem Antiochia, & alia plura castra, quæ in regno Syriae possidebant.

CAP. XXXIII.

De Soldano Ægypti, qualiter debellavit Regem Armenia, & unum de filiis ejus cepit, alterum occidit.

Præterea Benedectar, Soldanus Ægypti, ita extitit fortunatus, quod postea regnum Armenia conquassavit. Nam
G acci-

accidit, quod Rex Armeniae cum magna gente iverat ad Tartaros, & Soldanus hoc sciens, cogitavit invadere regnum Armeniae. Unde misit quendam capitaneum suum loco sui, cui tradidit gentem suam. Filii autem Regis Armeniae scientes Saracenorum adventum, congregatis omnibus, qui poterant arma ferre in confinibus regni, obviaverunt Aegyptiis, cum quibus viriliter pugnam inierunt: finaliter tamen fuit Armeniorum exercitus debellatus: ex duobus filiis Regis alter fuit captus, alter verò occisus in bello. Saraceni itaque per regnum Armeniae discurrentes, ferro totam planitiem devastarunt, & bona infinita inde asportarunt in Christianorum maximum detrimentum. Exinde verò inimicorum potentia multum crevit, & regis Armeniae posse fuit mirabiliter diminutum. Rex verò Armeniae qui semper sollicitè conabatur ad destructionem infidelium toto posse, intellectis infelicissimis rumoribus regni sui, fuit animo mirabiliter perturbatus, & die noctuque cogitabat, qualiter Saracenis posset inferre gravamen. Unde multoties inducebat Abagan & Tartaros ad destructionem sectae perfidi Mahumeti, & Christianorum subsidium & juvamen. Sed Abaga propter guerram, quam habebat quotidie cum vicinis, se sapius excusabat. Rex Armeniae verò perpendens, quod non poterat ad praesens habere subsidium Tartarorum, misit suos nuncios ad Soldanum Aegypti, & treugas cum ipso inivit & firmavit; hoc faciens, ut de Saracenorum carceribus posset redimere natum suum. Unde Soldanus promisit regi, quod si sibi redderet quendam suum socium nomine Sangolascar, qui captivus penes Tartaros tenebatur, & sibi restitueret castra civitatis Halappi, quae occupaverat tempore Haoloni, ipse filium restitueret pristinae libertati. Soldanus itaque restituit filium regis, & recepit socium suum, & Rex restituit Soldano castrum de Tempefack, & alia duo castra fecit dirui, ad requisitionem Soldani.

dani. Ethoc modo filius Armeniae regis fuit de carceribus liberatus. Post hæc verò Rex Haithonus bonæ memoriæ, qui XLV. annis regnum tenuerat, & multa bona fecerat Christianis, regnum & dominium suum contulit & concessit filio suo Dn. Tivono, de Ægypti carceribus liberato. Et ipse renunciâns pompis hujus sæculi, est religionem ingressus, & vocatus fuit Macarius, mutato proprio nomine, secundum consuetudinem Armeniorum, qui quando ingrediuntur religionem, mutari faciunt sibi nomen. Et post modicum temporis spatium Rex Haithonus requievit in pace. anno Domini M. CC. LXX.

CAP. XXXIV.

De Abaga, qvaliter introiuit Ægyptum, & destruxit Turqviam.

ILle autem Rex Armeniae super nominatus fuit sapiens atqve prudens, & suum regnum providè gubernavit. Dilectus fuit valde tam à sua gente, quam à Tartaris, & ex toto animo studuit destruere Saracenos. Unde suo tempore accidit, quod Abaga pacem composuit cum vicinis suis, qui longo tempore sibi fuerant inimici. Tunc verò temporis Soldanus Ægypti ingressus fuit regnum Turqviae, & ibi multos Tartaros interfecit, & de pluribus villis fugavit eosdem. Nam quidam Saracenus, qui Parvana vocabatur, erat in regno Turqviae capitaneus Tartarorum, & iste rebellis effectus contra Abagam, conabatur Tartaros omnes perdere & fugare: Abaga verò hoc audiens equitavit ita properè, quod quadraginta diætas in quindecim dierum spatio peregerit. Soldanus Ægypti audiens adventum Tartarorum subito de regno Turqviae recessit, nec fuit ausus ulterius expectare: non tamen potuit ita celeriter arripere iter suum, quin Tartari, qui velociter sequeban-

tur, attingerent exercitus sui finem, in introitu regni Ægypti in quodam loco vocato Pasblanck. Irruentes itaque Tartari in posteriori custodia exercitus, ceperunt duo millia equitum Saracenorum & divitias multas acquisiverunt & ceperunt etiam quinque millia domos Cordinorum, qui in illa regione degabant. Perveniente verò Abaga usque ad confines terræ Ægypti consultum erat sibi, ne ultra progederetur propter aestum. Terra enim illa est calida ultra modum, & Tartari & eorum animalia, quæ à longe venerant festinanter, non potuissent pondus ferre laboris & aestus. Unde Abaga rediit in Turqviam & fecit dissipari & destrui omnes terras, quæ rebelles extiterant, & reddiderant se Soldano: Parvanam verò proditorem cum suis sequacibus juxta morem Tartarorum per medium fecit sciendi, & jussit, quod in omnibus cibus, quos erat comesturus, poneretur de carne illa Parvanæ proditoris, de qua comedit Abaga, & dedit suis proceribus comedendum. Et talem ultionem sumpsit de Parvana proditore Rex Abaga.

CAP. XXXV.

De Soldano Ægypti, mortuo per venenum.

Postquam ergo Abaga de regno Turqvix sua vota complevit & Tartari fuerunt repleti prædis & divitiis, quas acquisiverant contra rebelles Saracenos, vocavit ad se Regem Armenia & sibi obtulit regnum Turqvix, eò quod pater suus & ipse semper se gesserant fideliter erga dominium Tartarorum. Rex verò Armenia tanquam sapiens & discretus de tanto dono obtulit Abagæ multas grates, & à retentione regni Turqvix se curialiter excusavit, asserens se non posse sufficere ad duo regna commodè gubernanda. Nam Soldanus Ægypti erat in integro posse suo, & ad gravamen regni Armeniae
toto

toto conamine intendebat. Quare satis sibi facere videbatur, si ad defensionem regni Armeniæ poterat consilium adhibere. Consuluit tamen rex Armeniæ, ut Abaga de regno Turquiæ taliter ordinaret, antequam recederet, quod de rebellione nullatenus dubitaret, & nulli Saraceno daret dominium in Turquiæ. Abaga quidem acceptavit regis consilium, & nunquam postea voluit, quod Saraceni in illis terris dominium obtinerent. His itaque completis rex Armeniæ requisivit & rogavit, quod Abaga vellet intendere ad liberationem terræ sanctæ, & ipsam eruendam de manibus paganorum. Hoc Abaga promisit facere toto posse, & consuluit, quod rex nuncios suos mitteret ad Papam & ad alios dominos & principes Christianorum, pro subsidio terræ sanctæ. Abaga verò in regno Turquiæ ordinatis quæ fuerant ordinanda, ad regnum Corosten, ubi familiam suam dimiserat est reversus. Benedeclar verò Soldanus Ægypti, quum Tartari damnum sibi intulerunt, fuit veneno potatus, & subito obiit in Damasco: de quo Christiani partium orientis fuerunt valde gavisi, & Saraceni cœperunt multipliciter contristari. Nam post mortem Soldani non habuerunt tam bonum Soldanum, ut Saraceni communiter asserabant. Quidam verò filius suus Meleck fait nomine, successit in dominio: sed post modicum temporis spatium de dominio fuit expulsus, per quendam, qui vocatus fuit Ersi, qui violenter dominium usurpavit & constituit se Soldanum.

CAP. XXXVI.

De Mangodanior duce Tartarorum, qualiter a-
fugit de pugna propter timorem.

TErmino itaque veniente, in quo Abaga debuit & potuit guerram movere contra Soldanum Ægypti, ordinavit, quod Mangodanior, frater suus, ad regnum Syriæ, cum

triginta millibus Tartarorum se transferret, & si forte Soldanus veniret, belliger contra eum ipsum violenter debellaret, & si Soldanus vitaret prælium, occuparet terras & castra, & custodiendas traderet Christianis. Quando Mangodanior itaque per diätas suas processisset, quousque Armeniae appropinquavit, tunc misit pro rege Armeniae, qui continuo venit cum pulchra equitum comitiva, & ingressi fuerunt regnum Syriae, & iverunt totam provinciam devastando usque ad civitatem Hames, quæ Camella hodie appellatur à pluribus, & est sita in medio regni Syriae, ut fertur. In facie verò illius civitatis est quædam planities valde pulchra, ibique Soldanus Aegypti congregabat posse suum, intendens cum Tartaris præliari. Saraceni itaque ex una parte, & Christiani cum Tartaris ex adverso ingens prælium iniverunt. Rex itaque Armeniae cum Christianis ducebat & regebat exercitus dextrum cornu: unde ipse invasit sinistrum cornu exercitus Soldani; & fugavit inimicos usque ad civitatem Hames per tres diätas longas & ultra viriliter. Almach etiam quidam Tartarorum aliam partem exercitus Soldani viriliter debellavit, & per tres diätas Saracenos fugavit, quousque pervenit ad quandam civitatem, quæ vocatur Tara. Quumque crederent Soldani potentiam fuisse contritam, & ecce Mangodanior, qui nunquam viderat discrimina præliorum, de quibusdam Saracenis, Bedinnis lingua Arabica nominatis, absque rationali causa timens retrocessit, campum victoriae derelinquens, dimisitque regem Armeniae, & alium ducem suum, qui inimicos fuerant persequuti. Quando verò Soldanus, qui omnia crediderat amisisse, vidit campum belli vacuum & totaliter derelictum, ascendit quendam monticulum cum quatuor armatis firmiter ibi stando. Rex verò Armeniae rediens de conflictu, quum non invenisset in campo Mangodanior, fuit plurimum stupefactus, cogitans viam, quam gradi

gradiebatur, post ipsum tenuit gressus suos. Almach verò prædictus, qui persequutus fuerat Saracenos, quos fugaverat, per biduum expectavit, sperans dominum suum Mangodanior post ipsum, sicut debuit, equitasse, ut inimicos & provinciam subjugaret, de quibus fuerant victoriam consequuti. Cognita verò veritate de recessu Mangodanior, post ipsum ire festinavit, victoriam derelinquens, & invenerunt Mangodanior super litore fluminis Euphratis expectantem. Post hæc Tartari ad eorum provinciam sunt reversi. Rex verò Armeniæ cum gente sua in illo itinere passus fuit multa incommoda & labores. Nam propter viarum longitudinem & penuriam pabulorum equi Christianorum regni Armeniæ fuerunt totaliter fatigati, quod incedere non valebant: & sic separatim Christiani per devia incedentes, à Saracenis, qui degebant in illis partibus, sæpius inveniebantur, & absque misericordia cædebantur: unde major pars totius exercitus regni Armeniæ amissa fuerat, & proceres quasi omnes. Et hoc infortunium Mangodanior accidit anno M. CC. LXXXII. Postquam verò Abaga Can hæc omnia intellexit, congregavit undique gentem suam, & quum jam esset paratus contra Saracenos procedere toto posse: & ecce quidam filius diaboli Saracenus venit ad regem Persarum, & quibusdam, qui Abaga familiariter serviebant, contulit multa dona, & cum eis taliter ordinavit, quod una die Abaga & fratri suo Mangodanior venenum mortiferum propinaretur, ex quo ambo pro dolor, excesserunt è vita in octo dierum spatio. Per illos eosdem, qui scelus istud perpetraverant, fuit primò comperta veritas hujus rei, & sic obiit Abaga Can anno Domini M. C. C. LXXXII.

CAP. XXXVII.

*De Tongodor secundo filio Haoloni, qui
successit Abaga in regno.*

Post obitum Abaga Can congregaverunt se Tartari, & constituerunt Dominum super eos quendam fratrem Abaga, qui Tangodor vocatur, & alios fratres suos præcesserat. In diebus quidem juventutis suæ datum fuit sibi baptismatis Sacramentum, & vocatus fuit in baptismo Nicolaus. Sed postquam fuit ætate perfectus propter societatem Saracenorum, quam dilexerat, effectus fuit pessimus Saracenus, & renunci-ans fidei Christianæ Mahumet Can voluit se appellari, & toto conamine studuit facere, quod omnes Tartari converterentur ad sectam iniquitatis filii Mahumeti, & quibus violentiam inferre forsitan non audebat, dona gratias, honores conferebat. Tempore istius igitur Mahumeti Can conversi fuerunt ad fidem Saracenorum Tartari infiniti, sicut hodie evidenter apparet. Præcepit itaque iste filius Diaboli Mahumeti, omnes ecclesias Christianorum dirui, & ne Christiani auderent amplius celebrare legem & dogmata Christi, faciebat publicè prædicari Mahumetem, & Christianos exules fecit. Iterum in civitate Taurisii fecit Christianorum ecclesias totaliter devastari. Misit etiam suos nuncios ad Soldanum Ægypti, & firmavit pacis & concordie secum fœdus, & promisit, quod omnes Christianos, qui in terris dominii sui erant, compellerentur ad Saracenos, aut capitibus privarentur. Unde Saraceni fuerunt magna exultatione repleti: Christiani verò tristes & timidi incedebant, nec eis aliud residebat, nisi Dei misericordiam invocare. Videbant enim persecutionem Christianorum majorem, quam unquam fuerat temporibus retroactis. Transmisit etiam prædictus Diabolus Mahumetes ad regem Armeniæ & ad regem Georgiæ, & ad alios

Chri-

Christianos, ut ad ipsum accederent sine mora: sed Christiani cogitaverunt potius mori in praelio, quam suis placere mandatis, quia nesciebant aliud remedium invenire. Quumque fideles Christiani in tanta essent cordis amaritudine positi, quod mori potius, quam vivere affectabant: ecce Deus, qui sperantes in se nullatenus derelinquit, consolamen transmisit Christianis omnibus. Nam quidam frater istius Mahumeti, & quidam ejus nepos, nomine Argonus, fuerunt isti Mahumeto propter mala opera sua contrarii & rebelles, & significaverant Cobila Can, majori imperatori Tartarorum, qualiter iste Mahumetus antecessorum suorum vestigiis derelictis, effectus fuerat pessimus Saracenus, Tartaros omnes, quos poterat, inducendo, ut efficerentur etiam Saraceni. Quo audito Cobila Can imperator fuit plurimum perturbatus. Unde Mahumeto precipiendo mandavit, quatenus corrigere se deberet, & a malis operibus abstinere, alioquin procederet contra ipsum. Ipse quidem Mahumetus mandato Imperatoris intellecto ira & indignatione fuit repletus: & quia nullus erat, qui auderet suis voluntatibus contraire, praeter fratrem suum & praedictum nepotem suum Argonum, laboravit tantum diabolicus ille Mahumetus, quod fecit interfici fratrem suum, & de nepote suo Argono intendens facere illud idem, iit cum exercitu copioso, ut ipsum caperet & teneret. Argonus vero, qui contra potentiam inimici non poterat belliger apparere, montes petiit, & in quoddam castrum fortissimum introivit. Idem vero iniquitatis filius Mahumetus dictum castrum obsedit, stans circumcirca cum suo exercitu infelici: Finaliter vero Argonus se reddidit Mahumeto cum pacis interjectis conditionibus, videlicet, quod sibi suum dominium servaret. Postquam Mahumetus Can tenuit Argonum, tradidit eum Conestabulo suo, & pluribus aliis magnatibus sub custodia concludendum. Et dum reverte-

retur ad civitatem Taurisii, ubi dimiserat filios & uxores, dedit omnibus in mandatis, quod post ipsum incederent paulatim. Conestabulo verò & quibusdam aliis, in quibus præcipue confidebat, iussit, quatenus nepotem suum occiderent, & occultè sibi caput afferrent. His itaque taliter ordinatis, festinanter præcepit eis Mahumetus. Inter illos verò, qui mandatum susceperant tanti sceleris adimplendi, inventus fuit quidam potens vir, quem Abaga nutriverat, pater ipsius Argoni, qui pietate motus, armis susceptis, Conestabulum Mahumeti, & omnes suos sequaces nocte gladio jugulavit, & Argonum à mortis periculo liberavit, & constituit Argonum rectorem & dominum super omnes. Unde alii timore, alii verò amore obedientes fuerunt suis beneplacitis & mandatis. His itaque sic peractis, Argonus cum comitiva suorum fidelium fuit persequutus celeriter Mahumetum, & antequam Taurisium perveniret, personaliter cepit illum, quem captum iussit per medium detruncari: & sic fuit interfectus canis ille pessimus Mahumetus inimicus fidei Christianæ, antequam duorum annorum spatium in suo solio compleret.

CAP. XXXVIII.

De Argono filio Abaga, qualiter fuit dominus Tartarorum post mortem Tangodor pessimi Saraceni.

ANno Domini M. CC. LXXXV. post necem pessimi Mahumeti Argonus filius Abaga Can primi imperatoris, noluit se vocari Can, quousque haberet à majori domino in mandatis. Et super eo misit Argonus ad magnum Can nuncios speciales, quos magnus Can Tartarorum benignè suscepit, & honorificè tractavit, & de morte pessimi Mahumeti fuit plurimum

rimum consolatus, & transiit de majoribus domus suæ, & Argonum in dominio confirmavit. Et ex tunc Argonus fuit ab omnibus Can vocatus, & fuit ab omnibus honoratus. Iste verò Argonus fuit aspectu pulcherrimus & dominium suum tenuit viriliter & prudenter. Christianos dilexit, & ipsos plurimum honoravit. Ecclesias, quas Mahumetus dirui fecerat, reparavit. Unde accefferunt ad eum Rex Armenia, & Rex Georgia, & alii Christiani partium orientis, & supplicaverunt ei, quod consilium apponeret, & juvamen, ut terra sancta liberaretur de manibus paganorum. Argonus quoque benignè respondit, quod libenter faceret quicquid posset ad honorè Dei & fidei Christianæ. Unde intendebat fœdus pacis componere cum vicinis, ut securius posset ire ad subsidium terræ sanctæ. Quumque Argonus in hoc bono proposito perseveraret, pacem quærens cum vicinis, ecce quarto anno sui domini transmigravit. Quidam verò frater ejus, nomine Regayto, sibi successit: sed fuit homo nullius valoris, sicut inferius exprimetur.

CAP. XXXIX.

De Regayto successore Argoni.

ANno Domini M. CC. LXXXVIII, post obitum Argoni Can, frater, ejus Regayto nullam habebat legem vel fidem: ad arma erat penitus nihil valens: totus erat deditus luxuriæ & peccato, & in omnibus ducebat tanquam brutum animal vitam suam, ventris ingluviem satiando superfluis potibus atque cibis, per spatium sex annorum vixit in dominio: nihil aliud faciebat. Unde per suam miseriam suis fuit exosus, & ab extraneis extitit vilipensus. Finaliter fuit à suis proceribus suffocatus. Et post obitum suum factus fuit dominus quidam ejus consanguineus, nomine Baydo. Iste Baydo fuit in fide

Christi fidelis, rectus, & multas fecit gratias Christianis. Sed dies vitæ suæ subito defecerunt, sicut inferius exprimetur,

CAP. XL.

De Baydo domino Tartarorum, & qualiter obierit.

ANno Domini M. C. C. X. C. post mortem Regayto, Baydo tenuit dominium Tartarorum. Iste Baydo tanquam bonus Christianus reedificavit Ecclesias Christianorum, & præcepit, quod nullus auderet dogmata Mahumeti inter Tartaros prædicare. Et quia multiplicati erant valde illi, qui sectam tenebant perfidi Mahumeti, molestè tulerunt mandatum Baydo, & ideo occultè miserunt nuncios ad Casanum, qui fuit filius Argoni, & promiserunt sibi dare dominium, quod Baydo tenebat, & ipsum constituere dominum super eos, si vellet renunciare fidei Christianæ. Casanus verò, qui parum curabat de fide, & qui dominium plurimum affectabat, promissit facere, quicquid vellent, & propter hoc Casanus fuit rebellis effectus. Baydo verò congregavit gentem suam, intendens Casanum capere & tenere. Proditionem enim, quam gens sua sibi fecerat, ignorabat. Quumque ad campum belli venissent, ecce omnes illi, qui sectæ adhæserant Mahumeti, relinquentes Baydo, fugerunt ad Casanum. Baydo quoque videns se ab omnibus derelictum, fugam arripuit, credens evadere: sed persequentibus inimicis fugiendo interiit.

CAP. XLI.

De Casano filio Argoni, qualiter dominium usurpaverit, & gestis ejus.

Post

Post mortem Baydo Casanus fuit factus dominus Tartarorum, initio sui dominii non audebat contraire his, quæ promiserat illis, qui eum in dominio posuerunt, qui Mahumeti sequebantur legem & sectam, & ideo austerum se ostendit nimium Christianis. Sed postquam in sede dominii firmus fuit, cœpit honorare & diligere Christianos: multa fecit in vita sua ad commodum Christianorum, sicut in sequentibus audietis. Et primò destruxit quamplures magnates, qui suadebant ei, ut Saracenorum fidei adhereret, & persequeretur undiqve Christianos. Post præcepit omnibus Tartaris, qui in dominio suo erant, quod essent armis & omnibus necessariis præmuniti, quoniam intendebat ingredi regnum Ægypti, & Soldanum destruere, si valerent. Et hoc mandavit Regi Armenia, & Regi Georgia, & aliis Christianis partium orientis. Verum verno tempore adveniente, Casanus suum exercitum congregavit, & direxit gressus suos per viam de Baldach cum exercitu copioso. Quando verò Casanus pervenit ad terras Ægypti, congregavit insimul gentem suam. Soldanus, qui vocabatur Melecnafer, jamdudum de adventu Tartarorum rumoribus intellectis, congregavit posse suum, & venit ante civitatem Hames cum maximo apparatu, quæ civitas est sita in medio regni Syria, ut refertur. Quumqve Casanus intellexisset, quod Soldanus contra ipsum intenderet præliari, ad obsidionem civitatis vel castri noluit perdere tempus suum, sed recto tramite celeriter venit ad locum, ubi erat Soldanus, & se posuit ex adversa parte per unam diætam in quibusdam pratis, in quibus erat abundantia pabulorum. Unde præcepit Casanus omnibus suis, quod in illo campo essent, quo usque equi requiescerent à labore, quem passi fuerant in via celeriter veniendo. In societate verò Casani erat quidam Saracenus nomine Calphack, qui fuerat servus Soldani, & fugerat ad Ca-

sanum propter metum Soldani, qui propter excessus intendebat illum carceribus mancipare. Ille Calphack à Casano receperat gratias & honores, & Casanus de eo plurimum confidebat: sed tanquam proditor maledictus per literas notificavit Soldano & Saracenis consilium & intencionem Casani, & misit qualiter Casanus morari intendebat in pratis illis, ut daretur requies equis suis, qui erant mirabiliter fatigati, & consuluit Soldano, quod properaret ad pugnam, quamdiu adversariorum equi erant fessi, quia faciliter posset de Tartaris victoriam reportare. Soldanus Ægypti, qui apud civitatem Hames Tartaros proposuerat expectare, acquievit tamen consilio proditoris, & cum electa multitudine suorum equitavit festinanter, ut ex improvise insultum faceret in Casanum. Speculatores quidem exercitui Casani notum fecerunt adventum Soldani. Casanus verò fecit edictum, ut omnes sui equitarent per acies ordinati, & viriliter reciperent inimicos. Casanus ergo leone audacior cum illis, quos circa se invenit, equitavit obviam Saracenis, qui jam tantum appropinquaverant, quod prælium non poterat evitari. Et cæteri, qui per campum erant dilatati, ut requiem darent equis, non poterant ad ipsum accedere festinanter. Unde Casanus præcepit militibus, qui secum erant, de equis descendere, & de illis in circuitu facere velut murum & cum arcibus & sagittis impeterent inimicos, qui laxatis habenis ad prælium properabant. Tartari verò descendunt, & in circuitu ipsorum posuerunt equos suos, & acceptis in manibus arcibus & sagittis, expectaverunt quousque sagittæ possent ad inimicos commodè pervenire. Et sic omnes simul Tartari sagittantes, qui in arte sagittandi mirabiliter sunt periti, equos inimicorum præcedentes taliter percusserunt, quod ante alios ceciderunt. Unde illi, qui sequebantur, qui cursu velocissimo properabant, invenientes præcedentes pro-

stra-

stratos, præcipitabantur super illos. Unde de multis Saracenis evaserunt pauci, qui non erant prostrati, aut sagittis Tartarorum letaliter vulnerati. Soldanus Ægypti, qui in acie illa erat, quam ocus potuit, retrocessit. Casanus hoc videns, statim præcipit equos ascendere gentem suam & invadere viriliter inimicos: & ipse fuit primus, qui Soldani aciem est ingressus, & tamdiu Soldanus cum modica societate suorum bellum sustinuit, prostrando & occidendo strenuè inimicos, quoad Tartari muniti, & per acies ordinati venerunt ad pugnam. Tunc inceperunt omnes acies undiqve præliari, & duravit altercatio inter eos ab ortu solis usque ad nonam. Finaliter verò Soldanus non potuit resistere audaciæ Casani, qui manu sua mirabilia fecit, & sic vertitur in fugam Soldanus cum omnibus Saracenis. Casanus itaque cum gente sua persequutus fuit usque ad noctis caliginem inimicos diversimodè occidendo. Unde tanta fuit ibi Saracenorum strages, quod tota terra dispersa extitit corporibus mortuorum. Post conflictum nocte illa requievit Casanus in quodam loco, qui vocatur Cametum, gaudens & exultans ineffabiliter de triumpho, quem contra Saracenos obtinuerat nutu Dei. Actum hoc anno Domini M. CCC. X. die Mercurii ante Festum Nativitatis Domini.

CAP. XLII.

De victoria, quam habuit Casanus contra Soldanum Ægypti, & qualiter spolia divisit inter socios.

His itaque sic peractis Casanus præcepit Regi Armeniæ, & cuidam Duci Tartarorum, qui vocabatur Molay, quod cum XL. millibus equitum Tartarorum persequerentur Soldanum usque ad desertum Ægypti, quod distabat à campo belli

belli per duodecim diætas & ultra. Et præcepit, quod apud civitatem Gaccera ipsum expectarent, aut ejus mandatum. Rex igitur Armeniæ & Molay prædictus cum XL. millibus Tartarorum ante solis ortum recedentes, Soldanum fuerunt celeriter persequuti. Post triduum verò Casanus misit ad Regem Armeniæ, quod rediret, eo quod intendebat obsidere civitatem Damasci, & præcepit, quod Molay procederet, sicut habuerat in mandatis, Saracenos omnes, quos capere poterat, perimendo. Soldanus verò quoque fugit velociter diu noctuque dromedarios equitando, & in societate quorundam Beduinorum, qui eum conducebant, Babyloniam mirabiliter est ingressus. Alii vero Saraceni diversimodè fugerunt, quo quilibet opinabatur se posse melius receptare: quorum magna quantitas perrexit per viam Tripolis, qui per Christianos habitantes in monte Libani fuerunt interfecti crudeliter. Redeunte ergo Rege Armeniæ ad Casanum, invenit, quod civitas Casana dediderat se Casano, & totum ærarium Soldani & exercitus sui, quod ibi erat, fuit ante Casani præsentiam deportatum, cujus multitudo extitit infinita. Mirati fuerunt omnes super eo, quod Soldanus tantas divitias secum tulerat, dum intenderet præliari. Casanus ergo congregatis omnibus illis divitiis, & omnibus spoliis, quæ lucrati fuerant Tartari, post triumphum divisit omnia liberaliter inter suos, ex quibus omnes locupletes sunt effecti. Ego verò Fr. Haithonus, qui hanc historiam compilavi, interfui omnibus negotiis & præliis, quæ Tartari habuerunt cum Soldano à tempore Haoloni; sed nunquam vidi vel audivi dici de aliquo domino Tartarorum, qui plura fecerat in duobus diebus, quam fecit Casanus. Nam prima die belli cum parva societate suorum contra Soldanum & magnam copiam inimicorum prælium sustinuit, & de persona sua taliter se probavit, quod inter omnes alios bellatores famam & laudem

dem meritò est adeptus. Et de sua probitate inter Tartaros narrabitur in secula seculorum. Secunda verò die tanta erat libertas & liberalitas cordis sui, quod de omnibus divitiis & infinitis thesauris, quos acquisiverat, sic inter suos distribuit & divisit, quod in sua sorte non retinuit, nisi unum enssem, & quoddam marsupium, in quo erant scripturæ terræ Ægypti, & innumerus exercitus Soldani, & similia. Et omnia alia distribuit liberaliter, ut est dictum. Et hoc præcipuè erat admirandum, qualiter in tantillo corpusculo tanta virtutum copia inveniri poterat. Nam inter XX. mille milites vix potuisset staturæ minoris aliquis reperiri, neque turpioris aspectus: omnes tamen alios in probitate & virtutibus excedebat. Et quia iste Casanus tempore nostro fuit, dignum est, quod de suis gestis plenius enarremus. Et ille Soldanus, qui per Casanum extitit debellatus, adhuc vivit. Præterea illi, qui ad Saracenorum intendunt præcipitium, & gravamen inferre volunt, multa poterunt sumere documenta, his historiis plenius intellectis. Postquam verò Casanus per quinque dierum spatium requievit, & inter suos divisit spolia innumerabilia, ut superius est expressum, per diætas suas iter suum direxit rectà ad civitatem Damasci. Quumque cives Damasci cognoverunt adventum, timuerunt valdè, ne si Casanus eos caperet violenter, absque misericordia perderentur. Unde de consilio sapientum, & concordi omnium voluntate suos ad Casanum nuncios transmiserunt, qui dederunt sibi multa dona, & ei claves civitatis etiam obtulerunt, ab eo misericordiam implorantes. Receptis ergo xeniiis & clavibus civitatis Damasci præcepit Casanus nunciis, quod redirent, & victualia sufficientia exercitui præpararent, & nullatenus dubitarent, quia nolebat destruere civitatem, sed eam intendebat pro camera sua reservare. Recedentibus itaque nunciis cum exultatione ingenti, Casanus post modicum

equivitavit ad flumen Damasci, in cujus litore tentoria sua fixit, & inhibuit, ne inferrentur damna aliqui civitati. Cives verò Damasci miserunt plurima dona Casano, & de victualibus dederunt exercitui affluenter, mansitque ibi Casanus per XLV. dies cum omnibus suis præter XL. millia Tartarorum, quos miserat cum Molay, qui apud civitatem Gaccaræ morabantur, Casani expectantes adventum vel mandatum.

CAP. XLIII.

De Capchik, qualiter fuerit proditor erga Casanum, & restituerit terras Soldano.

Cumque Casanus taliter moraretur, & daret se solatio & quieti, ecce rumores venerunt de quodam suo consanguineo nomine Baydo, qui ingressus fuerat in regnum Persarum, damna Casano plurima inferendo: & quia dubitabat, ne deterius faceret, consultum fuit Casano, quod ad propria remearet. His itaque rumoribus intellectis, Casanus præcepit majori Duci sui exercitus, qui vocabatur Cotulossæ, quod cum parte exercitus ad custodiam regni Syriæ remaneret, & Molay ac aliis Tartaris, qui erant in terra Gaccaræ, mandavit, quod obedirent Cotulossæ, quem dimiserat loco sui. Post hæc ordinavit Casanus Balivos, & rectores super qualibet civitate, & tradidit civitatem Damasci Capchik proditori superius nominato. Nondum enim Casanus cognoverat velle suum. Postea vocari fecit ad se regem Armeniæ, & suum sibi referavit recessum, dicens: Libenter tradidissemus terras, quas acquisivimus, custodiendas Christianis, si venissent: Et si venerint, Cotulossæ dabimus in mandatis, quod eis restituat omnes terras, quas hactenus tenuerunt, & ad reparationem castrorum det eis subsidium opportunum. His omnibus sic completis, Casanus arripuit iter suum tendens versus Mesopotamiam: quumque ad

ad flumen Euphraten pervenisset, mandavit Cotulossæ, ut dimissis Molay XX. millibus Tartaris, ad eum cum residuo exercitu accedere festinaret. Cotulossæ quidem fecit, sicut receperat in mandatis. Unde Molay stetit in custodia regni Syriæ pro Casano: & suadente Capchik proditore Molay se transtulit versus partes Hierosolymitanas, in quodam loco nominato Gaur, ut ibi pabula pro equis, & alia necessaria inveniret. Æstivo verò tempore veniente Capchik prædictus, qui erga Casanum jamdudum conceperat falsitatem, occultè misit ad Soldanum, quòd redderet sibi Damascum & alias terras, quas Casanus & Tartari occupaverant in regno Syriæ. Et Soldanus promisit Capchik, quòd, si ea, quæ promiserat, adimpleret, sibi daret perpetuo dominium civitatis Damasci, & de Thesauro suo etiam magnam partem, & sororem suam sibi traderet in uxorem. Et ita post modicum temporis spatium, Capchik rebellis effectus, fecit omnia castra Tartaris rebellare. Spes enim illorum erat æstus æstivi temporis, in quo Tartari non poterant equitare, neque suis subsidium impertire. Quando Molay vidit, quòd omnes terræ rebelles factæ fuerunt, non fuit ausus stare cum tam modica gentium quantitate. Unde per viam breviorē se transtulit ad regnum Mesopotamiæ, & notificavit Casano omnia, quæ in regno Syriæ evenerant seriatim. Casanus verò tunc non potuit aliud facere per æstum temporis. Sed veniente tempore hiemali super litora fluminis Euphratis suum fecit maximum apparatus, & transmisit Cotulossam cum XXX millibus equitibus Tartaris, & præcepit, quòd quando ad partes Antiochiæ perveniret, regem Armeniæ convocaret, & alios Christianos partium Orientis & Cypri, & adjungeret eos sibi. Et dum Casanus, cum robore sui exercitus sequeretur, in regnum Syriæ introiret. Prædictus itaque Cotulossæ fecit, sicut habuit in mandatis. Acceptis itaque XXX milli-

bus Tartarorum, per diatas suas perrexit quousque Antiochiam applicuit, & deinde misit ad regem Armeniae, quod veniret. Unde rex Armeniae cum suo exercitu equitavit. Christiani etiam, qui erant in regno Cypri, de adventu Cotulossae rumoribus intellectis, absque morae dispendio cum galeis & aliis lignis pervenerunt ad insulam Anteradensem, & ibi fuerunt dominus Tyrenenn, frater regis Cypri, qui erat militiae dux & rector, & magistri domorum hospitalis & templi, cum conventibus fratrum suorum: & dum parati essent voluntaria Christi servitia adimplere, ecce rumor venit de quadam infirmitate Casani, à qua taliter vexabatur, quod de convalescentia Medici desperabant. Unde Cotulossa cum suis Tartaris rediit ad Casanum. Rex etiam reversus fuit Armeniam: & alii Christiani, qui venerant ad insulam Anteradensem, redierunt in Cyprum. Et ob hanc causam inceptum terrae sanctae negotium fuit totaliter derelictum. Hoc accidit Anno Domini M. CCC. L.

CAP. XLIV.

De maximo damno, quod habuerunt Tartari in planitie Damasci propter aquarum abundantiam.

ANno Domini M. CCC. LI. Casanus congregato iterum ex exercitu copioso cum magno apparatu, pervenit usque ad flumen Euphraten, intendens regnum Syriae introire, & sectam Mahumeti totaliter destruendo, terram sanctam libere restituere Christianis. Saraceni verò Casani timentes adventum, & quum in bello non confiderent se esse pares, totam terrae eorum combusserunt ante faciem Tartarorum, ita quod collectis frugibus, & aliis in terra crescentibus, ac animalibus in castris & in munitionibus congregatis, residuum totum ignibus

bus devastarunt; ut quum Tartari venirent, non invenirent victualia, neque pabula pro jumentis. Quando Casanus intellexit ea, quæ fecerant Agareni, & qualiter dissipaverant totam terram, cogitans, quod equi illis in terris taliter devastatis non possent sustentari, accepit consilium remanendi super litora fluminis Euphratis illa hieme, & veris tempore veniente, dum herbæ inciperent pullulare, perficere iter suum. Majorem enim curam habebant Tartari de equis suis, quàm de seipsis, quia dum modico & vili cibo sciant esse contenti, de seipsis quodammodo non curabant. Tunc Casanus misit pro Rege Armeniæ: qui sine tarditate veniens, super flumine se locavit. Et tanta fuit ibi gentis multitudo, quod exercitus Casani per tres diatas extendebatur in longum, à quodam videlicet castro, quod vocatur Caccabæ, usque ad aliud castrum nominatum Labire: quæ quidem castra erant Saracenorum, sed absque insultu aliquo reddiderunt se Casano. Quumque Casanus taliter moraretur tempus congruum expectando, ut posset de Saracenis perficere vota sua & terram sanctam de ipsorum manibus liberare: Etece diabolus obstaculum interjecit. Nam Baydo superius nominatus, terras Casani iterum introivit, & intulit damna multa, sicut Casano extitit enarratum. Unde consultum fuit Casano, quod ad propria remearet. Casanus quidem plurimum perturbatus, pro eo quod tamdiu differebatur negotium terræ sanctæ, iussit Cotulossæ duci suo, quod cum XL. millibus Tartaris regnum Syriæ introiret, & civitatem Damasci caperet, & omnes perderet Saracenos. Rex quoque Armeniæ cum gente sua præfato duci Cotulossæ est associatus. Casano itaque ad propria redeunte, Cotulosso cum XL. millibus Tartaris & Rex Armeniæ cum suo posse regnum Syriæ introiverunt, & omnia devastantes, quousque pervenerunt ad civitatem Hames, ibique crediderunt, sicut aliàs fecerant

Aegyptii, exercitum invenire: sed certos intelligentes rumores de Soldano, quòd esset in civitate Gaccaræ, inde nullatenus egressurus. Obsederunt ergo viriliter civitatem Hames, quam post paucos dies violenter ceperunt, & indifferenter omnes Saracenos gladio peremerunt, ibique invenerunt divitiarum copiam, & magnam multitudinem armatorum. Deinde verò se transtulerunt ad civitatem Damasci, ut eandem quoque obsiderent, & ecce cives suos miserunt nuncios, supplicando, quòd eis concederentur induciæ triduanæ: quas inducias habuerunt. Præcursores verò Tartarorum, qui ferè per unam diætam transiverant jam Damascum, ceperunt quosdam Saracenos, quos transmiserunt ad Cotulossam, ut per eos inquireret certa nova. Cotulossa ergo per illos Saracenos, rumoribus intellectis, quòd ibi prope circa duas diætas erant mille ducenti equites Saracenorum, qui adventum Soldani quotidie expectabant: cum festinatione equitavit, ut ex improvise illos caperet & teneret. Et quando Cotulossa & Rex Armeniæ pervenerunt ad locum, ubi erant mille ducenti equites Saracenorum, erat quasi hora vespertina & paulò antè applicuerat is Soldanus. Cotulossa ergo & rex Armeniæ, qui credebant occupare solos illos mille ducentos Saracenos, videntes se in sua opinione deceptos, steterunt, ut consilium caperent. Consultum itaque fuit Cotulossæ, quòd requiesceret nocte illa, & inimicos in crastinum impugnaret, quum dies jam ad vesperam declinasset. Cotulossa verò, qui vilipendebat Soldanum & etiam gentem suam, noluit in hoc casu quiescere consilio alicujus, imò præcepit festinanter acies ordinari. Saraceni verò hoc videntes, steterunt, quia à quodam lacu & quodam monte erant à duabus partibus præmuniti. Et scientes, quòd Tartari absque eorum discrimine ad eos accedere non valebant, noluerunt exire ad pugnam, sed ibi firmiter expectaverunt. Quumque Tartari crede-

crederent absq; obstaculo invadendos Saracenos, & ecce quendam ante se rivulum invenerunt, qui in certis locis transitum non habebat. Unde tardaverunt Tartari multum, anteqvam possent transire rivulum supradictum. Sed postquam Cotulossa & rex Armenia cum majori parte suorum rivulum transiverunt, in inimicos viriliter insultarunt. Soldanus stetit, nec de loco quidem ubi erat inter lacum & montem, voluit se movere. Noctis verò caligine appropinquante, dum videret Cotulossa Soldanum stantem, & nolentem ad pugnam egredi, ut sperabat, congregatis suis juxta montem, nocte illa quievit. Veruntamen circa mille Tartarorum, qui non potuerunt eo die rivulum pertransire, non fuerunt cum aliis nocte illa. Veniente verò die, ad pugnandum se Tartari paraverunt, & in Soldanum viriliter insultarunt. Sed Soldanus noluit in campum venire more bellatorum, sed stetit in illo tutiore loco, cum gente se quantum poterat defendendo. Tartari verò conabantur extrahere Saracenos, sed nullo modo potuerunt. Durante verò insultu à mane usque ad nonam, propter defectum aquæ, quam non invenerant nocte illa nec die, tadio & siti nimium fatigati retrocesserunt, & dimisso Soldano recesserunt unus post alium paulatim per turmas & acies ordinati, quousque pervenerunt ad planitiem Damasci, ibique invenerunt abundantiam magnam aquæ, & pascua valde bona, & ordinatum fuit ibi stare, quousque hominibus & eqvis daretur requies opportuna, ut postmodum melius possent redire ad prælium cum Soldano. Habitatores verò Damasci scientes, quòd exercitus Tartarorum erat in illa planitie collocatus, quadam nocte aquas fluminis per quosdam meatus & rivulos discurrere permiserunt, & anteqvam octo horæ noctis illius pertransissent, aquæ in tantum creverunt ubique, quòd Tartari coacti sunt surgere & recedere festinanter. Quumque nox illa esset multum tene-

tenebrosa, & fossata forent omnia plena aquis, & nulli tramites
 apparerent, omnes fuerunt quasi confusi & multa animalia, arma,
 & arnesia amissa fuerunt in illa planitie propter aquas, & etiam
 plures homines suffocati, & inter ceteros rex Armeniæ plu-
 ra dicitur amisisse. Veniente verò die, per gratiam Dei aqua-
 rum pericula evaserunt. Sed quum arcus & pharetræ Tarta-
 rorum, cum quibus præcipuè præliantur, ac alia arma ipsorum
 essent totaliter madefacta, quòd illa non poterant exercere.
 Unde fuerunt totaliter stupefacti. Quod si inimici eos perse-
 quuti fuissent, nullus penitus evasisset: imò illos velut aves ca-
 pere potuissent. Post hæc verò paulatim Tartari propter il-
 los, quicquos suos amiserant, incedentes ad litora fluminis Eu-
 phratis sunt reversi, nec aliquis inimicorum ausus fuit illos sequi,
 sive invadere quoquo modo, quandoquidem pervenerunt ad
 flumen, quòd transire oportuit natando: & sicut melius fieri
 poterat super equis, dum flumen illud esset turbidum & infla-
 tum propter abundantiam pluviarum, multi Armeni perierunt
 in illo, etiam Tartari & Georgiani, & multi equi fuerunt in flu-
 mine suffocati. Et sic accidit, quòd non per potentiam inimi-
 corum, sed casu & malo consilio tanquam confusi ad propria
 redierunt. Hoc quidem dicitur evenisse, eò quod Cotulossa
 nolebat acquiescere consilio alicujus. Nam si sapientibus cre-
 didisset, illa potuisset pericula faciliter evitasse. Ego enim Fr.
 Haithonus hujus historiæ compiler præmissis omnibus præ-
 sens fui, & si fortè super hac materia loquor prolixius, quàm
 decet, mihi quæso venia tribuatur. Nam hoc facio, ut in ca-
 su simili similia discrimina valeam reminisci. Rebus enim con-
 sultè actis, consueverunt fines laudabiles obtineri, & econtra,
 quæ improvidè fiunt, optatis successibus sæpius carent. Post-
 quam itaque rex Armeniæ flumen Euphraten pertransivit non
 sine damno suorum, decrevit ire ad Casanum, antequam ad re-
 gnum

gnum Armeniæ remearet. Unde recto tramite pervenit ad civitatem Ninive, in qua Casanus tunc residebat. Et Casanus Regem suscepit honorificè & benignè, & super amissionibus atque damnis Regi plurimum est compassus. Unde eidem fecit gratiam specialem. Nam sibi concessit mille Tartaros, qui suis expensis semper essent stantes in custodia regni sui. Et de regno Turqiæ præcepit Casanus certam quantitatem pecuniæ Regi dare, de qua posset alios mille equites stipendiarios ad suum placitum retinere. Rex igitur accepta licentia, ad regnum Armeniæ est reversus, & Casanus ei injunxit, quòd prudenter vigilaret circa custodiam regni sui, quousque ad subsidium Terræ sanctæ personaliter, dante Domino, posset ire.

CAP. XLV.

Qualiter Casanus ante mortem suam Carbagandam suum fratrem, successorem in regno constituerit.

REx itaque Armeniæ ad terram suam rediit; sed postquam ibi applicuit, parum habuit de quiete. Post hæc verò, sicut Deo placuit, Casanus fuit quadam gravi infirmitate detentus. Et quia sapienter in vita sua egerat, voluit etiam ultimò commendari. Unde suum sapienter condidit testamentum & sibi instituit heredem & successorem Carbagandam fratrem suum. Postquam ordinavit prudenter ea, quæ erant ordinanda circa negotium regni sui & domus suæ, fecit pulchras constitutiones & leges, quas suis dimisit in memoriam: quæ quidem à Tartaris firmiter observantur. Post hæc Casanus diem clausit extremum, & successit sibi in regno Carbaganda frater suus. Iste Carbaganda fuit filius cujusdam bonæ memoriæ dominæ, quæ fuit vocata Erockcaton, quæ fuit in fide Christi devotissima

& fidelis, & quamdiu vixit, faciebat sibi divina officia quotidiè celebrari, & tenebat Christianum Presbyterum & sacellum: unde iste Carbaganda fuit baptisatus, & nominatus in suo baptismo Nicolaus, & quamdiu mater ejus vixit, in fide Christianorum permansit. Sed post obitum dominæ matris suæ dilexit societatem Saracenorum. Unde fide Christianorum relicta, adhæsit sectæ perfidi Mahumeti. Rex verò Armeniæ de obitu Casani fuit plurimum perturbatus. Nam per hoc inimici fuerunt in magna superbia elevati. Unde accidit, quòd Soldanus Regem habebat valde exosum, & etiam gentem suam. Nam per totum illum annum, ferè mense quolibet, Soldanus Babyloniam misit magnam copiam armatorum, qui totum regnum Armeniæ deprædabantur, & præcipuè planitiem circumdabant, damna multa sæpius inferendo, & sic nunquam scitur regnum Armeniæ tantam habuisse molestiam temporibus retroactis. Sed Deus omnipotens & misericors, qui sperantes in se nullatenus derelinquit, compassus est miserabilibus Christianis. Unde accidit mense Julii, ut septem millia Saracenorum de melioribus domibus Soldani, regnum Armeniæ fuerint ingressi, & iverint omnia devastando usque ad civitatem Tarsensem, in qua B. Paulus Apostolus natus fuit. Et quum multa damna intulissent provinciæ, & redirent, ecce rex Armeniæ suis undique congregatis, Saracenis deprædatoribus obviavit, & prope civitatem Ayatii bellum iniit cum eisdem. Sed nutu Dei potius quàm bonitate nostra, prædicti Saraceni fuerunt totaliter debellati, quòd de illis septem millibus Saracenorum non evaserunt trecenti, qui non essent capti, aut diro gladio interempti, licet ferocitate sua crederent invadere totum regnum, & Christianos regni Armeniæ in uno hiatu gutturis absorbere posse. Et hoc actum fuit quadam die Dominica XVIII. mensis Julii. Post illum conflictum Saraceni non fuerunt ausi regnum Armeniæ introire: & misit

misit Soldanus Aegypti, & treugas cum rege Armeniæ iniit & firmavit.

CAP. XLVI.

De distinctionibus hujus operis, & qualiter habuit originem.

EGo verò Fr. Haithonus interfui omnibus praelibatis, qui dudum proposueram habitum sumere regularem, sed propter inconvenientia discrimina & ardua negotia regni Armeniæ, cum honore meo non poteram in tantis necessitatibus derelinquere consanguineos & amicos. Unde postquam Deus sua pietate mihi concessit gratiam dimittendi regnum Armeniæ, & populum Christianum, post multos labores meos in statu pacifico & quieto: confestim votum, quod diu voveram, volui adimplere. Accepta itaque licentia à Domino Rege meo, & ab aliis consanguineis & amicis in campo illo, ubi Deus de inimicis triumphum concesserat Christianis, arripui iter meum, & perveniens in Cyprum, in monasterio Episcopæ Præmonstratensis ordinis succepi habitum regularem, ut, qui in juventute mea militaveram mundo, in servitiis Dei residuum vitæ meæ, pompis hujus seculi relictis, consumerem, anno Domini M. CCCV. Gratias igitur ago Deo, quoniam regnum Armeniæ hodiè est in statu æquo, bono & pacifico reformatum; præcipuè per modernum regem, Dominum Livonum, filium quondam Domini Theodori, qui tanquam indolis gloriose virtutibus illustratus, omnibus regentibus est speculum gratiosum. Et firmiter creditur & speratur, quod in diebus istius regis juvenis, qui bonitate suos antecessores præcellit, cum auxilio Dei regnum Armeniæ ad statum pristinum reducat. Præterea hujus operis compilator ea, quæ narrat & scribit in isto libro, tribus modis asserit se scivisse. Nam ab initio Changii Can, qui fuit primus Impera-

tor Tartarorum, usque ad Mango Can, qui fuit quartus imperator, narrat ea fideliter, quæ in Tartarorum historiis continentur. A Mango Can verò usque ad mortem Haoloni, ea, quæ narrat & scribit, scivit & audivit per dominum avunculum suum, quod dominum Haithonum regem Armenia rescribere fecit, qui præsens fuit illis temporibus, omnibus prænotatis, & cum magna diligentia narrabat hæc filiis & nepotibus, & faciebat redigi in scriptis, ut melius memoriter tenerent. Ab initio quidem Abaga Can usque ad finem tertiæ partis hujus libri, ubi finem capiunt historiæ Tartarorum, scivit ipse tanquam ille, qui præsens fuit. Unde de his, quæ suo tempore evenerunt, perhibet testimonium veritati. Et licet hucusque narraverimus de historiis & gestis Tartarorum, adhuc restat de ipsorum dominio & potentia, præcipuè qui nunc vivunt, aliquid referandum, ut melius cognoscantur.

CAP. XLVII.

De Tamor Can, sexto Imperatore Tartarorum, & de potentia sua, & subjectorum suorum.

Magnus itaque Imperator Tartarorum, qui nunc tenet imperium, vocatur Tamor Can, & est sextus Tartarorum Imperator: sedem Imperii sui tenet in regno Cathay, in quadam maxima civitate, quæ vocatur Jons, quam ædificari fecit Pater suus, sicut superius est expressum. Potentia quidem ejus est valde magna. Plus enim posset Imperator solus ille, quam omnes simul alii Principes Tartarorum. Gentès istius Imperatoris reputantur nobiliores & ditiores, & sunt melius munitæ necessariis: quoniam in regno Cathay, in quo nunc degunt, divitiarum multarum abundantia maxima invenitur. Præter magnum Imperatorem sunt alii tres magni Reges & Principes Tartarorum, quorum unusquisque Dominium

ma-

magnum tenet: obediunt tamen Imperatori, tanquam eorum Domino naturali. Et quaestiones, quas inter se habent, ad Imperatoris curiam deferuntur, & per ejus judicium deciduntur. Primus quidem istorum Regum vocatur Chapar: alter vocatur Hochtay: & alius Carbanda appellatur. Iste Chapar dominium suum tenet in regno Turquestan, & magis appropinquat genti Imperatoris, quam alii. Potest etiam, ut dicitur, ad pugnam congregare quatuor centum millia equitum armorum. Homines illi sunt audaces & strenui bellatores: non tamen habent equorum sive armorum abundantiam, sicut necessarium esset eis. Multoties gens Imperatoris movet istis guerram, & isti quandoque movent guerram contra Carbanda & gentem suam. Dominium istius Chapar antiquitus fuit unius Domini per magnam partem, qui Doay nomine appellabatur. Hochtay Rex Tartarorum dominium suum tenet in regno Cumania, in quadam civitate, quae vocatur Sara. Potest etiam, sicut dicitur, congregare ad pugnam sexcentum millia equitum bellatorum: isti non tantum commendantur in facto armorum, sicut gentes Chapar, licet equos habeant meliores. Quandoque movent guerram contra gentem Carbanda: quandoque contra Ungaros, quandoque inter se rixantur. Praesens verò Hochtay dominium suum tenet pacificè & quietè. Carbanda suum habet Dominium in regno Asiae majoris, & moratur in civitate Taurisii. Ducere potest ad pugnam tercentum millia equitum bellatorum. Isti sunt à diversis partibus congregati. Divites sunt, & omnibus necessariis bene muniti. Chapar & Hochtay quandoque movent guerram contra praedictum Carbanda. Carbanda verò nulli guerram movet, nisi Soldano Aegypti, contra quem sui antecessores saepius pugnaverunt. Chapar & Hochtay libenter auferrent terram & dominium Carbandae, si valerent; sed non possunt, licet potentiores eo sunt terris &

gentibus, ut dictum est. Et hæc est ratio, qualiter Carbanda potest resistere tantæ potentia inimicorum, & defendere terram suam. Asia enim tota in duas partes est divisa. Una enim pars dicitur Asia profunda, & in illa parte habitat Imperator, & duo Reges superius nominati, Chapar videlicet & Hochtay. Alia verò pars vocatur Asia major, & in illa moratur Carbanda sæpe dictus. Tres viæ sunt solummodo, per quas itur de profunda Asia ad Asiam majorem: una videlicet via, per quam itur de regno Turquestan ad regnum Persarum. Alia via est, quæ dicitur Lederbent, quæ via est prope mare, ubi Alexander construxit civitatem vocatam Portam ferri, sicut in historiis regni Cumania plenius continetur. Alia via est per mare majus, quæ transit per regnum Abcas. Per primam viam non possunt habere ingressum gentes Chapar ad terram Carbanda absque magno discrimine & labore: quia nulla pabula invenirentur pro equis usque ad plures diætas: quia terra illa est arida & deserta, & antequam possent pervenire ad terras cultas & habitatas, equi totaliter deficerent propter famem: aut essent ita fessi & viribus vacuati, quod à parva quantitate inimicorum faciliter possent debellari, & sic nolunt capere illud iter. Ex parte verò de Lederbent possent gentes Hochtay habere ingressum ad terras Carbandæ sex mensibus anni solummodo, videlicet tempore hiemali. Sed Abaga fecit fieri magna fossata, & alia munimenta in quodam loco vocato Ciba: & ibi stat semper, præcipuè tempore hiemali, custodia armatorum, qui defendunt transitum ab inimicis. Gentes verò Hochtay toties tentaverunt occultè transire per viam, sed non potuerunt vel possent aliquam ratione. Nam in quadam planitie, quæ vocatur Monga, stant in hieme quædam aves magnitudinis fasianorum, quæ pulcherrimas habent plumas, & vocantur Seyserach. Unde quando aliquæ gentes ingrediuntur illam planitiem, statim fugiunt

giunt illæ aves, & transeunt per illas custodias & fossata. Et illi, qui sunt deputati ad custodiam illius loci, per illas aves manifestè cognoscunt inimicorum adventum, & ad defensionem continuo sunt parati. Per viam verò majoris maris nunquam attentaverunt ire: quia ibi est regnum Abcas, quod est gentibus & terris bene munitum, & nullam possunt habere fiduciam in eisdem. Et hoc modo Carbanda, & sui antecessores usque modò defenderunt se à tanta potentia vicinorum. Insuper aliqua dicemus breviter de modis & moribus Tartarorum.

CAP. XLVIII.

De fide, vita, moribus, conditionibus Tartarorum.

Tartari sunt ab aliis nationibus gentium, modis & moribus sic diversi, quòd vix posset absque tædio ipsorum diversitas explicari. Confitentur enim unum Deum esse immortalem, & invocant nomen Dei: aliter verò parum faciunt; quia non jejunant, vel orationes sive afflictiones faciunt ob Dei reverentiam, sive alia bona opera. Nec Dei timore mala perpetrare prætermittunt Tartari. Homines interficere non reputant esse peccatum. Et si dimitterent frenum in equorum suorum ore, quando pascere se deberent, Deum crederent mortaliter offendisse. Fornicationem & luxuriam non reputant esse peccatum. Plures uxores ducunt. Et oportet secundum consuetudinem, quòd filius novercam suam ducat post obitum patris sui, & frater reliquam fratris, & thorum faciunt cum eisdem. Tartari in facto armorum sunt strenui bellatores, & sunt obedientes eorum superiori plus, quàm aliæ nationes: & in pugna omnes citò cognoscunt per signa & documenta voluntatem Ducis eorum. Unde

Unde absq̃ve magno labore Tartarorum exercitus a b illis, qṽi præsident, gubernatur. Dominus Tartarorum nulla stipendia dat eis: imò oportet, qvòd vivant de prædis & venationibus qvas acquirunt. Et si vellet Dominus, posset ab iis auferre, qvicqvid haberent. Quando Tartari eqvitant, secum ducunt magnam copiam armentorum, & de lacte eqvorum pocula sumunt, & carnibus vescuntur, & illas reputant valde bonas. Tartari in eqvis sunt agiles, & sagittarii valde boni: pedites nesciunt incedere nisi pigrè. Tartari sunt sagaces & ingeniosi ad expugnandas civitates & castra, & semper volunt habere prærogativam contra suos inimicos in pugna, nec verentur fugere, si fuga proffit. Hanc habent Tartari prærogativam in campo belli existentes: qvia si eis placuerit, præliabuntur: &, si voluerint prælium evitare, adversarii cum eis non poterunt dimicare. Pugna Tartarorum est valdè periculosa: qvia in uno conflictu Tartarorum moriuntur plures & vulnerantur, qvàm in uno magno prælio alterius nationis. Et hoc accidit propter sagittas, qvas jactant cum arcubus fortiter & directè. Et sunt in arte sagittandi ita periti, qvòd sagittæ eorū ferè armorum omne penetrant genus. Quando debellantur, fugiunt omnes simul per turmas & acies ordinati: & valde periculosum est illos sequi: quoniam retrogradè sagittas jaciunt fugiendo, & homines & eqvos vulnerant, & occidunt. Exercitus Tartarorum non est magnæ apparentiæ: qvia omnes simul congregati incedunt, ita qvòd acies mille Tartarorum, qvingentorum apparentiam vix habeat. Tartari curialiter hospites suscipiunt, & cibum libenter dividunt cum eisdem; & volunt sibi per viam similem responderi, alioqvin accipiunt violenter. Tartari sciunt occupare alias terras; sed ipsas nesciunt custodire. Tartari quando sunt debiliores, efficiuntur humiles & benigni: & quando sunt fortiores, sunt pessimi & superbi. Tartari nolunt, qvòd coram eis

ali-

aliquis mentiatur, & ipsi libentissimè mentiuntur, in duobus tamen mentiri nesciunt, in facto armorum videlicet: quia nullus crit ausus de probitate, quam non fecerit, se jactare, aut negare, si fecerit utilitatem. Aliud est, quod qui scelus aliquod fecerit, de quo etiam debeat condemnari ad mortem, interrogatus à Domino, veritatem continuò confitetur. Et hæc de Tartaris dicta sufficiant: quia longū esset mores ipsorum per omnia enarrare.

CAP. XLIX.

De conditione, quam habere debet bellum incepturus.

Ratio postulat & requirit, quod, quicumque contra suos inimicos guerram movere intendit, debeat quatuor prævidere. Primò, quòd justam causam habeat guerram cum suis adversariis inchoandi. Secundò, considerare debet posse suum, utrum sufficiat in expensis & aliis necessariis ad guerram manu tenendam, & ipsam sine debito terminandam. Tertiò, investigare debet sapienter inimicorum intentionem, & statum. Quartò, guerram debet inchoare tempore competenti. Ego verò Fr. Haithonus, qui ex mandato summi Pontificis sum de hac materia locuturus, dicere possum, quòd Christiani justam habent causam guerram movendi cum filiis Ismaëlis, quoniam hæreditatem eorum obtinent occupatam, videlicet Terram sanctam, & sanctum sepulcrum Domini nostri Jesu Christi, in quo fuit origo fidei Christianæ, & alia sancta loca Christianis plurimum reverenda. Insuper propter atroces injurias & nimium horrenda opprobria, quæ cum multa nostri sanguinis effusione Agareni intulerunt Christianis, temporibus retro actis, & etiam propter alias rationes & causas varias & diversas. De potentia verò dico, quoniam nemo debet penitus ignorare,

quæ in sacrosancta Romana Ecclesia, quæ totius orbis est domina & magistra, potentiam habet cum congregatione regum & principum Christianorum, & fidelium cruci signatorum, terram sanctam eruendi de servitute inimicorum fidei Christianæ, qui peccatis nostris exigentibus illam detinent occupatam. De cognoscendo verò statu inimicorum, hocq̃ve de tempore competentem, in quo guerra debeat inchoari, oportet prolixius aliquam enarrare. Nam sicut bonus medicus, ut ad convalescentiam ægrum perducatur, causam debet ægritudinis perscrutari: ita decet providum bellatorem, inimicorum investigare conditionem & statum, ut guerram possit incipere providè & audacter, & illi finem laudabilem imponere. Sapienti enim & strenuo duci nihil debet esse occultatum de potentiâ inimici: quoniam prævisa non lædunt, & improvisa consueverunt sapius animos perturbare; præcipuè in bellorum discrimine, ubi loci vel temporis spatium non habetur periculis occurrere tam paratis. In omni enim opere potest correctionis medela facilius adhiberi, quàm in pugna, in qua poena errorem continuo sequitur. Ut igitur de his, quæ dicturi sumus, super passagio terræ sanctæ, clarior intelligentia adhibeatur, aliquam narrabimus de statu & conditione terræ Ægypti, de exercitu Babylonis, & potentiâ inimici.

CAP. L.

De conditione regni Ægypti, & Soldani potentia.

Soldanus ille, qui regnorum Ægypti & Syriæ hodie obtinet principatum, vocatur Melecnafer, & de natione Cumano-
rum extitit oriundus. Milites sui exercitus sunt de diversis partibus & nationibus congregati: quia habitatores illarum partium in facto armorum nihil penitus sunt valentes. Unde
opor-

oportet, quòd de alienis gentibus ejus potentia roboretur. Potentia quidem Soldani peditum armatorum est modica: equitum verò est plurimum copiosa. Major pars exercitus Ægypti sunt servi empti pretio, quos mali Christiani saepe portant cupiditate lucrandi; aut in præliis acquisiti, quos compellunt eorum sectæ & fidei adherere. Et illi, qui empti pretio pecuniæ extiterunt, chariores sunt & habentur, & plus aliis honorantur. Soldanus Ægypti semper est timidus & suspectus, ne gens sua in ejus præcipitium aliquæ machinetur. Sunt enim illi servi talis naturæ, quod semper aspirant ad dominium occupandum: & ob hanc causam plures Soldani gladio perierunt. Potentia exercitus Babylonis circa viginti millia potest esse equitum: ex quibus sunt aliqui in arte armorum periti & strenui bellatores. Major tamen pars illorum magni pretii non habetur. Quando Soldanus equitat, & gens sua magna & multa arnesia secum trahunt, & onera camelorum, equos pro armis habent satis bonos, & equas satis agiles ad currendum. Non tamen possent ad magnos sufficere labores, & mularum & rorum copiam non habent. Exercitus Soldani est promptus ad servitia & paratus: quia milites habitant omnes simul in civitate Chayri. Conditio verò ipsorum est talis, quia unusquisque habet stipendia sua, de quibus vivit, quæ summâ centum & viginti florenos annuatim vix excedunt: & oportet tenere tres equos & unum camelum. Et si fortè Soldanus Ægypti extra regnum duceret gentem suam, aliquid daret sibi, si vellet, de gratia speciali. Milites verò istos dat Soldanus ad regendos proceribus suis, quos nominat Amuratos: & dat alteri centum, alii ducentos, plus vel minus, sicut ei placebit. Et quantum ascendunt in summa stipendia militum, quos concefferit Amurato, tantum dabit Soldanus illi Amurato pro sua persona, & solvit sibi etiam stipendia militum, quos tenebit. Unde illi, quem

Soldanus voluerit ad magna promovere & honorare, dat sibi plures milites ad tenendum. Secundum verò ordinem prætaxatum, magna fit Soldano derogatio servitiorum & defectus: quia Amurati emunt servos pretio pecuniæ, & ponunt illos ad stipendia, & in numero militum armatorum, aut ponunt ad servitia gentem parvi pretii, quibus concedunt eqvos & arma, & pro suis stipendiis dant eis aliquid, & residuum totum conservant. Unde in multis talibus pauci inveniuntur, qui sint ad arma valentes.

CAP. LI.

De potentia Soldani in regno Syria.

Potentia verò Soldani in regno Syriæ circa quinque millia militum potest esse, qui de terris & redditibus vivunt. Habet etiam Soldanus magnam copiam Beduinorum & Turquorum, qui sunt advenæ & forenses: de quibus magnum habet juvamen; præcipuè ad obsidendum civitates & castra: quia secum vadunt sola intentione aliquid acquirendi. Ad alia verò servitia non posset Soldanus illos trahere absque stipendiis: & si fortè vellet illis violentiam inferre, ipsi recederent sine mora, Turquiniani videlicet ascenderent magnos montes, & desertum Arabiæ peterent Beduini. Aliquos etiam habet Soldanus pedites sagittarios in terra de Malbek & circa montem Libani, & in terra Affasinorum, qui etiam ad castra & civitates obsidendas servitia magna præstant. Sunt enim Christianæ fidei inimici, valde ingeniosi ad civitates capiendas & castra, quas capere sciunt per machinas, arcus, balistas, ignes inextingvibiles, meatus subterraneos, & alia diversa genera insultandi.

CAP. LII.

De regno Ægyptiorum, qualiter de gente in gentem translatum est.

Imperator Græcorum consuevit terræ Ægypti dominium obtinere, & per duces & rectores terram illam regebat, qui redditus colligebant, & Imperatori Constantinopolim transmittabant: & duravit dominium Græcorum usque ad annos Domini D. CCIII. Ægyptii verò nequeuntis pati dominium Græcorum, à quibus mirabiliter gravabantur, reddiderunt se Saracenis, & elegerunt Dominum super eos quendam de progenie Mahumeti, quem vocaverunt Caliph, & tenuerunt isti dominium Ægypti annis CCC. XLVII. Postea verò amiserunt dominium & Medi, qui Cordini vulgariter appellantur, dominium occupaverunt, sicut clariùs inferiùs exprimetur. Anno Domini M. LIII, bonæ memoriæ Amanricus rex Hierosolymitanus, cum omnibus Christianis, quos potuit congregare, ingressus fuit terram Ægypti, & plures acquisiuit civitates & villas. Caliphus verò videns, quod non poterat resistere Christianis, misit nuncios ad Soldanum Halappi, implorans subsidium ab eodem. Unde Soldanus Halappi, qui sectam sequebatur Caliphi, misit ad subsidium Caliphi, quendam suum ducem, qui vocabatur Xaracon, cum magna copia armatorum, qui tantum fecerunt, quod de regno Ægypti fugaverunt Christianos, & recuperaverunt terras, quas occupaverant Christiani. Post hæc quidem accidit, ut videret terram Ægypti divitiis opulentam, & Caliphi potentiam quasi nullam: ideo ad illius terræ dominium aspiravit: unde cepit Caliphum personaliter, & illum carceri mancipavit, & regnum Ægypti invasit viriliter, & ipsum dominio suo subdidit, & constituit se Dominum & Soldanum. Iste Xaracon fuit de regno Medorum,

dorum, de natione Corasminorum, & fuit de natione sua primus Dominus in Ægypto. Post obitum verò Xaracon successit sibi in dominio quidam filius suus nomine Soladinus, & tantum crevit potentia istius Soladini, ut ipse regem Hierosolymitanum & Christianorum potentiam debellarit, & ceperit violenter sanctam civitatem Hierosolymitanam, & alias plures terras. Et post obitum istius Soladini fratres sui & nepotes successivè Ægypti dominium tenuerunt usque ad tempus cujusdam Soldani, qui vocatus fuit Melecsala. Iste Melecsala dominabatur in Ægypto tempore illo, quo Tartari subjugaverunt regnum Cumanorum. Et audiens qualiter Tartari pro modico pretio vendebant Cumanos, quos ceperant, misit cum magna summa pecuniæ per mare mercatores, & fecit emi de junioribus Cumanis in maxima quantitate, qui fuerunt deportati in Ægyptum. Melecsala multum dilexit Cumanos, quos emerat, & ipsos fecit cum magna diligentia enutriri, & in arte equitandi, sagittandi, & arma tractandi illos instruxit, & magnā gerens fiduciam penes se ipsos detinuit, quodammodo omnes alios elongando. Et eo tempore, quo B. Ludovicus Rex Francorum bonæ memoriæ transfretavit, & Christiani nominis amore fuit carceribus mancipatus, prænominati servi emptitii Cumani interfecerunt Melecsala eorum Dominum & Soldanum, & constituerunt eorum dominum quendam ex ipsis nomine Turqvinianum. Et ob hanc causam Rex Franciæ & frater suus, qui Saracenorum carceribus trudebantur, fuerunt redempti & facilius liberati. Et hoc modo cœperunt prædicti Cumani in Ægypto primitus dominari, & vocatur ista progenies Cumanorum in partibus Orientis Caphac. Post paucos verò dies quidam alius ex prædictis Cumanis nomine Cathos, prædictum Turqvinianum gladio jugulavit, & fecit se Dominum & Soldanum: & vocatus fuit Melecmees. Et iste Melecmees

mees debellavit Guiboga, Capitaneum Tartarorum, quos in custodia regni Syria dimiserat Haolonus. Quumque Melecmees ad Ægyptum rediret, quidam alius Cumanus nomine Bende-car, & ipsum interfecit in via, & se constituit Dominum & Soldanum, & fecit se vocare Melecdaer. Iste fuit sagacissimus, & in facto armorum strenuus atque audax. Et suo tempore multum crevit Saracenorum potentia in Ægypto, & in regno Syria, & multas occupavit civitates & castra, quas Christiani tenebant. Et iste cepit nobilissimam civitatem Antiochia, anno Domini M. CC. LXVIII. Et postmodum regno Armenia intulit multa damna: Tempore verò istius Soldani Melecdaer, transtulit se ad partes Syria Rex Anglia bonæ memoriæ, Dominus ** quem Soldanus interficere cogitavit per quendam Assassinum, qui ipsum regem vulneravit gladio venenato; sed per Dei misericordiam, & per multos labores ad convalescentiam est deductus. Post hæc fuit idem Soldanus Melecdaer veneno potatus, obiitque in Damasco. Post obitum verò Melecdaer factus fuit Soldanus filius suus Melectayt; sed confestim quidam alius Cumanus nomine Elsi dejecit ipsum de sede, & constituens seipsum Dominum & Soldanum, illum fugavit extra regnum Ægypti. Prædictus Soldanus Elsi civitatem Tripolitanam obsedit anno Domini M. CC. LXXXIX, & violenter occupavit eandem.

CAP. LIII.

*De civitate Acon, qualiter à Christianis
sit amissa.*

ANno verò sequenti prædictus Soldanus Elsi congregavit undique posse suum, & egressus fuit de Ægypto, intendens obsidere civitatem Acon. Et dum in quodam amœno loco requiesceret quadam die, per quendam servum suum, quem toti-

totius exercitus sui constituerat ducem & rectorem, fuit veneno potatus. Qui dum crederet dominium usurpare, fuit continuo per alios frustatim cæsus, & factus fuit Soldanus filius Elsi, qui vocatus fuit Melatafferaff. Et ille fuit, qui cepit nobilem civitatem Acon, Anno Domini M. CC. XCI. Postquam verò prædictus Soldanus Melatafferaff rediit in Ægyptum, & quadam die ivisset venatum, per quendam servum suum fuit in nemore interfectus. Qui dum crederet se futurum Soldanum, fuit statim ab aliis detruncatus. Postea verò fecerunt Dominum ac Soldanum illum, qui hodie est Soldanus, qui vocatur Melecnafer, qui fuit frater Melatafferaff superius nominati. Et quia iste Melecnafer erat valde juvenis, datus sibi fuit bajulus & tutor quidam nomine Gviboga, qui fuit Tartarus natione, & fuerat servus emptitius patris sui. Iste Gviboga usurpavit dominium, & Soldanum juvenem posuit in quodam castro Crac de Monreal, eidem faciens necessaria ministrari. Iste Gviboga fecit se appellari Melecchadel. Tempore verò istius Gviboga fuit in regno Ægypti tanta rerum victualium caritudo, quod omnes Saraceni fame defecissent & penuria, sicut canes, nisi fortè aliqui fuissent Christiani, qui eisdem multa victualia detulerant cupiditate lucrandi. Post hæc autem Gviboga prædictus, qui fecerat se Soldanum, intellectis rumoribus de adventu Tartarorum, congregavit exercitum suum, & venit ad regnum Syriæ, ut terras à Tartaris tueretur. Iste Gviboga honorabat & diligebat multum homines suæ nationis. Unde Cumani per invidiam sibi dominium abstulerunt, & fecerunt Soldanum quendam ex ipsis nomine Lachim. Et iste fecit se nominare Melecnafer. Iste Lachim noluit destruere Gviboga, qui ejus extiterat socius & amicus: imò dedit sibi dominium cujusdam terræ, quæ vocatur Sarfac, & civitatem Hamac. Inhibuit tamen sibi, ne staret in regno Ægypti. Præfatus verò Soldanus

danus Lachim stetit in castro Cayri per triennium, nec fuit ausus inde exire præ timore suorum, nisi fortè quadam die, quæ descendit ad planitiem causa ludendi; & tunc equus ejus cecidit sub eo, & fractum crucejus. Finaliter cum luderet ad ludum Scachorum, quidam ex servis illius arripuit ensẽ Soldani, & percussit eum in capite & occidit: sed interfector fuit ab aliis continuò detruncatus. Posthæc fuerunt in magna discordia Saraceni de Soldano & Domino eligendo. Demum verò posuerunt in sede domini Melecnafer juvenem superiùs nominatum, quem Gviboga posuerat in castro montis regalis, ut superiùs est expressum. Et iste Melecnafer est ille Soldanus, quem Casanus debellavit in campo, & qui regnat hodie in Ægypto. Parcatur mihi, si prolixius quam deceret, verbum tenui de Cumanis, qui sunt servi empti & venditi, & de Soldanorum eorum natione, qui sæpius inter se occiduntur. Nam hoc feci, ut clariùs demonstrarem, qualiter non possunt stare longo tempore, qui talem adversitatem incurrant: quòd non possent egredi de Ægypto, nec ad partes alias cum exercitu se transferre.

CAP. LIV.

De situ & conditione regni Ægypti.

Regnum Ægypti est valde locuples & amœnum. Longitudo ejus per quindecim diætas extenditur, & per tres solummodo latitudo. Istud regnum est quasi insula à tribus partibus deserto & sabulo circumdatum, & ex alia parte habet mare Græciæ. Ex parte orientis vicinum est regno Syriæ, magis quam alteri terræ: veruntamen inter unum regnum & aliud est iter octo dierum, semper per sabulum incedendo. Ex parte occidentis habet quandam provinciam Barbariæ, quæ vocatur Bartat: sed inter unam terram & aliam est desertum quindecim diëtarum. Ex parte verò meridiei est regnum Nubia-

M

norum;

norum: qui sunt Christiani, & sunt nigri sicut pix, propter so-
 lis æstum. Et inter unam terrā & aliam est desertum Aranæ duo-
 decim diætarum. In regno Ægypti sunt quinque provinciæ. Pri-
 ma & major nominatur Sayt: alia Demesor: tertia Alexandria:
 quarta Resint. Et ista quidem est insula, & fluminibus circum-
 data. Quinta verò dicitur Damiata. Major civitas regni Ægypti
 vocatur Chayre, & est valde magna civitas & divitiis repleta. Et
 ibi prope est quædam alia antiqua civitas, quæ vocatur Meser.
 Et illæ duæ civitates situm habent supra litora fluminis, quod la-
 bitur per medium Ægypti, quod vocatur Nilus, & in Biblia Geon
 nominatur. Istud flumen est utilius flumen, quod valeat reperiri.
 Irrigat enim omnes terras, per quas labitur, & illas facit fertiles
 & amœnas. Per istud flumen potest venire navigium, quod val-
 de est profundum. Abundantiam habet bonorum piscium. Et
 posset per omnia commendari, nisi esset, quod quædam anima-
 lia resident in eodem, quæ ad similitudinem sunt draconis, &
 devorant eqvos & homines, & alia quæcunque animalia in flu-
 mine, si illa inveniant, & etiam super ripam. Et ista animalia
 Cocatrix vulgariter appellantur. Istud flumen semel crescit
 in anno, & incipit crescere à mediate mensis Augusti, usque ad
 festum B. Michaëlis, quotidie augmentando: & quando est in
 perfecto augmento, tunc homines primo dimittunt aquas dis-
 currere per meatus & rivulos ordinatos, & omnes terræ fru-
 ctiferæ irrigantur. Et XL. diebus stat aqua supra faciem terræ:
 deinde incipit decrescere & siccari, postea semina seminantur,
 & crescunt solummodo per irrigationem fluminis: quia in par-
 tibus illis non pluit, ita quod vix hiems cognoscitur ab æstate.
 Insuper habitatores terræ Ægypti posuerunt quandam colum-
 nam marmoream in medio fluminis ante civitatem Meser: & in
 illa columna fecerunt signa. Et quando flumen crescit usque
 ad perfectum augmentum, respiciunt illa signa columnæ. Et
 si

ti aqua creverit usque ad summum signum, tunc sciunt se habere
 fructuum ubertatem. Si verò minus creverit, sciunt per illa signa,
 quod contrarium debeat evenire, & secundum hoc pretia rerum
 imponunt. Aqua ipsius fluminis est sanissima ad bibendum. In
 regno Ægypti sunt duo portus maris, videlicet Alexandria &
 Damiata. Civitas Alexandriae est bene munita, & circunda-
 ta muris fortissimis. Aquam verò, quam bibunt cives Alexan-
 driae, venire faciunt de flumine Nili, per quendam meatum sub-
 terraneum & occultum, & implent multas cisternas, quas ha-
 bent in civitate ordinatas. Aliam verò aquam non habent, de
 qua possent bibere, præter illam. Unde si auferretur civibus
 illa aqua fluminis, non possent diutius permanere. Altera ve-
 rò civitas Alexandriae esset difficilis ad expugnandum violent-
 ter. Civitas Damiatae sita est super flumine Nili, & antiquitus
 fuit circumvallata circuitu murorum; sed capta fuit bis per Chri-
 stianos: semel videlicet per Regem Hierosolymitanum, & ali-
 os Christianos partium orientis: & alia vice per B. Ludovicum
 regem Franciae, pro cuius redemptione Saracenis fuit postmo-
 dum restituta. Unde diruerunt illam Saraceni, & transpo-
 fuerunt illam longe à flumine & à mari, nec ibi fecerunt muros,
 sive alia munimenta. Et vocant terram illam novam Damia-
 tam. Vetus verò Damiata est sine habitatione totaliter dereli-
 cta. De portibus verò Alexandriae & Damiatae, Soldanus reci-
 pit magnos redditus à mercatoribus, & aliis multis modis.
 Terra Ægypti dat omnium frugum & fructuum ubertatem,
 & optimam chacharam in maxima quantitate: vinum modic-
 um, tamen bonum, & odoriferum valde. Saraceni non
 audent vinum bibere; quia eis inhibitum est lege. Car-
 nes crastinas, hœdinas, gallinaceas, & volatilia satis ha-
 bent: modicum de bovinis, tamen camelos comedunt loco bo-
 um. In regno Ægypti degunt simul cum Saracenis quidam

Christiani, quivocantur Rapti. Ritum tenent Jacobitarum, & multas habent in illis partibus Abbatias, quas liberè tenent, & sine censu. Et illi sunt antiquiores habitatores terræ Ægypti. Nam Saraceni ibi habitare cœperunt, postquam illius terræ dominium occupaverunt. Res verò quæ deficiunt in Ægypto, quibus maximè indigent Saraceni, nec alias habere possunt, nisi ab extraneis partibus deferantur. Sunt ligna, pix, ferrum, sclavi & servi empti, de quibus eorum exercitus roboratur. Et oportet quod prædictæ res deportentur per mare, & sine ipsis stare non possunt. In toto regno Ægypti non est civitas, neque castrum, seu alia terra munita murorum ambitu, præter civitatem Alexandriæ, quæ fortis est, & præter castrum Chayre, quod posset absque difficultate maxima expugnari. Et in illo castro Chayre commoratur Soldanus. Tota terra Ægypti per exercitum militum defenditur & tuetur. Prima igitur die quæ exercitus Ægypti debellatus, & equitum potentia conquassata, tota illa terra subjugaretur absque resistantia alicujus.

CAP. LV.

*De tempore competenti movendi bellum
contra filios Ismael.*

Postquam rationabiliter ostendimus justam causam, quam Christiani habent movendi guerram contra perfidos Saracenos, & sufficienter diximus de potentia sacrae Romanæ Ecclesiæ; tractavimus etiam de statu & conditione regnorum Ægypti & Syriæ, ac de posse Soldani & gentis suæ: ultimò restat aliquid dicere de tempore competenti. Breviter dico ergo, quoniam meritò possumus dicere verbum istud: Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc tempus salutis. Nam nunc est verè acceptabile tempus impertiendi subsidium Terræ sanctæ, quæ diutius jacuit à perfidis canibus lace-

lacerata. Nunc est acceptabile tempus, quo corda fidelium debent succendi ad passagium Terræ sanctæ, ut de manibus inimicorum eruatur sanctum sepulcrum Domini, origo & fundamentum spei nostræ: nec recolimus habuisse tempus tam acceptabile, tamq̃ve salubre, temporibus retro actis, sicut Deus omnipotens nunc per suam misericordiam multis indiciis demonstravit. Primo enim concessit nobis omnipotens & misericors Deus pastores, & patrem sanctissimum, qui postquam sedit in sede pontificatus, provisione divina, toto mentis affectu, diu noctuq̃ve anxie cogitavit, qualiter Terræ sanctæ subsidium valeat impertiri, qualiter sepulcrum Domini debeat liberari à servitute inimicorum blasphemantium nomen Christi. Unde firmiter est credendum, quod Deus suos misericordes oculos convertendo, sibi in terris constituit summum videlicet Pontificem, sanctissimum patrem nostrum, cujus tempore acceptabili, divina favente clementia, sancta civitas Hierusalem sub jugo servitutis Mahumeti diutius jam detenta, procul dubio erepta, reducetur ad pristinam libertatem. Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis, quo adeò firmiter demonstratur, quod Terra sancta debeat liberari de potentia inimicorum. Nam per gratiam Jesu Christi omnes reges & principes Christiani, & respublicæ inter se sunt in statu pacifico & quieto, nec aliqua procella odiû vel scandali perturbantur, sicut olim fieri consuevit. Unde Deus omnipotens hoc nobis demonstrat, volens Terræ sanctæ misericorditer opitulari. Præterea omnes Christiani diversarum partium & regnorum, fide ac devotione accensi, parati sunt, tam humeris quam cordibus figere crucis signum, & ad Terræ sanctæ subsidium transfretare, non parcendo laboribus, nec expensis, & pro nomine Jesu Christi exponere se & sua viriliter & ferventer. Ecce nunc tempus acceptabile, quod Christianis à Domino demonstratur. Nam potentia inimicorum fidei Christianæ,

est ad præsens mirabiliter diminuta : tum propter gverras Tartarorum, cum quibus nuper bellando passi fuerunt conflictum, in quo Saracenorum innumerabilis cecidit multitudo quæ nondum potuit restaurari. Tum propterea, quod ille Soldanus, qui regnat hodie in Ægypto, est homo nullius valoris, & nullius penitus bonitatis. Est etiam alius; quia omnes principes & Soldani Saracenorum, qui consueverunt impertiri subsidium & iuvamen Soldano Ægypti tempore opportuno, totaliter defecerunt per potentiam Tartarorum, quod non remansit nisi unus, qui dicebatur Soldanus Meredini, cujus etiam posse & dominia redacta sunt sub servitute & potentia Tartarorum, & ipse personaliter est detentus. Unde his temporibus absque magno discrimine & labore poterit recuperari Terra sancta, & acquiri regnum Syriae & Ægypti, ac totaliter destrui ac confundi potentia inimicorum impiorum, facilius per gratiam Jesu Christi, quam fieri potuisset multis temporibus jam elapsis. Ecce nunc tempus acceptabile, Christicolis à Domino demonstratum. Nam Tartari offerrent se paratos, Christianis dare subsidium & iuvamen toto posse contra perfidos Saracenos. Et ob hanc causam rex Tartarorum Carbanda speciales nuncios destinavit, qui fratris sui Casani vestigiis inhærendo, offert se exponere libentissime posse suum ad subversionem & totalem destructionem inimicorum nominis Jesu Christi. Et tempore quidem isto, præcipuè cum auxilio Tartarorum, Terra sancta recuperari posset, & regnum Ægypti absque magno discrimine faciliter subjugari. Deceret igitur Christianos dare subsidium Terræ sanctæ, & absque tarditate. Nam mora ad se trahit magnum periculum & discrimen; videlicet, ne forte, quod absit, Carbanda Christianorum amicus deficiat, & loco ejus resurgat pessimus inimicus, & qui fortè adhæreret sectæ & fidei Mahumeti, & per consequens cum Saracenis unanimis deveniret. Et hoc
pos-

posset Christianis ad maximum gravamen & periculum redundare.

CAP. LVI.

*De prosperitatibus & adversitatibus inimicorum
fidei Christiana.*

AD honorem igitur Dei & Domini nostri Jesu Christi, de cujus misericordia meum spero supplere defectum, dico, quod ad acquirendam Terram sanctam cum minore periculo & labore, oportet quod Christiani terram sanctam ingre-
diantur, & posse inimicorum invadant, eo tempore, quo inimi-
ci vexari adversitate aliqua dignoscantur. Nam si prosperita-
tis inimicorum tempore Christiani hoc facere attentarent, non
sine labore maximo & periculis possent perficere vota sua. Quæ
verò sit inimicorum fidei Christianæ adversitas, quæ verò sit
prosperitas, breviter enarrabo. In his quidem consistit pro-
speritas eorundem, quando videlicet inimici habent Dominum
& Soldanum strenuum & sagacem, talem qui cavere sciat &
possit à fraudibus suæ gentis, & absque pavore rebellionis &
perditionis suum possit dominium regere & tenere. Item
quando inimici in requie, absque gerrarum vexatione Tartarorum,
vel aliorum longo tempore perstiterunt. Item, quan-
do in regnis Syriæ & Ægypti frugum fertilitas est abundans.
Item, quando per mare, & per terram, viæ securè patent; & in
eis absque contradictione cujusquam res necessaria abundan-
ter ab extraneis partibus deferuntur. Item, quando treugas
habent cum Nubianis & Begvinis deserti Ægypti, nec ab eis
modo aliquo infestantur. Insuper quando Turqviniani &
Beduini, qui degunt in regnis Syriæ & Ægypti, fideliter obe-
diunt Saracenis. Ex his enim prosperitatibus in tantum ini-
mico-

micorum potentia roboratur, quòd non possent de facili subjugari. Sed è converso, adversitates possent inimicis accedere multis modis; quando videlicet infideles suum perimunt dominium & Soldanum: & hoc sæpe & sæpius faciunt & fecerunt. Nam postquam illa Cumanorum progenies cœpit dominari in Ægypto, sicut superius enarratur, novem fuerunt Soldani & Domini ordinati: & de novem eorum Dominis & Soldanis, qui fuerunt in Ægypto, usque ad præsens tempus, quatuor fuerunt diro gladio interempti Turqviniani, Cotos, Melec, Asserat & Lachinus: & duo potati veneno mortifero, Benedeclar videlicet & Elsinus. Alii, Melecayt & Gviboga viriliter exsultaverunt. Et iste Soldanus Melecnaser, qui regnat hodie in Ægypto, extitit semel pulsus, & adhuc stat in suspensio vita sua, finem sui pessimum expectando. Item, alia inimicis potest adversitas evenire; videlicet quando flumen Nil non crescit, ita quòd terras Ægypti posset, ut convenit, irrigare: quoniam tunc famem & penuriam patiuntur. Et hoc eis quod accidit, non est diu. Fame enim & inopia tunc perisissent Christianæ fidei inimici, & regnum Ægypti totaliter dereliquissent, nisi forent cupidi Christiani, qui eis portaverunt victualia abundanter. Tunc etiam propter defectum victualium milites Ægypti efficiuntur pauperes & mendici, & ipsos oporteret equos & arma vendere, & familias minuere propter famem, & sic non possent per consequens recedere de Ægypto. Milites enim Ægypti talis conditionis existunt, quòd, quando volunt egredi de regno Ægypti, & ad partes alias se transferre, oportet quòd pro octo diatis omnia necessaria secū ferant: quia in itinere octo dierū nihil penitus invenirent, quum sit totum sabulum, quod incedunt. Unde si militi deficiat unus equus vel camelus, non posset se à provincia elongare. Et ob hanc causam Soldanus Ægypti taliter impeditur, quòd non posset

set ad regnum Syriae se transferre. Item, quando inimici diutius guerra aliqua vexarentur. Item, magna adversitas esset inimicis, & multipliciter tædiosa, si per mare eis via taliter artarentur, quod res, quibus carent, & quibus magis indigent ad sustentationem eorum exercitus non haberent; sicut ligna, **p**ix, ferrum, servos emptos, de quibus reficiunt eorum exercitum & augmentant, & alias res quamplures, quas habere non possent, nisi ab extraneis partibus portarentur, & sine illis stare diutius non valerent. Item, quando Nubiani moverent inimicis guerram, vel etiam Beduini. Per hanc enim guerram potentia inimicorum posset taliter impediri, quod ad defendendum regnum Syriae de Aegypto egredi non valerent. Item, quando terra Syriae deficeret in redivis per in temperiem temporis, vel propter guerras Tartarorum, vel alio quoquo modo. Nam si in regno Syriae deficerent victualia, ita quod exercitus Soldani copiam non haberet, non posset in regno Syriae commorari. Nam ab Aegypto sive alia regione nullum potest ad regnum Syriae deportari. Unde inimici non possent recedere de Aegypto. Quandoque ergo inimici ab unaquavis adversitatum praedictarum vexantur, sine dubio essent taliter impediti, quod ad defendendum regnum Syriae, de Aegypto recedere non valerent. Unde Christiani regnum Hierosolymitanum faciliter occuparent, & possent civitates & castra diruta reaedificare absque contradictione cuiuspiam, & interea se taliter praemunirent, quod potentiam inimicorum postmodum non timerent.

CAP. LVII.

De primo passagio Terra sancta.

Prosperitatibus & adversitatibus inimicorum non sine causa rationali superius enarratis, de initio passagii effudi, jux-

ta meae parvitat^{is} notiti^{am} devotè & fideliter aliqva explicabo, ad correctionem tamen vestrae sanctiss. sanctitatis. Mihi ergo videretur pro majori securitate & comodo passagii generalis, qvòd prius pramitterentur aliqvæ copiae eqvitum & peditum armatorum, ad prætendendam & cognoscendam potentiam inimici, cujus copiae quantitatem sufficientem esse judico in præsentⁱ mille eqvitum, decem galearum, & trium millium peditum armatorum: super his etiam legatus à se de passagio mitteretur, & capitaneus strenuus & fidelis, qui ipsos omnes regerent & foverent, & feliciter cum eis, dante Domino, transfretarent juxta eorum discretionem, & providentiam, in insulam Cypri, aut ad regnum Armeniae applicarent: deinde absque morae dispendio ex parte legati, & capitanei ipsius armamenti, per consilium & juvamen regis Armeniae, nuncii mitterentur ad Carbanda Dominum Tartarorum: duo inter cetera requirendo, unum videlicet, qvòd per totam terram sui domini faceret inhiberi, ne mercationes seu victualia, sive animalia ad inimicos portarentur. Aliud, qvòd mittere vellet suorum militum quantitatem in confines Meleti, qui prope terras inimicorum figerent castra sua, & terras Halappi saepius prædarentur, circumcirca qvotidie devastando. Nostri quoque peregrini cum fidelibus regis Armeniae atque Cypri, Saracenis gverram moverent, & tam per terram quam per mare, impugnarent viriliter inimicos, & præcipuè conarentur taliter maritima custodire, qvòd inimicis nihil penitus portaretur. Possent insuper nostri Christiani à nostra insula præmuniri: quæ quidem insula in loco competenti & utili noscitur esse sita, pro comodo galearum. Exinde possent Christiani inimicis inferre non modica detrimenta. Veruntamen modum incipiendi gverram, & terras inimicorum invadendi, ad præsens dicere prætermitto, quoniam juxta inimicorum conditionem

&

& statum oportet consilium mutari, & operari consilio sapientum, qui præsentes his negotiis intererunt. Commoda verò, quæ de isto primo scilicet parvo passagio consequi poterunt, dante Domino, Christiani, inferius breviter describentur.

CAP. LVIII.

De commodis primi Passagii.

Primum igitur commodum esset istud, primum passagium poterit taliter ordinari, cum auxilio aliorum fidelium partium orientis, vel etiam Tartarorum, quod nulla dabitur requies inimicis, & incurrere poterunt damna plurima, & etiam detrimenta. Nam si per Christianos & Tartaros guerra moveatur Soldano Ægypti, per terram & mare, ut superius est expressum, ad defensionem terrarum suarum Soldanus compelleretur transmittere gentem suam, ut tam terras illas, quæ mari sunt propinquæ, quam alias, quæ possent invadi, faciat custodiri. Si ergo moveatur guerra per Christianos & Tartaros in prædictis partibus Meleti, inde Babyloniam usque ad civitatem Halappi, quæ distat per XXV. diætas, oportebit inimicos venire, ut terras tueantur, & Christianis & Tartaris se opponant. Et illi, qui pro isto servitio transmittentur, post modicum temporis spatium erunt taliter fatigati, affecti tædio, equis & expensis etiam denudati, quod nullatenus ibidem poterunt diutius commorari, multis rationibus atque causis, quas exprimere seriatim esset forsitan tædiosum. Unde redeuntibus primis ad propria, alii ad terræ custodiam mitterentur: & in tribus vel quatuor mutationibus sic peractis, inimici prædarentur, vacuarentur expensis, & damna incurrerent infinita. Per primum passagium inimici possunt plurimum infestari, videlicet quod, si cum armamento decem galearum passagii, & alias quæ

armari poterunt in regnis Armeniae atque Cypri, terrae Saracenorum posita prope mare viriliter invadantur, de facili poterunt devastari, & bonis omnibus spoliari, & Christiani cum galeis ad insulam Anteradensem possent sospites remeare. Unde oportet Soldanum de Babylonia cum toto suo posse ad regnum Syriae se transferre, ut sufficientem habere posset copiam armorum, per quos daret subsidium omnibus terris, quae prope maris litora situm habent. Egressio quidem Soldani de Aegypto, causa veniendi ad regnum Syriae, eidem esset periculosa, & plurimum damnosa. Periculosa, propter dolum & prodicionem suae gentis. Tædiosa, quia saepius posset à fidelibus Christicolis infestari. Damnosa, quia suum ararium consumeret & vastaret. Vix enim crederetur, si dicerem summam thesauri quam Soldanum & gentem suam oportet expendere, quotiescunque egreditur de Aegypto. Item per praedictas galeas portus inimicorum & omnes viae maris poterunt taliter coartari, quod inimici non poterunt habere quicquam de rebus illis, praecipue quibus magis indigent, & sine quibus diutius stare non possunt, sicut ferrum, ligna, pix, & servi empti, & alia, sine quibus non possent eorum exercitum sustentare, nec ista habere possunt, nisi per mare ab extraneis partibus deferantur. Præterea inimici amitterent redditus portuum maris, qui excedunt pecuniae magnam summam. Item, si inimici adversitate aliqua turbarentur, per quam impedirentur taliter, quod de regno Aegypti egredi non valerent, nec terris Syriae præstare juvamen. Tunc enim Christianis primi passagii cum auxilio aliarum partium orientis sufficientes essent ad reaedificandam civitatem Tripolis. Sunt enim in monte Libani Christiani degentes sagittarii, pedites valde boni circa XL. millia virorum, qui libenter subsidium & juvamen impenderent peregrinis, qui multoties fuerunt Soldano rebelles, & Saracenis

damna

damna plurima intulerunt. Et postquam civitas Tripolis esset reedificata, Christiani possent illam defendere & tenere usque ad adventum passagii generalis, & per consequens possent totum comitatum Tripolis occupare, & hoc cederet ad magnum commodum Christianorum generalis passagii: quia invenirent ibi portum paratum, ubi possent commodè applicare. Item, si Tartari acquirerent regnum Syriae, & per consequens Terram sanctam, Christiani primi passagii invenirentur parati recipere civitates & castra, ut Tartaris eas munirent & tenerent. Nam ego qui satis bene novi Tartarorum modum, credo firmiter, quòd Tartari libenter terras, quas acquirerent, custodiendas & tenendas traderent Christianis liberè & quietè, & absque censu, seu aliqua servitute. Nam propter aestum in illis regionibus Tartari nullatenus habitarent. Unde gratum esset eis plurimum & acceptum, quòd Christiani illas terras caperent & tenerent. Non enim praeliantur Tartari cum Soldano Aegypti, ut terras occupent & acquirant, quum tota Asia eorum dominio sit subjecta: sed ideo quòd Soldanus semper eorum extitit inimicus, & plurima eis intulit gravamina; præcipuè quando habuerunt guerram cum Tartaris convicinis. Unde ad omnia prædicta negotia inchoanda satis credo sufficere quantitatem superius nominatam, videlicet millia equitum, decem galearum, & trium millium peditum bellatorum. Et videtur mihi quòd in his principiis plura non operarentur plures, etiamsi totidem adderentur, & expensas plurimum augmentarent. Præterea de isto primo passagio, alia duo commoda sequi possunt. Nam postquam peregrini primi passagii per spatium temporis stetissent in partibus Syrianis & vidissent conditionem provinciae, & novissent potentiam inimici, & modum etiam praeliandi, instruere possent consocios, venientes passagio generali. Item, posito quòd Tartari propter guerras,

quas forsitan haberent cum Tartaris convicinis, non possent aut
 vellent Christianis subsidium impertiri, & quòd Soldanus in
 sua prosperitate persisteret, & ita quòd laboriosum esset nimi-
 um eruere Terram sanctam de manibus paganorum. Reve-
 renda S. V. conditione Terræ sanctæ plenius intellecta, visâ
 etiam & cognitâ potentiâ passagii generalis, posset melius dis-
 cernere, quid super his fieri expediret, utrum videlicet trans-
 fretare deberet passagium generale, an deceret tempus magis
 congruum expectare, & sic possent multa incumbentia discrimi-
 na evitari. Insuper si mihi venia tribuatur, audeo dicere
 duo verba, unum videlicet quòd S. P. V. scribere dignaretur
 Regi Georgianorum, qui sunt Christiani, & Terræ sanctæ pe-
 regrinationibus devotiores, quàm aliæ nationes, mandantes
 quòd peregrinis darent subsidium & juvamen: credo firmiter
 quòd ob reverentiam Domini nostri Jesu Christi, & vestræ et-
 iam sanctitatis, libenter & devotè vestrum studerent adimplere
 mandatum. Sunt enim, ut diximus, devotissimi Christiani, &
 sunt potentes, & multi atque strenui bellatores, & regno Ar-
 menia quodammodo sunt vicini. Aliud, quòd S. P. V. digna-
 retur etiam scribere Regi Nubianorum, qui per B. Thomam
 Apostolum ad fidem Christi in Æthiopiâ sunt conversi, man-
 dantes, quòd Soldano Ægypti gverram movere debeant, &
 posse suum impedian & infestent. Credo etiam firmiter, quòd
 illi Nubiani ob amorem Domini nostri Jesu Christi & ob reve-
 rentiam V. S. terram Ægypti Soldani invadere conabuntur,
 Soldano & genti suæ damna & impedimenta plurima infe-
 rendo. Et istæ literæ de mandato V. S. procedentes mandari
 poterunt regi Armenia, qui ipsas faceret transferri eorum idio-
 mate, & per bonos nuncios destinabit. Hucusque devotissi-
 mē & fideliter referavi ea, quæ parva mea notitia sentiebat, su-
 per initio passagii & subsidii Terræ sanctæ. Nunc verò S. V.
 obedi-

obediendo mandatis ad generale passagium me converto, de his quæ expediunt aliqua locuturus ad correctionem semper S. P. V.

CAP. LIX.

De passagio generali.

Generale passagium per tres vias potest arripere iter suum, per viam videlicet Barbariæ. Sed de ista via consulendum relinquo iis, qui statum & conditionem noverunt illius regionis. Item per viam Constantinopolitanam, per illam videlicet, quam tenuit Dux Godofredus de Boliono, & alii illius terræ peregrini. Et per hanc viam passagium generale usque ad civitatem Constantinopolitanam, securè, ut credimus, posset ire. Ulterius verò itur per Turqviam usque ad regnum Armeniæ procedendo. Via illa non est libera, nec absque discrimine peregrinis, propter Turqvos, qui in partibus illis degunt. Posset tamen per Tartaros via illa securari & totaliter expediri. Possent insuper Tartari ordinare, ut peregrini de terra Turqvix haberent copiam victualium & eqvorum, etiam pretii competentis. Alia verò via est per mare, quæ est omnibus manifesta. Unde si per mare voluerint incedere peregrini, oportebit, quòd in omnibus portibus ejus marinæ naves parentur, & alia bona ligna sufficientia ad passagiū transportandum: & oportet, quod in termino prætaxato & tempore competenti omnes peregrini congregentur ad littora maris, parati naves inscendere, & cum Dei adjutorio faciliter transfretare: in Cyprum enim poterunt applicare peregrini, ut tam ipsis quam eorum eqvis in itinere plurimum fatigatis, requies tribuatur. Postquam verò in Cyprum passagium incolume applicasset per Dei gratiam, & per dies aliquos quievisset, si primi passagii peregrini civitatem aliquam firmavissent in partibus Syrianis, per viam ad illam

lam posset passagium se transferre. Et si fortè primi passagiū peregrini non firmassent ibi aliquod munimentum, oportebit passagium per regnum Armeniæ arripere iter suum, hoc modo videlicet, quod peregrini in regno Cypri cum equis suis pacificè requiem sibi darent usque ad festum B. Michaelis, ut infirmitas planitiei regni Armeniæ æstivo tempore evitetur. Post verò festum prædictum ad regnum Armeniæ securè poterunt se transferre, & ibi invenirent omnia necessaria affluenter. Veruntamen in civitate Tarsensi poterunt commodius permanere; quia ibi est abundantia aquarum & pabulorum; & tam de regno Turqiæ, cui vicina est, quam de regno Armeniæ, equos, victualia & omnia necessaria habere poterunt abundanter. Post hæc autem veris tempore veniente, passagium poterit per terram dirigere gressus suos ad nobilem civitatem Antiochiæ, quæ distat à regno Armeniæ solummodo per diatam: & navigium poterit per mare ad portum Antiochiæ applicare, ita quod exercitus terrestris maris navigio appropinquabit. Obsessâ igitur civitate Antiochiæ, quæ captivabitur faciliter, Deo dante, peregrini poterunt diebus pluribus requiescere in eadem, & inimicorum terras undique deprædare, ac interea scire & cognoscere in eadem. Sunt præterea in ea regione Christiani sagittarii valde boni, qui sine dubio ad exercitum Christianorum venirent, & multa possent passagio impertiri. Post hæc verò de Antiochiâ decedentes, peregrini poterunt incedere per litora maris versus civitatem Lyciæ, & illa via esset brevior & melior, & semper navigium exercitui appropinquaret. Veruntamen prope castrum Margati in maris litore est quidam transitus magnæ genti plurimum tædiosus: quem quidem transitum si non haberent, possent absque discrimine Antiochiam remeare, & incedere per viam Fenick versus Casarcam, per litora cujusdam fluminis ascendendo, quod flu-

men

men Kenel vulgariter appellatur, & per illam viam invenirent aquas & pascua & terras inimicorum abundantes frugibus, victualibus & aliis bonis, ex quibus Christiani prædas caperent, & exercitui necessaria ministrarent, & sic possent per viam illam ire de Antiochia usque ad civitatem Hamam, quæ est civitas opulenta, & per potentiam passagii cum auxilio Dei faciliter caperetur. Et si fortè Soldanus se opponeret Christianis resistendo, ne caperent civitatem, tunc Christiani in illo loco magnam haberent prærogativam, si prælium iniretur. Et si per Dei gratiam peregrini possent debellare Soldanum, nullam postmodum resistantiam invenirent. Unde recto tramite possent ire ad civitatem Damasci, quæ in cæteris conditionibus libenter se redderet Christianis. Nam postquam cives Damasci scirent debellationem Soldani, resistendi audaciam non haberent: imò faverent in omnibus Christianis, sicut fecerunt Hælonio & Casano, qui Damasci dominium habuerunt absque labore aliquo post debellationem Soldani. Et postquam Christiani occupassent Damascum, residuum regni faciliter obtinerent. Et si fortè Soldanus prælium evitando, non ausus contra Christianorum potentiam belliger apparere, Christiani recedentes inde ad Tripolim possint ire, & ibidem in quatuor dierum spatio pervenirent ibique etiam possint navigium applicare. Unde posset Tripolitana civitas reparari, & magnam possent peregrini habere subsidium & juvamen per Christianos, qui in monte Libano sunt degentes: & per hunc modum civitatem Tripolitana acquirerent & tenerent. Deinde possent regnum Hierosolymitanum occupare, cum auxilio Domini nostri Jesu Christi.

CAP. LX.

De societate Christianorum & Tartarorum.

DE societate verò Christianorum & Tartarorum videtur mihi, quòd aliqua quantitas Tartarorum, videlicet circa decem millia possent multa conferre commoda Christianis per vias & itinera incedendo. Nam propter timorem Tartarorum Beduini neque Turquiniani essent ausi Christianorum exercitui appropinquare. Præterea victualia & alia necessaria exercitui procurarent & vendenda de longinquis partibus deferrent, & inde aliquid lucrarentur. Item per Tartaros posset investigari intentio & conditio inimicorum: quia Tartari sunt agiles ad currendum itinera, benè sciunt, unde possunt ingredi & egredi ad eorum liberam voluntatem. Insuper ad invadendum inimicos in campo, & ad insultandum civitates, castra seu alia munimenta Tartari necessarii & utiles esse possent, quia ad talia sunt valde ingeniosi. Si verò Carbanda vel alius loco sui ingrederetur Ægyptum cum magna multitudine Tartarorum, tunc eorum esset societas evitanda. Nam Dominus Tartarorum non dignaretur sequi voluntatem Christianorum: imò vellet quòd Christiani suis parerent mandatis. Præterea Tartari sunt omnes equites, & valde festinanter incedunt. Unde Christianus exercitus eos sequi non posset propter peditum comitivam. Insuper Tartari habent talem modum, quia quando sunt debiliores, mirabiliter se reddunt obsequiosos, humiles, & devotos: quando verò sunt fortiores, valde sunt austeri, timidi & superbi. Et non possent stare, quoniam debilioribus injurias irrogarent: quod quidem Christiani nullatenus paterentur. Unde posset per hoc materia scandali pullulare. Sed super his posset tale remedium adhiberi, videlicet, quod Tartari per viam Damasci, sicut consueverunt, incederent, & per partes illas occuparent, & Christiani ad regnum Hierosolymitanum dirigerent gressus suos. Et hoc modo inter Christianos & Tartaros, concors amicitia per utrorumque distantiam

tiam servaretur: & facilius per duos quam per unum totaliter destrueretur potentia inimicorum fidei Christianæ. Unum insuper reducere audeo ad memoriam P. V. reverendissimæ, videlicet quod omnibus modis sagaciter occultetur intentio & consilium Christianorum, ita quod inimici ignorent Christianorum propositum atque velle. Nam quod Christiani noluerunt sua consilia præteritis temporibus occultare, multa dignoscuntur incommoda incurrisse: & e contra inimici propterea multa sibi incumbētia pericula evitarent, auferendo Christianis materiam adimplendi eorum vota diutius affectata. Et licet non valeat occultari fama passagii generalis, quæ longè lateque diffundetur per orbem, ad nullum tamen potest cedere commodum inimicis: quia eis ab aliquo dominio Saracenorum non potest præstari subsidium quoquo modo. Et multis modis poterit evitari, ne Christianorum voluntas vel propositum ad inimicorum notitiam deferatur, aliqua videlicet velle facere simulando. Illud verò quod Tartari nequeunt sua consilia occultare, ad magnum incommodum ejus cessit. Nam Tartari talem modum observant, primâ quidem lunâ Januarii consilium capiunt super his, quæ intendunt facere anno futuro. Unde si intendant movere gerras Soldano Ægypti, scitur ab omnibus Saracenis, qui continuo Soldano significant ea, quæ Tartari ordinant: & ipse circa hoc conatur apponere remedia opportuna. Saraceni verò valde benè faciunt, suum propositum occultando, & hoc sapius confert eis. Et hæc dicta sufficiant de passagio Terræ sanctæ.

Benevolo Lectori

Salutem.

Cum Haithoni Armeni Historia Orientalis denuo typis exprimenda videretur, exprimi sanè ea poterat ex editione Reineri Reineccii, quam superiore seculo ex comparatis inter se Moltheriana & Basileensi editionibus ille concinnavit. Verùm quia in representando Marci Pauli Veneti textu editionem Basileensem secuti sumus, in textu item Haithoni Armeni representando eandem editionem sequi voluimus. Quamvis enim in editione Basileensi nonnulla sint, quæ minus rectè sine dubio se habent, & non immeritò à Reineccio sunt immutata: sunt tamen rursus in eadem illa editione, quæ non mutanda, se potius servanda fuissent. Ut autem sciatur, quanam illa sint, quibus editio Reineccii à Basileensi rectè, aut non absurdè, discrepare videri possit, eorum hic elenchum subjungemus.

Pag. 2. lin. 23. in editione Reineccii additum est, legiturque quod est in principio. Pag. 4. lin. 4. pro cerevisiam eadem editio habet cursiam, & pro congerunt rectè omnino consciunt. P. 5. l. 11. post ex parte additum est Orientis. Et l. 25. pro mons rectè habet majus. P. 6. l. 5. Esmerliones. P. 7. l. 15. pro praefertur rectè fertur. P. 8. l. 26. Spachen pro Sachen. P. 9. l. 3. rectè Cordini pro Corduis. P. 11. l. 3. meatum. Et l. 7. ante nuncupabatur rectè est qui. Lin. 16. operæ typographicae, auctore eo qui illis praefuit, edidere contra permultos. At ipsa editio Basileensis habet contra permulti, quod ad lectionem veram rectius nos ducit; legendum enim, ut ex editione Moltheri, credo, edidit Reineccius, contra permuniti; aut, ut infra loquitur premuniti. Pag. 12. l. 17. pro aliqui editio Reineccii rectè quia sunt. Pag. 13. l. 8. fructibus pro fructus. Et. 9. post qui additum est. Et l. 18. habet qui ante eorum. Et ibidem pro Cordinis rectè Cordini. Pag. 14. l. 15. Casarea. Et l. 20. Ginapolis. Pag. 17. l. 2. abest quum. Et l. 4. verò. Et l. 29. reddiderunt pro dediderunt, stylo nostri non inconvenienter. Pag. 18. l. 11. abest &. Pag. 19. l. 6. rectè tunc pro nunc. Et l. 9. filios pro filias. Et l. ult. Abcas pro Abcar. Pag. 21. l. 2. est sunt post effecti. Et l. 6. legitur sic, Quæ fuerunt ab aliis segregata, quæ

noluerunt se convertere. Pag. 22. l. 27. & ante concessit. Pag. 25. l. 10. Carabe. Pag. 26. l. 2. dominari pro nominari. Et l. 25. Changi. Et l. 26. Moglorum pro Moglori. Pag. 27. l. 15. & 30. Can pro Cham : quomodo & infra sapissime ipsa editio Basileensis. Et l. 29. abest bis. Pag. 28. l. 13. millium. Pag. 31. l. 21. abest fertili. Pag. 36. l. 10. Gazaria. Et l. 27. Hochtay pro Tochay. Pag. 40. l. 1. observabunt, pro observent. Et l. 5. liceat pro libeat. Pag. 41. l. 15. Assassini, ut antè & post ipsa editio Basil. Et l. 17. Sexmontius. Pag. 43. l. 6. jussit. Et l. 24. rectè inscriptio capitis hæc est, De persecutione sacerdotum in lege Mahumeti. Pag. 44. l. 10. rectè inscriptio sic habet, De Haolono, qualiter cepit civitatem Halappi. Pag. 45. l. 15. inscriptio capitis hæc est, De Haolono, qualiter cepit Soldanum Halappi & acquisivit terram sanctam usq. ad desertum Egypti. Et l. 20. rectè Halappi pro Damasci. Pag. 46. l. 3. ad principem pro per princ. Et l. 23. & 29. rectè Taurisio. Pag. 47. l. 16. Belfortis, omisso de. Pag. 48. l. 7. & Egypti. Et l. 29. post Abaga rectè legitur Can. Pag. 49. l. 28. Bendecar pro Benedecar, in infra in cap. 53. ipsa quoque editio Basileensis habet. Pag. 51. l. 14. supra nominatus. Et l. 23. Abagam. Pag. 52. l. 5. abest rectè domos. Pag. 53. l. 15. Corasen rectè pro Corosten. Et l. 16. rursus Bendecar. Pag. 54. l. 23. Beduinis rectè pro Bedinnis. Pag. 56. l. 17. Mahumet. Et l. 20. Taurisii. P. 61. l. 13. valeret. P. 64. l. 2. Gacara. Et l. 27. faceret pro fecerat. Legendum autem videtur fecerit. P. 68. l. 13. in Armeniam. Et l. 16. MCCC. rectè pro MCCCL. Et l. 21. M.CCC.III. pro M.CCC.LI. Et l. 24. liberam pro liberè. P. 70. l. 19. jam pro is. P. 76. l. 8. tenerentur pro tenerent. P. 80. l. 16. plures moriuntur Tartarorum. P. 81. l. 4. vilitatem pro utilitatem. Sed legendum fortasse inutilitatem: ut hoc sit pro fraude & damno. P. 83. l. 18. magnos sufferre pro ad magnos sufficere. Et l. 22 in summa. Et l. 27. nominant. P. 86. l. 3. & 4. Saladinus. Et l. antepen. Cothos pro Cathos. P. 88. l. 4. & 6. Melcasseraff pro Meladasseraff. Et l. 16. Monrael. Et l. 20. nomine pro fuissent: & qui abest. P. 89. l. 5. Scacorum. P. 94. l. 6. aliud. P. 96. l. 10. Afferaf pro Afferat. Et l. 11. Bendecar, ut supra. P. 97. l. ult. abest effudi. Sed videtur pro hac substituenda rursus aliæ fuisse quæ rectius quaderaret. P. 103. l. 24. ascendere pro inscendere. P. 105. l. 12. cum pro in.

I N D E X.

IN HAITHONI ARMENI HISTORIAM ORIENTALEM I N D E X.

A.

A Baga, Haoloni fil. & succes- for, cap. 32. Soldanum Æ- gypti reprimi, & Tur- quia vastat, cap. 34. au- ctoris coætaneus, c. 46	Soldano, 32. distat Armenia una diata 59
Abagarus (rex Edeßæ. Abgarus ap. Euseb. Hist. Eccles. 1, 14.) cap. 12	Amanricus, rex Hierosolym. 52
Abcar, c. 15. V. Abcas.	Angliæ rex expeditionem movet in Syriam, 52
Abcas, pars Armeniæ majoris 10.	Anteradenfis insula, 43
& Georgiæ 15. sita inter Asiam profundam & majorem 47	Aquissâ urbs ad Oceanum in con- finibus Medorum, 8
Acon, civitas Christianis à Solda- no erepta 53	Argonus, fil. Abagæ, 37. 38. 40
Adamantes, terræ Sym, an Cataja? 2	Artot, Dogrissæ consanguineus 15
Ægyptus, 32. 53. 56	Arath, mons Armeniæ 9
Agareni vino abstinent 2. V. 15. 49	Arca Noæ ubi resederit 9
Alboris, mons Alaniæ, 10	Arabiæ literæ in Turquestan usi- tatae 3
Alemannia, 21	Armenia major, 7. 8. ejus amplitu- do, 9. Armenia secunda, 13. 14.
Alexander M. Miralis conditor, 9.	aliâs Cilicia, 15. Ejus rex, 31. & re- gnum 57
ad Belgiam venit, 16. & in Indiâ, 6	Armeni in Mesopotamia 12
Alexandria Ægypti, 54	Asia, profunda & major, 5. 47. Tar- taris subjecta 16. 58. Asiæ Im- perator Cosiorassath 15
Almach, Tartarus quidam, 36	Astures, avium genus 5
Alania, 10	Alcarjoth, rex Persiæ 15
Ames, 15	Aspasalem, Imperator Turcarum 15
Amurati, Soldani proceres, 50	Assassini 24. 51
Antiochia, Syriæ provincia. 14	Assyrii 15
Antiochia, urbs illius provinciæ, 14	Asserat, Turqvinianus 56
Saracenis dedita 15. capta à	

Augustus

INDEX.

Aurum, in insulis Indicis	6	Capar, Doaxi frater	20
Aufriacus Ducatus	21	Caphas 52. V. Capchik	
Aytonus, rex Armeniæ	23	Capchik	43
B.		Carbanda, rex Asiæ majoris	47.55.
Babylonia	49		57.60
Baldac urbs	15.23	Carbaganda, Casani frater	45
Balivi	43	Carnibus abstinent incolæ regni	
Balais, gemmæ nomen	6	Tarsæ 2. vescuntur Turchæ	3
Balarem, provincia	6	Casanus, fil. Argoni	40. 41. 45. 59
Barachi, successor Jochi	22	Caspium mare	4. 5. 7. 9
Barnabas, Constantiæ in Cypro		Cassia regnum	5
sepultus	15	Castro	18
Barbaria	54.59	Cathay regnum ditissimum, maximum in orbe	1
Bartat, Provincia Barbariæ	54. dux	Cathos, Cumanus quidam, 52. Co-	
Corasminorum	15	tos	56
Beduini	36.51.56.60	Cayrum, Soldani, 53. al. Chayre	54.
Beguini	56	Chayrum	50
Belchiaroc, Persarum rex	15	Celan, insula	6
Belfortis	30	Cerevisia Turcica	3
Belgium. Ejus desertum	1	Chaldæi	8. 11. 15
Bendecar, Soldanus Ægypti	33.52.	Changius Can	16.46
	56	Christiani in Tartaria, 2. India,	6.
Berytus urbs	14	Mesopotamia	12
Bithynia	13	Cilicia	13. 14. 15
Boctara, urbs	7	Cobila Can, 19. 30. 37. Christianus	19
Briqvia regio	13	Cocas, mons	5.9
Bulgaria	21	Combaëct, urbs Indica	6
C.		Comi, urbs Turcica	13
Cacabe, castrum	15	Conestabulus Armeniæ	23.37
Caccabe, castrum	44	Confedrack, nomen loci	18
Cæsarea	13.59	Constantia, urbs Cypri	15
Calphack, Saracenus quidam	41.52	Constantinopolis	15. 13. 59
Caliphus	15. 26. 52	Corafen	15
Camella urbs, olim Hames	36	Corasme	4.5
Cametum	41	Corasmini	3.4. 15
Cappadocia	13	Cor-	

I N D E X.

Cordui	8	G.	
Cordini	12.34.52	Gaccara, terra	43
Corosii urbs	15	Gaczaria, eadem	21
Cofforassath, rex Perfarum	15	Gaur, nomen loci	43
Cotulossa, Cafani Dux bellicus	43	Geon, Nilus	54
Cras de Monreal, castrum quoddam		Georgia, regnum	10.13.15.31
53. Craccus montis regalis	14	Georgiani	44
Cumania	21.32.45.47	Ginapolis, urbs Paphlagoniæ	13
Cumani	50.52.56	Gino Can	19
Cunat, gens Tartarica	16	Gohayaday, fil. Hoccotæ	22
Cyprus	13.46.57.59	Graccus. Vid. Craccus	
D.		Græcia	13
Damascus	14.15.44.59	Gverra pro bello 47.49.& al.	
Damiata, urbs Ægypti	54	Gujatadin, Soldanus quidam	18
Demefor, prov. Ægypti	54.56	Guiboga, Haoloni præfectus	30.
Desertum Ægypti, 14.56. Arabiæ,			52.53.56
15.51. ad Boream Tarsæ, 2. Indiæ,		H.	
3.7.22. longitudine centum dia-		Haithonus, auctor istius historiæ	
tarum ad confinia Corasiniæ	4		33.42.46.49
Doax, Capari frater	20	Halap, urbs 15. Halappum 28.52.57.	
Doay	57		58
Dogrissa, Sadoci f.	15	Halay, urbs prov. Antiochiæ	14
E.		Haloën, literæ Armenicæ	9.15
Elfi, Soldanus, 52.53. Elfinus	56	Hama, urbs	59
Epheson, urbs	13	Haman, (urbs Hama)	15
Eraclius, Imperator	15	Hames, urbs, al. Camella	36.41.44.
Erockcaton, Carbagandæ mater		Hamsen, prov. intra Georgiam	10
	45	Haolonus, Mangonis frater	19.24.
Etil, urbis nomen	5		25.31.52.59
Euphrates fluv.	14.15.44	Haran provincia	12
F.		Henyalek, nomen loci in Palæst.	31
Fenik	59	Hermes Philosophus & urbs in In-	
Fumento abundat regnum Tarsæ		dia	6
2.& Corasine, 4. non adeò Tur-		Hierosolyma 14. eorum rex Aman-	
questan	3	ricus 52. Hierosolym. regnum	56
		Hieru.	

INDEX.

Hierusalem	11	Lingva Perfarum, 7. Maronitarum	
Hoccota Can, Tartarorum Imp.	18	& Syrianorum Arabica	14
Hochday, rex Cumania	47	Jeb. de Liminada	18
Hordei parum in Turqvestan	3	Lifson, mons Mesopotamia	12
I.		Literæ I. Arabicæ, usitatae Turqve-	
Jacobini, secta Christianorum in		stanis, 3. Maroninis, 14. Medis,	
Turqvia, 13. Syria, 14. in Aegy-		8. Mohammedanis in Chaldaea,	
pto, 54. ubi Jacobitæ dicuntur.		11. II. Armenicæ, 9. III. Cathay-	
Jalair, natio quædam Tartarica	16	norum, 1. IV. Chaldaicæ Nesto-	
Jalaladinus, dux Corasminorû	15	rianorû, 11. V. Græcæ, 13. VI. Ha-	
Janua, i.e. Genua	18	loën, 9. VII. Jogourorum, 2.	
Jasak Changii Can	17	VIII. Latinorum	1
Idololatria Jogourorum, 2. Indo-		Literis Tartari olim caruerunt	16
rum, 6. Perfarum, ignicolarum	7	Livo, Rex Armenia	46. al.
Ignis à Persis cultus	7	Livonus	33
Indiæ regnum, 2. Ejus tractus, 6.		Ludovicus, rex Franciæ	52. 54.
India major,	8	Lycia	59
Insulæ, in litore Oceani ad Cathay-		M.	
am, 1. meridiem versus 16. Indi-		Magi ad cunas Christi, V. Stella.	
cæ etiam dictæ	6	Mahumetum, pseudopropheta,	
Jochi, Hoccotæ primogenitus, 20.		sequuntur Turqvestani, 3. Persæ,	
frater Gohagaday	22	7. Medi 8. Chaldaei, 11. Caliphus	
Jogour, incolæ regni Tarlar	2	de Baldack	23. 25.
Jons, urbs Catajæ	19. 47	Mahumeti progenies, Caliphi	15
Ismaelis filii pro Saracenis	49. 55	Mahumet Can, al. Tangodor	37
K.		Malbeck, terra	51
Kenel, flumen	59	Mango Can,	19. 29. 46
L.		Mare, Cathay, 19. detenue 5. majus	
Lacte vivunt Turqvestani 3. Indi	6	5. 47. Græciæ	13. 45.
Lachim, Soldanus Cumanensis	53	Maraga, urbs	11
Lachinus, idem	56	Marga, urbs	15
Latini	1	Margati, castrum	59
Lederbent, via altera ex Asia mino-		Margaritæ, Indicæ 6. Medicæ	8
re in majorem	47	Meatus subterranei	28
Libanus, mons	14. 42. 51. 58. 59	Medi, sunt Cordini	52
Ligonia, provincia	13	Media	7. 8. 9
		P	
		Mela-	

Maronini.
14.

INDEX.

Melatafferaff, Soldanus Ægypti	53	Oleum olivarum, carissimum in	
Melecchadel, al. Guiboga	53	Cathay	1
Melecdaer, Soldanus	52	P.	
Melecla, Imp. Turqvorum	15	Palæstina	14
Melecmees, Soldanus	52.56	Papagai Indici	6
Melecnafer, Sold. Halappi	29. 41.	Paphlagonia	13
	50. 53	Parvana, Saracenus quidam	34
Melecfait, Sold.	35. 52. 56	Paslagii vox	15. 55. 57. 58. 59
Melecfala, Sold.	52	Pasblanck, loci nomen	34
Melet, terra	57. 58	Persæ	5. 6. 7. 9. 47
Mercedin, locus	12	Phison fl.	7. 15. 20. 24
Meredin, urbs	55	Porta ferri, urbs	9. 47
Meser, urbs Ægypti	54	Possene, loci nomen	15
Mesopotamia	12. 14. 15	Q.	
Milio vivunt Turqvestani, 3. Indi	6	Qveremon, urbs Mediæ	8
Miralis, urbs	9	Qvisitan, prov. Turciea	13
Moglos, commune olim Tartarorum nomen	16	R.	
Mogon, nomen loci	10	Rapti, Christiani quidam in Ægypto	54
Molay, dux Tartarorum	42. 43	Regayto, Argoni successor	39
Moneta Cathaynorum	1	Rhodus, insula	15
Monga, loci nomen	47	Rifo vivunt Turqvestani 3. Indi	6
Monghi, natio qvædam Tartar.	16	Rohais, urbs	12. 28
Mosel, urbs	12	Roma	19
N.		Rubini Indici	6
Natalia, urbs	13	Russia	32
Nesabor, urbs Persiæ	7	S.	
Nestoriani	11	Sadoc, primus Turq. Dominus	15
Nicolaus, al. Tangodor	37. 45	Samara, urbs	14
Nichor, urbs Bithyniæ	13	Sangolascar, Armenus quidam	33
Ninive, urbs	11	Sanfon, mons Armeniæ	12
Nilus fluv. al. Geon.	54	Sapphiri Indici	6
Nubiani	54. 56. 58	Sara, urbs	5. 47
O.		Saraceni, 7. 8. 12. 15. 56. al. filii Ismaël,	
Ocerra, urbs Turqvest.	3	Agareni, Mahumeti sectatores.	
		Savo-	

INDEX.

Savoreus, rex Persarum	10	Tarsa, regnum	1.2.3
Sauria, prov. Tūrcica	13	Tarsus, urbs	14.45
Sayt, prov. Ægypti	54	Tartari	2.16.56.60
Spachen, urbs	7	Tatar, natio qvæd. Tartarica	16
Seçtæ Cathaynorum	1	Taurisium, urbs	9.29.30.37.47
Seleucia, urbs Sauriæ	13	Tabeth, natio qvæd. Tartarica	16
Seonorgant, urbs Turqvest.	7	Templa Jogourorum	2
Serpentes Indici	6	Terra sancta	4.4
Sem, prov. Syriæ	14	Thomas Apostolus	6.58
Sinibaldus, Conest. regni Armen.	23	Tigris fluv.	11.12
Siniar, mons	12	Tochay, Baydonis successor	21
Soldanus Ægypti, 47.50. Babylo-		Trapezonda	13
niæ, 4.4. Halappi 29.41.50.53		Treugæ	45
Soladinus, Xaraconis fil.	52	Tripolis	4.2.52.58.59
Soliman, Turca qvid.	15	Turci. 18. Turchæ, 3. Turchi	13
Solimanfa, idem, ibid.		Turqvestan,	2.3.4.7.15.20.47
Soracet, urbs Mediæ	8	Turquia	9.13.14.34.44.59
Stella Magorum,	2.27.30	Turqviniani	15.51.52.56.60
Sym, prov. ditissima	2	Tyrene, insula	43
Syria	14.51.54.56	V.	
Syriani	12.14	Veronica	12
T.		Vino abstinent Agareni, 2. Jogouri,	
Tamor Can	47	2. carent Turqvestani, 3. ejus pa-	
Tangodor, Abagæ frater. al. Nico-		rum in Corasim.	4
laus, & Mahumet Can	37	X.	
Tangot, natio qvæd. Tartarorū	16	Xaracon, dux Soldani Halappi	52

GLOSSÆ

Qvæ in hoc Auctore reperiuntur.

A Murati, Soldani proceres	c.50	Esmerliones, avium genus	5
Astures, avium genus	5	Haloën, scriptura Armenica	9
Balais, nomen gemmæ	6	Jasak Changii Can, Constitutiones	
Beduini, Saracenorum pars	36	Gingischani	17
Bonsacci, avium genus	5	Pigrim, falconum genus	5
Caliphus, Saracenorum Imperator		Seyferach, avium genus,	47
è progenie Mahumeti	15	Soldanus, rex,	13.15.45
Cocatrix, animantis genus	54	P 2	IN-

INDEX CHRONOGRAPHICUS.

Anno Domini	
632. Rex Persarum cæsus à Saracenis.	cap. 15
1051. Turqviniani cœperunt dominari in Asia	15
1244. Tartari occupant Turqviam	18
1250. Amanricus, rex Hierosolym. urbes quasdam Ægypti occupat	52
1253. Aytonus, rex Armenia Mangonem Canum in suas trahit partes	23
1268. Antiochia capta	52
1270. Aytonus rex Armenia obit	33
1282. Abaga Can obit. 36. Mangodanior fugit	ibid.
1285. Argonus incipit regnare in Tartaria	38
1288. Regayto succedit Argono	39
1289. Soldanus Elfi occupat Tripolin	52
1290. Baydo succedit Regaytoni	40
1291. Acon capta	53
1310. Saraceni à Casano prostrati	41
1351. Vel, ut editio Reineccii; itemqve Italica Ramusii rectius habet,	
1303. Casanus Syriam adoritur.	44

SPHALMATA TYPOGRAPHICA

Pagina 3. l. 26. post *ex parte occidentis cum regno* adde *Persarum: ex parte septentrionis cum regno.* Pag. 4. l. 9. *sive pro sine.* P. 5. l. 2. post *fit* adde *enim.* Et l. 16. *permanet pro promanet.* Et l. antep. *Cassio.* P. 7. l. 20 post *qvacunq;* adde *volunt.* P. 11. l. 7. *nuncupabatur.* l. 16. *permulti.* P. 12. l. 17. *in Chaldaa.* P. 14. l. ult. *Trapezontis.* P. 15. l. 19. *Cracum.* Et l. 27. *retro actis pro retortis.* P. 17. l. 27. *dele ut.* P. 20. l. 30 *pro ut lege qvod.* P. 21. l. 2. post *effecti* adde *sunt.* P. 22. l. 25. & 28. *Soliman.* P. 23. l. 15. *passagium Godefridi.* P. 26. l. 18. *appellabatur.* P. 29. l. 15. post *viderunt* adde *æm.* P. 30. l. 10. *notaretur.* l. 35. *q&am.* l. 36. *pertransire.* P. 39. l. 14. *haberet.* P. 40. l. 5. *molestiam.* l. 6. *pro & lege vel.* l. 17. *Sexmontius.* P. 42. l. 21. post *q&am.* P. 43. l. 11. *Haolono.* l. 17. post *Caliphum* adde *in.* l. 22. *exstitit.* l. 27. *præcepit.* P. 44. l. 13. *ad civitatem.* P. 47. l. 4. *profecit lege fuit.* P. 51. l. 15. *Lisono.* P. 56. l. 2. *Tangodor.* P. 57. l. 9. *significaverunt.* P. 66. l. 14. *dubitabatur.* P. 69. l. 28. *Cotusossæ.* P. 70. l. 24. *craftino.* P. 73. l. 1. *perrexii pro perbenit.* P. 90. l. 20. *medietate.* P. 91. l. 13. *Alexandria.* P. 92. l. 10. *sive pro neg.* P. 96 l. 3. *Dominum.* P. 97. l. 11 *totaliter.* P. 99. l. 12. *per mare.* P. 100. l. 26 *Christiani.* P. 103. l. ult. post *per* adde *bre&em.* P. 104. l. 24. *recedentes.*

CAMBALUCHATAIA
METROPOLIS.

Ejusq;

VARIUS

secundum

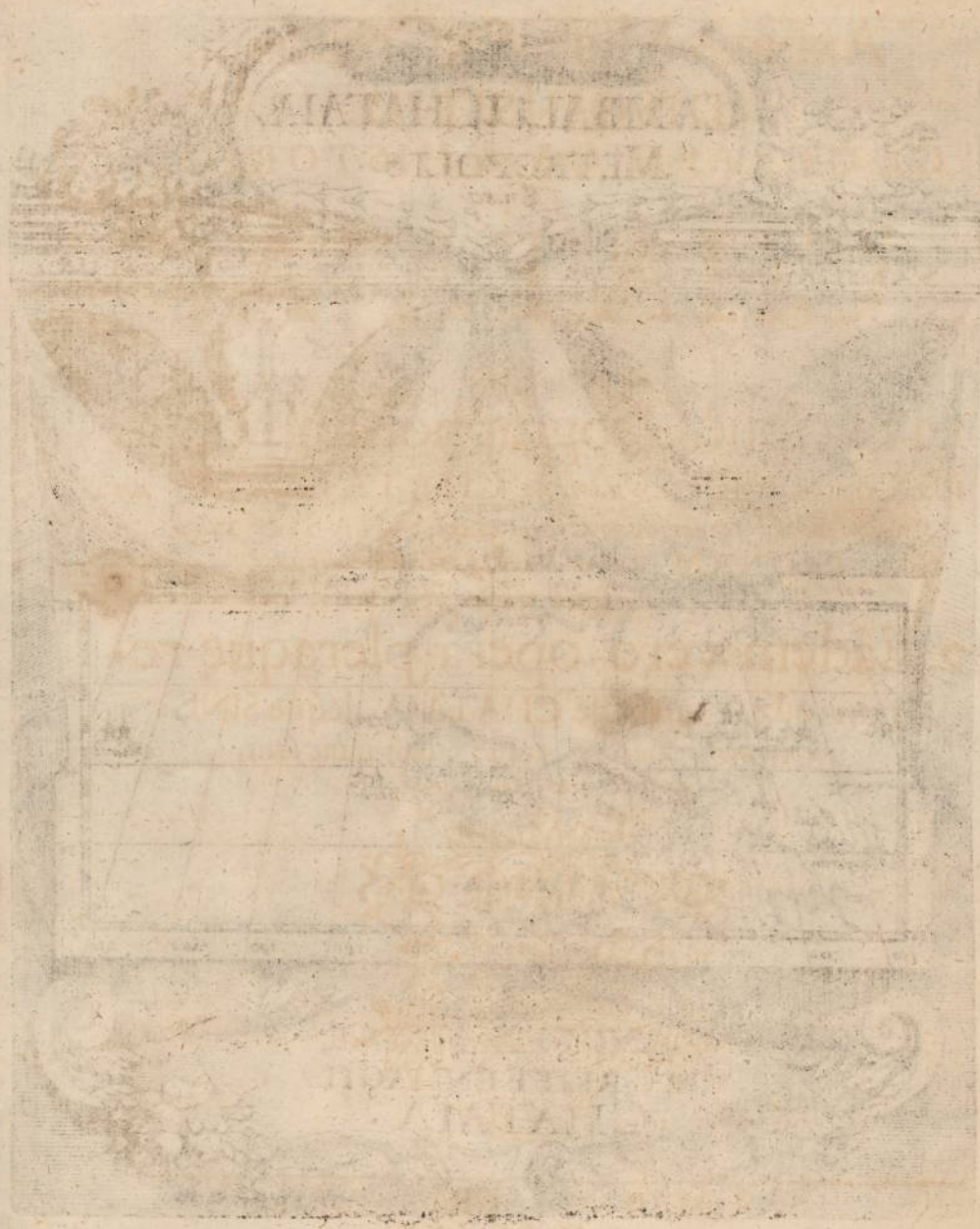
patras

Autorum Sententias

STILIS.

ANDREÆ MÜLLER-
RI GREIFFENHAGII
CHATAIA.

G

I.
ill

2

ANDREÆ MÜLLERI, Greiffenh.
DISQUISITIO
GEOGRAPHICA & HISTORICA,
De
CHATAJA,
In Quâ

1. Præcipuè Geographorum nobilis
illa Controversia: *Quenam* CHATAJA sit, & an
sit idem ille terrarum tractus, quem SINAS, & vulgò
CHINAM vocant, aut pars ejus aliqua?
latisimè tractatur;
2. Eâdem verò operâ pleraque re-
rum, quæ unquam de CHATAJA, de quæ SINIS
memorabilia fuerunt, atque etiam nunc sunt,
compendiosè enarrantur.

BEROLINI, Typis RUNGIANIS.
ANNO M. DC. LXXI.

Ecclesiasta I. v. 15.

חסרון לא יוכל להמנוח :

Strabo XVII.

Ἐκεῖ δ' ἀπορῶσις ἢ σκέψις.

Senec. de Beneficiis VI. 1.

*Etiam, quod discere supervacuum est, prodest
cognoscere.*

Reverendop plurimùm & Celeberrimo Viro,
DN. EDMUNDO CASTELLO,
DOCTORI THEOLOGO,

Sereniss. & Potentissimo BRITANNIARUM REGI à
Sacris, Arabismi in Academia Cantabrigiensi
PROFESSORI, &c.

Fautori Amico meo sincerè dilecto & longè HONORATISSIMO,

S. P. D.

ANDREAS MÜLLERUS, Greiffenhagius
Pomeranus, Ecclesiarum Berlinens. Präpo-
situs, ejusdemque Diocesis, Inspector,

CELEBERRIME DOMINE CASTELLE,

HX animo gratulor & tibi &
reip. literariæ de servato ab
incendiis absolutoq; nuper
Lexico Polyglotto. Tibi quidem,
quot tot laborum, tantarumque im-

penſarum non omninò jacturam feceris; Reip. vero literariæ, quod unâ iſtâ clave ad quamplurimos orientalis literaturæ Theſauros, qui volent, ipſi penetrare queant, neq; fallacibus ſœpè, adeoq; ſemper parū tutis, verſionibus opus habeant. O ſi iſtud agnoſcerent illi, quorum intereſt iſta ſtudia fovere, iſta tractare, iſta diſcere! Ego verò quanti Herculeos tuos labores facerem, quanti item ſummam tum doctrinam tum humanitatem tuam, quanti deniq; beneficia, quibus me non minus ac decennalem, niſi fallor, hoſpitem tuum, vivum an defunctum, Dominum

Mag.

Mag. Martinum Murray, con-
teraneum meum desideratissimum,
tibi devinxisti, publicè & in ipso
præsentis libelli limine testari volui.

Cumq; ex iis, quos intimè amo &
veneror, exactissimè omnium arbi-
trari queas, quæ tandem, vel hæte-
nus, sententia pluris facienda sit
circà varias de Chatajâ disputatio-
nes & conjecturas, tuus imprimis li-
ber hic esto, tuum arbitrium. Mihi
certè nihil antiquius est, quàm ut er-
rores (si & ipse aberraverim. Homo
enim sum) agnoscam, & quæ certio-
ra sunt, amplectar. Ceterum, ut lon-
gævâ vegetâq; vitâ æquisimus ille

vitæ arbiter una cum nobilissima fa-
milia & cognatione tua te beet,
tuque prosperiore, uti mereris, for-
tuna inter homines utaris, magna
mearum pars precum est. Ita scripsi
Berolini Brandenburgicæ, Postridiè
Kalend. Septembrium Anni
clō lbc LXX.

PRÆFATIUNCULA,

MAPPÆ, QUAM FRONTISPICIUM LIBRI
EXHIBET, DECLARATIO.

ETiam Geographorum quamplurimæ sunt *cruces*.
Ast præcipuæ sunt, *Meridianorum*, *Nominumq;*, qui-
bus *terra urbesq;* designantur, *discrepantia*. Utrumq;
Vilhelmus Schickardus, Vir Clarissimus, & in hâc pa-
læstrâ exercitatissimus, *Gassendo* puta, *Golio*, *Gravio*, ali-
isq; laudatissimus, in Germanico *de mappis Chorographicis*
libello, jure merito queritur. Istis tamen difficultatib; suc-
centurianda venit *obscura* partim & partim *contraria ter-
rarum descriptio*, quam *Historiarum conditores* aliiq; scri-
ptores forte prodiderunt. Maximè, ubi in Geographo-
rum tabulis vel præterita vel incerta sunt loca. Tamet-
si aliàs quoq; disceptatum est, quæ hodiè terræ, ur-
besvè sint, quas Veteres abolitis hodiè vocabulis indigeta-
bant. *TAPROBANA* verbi causa, an *Sumatra* esset, an *Zei-
lan*; *SERICA* an *Cbina*, an extrâ Chinam; *SINÆ* an *Cbina*,
an *Siam*. Sed maximè omnium quæsitum est: Quæ *Ca-
thæa* sit, & quæ *Cbataja*. Hic fermè, quot capita, tot
sententiæ. Adeò, ut quisquis *incertitudinis Geographica*,
aut *loci non satis explorati Exemplum* desideret, *Cbata-
jam* instar omnium habeat. Ideoque famosissimæ Cha-
tajorum urbis, *Cambalu* dictæ, differentissimos quosq;
situs in tabella exprimere volui. Ibi, quot *urbis signa*
ha-

PRÆFATIUNCULA.

habes, tot sunt sententiæ. Quem autem *longitudinis* & *latitudinis* locum quodq; signum occupat, eum Autores ipsi tribuunt. Omnibus, ut ab *Æquatore* latitudinum, ita ab *Insulis Fortunatis* longitudinum deputatis gradibus. *Maria* verò & *flumina* quædam, unâ cum nonnullis *terrarum* nominibus, deserto item *Xamo* & *Muro Sinico* adumbranda fuerunt, ut discrepantia tanto magis conspicua esset. Ceterum, quibusdam *signis urbium* *Autorum* nomina appingere placuit. Münsteri nempe, *Abulfeda*, *Chrysococca*, *Ibnsaïdi*, *Nasir-o-din*. Ceteris *Civitatum* vocabula, quæ pro *Cambalu* habitæ sunt. Sontq; *Almalech*, autore Kirchero Chin. Ill. *Chaparangue*, aut. eodem Prodr. Copt. *Karakarum*, aut. iterum Hornio in arcâ Noæ, *Peking*, aut. Trigaut. &c. *Sambalaca*, aut. Horn. in de Origin. Americ. *Sera*, aut. Dominico Mario Nigro. Reliqua textus habet, aut uberior, si dabitur, declaratio habebit. Vale.

CHA-

§. 1.

CHATAJA regio est, Arabum vicinarumq; gentium, Historicis atq; Geographis passim celebrata. Europæis item Scriptoribus nonnullis, qui vel ipsam Chatajam viderunt, vel vicinas aliquas regiones. Quorum quidem verba paulo inferius plenè ac planè subnectam.

§. 2. Nunc ut ordine, quod ago, agam, Nomen hujus terræ ab initio tangent, & mox *Controversia*, quem vocant, statum forisbo.

I. NOMEN.

§. 3. Nomen Verò valdè variè scriptum invenio. His maximè videlicet Ar. modis: 1. * Chata, * Elchata. * Chataja. * Chataj. * Kata. Ita Arabes, Ar. Persæ, Turcæ, &c. 2. Armenis: *

Chata & Chuta. 3. Hebræis: כַּתַּיָא

4. Nestoribus Catai, Catayum, Scythum, Kithai, Chitaja, Chitæa.

5. Græcis: καταία. 6. Scheldbergero: Carthay & Karthey, ut &

Chartaja Ortelio in *Tbes.* Quò procul dubio spectat, quòd apud S. Antoninum T. III. tit. 19. c. 8. §. 22. *Cuble*

(v. l. d. c. Hist. Marci Pauli Venet.)

fiat vel is ipse *Ercalithay* & *Elcal*

thay dicitur. 7. Neq; dubitant, quin

Scribonis *Kabla* huc referenda sit.

8. *Ketao Kotan* quoque Petri *Per-*

xera huc spectat. Scribit is, Gingi-

schanum in *Ketao Kotan* obuisse. Vult-

que procul dubio, Chatajam & *Cho-*

tenam dicere. Observavi enim, *Cha-*

tajam & *Chotenam* passim quasi in-

dividuo nexu à Scriptoribus copula-

ri. *Kasim Caschanus* in Glossario: * Ar.

Tencu, Regis Chatajæ & Chotena no-

men est. *Juchasin*: יהוה בעצמו רצה

לרצה לכבוש חישנה וכושן

Ipse verò (Oktay) proposuerat sibi

exire captum Chatajam & Chotenam.

v. G. Gentii Not. ad Rosarium p. 542.

§. 4. Incolarum quoq; nomen haud

paucioribus differentiis obnoxium

est. Namque 1. * *Chataini Persis* Ar.

dicuntur. *Ulagb.* ut & *Dominico Ma-*

rio Nigro. 2. *Chateini*, *Eidem Domi-*

nico. *Chathyni*, *Hartb. lin. 19*. 3. *Cha-*

ta. *Eid. Dom. Geogr. VIII. pr.* 4. *Xai-*

ta. *Prolemaeo Geogr. VI. 15*. 5. *Ka-*

taoi. *Arriano Exped. Alex. V. p. 357*.

6. *Katades*. *Laonico III. 67*. 7. *Ka-*

thoi, *Straboni XV*. 8. *Cathaenses*, *Jo-*

saphato Barb. vid. *Leonclav. Pand.*

106. pr.

Homonymia.

§. 5. Alioqui dubium non est, quin &

alia loca sint aut fuerint, inter quorū

& Chatajæ nomina alliteratio quædā

intercedat. 1. Chateorum sanè Arabū

Prolemaeus meminit libr. VI. p. m.

546. 2. *Xaita*, urbs Macedoniæ est,

in Paraxiā. 3. *Claudius* verò *Salmas-*

ius in *de Hellenisticâ* etiam sic habet:

Hoc ipsum nomen *Καυθης*, de quo

nunc agimus, variè à Græcis enun-

ciatum est, & multas *καυθης* huc in-

currit. Nam *Καυθης*, *Γαυθης* & *Γαυθης*

idem est. Sic ille pag. 368. Eum secutus ~~Hornius~~ hunc in modum scribit: Unde nomen illud (*Scytharum*) fluxerit, incertum. Probabilis magni Salmasii sententia, à Getis: unde proposito Σ more Æolum fecerunt *Cxúdag*. Getæ, Gotthi, Gita, Kita, *Scythe* unius nominis gens in multos
 Ar. populos divisa, Arabes* vocant, qui sunt Chatai veterum, Ptolemaeo *Χαταί*, nobis hodiè Catæ vel Kitbaini.
 4. Et nescio, an huc referri queant nomina *Amitrochates* ap. ~~Attena~~
 um XIV. & *Dromochates* ap. Strabon. VII. ut & Gentilia hæc: *Auchetæ*. Plin. IV. 12. f. *Euchetæ*. Plin. VI. 17. pr.
 5. ~~Hornius~~ verò, originum Americanarum Scriptor studiosissimus, non *Chatajos* tantum in Americam migrasse contendit, sed & ipsum *Kitajæ* nomen. Eamque conjecturam operosè tractat Orig. Americ. IV. 8. pag. 244. 245. | His Originibus fidem habeat, qui volet. Mihi valde vanæ videntur. Nec vestigium aliquod Chataini nominis apud ~~Nubiensem~~ invenio. Antequam enim Arabicum ejus textum inspicerem, putabam, non *Chatajos* quidem, sed *Scythas* aliis gentibus mixtos indicari, veluti *Indoscythæ*, *Tauroscythæ*, *Celtoscythæ* dicuntur. Sed inspecto codice observabam nec hujus quicquam ibi extare. Nomina enim illa, quæ ~~Hornius~~ iste, uti suprà relata sunt, expressit apud *Nubiensem Clim.*

III. Parte 10. in hunc modum sese habent: * Quorum verborum sensus est: Ar. Esse suprà Sinas ad Septentrionē gentes adhuc multas, & ex illis *Tibetenses*, *Begargerenses*, *Carchiræos*, *Kima-keos*, *Chazelgeos*, *Chapheritas*, *Mechamatinos*, *Turcas*, *Adhkeschios*, *Chaphschabios*, aliosq; ultrà fluvium (*Oxum*, nisi fallor) usque ad mare Orientale. Fateor, quædam horum nominum corrupta esse, ut quamplurima hujus Autoris alia. Sed unde illa sic restituemus, ut iis *Chatajum* nomen passim inseramus?

§. 6. Nota item est libellis mappisque Geographicis provincia aliqua alia, quæ *Karakitbay* dicitur. Significat vox NIGRAM CHATAJAM. *Kam* enim Turcicâ dialecto *nigrum*, significat, & ferè multis nominibus præfigitur, ut sunt: *Karamida*, *Karachala*, *Kanadenis*, *Kam Joseph*, *Kamkojonlu*, *Karakum*, *Kam Oiluc*, *Kam Otman*. Meminit hujus regionis etiam *Martinus Martinus Historiæ Sinenfis* pag. 317. Sed sub nomine **CAROCATY**. Additque, *Catay nigram terram* significare. Ast videtur non rectè intellexisse illos; qui ipsi dixerant *Kam Karbay nigram Chatajam* dici. Porro *Atlantis pagina*. 41. a. tradit, *Cara Catay terram Catayensium* sonare. Unde colligo, ipsum putasse, *Catay nigrum* dici, quod falsum est. Haud rectius *Trigantius* in de Itinere *Bened. Gazii*. In hoc ipso itinere (circà *Acflu*, *Calgaricum* oppi

oppidum) desertum decurritur, cui *Caracathai* nomen est, id terram nigram Catajensium sonat, idèd quod ferunt, Catajenses diutius ibi commoratos. *Georg.* verò *Hornius* & ipse aberrat, quòd scribit, regionem *Karakithay* vulgò ab *Europæis* *Cathajam* appellari. *Orbis Polit. IV. p. 72. fin.* Inde enim, quod aliqua Chatajarum (ut sic loquar) *nigra Chataja* dicitur, aliam adhuc esse, valèdè sequitur. Et ipse *Hornius* ita argumentatur in *de Orig. Americ. IV. 2. p. 226.* Ac solenne est illis regionibus, terras, factionesq; colorũ vocabulis distinguere. Sic *Russiam albam, nigram, ruffam* dicunt. Sic *Mogolas nigros flavosq;.* Sic in

Ar. Persia aliquando una factio regum* *Kam Kojonly, nigri arietis* dicebatur;

Ar. altera* *Ak Kojanly, albi arietis.* vid. *Archontol. Cosmicã de Imperio Sophi p. 155.* *Leonius* illos *Mavegew-Caradag* vocat; hos *Aswepewg Baladag.* v. *Leonclav. Genealog. XVI. XVII.* Sic *Mare nigrum* Turcis dicitur, quòd *Pontum Euxinum* vocamus; *album*, quòd *Mediterraneum* dicimus; *Rubrum*, *Arabicum*; *Viride*, *Persicus sinus*; *Flavũ*, *Caspium mare.*

Etymol.

§. 7. Unde *Chataja*, latè sic dicta, nomen habeat, & quid vocabulum significet, difficile est discernere.

Sunt, qui velint, *Desertum Tataricè Chata* dici, *Marin. Histor. Sinenf. p. 317.* vel regna montibus & de-

sertis referta. *Koch. Prodr. Cap. 99.* Idq; ex *Marco Paulo Veneto* desumpsisse videri volunt. Quod tamen in libris ejus non invenio. Ex aliorum sententia *Chataja* à fluvio quodam, cui *Kitta* vel *Kithay* nomen est, nuncupata fuit. Estque lacus ad Septentrionem, *Kithay* dictus, ut & *Kitaysko.* Inde *Obius* exire dicitur. Suntque ejus accolæ *Nigri* dicti. Hinc *Kara Kathay.* Sed *Albos Chatajos* totamq; regionem illorum de metropolis nomine nomen habere volunt. Et propè multi sunt, qui *urbis*, quam *Chatajum*, vel ferè ita vocant, memin- rint. De quã *infra* pluribus agetur.

Synonymia.

§. 8. *Chatajæ* verò regio & aliàs* Ar. *Tamgagj* dicitur. Ita enim *Ibn Said* ap. *Abulfedam* habet. *D. Golius* tamen *Chateorum Imperatorem* sic appellari scribit, ad *Alferg. pag. 106.* Conjicitque vocem *Tempagj* (Nam & sic legi potest) siquidem origine *Chataicum* sit, & non *Patronymicum*, ex *Sinicornum Imperatorum* titulo *Tençu*, seu *Tengu* ab *Arabibus* vel *Persis* detortam esse. Sic ille in *Addit. de Catayo p. 10. b.* *Strabo* verò *Cathæam* suam etiam *Sopithis regionem* vocat. Ita enim *Rex terræ Alexandri Magni* tempore dicebatur. Ergò *Sopithis regnum*, cujus *Cyrtius* meminit *libr. X.* *Cathæa* est.

II. STATUS CONTROVER-
SIÆ.

§. 9. Ceterum, quis ille terræ tractus sit, qui sub *Chataja* nomine toto Oriente celebratur, non eadem Eru-ditorum sententia est. Nec id mirum esse potest. Longinquitas enim regionum in causa est, quò minus cognita sint regiones illæ. Tum etiam difficultas itinerum. *Borér. cap. 15. pr.* Veluti etiam *Strabo* de Regionibus, quæ ultrà *Hypanim* sunt, ait: Οὐκ ἀπεβῆται δὲ ἀλλὰ διὰ τὴν ἀγνοίαν, καὶ τὸν ἐκτοπισμὸν λέγειν πάντ' ὅτι τὸ μείζον, ἢ τὸ προτιθέμενον. *XV. 483 p.m.* Vide sis in eandem sententiam de *Sina* & *India* differentem *Abulfeda* præfat. *Geograph. p.m. 4.* deq; *Maurehvara* limitibus. *Clim. 26. p.m. 16. m. 50. m. 54. pr.*

Illud verò tantò magis mirum est, quod vicinæ Chatajis gentes nihil certi nobis tradiderint, Principumq; curiositas frustrà fuerit; *Abulfeda* videlic. qui *Hamathe* Syriacæ Dynastæ erat, & *Ullugbeigus*, qui *India* citrà extràq; *Gangem*. Sed & *Achar Mogolicus* aliquos emisisse scribitur, qui *Catajum* inter alia inquirerent, & nescio quid retulerint. Relationem verò *Russicorum Viatorum*, quos *CZAR* ad explorandam Asiam illam extremam miserat, ipsa producam. In tereà non diversorum tantum Scriptorum diversa est opinio; sed & eorundem. Sunt, qui utramq; *Scythiam*, extrà sc. & intrà *Imaum* sitam, Cha-

tajæ nomine comprehendi arbitrentur. *Villanov.* in *Ptol.* *Müpfertus* *Superiorem Indiam* vocat, veluti *Strabo* *Catheam* sub *India* nomine complectitur. Sunt, qui *Tatariam magnam* & *Chatajam* eodem loco habeant. Sic quem Turcæ * *Uluchanum*, *As.* vocant, (Est is *Tartariæ* magnæ *Tyræ* filius) hunc Mosci *Czar Katoisko* appellant. *vid. Leonclav. Suppl. Annal. Turc.* ad ann. 1586. *Athanas. Kircherus* in *Prodr. Copt.* p. 96. ad marginem sic habet: *Gryphes* in *Catayo*, seu *Jagog* & *Magog*. Quare *Chatajam* pro illis Regionibus, quas Arabes *Jagog* & *Magog* vocant, habuisse videtur. Idem eodē libr. p. 121. *Tataria* seu *Cathaja*. Sed pag. 99. *Chatajam* minorem, quam vocat, intrà *Tebeticum regnum* collocat. Verba ejus hæc sunt: Atque ex his omnibus. Ita *Jacobum Dyckium* sequebatur, qui de Regno *Tebet* ex *Antonio Andrada* scripserat, quodque *Chataja* esset, eò librò asseruerat. Porro p. 93. de *Andrada* refert: ipsum asseruisse: Regnum *Tebet* unum esse de magna *Chatajæ* regnis. *Chatajam* autem totam illam *Asia* partem complecti, quam extrà *Imaum* montem *Ptolemaus* collocat, *Seriam* antiquitus dictam, quam ab *Ortu* terminant *Oceanus*, & *China*; *Gangis* fontes, *Caucasi* juga, *Parapamisus*, & *Aria* à meridie; ab occidente tota intrà *Imaum* coarctata *Scythia*; à Boreâ denique

denique Oceanus Hyperboreus. Quibus Kircherus hæc addit: Unde patet, totam illam Tartarie magne plagam extrâ Imaum sitam, nomine Cathaja aut regnorum Jagog & Magog intelligi. Porro Georgius Hornius sub nomine Memorabiliū Chataicorum Chinensem, Coreanā & Japonensem Historiā complectitur. Sed uterq; Hornius nempe & Kircherus, aliās aliter sentiunt, ac tum eos sequuntur, qui contendunt: Chatajam Arabum aut Veneti ipsissimā Chinam esse. Primus, nisi fallor, Trigautius fuit, qui in hanc sententiam abiret, eamq; defenderet. Id quod facit libro de Expedit. Sinica. Sic itaque ille libr. IV. cap. 2. Hinc fit, ut singuli (vicinorum populorum) ferè singulis hoc Regnum nominibus insigniant. Cocincinenses & Siami Cin, Japones Than, Tartari Han, Saraceni ab occasu Catajum hodièq; appellant. Sinæ Boreales, natura hebetiores aliquanto & minus acuti Australibus, sed militari virtute longè superant. Ita nostrorū in hanc urbē Regiā adventu constare deniq; certo cepit, quod jam diu opinati fuerant, hoc regnum illud ipsum esse, quod magnum Catajum apud aliquos Autores appellatur, & hanc urbem Pechinensem Regiam esse illius, quem magnum Chan vocant, qui nunc est Rex Sinarum, quæ urbs ab iisdem Cambalu nominatur. Id, ne cui incredibile videatur, probare nunc aggre-

dior. Ac primum quidem indicium, quo in ejus rei conjecturam diu incideramus, ex eo collectum est, quod illi ipsi Auctores, qui de hoc vastissimo Regno Catajo, aliisq; Sinarum Provinciis scripserunt, assererebant, illud ad hanc mundi plagam Persicis Regnis ad Orientem adjacere, (& Persidem quidem latius nunc extendo, quàm ea, quæ nunc Persidis nomine insignitur, eas enim omnes Regiones complector locorum immanitate vastissimas, quæ in Asia ad Sinenses usq; terminos Persicum sermonem admittunt.) ad Austrum verò à Tartaris videri. Et quoniam in Sinarum regno nihil de vastissimo regno audiebamus, fieri nobis minimè posse videbatur, ut res tanti momenti à vicinis omninò regnis ignoraretur, & è maximo imperio nullam, neq; belli, neq; commercii memoriam per tot secula reperiri. De hoc eodem Catajo legebamus, illud à flumine Chiam ab Ortu in Occasum usque pervadi. Chiam porrò linguā Sinicā flumen maximum sonat. Alii enim fluvii Ho appellantur. Illud porrò flumen suspicamur esse, quod filium maris appellavimus. In hodiernam quippe diem Iansuchian appellatur. Legebamus præterea ad Austrum regna novem; sed ad Boream regna sex eo in regno reperiri, quæ planè cum quindecim Sinensis regni Provinciis, non numero solum, sed ipsa quoq; re, conveni-

veniunt. Sunt enim hæ Provincie regna etiam vasta quindecim. Aliquas enim ex illis universam Italiam, nihil est dubium, magnitudine superare. Ad Austrum quoque ex his novem sitæ sunt, sub eo nempe flumine, quod modò nominavi. Ad Boream verò sex supra flumen illud ipsum numerantur. Indicium etiam ex eujusdam auctoritate clariùs accepimus. Anni sunt plus minus quadraginta, hoc scilicet, quo scribimus, millesimo, sexcentesimo octavo, ex quò Pechinum ex Arabia Turcæ duo, aut Machometani saltem, pervenerunt, illi terrestri semper itinere ad Sinarum Regem Leonem adducebant, auditum aliàs à Sinis animal, sed visum infrequenter. Hi à Rege excepti sunt perhumanè, & Magistratu quodam donati supra regium stipendium, quod etiam in filios, & universam progeniem propagarent: id factum ad leonem, quamdiu vixit, moderandum, & ne in patriam redirent, res novas in Sinarum regnum molituri. Hoc ipso tempore, cum Nostri Pechinum advenerunt, superstites erant ambo. Ad eos P. Matthæus unum è Fratribus nostris misit, ut aliquid earum rerum ab iis expiscaretur, quin etiam cum secundo Nostri in hanc aulam redierunt. Ipse P. Matthæus cum illis est sæpè congressus, è quibus clarissimè constitit, regnum illud, in quo tum vivebant,

magnum Catajum, & urbem ipsam, Cambalu appellari, nec ea de re vel tantillum dubitabant, aut aliud se ex itinere Catajum reperisse vel audisse commemorabant. Idem ex aliis quoque è Perside advenis auditum à nostris sæpiùs ac sæpiùs, nec unquã ea de re variatum. Quin etiam ex ipsis Sinis ingesto à nostris sermone, illud quoque nomen ab ipsis auditum, reperimus, ac tametsi ab exteris hominibus Sinarum regnum ita appellatur, nominis tamen origo partim è Sinenfi sermone, partim è Tartarò deducta dubitari vix potest. Sina quippe scriptis libris, quoties Tartaros nominabant, Lu dicunt, & Septentrionis plagam Pa, nec solum Pe. Tartaris verò Cam, à nobis Magnus redditur: quam vocem ne ipsi quidem Sina ignorant: & quoniam eo tempore, quo se Tartari in Sinarum regnum intruserunt, Rex Tartarus sedem Pechini fixit, ideò Campalu appellavit. Et quoniam apud varios P consonans in B commutatur, ideò Cambalu cæpit appellari. Quamquam Sinæ, qui consonante B ferè carent, etiam nunc Campalu pronunciant. Inde plane apparet, Marcum Paulum Venetum eo tempore in hoc regnum penetrasse, quo Tartari Sinis imperitabant, & fortasse cum, illis ipsis eo penetrasse. Ejus deinde commentariis Europæ Sinarum Regnum innotuit eo nomine, quo Tartari

tari utebantur, *Catajum* videlicet, & urbem Regiam *Gambalu* appellantes. Si quis urgeat, fortasse latius *Catai* fines à Marco Paulo protendi, quàm *Sinarum* hodiè pateant, id ut sit verum, quia nondum excusit, nihil obstat, quin vicinas *Tartarorum* Regiones communi nomine ad *Boream* paulò latius appellarent. Hoc tamen tempore nulla extrà muros Sinenfes Regio reperitur, quæ *Catajum* vocitetur. Hactenus *Trigautius*.

Hunc sequuntur defensantq; porro *Martinus Martinus*, *Jacob Gölius*, *Georgius Hornius*, *Theophilus Spizelius*, *Joh. Neuhof*. *Athanasius Kircherus* Kircherus verò eandem quoque sententiam *Ricciò*, *Alvaro Sampedo*, *Michaëli Boyao*, *Johanni Grubero*, *Joh. Adamo Schallio*, qui omnes *Sinas* ipsas viderunt, tribuit. *Chin. Ill.* 47. a. Jamque ab initio totum quidem *Sinarum* regnum pro *Chataja* habitum est. Sed postmodò sententiæ intrà *Borealem Chinæ* partem steterunt. De quò *Kircherum* iterum audiamus. Is *China Illustr.* p. 62. b. ita scribit: Unde itaque tanta circà *Cataji* genuinum situm opinionum confusio nata sit, paucis explico. Notum est tum ex *Historiâ Pauli Marci Veneti*, *Haythonis Armeni*, aliorumq; tum vel ex ipsa *Chronologia Sinarum*, *Magnum Cham Tartarorum Imperatorem*, quem *Cublai alii*, nonnulli *Ulcam* aut *Uncam* vo-

cant, anno 1256. irruptione per muros, factâ, universum *Sinarum Imperium* (quod tum in duo Imperia divisum, quorum unum versus *Boream* *Catai*, alterum versus *Meridiem* *Mangi* vocabatur,) occupasse; unde uti jam aliàs pars *Borealis* *China* cum cæteris extrà muros *Regionibus* sub nomine *Cathay* passim vocabatur, ita quoq; occupato jam *Sinarum Imperio*, universum Regnum per *Tartaros* & *Saracenos* circum vicinos introducto, nomine *Cathay* jacentium regnorum extra muros deleta, ita ut ab illo tempore illud solùm, quod intra muros conclusum vastum *Sinarum Imperium*, ab iis, qui ex *Indostan*, *Ulsbec*, *Camul*, aliisq; *Mediterraneis* *Regionibus* negotiandi causâ illuc quotannis proficiscerentur, *Cathaium* appellatum sit; & ex *Itinere Fratris nostri Benedicti Goesii* luculenter patet. Hanc sententiam passim inculcat *Lectoribus*. vid. *Chin. Illustr.* p. 47. a. 60. a. 61. 62. b. 90. a. 183. a. Sic & *MARTINIUS* Atl. p. 1. a. 41. a. & c. 41. *GOL.* Not. ad *Alferg.* p. 106. 165. *SPIZEL.* Comm. de re Liter. Sinenf. p. 6. f. *HORNIIUS* Orbis Polit. P. IV, p. 73. *NEUHOF.* P. I. p. 6. 1. Autor *Relationu de divers VOYAGES*, P. III. & non pauci alii. Sed *Martinius* magni cum contentione hoc ipsum defendit. Sic enim ille in *Historia Sinenfi* p. 317. *Catayum Sincum imperium* esse luce meridianâ clarius

clarius in nostrò Atlante defendimus. Quid ergò ibi? Quid Cambalu, inquit, Quinsai, Catay ac Mangin sint, infrà luce meridianà clarius ostendam. Atl. Sinic. p. 3. a. Paginà itaque XXII. a. ita differit: In universali hujus extremæ Asiæ descriptione promiseram, acturum me de Catayo, ne amplius Europæi nostri Catayum querentes, ab eo longissimè aberrent, minimè intellectis iis, quæ ap. M. Paulum Venetum de eo sunt. Catayum igitur nihil omninò aliud est, quàm Sex Provincie hujus extremæ Asiæ Boreales, quæ magno fluvio Kiang à novem Australibus separantur, quas novem Mangin regnum vocat Marc. Paulus, sicut illas Sex Catayum. Nec mirum. Namque ita vocantur etiamnum à Tartaris ac Mauris, qui singulis tribus annis ad Sinarum Imperatorem tributa ferre consueverunt; cum autem & fluvii Kiang nomen & Provinciarum, tum earum, quæ ad Boream, tum quæ ad Austrum sunt nomen, cum illis, quæ in M. Pauli Veneti Catayi ac Mangin descriptione sunt, conveniat, planè in hac extrema Asia Catayum esse nullus dubito, &c.

Sed hoc argumentum longè plausibilis tractat D. Jacobus Gottius in Additamento Atlantis Martiniani de Regno Catayo. Et nescio, cui satisfacere non potuisset Vir tantæ eruditionis, tantique judicii. Sed cum non contemnendæ difficultates sese

offerant, universam Chataja Historiam undiquaque conquirere placuit, ut inde certi quidquam tandem statueretur liceret. De SINIS enim, quæq; regio illa sit, quæ pro Chataja habetur, res multò clarior est. Sinarum nempe Regnum postremum in XV. Provincias distinctum est. Harum aliæ Boreales; aliæ Australes; aliæ Mediterraneæ; aliæ Maritimæ dicuntur. Borealia sex sunt: Honan, Peking, Suchuen, Xansi, Xantung, Xensi Australes novem: Chekiang, Fokien, Huquang, Junnan, Kiangsi, Nanking, Quangsi, Quantung, Queicheu, Maritima: Peking, Xantung, Nanking, Chekiang, Fokien, Quantung, Mediterraneæ, reliquæ. Borealis Chinæ meminit etiam Alferganus Ephem. Astron. c. 9. ubi de climate tertio, Borealis Rex *Temgagi; Australis *Eacfur appellatus fuisse dicitur. Ar. Borealis Regia *Paquin; Australis Sin. *Nanguin. Et hoc nomina ipsa significat. Pa enim Septentrionem, Nan Meridiem, Quin Regiam notat. Borealis igitur China intra murum illum magnum & Kiangum fluvium continetur.

§ 10. Hæc est, de quâ nunc agitur. Quæ verò Chataja sit, ex iis, quæ passim de eâ scripta inveniuntur, desumemus. Et ut eorum studiis velificemur, qui non quosvis Autores ad manus habent, plerorumque verba subjicienda duxi.

CHATA-

CHATAJÆ

DESCRIP TIO.

Ex iis maximè *Autoribus*, qui ante *Nicol. Trigautium* vixerunt ; primum, ut videtur, qui assereret: CHATAJAM
ipsum Sinarum Regnum esse.

Suntque :

1. *Johannes Carpinus*, qui circa annum DOMINI 1246. *Inno-*
centii Papæ IV. ad Chanum Tataricum Nuncius fuit.

2. *Gvilielmus de Rubruquis*, qui circa annum Domini 1253. à
Ludovico IX. Rege Galliarum itidem ad Chanum missus fuerat.

3. *Marcus Paulus Venetus*, qui circa annum Domini 1280. *N.*
Præfectus Chanicus in Sinarum Urbe Yangni fuit, & septendecim
annis Cublæ minister haud vulgaris.

4. *Haytho Armenus*, qui circa annum Domini 1305. floruit.
Sicifse c. 46.

5. *Abméd Arabsja*, qui circa annum Domini 1431. *Tamer-*
lani militavit. *Tamerla-*
ner. Hysorlam scripsit.

6. *Schildberger*, Monachiensis Bavarus, qui item *Tamer-*
lani militavit. *ipso*

7. *Albacene*, qui item *Tamerlanis* Historiam scripsit, quem-
que *Jean du Bec* ex Arabico Gallicum quodammodo fecit. Atq;
hic in *Tamerlane* laudando occupatus est; Superiores in repre-
hendendo.

8. *Ibn Said* apud *Abulfedam*.

9. *Abulfeda*, qui circa annum Domini 1445. floruit. 3

10. *Ulugbeigus*, *Tamerlanis* nepos. Obiit anno Domini 1450.

11. *Josaphatus Barbarus*. Floruit anno 1474.

12. *Aloysius Cadamustus*.

13. *Ludovicus Vartomannus*. Floruit anno Domini 1506.

14. *Paulus Jovius*.

15. *Augerius Gislén. Busbequius.* Scripsit anno Domini 1562.
 16. *Hieronymus Xavier.* Scripsit anno Domini 1598.

* * *

I. *Johannes Carpinus.*

Catayos ad Orientis extrema Tartaris conterminos ad ipsum pertingere Oceanum Eoum. Circa hosce fines glacie constrictas aquas subinde viam præbere, qua Tartari cum totâ virium inundatione irrumpant. Pretiosis opibus pollere eosdê Cathæos & exquisitæ artis opera conficere. abundare copia oryza, & ex eâ parare vinum.

II. *Gvil. de Rubricus.*

Chatajos penicillo scribere pictorum more, & ita quidem ut in una figura pluras ducere lineas videantur.

III. *Marci Pauli Veneti*

Relationes de Chataja in novissimâ librorum ejus editione passim; nervosè autem in Indice editioni isti à me subnexo relegere licet.

IV. *Haytho Armenus.*

CAP. I.

Regnum Cathay est maximum quod in orbe valeat inveniri, & est repletum gentibus & divitiis infinitis, & in Oceani litore habet situm. Tot etiam sunt ibidem maris insulæ, quod numerus nullatenus potest sciri. Nam nullus penitus invenitur, qui omnes illas Insulas asserat se vidisse. Illæ verò quæ calcari possunt, reperiuntur innumerabilibus abundare divitiis & thesauris. Et illud fere quod in illis partibus carius emitur, & habetur, est oleum olivarum: & reges & magnates illud quasi medicamen præcipuum, cum magna diligentia faciunt custodiri. In ipso etiam regno Cathay plura sunt mirabilia monstrosa quæ dicere prætermitto. Homines illarum partium sunt sagacissimi, & omni calliditate repleti, & ideo in omni arte & scientia vilipendunt omnes alias nationes & dicunt, quod ipsi sunt soli, qui duobus luminibus respiciunt, Latini vero uno lumine tantum videant. Sed omnes alias

alias nationes afferunt esse cœcas. Et per hoc certissimè demonstratur, quod omnes alios reputant esse rudes, & vere tot res mirabiles & diversæ, ac ineffabilis subtilitatis & laboris manuum ex illis partibus deferuntur, quod non videtur esse aliquis qui in talibus illis se valeat comparare. Omnes illi de illo regno Cathayni vocantur, & juxta nationes suas multi tam viri quam fœminæ pulcherrimæ reperiuntur: tamen omnes communiter parvos oculos habent & naturaliter barba carent. Isti vero Cathayni valde pulchras habent literas quæ latinis literis in pulchritudine quodammodo similes sunt. Secta vero illius regni gentium, vix posset aliquo modo enarrari. Quoniam aliqui sunt qui colunt idola de metallo, alii vero boves adorant, quia terram laborant, ex quâ crescunt frumenta & alia nutritiva: Alii colunt magnas arbores, alii naturalia, alii astronomiam, alii solem colunt, alii vero lunam, alii vero nullam habent fidem vel legem, sed sicut bruta animalia, ducunt bestialiter vitam suam & licet sint perspicacissimi ingenii ad omnia opera corporalia exercendam, nulla tamen inter eos spiritualium notitia invenitur. Homines illius patriæ non sunt audaces, sed sunt mortis timidi plus satis quàm armigeros esse deceat, multum tamen sunt ingeniosi & magis per mare quam per terram de inimicis suis victoriam reportarunt. Multa habent armorum genera, quæ non inveniuntur inter alias nationes: Moneta vero quæ in illis partibus expenditur, fit de papyro in forma quadrata, & est regali signo signata, & secundum illud signum illa moneta est majoris pretii vel minoris, & si forte illa moneta, propter vetustatem incipiat devastari, ille vero qui illam habuerit ad regalem curiam deportabit, tunc pro illa dabitur sibi nova; De auro vero & aliis metallis faciunt vasa & alia ornamenta. De isto regno Cathay dicitur, quod in principio mundi quia est in oriente ab uno capite, & in illa parte nulla est aliarum habitatio gentium ut refertur. Ex parte occidentis suos habet confines cum regno Tarsæ. Ex parte Septentrionis cum deserto de Belgiam.

Ex parte vero meridiei sunt insulæ maris oceani, de quibus superius est expressum.

Haytho. c. 2.

Istud regnum Tarsæ (*al. Varsæ*) ex parte orientis suos habet confines cum regno Cathay supra dicto, ex parte occidentis cum regno Turquestan, ex parte Septentrionis cum quodam deserto, ex parte verò meridiei cum quâdam ditissimâ provinciâ, quæ vocatur Sym, quæ inter Regnum Indiæ & regnum Cathay habet situm. Et in illâ provinciâ inveniuntur lapides adamantis.

Haytho. c. 47.

Magnus itaq; Imperator Tartarorum, qui nunc tenet imperium, vocatur Tamor can, & est sextus Tartarorum Imperator. Sedem imperii sui tenet in regno Cathay, in quâdam maximâ civitate, quæ vocatur Jons, quam ædificari fecit pater suus. *Et paulo post:* In Regno Cathay divitiarum multarum abundantia maxima invenitur.

V. *Abgedr Arabjsja Historia Tamerlanis p. 108.*

وحد دلاى الدشت من القبلة بکر قلزم
الظلم الغشوم و بکر مصر المنقلب اليهم من
دلاى الروم و هذان البكران كادا يلتقيان لولا
ان جبل الجركس بينهما برزخ لا
يبغيان ومن الشرق تخوم مماليك خوارزم
وانترار وسغناق الي غير ذلك من البرى
والرافاق اخذا الي تركستان ودلاى الجتامة و غلا
الي

الى حدود الصين من ممالك المونغول
والخطا ومن الشمال امبر شيبر ودرار وقفار
ورمال كالجبيل وكم في ذلك من تيه
تحير الطير والوحش فيه وهو لرضي اكابر
الزمان عايه ٥ تدرك ونهايه ٥ تسلك
ومن الغرب تخوم برون الروس والبلغار وما
للنصاري من الاقطار

Qua sic verto:

Terminus terræ DIST ad *Austrum* mare Colzum est (hoc est, *Sinus Arabicus*, quem ab Urbe *Chysma*, unde vox *Colzum* nata est, prope montem *Sinai* sitâ sic appellant.) tyrannicum (illud) & iniquum. Mare item *Aegyptium*, quod eò versatur à terra Græcorum. (Sic *MEDITERRANEUM MARE* vocant. Atq; aliàs *Romanum* seu *Græcanicum*. Ita ille quidem. Sed ex iis quæ sequuntur, patet ipsum de *Ponto Euxino* deq; *Hyrcano mari* loqui voluisse. Earum enim aquarum

بزرخ *interstitium* *Circassii* montes sunt; non maris *Erythrai* & *mediterranei*.) Ab Oriente, fines regnorum *Chorasmia*, *Atrar*, *Sag-nak*, tandemque *Turquestania*, *Getarum*que regio usque ad fines *Sinarum* ex regnis *Mogul* & *Chata*. Ad septentrionem *Siberia*, *Be-râr*, *Kaphâr*, & instar montium arenæ, & quicquid ibi deserti est, avibus bestiisque formidandi. Ad occidentem fines *Russia*, *Bul-garia*, & quicquid Christiani terrarum (ibi) habent.

Idem p. 289:

کاشغر. وهو بين حدي الخطا والهند

Casgar. Estque inter terminos Chataja & India.

VI. *Schlabberger Historia sua liter. H. 2. 4.*

Wie der Tamerlin mit dem grossen Chan wolt gestritten haben / aber er mocht ihm nichts abbrechen.

In diser Zeit hefft der gross Chan/König zu Karthey/dem Tamerlin Boten mit vierhundert Pferden zugeschickt / die forderten den Zins an ihm/den er wol fünf Jahr versessen / und ingehalten hefft / Der Tamerlin fuhr mit ihm / bis er in sein obgemeldte Hauptstadt kam / da schickt er ihn heim zu seinem Herrn / und hieß ihm sagen: Er wolt ihm nicht zinsbar noch unterthan seyn / er hoffet er müst ihm Zins geben und unterthanig seyn / er wolt auch persönlich selbst zu ihm kommen / und ihn daheim suchen. Darauß schickt er Boten in alle seine Land / daß sie sich bereiten / er wolte gen Carthay ziehen / und besamlet achzehen hundert tausent Mann / zog ein ganzen Monat / da kam er in ein Wüst / die war siebentzig Tagreiß lang / darin zog er zehen Tag / und ihm gieng in dieser Wüsten groß Volck ab / von Wassers wegen / ihm geschah auch groß Schade an Rossen und anderm Vieh / von Kält wegen / denn es in demselben gar kalt was / und da er an seinen Leuten und an seinem Vieh so grossen Schaden nam / kehrt er wieder umb in sein Hauptstadt / und ward krank.

VII. *Albagent, ex Versione Johannis de Bec, Abbatis Mortemerensis, quæ Germanicè iterum edita est.*

pag. 36.

Cambalu ist eine sehr grosse / und der Landschaft Cathay Hauptstadt.

Idem

Idem. p. 48.

Hierauff zog unser Kriegsheer in Cathay / welches ein frucht-
bahres reiches Land / insonderheit an Gräseren und Weide ist / und
einen grossen Überfluß an vielen unterschiedenen Viehe / und davon
nahrhaften Völkern hat / die nicht einmal wußten was Krieg war /
der Fürst ließ den Befehl ausgehen / man solte diesen Völkern nicht
für Feinde halten / sondern als seine fromme Unterthanen / mit denen
er wol wolte lassen umgehen. Alle die Städte / als Cangy, Sochg, 2/9
Gonzæ, Tagin, Togara, und Congu die auffrührisch und abfällig
gewesen / kamen umb Verzeihung zu bitten. 2c.

VIII. *Ibn Saïd apud Abulfedam in descriptione Tran-* 5-
saxiana, p. m. 63. 57

خان بالق. يذكر من عظم هذه المدينة
ما يستبعية العقل وهي قاعدة مشهورة على
السن التجار واهلها من جنس الخطا
وعندهم معادن الفضة ويدي برز خان بالق
من الجنوب بلهراملك ملوك الهند

Varia Lectiones ex Manuscripto Goliano.

جنس من الخطا السنه يستعدو

Hoc est:

Chanbalec. Memorantur de magnitudine hujus civitatis
nonnulla, quæ intellectum superant. Est autem (metropolis) ea- 2/9
que

que ex mercatorum relationibus celebris. Incolæ Chataini generis sunt. Ibi fodinæ argenti sunt. Terra item Chanbalech vicina est ad Austrum montibus Belhar Regis Regum Indiæ.

Idem ap. eundem, in aliâ editione, post vocem الخطا.

ولهذه العظم^ه جعلت^ه مدينك طمغاج هي^ه برون
الخطا^ه وينعمون^ه المسافرين ان السور لايبر
علي^ه عمايرهم مسيرة ثلثه وعشرين^ه يوم
من الغرب الي الشرق

Varia Lectiones.

برون هم^ه وينعم^ه وبران طمغاج^ه inclita evasit. جلت^ه هي بلاد
يوسافي الطول^ه وضباعهم وسائر الخطا

Ac propter amplitudinem hanc constituta est civitas Tamgagi. Hoc est regnum Chata. (*Golius: cujus regio est terra Chatai. Ad- dit q. Chataeorum imperatorem Tamgagium dici.*) Existimant autem viatores, quod murus ille, qui habitationes eorum ambit, viginti tribus diætiis ab occidente in orientem protendatur.

IX. *Abulfedas loco citato.*

خان بالق هي من اقاصي الشرق
عند برون الخطا وعرضها له كه وطولها قنر

Chanbalec. Est ex terminis Orientis in regione Chata. Latitudo ejus 30. gr. 25. scrupul. longitudo 4 156. graduum.

^a editio Londin. Ex Ibn Said 130. Ex Harair. 124. 46.

X. *Ulug-*

X. *Ulysses*, *Tamerlanis nepos*,*In de EPOCHIS.*

Atq. eo libro toto ferè capite sexto, adeoq. sectionibus decem universam temporis rationem, veluti à Chatajis tradita fuit, pertractat.

Illam تاریخ خطا وایغور *EPOCHAM CHATAJAM & IGURÆ-AM vocat.* Prolegom. fin. & cap. sexti tit. *Magistros verò illius* خطا وایغور *Astronomos Chatajæ & Iguræ* Philosophos حکما خطا و ترکستان *proleg. p. 6. &*

Charajæ & Turquestaniæ, cap. VI. Sect. I. pr. Ceterum Terminos Chronologicos, quos quidem ille refert, infra enarrabo & explicabo.

XI. *Josaphatus Barbarus.*

Per illud (Samarcandæ oppidum) eunt redeuntque mercatores Cini, Macini & Cathaënse, quorum provincias non vidi, sed intellexi Cinos & Macinos grandes provincias occupare & Idololatrias esse.

XII. *Aloysius Cadamustus*

Cap. 133. de Pontificibus Ecclesiarum Indicarum.

Idem agunt omnes Christiani Indi & regni Catay. Eorum Pontifex Catholica dicitur, fertque tonsuram instar crucis: præficit Patriarchas suos, ut dictum est, alterum in India, in Catayo alterum - - - Hujus Catholicæ commemorat Marcus Paulus in tractatu Armenia & ibi dicit duo esse genera Christianorum, Jacobitarum videlicet & Nestorianorum, quorum papa dicitur: Jacobita, qui est hic Catholica, de quo est sermo.

Cap. 134. de modo consecrandi &c.

Et ubi non habent vinum, quoniam ea regio vitium est impatiens, uvas passas immergunt aqua, & demum succum exprimunt,

munt, eoque vice vini utuntur: Nam eò ex Catajo comportantur
uvæ passæ complures.

Cap. 139. de urbe Calechut.

Frequentior etiam inibi negotiatorum numerus erat, quum
incolæ Catay illò proficiscebantur. Hiigitur Catay populi colunt
Christum, & Coloris sunt albicantis ut nos. Viri sunt perquam
strenui. qui olim in urbe Calechut eximiè negotiabantur. Ve-
rum cum rex Calechut malè eos accepisset, solvère illic & paulò
post revertentes stragem non mediocrè incolis urbis Calechut in-
tulerunt, & deinceps non sunt regressi, &c.

& paulo pòst.

In urbe Calechut magna fiunt commercia, & statis anni tem-
poribus fiunt nundinæ non incelebres, eò undiquaque populi ca-
tervatim confluunt, ex Catajo imprimis.

Cap. 142.

est
Ultrà eam (Samotram) & Catajum, feracissima, ut dictum
est Insula, cū aliis compluribus, quarum haudquaquam meminisse
est animus: quandoquidem ab dicto Joseph Indo plura non acce-
pimus, neque nos eas remotiores orbis partes adivimus.

XIII. Ludov. Vartomannus,

Libro II. Capite XV.

Ul. XIV.
Illic itaq; (*Bangella videlicet, urbe India*) offendimus Christia-
ni nominis complusculos negotiatores ex Urbe SARNAU, ut refe-
bant, oriundos. Hi illò veluti ad nundinas ferunt *sericos pannos*,
odorataque ligna *aloës*, videlicet & *laseris*: Ea est arbor quæ ele-
ctissimum gummi illud gignit, *laserpitium* appellant doctiores,
vulgò autem *belzoi* dicitur, attulerant etiam *Castoreum* & id ge-
nus fragrantiores odores. Memorabant dicti Christiani esse in eò
regnò hujus sancti nominis complures Principes magni Chami
urbis Catay imperata subeuntes. Christianis hujusmodi ex *undoni-*
bus vestes erant, non ejusmodi qui singulos artus exprimant, sed
laxas

laxas innumeratque plicas habentes, manicas verò gossipio referferant. Caput tegebat apex ex panno Coloris Veneti, altitudine ferè gemini palmi. His est colos albicans, trinumque Deum esse adjuratissimè fatentur: quum initiantur more nostro lactice asperguntur, duodenisque Apostolis, ac quaternis Evangelistis fidem adhibendam esse planissimè adstruunt, scribunt ordine præpostero Armeniorum more, celebrantque servatoris nostri ortum & occasum. Quadragenis Christianò more abstinent diebus, nonnullasque alias sanctorum colunt celebritates, soleis non utuntur. Caligas verò ex serico fluxas admodum ferunt, easdemque omni monilium genere exornatas nitent in digitis eorū incomparabili splendore lapilli, quum discumbunt abaco non utuntur, sed humi percubentes omnifariā carnibus vescuntur. adjiciebant ad hæc illi se compertū habere, esse complures reges Christiani nominis maximis magni Regis Turcharū finitimos, *Rumi* appellant. Hi ubi cōspicati sunt Comitis mei mercimonia *etc* *o/c/10/1.*

Cap. XIX.

Tanta est hujus (*Sumatranæ piperis longi*) ubertas, ut inde anno singulo vicenæ naves onustæ evehantur: hæ Catajum proficiscuntur, illuc exponitur haud difficulter ab frigidius cœlum.

Cap. XXX.

Illud etiam noveritis, triplex esse *aloës* genus. Aliud est longè perfectius, huic *calampat* nomen est. Hoc insula memorata (*Sumatra*) non mittit, verum ex urbe *Sarnau* advehitur: ea, ut memorabant Chriani negotiatores Comites nostri, haud procul ab dicta urbe, ubi *aloë* nascitur, nomine *calampat*, abest. Est & aliud genus *aloës*, *Lubam* nomine, hoc flumine nescio quo huc comportatur. Novissimo autem *Bochor* nomen est. Referebant dicti Christiani negotiatores causam, quæ ad nos *aloë* primo loco dictum non deferretur, quòd videlicet id genus *aloë* mitterent regna *Catay*, nec non *Cini*, *Macyni*, *Sarnau*, & *Graunay* longè

gè ditiora, quippe quæ auro uberrimè scatent, multoque majorem quam nos auri copiam habent. Suntq; item majorum principes virium, nostris regibus nimirum locupletiores. Ad id accedit quod suffimentis odoramentorumque genere plurimum delectantur. Inque ea re reges superant nostros. Ob id ad nos hæc odoramenta minus abundè comportantur, utpote quod in urbe Sarnau singula libra aloës denis aureis venit, id efficit ejus rei summa caritas.

XIV. *Paulus Jovius de legatione Moschovitarum,*
p. 487. b. f.

Tartari ad Cathajum usque celeberrimum in extremo ad orientem Oceano civitatem, latissimas solitudines tenent.

Id. p. 489. f.

Satis tamen constat, Dividnam innumerabiles trahentem amnes ingenti cursu ad Aquilonem deferri, mareque ibi esse longè vastissimum, ita ut illinc ad Cathajum legendo oram dextri litoris, nisi terra intersit, *manibus* perveniri posse certissima conjectura credendum sit. Pertinent n. Cathayni ad extremam orientis plagam ad Thraciæ fermè parallelum, Lusitanis in Indiâ cogniti; quum proximè ad coëmenda aromata, per Regionem Sinarum Melacham usque ad auream Chersonesum navigarint, vestesque ex Zebellinis pellibus attulerint. Quo si vel unò argumento non longè ab Scythicis litoribus Cathajum urbem abesse putamus.

XV. *Auger. Gislenius Busbequ.*

Epist. Turc. IV. p. 326. seqq.

Audi nunc quæ ex quodā errone Turca de urbe & regione Cathaja (*didici*) Erat is è Sectæ genere, cui pietas esse per longinquas regiones vagari, & in altissimis montibus in locis desertis & vastis Deum venerari, percurrerat pœnè totum orientem, ubi sibi cognitos Lusitanos commemorabat: incensus deinde cupiditate visendæ urbis & regni Cathaini, adjunxit se proficiscentibus eo mercato-

catoribus. Nam solent illi magno numero convenire, atque ita catervatim regni illius fines petere. Paucis iter illud pervium est, aut certe parum tutum. Infidæ multæ peregrinantibus gentes sunt in medio, quarum aggressuræ singulis momentis timendæ sunt. Ubi est à Persarum finibus aliquanto longius discessum occurrunt civitates Sammercanda, Borchara, Taschan, cæteraq; loca à Demerlanis Successoribus habitata. Hinc magnæ solitudines aut regiones sequuntur, modo feris & inhospitalibus, modo à mansuetioribus populis cultæ: sed passim victus & annonæ penuria infesta est. Idcirco unumquemque provisæ sibi habere cibaria & quæ vitæ usus requirat. Quibus rebus magno numero camelis onerantur. Talem numerosæ multitudinis comitatem Caravvanam vocant. Postquam multorum mensium labore ad angustias ac veluti claustra regni Cathaini perventum est (nam bona pars ditionis regis Cathay mediterranea est asperis montibus præruptisque saxis circumdata, nec potest intrari nisi per certas fauces, quæ regis illius præsidii tenentur) ibi mercatores interrogantur. Quid ferant, unde veniant & quot sint numero? quæ regii præsidarii cognita interdiu fumo, noctu per ignes proximæ speculæ tradunt, illa vicissim sequenti, ac sic deinceps, donec aliquot, horarum quod plurium dierum spatio fieri non posset, nuncius Cathajum ad regē de mercatorum adventu transferatur. Qui quidem pari celeritate eandemque ratione quid sibi placeat responderet, admitti omnes, an partim excludi aut differri velit. Admissi per dispositas justis spatiis mansiones sub certis ducibus incedunt: ubi quæ sunt ad victum & cultum necessaria justo precio subministrantur, donec ipsum Cathajum attingant, hic inprimis quid singuli portent profitentur, dein regem honoris causa quo visum esse munere impertiunt. Cui nihilominus fas esse æqua æstimatione facta, merces quas velit emere. Reliquas pro arbitrio vendunt aut permutant aut die ad reditum præstituta, intra quam negotii gerendi contrahendique potestas fit. Nam Cathainis pe-

regrinorum hominum diuturnius contubernium non placet, ne quid labis peregrinitatis contagione patrii mores contrahant. Sic illi per eadem hospitia quemadmodum venerant comiter dimittuntur. Gentem illam magnæ esse solertiæ idem peregrinator memorabat humaniterque & politicè vivere, religionem habere propriam à Christiana, à Judaica, à Mahumetana discretam, Judaicæ tamen exceptis ceremoniis propiorem. Jam à multis retro seculis artem typographicam fuisse apud eos in usu. Quid satis testarentur ibidem typis excusi libelli. Quam ad rem uterentur charta ex involucris exuviisque bombycum confecta, adeo tenti, ut in altera tantum parte typorum impressionem sustineat, pars altera vacua relinqueretur. Frequentes in ea urbe esse tabernas odori illius aromatis, quod *Muscum* vocant, eam esse saniem bestiolæ cujusdam hædi magnitudine. nulli merci majus apud eos pretium, quam leoni: hanc feram regionibus illis inusitatam summæ esse admirationis. neque quicquam plures rependi. Atque hæc de regno Cathaino ex illius erronis ore, quorum penes auctorem fides sit. Nam sane fieri poterit, ut cum ego de Cathaino quærerem mihi de alia aliqua vicina regione retulerit, & juxta proverbium, cum falcem postularem, mihi de ligone responderit. Quæ cum ex eo excepiissem, visum esse percunctari numquid alicunde retulisset vel radicis vel fructus vel lapilli rarioris? Nihil admodum, inquit, nisi quod radiculam hanc in usum meum circumfero, cujus minima particula mansa & devorata cum me langvor aut frigus occupavit, excitor & incalesco. & cum dicto prægustatam mihi donat, subinde admonens ea parcissime utendum. Gustavit eam meus medicus Gulielmus (*Quacquelbenius*) tum etiam vivus, qui ex fervore quo illius os inflammatum est, *verum napellum* esse judicavit.

XVI. *Hieronymus Xavier Societ. Jesu.*

Regio hæc (Cascimirana) perfrigida est, eamque algidam magis reddunt altissimi, quibus cingitur, montes. Sed cum Regno Tebat

Tebat (quod isti ab Oriente ad jacet versus Scetajum vel Catajum, ubi est ille insolens & nominatissimus trecentorum millium murus, qui Tartariam à Sinâ dividit & separat, collata temperatior, ita ut à gelidis montibus regni Tebat mente Majo gregatim & per acies infinita propè anserum sylvestrium agmina advolent.

Idem ad ejusdem epistolæ finem.

Aperitur magna porta ad infinitas Deo animas acquirendas, in remotissima totius Orientis parte, vastissimo videlicet, & amplissimo Catajæ regno, quod est in Tartariâ. Sanctus Antoninus in historiâ suâ meminit quorundam religiosorum, quos summus Pontifex Romanus, tanquam Oratores & Legatos in id Regnum misit. Theatrum etiam mundi ejusdem regni mentionem facit. ad cujus Regiam urbem Lahor (*lego: Labore*) anno medio perveniri potest. Rex & subditi propè omnes sunt Christiani. Sunt & ibi Mauri ac Judæi illis immixti sed pauci &c. Quæ omnia Principi reeensuit Maurus aliquis, qui tredecim annis habitavit in eâ ditione & Mechâ revertebantur, ubi falsi & impii Mahometæ monumento ducenta millia rupias (*lego: Rupiarum*) hoc est centum aureorum millia in donum & eleemosynam reliquerat. Scripsi ad ea loca Lusitanicè & Persicè tribus diversis viis, ut de veritate fiam certior, magnoque animo responsionem expecto.

His addo

XVII. Strabonem qui circà annum Christi 20. floruit.

Is Geographiæ libro XV. p. m. 481. sic habet.

Καὶ τὴν Καθεαν δὲ πινες τὴν Σωπείδης τῶν νομαρχῶν πινὸς καὶ τὴνδε τὴν μεσοποταμίαν πηέασιν· ἄλλοι δὲ ἔ τ' Ἀκεσίνας πέρας, ἔ τ' Ἰαρώπιδος, ὁμογεν τῇ τ' Πώρε, ὃς ἦν αἰεσίος τ' ὑπ' Ἀλεξάνδρου αἰλόντος· καλῶσι δὲ Γανδαρίδα τὴν ἐπὶ Ἰάτῳ χώραν· Ἐν δὲ τῇ Καθεα καμνότατον ἰσχυρεῖται τὸ πρὸς τ' κάλλος, ὅτι πηᾶται διαφερόντως, ὡς ἱππων καὶ κυνῶν βασιλέα τε γὰρ τὸν κάλλιστον ἀρεῖας Φησὶν Ὀνησίκριτος· γενόμενόν τε παιδίον μὲν δῖμηνον, κρένεται δημοσίᾳ πότρεν, ἔχει τὴν ἐν νομον

νομον μορφήν, (al. αρχήν) καὶ τὰ ζῆν ἀξίαν, ἡ δ' κερθέντι δ' ὑπὸ τῆς
 ἀποδειχθέντος ἀρχοῦ, ζῆν ἡ θανάτου. βάπτεται τε πολλοῖς εὐανθε.
 στίσις χρώμασι τῆς πώγωνας αὐτῆς, τὰς χάρειν καλλωπιζόμενες. τὸ
 δὲ καὶ ἄλλως ποιῶν ἐπιμελῶς πολλὰς τῶν Ἰνδῶν. καὶ γὰρ δὴ φέρειν τὴν
 χώραν χρώας θυμασας, καὶ θελί, καὶ ἐοῖσι. τὰς δ' αἰθρώπες τὰ ἄλλα
 μὲν εὐτελεῖς εἶναι, Φιλοκόσμως (al. Φιλοκόμης) δέ. Ἰδιον δὲ τῶν Κα-
 θέων, καὶ τὸ τοῖς ἰσπεῖται, τὸ αἰρεῖσθαι νυμφίον ἢ νύμφην ἀλλήλης. καὶ
 τὸ συγκατακείσθαι πεθνεῶσι τοῖς ἀνδράσι τὰς γυναῖκας καὶ τοιαύτην αἰ-
 λίαν. ὅτι ἐρῶσά ποτε τῶν νέων ἀφίσταντο τῶν ἀνδρῶν, ἡ Φαρμακένουιν
 αὐτὰς. νόμον ἔν θέντ τῶν, ὡς παυσμένης τῆς Φαρμακείας. δ' πιτ-
 νῶς μὲν ἔν ὁ νόμος δ' ἡ αἰτία λέγεται. Φασὶ δ' ἐν τῇ Σωπείδης χώρα
 ὄρεων ἀλῶν ὅρεσιν εἶναι, ἀρκεῖν δυνάμενον ὅλη τῇ Ἰνδικῇ καὶ χρυ-
 σῖα δὲ καὶ ἀργυρεῖα δ' πολὺ ἄπωθεν ἐν ἄλλοις ὅρεσιν ἰσπεῖται καλὰ, ὡς
 ἐδήλωσε Γόργος ὁ μῦλλευτής. Οἱ δὲ Ἰνδοὶ μῦλλείας ἢ χωνείας ἀπείρως
 ἔχοντες, δ' ὡν εὐπορεῖσιν ἰουσι, ἀλλ' ἀπλᾶστερὲν μέλα χειρίζονται τὸ πρᾶ-
 γμα. Ἐν δὲ τῇ Σωπείδης κλ'.

Hoc est, ex versione Guilielmi Xylandri.

Sunt qui Catheam, Sopithis regionem, qui unus fuit è no-
 marchis (hoc est provinciarum certarum regulis) inter hos a-
 mnes locaverint. Quidam trans Acesinem, & Hyarotidem, fi-
 nitimam terræ Pori, consobrinum alterius Pori, qui ab Alexandro
 captus fuit. Regionem verò quæ sub hoc est, Gandaridem vo-
 eant. Mirum maximè est, quod de honore pulchritudini tanto
 habito in Cathea narrant, ut equorum & canum. Onesicritus
 autor est, apud eos regem pulcerrimum eligi. Puerum verò
 post duos à partu menses publicè judicari, utrum *legitimam* for-
 mam habeat, & vita dignam necne, cumque ab eò judicatus fuerit
 qui rei præest, vel vivere vel interimi: Tingi etiam barbas ibi mul-
 tis variisque coloribus ornatus gratia. Multos verò ex Indis id
 (*idem*) impense facere: regionem enim colores admirabiles &
 capillis & vestibus tingendis ferre, & hos homines cetera frugales,
 ornatui

ornatui nimiam operam dare. Catheorum id quoque peculiare fertur, quòd ut sponsus & sponsa se mutuò eligant. Item ut uxores cum viris defunctis comburantur, ob hanc causam, quòd cum aliquando adolescentulos adamarent, à viris secedebant, vel eos veneno tollebant. Ut ergò veneficia desinerent, hanc legem latam esse: quæ profectò lex & causa mihi non satis probabilis videtur. Dicunt in terrâ Sopithis, in monte quòdam sales effodi, qui toti Indiæ sufficere possint. Item auri & argenti metalla non longè in aliis montibus dicuntur egregia, ut Gorgus indicavit metallarius: Indi & metallorum & conflandi imperiti, quibus abundant, nesciunt, idcirco rem simplicius tractant. In eadem terrâ canes mirè bonos narrant, atq; Alexandrum C. & L. canes à Sophite accepisse. Tum ut periculum faceret, duos Leoni immisisse: qui cum impares certamini essent, alios duos solvisse: ibi æquato jam certamine, Sophites iussit, ut unus ex canibus crure apprehensus abstraheretur à morsu: & nisi obtemperaret, crus amputaretur: Quod Alexander primò non concessit, canis videlicet parcens. Sed cum Sophites diceret, se quatuor pro unò daturum, permisit. Canis verò potius sibi crus incidi lenta sectione passus est, quàm morsum dimitteret.

XVIII. *Laoticus Chalcocondylas,*

De Rebus Turcicis III. p. 67.

Τευήρης δ' ὡς τὴν χώραν ταύτην ληϊσάμενος καὶ πόλεις ἐλὼν ἐπὶ τῆς ὑπεροκίης τοῦ Σουλτανοῦ. Σκύθας δὲ ὡς ἐμνημόνευσε ἐπὶ τῆς ἀνατολῆς διὰ τὰς καὶ τὴν τε χώραν αὐτῆς ἐπιδραμεῖν καὶ ληϊσάμενος τὰς πόλεις. Καλεπῶς δὲ ἔφρεν. Ἐντεῦθεν δὲ αὐτίκα ἔστο οὕτως ἐπὶ τὰς χερσίδας. λέγονται δὲ ἔπειτα εἶναι μασσαγέται τὸ παλαιόν, καὶ Ἀλβάντες τὸν Ἀρμένιον καί. *Addit* Tamerlanem hisce adeò populis bellum movisse, eosque præliò vicisse; Agoram verò, hoc est, Hordam, regnumq; deditione cepisse. Sic datis Obsidibus tributum annuum pollicitos esse Chataides. *Sequitur*: τὰ δὲ χατταία πόλεις ἐπὶ πρὸς τὴν Τερκανίαν μεγάλην τὴν καὶ εὐδμήν, πλείη τε ἀνθρώπων καὶ ὀλίγη καὶ τῇ ἄλλῃ ἐνδαιμονία πρὸς φέρουσα.

Σ

τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ πόλεων πλὴν Σεμαρχαίνης καὶ Μέμφι. Ἐννομεῖται δὲ τὸ παλαιὸν ὑπὸ Μασσαγетῶν.

XIX. *Arrianus Exped. Alex. libr. V. p. 357.*

Ἐν τῷ τῷ δὲ ἐξαγγέλλεται Ἀλεξάνδρῳ τῶν αὐτονομῶν Ἰνδῶν ἄλλας πέπνας, καὶ τὰς καλεσθῆναι Καθαίας αὐτὰς τε πρὸς ἀσκήσασθαι ὡς πρὸς μάχην, εἰ προσάγῃ τῇ χώρᾳ αὐτῶν Ἀλέξανδρον, καὶ ὅσα ὁμορὰ σφίσι νόσας αὐτόνομα, καὶ ταῦτα πρὸς ἀσκήσασθαι εἰς τὸ ἔργον· εἶναι δὲ τὴν τε πολλὴν ὀχυρὰν πρὸς ἣν ἐπενόησαν ἀγωνίσασθαι. Σάγγαλα ἦν τῇ πόλει ὄνομα. Καὶ αὐτοὶ οἱ Καθαῖοι εὐτολμῶντες, τότε καὶ τὰ πολέμια κράτιστα ἐνομίζοντο. *Sequitur de Alexandro.* πρὸς ἣν ἤλανθεν ὡς ὅτι τὰς Καθαίας, καὶ δευτεραί μὲν ὑπὸ τῷ ποταμῷ τῷ Τόραώτῃ πρὸς πόλιν ἦεν, ἡ ὄνομα Πίμπραμα. Hæc Adraistarum gentis Indicæ erat. Qui se decubant. Tertio die post ad Urbem Sangala tendebat, ubi Cathæi & vicini eorum convenerant. pag. 358. Sangala urbs amplior erat, quàm ut exercitu cingi posset. p. 361. Eratque λίμνη stagnum haud procul à muris ejus. *ib.* expugnata ab Alexandro. 363. f. & solo æquata. 364. m. Totaque regio Indis dedititiis data. *ib.* Post Alexander ad Sopithis regiam contendit. VI, p. 380. inque viâ Brachmanum urbem quandam, quod Malli confugerant, expugnat. p. 391.

de

XX. *Chrysocætas, in Catalog. Illustr. Civ.*

Καταία. μήνη: ρηνη. λ. πλάτ: κα. μ.

XXI. *Ex Russorum ad explorandum extreme Asiæ tractum, misorum Relatione.*

Kitta est fluvius Tartariæ, ad quem regnat Rex Altinus. Ibi multæ sunt Ulusses five Hordæ Tartarorum. Post longum iter pervenitur amplissimam regionem Mugalla, quæ se à Bugar Bactriæ extendit usque ad Oceanum. Inter Bugar & Mugalla ad austrum sunt tres Regiones, Ortus, Talgut, Shar. Mugalli distinguuntur in nigros & flavos, quos ampissimus murus determinat. Extra eum sunt nigri Mugalli, intra in regione Catajæ albi.

XXII.

XXII. *Rabyaquis* iterum.

Quo tempore Galli Antiochiam ceperunt, (*Factum hoc Anno Domini cło XCVIII.*) quidam, nomine Con Can, dominabatur in Kara Kithai & contiguus ad Septentrionē Regionibus, unde egressi sunt Turcæ. In eadē Kara Kithai quidam Nestorianus opilio, potens Princeps populi Yayman fuit, & post obitū Con Can regnum Catajæ invasit, ac à Nestorianis Johannes dictus est, qui multa de ejus magnitudine confinxerunt & mentiti sunt, unde tot in Europam fabulæ de illo Presbytero Johanne dimanarunt. Ei frater fuit & ipse potens opilio, nomine Vnt, qui habitavit trans montes Cara Kithai, itinere trium septimanarū à fratre suō Johanne remotus. Subjecti ejus vocabantur Crit, sive Merkit, & etiam erant Nestoriani. Oppidum ejus erat Caracarum; sed ipse defecit à Christo ad idola & fratri suo Johanni, sine mascula prole defuncto, succcessit, ac nomen Chan assumpsit. Quindecim dierum itinere ab ejus pascuis habitabant gens inops & misera Moali, his vicini erant Tartari. Cumq; Vnt Can usque ad Moalos cum suis gregibus pervenisset, quidam faber ferrarius inter Moalos, nomine Cyngis, tot pecora clam abegit, quot potuit. Pastores conqueruntur apud Vnt Canum, is cum exercitu ad Moalos inquisiturus illum abigeum contendit: Sed ipse ad Tataros confugit, & inter eos latuit. Vnt Can depredatus Moalos & Tataros, ad sua reversus est. Tum Cyngis ad Moalos & Tataros dixit: Quia non habemus Principem, ideo à vicinis opprimimur. Creatus à Tataris & Moalis Dux, exercitu comparato Vnt Canum subito opprescit, & in Catajam fugavit. Sic cum Tataris suis progressus, nomen eorum longè latèque propagavit. Nam quia Tatari ubique præmissi, populus iis visis, exclamavit, Tatari veniunt. Sed continuis bellis Tatari ferè omnes absumti, & Moali omnibus modis nomen eorum abolere, ac suum exaltare student. Regio, in quā primò habitarunt, & ubi regia Cyngis Can hodièque superest, vocatur Mancherule: Sed quia ex Tataria expeditiones suas susceperunt, ideo eam habent pro regia civitate, ac ibi plerumque eligitur Magnus Can.

HISTORIÆ CHATAICÆ SINICÆQ; COLLATIO.

Not. Numeri allegativi, quibus nec Autor, nec liber præmissus est, superiorum Testimoniorum classes & lineas denotant.

§. II. **E**X horum itaq; Autorum Testimoniis *Historia Chatica* summā condamus. Ita quidem, ut *Memorabilia Chataica* in *Duas Classes* dispescamus, inq; *unam* illa congeramus, quæ *suadere* videntur *Chatajam ipsam Chinam* esse; In alteram verò, quæ *sic sentire non permittunt*. Et jam utrinque, *quicquid de Chatajâ proditum est*, in ordinem *Alphabeticum* redigamus, ac sigillatim **CHATAICÆ SINICÆQ; HISTORIÆ** Collationem instituamus. Ubi in prima argumentorum classe ea primùm illustrabo, quæ à *Terrâ* sumi poterant, & sumuntur; pòst, quæ ab *Incolis*, eorumque conditionibus; deinde quæ *Donis terræ prærogatis*, quæque à *Defectibus*, & quæ à *Testimoniis vicinarum gentium*.

Classis prima Argumentorum quasi affirmativorum.

1. à *Terrâ*.

§. 12. **ADITUS.** Adiri itaq; *Chataja* nonnisi per certas fauces potest. XV. 22. Sic & *China*. Hæc enim undique ab ipsâ *naturâ* partim, partim & arte egregiis munimentis circumvallata est, claustrisque nobilitata, ut quasi *orbis in orbe sit*. Boreale

munimentum *Desertum* est, & *murus* ille famosus; *Oriente* & *Meridionale* mare, cuius litora vel valde exiguæ profunditatis sunt, vel & delitescentes scopulos foveant. *Occidua* claustris *Damasiis* continentur montibus, quos & *Amasæos* vocant, & *Imaos*. Hi *Chinam* à reliquâ *Asia* dividunt. Deq; his *Busæquius*.

§. 13. **ADMIRANDA.** *Cathaja* porrò multa foret admiranda. IV. 10. *China* quamplurima. v. *Autor Admirand. Nature in Sinâ & Europâ*, & *Athan. Kircher. Chin. Illustr. P. IV. cap. 4. & sequentibus*.

§. 14. **AGRI.** Agri verò *Chataici* optimi sunt. Ven. II. 28. & fertilissimi. Id. I. 62. adeoq; & pascuosi. VII. 4. Eoq; nomine *China* non minus commendatur. Ubi scilicet extrâ urbes reliquasque habitationes vix palmum aut pedem terræ invenias, quæ vel sterilis vel inculta sit. Aded agricultura inter *Sinas* floret. Qui, quomodo aquam in siccas terras derivent; ab undis verò remoliantur, apud *Martin. in Atl. p. 5. & ap. Neubof. P. II. p. 133. 290.* legi potest. De *Agriculturarum Festo* v. *Ind. Paulin. sub tit. Festorum*.

§. 15.

~~S. 16.~~ **AMPLITUDO.** Jam & ex *Arabia* discimus: *Chatajam* aliquot *regna* comprehendisse. Quippe quæ *Ar.* * *Regna Chataja* vocat. *Haytho* verò tradit, regnum *Cathay* maximum esse, quod in orbe inveniri queat. Hoc aded Sinis convenit, ut non *Borealem* tantum, sed *Australem* quoque imperii Sinici regionem innuere videatur. De solâ enim *Boreali* dici illud nequit. Si verò *utramque*, adeoque *universam Chinam* (neglectis etiam provinciis exteris, quæ aliquando Sinis subiectæ fuerunt) contempleris, reverâ amplitudine superat quævis alia regna, quæ quidem ab uno Imperatore ad unum integra pervenerunt. (neq; enim jam loquor de *Alexandrino*, *Gingifchanico*, *Tamerlanico* imperio) Refert *Abulfeda*, famam fuisse, quod *Chinæ* latitudo longitudinem superet, quodque initia climatum orientalium complectens, septem climatum fines pertranseat. Et hoc quidem eò spectat, quod idem ille *Abulfeda* respicit in *pres. tabb. Geogr.* scribens: *Quamvis Sinarum regio magna & civitatibus refertissima est, ad nos tamen levis ipsius notitia pervenit, eaq; mendaciis admixta.* Latitudo tamen Sinarum à decimo octavo gradu ultrâ quadragesimum extenditur. Perque tria climata, uti *Alferganus* habet.

ARCUS TRIUMPHALES. v. PONTES.

~~S. 16.~~ **CANALES.** *Canaliū Chataicorum Venetus* bis meminit. II. 51. & 60. Jamque tota ferè *China* navigabilis est. Stupendis enim artibus in fluvios flumina derivarunt incolæ, ut quaqua versum aquâ vehantur. Celeberrimus Canaliū **JUN** dicitur. Derivatur è *Croceo* in *Gwei* fluvium. Sexaginta amplius cataractis insignis. ~~S. 17.~~ **CIVITATES.** Inter Civitates *Chatajæ* referuntur *Anzar*, *Causa*, *Cambalu*, *Casgar*, *Catayam*, *Cianfu*, *Cianglu*, *Ions*, *Isbara*, *Sara*, *Sarnau*. De singulis, quæ fuerint, monumenta excutiamus.

ANZAR. Eam *Teikera* *Catayo* tribuit. Meminit ejus & *Arabsj.* p. 21. 313. 349. Proq; * *Armr* p. 108. omninò *Ar.* * *Anzar* legendum esse, ex adductis *Ar.* locis facillè liquet. Sed hæc urbs in *Mogolum* confinibus est; Nulla ejus nominis in *Chinâ*, & ne vestigium nominis.

CACAUSU. Hanc *Venetus* inter *Chataicas* urbes refert, traditque, eam *Serico* & *Chrysendetis* abundare. II. 50. v. *Ind. Paul. Histor.*

CAMBALU. Hæc est, quæ ab *Arabibus* *Chanbalec* dicitur. v. *Ind. Glossar.* Est autem *Chataja* Civitas. *Ven.* II. 10. 16. *Abulf.* imò *Metropolis.* VII. 1. VIII. 2. Est & valde magna. VII. 1. & incredibilis vastitatis. VIII. 2. Sita est ad magnum aliquod flumen. *Ven.* II. 10. extra *Indiam*, *Mangi*, *Idem* II. 11. & *Chatajam*.

jam MS. loco citatò. In extremo Oriente. IX. I. procul ab Oceano. *Ven.* II. 19. haud procul à montibus. *Belhar.* VIII. 5. in *Turquestania*. *Nasirodd.* & *Ulughb.* sub climate *sexto*. *Nas.* vel *quarto*. *Abulfeda*.

Sub longi- 124. o. *Nas.* & *Ulughb.*
tudine 124. *Harair.*

130. o. *Ibn Said.*

156. *Abulfed.*

Sub latitu- 36. 25. *Abulfed.*

tudine 46. o. *Nas.* & *Ulughb.*

Adeò res incerta erat. Porro

AMBITUS civitatis **CAMBALU** XXIV. *milliarium* erat. Longitudo quippe cujuslibet lateris ad *milliaria* sex extenditur, *Italica* nempe. *Ven.* II. 10. Sed *Nicolaus de Conti* *milliaria* viginti & unum huic urbi tribuit. In eadem urbe.

CADAVERA extra suburbia sepeliebantur. *Ven.* II. 11.

CAMPANA quoque est in medio civitatis, quâ ter vesperi pulsâ, domo amplius egredi non licet. *Ven.* II. 10. De

CANALIBUS, quos *Cubla* inter *Cambalu* & *Caigui* paravit, vid. *Ven.* II. 60.

CONDITA à *Mangone*, *Gingis* nepore. *Toix.*

DISTAT civitate *Geogui* mill. XL. *Ven.* II. 28. fluvio *Pulifachniz*. mill. 10. *Ven.* II. 27. regno *Tainfu*. mill. 40 & diæti insuper decem. *Ven.* II. 29.

FIGURA urbis quadrata. *Ven.* II. 10.

FODINARUM *argenti* circa hanc urbem, *Ibn Said* meminit.

FREQUENTATUR à Mercatoribus exteris, VIII. 3.

MERCATURA hîc adeò florebat, ut toti orbi sufficere videretur. *Ven.* II. 11.

MERETRICES XX c10 in suburbis alebantur. *Ven.* II. 11.

MURUS urbis albus. altus XX. passuum. crassus decem. Sed ascendendo à spissitudine remittens. *Ven.* II. 10.

PALATIA non pauca. Circà portas. in angulis muri. Pasim. *Ven.* II. 10.

Regium verò *Venetis* II. 9. describit.

PLATEÆ rectissimæ. *Ven.* II. 10.

PORTÆ XII. singulæ à mille custodiæ militibus. *Ven.* II. 10.

REGIA olim fuit. *Ven.* II. 10. Et *Cubla* quoque II. 3. 6. hybernis semensibus. II. 9. 16. Tandem deserta à *Cublâ*, novèq; condita ab ipsò, ad alteram fluminis ripam. OB rebellio- nem scil. ab *Astrologis* prædictam. *Id.*

SUBURBIA XII. Quot videlicet **PORTÆ**. *Ven.* II. 11.

Hæc itaque urbs est, quæ non minus pro *Pequinò*, *Sinensium* Imperatorum regiâ, quam *Chataja* pro *China* habetur. Et sequitur alterum ex alterò. An tamen omnia, uti *Martinius Atl.* p. 22. a. loquitur, quæ *Marcus Paulus de Cambalu* scripserat, *Pequino* convenient, infra videbitur.

CASGAR. Hanc *Chitæ* urbem vocat

vocat *Gepius* Not. ad Ros. p. 355. Sed hæc procul extrâ Sinas est. vid. *Ind. Paulinianum*.

CATAYUM. Propè multæ civitates sunt, quæ provinciis nomina dederunt, uti & nostra *Brandenburgum*.

Sic ergò & Catayum, inter Catayi urbes refertur à *Sabellico* Enn. IX. libr. 6. *Joylo*, *Vartomanno*, *Busbequo* locis suprâ descriptis. *Laopticus* (α χαταία) vocat, Chataidum urbem.

CIANFU. Est hæc nobilis Chatajæ civitas. Distat Fluvio Caromoram diatris duabus. Incolæ idololatæ. Ita *Venetus* II. 31. Jam Terminatio FUI *Sinica* est. v. *Glossarium* voc. FU.

CIANGLU. v. *Index Paulin.*

IONS. Est & hæc Chatajæ civitas, eaque maxima. *Haytho*. Tamorcani sedes, & à Patre ejus condita. Id. Hæc, nisi fallor, Albacenti *Gonza* est. p. 50. & Veneti *Ciandu*. Quæ postrema etiam *Hornii* sententia est, *Introduct. Geograph.* 6. b. pr. fol. 8. i. b. Ciandu autem à *Cublâ* condita fuit, hoc est, *Tamorchani* avo & prædecesore. v. *Ind. Paulin.*

ISBARA. Hæc ab *Arabsja* Chatajæ tribuitur. Habeturque à nonnullis At. pro *Asphetirâ* Alfergani, quam * *vaû-su* duos Sinensium vocat *Elem*, *Astr.* cap. 9.

SARNAU. Hujus urbis ceu Cathaicæ *Vartomannus* meminit. Procul dubio ea est, quam *Haytho* *Saram* & *Arbes* *Sarajam* vocant. Hæc verò

Delta regia est. *Arabsja*. & *Cumania*, *Haytho* cap. 47. hoc est, *Caphchaci*. Idem cap. 52.

FREQUENTATUR porrò Chataja à *Mercatoribus* *Ciartiamensibus*, teste *Veneto* I. 43. & *Sumatranis*, aut: *Vartomanno* II. 19. Aliisq., quod *Ibn Said* apud *Abulfedam* subindicat, & *Turcicus* ille erro apud *Busbequium*. Jam *Sina* quidem *Exteris* ferè clausa est. Sed *Turcæ*, *Mogores* & *Tibetani* terrâ; mariverò *Siones* & *Cambojani* persæpè in illam penetrant sub specie *Legationum*, planè confectarum.

INSULA verò nec *China* est, nec, quod *Cadarnustus* affirmat, Chataja; sed **MEDITERRANEA** magnam partem. *Busbeq.*

LONGITUDO Chatajæ XXV. diatæ, secundum *Venet.* I. 62. Quod non adeò abludit à spatio *Chine* *Bo-realis*, v. de MURO, mox infra.

MONETA *papyrcea* est, qua-
drita, & sigillo Regis insignita, ob-
soleta verò novâ permutatur in aulâ.
Hayth. Similia ferè tradit *Venetus* de
Moneta magni *Chami*, quam in civitate
Cambalu ingenti numero parari fecisset, II. 21. Sed *rotundâ* fuisse refert, & ex medianis *Mororû corticibus* confectam. Talem à *Gingischano* Sinis imperatam fuisse volunt. Aliàs enim inde ab antiquissimis temporibus monetæ loco frustra argenti majora aut minora usurpant,

MURO

Ref. ad
cl. pag.
p. 57. a.

MURO *Chatajam ambiri* Ibn-Said apud Abulfedam tradit. Quodque nonnulli arbitrarentur, *murum illum XXIII. diētis ab Oriente in Occidentem protendi*, Veneti longitudinem, quam dixi, confirmat. Est autem ex palmariis argumentis eorum, qui Chatajam & Chinam pro eadem sub diversō nomine Regione habent.

sin. Murus iste Sinis * *vanliching* dicitur, hoc est, decies mille stadiorum. *Van* enim decies mille est; *Li* stadium *Sinenſe*; *Ching* mœnia. Non tamen idē sic appellatur, quod tantæ sit longitudinis. Nam 250. stadia Sinensia unum æquatoris gradum conficiunt; Decies mille verò stadia, quadraginta gradus. Vera autem longitudo à *sinu maris*, in quem *Tale*, *Orientalis Tartariæ* Fluvius ruit, ad *montes* usq; *Kin* propē *Groceum*, quō tractu *quatuor* provincias ambit, circiter viginti tantum graduum est, hoc trecentorum milliariū Germanicorum. Notandum itaque, quod Sinæ *Myriadem* pro quovis *magno numero* ponat, velut & *Hebrei*, v. *Gloss. Rbet. 450.* Sinæ verò eò magis, quod *Periodum*, *annorum*, quā *Vannum* tot annis definiant. Solet enim Imperatoris Titulus VAN VAN SUI esse. Ceterum *Latitudo* muri tanta est, ut sex aut octo quoque equitum lateralem stationem simul capiat. Cœptus idē, confectusque, ut Tartari, qui toties Sinam latrociniis infestabant, aditu

prohiberentur. De Tempore stru-
cturæ res ferē dubia est. Ex *Sinenſium annalibus* refertur, Murum hunc anno ante Christi Nativitatē CCXV. idque intrā *quinquennium*, mirum dictu! cœptum absolutumq; esse, XII Imperatoris auspiciis. Alii verò, ex Sinarum itidem traditione aliā, stru-
cturam hanc *Tzinſono* acceptam ferunt, qui Dynastiæ primæ Sinicæ CCVII, idemq; ultimus rex erat, Ab aliis etiam Conditor *Crisaenol* vocatur, qui anno Christi 15 XXVIII. vixisse dicitur, uti videre est apud *Purchasium*. Illud verò valdē mirum est, quod nec *Carpinus*, nec *Rubruquis*, nec *Venetus*, qui illas terras peragraverunt, & curiosē descripserunt, hujus muri meminerint. Indeque sunt, qui anno Christi 15 CC. recentiorē putent, & fortē ab *Homyu*, felici illo circā annum Christi 15 CCCLXVIII. Sinicæ libertatis assertore conditum. Intereā, *murus*, qui *Chatajam* secundum Arabem laudatum ambit, ille ipse est, qui *Sinas* continet.

OCCUPATA. Sunt, qui ajunt, a *Chatajam* à *Gingischanidis* occupatam esse, *Chataosq;* imperium hoc institutā novā Epochā temporis agnovisse. Idq; anno ultimo *Quetbaei Cycli*, *Hexacontæterici tertii*, quem * *Sino* *Hiavē* vocant. Anno nempe 9680. Vennī 8864, hoc est, *Æræ* Christi 1263. (Ita *Nastroddinus*). Eaque Chinæ convenire putantur. Quippe cujus pars

pars *Borealis* circa illud tempus à Tartaris capta est; nec multò post *Australis*.

PONTES. Ceterum Pontes *Chataja*, eosq; admiranda structura *Venetus* subindè memorat. Traditque aliquorum fornices adeò altè porrigi, ut naves erectis malis subter transire queant. Sic & in unà urbe *Singui VI cIo* circiter pontes fuisse; & in urbe *Quinsai* ad XII cIo fidem facit. In *China* verò ingens pontium, & admirandorum quidem, copia est, ut & hoc magno argumento sit, *Venetum* de *China* locutum esse. Tantummodò volunt, ipsum *arcu triumphales* pontibus annumerasse, vel numerum pontium *Quinsayensium* suprà fidem auxisse. Memorabilis item *Pons* est, cujus *Venetus* II. 27. mentionem facit. Transibat ille fluvium *Pulischniz*, eratque marmoreus. Longitudine trecentorum passuum; latitudine octo. Innitebatur arcubus XXIV. Ornatus verò erat ad utrumq; marginem sculptis *leonum simulacris*. Jamque *Sinæ* non pontibus tantum refertæ sunt, sed & magnificis ac stupendis. Videtis *Martin*. passim & *Neubos. Part. II. cap. 11.* Sed quis ex iis pons ille *Veneti* sit, nemo, quod sciam, indicat. Et est *Loyangus* pons omnium in *Sinis* maximus. Sed non est, qui eum huc referat. v. *Indicem. M. P. Veneti, de Pontibus, deq; Pulischniz.*

POPULOSITAS. *Infinitis* porrò gentibus repletam esse *Chatajam*, *Haytho* autor est. Quodque *Venetus* de *Tampinguenfi* regione tradit, eam quasi unam urbem esse, hoc universè *Sinis* tribuunt, qui eam viderunt, *Alvar. Samedus, Trigautius, Martinus, Gruberus, v. Kirck. Chin. Ill. p. 168. a.*

SALIS MONS. Montem quoque in *Cathea* esse, qui *Salis* copiam præbeat, toti *Indiæ* sufficientem, *Strabo* scribit.)

(*Majom* de regno *Taicam Venetus* habet, I. 32. De regione verò *Suchuen*, quæ sexta *Sinarum* provincia est, similia leguntur. Ita enim *Autor Atlantis*: Per totam provinciam magna vis ferri effoditur. Sed quod rarum in orbe reliquo, hic putei salis sunt in montibus, ex quibus toti provincia de sale prospicitur. Sunt autem putei isti suprà centum passus alti in montibus cultis, dulcisq; soli. Hæc & alia *Martinus* pag. m. 51. b.

SITUS. De Situ *Chatajæ* planè multa, sed non adeò consona invenio. Horum aliqua *PLAGAS* respiciunt; quædam *VICINIAS*; Reliqua *DISTANTIAS*.

DISTAT itaq; *Transoxiana* * *Iri*. Ar. nere menstruo. Ita *Arabij. p. 67.* Est qui *diætam* pro itinere menstruo posuerit, cum hunc locum Latine transferret. Sed is luculentus error est. 246. O.

VICINI *Chatajorum* præcipuè hi sunt: *Balachschani*, *Casgarenses*, *Distenses*, *Gera*, *Iguræi*, *Indi*, *Mogoles*, *Singui*, civitas, *Tatari*, *Turquestani*. Hæc ex *Arabsjâ*, *Ulugbeige* & *Vepeto*. At non ubique tamen mediata vicinitas intelligenda est. Huc spectat, quod *Chataja* sita esse dicitur sub regione *CASIA*, *Ptol. VI, 15*, inter FLUVIOS *Hyarotidem* & *Acesinem*, vel & ultra. *Strabo p. 581. v. Casaub. ad b. l. sub frigidiore coelo, Vart. Suprà GANDARIDEM, Id. extrâ IMAUM montem. In INDIA. Strabo enim Indos vocat. Ad latus infinitarum INSULARUM circa Orientem & Meridiem. Haytho. In principio MUNDI. Haytho. (h. est, extremo Oriente, veluti Portugallia קצרה הארץ Finis terræ dicitur, secundum autorem *Juebasin p. 288. edit. Constantinop. & hodiè Artabrorum portus, de quo Ptol. II, 6.) in TARTARIA, Xav. ad THRACIÆ fermè parallelum, Jov. in Regionib. TURAN. Arabsj. Præterea legitur, inter Chatajam & has illas provincias alias, hanc illam sitam esse. Inter Chatajam & Balachschanum, Casgar; Arabsj. Inter Chatajam & Cerguth, Singui. Ven. Inter Chatajâ & Indiam SYM, Haytho, & Casgar, Arabsj. Inter Chatajam & Samarcandam, Timuri Regiam, desertum LXX. diatarum. Schildberg. Inter Chatajam & Syriam, Regnum Tamerlanis. Arabsj.**

PLAGARUM respectu *Chataja* sita esse scribitur, in ultimò ORIENTE, *Abulfed. in remotissimâ totius Orientis parte. Xav. ad Orientis extrema, Carp. Abulf. ad extremam Orientis plagam. Jov. & in extremo ad Orientem OCEANO. Jov. in Oceani litore. Haytho. ad ipsum usq; Oceanum Eoum. Carp. ad ORIENTEM Hyrcaniæ, Laonicus; regniq; Tarsæ, Haytho. ad OCCIDENTEM Egrigajæ, Ven. Sericæ, Ptol. Distæ, Arabsj. ad SEPTENTRIONEM montium Belhar, Abulf. ad MERIDIEM deserti Belgiam, Haytho. ad VULTURNUM regni Erimul. Ven.*

Ista, quisquis volet, conciliet, Sinisq; Borealibus convenire demonstret. Veteres sanè Cathæam longè occidentaliorē esse putaverunt. Diodorus etiam Cathæam, & Sopithis regionem distinguit, ut & *Arrianus*. Tradit enim, Alexandrum, eversâ Cathæorum urbe, Sangala ad Sopithis regionem contendisse.

VIÆ PUBLICÆ. Refert *Paulus* noster, Cublæ, nisi fallor, solertiâ & auctoritate, *Vias per Chatajam. Arboribus constas esse, ne quâ nunciis, & qui illac proficiscuntur, errarent.* Huc spectare videntur, *statuæ illæ Mercuriales, quibus Distantiæ locorum inscriptæ sunt. Tales enim per Chinam decimò quôvis stadio inveniuntur.*

2. ab incolis.

§. 13. Venio ad mores, ritusq., reliquasq; conditiones hominum, qui Chatajam habitabant. Ea enim D. Golius inter præcipua sententiæ suæ argumenta numerat.

CHATAJI itaq;

Primum AFFABILES valde erant. Ven. II, 28. hoc est, Humanissimi inter se. Busbequ. & erga peregrinos. Vart.

Sinarum verò Urbanitas à nemine non commendatur. Ad fastidium usque proluxa sunt, ac tantum non superstitiosa urbanitatis officia. Verba sunt Martini, Atlantis p. 7. a. Qui & paulò post sic habet: In publicis congressibus Sine ad salutationes perofficiosi sunt, erga hospites quoscunq; humanissimi. Videtis, quæ sequuntur. Sed &

ARMIS quoque Chataji utebantur, qualia alibi visa non erant. Haytho I, 35. Fallor, an Tormenta bellica in mente habuit Armenus, an Cilix iste? De iis verò Mercator in Atl. Maj. & in Descriptione quidem regni Sinarum p. 371. sic habet: Tormentorum bellicorum usus hic (in Sinis) adeò vetus est, ut inventorem nesciant. Adde ejusdem sententiæ autorem Admir. in Sin. & Europ. cap. 47. Ac in Europâ quidem serò auditum est de tormentis illis, deq; pulvere pyrio. Primi, nisi fallor, Veneti fuerunt, qui istis usi sunt. In bello videli-

cet Genevensi. Sed Sinas multò ante his ignibus pugnasse, vix est, qui neget. Ideoque valde miror, Albacentum, Arabem, fide Johannis de Bel. scribere, quòd in prælio Tamerlanico Sinensium equis Tamerlanis tormenta bellica, quoties disploderentur, magnæ formidini ac terrori fuerint. Ita ille libr. II. p. 88. Idem pulveris pyrii meminit, lib. I. p. 59. quodq; Tamerlanes secundum recentem tunc apud Græcos fundendorum tormentorum artem, & ipse tormenta aliqua fudi fecerit, libro V. p. 267.

ARROGANTIA. De Chatajorum arrogantia Haythonem legi velim, supra p. 10. fin. De Sinis res certa est, gentem esse supra modum φιλασόν. Adeò antiquitatem generis sui prædicant. Et nihil non suarum rerum atque artium.

ARTIFICES item Chataji erant. Ven. I. 62. & exquisite artis opera conficiebant. Carpinus 4. ut & aliàs sagacissimi erant. Haytho II. magnæq; solertiæ, Busbeq. 42. ingeniosi, Ven. II. 28. Haytho 34. perspicacissimi, Haytho 30. Hæc omnia Sinis conveniunt. Proq; iis loquuntur Agricultura. Architectura. Canales. Elaborata comilia, ebena, ebom, jaspides, mar-mora, succina. Machine Mathematicæ. Panni serici chrysendetæ. Piscatura. Porcellanæ. Scientia omnis generis. Vitrum ex oryzâ, & multa alia, quæ singulari artificio ab iis parantur.

Accedit, quòd nihil in Europa artium sit, quam nostrates ibi non invenerint. Invenerunt enim *campanas, tormenta*, aliaque ex ferro & ære fusa. Invenerunt *pulverem pyrium, Magneticam, Sciotericam*, & alia, quæ laudati rerum Sinicarum Scriptores passim inculcant. Sola *picturâ & fortitudine* Sinæ ab Europæis superantur.

add. P.

Porro ASTRONOMIAM Chatajorum *Ulugbeigus* prædicat. De quâ tamen infra, ubi ad *Chronologiam* perventum fuerit, unâ agam. Hic ejus vel idèd memini, quod *Atb. Kircherus Chin. Illustr. p. 61. a.* scribit: *Nihil ita luculenter, Chinam pro Catayo semper habitam fuisse, demonstrat ac Persarum monumenta tùm Astronomica, tùm Botanica.* Sic ille. Qui quidem nihil *Botanicorum* monumentorum affert. Puto, ipsum *herbarum nomina* quædam in mente habuisse, de quibus in *Glossis Chataicis* dicam. *Astronomica* verò monumenta terminos illos *Chronologicos* vocat, quos ex Nasfiroddino in D. Gollii additamento conspexerat. v. *suprà pag. 17.*

AURI *Ufus.* *Aurum*, aliaq; metalla Chatajis quidem non desunt, sed iis non tam in monetâ quàm *vasorum*, aliorumque ornamentorum, confectionem utuntur. Hayth. 42. De Sinis verò *Atlas: Aurum merces* (merx) *potius hic est, quàm mercium precium.*

BARBA. *Barbâ* Chataji *naturaliter* carent. Haytho 22. Ven. MS. I. 62. attamen *pilos suprà labia habent.* Ven. ib. Sic de Sinis *Atlas* tradit p. 5. b. f. quòd *barba illis non sit.*

BARBARUM TINCTURA. Intereâ *Barbas tingunt* Chataji. Strabo 10. veluti & *Indi.* ibid. Aliaque gentes non paucæ, non *barbas tantum*, sed & *capillos, dentes, faciem*, pingebant. Res nota est de *Gelonis, Agathyrsis, Scythis, Romanis, Sarcenis, Thebanis.* Idem hodiè in Americâ *Quivirani, Virginiani, Florida ni* faciunt, ut & *Persæ pilos, manus, ungues* pingunt. Sed & *Sina*, ac imprimis *Junnani*, de quib. vid. *Atl. 129. a. m. 130. a. m.*

BELLICOSITAS propè iners, aut nulla. *Bellorum* Chataji ferè *insecii* sunt. Alhacent. p. 6. imò & *timidi* nimis, ac *haud bellicosi*, Hath. 33. adeoque facillè se *Alexandro* dediderunt. Curt. & *Tamerlani.* Alhacent. p. 7. Bella tamen *mari felicius* gerunt, quàm *terra.* Haytho 34. vocantur & *Strenui* à Cadamulto lin. 15.

Jam Sinæ fortitudinem non tam demonstrant, quàm laudant. *Lepores* vocabat *Hiangyus*, meticulosos hostes, quos & *Scipio lepores galeatos* nuncupare solebat. Sed militiam in vilissimis vulgò habent. *Martin. Atl. p. 7. a.*

BELLORUM HISTORIA. Ceterum *SADUS*, Rosarii Perfici autor, ejus

10. ejus libri cap. V. §. 1. 6. belli meminit, quod Chataji cum Mahmude, Chorasmi-
 orum Rege, gesserint. Nescio
 fanè, an *Historia* sit, an *Fabula*, quæ
 aliàs ibi refert. v. *Gent. præfat. p. 6.*
Olear. præfat. p. 19. Bellum verò Cha-
 taicum pacemque subsecutam inter
 Historias referre non dubito. Quin
 & alia hujus belli extent monumenta
 Apud *Malatiensem* videlicet. Tradit
 enim, *Mahmudem*, *Chorasmi-
 orum* regem, circa ann. Christi clb CLXXI.
 aut paulò pòst sequentium aliquem,
 à fratre Chataici Regis ope victum, i-
 mò à Chatajis abductum esse. Et indè
 colligo, non omnes *Sadi* Historias æ-
 vi ejus esse. Scripserat enim *Sadus*
 anno Hegiræ 656. quod ipse ad fi-
 nem præfationis docet. Erat is annus
 Christi 1258. Idem verò *Malatien-
 sis* testatur, *Bocharam* circa ann. Christi
 clb CXCv. Chatais à Chorasmi-
 orum Rege ereptam esse. Jam Sinas
 quidem cum *exteris* quoq; bella ges-
 sisse passim legitur. De bellis verò
 cum *Chorasmiis* non item.

Q. CALLIDITAS. Sunt & Chataji
callidisimi, Haytho II. sic & *Sinae*.
Atl. 5. b. f.

CAPILLORUM COLOR.
 Sunt Chataji *capillis nigris*. *Ven. I. 62.*
 * Eos *Karabass* dici, hoc est, *nigra capi-
 ta*, *Maginus* volunt & *Rayius*. Ille
Geographia p. 235. Hic *Cosmograph.*
p. 890. Attamen non à *capillorum*,
 sed *regminum* colore sic dici iidem

tradunt. Scilicet ut Persæ * *Risilbassa*, *Ar.*
rubra capita appellari solent. Aliàs
 tota Iran Karabas hodiè dicitur. Hæc
 obiter. *Nigredo capillitii* Sinarum
 quasi gentilitius color est. *Flavum*,
 enim & *ruffum* vilipendunt, imò hor-
 rent. *A. 6. a. pr.* Contrà quàm aliis
 gentibus visum est. Saraceni enim fla-
 vum amabant. v. *Hist. Sarac. I. 11. 17.*
II. 4, 8, 11. Ruffum Arabissæ. *Sionita*
de morib. Arab. p. 65.

CHRONOLOGIA. Sed maximè
 ponderis argumentum est, quòd *Epo-
 cha*, quam *Chatajam* vocant, planè
Sinica est. Scripserat hac de re *Nasi-
 roddinus* Persa, Tuso Chorasanz o-
 riundus. Et id *Persicè* quidem. In
tabulis scilicet *Astronomicis*, quas *Il-
 chanicas* vocabat, & *Allao*, Domino
 suo, dedicaverat. Earum exemplum
 nondum typis editum *D. Gollus* pos-
 sidebat. *Ulugbeigus* verò *eadem*,
Lingua *iisdem* propè *verbis*, & quæ de
Longitudinibus, deq; *Latitudinibus*
Locorum Nasfiroddinus scripserat,
 & quæ de *Epocha Chatajorum*, exscri-
 pta suo quoque nomine edidit. Hoc
 partim ex collatione Tabularum Geo-
 graphicarum utriusque, veluti à *Job.*
Gravio, *Anglo*, editæ sunt, liquet;
 partim testimonio *D. Gollii* confir-
 matur, qui tam *Nasfiroddini* Manu-
 scripto, quàm *Ulugbeigis* libellò, à
Gravio itidem editò, usus est. Ipsum
 tamen *Ulugbeigum* æræ hujus satis
 gnarum fuisse, vel & indè patet, quod

curiosè eam tradit, & accuratissimè æræ Mohammedicæ alligat. *vid. p. 50. & infra.* Jamque *Ulugbeigus* plenissimè *Chataicam Chronologicam* tractat. *Chataji* verò secundum *Traditionem* ejus sic procedunt.

1. *Diem* nempe *naturalem* (το *vux-θῆς* 299) à media nocte in mediam noctem putant, & à *Ceh* quinto *Jagi* primi; *Annum* verò à 15. gradu *Aquarii* incipiunt.

2. Porro *diem naturalem* in *XII. horas* dividunt, quas *JAGOS* vocant; nos *Bihoria*.

3. *Horam* dividunt in 8. partes, quas *CEHOS* vocant, nos *scrupula bonaria*.

4. *Diem* in 10000. quoque particulas secant, quas *FENACOS* vocant; nos *scrupula diaria*.

5. Dividunt præterea *annum Troicum* in xxiv. partes.

6. Attamen & *XII. Menses* numerant.

7. Agnoscunt & *Mensem Embolium*.

8. *Periodi Chataicæ* sunt:

1. *Cyclus denus*.

2. *Cyclus duodenus*, *Jagorum*, *dierum*, *annorum*, ut & *Electivus*.

3. Ex *cyclo annorum deno* & *duodeno composito* emergit *Cyclus sexagenus*.

4. Ille *triplex* est. Primus *Shanec ven* dicitur, alter *Ghunec ven*, tertius *Chaven*.

5. *Vennus* 10000. millia annorum complectitur.

9. *Dodecaëteridem* porro *animalium nominibus* insigniunt.

10. Accedit *Synchronismus*. 1. *Cyclus* enim primus *sexagenus* cepit anno *Hegiræ* 847. die 8. mensis *Sjewal*, feriâ tertiâ.

2. *Annus decimus* *Quei yeù* fluebat anno 642. *Jesdegirdi*, *Naslirodinô* teste.

11. A creatione mundi ad tempus prædictum *Hegiræ* elapsi sunt 9860. anni, de *Vennô* 8864.

12. *Anni* sunt veri *solares* à loco ☉ in *Zodiaco* ad eundem.

13. *Quantitas anni*, dies 365. *Fen.* 2436. *Partis* vicissimæ quartæ, d. 15. *Fen.* 2184½.

Et huc spectat, quod *Cyrtus VIII.* de *Indis* habet. *Eos nempe menses in quinos denos dies descripsisse*, ac *plena anni spatia servasse*.

Et jam tota *Chatajorum Chronologia* eadem, quæ *Sinensium*. *Nomina* namque *temporum* penè omnia planè *Sinica* sunt, ut *infra ex Glossario Chataico* patebit.

Divisiones etiam & initia & quantitates temporum convenient.

Ac tandem *Synchronismi*. e.g. (1.) anno *Christi* 1654. obtinebat ap. *Sinas* *annus Cycli sexageni tricesimus primus*, qui *Kia n* dicitur. Ita *Martinius Golio* retulerat, antequam exempla illa, quæ ex *Ulugbeige* & *Naslirod-*

firoddino & hic adducta sunt, obfer-
vasset. Annis 1654. demas annos 1273.
(huic enim anno respondet annus
Jesdagirdicus 642.) & productū 381.
per sexagenarium dividas, residuum
erit 21. subtractis 21. de 31. (*Kiū*)
habebis 10. (*Quei yeū*) ut suprà. Sic
(2.) collatis annis 1654. & 1444. (qui
ann. Hegiræ 847. respondet) demtoq;
numero minore à majore, habebis
210. iis divisus per 60. emergent 30.
subtrahisq; 30. à 31. (*Kiū*) habebis
unitatem, quæ primum cycli sexageni
annum, *Kiū* cũ dictum denotat.

Huc item spectat, quod *Hebraeus*
quidam *Sinicus Ristio* responderet,
Mesiam quidem suum venturum es-
se, sed post annos demum *decies*
mille.

Ita *Vennis* quidem, hoc est, decies
mille annorum Periodis mundi tem-
pora describere fatagunt *Sinæ*. Sed si
rem rectè pensites, vix IV clō Ioc an-
norum Historiam producere in me-
dium queunt, qui omnium tempo-
rum, suæ quidem gentis, Acta penes se
esse gloriantur. v. *Kirch. Oedip. III.*
Fohi namque primus ille *Sinarum* im-
perator, quasi circa annum ante Chri-
stum 2952. demum regnasse, ex An-
nalibus eorum colligitur. Ponamus
ergò *Diluvium Noachicum* univerfa-
le non fuisse, ergòne *Fohius* initia
Hebraice Chronologie attigit? Mi-
nimè. Vixisset, si *Sinarum* sequamur
computum, *sexcentesimo* quidem
quingagesimo primo ante *Diluvium*

anno; sed *millesimo* & *amplius* post
mundi creationem. Quid si sub *Fohii*
& sequentium sex regum nominibus
Patriarchæ *Hebræorum* lateant?
Certè *Hofnius Arc. Noë. p. 13.* non a-
dedò absurdè tale quid conjicit. Vultq;
Fohium, Adamum; Kinnungum,
Cainum; Hoangtium, Hanochum;
Taum, Noam fuisse. Ego verò, si quid
conjecturæ subsit, *Fohium* pro *Noa-*
cho haberem, & *Adamum* * *Puon-* Sin.
cum dicerem. Ita enim *Sinæ pri-*
imum vocant *hominem*. Deinde &
hoc notandum est, quòd *ipsis adeò Si-*
nis temporum suorum initia suspecta
sint, cujus *Martinius* testis est, *Hist.*
Sin. p. 3. Cumque, si tempora retrò
putentur, *Sinarum computus cum*
Rusico ferè conveniat, utrumq; qui-
dem *Hebraicò* cedere debere arbitror,
sed nec *Sinicum fundamento* aliquo
carere puto. Fortè *Vennis* ille, qui
anno Christi 1583. finiebat, sic se ha-
buit, uti *Periodus Juliana*, quæ annos
mundi latè excurrit. *Priores*, quos
numerant, *Venni* procul dubio con-
ficti sunt. Tandem observari velim,
quod *Joseph. Scaliger* haud rectè *Si-*
nensium Epocham mente conceperit,
quatenus in *de Emend. Temp.* annum
Christi 1594. cum anno 88073. *Sina-*
rum connectit. Est enim annus *un-*
decimus Venni 8865. adeoque (si an-
nos plenè numerare velimus secun-
dum *Sinas*) annus 88640011^{mus}.

CONNUBIA. De Catheorum

Con-

Connubius Strabo ex aliis refert: eos mutuis electionibus matrimonium contrahere. lin. 14. Sic & Diosd. Sic. XIX. & Cys. VIII. Quod tamen inter Sinas minimè receptum est, quippe ubi nudis parentum consiliis, irrequisito ferè filiorum consensu, connubia fiunt. Ita Neuhof. B. II. p. 280. pm. Martinus verò: Inter contrahentes, inquit, nullus aspectus mutuus, nulla colloquia, publiciq; contractus. Ultrorumq; Parentes per Procuratores suos matrimonium instituunt.

CONVICTUS. Chatajos, cum comedunt, humi sedere, Vartomanni observatio est. Sed cum quâ non concordat, quod Neuhof. P. II. cap. 4. pag. 263. a. refert. Nee bacillorum, mensalium Sinicorum in Historia Chataica mentio fit aliqua.

CORPORIS HABITUDO. Quod si porrò Chatajorum communior corporis habitudinem contemplemur, magna eorum Sinarumque similitudo est. Sunt enim Chataji coloris albicantis, uti nos. Cad. 14. Vart. 13. Sunt puleberrimi, Haytho 20. Mulieres verò imprimis albe. Ven. I. 62. Sunt & NASO parvo. Venet. I. 62. Oculisq; communiter parvis. Haytho 21. Pingues, Ven. I. 62. Sic & de Sinis Atlas: Valetudinis, inquit, sat firmæ sunt, ac robustæ, duratis vel indè à puero lacertis, colore candido certant alicubi cum Europæis, multiq; conveniunt, si nasum

finum, barbam raram, exiles, prominentes & in oblongum deductos oculos, latamq; & ad quadrati magis formam accedentem faciem exceperis. -- Mulieres ut plurimum staturâ minores sunt, at vultu & liberali & eleganti. pag. 5. fin. Add. Neuhof. P. II. c. 6.

EPOCHÆ. vid. CHRONOLOGIA.

FRUGALITAS. Frugalitatem, Catheorum, quæ extrâ ornatus luxum est, Strabo commendat lin. 13. Sed Sinarum convivia valdè sumptuosa esse, recentissimi Scriptores fidem faciunt. ||

INFANTUM CENSURA. Cathei etiam infantes jam bimestres sub censuram formæ tradunt, ac tunc eos vel vitâ donant, vel interimunt. Strabo. vel exponant. Ven. Huc fortè trahi possit, Sinarum crudelitas, quâ moti pars aquâ infantibus vitam adimit; pars eos vendit.

LINGUA. Sed à Linguâ, ejusque Reliquiis præcipuum ferè argumentum desumi potest. Idque D. Goliis non maximi tantum facit, aut non minoris, quàm quod à moribus afferri poterat, sed & fusè persequitur. Nam non Chataica duntaxat nomina, quibus homines, dies, menses, majoresque Periodos; Electiones item designant, ex Nasiroddino recenset; sed & cujusq; sonum & characterem, uti quidem apud Sinas receptum est,

Marti-

Martini & Sinicorum Glossariorum, ope adjutus, tradit, ac, ubi opus erat, explicat. Ego, ne quid huic materiæ defuit, & illa, quæ Dom. GOLIUS habet, quantumvis pridem ante lectam com-

mentatiunculam ejus à meipso quoque observata, in honorem ejus *repetam*, & alia, quæ eò spectant, *addam*. Sunt ergò, quas hæcenus conquirere potui,

GLOSSÆ CHATAICÆ.

I. Termini Chronologici ex *Nasiroddino*, *Ulugbeige* & *Ignatio Antiocheno*.

A. Vocabula TEMPORUM communia.

1. Nasir-odd.	2. Ulugb.	3. Grav.	4. Char Sin.	5. Pronunc. Sin.	6. Signif. Chronolog.	7. Signif. appell.
	فـنـاـعـ	Fenac. a	𐰽𐰺𐰍	Fum vel Fung.	Pars 10000ma. diei naturalis.	Phoenix.
	كـبـ	Ceb. b	𐰽𐰺𐰍	Ke.	Pars octava bi-horii.	Sculptura
	چـاـعـ	Jag. c	𐰽𐰺𐰍	Cha.	Pars duodecima diei naturalis s. BIHORUM.	Scriptura.
	شـنـ	Shun. d	𐰽𐰺𐰍	Xun.	Bissextilis.	Natura.
𐰽𐰺𐰍		Ven.	𐰽𐰺𐰍	Can.	Radix seu cardo temporum.	Truncus.
𐰽𐰺𐰍		Ven.	𐰽𐰺𐰍	Vên.	Cyclus sexagenarius.	Compositio.
𐰽𐰺𐰍	شـاـنـعـ	Shanec Ven.	𐰽𐰺𐰍	Xang Vên.	Cyclus primus sexagenarius.	Composit. superior.
𐰽𐰺𐰍	چـاـنـعـ	Janec Ven.	𐰽𐰺𐰍	Chung Vên.	Cyclus secundus.	Composit. media.
𐰽𐰺𐰍	چـاـ	Cha Ven.	𐰽𐰺𐰍	Hiá Vên.	Cyclus tertius.	Composit. inferior.
𐰽𐰺𐰍		VEN.	𐰽𐰺𐰍	Ván.	Periodus annorum XcIo.	Decies mille.

a. b. c. d. Voces prætermisæ à D. Golio. Fortè & Nasiroddino. Præterea oportuit characteres vocum Xáng & Hiá transponere, quas D. Golius vel Typographus ex errore quodam invertent.

Vocabula TEMPORUM *propria.*
B. Decem CARDINES.

1. Nafirodd.	2. Ullugb.	3. Grav.	4. Char. Sin.	5. Pronunc. Sin.	
1.	كا	Ca	甲	Kia	NOT. in his Tabellis, <i>Secunda columella voces Chataicas exhibet, uti ab Ullugbeige relatae sunt.</i> <i>Prima eas, quae à Nafiroddino vel aliter scriptae fuerunt, vel ab Ullugbeige traditae non sunt. Reliquis utrinque eodem modo se habentibus.</i> <i>Tertia docet, quomodo Ioh. Grægius Ullugbeigas glossas, prout poterat, legerit.</i> <i>Quarta characteres Sinicos continet, quibus Sinæ voces illas seu suas designant; Quinta pronuntiandi rationem iisdem usitatam; Sexta significationem Chronologicam; Septima appellativam. Sic de ceteris Tabulis habendum est.</i> <i>Columella verò, quibus opus non erat, omissa sunt.</i>
2.	پي	Pi	乙	Yi	
3.	پين	Pin	丙	Ping	
4.	تين	Tin	丁	Tiing	
5.	وو	Vau	戊	Vû	
6.	كي	Ki	己	Ki	
7.	كن	Can	庚	Keñ	
8.	سين	San	辛	Sin	
9.	زم	Zem	壬	Gin	
10.	كوي	Cui	癸	Quei	

De hujus ac sequentis Tabellæ vocibus D. Goltius p. 6. b. sic habet: *Leguntur citrà omnem interpretationem, quia per se illis ipsis temporibus significandis inserviunt peculiari instituto & usu. Denotant quidem eadem voces etiam alia, sed quæ nihil faciant ad rem præsentem. conf. p. 4. b. pr.*

C. Duo-

C. Duodecim HORÆ, quas BIHORIA vocamus.

1. Nasirodd.	2. Ulugh.	3. Grav.	4. Char. Sin.	5. Pronunc. Sin.	
1.		زَهْ Zeh	子	çù	12. 6
2.		جِيُو Jiu	丑	cheù	2.
3.		يَم Yem	寅	yìn	4.
4.		مَؤْ Mau	卯	maò	6.
5.	جِنْ	جِنْ Jin	辰	xìn	8.
6.	صِرْ	Siz ^a	巳	sù	10.
7.	وَوْ	Vou	午	ù	12.
8.	وِيْ	Vi	未	vî	2.
9.	شِنْ	Shin	申	xīn	4.
10.	يُوُوْ	You	酉	yeù	6.
11.	سُوْ	Su	戌	sio	8.
12.	حَايْ	Chai	亥	hai	10.

F 2

a. Leg. * Su. Veloci in aliquotis scripturis et. m. p. q. r. s. t. u. v. w. x. y. z.
 b. Hi numeri hōms nostras notant, à media nocte numerandas.

D. Viginti quatuor PARTES ANNI.

1. Nasirodd.	2. Ulugh.	3. Gmv.	4. Charact. Sin.	5. Pronunc. Sin.	7. Significatio appellativa.
1.	لیجان	Lijan	春立	Lie-chuñ.	Elevatio veris.
2.	ووشی	Vushi	水雨	Yü-xü.	Pluvia aqua.
3.	کچک	Cichah	蠕動	Kiñg-che.	Motus reptiliū.
4.	شونقند	Shunkand	今春	Chuñ-fuén.	Veris pars.
5.	شینک	Shinec- menc	明清	çing-ming.	Limpida clari- tas.
6.	کوروو	Kuvu	雨霖	Co-yü.	Frugum pluvia.
7.	لیخه	Lichah	夏立	Lie-hiá.	Elevatio aestatis.
8.	شیومن	Siyumen	滿小	Siaò-muòn.	Parva repletio.
9.	منکن	Monhen	種芒	Máng-chün.	Herbarum se- mina.
10.	شاجن	Shajan	至夏	Hiá-chí.	Aestatis statio.
11.	شاشو	Shaushu	暑小	Siaò-xü.	Parvus calor.
12.	ن آب شو	Daishu	暑大	Tá-xü.	Magnus calor.

Viginti quatuor PARTES ANNI.

1. Nasîrodd.	2. Ulugh.	3. Grav.	4. Charact. Sin.	5. Pronunc. Sin.	7. Significatio appellativa.
13. لېږو	لېږو	Liju	秋立	Lieu-çicū	Elevatio autum- ni.
14. چپو شپو	چپو شپو	Jiushiu	秋安	Chu-xù	Quies caloris.
15. پېلو	پېلو	Yanlu	秋白	Pe-lú	Albus ros.
16. سېوړن	سېوړن	Siyukan	秋禾	çicū-fuén	Autumni pars.
17. خړلو	خړلو	Jonlu	秋寒	Hán-lú	Frigidus ros.
18. شړونکون	شړونکون	Shuncun	秋霜	Xoañg-kiáng	Pruina descensy
19. لېټون	لېټون	Linun	秋立	Lie-tuñg	Elevatio hye- mis.
20. سېاو شېه	سېاو شېه	Savifah	秋小	Siaò-five	Parva nix.
21. ناپېشه	ناپېشه	Daifah	秋大	Tá-five	Magna nix.
22. ډوډچې	ډوډچې	Duichen	至冬	Tuñg-chí	Hyemis statio.
23. شېوړن	شېوړن	Siyüchen	至小	Siaò hán	Parvum frigus.
24. ناپېڅن	ناپېڅن	Dapechen	至大	Tá hán	Magnū frigus.

E. Duodecim MENSES.

E solo Ulugbeige.

2. Ulugh.	3. Grav.	7. Significatio appell.	8. Scriptio Turc.	9. Lect. Turc.
1. آرام	Aram.	Anam.		
2. ايكينچي	Ikindi.	Secundus.	ايكينچي	Ickingi.
3. اوچونچي	Ojung.	Tertius.	اوچونچي	Utschingi.
4. تور تونچي	Turtong.	Quartus.	تور تونچي	Durdingi.
5. بيشهنگي	Bisheng.	Quintus.	بيشهنگي	Beschingi.
6. آلتينچي	Alteng.	Sextus.	آلتينچي	Altingi.
7. ياتينچي	Yateng.	Septimus.	ياتينچي	Jedingi.
8. سەكەزچە	Sacezong.	Octavus.	سەكەزچە	Sekhüfingi.
9. توكوسەنگي	Tukoseng.	Nonus.	توكوسەنگي	Dokufingi.
10. اونونچي	Onung.	Decimus.	اونونچي	Oningi.
11. بىر يەكەزچە	Birincezmong.		اونونچى	Onbiringi.
12. چاقشەبات	Jakshâbat.			

NOTA. Hæc nomina non item Sinica sunt, sed Turcica. Quatenus verò & in illis describendis Ulugbeiges, & in pronuciandis Gravius aberraverint, è postremis columnellis, quæ modernam Turcis usitatam Numeralium istorum Scripturam & Pronunciacionem exhibent, patefcet.

F. Nomina

F. Nomina ANNORUM SCHA'CHUN, five *Dodecæteridis*

Chaldaica, veluti ab *Ignatio* Patriarcha Antiocheno ad *Josepbum Scaligerum* perscripta sunt. His addita est à *Scaligero* *Latina* versio; à me verò *Sinica* eorundem animalium signa ac nomina, ut & *Turcica* nomina unius atque alterius bestiae, circa quæ *Ulugbeiges* ab *Ignatio* dissentit.

	Chald.	Arab.	Turc.	Perf.	Char. & Igur.	Latin.	Sinic.	Turc. Ulugb.	
1.	עכברא	فارس	* صجان	موش	موش	<i>Mus.</i>	*Xù	كسكو	<i>Sin.</i>
2.	תורא	بقرة	صقر	كاو	چپو	<i>Taurus.</i>	*Nieù.	ارطا	<i>Sin.</i>
3.	נמרא	نمر	پارسی	نیر	پارسی	<i>Pardus.</i>	*Tû: Hù.		<i>Sin.</i>
4.	ארנבא	ارنب	طوشقان	خرگوش	ماو	<i>Lepus.</i>	*Tû.		<i>Sin.</i>
5.	תנינא	تنين	لو	لور	چن	<i>Draco.</i>	*Lùm.		<i>Sin.</i>
6.	חویא	حية	جبلان	مار	صو	<i>Serpens.</i>	*Xe.		<i>Sin.</i>
7.	סוסיא	فرس	ات	اسب	وو	<i>Equus.</i>	*Mà.	هوونق	<i>Sin.</i>
8.	ענא	غنم	وي	كوسغن	كوسغن	<i>Ovis.</i>	*Yâm.		<i>Sin.</i>
9.	קופא	قرق	ماچون	ماچون	شن	<i>Simia.</i>	*Heù.	پوپچپ	<i>Sin.</i>
10.	תרנגולא	نداجاة	ن افوق	مرغ	چوو	<i>Gallina.</i>	*Kì.		<i>Sin.</i>
11.	כלבא	كلب	ابیس	سك	شو	<i>Canis.</i>	*Keù.		<i>Sin.</i>
12.	חזירא	خنزير	طدقور	خوک	شاي	<i>Porcus.</i>	*Chù.		<i>Sin.</i>

NOT. Pleraque horum nominum in editionibus librorum *Scaligeri de Emendatione temporum* valdè vitiosè scripta sunt à *Typographis*. Quod & *Salmasius* observavit in *præfat. l. de annis climactericis*. Hic literas ad genium cujusque linguæ restitutas novit Lector.

2. Cha-

add. T

G. Duodecim DIES Cycli Electivi.

	1. Nafirodd.	2. Ulugh.	3. Grav.	4. Char. Sin.	5. Pronunc. Sin.	7. Significatio appell.
1.		كن	Ken	建	Kiên.	Elevare.
2.	جو	چو	Jiu	除	Chû	Partiri.
3.		من	Man	滿	Muón	Replere.
4.		پن	Pen	平	Píng	Æquare.
5.		تن	Tan	定	Tíng	Stabilire.
6.	چا	چا	Jeh	執	Ché	Servire.
7.		پو	Pu	破	Pō	Frangere.
8.		وی	Vi	危	Vî	Periclitari.
9.	چن	چن	Jin	成	Chíng	Perficere.
10.		شیو	Shiu	收	Xéu	Recipere.
11.	خا	خا	Chai	開	Cai	Aperire.
12.		پی	Pi.	閉	Pí	Claudere.

H. Quatuor JUDICIA Cycli Diarii Electivi.

	2. Ullugbeig.	3. Grav.	4. Char. Sin.	5. Pron. Sin.	6. Significatio Astro- logica: DIES	7. Signif. appell.
1.	حـ	Chai.	里	He.	Ferè infaulti, nempe 1. 3. 4. 10.	Niger.
2.	خـ	Chunec.	皇	Hoàng.	Ferè fausti, 2. 5. 6. 8.	Flavus.
3.	يـ	Ych. *	南	Pe.	Felicitissimi. 9. 11.	Candido.
4.	عـ	Hün.	辰	Hoën.	Infelicitissimi. 7. 12.	Furvus.

* Leg. Peh.

Arab.

De his quatuor Glosis D. Gosses addit. p. 6. a. med. seorsim scribit: *Certo certius est, easdem hasce VOCES non minus quam earundem characteres - - - suâ origine prorsus Sinicas esse, quibus isti colores denotantur. De ultima duntaxat, an illa, & quæ alia sit hoc usu recepta, dubitari possit. Nam super eâ peritissimum Virum consulere, per incuriam supersedi. Sic & ego aliquando putabam, non Hoeñ legendum esse, sed * Hung, quod colorem rubrum significat; Proq; voce * Agber, per quam Ullugbeiges Sinicam illam Hoeñ interpretatur, * Abmer ab ipso scriptum fuisse. Abmer verò rubrum; Agber pulvereum colorem significat. Nunc nihil tamen ambigo, quin rectè omnia sese habeant. De Judiciis colorum inferius fortassis agam,*

I. Annorum CYCLI SEXAGENARII

Vocabula.

1. <i>Ullugh.</i>	2. <i>Gmv.</i>	4. <i>Charact. Sin.</i>	5. <i>Pronunciatio Sinic.</i>
1. کا زہ	Ca Zeh	子 甲	Kia-çù.
2. پی جیو	Pi Jiu	丑 乙	Yi cheù.
3. پین یم	Pin Yem	寅 丙	Pìng-yìn.
4. تین ماو	Tin Mau.	卯 丁	Tìng-maò.
5. وو جین	Vau Jin	辰 戊	Uû-xín.
6. کی سیز	Ci Siz	巳 己	Kì-sú.
7. کان وو	Can Vou	午 庚	Keñ-ù.
8. سان وی	San Vi	未 辛	Sìñ-uí.
9. زیم شین	Zem Shin	申 壬	Gín-xín.
10. کوی یوو	Cui You	酉 癸	Quei-yeù.
11. کاسو	Ca Su	戌 甲	Kia-Sio.
12. پی چائی	Pi Chai	亥 乙	Yi-Hai.

ET HISTORICA DE CHATAJA.
Annorum CYCLI SEXAGENARII
Vocabula.

51

1. <i>Ulugbeig.</i>	2. <i>Grav.</i>	3. <i>Charact. Sinic.</i>	4. <i>Pronunciatio Sinic.</i>
13.	Pin Zeh.	子	Ping cù.
14.	Tin Jiu.	丑	Tiing-Cheu.
15.	Van Yem.	寅	Vù-Yin.
16.	Ci Mau.	卯	Kì-Maò.
17.	Can Jin.	辰	Keñ Xín.
18.	San Siz.	巳	Sin Sú.
19.	Zem Vou.	午	Gín-ù.
20.	Cui Vi.	未	Quei Uí.
21.	Ca Shin.	申	Kia Xín.
22.	Pi You.	酉	Yì-Yèù.
23.	Pin Su.	戌	Ping-Sio.
24.	Tin Chai.	亥	Tiing Hai.

I. Annorum CYCLI SEXAGENARII

Vocabula.

1. <i>Ulugb.</i>	2. <i>Gmv.</i>	4. <i>Charact. Sin.</i>	5. <i>Pronunciatio Sinic.</i>
25. وو زه	Vau Zeh.	戊	Vû-çù.
26. كي جيو	Ci Jiu.	己	Kì-Cheù.
27. كن ييم	Can Yem.	庚	Keñ-Yin.
28. سن ماو	San Mau.	辛	Sin Maò.
29. تم چين	Zem Jin.	壬	Gín-Xin.
30. كوي ص-ز	Cui Siz.	癸	Quei-Sú.
31. كا وو	Ca Vou.	甲	Kia-ù.
32. بي وي	Pi Vi.	乙	Yì-Vi.
33. بين شين	Pin Shin.	丙	Ping-Xin.
34. تين يوي	Tin You.	丁	Ting-Yeà.
35. صو سو	Vau Su.	戊	Vû-Sio.
36. كي خاي	Ci Chaï.	己	Kì-Haì.

ET HISTORICA DE CHATAJA.
Annorum CYCLI SEXAGENARII
Vocabula.

1. Ulugbeig.	2. Grav.	3. Charact. Sinic.	4. Pronunciatio Sinic.
37. گن تر	Can Zeh	子	Keñ cù.
38. سن چو	San Jiu	丑	Sin cheù.
39. زم يم	Zem Yem	寅	Gín-yin.
40. كوي ماو	Cui Mau.	卯	Quei-maò.
41. كا جن	Ca Jin	辰	Kia-xin.
42. پی صر	Pi Siz	巳	Yi-sú.
43. پو یو	Pin Vou	午	Ping-ù.
44. تین وی	Tin Vi	未	Tiing-vi
45. وو شین	Vau Shin	申	Vù-xin.
46. کی یو	Ci You	酉	Kì-yeù.
47. کان سو	Can Su	戌	Keñ-Sio.
48. سان چای	San Chai	亥	Sin-Hai.

DISQUISITIO GEOGRAPHICA
Annorum CYCLI SEXAGENARII
Vocabula.

1. Ulugbeig.	2. Grav.	3. Charact. Sin.	4. Pronunciatio Sinic.
49.	Zem Zeh.	子 壬	Gín Sù.
50.	Cui Jiu.	丑 癸	Quei Cheù.
51.	Ca Yem.	寅 甲	Kia Yìn.
52.	Pi Mau.	卯 乙	Yì Maò.
53.	Pin Jin.	辰 丙	Pìng Xìn.
54.	Tin Siz.	巳 丁	Tiǎng-Sù.
55.	Vau Vou.	午 戊	Vù ù.
56.	Ci Vi.	未 己	Kì Uì.
57.	Can Shin.	申 庚	Keú-Xìn.
58.	San Yu.	酉 辛	Sín-Yeù.
59.	Zem Su.	戌 壬	Gín-Sio.
60.	Cui Chai.	亥 癸	Quei Hái.

II. Alia

II. Alia ex Autoribus

quibusvis aliis.

Calampat. Aloës genus præstantissimum.

Ludovicus *Vartomannus*, quum, ubi hæc Aloë proveniret, designare vellet, *regna Catay, urbemq; Sar-nau* primò locò ponebat. Ideoq; vox ista *Calampat* in *Chataicis* haberi possit, & à *Sinis* quidem *Calamba* dicitur, sed vox peregrina est.

Cambalu. Civitas Domini.

Ita *Venerus* II. 10. Quà Linguà hoc significet, adeò non ponit. *Chataicam* tamen indigetari putare quis possit, quia *Chatajæ* civitas est, quæ *Cambalu* dicitur. Sed reverà *Tatarica* est, ut in *Indice Glossario ad M. P. Venetum* satis superq; dixi.

Cha. Plantæ nomen.

Hæc secundum nostram quidem pronuntiandi rationem *TSCHA* appellatur. Alii verò *CHA*, *CIA*, *TZIA*, *TSIA* scribunt. Sonus tamen idem est. Res ipsa ab Arabibus, Per-
 Ar. sis, Turcisq; addita voce gentilitia *
Cha Chataicum dicitur. v. de Musco p. 66. b. Sed vox Sinica est. Sinisq; ^{Sin.} frutex ipse etiam * *The* dicitur. Is maximè crescit ad octavam quintæ, ad primam septimæ, & ad nonam ac decimam quartam nonæ, itemque in *Su-chuena* alicubi.

*Delbergin. Scriptura**Chataica.*

Chatajorum *Scripturam Delbergin* vocari, *Ahmed Arabsjades* autor est. Quam vocem *Sinicam* haud esse, mox infra pag. 72. b. indico.

Maberbin. Gjedvar.

Non sine magnò errore *Zurumbadam* & *Zedoariam* pro eadem herba habitam esse, *Autores Historia universalis Plantarum* tradunt, Tom. II. p. 42. b. Estque *Zedoia*, quam falsò vocamus, nonnisi *Zurumbeda Avicenna*, ac *Egyptiorum ZOPOBOTIN*. Vena autem *Zedoaria*, quæ * *Zedvar* Ar. & * *Gjedvar* ab *Avicenna* vocatur, Ar. triplo præstantior est. Vid. *Avicenn. libr. II. tr. II. c. 745. & 754. vel Arab. ed. l. 155. 30. 166. 34.* ubi tradit: si *Zedoaria* in promptu non sit, triplum *Zurumbeda* recipiendum esse. conf. *Gartiam* ab Orto I. 42. *Clas. Auctar. 157. Hist. Plant. univers. Tom. II. lib. XIX. cap. 20. p. 741. b. f. 743. a. pr.* Interea promiscuè nonnunquam usurpantur voces istæ *Zadedera, Zaduog, Zadowe*, ceteræque ap. *Actium, Actuarium* & alios. Vid. *Addenda.* add. u.

Madian. Area.

Extat apud *Josephum Barbarum*, narratio quædam de *Chataja*, cujus ei Legatus quidam Tartaricus autor erat. Hic ergò *Josepho* referebat, se die quadam in *Madian*, quod aream apud eos (*Chatajos* putans, uti verborum ordo subinnuere videtur, significet,) fuisse ac vidisse hominem, qui ferro

ferro in obliquum dissectus sit, quod
fœminæ cuidam invitæ lac, quod ca-
pite gerebat, eripisset ac bibisset.
Similem *Historiam* de *Tamerlane*
narrat *Ambrosjades*. Nunc de voce
MADIAN tantum ago: Nihil dubi-
tans, quin MAIDAN legendum sit,
veluti ab eodem autore superius scri-
ptum est. Maidan verò nec *Sinica*,
nec *Chataica* dictio est, sed planè
Turcica ac *Tartarica*; originis verò,
Ar. ut videtur, *Arabica*. Significat autem *
Hippodromum, nec rarò *forum*.

Schaichun. Dodecæteris.

Josephus Scaliger, cum in *secun-*
do de Emendatione Temporum Chal-
daicæ Dodecæteridis, quæ duodecim
annorum Periodus est, è *Censorino*
meminisset, mox superaddit, istam
etiampnum retineri à *Chaldeis*, *Persis*,
Sinis, *Indis*, *Chatajis*, *Turcis*, *Syris*,
Arabibus, *Tartaris*, eandemq; שׂיחון
Schaichun vocari. Quorum linguâ?
non addit. Quid si dicamus Dodecæ-
teriadem Sin. *Chachun* dici, hoc est,
duodecimum ver? Sicuti tot ætates
aliquando dicimus, quot annos nu-
merare volumus; *Turcæq;* tot *Neuru-*
zos vixisse se dicunt, hoc est, *Kalen-*
das anniversarias, quot annos nati
sunt.

Temgag. Chataja, vel Rex

Chataja.

D. Golij de hac voce Conjecturam
jam *suprà p. 3. b. m.* tetigi. Ego ve-
Ar. rò nihil dubito, quin * *Taming* le-

gendum sit. *Mirchondus* etiam di-
sertè tradit, *Chataicos* Reges aliquan-
do *Altanchanos*; Pòst *Daimingos*
dictos fuisse. De *Altunchanis* jam
suprà dictum. *Daiming*, *Taiming* &
Taming idem est. Vox autem *Sini-*
ca est, & significat magnam clarita-
tem seu majestatem. * *Tá* Sinicè ma-
gnum est. *Persæ* *Dæ* & *Dai* scribunt,
ut ex *Glossis Chronologicis* patet.
* *Ming*, claritas. *Taming* autem vo-
cari volebat, & vocata est *Hungui* fa-
milia, cum *Tartari Sinis* ejecti essent,
& *Ivena* *Tartarica* *Singensium* Impe-
ratorum familia desineret. *Mirchon-*
dus verò *Taimingarum* ætate floruit,
scripsitque.

Tencu. Nomen Regis Chata- *je & Chotena.*

Ita *Kasim Kaschanus*, *Persa*, in
Glossario suo. vid. *pag. 1. b.* Istud *Ten-*
cu procul dubio Imperatorius Mo-
narchæ Sinici Titulus est. Est is *
Tiençu. Quod est COELI, vel & DEI
Filius. *Trigant*. Ita verò primus appel-
latus est FOHI, rex circa annum an-
te Christi nativitatem 2950 *num.* Eo-
que titulo in ipsa captivitate superbie-
bat Imperator Sinicus, quem *Tamer-*
lanes subigebat, quique *Alhacanti* in-
terprete teste, *Solis Filius*, *Dominusq;*
totius orbis appellari volebat. Voci-
bus, *Dominus totius orbis*, vox * *Ho-*
angti exprimitur; Illis verò, *Solis Fi-*
lius, hæc ipsa vox TIENÇU.

MER.

MERCATURA. Sunt item Chataji *Mercatores*. Venet. I. 62. II. 28. Mercatum quoque *Bangellam* proficiscuntur. Vart. 1. *Calecutum*. Cadam. 13. 21. hoc est, in *Indiam*. Jov. 8. perque Sinarum regionem in *Melacham* & *Auream Chersonesum*. Jov. 9. 10. De Sinis *Nephtosius* quidem refert, eis citra consensum Imperatoris extra imperii ditiones mercatum proficisci nō licere, P. I. cap. I. p. m. 243. 4. Alii tamen memorant, *Sinas* passim extra *Sinas* à se *visos* esse. vid. *Mandelslo Itiner.* II. 8. & III. p. 213. ubi de *Philippinis*.

OPES. Pollent & opibus Cathei, iisque pretiosis. Carp. 4. Haytho 2. 58. Vart. 40. Pollent & *Sinæ* omnium calculo.

ORNATUS studium. Ceterum *Ornatus colorisq;* studiosissimi sunt *Chatéi*, iisq; vel nimia dant operam. *Strabo* 5. 13. Sunt & *pulchritudinis* canum ac equorum *amantissimi*. Id.

Sic & *Sinæ colores* magnificiunt. Quodque nos *veneres* dicimus, hoc illi *colores*.

PEREGRINORUM Respectus. *Peregrinos* Chataji *haud facile admittunt*. Busbeq. 23. 34. diemq; *admissis*, quo exeant iterum, statuunt. Id. 37. Hoc strictè olim à Sinis observatum. Tandem à rigore valdè remissum est.

POTUS. Potum Chataji ex *oryzâ* conficiunt. Carp. Ven. II. 25. Sic &

Sinæ. Inventa est hæc *braxandi ratio* ab Illeo quodam, *Sinâ*, sed idè extorre. *Vinum* verò vocant *cerevisiam* hanc sive *Birium*. Estque *vinò sepe præstantior*. Ven. ib. vid. *Ind. M. P. Veneti*.

PULCHRITUDO. v. COLOR. ORNATUS. REX.

RELIGIO. Religio Chatajorum nec *Judaica* est, nec *Christiana*, nec *Mohammedica*. Busbeq. 44. adeoque *Idololatrica*. Haytho 25. *Judaica* tamen, exceptis ceremoniis, propior. Busbeq. Sed vivunt inter hos *Idololatrias* etiam *MAURI*. Xav. 16. hoc est, *Mohammedani*. Ven. I. 62. & *Judæi*. Xav. sed & *Christiani*. Cadam. 13. attamen *Nestoriani*. Ven. I. li verò sub proprio sunt *Patriarchâ*, qui à *Patriarchâ Armeno* constituitur. Cadam. 3. *Christianismo* & *Principes*, qui sub magno *Chamo* sunt, non pauci dediti sunt. Vart. 8. Imò Rex & *subditi* propè omnes *Christiani* sunt. XVI. 15. ac *confitentur Deum esse trinum*. *Baptizantur* veluti nos. *Dependent à testimoniis Apostolorum & Evangelistarum*. *Quadragesimam* observant. *Celebrant Servatoris ortum & occasum, Sanctorumq; festa* quædam. Vart. 14. *Tamerlanis* atate etiam Chataji magnam partem *Gingischanismo* dediti erant. *Arabsj*. 403. 14. hoc est, interpolato *Mohammedismo*. *Idololatre* & *ipli in varias divisi sunt Sectas*. Haytho.

De Religione Sinenſium multi multa. *Vid. Mart. Atl. p. 6. & Hiſt. Sin. p. 117. Kirch. Chin. Ill. P. III. c. 1. Spizel. de relit. Sinenſ. no.* Summa eſt: vel trecentas inter Sinas vigere *ſectas*; attamen tres palmarias eſſe.

Sin. Ex * *Sankiao* dicuntur, quod eſt: tria *dogmata*. Ex his primaria * *Jukiao* dicitur, hoc eſt *Literatorum*; altera *Sin.* * *Xekiao*, hoc eſt, *Bonziorum*; ſe-
Sin. quior illa * *Taokiao*, hoc eſt *Medico- rum*. Primam *Philosophicam* vocat Martinius; alteram *Idololatricam*, tertiam *Epicuream*. Miror, *ſectas* dici, quas *ſectas* vocamus, & ut inter nos loqui ſolemus, *Hierarchias*. Et poſſent *ſectae* dici, ſed non *Theologorum*, (ut ſic loquar.) Eſt enim primus ordo *Politico- rum*, quos & *Mandarinos* vocant; Secundus *Theologo- rum*, uti quidem illi ſunt; tertius *Phyſicorum*. Hoc ex vulgato Sinarum *Sin.* proverbio liquet. Quod eſt: * *Ju chi que, Tau chi xin, xe chi sin.* Angli- cè: *the litterati governe the kingdom, the Thauſi governe the body, and the Bonzi governe the heart.* Alv. *Samed. c. 18.* Neque tamen omnino repugnabo *ſectas* dici, imò & ipſe ſic appellaverim, quatenus ſuis quique principibus inſiſtunt. *Literati Atheiſ- mi, Bonzii Metemphyſicoſeos, Reliqui nugacis Immortalitatis.* Interea ſeſe invicem, etiam citrà legem, tolerant.

Sin. Hinc illud Proverbium: * *San kiao, je tao.* Angli- cè: *the doctrines are*

three, but the riſon of them is but one.

Ceterum ſecta, quam *Xekiao* vo- cant, aliàs & *Sciequia* dicta eſt & *Xa- ca*; Japonicè *Sciacca*, quæ idem ſunt. Præterea *Foekiao*. *Xe* crucem notat; *Fo* Jovem. *Kiao*, doctrinam. Ideoq; ſerè fecerim cum iis, qui putant, ſec- tam hanc à *Chriſtianis* plantatam, à Sinis interpolatam eſſe. *Xacam* etiam, *Philolophum Indum*, anno poſt Chriſtum natum ſexageſimo quinto, menſe decimo, Sinas intràſſe, atque inter alia tres Deos, qui in unum coaleſcerent, prædicàſſe, Sinarum hiſto- riæ perhibentur teſtari. Sed de *Chri- ſtianismi* in Sinis ſtatu, in de *Marmo- re Sinico*, ſi Deus volet, nonnihil dica- mus. Judæi verò, Turcæq; vel Moham- medani à Societatis Jeſu Patribus non pauci ibidem inventi eſſe leguntur.

REX. In regibus eligendis *Pul- cherrimi* ratio habetur inter Chata- jos. Strabo 6. *Electio Regum* exoleta quidem eſt apud Sinas. Valuit ea tem- poribus antiquiſſimis. Sed inde ab YUO Imperatore, qui circa 2207. an- te Chriſtum annum vixit, alii hæredi- tario jure, alii deficiente unâ atq; al- terâ Dynaſtiâ, vel per invaſionem, vel per electionem regnum poſſiderunt. Interea *Pulcherrimi* vocabulò com- munis fortè imperatorum titulus reſpicitur. Eſt iſ * *HOANGTI*. Id no- minis verò *Flaviſſimum toræ* ſignifi- cat, quaſi dicas elegantiffimum. *vid. Gloſſ. Sacr. p. 57.*

Re-

Regum Historia. Regum Chatajæ subinde quidem ab Historicis mentio fit aliqua. Rarissimè verò, vel vix alicubi, nomina *Personarum propria* adjiciuntur. Duo nempe sunt, quæ quasi propria habentur, attamen vix sunt. *Sopithes* videlicet & *Altunchan*. Sed enarrabo jam nomina illa, quibuscunque Chatajæ reges designatos inveni.

I. *SOPITHES*. Hujus *Strabo* meminit in XVII. Ibi *Σοπίθης* dicitur. Uti & apud *Diodorum Siculum* IV. 91. & *Arrianum* VI. 1. 7. *Curtius* verò *SOPHITEN* vocat. Estque levis isthæc nominis immutatio vel ab ipso, vel à Critico quodam. Fortè & respectu vocabuli *σοφίας*, quod est, *Sapientia*, facta est. Maximè, quoniam *Sapientiam Gentis* illius mox commendat autor. Quâ autè ratione Hebræi quoque æquè ac Græci peregrina nomina linguarum suarum genio accommodare soleant, in *Glossario Sacro* dixi. Levis itaque Historicorum discrepantia circa nomen hujus Regis est; Gravior circa *Gentem*, cujus Rex fuit. *Strabo* namq; *Catheorum* regem fuisse asserit. *Diodorus* gentis, quæ ultrà *Cathæos* habitaverit. Sic & *Arrianus*. *Curtius* nullius adeò gentis meminit. Ceterùm *Georgius Hornius* mira de *Sopithis* nomine tradit. Scilicet non *Regis*, sed *regnorum* fuisse, plusquàm conjicit, & vel solo hōc argumento (uti loquitur) probare

latagit, quòd *Chataja* illa ipsa *Sinarum* provincia fuerit, quæ hodiè *Su-chuen* dicitur. Hanc sententiam suam proponit in *Arcâ Noæ*, p. 283. 428. 435. Summa est: *Sopithis* vocabulum conflatum esse ex duobus istis: *XO* & *PA*. *PA* autem & *XO* sive *CHO* duo Dynastæ erant, ad occidentem *Sinarum*, & ejus quidem terræ, quæ nunc *SUCHUEN* dicitur. Ita *Martinius Hist. Sin. libr. V. p. m. 163. Atl. 51. b.* Florebant autem circa annum ante Christi Nativitatem CCCXX. hoc est, circà expeditiones *Alexandri*, vel paulò post. Hoc sufficiebat conjecturæ *Hornii*, si aliàs aliquid probabilitatis habuisset. Sed addit ex eodè *Martiniò*, *Peyum Xociumq;*, qui circà annum ante Domini natalia 1164. vixerunt. Vultque, illos terrarum *Pa* & *Xo* regulos fuisse. Non si ne errore circa *Martinianæ Historiæ* contextum. Refert *Martinius lib. III. p. 82.* *Changi* cujusdam, *Reguli* & *i-hi-losophi*, famâ excitos esse quamplures è viciniâ & *Philosophos* & *Regulos*, ut eum partim audirent, partim causarum suarum arbitrum legerent. Affert & exemplum duorum regulorum, qui de terris extra *Sinam* jacentibus, quæ *Suchuen* provincia cum *Xen* si est contermina, ad *Changum*, tanquam controversiæ suæ limitaneæ arbitrum ex compromisso venerint; & aliud exemplum duorū fratrum, *Peyi* & *Xocii*, filiorum *Kinhoi*, reguli cu-

jusdam, qui ipse patris regno Chan-
gum adierint, regnumque fratri ob-
truserint. Hornius verò Regulorum
& Peyi ac Xocii Historias confundit,
& controversiam limitaneam Peyo
ac Xocio tribuit, qui tamen *Philoso-*
phicè potius de regno, quod uterque
nolebat suscipere, certabant. Confe-
rat, qui volet, *Martin. p. 82. & Ar-*
cam Noa p. 436. & erit manifestum
Sin. quod dixi. Præterea *Pey & *Pa; i-
Sin. temq; *Xo & *Xoci multum differunt.
Nec *characteribus* tantum longè a-
liis scribuntur, sed & *significatis* aliis
aliud gaudet. *Pey* enim & *Xoci* per-
sonarum vocabula sunt; *Pa* & *Xo* lo-
corum vel ditionum, utut Martinus
ipse *Pa* & *Xo* duos Dynastas vocet.
Est enim *Xo* Suchuenæ pars Austrā-
lis; *Pa* Borealis, ibi, ubi *Pa* fluvius est,
& *Pa* civitas. Suntque voces *Pa* &
Xo apud Martinum in casu secundo
accipiendæ, ut aliæ ejusmodi plures.
Damusque faciles *Hornio*, quod *Pa* &
Xo nomina quasi gentilitia, & non
personarum sed regnorum fuerint, vel-
uti sunt *Cin*, *Han*, *Ci*, *Chao*, *Yen*, *Lu*
& alia. Id tantum volo, *Peyi* & *Xo-*
cii nomina cum nominibus *Pa* & *Xo*
non esse confundenda. *Pey* etiam &
Xoci dissyllaba sunt; *Pa* & *Xo* mono-
syllaba. Sic facile collabitur con-
jectura, quæ est, *Sopitibus*, vel *Sopeithæ*
(quod idem est) nomen ex nomi-
bus *Xo* & *Pa*, maxime quia etiam
XOTI & *PEY* dictum sit, constat

esse, regemque Catharum, qui sese A-
lexandro dedebat, *XOPA* dictum
fuisse, quod rex esset regnorum *XO*
& *PA*; filios verò ejus duos, quorum
Curtius meminerit, divito regno pa-
trio, illum *XO*, hunc *PA* appellari cæ-
pisse, & hos esse, de quibus in *Anna-*
libus Sinicis scriptum extet, quod ali-
quamdiu de terris certaverint. Quæ
ulterius examinare non attinet. Nec
jam dicam, quod idem *Hornius*, quod
conjecturæ suæ majorem conciliaret
speciem, *XOTI* pro *XOCI* repetitò
scripserit. Jamque origo nominis *Sop-*
itbes vel aliunde arcessenda est, vel
mittenda sanè. An autem *XO* & *PA*,
sive etiam Suchuena, Cathæa sit, & an
Cathæa Chataja, inferius dicendū est.

II. *CON CAN*. Ita *Guilelmus de*
Rubricis Regem vocat, qui circà an-
num Domini clō XCVIII. in *Kara-*
Kithay & contiguas ad Septentrio-
nem Regionibus dominabatur.

CAN Imperatorem notat, v. *Ind.*
Glossar. Veneti. *CON* proprium
Imperatoris nomen fuisse videtur. *Ka-*
ra Kithajam *Guilielmus* mox Regnū
Cataje vocat.

III. *RAYMAN*. Erat hic *Kara-*
Kithajæ incola Princeps, & Religio-
ne Nestorianus. Defuncto *Con Cano*
Catajæ regnum rapuit. Cumque à
Nestorianis *Joannes* diceretur, *Pres-*
byteri Joannis nomine inclaruit. Ei
sine masculâ prole defuncto, frater
Untchan successit. *Rubr.*

IV. ALTUNCHAN. Hoc nomine alium Chatajæ regem, qui librum *Juchasin* condidit, designat. Is itaque pag. 326. hæc ferè habet: Oktay, Gingischani filius & successor fratrem quidem ad occupandas provincias quasdam magnas emisit. Ipse verò Chatajam & Chotenam tentabat. Transito ergò flumine קרא קרום *Caracarum*, regionem, quæ רוטן מרר Regis Chatajæ erat, adoritur, eamque obsidione cingebat. Ei regioni ארד בליג *Ard-balig* nomen erat; Regis verò ארתון כן *Altunchan*. Hæc ille. *Mirchondus* verò aliquoties regum Chatajorum meminit, eosque eodem nomine Arab. ne * *Altanchani* insignit. Sunt, quibus visum est, *Altunchanos* quasi Arab. reos reges dictos fuisse. * *Altun* enim Turcis Tartarisque *aurum* est. Quique de *Sinensium* regibus ista accipiunt, eos idcò sic dictos putant, quòd hi Reges flavo croceove & aureo colore sese vestiant. Ego verò, si ab *aurò* dicti sint illi, de Orientalibus Tartaris malim accipere *Altunchani* vocabulum. Hi enim ab antiquissimis temporibus ad hæc ferè tempora Sin. KIN à Sinis dicuntur. * *Kin* verò *Sinice aurum* est. Originem nominis *Gelio* cuidam, Tartarici Orientalis Regni filio, ex quorundam conjectura debent. Is circà annum ante vulgari Christi Epocham 90. in aulâ Hiao-wei, Imperatoris Sinici, degens, eique valde carus, ad majores indies hono-

res evehebatur, Sinicoque cognomine KIN dicebatur. Malim à KIN monte dictos, qui longissimo tractu pars ab oriente, pars ab occidente in Boream excurrit. Unde vulgò *aurorum montium Domini* appellantur. Est hic mons quasi geminus, & procul dubio ille, intra cujus juga *Karakarum* sita erat, ubi *Karachan*, Mogolorum rex, æstiva ac hyberna sua olim habuit. Ista juga *Entak* & *Carbak* montes à *Mirchondo* dicuntur. Hinc ergò Tartari *Kin*, qui postea sæpius gravibus cladibus Sinas affecerunt, & Veneti tempore eos Borealibus Sinarum partibus exegerunt, nuperrimè verò & Australibus ferè omnibus. Quique Tartaricè *Altun* dicebantur, Sinicè KIN dicti sunt. *Mirchondus* verò tradit, *Altanchani* nomen tunc temporis iis tributum esse, qui *Chanbalicam*, Chatajæ regiam, teneret. Nempe, uti *Indi* neminem * *Schahi* nomine dignabantur, nisi qui *Cabulem*, urbem regiam, teneret. Arab.

V. UNGCHAN. *Ungchanus* hic idem ille est, qui *Untean* à Guilielmo de Rubruquis, *Uncham* à Veneto, *Undchan* (vel, ut alii quidã legerunt, *Unadchan*) in libro *Juchasin* dicitur. v. *Idæ. Venet. voc. Presbyter Joannes* & *Uncham*. Imperitabat is ultra montes *Karakithaja*. Et trium quidem septimanarum itinere, procul inde à fratris Joannis territorio. Regia

gia ejus *Caracarum* erat. Subditi *Crit* & *Mecrit* dicebantur. *Nestorianus* itidem erat. Fratre mortuo ei in Chatajæ regno successe. Hunc à *Gingischano* cœsum esse *Abulphargius* prodidit. *Rubruquis* verò non occisum, sed intra Chatajam repressum. Successitq; ei in imperio *Altunchan*, qui sequitur. Ceterum & hoc falsum est, quod idem *Hænius* p. 279. tradit, *Nestorianos* illos terrarum Chatajæ Imperatores communi nomine *Ungchan Juhanna* nuncupatos esse. Nec enim quisquam fuit, qui eodem nomine sit appellatus, præter eum, qui *Gingischano* succubuit. Ne dicam, quòd secundum *Guil. de Rubruquis* *Untchan* non ipse *Juhanna*, seu *Presbyter Johannes* fuerit, sed frater ejus.

VI. *SCUDICHBOCHEN*. Extat Hieronymi Henningis Opus Genealogicum. Quò cum autor nullo rû non Dynastarum prosapias & successiones describeret, *Magnarû*, quos vocat, *Chamarum* Catalogum quoq; exhibet. Ibi primus *Scudichbochen* Cham dicitur. Octavus *Zegna*, Decimus quintus *Nogais*. Decimus sextus *Bebeid cham*. Est ergò ex iis, qui *Catajam* & *Tartariam* magnam eodem locò habent. Ista namque nomina Principum ejus terræ fuerunt. Primi nomen *Scudichbochen*, ex *Schildbergero* desumptum. Is illud habet cap. 23. Atqui valdè depravatum est. Historia enim, quam eò locò re-

censet, suadet, Dynastam hunc eundem fuisse, qui *Tuktamisch* Arabibus, *Tachtam* Russis, *Techmic* Turcis dictus est. Erat is *Disse* Dominus, h. e. Tartariæ desertæ. v. *suprà* p. 13. Regnoque ab *Idacu* quodam, quem *Schildbergerus* *Edigi*, *Cromerus* & *Guagninus* *Edigam* vocant. *Zegra* *Schildbergerus* itidem meminit, narratque eum aliàs Reguli Tartarici filium ab *Edigi*, Tartariæ magnæ Capitaneo (*Obman*) qui ex receptâ cōsuetudine Regulos institueret & removeret, ex aulâ *Abubachiri* evocatum esse ad regnum aliquod Tartaricum capeendum. De *Bebeid cham* vid. *Herbersteinii Moscoviam* p. 100. *tal.*

SCRIPTURA. Scribunt Chataji 1. *penicillo*, pictorû more. Et ita quidè, ut 2. in una figurâ plures ducere lineas videantur. Rubruq. 3. Ordine verò præpostero, ut *Armeni*, *Hayth* 17. 4. *Charta bombycina* est, & adeò tenuis, ut nonnisi ab alterâ parte sustineat operas Typographicas. Busbeq. 48. Hic *D. Golius*: Denique, ait, *UNO CHARACTERE* rem absolutam ex ejusdem *Rubruquis* *Itinerario*, cap. 37. atque unâ verba autoris refert, quæ suprâ quoque pag. 10. habes. Fortè jurat integrum legere contextum. Is est: *Cataini scribunt penicillo pictorio, & una figura multas literas complectitur, ac versum facit. Populus Tebat scribit, ut nos, & habet characteres similes nostris.*

Tan-

Tangutani scribunt à dextrâ versus sinistram, sicut Arabes, & multiplicant lineas ascendendo. Juuores scribunt deorsum. Hactenus Rubruquis. *Istum, ut & Busbequium de Sinensium scribendi ratione loqui, nemo credo erit, qui inficietur.* Legatur de *Penicillis eorum* scriptoriis, quos ex pilis leporinis; *Coreani* verò ex lupinis conficiunt, *Kircherus Chin. Ill. p. 232. b. Neuhof. P. II. p. 403.* Sinas deorsum scribere, omnes, qui inde ad nos veniunt, libri docent. Etsi nonnunquam à dextrâ ad sinistram lineas ducunt. Quem autem *Haytho ordinem scribendi preposterum* vocet, equidem non capio, cum addat, ut *Armeni.* Fuit *Haytho*, ut ajunt, *Armenus*, & Regis quidem frater. Quare ipsi *Armenicam Scripturam* satis notam fuisse, credibile est. *Armeni* verò dextrorsum scribere ab olim solent. Fallor, an dicere voluit *Haytho*, *Cathajos* non dextrorsum, sed sinistorsum; non in longitudinem, sed deorsum scribere? *Vartomannus* verò similiter de Christianis *Chatainis* loquitur, *suprà p. 19.* *Sinicos chamæteres* plerosque ex pluribus ductibus constare, in cuiusvis conspectu est. Quodque non *literum*, sed *verborum* signa sint, literati norunt. *Chartæ Sinicæ materia & tenuitas* non minus perfecta est. Adeoque *Scriptura* non immeritò inter præcipua hujus controversiæ momenta relata est.

TYPOGRAPHIA. *Typographiam in Chataja à multis retrò seculis in usu fuisse, Turcicus erro Busbequio fide fecit librorum, typis ibi excusorum, argumento.* Poterant quidem libelli, quos *Turcæ* viderat, recentes & vix unius seculi esse. Et recentem apud nos *Typographiam* esse, nemo est, qui neget. Eam verò ante mille & amplius annos in regno *Tanguth* usitatam fuisse, nonnulli contendunt. *Ple-riq; Sinis* inventionem ejus tribuunt. De tempore tamen inventionis non eadem sentiunt. Quidam adeò antiquam esse censent, ut inventorem nesciant *Sinæ*, *Historiarum* aliàs observantissimi. *Mertat. Atl. Maj. & Autor Admir. Natur. in Sin. & Europ.* Cum ipso *Sinarum* regno cœptam esse, *Job. Conf. Mendoza* *Sinarum* fide affirmat. Quidam ante Christum natum in usu fuisse volunt. *Boterus* ei annos mille & nonnihil amplius tribuit, *Trigautius* quinque secula, I. 4. *Sinensium Historiæ* originem *Typographiæ* suæ ad annum Christi præter propter quinquagesimum referunt. Est autem ejus planè alia ratio, quàm nostra, *Sculpturisq; æneis* nostris rectius comparatur, quàm *Typothesiæ.* v. *Jovius Hist. XIV. Laps. Consult. pro Germ. & Montel. de verâ Typographiæ inventionem.*

VENEFICIA. v. *Uxores.*

VESTES. *Vestes Chatajorū valdè laxæ sunt, habentq; plicas innumeras.*
Sunt

Sunt autem ex *Undonibus*. Vart. 9. *Caligæ* exserico & *fluxæ*, *manicæ* gossipio refertæ. Caput apice tegunt. Estis ex panno coloris *Veneti*, & altitudine termē duorum palmorum. Vart. 20. *Digitos gemmis* lucidissimis ornant; vestes *monilibus*, Vart. 22. vid. *Curt.* IX. 1. 29. De *Sinis* *Moschius* Atl. p. 7. 6. Vestes illis laxæ sunt, ad talos usque demissæ --- manicæ amplæ --- *Pileolus* cylindricus aut cubicus. *Gossipinarum Tunicarum*, & coloris *Veneti*; *Calceorum* item unionibus ac *Rubinis* ornatorum *Neshofius* meminit. Quos verò *Undones* Vartomannus vocet, equidem non assequor. De *Udonibus* ipsum loqui voluisse nō est credibile. Quod si *Undulatas* dicere voluit, *Sinensium* vestiendi ratio non abludit. Vestiuntur enim & illi *Serico undulato*.

VINUM. v. Potus.

UXORES. Maritæ Chatajorum unā cum maritis jam defunctis sese comburunt. Strabo. Scilicet, ita veneficiis uxorū prævenire voluerunt legislatores. Idem & *Diod.* Sic. IV. 91. Similia de *Indis* habet *Cic. Tusc. quest.* V. *Solin.* V. *Ælianus* VII. 18. *Plut.* libro an vitiositas ad infelicitatem sufficiat. *Nicol.* *Damasc.* l. de moribus Gentium. *Valer. Max.* II. 7. 14. *Diod.* XIX. Deque *Tartari Orientalibus* *Martin.* Atl. p. 15. b. fin.

3. A Donis Chataja singularibus.

§. 14. Sed, ut quæque terra nonnullis rebus scatet, quas alibi non adeo invenias. Ita Chatajam non pauca nobilitant *peculiaria genimina*. Suntque ex iis, quæ sequuntur.

ALOE. Aloës enim præstantissimum genus, CALAMPAT dictum, *Sarnaviâ*, Chatajæ urbe, in cujus vicinia nascitur, & in *Indiam* deferitur. Vart. VI. 30. Relege, *Lector*, si placet, *Glossas Chataicas*. Est autem illud ipsum lignum, quod & AQUILA vulgò ac *Aquilinum*, & ipsis quoque, nisi fallor, *Sinis Calamba* dicitur. *Aquila* tamen, cum recens est, nec adhuc penetrantis adeo odoris; *Calamba* cum satis adolevit. Id copiosè quidem crescit in regnis *Catay*, nec non *Cini*, *Macyni*, *Sarnau* & *Gnavay*. Vart. l. c. in montibus *Cochinchinæ* ac provinciis *Junnan* & *Chiamsi*. In Insula quoque *Hainan*. v. *Vener.* II. 41. III. 9. sed ob insignem odoris præstantiam, quodque in inaccessis ferè montibus, quos fera etiam infestant, crescit, etiam iis in locis magno pretio venditur. *Libra* scilicet *Sarnaviæ* vel *denis aureis* veniebat. Vart. in *Cochinchinâ* ut plurimum *scutatis sedecim*. Pluris in *Japoniâ*. *Scaliger* *Agallochum* vocat. *Exerc.* CXLII. 6.

ARGENTUM. v. AURUM.

AURUM. Chatajam etiam auro uberrimè scatere, *Vartomannus* auctor est. *Argento*, *Albacentus*, p. 94. Utrumque in terræ visceribus magnâ copiâ

copiâ latet. Strabo. Sic & Sina metal-
lorum omnium divites venas habet.
Auri duntaxat & argenti mineras ne
quis excutiat, lege cautum est. Legis
ratio, ne tot homines noxiis fodina-
rum vaporibus intereant. Terras ta-
men olim auri argentiq[ue] ergo fode-
re licuit. Aded, ut Tangu rex aurifo-
dinas montis *Heng*, etiam sine tributo,
vulgò concederet. Interea & post
licitum cuivis est, ex fluminum ripis
fatis auri colligere.

BELZOL. v. *Laferpitium*.

BOMBYCES. Bombycibus mul-
tæ quidem terræ postremis hisce tem-
poribus abundare certum est. v. *Ind.*
Venet. adde *Goffi* notas ad *Alferg*.
p. 209. 285. Chatajam verò *bombyces*
& *Sericum* jam olim celebrem reddi-
derunt. *Busbèq.* 48. Eoque magis eò-
dem, quo *Serica*, quoque *Sina* habita
est locò. *Serica* enim aded *bombyci-*
bus referta erat, ut illorum tela ei no-
men fecerit. In *Sinis* verò *Chekian-*
ga domesticis, & *Xantunga* agresti-
bus bombycibus cousque scatet, ut
abundè *Serici* ex istis provinciis qua-
quaverfum avehatur. Etiam *nendi*
Serici ratio inter *Sinas* perantiqua est.
vid. *Martin. Hist. Sin.* p. 25. 93. 156.

BOVES. De *Bubus Chataicis* *Pe-*
netus I. 62. deque *Siniciis Kireberus*
similia prodiderunt.

CALAMBA. v. ALOE, & *Glos-*
fas Chataicas.

CANES mirè boni. Catheorum

canes etiam Leonibus metuendos,
Strabo XV. *Curtius* IX. 1. 31. *Vene-*
tus II. 49. aliiq[ue] commendant. vid.
Frenshem. ad *Curt.* l. c. & quos ille
laudat Autores. De *Sinis* nò constat.

CASTOREUM. Castorei Cha-
taici Vartomannus subindè meminit.
Illud verò nonnisi *Musculus* est. Ita e-
nim *Cadamustus* disertè c. 68. f. 76.
ppr. 139. Et *Jul. Caesar Scaliger Exerc.*
CXII. 5. scribit: Vartomannus scripsit
Italicè: Quidam verò ad usum ceteræ
Europæ latinum fecit. Cui audaciæ
addidit inscitiam manifestam. E-
jusdem namq[ue] *Historia* compluribus
locis, ubi *Moschum* ille posuerat, iste
Castoreum reposuit. (vid. Idem *Exerc.*
211. sect. 6.) Ergo vid. infra de *Musco*.

CHA. v. *Glossas Chataicas*.

JASPIIS. Memorabilis locus est in
Historiâ Tamerlanis Ambassade p.
417. Refert ibi Autor, Tamerlanem
in Thesauros suos totius ferè orbis di-
vitiis congestisse, ac recepisse quidem
Balachschium ex *Balachschane* (v.
Indic. Ven.) * *Sapphirum Nisabure*, Arab.
Cazrone, & ex fodinis *Chonsane*;
* *Sardios* ex *Indiâ*; *Adamantes* indi Arab.
dem & ex *Sindiâ*, *Margaritas* *Ormu-*
ze, *Katifâ* & *Hasâo* (*Bahreina* urbi-
bus) * *Jaspidem* & *Muscum* aliaq[ue] Arab.
ex *Chata*. De *Jaspide* itaque, ac ubi
maximè reperiatur, videamus. Est au-
tem *Jaspis* *Marmor* quoddam *pellu-*
cidum, quod à *Sinis* * *yu see* & *yu ap* sin.
pellatur; & à ceteris nationibus *Jaspi*.

Sed ex defectu vocabuli magis proprii. Gēna enim, quam *Jaspidē* aliās vocamus, aliter sese habet. Sinicum *Achata* nostro similem esse, *Martinius* autor est. Qui tamen alibi de eodem scribit: Refert *alabastrum* ferè vel *gagamem*. At alio adhuc loco: *Gagamem* aut *Jaspidem* *Europaum* refert, nisi quòd pellucidior sit, & intermixto subinde tenuiore colore cæruleo albescat. Etiam hic *Jaspis* duum generum; Pretiosior est, qui è *flumine Cotan* per Urinatores colligitur; vilior, qui ex montibus eruitur. vid. *Venet. I. 42. 43. Trigaut. Itin. Gezian. p. m. 344.* Hujus marmoris in Sinis magnus usus est. Sed ipsum exoticum ibi est. E *Cagare* enim à Mauris in Sinas defertur, & ex regno *Tarken*. Ad tertiam secundatamen in montibus reperiri dicitur.

LAPIDES ARDENTES. Per totam quoque *Chatajam* lapides aliqui nigri è montibus eruuntur, qui lignorum instar ardent, ignemque aliquandiu conservant. Hæc *Venetus II. 26.* Similia de Sinis *Nenbof. P. I. p. 13. & P. II. p. 341.* Sed & in *Anglia* Districuque *Leodiensi* ejusmodi carbonem lapideos effodi notum est. Idem de *Farganâ* *Abulfeda* prodidit.

LASERPITIUM. Gummi est arboris, quod *Lasër* dicitur. Ejus aliud *Cyrenaicum* dicitur, aliud *Medicum* vel *Syriacum*. Illud *Afa* dulcis; hoc fetida est. Prius & *Belzoi* nomen

habet. Delaturaque à *Chatajis* in *Indiam*. *Vartomanno* indice, VI. 14. *conf. c. 19. & 21.* Scribitur & *Belzoe*, *Benzoï*, *Benjoin*, *Benzuin*, *Benjoin*. *Gummi* hoc in *Chinâ* provenire, *Martinius* testis est, *Atl. p. 129. b. fin.* Sed & in *Sumatrâ* nasci arborem ejus, *Vartomannus cap. 19.* docet. Idque longè excellentius esse *Chataico*, *cap. 21. v. Sed. Exerc. 142. 5.*

LEONES. v. § seq.

MUSCUS. Musci *Chataici* Arabes, *Perfæ*, *Turcæ* non rarò meminerunt. Sic & *Venetus I. 62. Vart. VI. 14. Busbeq. supra p. 22.* Sina verò ejusmodi animalibus, à quibus *Muscus* est, ipsoque musco scatet. Sed & extra *Sinam* *Muscus* colligitur, ut in *Achalechmangi*, *Ven. II. 34. & Tebet. Ven. II. 37. Nubienf. IV. 10. f.* Quare eadem, quas suprà dixi, Gentes illum * *Muscum Chataicum*; hunc * *Muscū* Arab. *Sinicum* differentix causâ vocant. Arab.

NAPELLUS. v. *Glossus Chataicas*.

ODORAMENTA. *Vart. VI. 20. fin. vid. Laserpitium, Muscus.*

ORYZA. *Chatajos* vinum ex oryza & aromatibus parare, *Carpinus* itemque *Venerus* testis est *II. 25.* Quare *Oryzam* quoque ibi terrarum provenire credibile est. Ea verò per totam *Sinam* copiosè nascitur. v. *Atlantem p. 42. a. 58. a. 61. b. 65. b. 71. b. 79. a. 87. b. 90. a. 103. a. 105. b. 124. b. 126. a.*

PHASIANI, Hi in *Chataja* maximè

mi sunt. *Caudasq;* habent octo ac etiam decem palmorum longitudine. Ven. I. 62. *Solis avem*, nisi fallor, indiget. Ea est, quæ à Sinis * *Fung boang*, & *Fung κατ' ἐξοχήν* dicitur.

RADIX *Busbequii*. v. *Glossarium Chataicum*.

RHABARBARUM. Rha planta est, cujus radix eodem nomine venit. Ea *Dioscoridi* *Rha* & *Rheon* dicitur; aliis *Rheu*; * *Syris*, † *Arabibus* & * *Armenis* *Ravend* & *Revend*. v. *Matthiol.* Syri *Reurwand* pronunciant. *M. f. Pecul. Syr.* Arabes verò, cum * *Zeravend* dicunt, *Aristolochiam* intelligunt. *Beiharides.* *Coptis* A P.

OBANON. Sinis * *Taihoang*, hoc est, *summè flavum*. Sunt, qui Rha barbarum à *flumine Rha*, cui & *Volga* nomen est, dictum volunt. Quod non videtur. Nam nec dum constat, an & ad has aquas Rha nascatur. Cum verò pluribus in locis nascatur, à quòq; natali solo denominari solet. *Barbarum* scil. *Ponticum*, *Indicum*, *Turcicum*, *Sceniticum*. Sed nobilissimum est CHATAICUM. Nasciturque in montibus provincie *Suchur*. Ven. I. 48. & Civitatis *Singui*. Idem II. 63. Quæ *Suchur* sit, quæque *Singui*, ad *Venetum* dixi. Hic sufficit meminisse, etiam *Chinam* Rha barbarum producere, & præstantissimum, quodque ideo *Verum* nonnulli vocant. vid. *Legn. Fuchs. Paradox.* I. 4. *Boymus* *Flora Sinic.* Kir-

cherus *Chin. illustr.* p. 183. f. Est tamen planè alia plantæ hujus species, ac illius, quam *Job. Bapt. Ramusius* in Declaratione, quam *Veneti Itinerario* præmisit, exhibet. Persæ nempe cujusdam fide, qui *Succinam Tanguthe civitatem*, ibique veri *Rhabarbari* natalia se vidisse, effigiemq; plantæ ex illâ regione attulisse affirmabat. Hæc *D. Goldus* ap. *Kircherum* l. c. *Sinicum* verò Rha in provinciis *Xensi* & *Suchuen* copiosissimè nascitur. *Boym.* *Martyn.* Addo *Jul. Scaligeri* verba de *Raved*. Is ergò *Exerc. CIV.* §. 8. Etiam *Raved*, ait, toti *Ponto* atque universæ *Europæ* advenam Rha temerè vocant isti *Graculatores*, (qui res *Indicas* non patriis, sed novis nominibus appellant) Et *Exerc. 181.* §. II. *Malaca* regnum est, cujus in agro *Campaa*, longè optimum *Raved* oritur. Quod ipsi vocant *Calama*.

SALES fossiles. v. *suprà* *MONTES* *Salis* p. 33. b.

SERICUM. v. *Bombyces*.

THEE. v. *Glossas Chataicas*.

VITES. v. §. seq.

ZEBELLINÆ. Zebellinarum Chataicarum *Jovius* meminit. Fert verò ejusmodi pelles *Leaotunga*, quam *Boreali Sinæ* accensent. Ceteras *Tartari Tanyu* asportant. *Plura* v. in *Indic. Venet.*

Ab iis Rebus, quibus Chataja DEFICERE observata est.

§. 15. Sunt & aliqua, quæ in ipsa

Chatajâ, nisi aliundè recepta, non inveniuntur. Sic

LEONES ibi terrarum inusitati sunt. Testis Busbequo erat erro ille, cuius meminit. Idem de *Chinâ* referunt *Trigautius*, v. p. 6. a. *Martin. Atl. p. 22. a.* Quid ergò de *Leonibus Chataicis*, eorumque simulacris, quorum Venetus non semel meminit, habendum est? Omnino subscribendum est conjecturæ Martinianæ, Venetum *Tigrides* dicere voluisse. A. 86. a. 87. b. *Tigrides* verò passim in Sinâ vagantur, & lustra sua habent. Cumque in monte *Cutien* provinciæ *Chekiang* planè innoxia sint, alibi ferocissima esse perhibentur.

LIGNA quoque rara sunt alicubi in Chataja. *Ven. II. 26.* In Sinâ Arborum quidem multum est, & magna varietas. Quædam etiam rarissimæ naturæ sunt, & in Europa non visæ. Tantam verò etiam igniarii ligni copiam ibi esse, equidem non memini me legere. Nec Sinæ iis adeò opus habent. Habent enim passim *Puteos igneos*, in quibus cibum parare solent. *Fornaces* verò carbonibus lapideis, de quibus suprà relatum est, calefaciunt.

OLEUM verò olivarum carissimum est in Chataja. Ita *Haytho 7.* Deque multis aliis regionibus observatum est, quòd *Oleas* non ferant. v. *Ven. I. 34. III. 22. 22. 45.* Nec in *Historia Sin.* quidquam de *Oleis* à me lectum est. De puteis verò, qui oleo

manent, vid. *Nedhof. P. II. p. 335. a.*

SILPHUR. *Sadus*, Rosarii Persici auctor, eò ipso libro III. 21. Mercatorem lucrandi consiliis planè occupatum introducit loquentem. Is ergò inter alia de Itineribus, quæ sibi proposuisset, in hunc modum fatur: * *Per-Arab. sicum* puta *Sulphur* in *Sinas* deferam. Illic enim immensi pretii esse comperi. *Fittilia Sinensia* in *Graciam*. Ex *Gracia* pannum auro distinctum in *Indiam*. *Chalybem Indicum Halep-pum*, *Haleppensia vitra* in *Arabiam*. *Felicem*, telas *Ambicas* in *Persidem*. Liquet, *Sadum* eas artificiorum species nominare voluisse, quæ vel hic, vel ibi, aut singulari ratione parantur, aut deficiunt. Itaque *Sulphur* in *Sinis* tam rarum esse videtur, quàm vulgò prostant *Porcellana*. Et hoc auctor factâ pretii mentione præcipuè monet. Dubium tamen Versio Rosarii Germanica, quam *Olearius* edidit, ignaris injicere possit. Ibi enim *India* pro *Sinis* posita est. Sed cum ex quibus terris rarum quicquam avehi potest, in illas aliud, quod ibi rarum esset, deportaturum se narraret mercator, facillè noscitur, in exemplo libri, quo *Olearius* usus est, istud mendum fuisse.

VINUM. Vinum quoque in Chataja non crescit, sed ex regione *Tain-fu* recipitur. *Ven. II. 29.* *Cadmust.* contra cap. 131. testatum facit, Christianos Indos uvas passas è Catayo recipere

9
cipere, quas cœnam Dominicam celebraturi aquâ macerent, succo scilicet vice vini utentes. Sic Sina Vites omnino & Uvas habet, easq; dulcissimas. Tantum vinum non parant, sed uvas passas, quas passim divendant. Viniq; usum non nisi sacrum esse debere, jam olim judicarunt. Quare Societatis Jesu Patres in sacre Cœnæ usum novâ ratione vinum ex uvis ^{Sin-}eliciunt. Ac id fortè est, quod * Ciuxun, vinum Sinense dicitur. Has enim voces Salmasius affert in præfat. l. de annis clim.

§. à Testimoniis vicinarum Gentium.

§. 16. Tandem nec hoc postremo loco habendum erat, quòd vicinæ gentes Sinas Catayum appellent. Faciunt hoc Africani, Mauri, Tatari, Turca, uti Martinus passim testatur. D. Golius hoc & Geographicarum quarundam Descriptionum Harmoniam luculentia indicia vocat. Ignatius verò Patrisfacha in Commentariolo Arabico de Orientalium Chronologia Sinensibus non semel tribuit, quæ alii Chatajis.

Classis altera, Argumentorum videl. Negantium.

§. 17. Ergò satis argumentorum est, quæ non suadere tantum, sed & aliquam partem cogere videntur, ut dicamus, Chatajam Sinas esse. Sed

sunt alia, quæ non minus validè ab hæc sententiâ cobibent.

1. Differens Chatajæ Sinarumq; mentio.

Primò namque sunt, qui Sinarum & Chatajæ meminerint, ast non ut ejusdem, sed diversarum regionum. Nec jam de recentioribus Geographis loquar, quos, quòd Chatajam extra Chinam ponant, ceteri accusant. Sed illos ipsos Scriptores advocabo, ex quibus Chatajæ Sinaq; identitatem probare satagunt. Ut & eos, qui plagæ illius viciniore fuerunt, rerumque, quæ ibi gesta sunt, certiorem notitiam habere potuerunt.

HAYTHO itaque ditissimæ alicujus provincie meminit, quæ SYM appellata sit? cap. 2. Ea procul dubio SINA est. Et sic fortè, aut etiam SIN vel SYN ab autore scriptum fuit. Eadem D. Golii conjectura est. Addit. p. 10. 4. Eandem terram Venetus quoque CYN vocat in MSto. III. 8. ubi maris CYN, marisq; MANGI meminit, hoc est, Oceani, quæ Sinarum boreales partes, quaque australes alluit. Sinam ab Haythone indigetari, ea, quæ Provincie SIM tribuit, suadent. Ait, ditissimam esse. Hæc Sina est. Pergit: ad meridiem regni Tarse, quod & Igur dicitur, sitam esse. Hæc Sina est. Subjicit: ibidem (nisi fallor) Adamantes inveniri. Et Jaspides Casgaricos, puto, intelligit.

Horum quasi Emporium Sina est. v. *supra*. Alia ergo Sina, alia Chataja, etiam secundum *Haythoem*.

JOVIVS non minus *Catayum Sina*q; distinguit, v. p. 20. m. Sic & JO-SAPHATUS BARBARUS, p. 17. m. VARTOMANNUS, p. 19. f. & ipse D. GOLIUS addit. 8. b. f. *Cinas*, *Macinos* & *Chataenses*; rursusque *Chinam*, *Machinam* & *Catayum*, commemorantes. *Cini*, borealis Sinae cives sunt; *Machini* Australis, v. omnino *Ind. Venet.* v. *Mangi*.

Sequitur ABULPEDA Is in praefatione *Tabularum * Sinarum*; pag. Arab. verò 38. & 64. * *Chataja* aliam aliamque facit mentionem.

ARABSTADES etiam, Historiae Tamerlanicae parens, toties unà utriusque terrae, sed distinctè meminit, v. pag. 109. 3. 289. 7. 349. 17.

AZIZUS Nesephaus verò, cujus MS. codex in Bibliotheca Electorali asservatur, *Chataja* p. 102. b. f. mentionem facit; *Eagfounis Sinici* autem p. 73. a. m. in Carmine Turcico, cujus particulam aliquando edidi.

Accedat SADUS MUSLAHED-DINUS. Hic *Chatajam bellumq; Chataicum* p. 354. memorat; iterumque *Chinam*, *adesq; Sinenses* p. 27. *puella etiā Sinensis* 139. *terra Sin.* 213. *Fictilium Sinensium* 265. 480. *Phrygionum Sinensium* 525. & *Junnanis*, provinciae, nisi fallor, Sinensis, p. 173. meminit.

ALHACENTUS verò, si vera

sunt, quae sub ejus nomine *Abbas Mortemorensis* luci exposuit, clarissimè omniū Chatajam Sinamq; distinguit. Is *Tamerlanis bellum Sinicum* fusissimè describit Libr. I. & IV. Placet summam ejus dare. Vicerat Tamerlanis primà aded expeditione suà *Moscoviae* magnum Ducem, eiq; tributū annuum imposuerat, p. 9. Gratulabatur illi *Magnus Tartariae Chamus*, atq; unā filiam ac successionem in regno offerebat, *ib.* Ejus *Regia Quinsay* erat, *ib.* & p. 36. illam autor fusè describit p. 246. 247. Eò ubi pervenerat Tamerlanes, sexto die post coronatur, nuptiasque celebrat, p. 10. Socer suadet, ut bellum regi Sinarum moveat, p. 20. Siquidem ille nonnullas Hordas regno Tartarico eripuisset, p. 26. Finesque regni sui nimis dilataisset, p. 26. Modernique tum Regis pater quadragesimo anno antè urbe *Paquinsu* (Pequinò) Tartaros exegisset, p. 59. antiqui verò Tartarorum fines essent montes, qui ibi sunt, p. 76. *Ceteros belli prae-textus* pag. 25. *vid.* Itaq; Tamerlanes missis Legatis, quae Tartaris erepta esse acceperat, repetit, atq; interea exercitum cogit. Cui Magn9 Cham9 aliū adjuncturus erat, p. 26. Rex Chinae superbo responso legatos dimittit. Tamerlanes exercitum ducit, p. 27. *Calix*, Magni Chami subditus, quòd successionem Tamerlani invideret, Tamerlani resistit, p. 30. ac Metropolin Cathajæ, *Cambalum* di-

etiam,

etiam, occupat, & Cambalensibus suadet, ut à Magno Chamo successorem postularent, p. 36. Tamerlanes cavet, ne quid hujus rex Chinæ resciscat, p. 32. 36. 37. atque intereà exercitum movet ad urbes *Caindu*, *Calalia*, *Cambala*, p. 38. Vincitur Calix prælio, capitur, decollatur, p. 47. 48. Tamerlanes Chatajam subjicit ac protegit, culpamque Cambalensibus & ceteris remittit. Exercitus Tamerlanis *Gonza* quiescit, pag. 50. Chinam versus ducitur. Præmittuntur exploratores, p. 61. *Vauchesu*, Princeps Sinicus ad partes Tamerlanis transit. Ejus consilio & ope *Murus* intergerius superatur, p. 67. Mox *Paguinsu* obsidetur, p. 74. & muro capto deditur, p. 79. Rex in urbem Sintehu sese abdiderat, p. 81. Capitur unà cum duobus Regibus confederatis, *Chiampe* & *Capchinchine*. Tertius enim occubuerat, p. 89. Ita bellum intrà annū finiebatur, p. 104. Sinis, postquam conditiones pacis arripuissent, p. 108. *Odmarus* præficitur, p. 111. & pòst *Axalla*, p. 249. post & *Lochestam*, p. 253. Ita Tamerlanes Samarcandam redibat, p. 259. Sit fides hujus belli penes *Abbatem*, & , si quis fuit, *Alba-centum*. Qui si fide digni sunt, vel inde satis liquet, *Chatajam* extra *Chinam* esse.

+ Conf. AMATI CHESAUD
epist. apud Kirch. Chin. Ill. 86. b. qui
Chatajam extra Sinas quæsiturus erat ;

& *Matium Nigrum*, qui eos reprehendit, qui volunt Catayum Sinas esse. l. VIII. p. 562.

2. Nominis Chataici

ratio.

Jam & *καὶ ἀβελων* argumentabor. Illi ipsi, qui Chatajam & Sinam eodem locò habent, Chatajæ vocabulo *deserta* & *montes* significari tradunt, *Kircherus Prodr. Copt. p. 99. Martin. Hist. Sin. p. 317.* Atqui Sina cultissima est. Nec montosa faciliè dici potest.

3. Historia Belli Tamerlanici.

Sequitur aliud. Tamerlanem Sinas nunquam attigisse, nedum occupavisse, imò ne bella cum Sinis gessisse, *Martinius* non semel affirmat. v. *Bell. Tartar. 1. a. Atl. 18.* Atqui de Chataja certum est, quòd Tamerlanes non pauca ejusce regionis loca occupaverit. *Arabsj. 67. f. Præfectum* etiam per Chatajam habuit, *Argunschabum. Arabsj. 263. 3.* Et post eum *Alladadum*, qui *Isbare* degebat. *Arabsj. 313. 9. Legatorum* Chataeorum meminit *idem 300. 13.* Nec jam dicam, quòd secundum *Abbatem Mortemorem* omninò China à Tamerlane capta sit, & alterà quidem vice. Narrat *D. Golius*, Tamerlanem ultimò in *Catayum* expeditionem movisse, sed cum jam in procinctu esset, in *Mogolorum* confinibus, & urbe quidem

add. Aa.

quidem *Anzar*, fatali morbo extinctum esse. Vultque adeo & ipse, Tamerlanem *Catayos* sive & *Sinas* nunquam subegisse. Est autem hoc, ut mihi videtur, *ἀνδέρνα* quoddam *μνημονόν*. *Arabsjades* enim, cujus Historia D. Golii beneficio edita est, rem aliter narrat. Praefectus erat *Alladadus Chatais*, vicinisque *Mogolibus* atque *Chagatais*. Cumque is felicius, quam Tamerlanes, provinciam administrasset, ex pristino odio cum exercitu eo contendit. Eoque magis Alladado suspecta erat expeditio, quod in antecessum sibi mandasset Tamerlanes, ut propediem & nocte, quam proximè *Isbara* transacturus esset, tantum farinae, quantum centum Cameli ferre possent, in commeatus usum in promptu haberet. Quod tunc quidem, cum flumina ferè funditus glacie constricta essent, impossibile erat. Sed cum decem tantum dieris *Isbarâ* abesset, inter medicamentorum usum, quibus frigoris incommodis mederi cupiebat, diem suum *Anzarâ*, in confinibus Mogolum, obiit. Factum hoc Anno *Hegiræ* 1000. die verò 17. *Sjaabani*, feriâ tertiâ. *Arabsj. p. 313.* Erat is Annus Christi 1600. dies verò 17. Augusti. Itaque Tamerlanes non ut Chatajam occuparet, excesserat, sed ut Alladadum reprimeret, ac caveret, ne is favore populi fretus à se deficeret.

4. Lingua.

Notum est, etiam vulgè *Sinas caninam literam* prorsus nec inter suas habere, nec enunciare posse. *Martin. Hist. Sin. 315. Atl. 133. a.* Sic *Malia* dicunt, cum *Maria* dicendum est; *Hell* cum *Herr*; *Tata* cum *Tartar*, vel *Tatar*. *Samabania* cum *Samaranda*. Atqui Chataji frequenter illam adhibent. Verbi gratiâ, in vocibus: *Aram*, *Asphetina*, *Delbergin*, *Isbara*, *Maberbin*, *Seguin*, *Zegra*. Nec est, quod objicias, rerum Sinicarum Scriptores nonnullas adhibere voces, quibus canina litera intermixta sit, veluti sunt *Mandarinus* & *Porcellana*. Ea enim à *Lusitanis* introducta sunt, & à *Sinis* aliis aliisque vocabulis exprimuntur. *Mandarinus* nempe Sinicè * *Quonfu* & * *Lauye* dicitur. *Porcellana* verò * *Poli*. Memini in translatione *Momentani Sinici* vocem *RIGO* extare, eamque ad significandam *PERSONAM* Divinitatis à *heri*. Nescio unde? Siquidem *Sinæ* nec *literam* nec *vocem* agnoscunt suam. *Personam* enim *Cyn* vocat. Fortè *Lusitanicum* *RIO*, quod *Flumen* significat, adeoque locum *Apoc. XXII. 1. & Emanationis* vocabulum, quod *Hebr.* usitatum est, respexit, qui hæc scripsit.

5. Literæ.

De *Literis Chatajorum*, deque recepta apud illos *scribendi ratione*, memorabile est, quod apud *Arabsjades*

Arab.

Arab.

p. 435. legitur. Hoc Arabicè ita se habet: *. Sensus hic est: Esse CHATAJIS Scripturæ genus, cui DELBERGIN nomen sit; Vidisse etiam Autorem characteres ejus, quorum quadraginta & unum sint; Abundantia verò, quòdque, literarum numerus suprà Alphabetum Arabicum adeò excurrat, causam hanc esse, quod crassioris leniorisque soni literæ seorsim numerent, ut & literas mobiles & quiescentes. Esse etiam unamquamque literam ejusmodi accessioni obnoxiam; Sed GATAJIS aliud adhuc Scripturæ genus esse, quòd AVIGUR dicatur, ac sub nomine characteris MOGOLICI, celebre sit; Literas quatuordecim esse; Causam verò diminutionis paucitatisque literarum hanc esse, quod literas Gutturales eadem figurâ exprimant, ut & vicinas invicem literas, exempli gratiâ: BE & PHE; ZE, SIN, & TZAD; TE, DAL & THA. Hæc ille; Quod igitur de Chatajorum literis tradit, de Sinicis intelligi omninò nequit.

a. Sinarum enim Characteres, rerum verborumque Symbola rectius quàm literas appellaverimus.

b. Suntque eorum multò plures quàm XLI. Itinò plures quàm 5000. Nam ita quidem nonnulli retulerunt, Bernardinus videlicet Scartantius, ejusque auctoritate Ortelius, Mercator. Sed longè major

est numerus. Suntque vel facile quadraginta millia, secundum Petrum Jarricum Thes. Rer. Indic. II. 17. vel suprà sexagies mille, secundum Caspar. Balbium, Martinium Hist. Sin. præfat. Mandelsl. Itin. Or. p. 124. (quod Ortelius frustra miratur,) vel octuagies mille secundum Athanas. Kircherum Oed. Egypt. T. III. cap. 2. p. 10. & China Illustrata p. 12. b. vel & 120000. secundum alios, vid. Walton. Appar. Sac. Bibl. Polygl. proleg. II. p. 10. Ego verò, Sinas characterum numerum subinde auxisse, octuagies tamen mille Symbolis universam illorum literaturam contineri, aliàs, Deo volente, demonstrabo.

c. Neque Scripturæ nomen Sinicum est. Sinæ enim literas B. D. R. (quas una vox Delbergin complectitur) non agnoscunt, nec L. quiescens. De canina literâ jam suprà dixi, p. 72. De D. vid. Martin. Alt. 133. a. f. Gol. addit. p. 5. f. De B. Trigintium, suprà p. 6. b.

d. Quas ergò, inquis, literas Ambrosius des mente conceperat, aut verbis signare volebat? Respondeo BRACHMANICAS. Brachmanica enim Scriptura

a. Quadraginta & unâ literis exactè absolvitur. Videturque diversarum nationum Philosophis usitata fuisse; etiam Chatajis. Ut & Tartari Orientalis hodiernum similem scribendi rationem observant.

K

b. Suna

b. Sunt etiam Brachmanicæ Scripturæ literæ quædam *crassioris*, quædam *lenioris* soni, eæque non *punctis* distinguuntur, uti à Persis Turcisque
 Arab. * *Be* & * *Pe*; Indisque Arabican-
 Arab. tibis* & * sed *figuris propriis*.
 Br. Exempli gratia* *Da* & *Dda*; * *Tba*
 & *Ttha*. Hinc augmentum literarum est.

c. Sed & hoc de Brachmanicâ scripturâ constat, quod consonæ quandoque *moveantur*, hoc est, unâ aliquâ *vocali* vel *diphthongô* efferendæ sint, quandoque *quiescant*, vel, ut (earum Magistri loquuntur,) *Claudent*; Vocalium etiam ac Diphthongorum signa ipsis consonis appingantur, ut ab *Abissinis* fieri solet. Attamen inde non tam *numerus literarum*, quem dixi, augetur, quam *characterum*.

Addo Conjecturam de *Mogolicâ Scripturâ*, quam intrâ XIV. literarum numerum consistere, Arabs-jades tradit. Fortè enim illa fuit, quam *Philippinam* hodiè vocare licet. Ea *duodecim Consonis*, tribus verò *vocalibus* absolvitur. Discrepantia in unitate est. *Guttumales* verò alixque affinitatem quandam ad invicem habentes, literæ, et si *sonô* differant in *Philippinorum oribus*; non tamen *figuris* distinguuntur in ipsorum *manuscriptis*. Præterquam quòd, cum, qui ibi degunt, *Mohammedani Arabicantur*, punctis sonos distin-

guunt. Exempli gratiâ: * *Langit*, Arab. cœlum; * *Kkatang*, quatuor; * *Ang*, Arab. *ihson*, locus.

6. Tamerlanis uxores.

Jam & *Tamerlanis connubia tangâ*, Nam & inde colligere licet, cum, quòd in *Chatajamjus* quoddam habuerit, tùm, quòd *Chataja extrâ Sinam* fuerit, Tres ergò uxores Tamerlanes habuit, *Schildbergero* auctore, *cap. 20*. Nomina earum præterit quidem. Narrat verò, tres causas præproperæ mortis Tamerlanis fuisse. *Primam*, quod *Chebak* præfectus cum immensâ vi tributî aufugisset; *Alteram*, adulterium, eademque junioris carissimæque conjugis; *Tertiam* adulteri, qui præfectus quoque Tamerlanis fuerat, evasionem. Adultera procul dubio ea est, quam *Arabsiades Golbanam* vocat. De eâ namque idem hic ait: * *Erat ut Lu*, Arab. *na in plenitudine* & *ut Sol ante declinationem*, additque à Tamerlane occisam est. Atque idem hic *Arabsiades quatuor insuper uxores* Tamerlanem habuisse commemorat. *Primam* usura luminis maturè, cumque nondum tantus esset, privavit, quòd se quiozem adhuc statum sibi objecisset. Alia *Taumana* erat, *Mosis*, *Principis Nesephenis*, filia. Has duas *Schildbergerus* præterit, Ceteræ, eæque præcipuæ, ambæ * *ex filiabus*, Arab. *Regum*

Arab.

Arab.

Arab.

Arab. *Regum Chata* erant. Ambæ Mogolenses. Ambæ * *Schad, malech* honoris ergò dictæ. Sed primaria * *Regina* major dicebatur, & altera * *Regina minor*. Prior *Kamereddini*, Regis Mogolici, qui circa annum 1370. in prælio ceciderat, filia erat. *Posterior*, alius cujusdam Regis, qui itidem vel Mogolicæ familiæ, vel Geta, vel Chatajus fuit. *Albalentus* unius tantum uxoris Tamerlanis meminit, traditque eam *Magni Chami Quinsayensis* filiam fuisse. p. 20. Videturque de *Mogolicâ primaria* laqui voluisse. Sed erat hæc *Kamereddini* filia. Sinis verò tum temporis *Siven Te* imperitabat, qui procul dubio alius erat.

7. *Frigus.*

Sequitur *frigidius cælum*, quod *Vartomannus* Cathajæ tribuit; Sinis verò adeò tribui nequit. Sinarum enim terminus borealis 42. mo latitudinis gradu continetur. Estque adeò circa ipsum murum cælo nostro, ut Australior gradibus propè undecim, ita clementioris auræ. Quamquam duo hæc objici possunt. Primum, quod *Vartomannus* *comparativè* loquatur, habitòq; *Sumatra* respectu. v. *supra* p. 19. m. Deinde, quòd, ut vulgò notum est, viciniores etiam *Æquatori* regiones nonnullæ, frigore nihilominus premuntur, Mira-

turque *Levinus Hiesius* hoc sub gradu 46. fieri. *Navig. III. Pref.* Imò *Paulus Venetus Cermone*, quæ sub 29 gradu sita est, etiam intolerabile frigus tribuit. I. 21. Constat etiam *Xantungam*, borealis Sinæ provinciam, frigore premi haudquaquam tenui; *Pequinum* verò, alias insolito. Sed *Vartomannus* ex iis est, qui *Cathajæ* à *Cinis* & *Macinis*, hoc est, Sinis borealibus, & australibus distinguunt. *vid. supra* p. 70. a. Quòd item Sina, etiam borealis, aëre non adeò frigidò gaudeat, etiam inde patet, quod *Ægyptiorum* Medici *Asii* lapidis florem * *Nivem Sinensem* vo-
Arab. care soleant, *Beihavide* teste. *Atemitate* scil. Imò Nix admodum rara Sinis est. Et alicubi nulla. Ut proverbium sit: Tria per *Quantungam* esse, alias insolita: *Cælum sine nive, arbores semper virides, incola sanguinem suentes*. v. *Mart. Atl.* 103. a. Sed Cathajam frigidissimi aëris esse, *Arabsjades* quoque indicat. Cum enim Tamerlanes diem suum Anzaræ obiret, mensis *Februarii* erat, & dies quidem 17. anni Domini 1405. Ita enim legendum est *supra* p. 72. b. Tunc verò in itinere, quod à *Jaxarte* fluvio ad decem diastas citrà *Isbaram Chatajæ*, quò tendebat, perfecerat, tantum frigoris fuerat, ut maxima exercitus pars naribus auribusque mutilata perierit. Ita *Arabsjades* p. 312.

8. *Quod Rerum Sinicarum, earumq; maxime memorabilium ab Historiæ Chataicæ Scriptoribus nulla fiat mentio.*

Credibile est eos, qui Chatajæ haud perfunctoriè meminerunt, non neglecturos fuisse, illa vel verbulo tangere, unde Sina semper celebris fuit, siquidem putassent, Chatajam & Sinam eandem esse terrarum regionem,

a. Sinam verò præcipuè cōmendant **PORCELLANA**, quæ vocant. Ea etiam ab Arabibus ideoque * **SZAVANI**, hoc est, *Sinensia vasa* *ناصا* *نصا* *نصا* vocantur, *Mohammede Firuzabadio* autore. Nec immeritò. In solò enim Sinarum regno fiunt. Nec ubique æquè egregia. Novi Alterum Marci Pauli Vespèti Interpretem pro *lapillis*, quibus è mari collectis *Carajamenses*, *Theolomanenses*, & *Bæachenses* moneta locò utuntur, **Porcellana** substituere. Sed ineptum hoc glossema est, nullæque ratione nititur. **SADUS**, scriptor Persicus, cuius suprà memineram, *Rosarium* suum (librum ita dictum) Abubekero commendaturus: *Quod si Regia benevolentia*, inquit, *librum hunc exornaverit*, * *Picturata domus Sinensis* & *Phrygium opus Arsinganum quasi erit*. p. m. 27. Quid Autor sibi velit, facile liquet. Sed unde Parabolicum hoc dicendi genus de-

sumplerit, interpretib9, non convenit. Hic ergò Sadum priore parte loqui vult de urbe quadam, *Sina* dicta, inq; Indiæ limitibus sitâ. Quippe ubi domus fuerit, quò præstantissimi illius Regni pictores artis suæ præcipua monumenta contulissent. Ille verò vult fuisse in Sinis domum, ab egregio Pictore conditam, quò ceu in penu quoddam ingeniosissimæ quæq; picturæ collatæ sint, & in peregrinantium conspectû suspensæ. Ita alter de ædib9 quibusdam Sinicis, alter de aliis extrâ Sinam Sadi verba accipit. Sic porrò *Ersengi* nomine alter Apellem quendam, alter librum, cuius *Manus* quidam, divinus pictor, autor fuerit, indicari arbitratur. Mihi verò videtur, Sadum in posteriore parte ad Phrygia *Arzinganorum* opera alludere; in priore, si non ad *turrim Novizoniam*, quæ tota è Porcellanis ad miraculum pictis extructa est, ad ædes saltem Sinensium, porcellanis variegatis passim intus ornatas, Adeò *Porcellanorum Sinicorum* fama percrebuerat,

b. Nota item in vulgus est Sinensium **ALCHIMIA**. Namque ad insaniam usque plerique huic arti vel operam dant, vel favent. Putantque illius beneficio **IMMORTALITATIS** poculum parari posse. Hæc imprimis *Laozui* Philosophia erat. Sed & *Saracenorum* quondam fuit.

c. Memorabilis item est traditio de Immor-

Sin.

Arab.

Arab.

Sin.

Immortalibus, quos * *XIN SIEN* vocant. Credunt autem, quosdam hominum vitâ functos non esse, sed mortalium consortio abdicantes etiamnum alicubi terrarum vivere. Hoc de *Hoangtio* tradunt, Tradunt item: frequentare hos immortales montes *Xintang*, & *Cingching*. Similia legas de *Zoroastre*, deque *Mohammede* quodam, quem ideoque *Haptraus* * *Setbi filium* vocabat, *Enosum* cum *Enocho*, uti Mohammedani solent, confundens. v. *Hist. Samcen.* ad annum 81. Sed hoc obiter.

Arab.

Ceterum de his nihil in *Historiâ Chatajâ* legere est. Uti nec de *redimitis retrò comis*, neu de *bacillis mensalibus*, aliisque hujus generis.

9. *Proverbium quoddam* de *Chatajis*.

Porro & huc facit Paroemia illa Turcica, quam *Azizus* quidam *Nesephæus* scripto nobis reliquit. Is ergo libelli suip. 102. b. 5. sic ait: * *Adagium est*, *Chata kilmez atsil*; *Her Toprak kimia degildur*, *I Akil*. *Chatajus* nihil gloriosi facit; Neque enim *Quævis terra pulvis Philosophicus est*. Simile est hoc illi, quod *Nathanaël*, *Philippo* objiciebat: *Ex ναζαρεθ δύναται ἡ ἀγαθὸν εἶναι*; *Ex Nazarethâ potest aliquid boni esse?* *Joh. I. 47.* Et isti: *Αὐτὸς φέρεται ὑπὸν νανόν*. Semper aliquid ma-

Arab.

liè *Libyâ*. v. *Erasm: Chil.* Sunt scilicet aliquæ gentes, quibus ingenium moresque non satis probi sunt. Inde tot *Proverbia gentilitia*, quibus *Arcadum* stoliditas, *Carum* vilitas, *Cretum* mendacia, *Pænorum* perfidia, *Scytharum* asperitas, *Thracum* bibacitas perstringitur. Quod & illud *Judæorum* spectat, quod *Nicodemo* objiciebant: ἐπεύθεισεν καὶ ἰδὲ οὐκ ᾔσθηταις ἐκ τῆς Γαλιλαίας σὺν ἰσχυροῖς. *Scrutare & scito*, ex *Galileâ* *Prophetam* non fuisse suscitatum. *Joh. VII. 52.* Tales ergo & *Chataji* vulgò, vel secundum *Azizum*, erant. Vox enim *ATSIL*, quæ origine Arabica est, *Soliditatem*, ac *radicalem* bonitatem rerum aut personarum denotat. Sic *Turcæ* aliàs dicunt: * *Atsil ari* (pro *arif*) solidè *Arab.* doctus, & * *Atsli Fasli jokdur*, non *Arab.* & tanti momenti. *Proverbium* verò, quod *Azizus* refert, tantò elegantius est, quod eoipse ad vocem * *Chataja*, quæ appellativè aberratio-*Arab.* nes & peccata significat, alludi videtur. v. *notas meas ad Azizi Excerpt. n. 51.* *Ecquis* verò hæc de *Sinis* accipiat? De gente, quæ solertia & ingeniositatis nomine non seipsam tantum, (sed superciliosè,) commendat, sed & ab aliis, (sed meritò,) celebratur?

10. *Situs.*

Ceterum præcipuū controversiæ re-
K 3 medium

medium in *Situ* licum esse, quivis facile judicat. De eò verò ali aliter scribunt. Quædam enim (1.) & *Chataja* & *Sina* conveniunt. Quædam (2.) *alterutri* tantum. Adeoque ex nonnullorum mente *Chataja* nequaquam *Sina* est. De quo *cap. seq.* pluribus agendum erit. Nunc de iis tantum agam, quæ *Sina* non conveniunt.

2. *An Venetus Chatajam extrâ murum Sinicum ponat?*

Res autem multò luculentior foret, siquidem Marcus Paulus Venetus, *Chatajam extrâ murum Sinicum* situm esse affirmasset alicubi. Hoc nempe Veneto tribuit *Olearius* in Germanicâ Relatione Itineris *Georgii Andersonii Holsati* III. 7. p. 137. Sic enim scribit: Daß unser Autor das Land ausserhalb der Mauer *Chataja* nennet / geschiehet nach der in Europâ lange gewesenen Meinung. Ist auch vor langen Jahren von Marco Paulo Veneto, auff die Bahn gebracht worden / welcher daß *Chatajam* ausserhalb der Mauern / da doch nur wüste und öde Land ist / setzt. Wird aber von P. Martinio refutirt. Sed nec Martinus Venetum refutat; nec Venetus ita scripserat; nec etiam *Andersonius*. Hujus enim verba sunt: Als wir nun von der Maur ab eine halbe Tagreise gethan hatten / kamen

wir an ein wüst sandigt Land / hat zur linken Hand das Gebirge *Samina* liegen. An diese sandigte Wüste stößet eine dürre mit Bramen bewachsene Heyde. Durch beyde müssen wir unsere Reise 3. Tage zu bringen. Dieses Land haben etliche *Kataja* nennen wollen. Ceterum *Chatajam* æquè ac *Tebetam* suprà *Murum* ab Arabibus, Persis, aliisque Orientalibus poni, Dom. GOLIUS testis est, ad *Alferg. p. 106*. *Alferganus* certè *Borealem Sinarum tractum* ad *Clima tertium*, *Tebetam* ad *quartum* refert.

Sequitur aliud argumentum, *Chatajam extrâ Sinam* fuisse.

Hoc est:

b. *Quòd Casgar Indiam & Chatajam dividat.*

Ita namque *Arabsjades*, p. 289. 7. vid. suprà p. 14. *Tamerlanes* nempe compositis rebus omnibus extraneas copias, belli socias, divisim in remotissimas plagas dimittit. Ac *Inakeos* quidem, *Indos* & *Chemsanos* in *Turquestaniam* & ad *Chataeos*; *Tartaros* verò, partem *Casgarum*, partem *Asiculum*. *Asiculum* *Tamerlanici* & *Mogolici* regni collimitanea urbs erat; *Casgar* verò inter *Chatajæ*, *Indiæque* confinia. Quare de *Casgaris* primum *Situ* agendum est; post de *India*, tandemque de *Chatajæ*.

1. *Casgaris* itaque *Situs* hic est:

Longit.

Longit.	Latit.	Regio.	Clima.	Autores.
95. 25.	44. 0.	Turquest.	VI.	Birun.
96. 30.	44. 0.			Alfaras.
106. 30.	44. 0.	Maurenabar.	VI.	Nasfirodd.

Vides, unam eandemque latitudinem Urbis hujus esse; illamque sub unum idemque *clima* referri. De regione nihil est, quod sollicitemus. Turquestania enim sub Maurenabarâ comprehensa est. Maurenabarâ enim est, quicquid terrarum ultra Oxum situm est. Præterea Casgarum alii Chataja tribunt. v. *suprà* p. 31. b. alii Chorasmiâ, alii Uzbekiâ. Longitudinis differentia nulla est inter Alfarassî & Nasfiroddini, quem Ulugbeigus sequitur, tabulas. Alter enim ab Insulis Fortunatis; à litore maris Atlantici alter meridianorum calculum deducit, uti alibi dixi,

2. Jam India Gangetica (neque enim credibile est, Arabsjadem Indiæ vocem latius accipere) ad Austrum, Casgaris est. Sicut Kandahar, Indiæ Metropolis, ferè rectâ sub Casgare sita sit. Habet enim Longitudinem 107. 40. Ut paulò Orientalior sit Casgaro.

3. Itaque Chatajam ad Boream Casgari sitam esse oportet, cum Sinâ ad Vulturum sitæ sint. Quod si Chatajæ nomine Sinas intelligere malles,

India Kalmuckorum terminus esset, quod absurdum.

c. Quòd Casgar inter Chatajam & Balachschanum sit.

Eodem recidit, quod idem Arabsjades p. 79. tradit: Casgarum sitam esse inter Chataja & Balachschanum regna v. *suprà* p. 34. Balachschanum enim urbs est, & regnum ad Indiæ fines, ubi Oxi & Jaxartis fontes sunt. Venetus Balasciam vocat, de quâ vid. Commentar. Urbs isthæc sub longitudine grad. 104. scrup. 24. sita est, & paulò occidentalior Casgaro. Sed quia & isthæc ad Casgari aultrum est, Chataja sic quidem Sinâ esse nequit.

d. Quòd Græcorum de CATHEA relationes multum ab-
ludant à Situ SINARUM.

Sed si Græcos consulamus scriptores, variè quidem de Cathæa, quam vocant, Situ illi scribunt. In eò tamen conveniunt, quòd secundum eorum narrata Cathæa procul sit extra Sinas. Strabo ergò tradit Catheam secundum quosdam

dam inter *Hydaspem* & *Acefinem* si tam fuisse, secundum alios ultra *Acefinem*. Imò & *Hyarotidem* (Quem orientem versus *Hypanis*, *Hyphasis* alijs dictis, sequitur.) Sunt hi omnes fluvii, quos omnes *Indus* recipit. Ponamus primam sententiam falsam esse. Siquidem inter *Hydaspem* & *Acefinem* *Pori* terra fuerit. Illius nempe, quem Alexander vicerat. Ponamus item *Catheam* ad *Hypanis*, ultimi fluviorum, qui in *Indum* ruunt, citimum sitam fuisse latus. Nam ultra *Hypanim* locari nequit. Quandoquidem Alexander, qui *Catheam* quidem, sive illud *Sophitis regnum* fuerit, sive aliud quoddam, utique occupavit, ultra *Hypanim* tamen haud pervenit. Sed quantum terræ fuit istos *Catheos* inter & *Sinas*? Primum *Gandaris* erat, uti *Strabo* tradit. Deinde tota intrà *Gangem* *India*. Ut & illa quæ extrà *Gangem* est. Cui tandem *Sina* ab oriente in occidentem confines sunt. *Ptol.* VII. 2. 3. *Gandaris* alterius *Pori* erat, qui consobrinus erat *Pori* ab Alexandri capti. Sita ultra *Hyarotidem*, *Strabo* l. c. *Gandara* verò inter *Suastum* & *Indum* habitabant. Etiam cis *Hydaspem*, vid. *Ptol.* VII. 1. Quare de *Gangaridis* *Strabonis* locum nonnulli intelligunt. *Gangarida* circà ostia *Gangis* erant. *Gangarides* *Plinio* dicti. Rex eorum potentissimus. Quem invadere Alexander non audebat, *Curtio* ac *Dio-*

doro testibus. Quod credibilis foret, si Alexander ad *Gangem* usque processisset, uti *Craepus* scripserat. Sed *Strabonis* lectionem veriorē puto, ac *Gandaridem* inter *Hydaspem* ac *Hypanim* sitam fuisse. Ceterum de Longitudine inter *Indum*, qui *Hypanim* quoque recipit, & *Gangem*, *Lusitanorum* & *Hispanorum* superiore seculo controversia erat. Nimirum conventum erat, ut divisis inter *Castilia* & *Lusitania* Reges Indiis, Primo vero Meridiano in 36. gradu ad Occidentem *Ulyssiponis* constituto *Castiliani* ad 180. gradus Occidentem versus; *Lusitani*, ad totidem Orientem versus navigarent. *Magellanus* vero cum ad *Hispanorum* transisset partes, demonstrandum suscipiebat, quòd *Lusitani*, *Moluccas* occupantes, iniquè agerent. Quod ita probaturus erat. Sunt, inquit, à primò meridiano gradus 36. Sunt *Ulyssipone* ad *Indum* gradus 90. Sunt inter *Indum* & *Gangem* gradus 30. secundum *Ptolemaum*. Sunt à *Gange* ad extimas *Moluccas* gradus 32. Summa verò graduum 188. est. Quare *Lusitani* octo gradus amplius quàm parerat, occuparunt. *Lusitani* contra ad *Experientiam* provocabant, contententes Intervallum *Indi* & *Gangis* vix 10. graduum esse. Sed vid. de his *Oforius*, *Maximil.* *Transylv: Mariana*, *Massens*. Nunc de *Ptolemaicò* intervallò haud dubium

bium quidem est, quin mendosum sit Attamen satis distantia est. Sed longè major terræ tractus est, qui Gange & Sinis intercipitur. Et secundum Ptolemaum quidem Exritum Gangis ostium, quod Antiboli dicitur, longitudinem graduum 148. scrup. 30. habet; Limes verò Magni Sinus, qui Sinas & Indiam extrà Gangem dirimit, graduum 173. Ut intercapedo sit 24. graduum & 30. scrupulorum. Itaque Cathæa Gracorum vel sic Sina esse nequit. Quod tamen D. Goltz planè visum est. Ita enim scribit: Animadversione non indignum, (est,) Cathaorum nomen inde à multà antiquitate notum fuisse & celebratum Græcis; illis præcipuè, qui de rebus Alexandri scripserunt. Hunc enim perhibent in Cathaorum usq; ditiones protulisse arma: Quas quidem non ita Q. Curtius appellat libro 10. (leg. 9.) sed Sophitis regnum, quod prorsus cum illis idem esse ex libro XV. Strab. baud dubiè apparet; ita dictum nomine Regis, ut idem inquit, qui tunc temporis Kathæa, Cathayo imperabat. Id ipsum regnum optimis legibus moribusque fuisse rectum, & gentem præ ceteris sapientiâ excelluisse, eodem loco Curtius & Diodorus Siculus lib. XVII. tradunt. Quod verò ad Sitû spectat, eum auctores omnes referunt ad India fines atq; extrema cogniti eò tempore Orientis. Ptolemaus Geograph. lib. VI. cap. 15.

Χαΐτας, Chatas Seris proximos Scythas esse scribit; prout hoc Scytharum nomen ad illas usque ultimas mundi plagas protendi solet. Si verò non ita exactè rem definiverint, ac quidem requiri possit; Id nemini mirum videbitur cogitanti; quod eodem libri XV. loco Strabo agnoscat. Propter ignorantiam & longinquitatem nihil de illis locis certo & accurate traditum esse, &c. Hæc ille. Pressig adhuc Hornius procedit, qui Cathæam Suchuenam esse contendit, Sinarum provinciam, v. suprà p. 59. a. 60. b. Ast quæ Alexander in Sinas penetraverit, qui Hypanim, nedum Gangem, haud transierit? CHATÆ verò, quorum Ptolemæus VI. 15. meminit, nec Kathæi erant, nec Sina. Chata enim Scythæ erant sub regione Cassâ, ad occidentem Sericæ, quæ suprà Sinas erat; Cathæi, Indi cis Gangem, & multum infrà Sericæ Parallelum. De Sinis peculiari capite Ptolemæus. Tertiò nempe libri septimo. Idem ejusdem libri cap. 1. Chatriæorum, suprà Pulindas Agriophagos meminit. Eos Cathæos Strabonis, & Chataros Diodori esse, sunt qui affirmant. Quod verisimilius est. Sunt adhuc plura, quæ suadeant, Chatajam non esse Sinam. Ut, quòd ad occidentem Dista sita esse scribitur & ad septentrionem montium Belhar. Sed hæc rectius è Mappâ Geographica intelligitur. Sequitur nunc

L

7. Cam-

7. *Cambalu, Chataja Metropolim ac regiam*

non fuisse *Pequinum Sinarum*. Quæ si fuisset, nã frustra esset omnis disputatio. *vid. p. 30. b.* Fuisse tamen, *Maximii* ac aliorum sententia est. Nec pauca sunt, quæ asserto ferè fidem faciant. Talia sunt:

I. *Nomen. Cambalu* enim *Chani urbem* significat, veluti in *Glossario* dixi. *Pequinum* verò *regia* est *Chani Sinici*, ut ita loquar, ipsoque *Pequini* nomine *Borealis* regia denotatur, ut *suprà dictum est. p. 8. b.* Hic insuper notemus: *Pequinum*, & *Paquinum* indifferenter dici; Aliquando & *Peking* & *Paking*, *Pekim* & *Pakim*, *Pechin* & *Pequin*, scribi, *Nassirabadinus* vero & *Ulugheiges* urbis meminerunt, quam uterque

Arab.

* *Pangiu*, *Sinarum* regiam vocant. Suntque etiam alii Astronomorum ac Geographorum Orientalium, qui * *Bengju* scribant. Sed incertam esse hanc scripturam, *D. Gellius* testis est *Comm. ad Alferg. p. 176.* Ibidemque docet, plures intelligi posse urbes, si vel ita vel aliter scriptum sit ab autoribus. *Nanchinum* nempe, *Pechinum*, *Pegu*, *Quanci*, *Jamçeu*, *Nangan*, *Taichon*. Fuerunt etiam (quod ille conjicit) plures in *Sinarum* regno *Regia*:

Sub *Aboriginibus*, *Paoting*.

Sub *Hia*, *Chaifung*, prima quintæ, & *Nanyang*, septima quintæ.

Sub *Xangá*, *Taming*, septima primæ.

sub *Chevá*, *Taiyuen*, prima secundæ, sedes fratrum Imperatoris, & *Sigan*, prima tertiæ.

sub *Haná*, *Quanghan*, prima sextæ, & *Focheu*, undecimæ prima,

sub *Cy*, *Cinan*, prima quartæ.

sub *ll*, *Kienye*, prima nonæ.

sub *Ciná*, *Hienyang*, quæ est *Sigan*.

sub *Tangá*, *Peking*, prima secundæ, & *Haocheu*, quinta secundæ, æstiva sedes.

sub *Sangá*, *Lingan*, prima decimæ, & *Mopang*, decima mil. decimæ quintæ.

sub *Jvená*, *Juning*, octava quintæ.

sub *Taimingá*, *Taiyven*, prima secundæ, sedes filii.

Lugan, quarta secundæ, sedes consanguinei.

Gueihoei, quarta quintæ.

Hoaiking, quinta quintæ.

Uuchang, prima septimæ.

Kien-

Kienchang, Sexta octavæ
Peking, prima primæ.

Pekinum autem primus regiam e-
legit *Taiçungus*, *Taimingarum* se-
cundus. Idq; cum circa annum Domi-
ni 1404. *Nankinum* relinqueret. Scil-
ut eò melius Tartaros nuper expullos
aditu arcere posset. Urbique à *Tai*
mingis demum *Pekini* nomen im-
positum est. Quod luculento argu-
mento est, *Nassiroddinum*, ejusque
continuatorem *Illugbeigem* de *Pequi-*
no non cogitasse. *Nassiroddinus* e-
nim circa annum Domini 1261. flo-
ruit, quum nondum regum Sinico-
rum quisquam *Pequini* resedisset.
Abferganus quoque, antiquior ad-
huc scriptor *Regiz*, *Sinarum* memi-
nit, & ejus, non nomen quidem, at-
tamen *Situm* exprimit. Nam *Elem:*
Astron. cap. 9. tradit, eam ad *Austra-*
les Sinarum partes, sub *climate*
primo sitam esse. A quò *Pequinum*
longè abest. Sed & regia, cujus *Nas-*
siroddinus meminit, sub *climate* II.
ab ipso ponitur. Videturque *Pegu*
ab ipso innui. Namque hoc vocabu-
lum vicinissimū est corruptæ procul-
dubio voci Arabicæ. Ac tantum li-
tera *fe* pro litera *Nun* reponenda est.
Pegu v. regia est regni *Pegu*. Hoc
fortè *Sinis* olim adhaesit. *Situm* v. est
sub *climate* secundo. Et Arabibus
Indiæ terminos præternavigantibus
primū occurrebat. Fortè & *Sia-*

menes seu *Siones* *Sinas* dixerunt.
Satis obiter.

2. *Magnitudo & Ambitus*. Neq; mi-
nor in stupenda magnitudine est con-
sensus. Ita *Gol. 8. 6. pp. Cambalu* itaq;
valde magna est, & incredibilis vasti-
tatis *p. 29. b. Pequinum* verò amplissi-
mam quoq; civitatem esse, *dujōwjaus*
passim proditum est. *Cambalu* XXIV.
milliaria complectitur. Ita ut quodli-
bet lat9 sex cōtineat milliaria Italica. *P.*
Venet. II. 10. Imo Nicolaus Vener9 28.
milliaria ambitui ej9 tribuit. *Pequinē-*
siū verò mæniorū unumquodq; latus
viginti stadia Sinensia, conficit. hoc est
4 $\frac{2}{3}$ Italica miliaria. Nā 25. Stadia Sinica
faciunt sex milliaria Italica; & millia-
re Italicum 4 $\frac{1}{2}$. Stadia continet. A-
deoque ambitus *Pequini octoginta* 0
stadiorum est, hoc est, mill. 19 $\frac{1}{2}$.
Quod propè ad *Venetorum* compu-
tum accedit. *Marxinius* verò, cum *Pe-*
quini ambitum quadraginta, & latitu-
dinem viginti stadiis definiret (*At-*
lantis p. 23. a.) proculdubio erravit.

3. *Clima*. Tertium D. *Golii* ar-
gumentum à *Situ* desumptum est.
De quâ in hunc modum scribit; *Ca-*
tayorum, metropolim, *C'an Balek*,
Abulfeda ita subjicit *climati* quar-
to, ut si inter discrepantes, quas de
longitudine ejus & latitudine tradi-
tiones affert, medium teneamus,
quàm proximè conspirent ambe in
eundem situm, qui urbi *Peking* ex

observationibz adscribitur in hoc Atlante (Martiniano puta.) Addit: p. 8. b.

4. *Quadratum.* Figuram porrò urbis *Cambalu* quadratam fuisse, *Venetis* testatur, II. 10. & *Nicol. Venetus* p. 9. Item de *Pekino* Martin: Atl. 23. a. m.

5. *Duodecim porte.* vid. *P. Ven.* II. 10. *Neuhoff.* 205. b.

6. *Canales.* Canalicibus frumentum ab urbe *Caigui* ad aulam *Chani* delatum esse, iterum *Venetis* tradit. II. 60. Similia de *Pequino* Martin: 23. a. pin.

7. *Murus.* V. *Ven.* II. 10. Martin. p. 23. b. *Neuhoff.* 205. a.

8. *Campana.* v. *P. Ven.* II. 10. deque *Pequinenſi* campanâ Epist. *Ferdinandi Verbiſt* ad *Gruberum* apud *Kirch. Chin. Illuſtr.* p. 223.

9. *Aula & Regia.* Sed imprimis afferenda & conferenda videntur, quæ duo *Veneti* de *Cambalenſi*, & *Martinus* & *Nieuhofius* de *Pequinenſi* aulâ prodiderunt.

a. *Figura.* Est ergò utrinque quadrata. Et *Cambulonſis* quidem secundum *P. Ven.* II. 9. & *N. Ven.* p. 9. Sic *Pequinenſis* sec. Atl. p. 24. a.

b. *Ambitus.* *Cambalenſis* milliaria 4. conficit. Sic ut latus quodlibet unum complectatur milliare. Sic *Pequinenſis* vastissima est, ut omnem noſtratæ apparatus superet. *Ambitus*, XII. Ly, hoc est, mill. Ital. ferè tria.

c. *Murus.* *Cambalenſis*, a. *Externus*. 1. Valde ſpiſſus, est. 2. altus paſſus decem. 3. *Extrinſeca* facies alba &

rubea. 4. in ſingulis quatuor muri angulis fortaliſſimum eſt; Sic & in medio cujuſque latere. Ibi arma aſſervantur. b. *Internus*, habet octo palatia pro jocalibus Regis. Eorum quatuor ad angulos muri; quatuor in mediis lateribus ſunt. Hæc omnia *Venetis* habet. *Pequinenſis* murus, Triplex altus. fortis. altior 15. pedibus. è lapidibus rubris, coctis, tectus verò flavis gleſtoq; incruſtatis lateribus.

d. *Situs.* *Cambalenſis* porrò aula in medio Civitatis ſita eſt, N. Ven. inque medio muri interni. *P. Ven.* *Pequ.* intrâ alterum urbis murum. N. ad Borealem urbis partem vel potius intrâ interiorē Auſtralis regionis murum (urbicum) conſurgit pœne pro urbis portis, & inde ad Borealem uſque murum excurrit unde videri poteſt univerſam urbem occupare. Nam reliqua civitas extroque palatii latere diſſunditur *Trig.*

e. *Arcus.* Aſcendunt etiam quatuor arcus in aulâ *Camb.* è palatio Regio ad quatuor caſtella angularia muri, quò Rex neceſſitatis tempore conſugere poſſit. *Nic. Ven.* De *Pequinenſi* non memini me tale quod legere.

f. *Porta.* Portæ verò *Cambalenſis* aulæ quinque ſunt ad meridiē Civitatis. media ſoli regi patet. *P. Ven.* *Pequinenſis*, Quatuor, ad quatuor mundi partes obverſas. Maximo ex iis uſui *Auſtralis eſt.* Mart. Quæq; earū à *Vento Cardinali* nomen habet. *Nieuhof.*

g. *Palæ-*

g. *Palatium ipsum. Cambalense.* 1. Caret solario. 2. Pavimentum decem palmis altius reliquo fundo. 3. Tectum valde altum & picturatum. 4. Ubique *Pictura*, rerumque bellicarum Historiæ. 5. Parietes Auro & argento fulgent. 6. In aulâ majori 6000. circiter hominum *ad mensam* recumbunt. Similia de *Pequinen- si Martini*. Nam & Eximia ornamenta omne nostratem apparatus superant. Dicuntur ibi esse ministrantium scolarinarum 5000, imo hominum 15000. In inferiori penetrâli multi visuntur marmorei & lapidei fornices, podia, ambulacra, columnæ ac statuæ non exiguo elaboratæ artificio. Tegulæ omnes luteo, hoc est, regio colore splendent, adeo ut aureæ proculaspectantibus videantur, Solis præsertim luce ad angulos æquales incidente. Quicquid è ligno est vel auro splendet, vel pretioso illo glutine *Cie* dicto illitum ad instar speculi micat. Plures quidem contignationes vix habent more nostro. Altissimæ tamen sunt domus, suprâ crassiores ac teretes calumnas extructæ, &c. Pavimentum erassioribus inistratum asseribus, tribus ferè cubitis terra altius exsurgit, &c.

i. *Palatia alia.* Erant & alia in urbe *Cambalu* Palatia. 1. In monte nempè Viridi. 2. Juxta palatium regium; palatium sc. primogeniti Cublæ, P. Ven. *Pequini* quoq; multa sunt. Imperatoris, Reginae legitimæ, Con-

cubinarum quatuor, Imperatoricæ Matris, juniorum Principum, &c.

i. *Intrâ Muros Cambalæ* 1. *Horti*, erant in quibus varia alebantur animalia. 2. *Lacus* etiam ad Aquilonem, quipiscis varios alebat. 3. Fluvius denique, qui per illum lacum exiret & introiret, quiq; eratib9 ferreis utrinq; communitus erat, ne pisces elaberentur. P. Ven. *Pequini* verò intrâ duos primos eosque extimos muros sunt Custodes corporis, Eumuchi, eosque majoribus præfectis ingredi ad negotia inibi tractanda licet. Intrâ ultimum, qui spatium longè majus ceteris pro cubiculis, hortis ac sylvis, lacubusque continet, habitat Rex. Hic nemo admittitur præter Eunuchos & mulieres, &c. Palatium permeat *Fluvius* arte introductus, magnarum etiam navium patiens, per interiores palatii partes in varios distributus canales, &c. Multos hic illic lambit artifice manu extructos montes, &c. *Malt. De Nemore & Foro Palatii* vid. Idem Atl. 24. b. m. f.

k. *Extra palatium Cambal. Monti-* culus altitudine centum passuum est, ambitu milliariis. Semper viridis. Ed Cubla exquisitissimas radices transplantaverat. Dicitur que *mons viridis*. Distat palatiô leucâ unâ. P. Ven. *Montium* circâ *Pequinum arte factorum* meminit *Niethof*. Sed ad hæc omnia responderi possit: Ad primum quidem; *Cambalu* plures potuisse

potuisse dici urbes, si quæque *Cbani* regia, Cambalu dicenda fuisset. Ad secundum: Fuisse ibi locorum etiam alias urbes ingentes, Pequinum certè à Nankino magnitudine superatur, & ab urbe *Hangcheu*, Ad

tertium: Incertam quidem esse Arabum de situ *Cbanbalec* relationem. Attamen nullam situi *Pequini* respondere. Quare designatas utriusque Longitudines & Latitudines conferamus.

CAMBALU.

Long.	Lat.	Clim.	Autores
124. o.	46. o.	VI.	Nasir, & Ullugh.
124. o.	46. o.	IV.	Harair ap. Abulf.
130. o.	35. 25.		Ibn Said <i>ibid</i> ,
156. o.	35. 24. 5		Abulfed. ap. Gol,
	35. o.		Abulf. ap. Ramus.

PEQUINUM.

145. o.		Martin. Mapp.
146. o.	39. 59.	id. p. 3. a.
149. o.	39. 59.	id. p. 22. b.

Ad quartum, quintum, sextum & septimum. Fuerunt etiam plures urbes, quæ quadrata figura & duodecim portarum; Canalibus etiam & muris ornatae essent. Ad octavum. Campana verò Pequinenfis anno Domini 1403. demum fusa est. Eo tempore, quo Tajungus aulam illuc transtulit. Quare Venetus de eâ loqui non potuit Ad nonum & ejusmodi alia. Reliqua incerta sunt.

Quod autem *Cambalu* alia quàm *Pequinum* sit, ista suadent: 1. quòd *Cambalu* sita fuerit ad magnū aliquod flumen. 2. quòd procul ab Oceano. 3. quòd haud procul a montibus

Belhar, et similia, quæ *Pequino* vel planè non, vel non ad eò conveniunt. Interea variae de *Cambalu* urbis Situ extant conjecturae. 1. His *Pequinum* est. 2. Aliis *Almalech*, quæ Mangonis regia erat, Haythone autore. Hanc *Cambalam* esse *Kircherus* affirmat, Chin. illustr. p. 93. a f. Sed oppido falsum est. Est enim *Almalech* Turquestaniae urbs & procul urbe *Cambalu*. Vel si *Cambalu* est, quomodo *Cambalu Pequinum*, uti & ipse volebat, esse potest? Fortè inde error est, quod *Cambalu* aliàs *Ardbalig* quoque diceretur, *Juchasin*. 3. *Horpius* tradit

dit, Cambalu esse Ptolemæi *Sambalicam*. Orig. Amer. p. 244. Ptolemæus verò duarum urbium meminit, quas ambas *Sambalacas* vocat, unam *Prasaces*; alterum *Mandalarum*. Sed utraque intrà Gangem erat, v. Ptol. VII. l. 4. Æquè ut *SANGALA*, Cathæorum urbs, cujus *Arianus* meminit, quæq; Ptolemæi, vel *Sagala* in Pandavis, vel *Sigalla* in Mandalis erat. 5. Solet etiam a Geographis ad *Obium* *COMBALICH* urbs sub Kitaisko poni. Mihi quid videatur, capite ultimo dicam.

13. *Judicia Colorum.*

Tandem ex *Judiciis Cycli diarii Electivi*, quæ superius p. 49. designavi, etiam illud constat, Chatajos *Candidum* colorem pro *feliciſſimo* habuisse. Confirmat hoc *Marcus Paulus*. *Libri* namque *secundi* cap. XV. *Festi Tartarici* meminit, quod *magnum Chan Chatainus* cum suis in urbe *Cambalu* (v. cap. 16.) in *albis* *vestibus* celebrare sit solitus, ideoque *Festum Albarum* nuncupaverint. Nam credunt, ait, *vestem albam bonum habere fatum*. Ejusdem omnis causa sub eandem festivitatem *Tartari Chano albos equos* magno numero, ac sibi invicem *alba dona* offerebant. *Chanus* etiam decem millia amplius *albarum equarum* alebat. Hæc idem *Venerus l. c. & I.* 65. De *Elephanto albo*, cujus causa

Rex *Peguanus* *Siamensem* bellò petierat, leg. *Linschoten*. cap. 17. Nunc autem *Sine Candidum* colorem in *luctu* habent; *Flavum* verò pro *feliciſſimo*. Ita *Maffinus*: *Latioris*, ait, *coloris vicem flavus* subit vel *ceruleus*. *Vestes candidæ*, non ut inter *Europæos* *hilaritatis*, sed *meroris argumentum* sunt, *Hiſt. Sin.* p. 30. vid. p. 17. & *Gloss. meum sacrum* p. 56. Ceterum aliàs *diversa* *diversarum gentium* *judicia* sunt de *Coloribus*. *Diversa* etiam earundem *populorum* in *diversis* *caſibus*. Sic apud *Malabares* *albus* color *Diabolorum* est; *niger* *DEI*. *Ven.* III. 18. Sic *Æthiopes* *candidi* coloris gentem metuunt, *Vaticinio* qualiterriti, *que gente* *blanca* *haziendo* *los labradores*, *hos han de echar fuem de Etiopia*. ita *Saphovallus*. Ob simile *vaticinium* *Turcæ* sibi à gente metuunt, quam *figlivoli* *biondivocant*; *Wallib. Vir. Mob.* p. 137. Sunt autem ii *Christiani*, de quibus aliud *Vaticinium* inter illos circumfertur, quod *Geopgevitzius* prodidit, v. *Glossar. meum sacrum* p. 51.

14. *Kalende Anniversarie.*

Nunc à *Festo Albarum* ad *Kalendas Anniversarias*, quibus illud celebrabatur, pervenio. Hæc in *Kalendas Februarii* quotannis incidebant, quod *Venerus* bis affirmat. II. 14. 15. *Sine* verò annum cum *No-*
villæ

vilunio Martii mensis exordium-
tur. Ita *Sqarlantus*. Quod tamen
falsum. Ut & illud, quod Sinæ sub No-
vilunium, quod nonum Aprilis diem
vel præcedit vel sequitur proximè, no-
vi anni festum celebrant. Ita *Nisub-
hof. scil. p. 275. b.* Sed idem p. 131. a.
tradit, se in pagum *Saupoo* Sinarum
venisse eò die, quò ceu primo die
Novilunii Novi anni festum celebra-
tum sit; Hunc verò fuisse diem 25.
Maij anni 1656. Quod priori asser-
to non respondet, Putarim autem Si-
sin. nas tunc festum * *Tuonu* celebrasse.
Id enim fieri solet *die quinto mensis
quinti*, qui est 25. Maij, ut ex dicen-
dis patebit. Confirmant meam conje-
cturam *Majuma* vel *Naumachia*,
quarum meminit. Ex enim hujus fe-
sti sunt. Porro pag. 183. b. *Neuhof*, si-
dem facit diem 16. *Mensis sexti Si-
nici*, sextum secundum Nos *Augusti*
ejusdem anni fuisse. Quò posito,
Novi anni festum circa 21. *Januarii*
fuisset. Idque verisimilius. Sinæ enim
Novum annum, festumque rusticale
sin. * *Hinchun* iis ceremoniis, quas *Nieu-
hof*. p. 131. enarrat, eò die celebrant,
quò Sol medium *Aquarii* Signum
ingreditur. *Martin. Hist. Sin.* 287. vel
quò 15. *Aquarii* gradum occupat. I-
dem p. 17. vel eò die, quo *Luminari-
um conjunctio* fit proximè decimum
quintum *Aquarii* gradum. Idem p.
22. Idque ex instituto *Chuenbioi*
regis, qui circa annum ante Christum

2513. floruit. *ib.* Idem *Tangu*, *Xan-
garum* primus, instituit. Nempe
ut *Luna* prima, quæ solstitio hyemali
vicinior foret, anni initium esset, *ib.*
p. 60. Tantum *XIUS*, *Cinarum* pri-
mus, idem in primam Lunarem in-
Sagittario conjunctionem rejectum
voluit. *ib.* p. 212. Sed recentiores Si-
næ post tot anni & *Kalendarii* corre-
ctiones (v. *Mart. Hist. Sin.* p. 22. m.
Trigaut. liter. è Sin. p. 174.) tandem
in medio *Aquarii* substituerunt. Idem
cum *Sinis Tunchinenses* observant.
Incidentq; apud illos anni exordium in
medium Hybernii solstitii & æquino-
ctii verni; diem verò quintum Fe-
bruarii (styli novi) dummodo Novi-
lunium sit. *Alex. de Rhod. Hist. Tun-
chin.* l. 3. Huc spectat, quò *men-
sis Sinici octavi dies 29.* quò *Recredi-
tivæ Sinicæ* quibus *Batavorum* le-
gati dimittebantur datæ erant, diei
16. Octobris anni 1657. respondisse
colligitur è *Neuhof. p. 201. b. 203. a.*
Ita enim Sinicum anni initium circa
20. Januarii diem fuisse oportet. Er-
gò Sinicum anni Exordium vagum
est propter *Neomeniarum* respectû;
Chataicum verò fixum fuit & *Kalen-
dis* Februariis quotannis celebran-
dum. Unde? equidem non divino.
Id constat, alias quoque gentes ita
consuevisse. a. *Romani* enim pri-
scâ superstitione *Kalendas* *Februa-
rii* Februando & lustrando feriaban-
tur, easque à *Candelarum* multitu-
dine

dine Kalendas Lucerninas appellabant. b. Pòst Christiani Veteres iisdem Kalendis (hoc est, septimo Mechir) Nativitatem & Baptismum D. JESU celebrabant. vid. Clem. Alex. Tertull. adv. Marc. IV. c. Iapones quoque, Kalendis Februarii Anni 1565. Annum auspicabantur, novique anni Initium à die nona lunae usque ad vicesimam (veluti Sinæ tam Plenilunii, quam Novilunii diem celebrant) feriabantur. Donis regem (non minus) honorantes (quàm Tartari Chanum.) Alois: Ephes ep. ejus anni.

14 15. Christiani in Chatajâ, eorumque Patriarcha.

Claudat hanc partem Religio, de quâ coeptum est dici p. 57. Christianos verò quam plurimos in Cathajâ fuisse, vel inde constat, quod Pontifex Armenus, quem Catholicam vocant, in Chatajâ non minus quàm Indiâ Patriarcham ex Armenia destinatum habuerit, Josepho Indo apud Cadamustum cap. 133. teste. Nunc autem pauci in Sinis Christiani fuerunt, Venetus non nisi tres Ecclesias, & in Mangi quidem, reperit, Unicam in urbe Quinsay; duas in Cingiansu, noviter tùm extructas. Riccius etiam, Jesuita, quum ipsi de Crucis Adonatoribus sermo esset cum Israelitis Sinicis, trium tantum locorum mentio fiebat, ubi tales haberentur. Hæc erant Cai-

sumsu in Honan, Lincino in Sciantu, & alia in Sciansi civitas. Longè plures verò & passim in Tartariâ vicinisque regionibus reperti sunt Christiani. Armenorum etiam studium, quod Conversioni Tartaros impenderint, imprimis commendatur. Christiani etiam, qui ibi locorum degebant, Armenorum propagines fuisse videntur. Communiter enim Crucis adonatores vocabantur, & Rex gentis, quem Presbyterum Johannem vulgò vocant, * Prestar chan, hoc est, Adonatorum Imperator. Armeni verò ab olim Chazinzanii dicti sunt, hoc est, αυρολάτρηαι. vid. not. meas ad AZLZ. num. 24. & ad Ep. Moïsi Mardeni p. 17. Certum est Christianos illos crucem imprimis (neglectis Imaginibus aliis, Cadam. 133.) veneratos esse. a. Tonsura Catholici Armeni in formam crucis est, Cad. l.c. b. Insigne labari Najamici crux erat. Ven. II. 4. c. Solebant etiam Staurolatra in Sinis crucem digito signare cibum potumque usurpaturi, Trig. è Riccii ore. Hi verò in Sinis TER-SAI à Saracenis vocabantur, Trig. Eodem nomine, quò Christiani Armeni in Perside appellabantur, Armeno quodam, quem Trigautius laudat, teste. Indeque Trigautius colligit, Crucis adonatores ex Armeniâ esse, cumque Tartaris in Sinas irrupisse. Qui cum causam appellationis nescire se fateatur, videtis not. ad

Arab.

M

Azi-

Azizum num. 14. A Sinis verò æquē ut *Judei & Samcenī* HOEL dicebantur. Quæ vox quid notet, iterum se ignorare *Trigautius* fatetur. Significat autem *Tartaros, Casgarenses* maximè, *Casgaro* autem & *Christiani* & *Judæi* & *Turcæ* in *Sinas* penetrarunt. v. *Comm. voc. Hoei.*

Ceterum de *Armenorum Catholicò*, ejusq; per *Indiam & Chatajam* Episcopatu præter *Cadamustum* vix est, qui quidquam publicè scriptū reliquerit. *Thomeorum* etiam qui in *Indiā* sunt, *Archiepiscopus Patriarchæ Mosulensi* seu *Babylonico* aliquando subfuit. *Abil-Isu* certè, *Mosulensis Patriarcha*, quem anno Domini 1562. vixisse constat, Jurisdictionem Indicam sibi vendicabat, *Sandero* teste l. VII. de *visibili Monarchiā*. Attamen *Indos* à *Catholicò Armeno* pendere, sunt qui tradant. v. *Morin. Ordin. 435. Armenorum* etiam circa *Tartarorum Conversionem* præcipuum ab olim studium fuit. *Hairbo* certè, *Armenia Rex*, *Mangonem* ejusque familiam ad *Christianismam* perduxit. *Haitbo* cap. 24. Ceterum in *Monumenti Sinici Limbo Syriaco Catholici Patriarcha* mentio fit, cui *Anan Jesu* nomen fuerit cujus etiam tempore Monumentum illud confectum sit. An ille, si quis fuit ejus nominis, *Armenorum Catholicus* fuerit, non liquet. *Arhanasius* etiam *Kircherus* hæret, sitne *Alexandri-*

nus, an *Antiochenus* aut *Babylonius* Patriarcha intelligendus. *Chin. Ill. 43. 4. Prodr. Copt. 77.*

Hactenus affatim de iis quodq; quæ svadent: *Chatajam* non fuisse *Sinas*.

§. 17. Itaque non mirum est, quòd, qui *Chataje Situm* tradere voluerunt. 1. alter alteri, imò 2. sibimet ipsis, contradicant; *Mappe* verò *Geographica* circa *Chataje*, urbiumque *Chataicarum*, aliarumque quas è *Veneto* desumerunt, nihil sani contineant, ac similiter 3. *Alia* ab aliis multum discrepent, imò 4. *Ejusdem* autoris, si quando *mappe* editionem repetiit.

a. *Dominicus* sanè *Marius Niger* planè reprehendit eos, qui *Catayum* *Sinas* esse volunt. *Geogr. l. VII. p. 562. f.* Ipse verò vult *Cambalech Pealeme Seram* esse. p. 564.

b. Illi verò, qui ex professo questionem hanc tractarunt, vel variè loqui vel etiam sibimet contradicere deprehenduntur v. *supr. p. §. a.* Talia sunt istæ *Kircheri & Hornii Abesqueis.*

KIRCHERI:

1. Cathaja est *Jagog & Magog*. Prodr. 96. marg. ill. 47. b. m.

Cathaja nihil aliud quàm *China* est. Ill. 60. a. marg.

2. Cathaja est *Tartaria*. Prodr. 121.

Cathaja est intrà *Tebeticum regnum*, Prodr. p. 99.

HOR-

HORNII.

1. Chanbalik est Kamkurum. Arc. N. 291. ppr. Est Paquin. Orig. Am. 231. O. P. IV. 18. & 473. Est Taydu, postquam in alterâ ripâ Pulifangi condita est. Orig. 231.

2. Cathæa est Suchuen. Arc. 435. 283. est Serica. O. P. IV. 18. est extrâ murum. Arc. 348. m. 434. m. 453. est Sine. Arc. 286. m. 425. m. 444. f. 278. m. completitur Tebe-ram. Arc. 461.

CAPUT.

SENTENTIA AUCTORIS.

§. 18. Ac, ut tandem, quod ipse sentio, in medium proferam, tria mihi restare videntur. *Observanda* nempe, *Afferta*, & *Responsa* ad illa, quæ etiam nunc objici possint.

I. OBSERVANDA.

Omninò itaque probè *observandum* censeo:

a. *Primum*, quòd laudatorum Historiæ Chataicæ scriptorum plerique nec *Sinas* nec *Chatajam* viderint. Hoc ipsimet fatentur, verbis: NON VIDI, *Joh. Barb.* NON AUDIVIMUS, *Cadam.* Ex MERCATORUM RELATIONIBUS, *Ibn Said.* NULLUS PENITUS invenitur, qui ASSERTAT SE VIDISSE. *Haytho.* &c. Ergò nec mirum est, quòd ita variè scribant.

b. *Observandum deinde* & hoc est, quòd *propria* ternarum, populorumque nomina sæpè latius, quàm

c. Quòd si *Mappas* conferre alubescat, invenias *Chatajam* ab ali- quibus ad occidentem *Sine Borealis* poni, & è regione *Pequini*; ab aliis ad Occidentem *Sine Australis*, & è regione *Nanquini*; ab aliis ad *Septentrionem Sinarum* & *supra mu- rum*.

d. Vide, si placet, & confer u- nius *Nicol. Piscatoris* Tabulas, & ad- vertes *Chatajæ* Situm perquam vari- are. *IV.*

origo ferebat, imò *latissimè* accipi, variasque gentes complecti. *Salmas.* de *Hellen.* p. 373. Idque vel folius *vici- nitatis* ergò, vel ex errore quòdam, vel quia gens altera cùm alterâ quid- quam commune habet. Sic 1. *EU- ROPÆI* cujuscunque nationis **FRANCI* ab Asiaticis populis ap *Arab.* pellantur. *Portugalli* verbi causâ, *Itali*, *Batavi*, *Germani*. Non mi- nus ac *Galli*. Sic 2. *GRÆCI* eorum- que vicini **RUMI*, seu *Romani* ab *Arab.* orientalibus dicuntur. *Vart.* VI. 14. Inde videlicet, quòd, cum Imperii *Romani* sedes *Byzantium* transla- tum esset, ipsa urbs hæc *nova Roma*, ac *Thracia Romania* appellaretur. *vid. Gol. ad Alferg.* p. 16. Sic 3. *SCYTHIA* tertiam orbis partem, *Borealem* putâ & *Extremum Orien- tem* jam olim denotabat, *Ammiano Marcellino* teste. Nec 4. minus latè *M 2* sumta

sumta sunt ALAMANNORUM, CELTARUM, GRÆCORUM, CANANÆORUM, TEUTONUM, HUNNORUM, TURCARUM, TARTARORUMQ; vocabula, quæ ab initio ipsam duntaxat gentem, post immensas terras denotabant. Etiam 5. *Persæ* SINENSII nomine nonnunquam omnem extremam Asiam complectuntur. Adeoque *Busbequius* non immerito verebatur, ne erro ille Turcicus, cum de *Cathajâ* quæreretur, de *VICINIA* aliquâ aliâ regione respondisset. Quæ nempe Cathajæ nomine ab ipsò comprehensa esset.

c. Observatum quoque est, *regiones urbesq;* nonnullas *diversimodè appellatas* esse. Sive quod aliunde per graves expeditiones à novis *Colonis* occupatæ essent, sive *eodem tempore*. Idque tam à *gente suâ* quàm *ab exteris*.

1. De *Colonis*, quæ *nova locis nomina fecerint*, res planè manifesta est. Ac innumeris constat exemplis, si quis antiquam omnium ætatum, novamque Geographiam conferre velit.

2. Eandem verò gentem suam ipsi us terram diversis subinde nominibus designare, etiam *sacris* doceri potest monumentis. *vid. Glassium Gram. Sacr. p. 824. f.* Sinis verò hoc ipsum maximè omnium frequens est. De quò ingentem exemplorum

copiam in *Synonymiâ Sinicâ* concessi.

3. *Exteros* verò vicinarum gentium terras aliis quàm patriis nominibus designare non minus certum est. *vid. Deut. II. 20. III. 9.* Nunc recentia tantum tangam. Exempla. Ea verò nomina, quibus exteri vicinorum terras designant, vel *aliud* significant in alterius gentis Linguâ, vel *idem* significant.

2. *Prioris* exemplum est, quòd *Barbariam* vocamus, quæ olim pars *Africa minor* dicta fuit, pars *Mauritania*, pars *Numidia* &c. *Barbaria* verò à Syris, Arabibus, denique & Romanis appellata est, sive quòd peregrini sermonis essent, sive improborum morum, sive solius Perigrinitatis ergò. *vid. Gol. ad Alferg p. 92.* Eâdem ratione Arabes quosvis, quorum linguam non intelligunt, *Arabo Agemios*, hoc est, Barbaros, vocant; sed *Persæ* *uā* *içoxiv.* v. *Gol. l. c. p. 2.* *Sinæ* verò vel peregrinarum gentium rarò meminerunt; tùm vel ejusce vocabula ad genium Lingue suæ sive *inflectunt*, sive etiam *decurtant*, e. g. *Tartar* dicentes pro *Tartaria*, *Olanca* pro *Hollandia*, *Falan* pro *Francia* & *Francis*, (Nam sic &c illi *Chranos* Europæos vocant) *Han* pro *Samarcanda*, vel, quod frequentissime faciunt, *alia* adhibent, *nomina*, quibus quomodocunque terræ gentisque *indolem* exprimunt. Sic *Tar.*

Tartaros Nucieu, Japonés Vocu per contemptum vocant. *Martin. Hist. Sin.*

*Sin. 312. Judzam * Cyn at * Tacyn & Sin. * Tacynkue* vocant; *Europam Sy.* Hunc verò in modum *Sinas Chatajam & Pequinum Cambalu* à Tartaris aliisque dictas esse non pauci judicant. Solent

b. Deinde nonnunquam ipsa hominum, locorumq. Propria nomina appellativè reddi à scriptoribus extraneis. Ac tùm idem significant domestica & peregrina nomina. *vid. Glossar. sacr. p. 33. f.* Quibus exemplis ista addantur: 1. *Eperies*, Fragopolis, Comaropolis. 2. *Novgorod*, Neapolis. 3. *Krolewier*, Regiomontium. Eaque ratione dici possit, Catajam Sinas esse, siquidem utraque vox idem significare videatur. Nam *Chatajam* nonnulli etiam *Kitajam* vocant. *Kitay* verò *medium Ruthenicè* significat, hoc est, idem quod *Chung*, proprium Sinarum nomen.

d. Probè etiam distinguenda sunt *Chatajorum, Gothorum, Scytharum, Getarum, Gagateorum, Zagathajorum, Sachateorum, Catheorum*, & similia vocabula, quæ *Soni* quidem viciniam aliquam habent, sed nonnunquam pravè confunduntur. *vid. Supr. p. 1. b. De Cathæis an Chataji sint, vid. Supr. p. 79. b. Getas* haudquam *Gothos* fuisse *Laz. l. X. & Cluv. Germ. p. 626.* docent. *Sachatei,*

quos *Chalcocondylus* appellat, *Sogdiani* erant. *Zagathai* illa ipsa *Sogd*, seu *Sogdiana* est. De *Getis Arabum* ad Orientem Distæ, deque *Gagateis*, *vid. Supplem. Thes. Ortel.* Quare *Chatajorum* nomen ab his omnibus abstrahendum est.

e. Observetur porro *SINARUM* Nomen, etiam extrà *Sinas*, jam olim notum adeoque nec opus fuisse, ut *Sinarum* sive pars sive regnum totum *Chataja* appellaretur.

1. *Sinarum* patrium nomen *Cunghoa* est, & *Cunque*. Prioris character hic * est; Posterioris iste * *U-Syn.* *Syn.* trumque pro diversitate nationum, quarum cives de his rebus scripserunt, variè exprimitur. Prius nempe ita: *Chunghoa. Chunchoa. Ciumhoa. Chiumboa.* Posterius hisce modis: *Cungque. Chungque. Ciumquo. Chumkue. Cumano.* Prius, *Martinio* autore, *medium hortum*, vel *florem* potius, significat: Posterius, *medium regnum*. Hæc communia maximè & stabilia *Sinarum* in ipsis *Sinis* fuerunt nomina. Sed acceperunt subinde alia, atque alia. De quibus item jam mox dicam.

2. Nunc tenendum est: *Sinas* ab ipsis *Sinis* etiam absolute *Chung* dici, hoc est, *medium*. Volunt enim *Sinæ* terram suam *ORBIS*, (an *Planitie* hujus universi,) *UMBILICUM* esse. *A. 1. b. Quod tamen Judeis* quoque de *Judea*, *Græcis* de *Delphis*

Venerunt. Vid. *Sold. Jur. Nat. & Gent. III. 2.* quæque ipse diffusius in hanc rem scripsi *Comm. de Gogo ad Scrutinium Fatorum Gogi p. 17.* Reliquæ duæ voces *hoa* & *que* adscititiæ sunt ac aliquid aliud significant. Ac Sin *Ho*a quidem sub hoc caractere * *creationem*; sub isto * *ornatum* significat. Uterque etiam *Sinas* denotat in *Marmore Sinico*. Prior, Col. XXIV. num. 32. Posterior, VI. 42. Ideoq; malim *Chunghoa* vel *Medium Creaturarum*, ac terræ exponere, vel per appositionem: *Sina*, quæ & *Ho*a dicuntur. Uti & *Chung*que exponendum est. Nempe: *Sina*, *regnum*. Nam *que* seu *kue* regnum notat, & regnorum nominibus adhæret. Nam uti nos dicimus *Teuistland*, *Grænfreyd* &c. ac *Turca*; *Persia*, *Austria*, *Rumvilaget*, *Græcia*, &c. v. *Kircher. Prodr. 76. Chin. ill. 42. b.* ita *Sina* *Chungkue*, *Sina* *Cynkue*, *Judea* *regnum*. *Chung* verò, vel circiter, etiam ab Extraneis vocantur. *Cochinchinensibus* nempe, *Siamensibus* &c. 3. Ceterum vocis CHUNG ejusque characteris *Sonus* adedò variè ab exteris, quando nostratibus literis scribunt, exprimitur, ut, qui hujus ignari sunt, in tantâ confusione facile hæreant. Sed reverà *idem Sonus* est, eandemque *Sinarum* terram notat, quicquid *syllabarum* sequitur, quibus alii atque alii utuntur in hac

materia. Scribunt ergò

1. *Hebraei*, antiquiores *סין* *Sîn*; Recentiores *צין* *Zîn*. 2. *Arabes* * *Arab. Essin*. 3. *Persæ*, *Turcæ*, *Tartari* * *Tschîn*. 4. *Armeni* * *Scîn*. 5. *Græci* * *Arin*. *Σιν*, Ptolem. VII. 3. & ante eum *Marcianus*, ο *σιν* *σιν*. *Σιν*, Strabo II. pr. p. 46. 47. *NTZIN*, *Chrysococcas*, *Τζιν*, *Colinas* *Monachus*. *Σιν*, *Arian* in *Peripl.* *Σιν*, *Urbs Sinarum*, *Ptol. VII. 3. 6. Syri* * *Zinshan*. 7. *Nastates*: *Syr.* *Cym*, *Ven. MS.* *Sym*, *Haytho*, *Gim*, *Joseph. Barb.* *Kimi*, *Vinc. Bel. XXX. 78.* *Chinas*, *Enan. Rex Lusit.* *CHINA*, *Lusitani*, *CINA*, *Itali.* *TZINA*, *Olearius*, *XUN*, *Salmas. pref. de ann. Clim.* *SING-TEI*, *Mendoza*. *SCHINÆ*, *Maximil. Transylv. ep. de Moluccis*. Præterea *Chum*, *Chun*, *Chung*, *cung*, *chium*, *cium*, *xun*, & *xin*, idem sunt. Tàm variè autem *character* ille, qui *Sinas* notat, à nostratibus exprimi solet. Ista è *Glossario* repetere volui, quòd hujus loci essent. Ibi verò p. 35. seq. vide, si placet, Quomodo *Esas* quoque *Sinensium* meminert.

Vides regni hujus nomen tribus literarum elementis absolvi, sed eas diversi modè exprimi. Sed quis *Cadmæas* illas *αλφ. η. ο. σ. ς.* nescit? Literarum I, Y, Et & U, aut M & N alternationes nec nunc exemplis demon.

Arab.
A. m.

ne

9

monstrabo. Hoc tantum notandum est, quod voces, quæ secundum Sinas in NG terminantur, hodiernum ejus loco literam M, vel N in fine habeant in aliquorum scriptis. Ut & illud, quod eodem sonò gaudeant istæ literæ: *Hebraorum* antiquorum *Sammech*, *Anabum* *Sad* (in vocib. exoticis, inque exterorum oribus) *Turcarum* **Armenorum* **SC*. *Lusitanorum* *Ch*. *Italorum* *C* ante *I*. *Olearii* *TZ*. Eodem etiam *X*. & *SCH*. Et sunt qui velint literarum Ξ & Ψ Sonos vulgares invertendos esse, veluti *Pseudo-Propheta* nonnemo dicit pro *Pseudo-Propheta*. *D. Gol.* ad *Alf.* p. 2. & præf. *Hist.* *Tamerl.* Præterea *C* & *K*, iteq; *S*. *Z*. & *SCH* haud rarò alternant. Quod etiam *Theta* & *Sigma* conspirent, ac olim alternarint, etiam circa hoc ipsum *Sinarum* nomen, vid. *Salmas.* *Hellen.* 367. *Scal.* ad *Euseb.* 319. *Horn.* orig. *Am.* IV. 4. pr. Adde *Siculoes* *αγυγες* pro *αγυγες* dixisse. *Tei* tandem in voce *Singtei*; *N*, in voce *Ντζι, τζα* in voce *τζωιτζα*, *Ostan* in *Zinostan*, addita menta quædam sunt, de quibus non est quod nunc sollicitem.

4. Novi *China* seu *Sinarum* nomini alias quæri *ORIGINES*, quam quòd à voce *CHUNG* sit.

a. Quidam vocem *Sionibus* acceptam ferunt. His enim regio præcellens, *Chin* dicitur.

b. Placet aliis *Chinchen*, urbis nomen.

c. Aliis *Chinch*, salutandi verbum *Sinicum*.

d. Plausibilior *Martinii* conjectura est: Sinas à *Cinarum* familia nomen habere. vid. *Atl.* t. b. 39. a. *Hist. Sin.* 195. Maximè, quia *Fohius*, primarum *Sinarum* Imperator urbe *C'in* prodiit. Quid si similiter dicamus *XUNUM*, octavum Imperatorum, qui primus Sinas in XII. provincias divisit, de suo nomine terræ nomen fecisse? Sed consisto in origine vocis, quam dixi. Nec uberius hoc demonstrandum arbitror, ubi dubium vix amplius esse queat, neque ultra *Isaaco Vossio* inscribi, quòd affirmat, in toto *Sinarum* regno *Sinarum* nomen hoc ignotum esse, imò merà factum esse imperitià, ut *Vastum* illud gerum imperium *Sinarum* nomine cognoscatur. ad *Mela* I. 2. p. 8.

4. *Sinarum* verò nomen etiam extrà Sinas notum fuisse, è superiori- bus ex parte liquet. Nunc Auctores ipsos, qui *Sinarum* olim meminerunt, nominabo. Fuerunt supra

a. *Esaias*, *Propheta*.

b. *Ptolemaus*, *Strabo*, *Arrianus*, *Chrysoccas*, *Cosmas*. *Græci* scriptores. Ne

c. *Venetum* & *Haythoem* dicam.

His addendi sunt
d. *Hebrais*

e. *Syri*

c. Syri & Arabes.

a. De *Esiâ* assertis adde Horn. Orig. Amer. 234. & præcipue Arc. Noa p. 53. 441.

b. De *Ptolemeo* aliisque Veterum Græcorum laticulam movet *Isaacus Vossius*. Contendit enim *Sinas* vel *Thinas* Veteribus celebratos non esse, qui hodiè vulgò sic audiant, sed regnum illud, quod *Siam* vel *Sian* appelletur hodiè, ad *Mela* II. 2. Quod *Ursinus* Junior, (an pater,) ambabus, quod ajunt, & ipse hâc ait, ulnis amplectitur, *Diatrib. de Serib.* p. 361.

c. Porro *Veneti* ac *Hayibonis* testimonio supra habes p. 69. b.

d. Venio ad *Hebreos*. 1. *Tude-* lenfis ergò egregiè terræ hujus meminit. *Inde*, inquit, (ab *Insulis* כנרג quarum incolæ *Ienicole* sunt & רוגביון vocantur.) ad terram ארצין *Sinarum* quadraginta diætæ sunt. *Hæc Orientis finis est. Et sunt qui dicant: Esse ibi mare, quod ים הנקפא* (Fretū, *Arias M.*) appellatur; illig. dominari stellam כסיל (*Arcturus*;) unde ibi multoties turbo exeat, qui præsentissima navis & vita discrimina afferat. Sequuntur aliqua de *Gryphe*, quæ fabulosa fortasse sunt. Post addit: *Inde ad גינגלה* diætæ tres terræ, vel mari 15. *Inde ad כולן* diætæ septem per mare. *Inde ad ובר* diætæ 12. *Inde in Indiam dia-*

ta octo. *Est ea כיכשה* in continente, qui עראן (*Bagdaan*, *Arias M.* Leg. in *Aden*) dicitur. Hæc ille p. m. 171. Quem de *Sinis* loqui, nemini dubium esse potest. Singularem verò *Venti* ad illas oras vehementiam etiam alii memorant. Ejusdem regionis meminit Auctor libri *Cusfi* Parte I. §. 57. 61. II. §. 19. ut & *R. Meir Aldabi* Tolet. 1. שכירא שונה fol. 20. & *R. Abraham bar Chijal*. צורת צורן cap. 6.

e. In *Syrorum* libris, quos ego vidi, *Sinarum* quidem nomen sive hoc sive aliud non memini me legere. Huc tamen, si fides foret, referendus esset *Limbus Syriacus*, qui *Marmor Sinicum* ambit, ibi enim regnum, de quo agitur, * *Zinostan* dicitur, & *Syr. incolæ* * *Zina*. Scriptum autem hoc *Syr.* perhibent circà annum Christi 780.

f. *Arabes* verò sæpius *Sinarum* meminerunt. Neque

1. *Firuzabadius* nomen hoc preterire potuit, cum * *Porcellanarum* Arab. meminisset. v. *suprà* p. 76. a.

2. Porro *Eutybius* *Sinica* Scripturæ meminit, T. II. p. 12. Narrat item, *Fezdegirdum* *Perfarum Regem*, cum de Adventu *Saadi Ibn Wakkasi* audisset, familiam thesaurosque in *Sinam* deportanda dedisse. T. II. 296.

3. 4. Sequuntur Auctor libri *Tarich Adam & Mirchondus*. Qui ambo *Sina-*

Sinarum Origines, etsi procul dubio confictas neque invicem congruentes, tradunt. Uterque Sinas à Japeto deducit, *Sinumq;* Japeti, hic filium; ille nepotem fuisse fingit. v. *Supplem. Thes. Ortel. voc. Mangi.*

5. Medici quoque *Ambes plantarum Sinicarum* nonnunquam meminerunt. vid. addenda ad pag. 55. b.

6. Scēpissimē vero Sinas tangit, qui *Geographiam*, quam *Nubiensem* vocant, sive ipse condidit, sive ex *Al-E-drifo* excerptis. Ibi passim ac integris capitibus urbium, fluminum, rerumque aliās *Sinicarum* luculenta habetur recensio.

7. His adde *Gregorii Abul Fargii Dynastias*, quas *Pokockius* edidit, *Abulfedam* præfat. Tab. p. 4. *Arabjadem, Albacentum, Nasiroddinum, Ulugbeigem &c. Sadum* quoque è *Perlis, Azizum* è *Tartaris*, ut *supr. p. 70. a.*

f. Postremum & hoc observandum est, Nempe, quòd *Asia Septentrio* ferè incognitus sit; Inde verò *incognitorum locorum nomina tanto magis cognitis tributa sint. Posterius* hoc innumeris exemplis probari possit. Prius in confessio est. *Hornius* certè, cum dixisset, *Mogolum Regionum* è quā *Tartari* primum progressi essent, *suprà Cathay septentrionem* versus sitam esse, in hunc modum pergit: *Sed ea adeò vel adhuc incognita no-*

bis est, vel tam fabulosè descripta, ut satius sit de illa tacere, quàm non satis explorata referre. Ille enim *septentrionalis Asia angulus*, nullis humanis viribus hactenus rectè explorari potuit, & incertum etiamnum est, ubinā *Asia* versus illam partem terminetur, & quæ terrarum *suprà Chinam* facies sit. Hæc ille. Ac parum est, quod *Ambum* scripta subministrant, *recentesq; Peregrinationes* aut *Navigaciones*, ex quibus nonnisi littora quædam cognoscimus. Utinam *Navigaciones Zemblane* successissent! Neque n. de successu omninò desperandum est. Vid. quæ de *Nave Indicâ*, quæ *Cosm. Metello & A-franio* in *Germaniam* appulit, disputant. Etsi, quidam volunt quòd nō fretò, sed terrâ coëant *Asia & America*, *Isthmo* enim eas conjungi *Kircherus* suspicatur. *Prodr. p. 100. Verba vid. add. K.* Quæ autem *Mathematica* illæ sint rationes, quæ ipsum hujus penè convicerint, equidem non video. Hispani etiam de regnis *Anian, Cibola, Quivira* scripserunt, quòd amplissimè versus *Asiam* extenderentur. *Freto* contrà dividi has terras *credibilius* est secundum alios. Illud verò ad promontorium *Tabin* aut *Catajam* esse, *Laetio* verisimile fit. Qui addit *angustum* hoc esse, nec *Gaditano* aut *Magellanico* patentius. Collegerunt hoc *Zemlo Nauta* ex duplici *Nassavici* freti æstu. *Fran-*

ciscus *Gualle* vero è curu *Maris Pacifici*, & è *Cetis* aliisq; ejus loci animalib9, quippe quæ circa freta frequenter versari solent, Attamen alii dubitant, an fretum hoc, *Anian* dictu, in rerum natura sit. Alii planè confictum volunt. *Oceano* verò *Asiam* ab *America* dividi volunt. Sed *Sina* tradunt, *Asiam* continentem ad sex stadiorum millia, ultrà *Leaotong* *Coeciam* versus extendi. Nec addunt, an spatium illud *freto* vel *Oceano* terminatur, an *continens terra* ulterius se porrigat. Sed *satis jam observandorum*.

II. ASSERTA.

§. 12. His itaque præmissis, lubens equidem fateor, multos propè autorum superius laudatorum esse quorum narrationes, quas de *Chataja* posteritati reliquerunt, nonnisi de *Sina* accipi possint.

I. *Chataja* v. propriè gens quædam Tartarica fuit, veluti *Mogul*, *Tebet*, & plures aliz. v. *suppl. Thes. Ortel. voc. Tartari*.

II. Hinc *Chataja* nomen.

III. Hæc erat ad Orientem veterum *Mogolorum*; vel, uti apud *Thevenotum* legitur: *A l'Est & à Nord. Est de la Chine*.

IV. Erat etiam Pars *Tartaria rubra*. Ejus enim tres partes erant: *Keyat*, *Latzu*, *Mogul*. *Schildd. c. 30*. Hæ sunt:

Mogul, *Jeso*, *Kathay*. Sola vox *Keyat* nimis corrupta est. Neque tamen dubito, quin autor ille *Karthey* scripserit, ut cap. 19, facit.

V. Eam *Karakitajam* & *Catajam* indifferenter vocat *Rubruquis*. Hodiè *Niuiche*, & *Niulban* dicitur.

VI. *Sina* Tartariam istam *Kin* vocabant, hoc est, *auream*.

VII. Hinc *Altunbani*. v. p. 61, 2.

VIII. His devictis *Gingischanide* *Chataja* titulum usurparunt, *Magniq; Chataja Chani* dicti sunt.

IX. Cumque hi *Sinas* quoque occupassent, *Chataja* dici cœpit etiam regio illa.

X. Imò *Chataja* nomen adeò latè sumtum est indies, ut immensas terras comprehenderet suprà infraq; murum Sinicum, & ad latus illius.

XI. *Cambalu* verò, *Chataja* novè dictæ Metropolis est, aut sanè fuit. Erat tamen extra desertum *Xamo*, & *Pequino* aliquot gradibus borealior.

XII. Ad *Obium* verò nulla *Combailich* est, nulla *Karakitay*. Erroris occasio *Lacus Kitaisko* est.

Quæ omnia rectius demonstrare possem, siquidem *Complémentarii*, quos in *Venetum* paro, existissent, neque nunc propter alias quoque causas scribendi filum abrumpendum esset.

III. RE.

III. RESPONSIO ad illa, quæ etiam nunc objici queant.

§. 20. Nunc tantum etiam de iis cogitandum est, quæ huic sententiæ vel quàm maximè ob stare videbantur.

I. Palmarium est, quòd *Tartaria illa Fetus* non habitetur urbicatim, quòdque Tartari locum locò subinde mutant, sicque pecorum, quorum illis magna copia, maxima cura est, necessitati provideant. Sed hoc non omninò sic se habet. Nam fuerunt ibi, extrà desertum *Xamo* nempe, *Kankarum*, aliæq; quas Venetus memorat, *Langame* item, *Manchevule*, *Uquaching*, *Muoncheu*. Sub *Ivenis* etiam centum & viginti quatuor Civitates in Tartariâ conditæ sunt. E spoliis nempe Sinicis. Nec jam urbes memorabo, quas Venetus in illâ Tartariâ circum circa reperit. Imò multis seculis ante *Hiaoui* auspiciis non tantum aliquot *castm* extrà murum in *Tanyu* à Sinis condita sunt, ut Tartaris eò fortius resisterent, sed & Urbes, è quibus duæ erant: *Jungya* & *Lienyung*, quas Mappæ Sinicæ etiamnum exhibent. *Tanyu* verò Tartariæ *KIN* vicina est. Et à Sinis *Tata* nominatim appellatur. Ea secundum Martinium, ab *Imais* ad fretum usque *Anian* extenditur. Ac ita *KIN* complecteretur, sed reverà ter-

minatur ad orientem fluvio *Quentung*; ad Occidentem deserto *Xamo*, ut Venetus & Andersonius docent.

II. Dices: *Chatajam Tartaricam* à Sinis potius nomen accepisse, quòd *Colonia Sinicæ* frequenter eò deductæ sint. Certè *Hobbes* in hanc sententiam sic scribit:

*Kankataj omnem illam Tartaria partem, qua inter arenosum desertum Xamo & murum Sinicum jacet, complectitur. In hanc regionem sextus ex familia Hana Imperator Hiaouus, debellatâ majori parte Tartaria, Coloniam Sinensem deduxit; & extructis urbibus, duos duces ibi reges creavit. Atq; hinc regio illa Kankataj & Karakataj ab exteris dicta fuit, quia sex boreales Sinarum Provincie à Turcis, Tartaris & Saracenis Cataj dicuntur. Hæc ille. Qui, quod Martinus conjecerat, planè asserit, v. Hist. Sin. Martin. 317. De Colonia res certa est. Denominatio Karakatajæ non item. Quid si dicamus Chatajam propriè dictam tum demum Karachatajam appellatam esse, cum Sina cœpisset Chataja dici? Certè Sina etiam *Mogul flava* dicitur, postquam à Mogolibus, hoc est, Tartaris occupata fuit.*

III. Possit etiam *Abulfeda* *Autoritas* obijci, quippe qui *Chanbalica* è traditione *Ibn-Saidi ElMagrebi* eum longitudinis & latitudinis modum tribuat, ut illam non nisi intrà Sinas fuisse necessum sit. Estque *Abulfeda* ille in rebus Geographicis maximi quidem faciendus. Sed accidit illius Tabulis quod *Ptolemaicis*. Valde enim depravatas esse, omnes nōrunt, qui viderunt, & Editiones vel inter se vel cum certissimis aliorum observationibus, contulerunt. Longitudo etiam Chanbalicæ, quam idem *Abulfeda* è Tabulis *Hamir* affert, multò certior est, Nam exactè convenit cum iis, quæ *Nassiroddinus*, & *Ulugbeiges* huc de re habent. *Nassiroddinus* verò & *Pauli Veneti* coætaneus fuit, & rerum experientissimus, quippe qui penè omnia ipse oculis lustraverat, pedibusque peragraverat. Etiam magnæ autoritatis erat apud *Hallagum*, *Cublæ* (vel *Mangonis*, *Haytho*) fratrem. Itaque celeberrimos undique conscribebat Mathematicos. Eratque Collegiorum per universas Mogolici seu Tartarici Imperii ditio-
r
mes Rector. Ita *Abul-Fargius*. *Mohammed Schab-Cholgius* verò *Nassiroddini* tabulas omnibus aliis discretè præfert, Numeros etiam *Ibn-Saidi* depravatos esse, vel inde constat, quòd apud eundem *Abulfeda* in *Ezegefi* tradit: *Kara Karum Tartariametropolin* esse, ad cujus latius

Mogolorum regiones, è quibus *Chani* prodierint, sita sint. Cùm enim *Kanakum Tartaricæ* sit ditionis, & extrà Chinam, imò suprà eandem, quidni *Cambalu*, quæ quinque gradibus & undecim scrupulis secundum ipsum *Ibn-Saidum* borealior est?

IV. Tandem nec hoc pratereundem erat, quod argumenta, quæ pro *Sinâ maxima* roboris esse videbantur, non ad eò omni exceptione majora sint. Linguam dico & *Epo-
 cham*. Nec enim vocabula illa, quæ *Chataica* dicuntur, & verè *Sinica* sunt, idèd nos cogunt, ut dicamus *Chatajam* Sinas esse. *Chataji* enim, ut *Chronologia* rationem, ita & terminos à Sinis mutuari poterant, veluti nos Germani *Januarios*, *Februarios*, *Epactas* & alia à Romanis accepimus, nec idèd Romani sumus, Ne dicam, *Chatajos* terminis quibusdam aliis uti, qui *Sinici* non sunt, sed *Turcici* & *Tartarici*. *Chatajos* verò, quòd *Sinicum Computi Chronologici modum* usurparent, non ideo Sinas esse conveniebat.

a. Utuntur enim eodem *Nomades*, *Turca*, *Scythæ*, quod ipse *Martinig* tradit. Utebantur eòdem *Jgurei* unà cū *Turquestanis*, *Ulugbeige* teste. Imò *Turquestanos* expeditiores hâc in arte fuisse, & exquisitius temporum rationem tractasse, idem fidem facit. *Indos* verò jam olim quinis diebus menses determinasse, ac tamen
 plena

plena annorum spatia fervalſſe, ex *Curtio* ſuprà p. 38. b. indicavi. Nec opus eſt, ut Indorum nomine SINAS intelligamus. Videntur & *Malabares* ſimili arà uſi eſſe. Quos diem in LX. partes diſtribuiſſe *Cadamuſtus* reſert, cap. 134. ſin.

b. Diſcrepare etiam videntur Sinæ in annis *MUNDI*. Nam ſecundum ſententiam *Chatajorum* ab orbe conditò ad annum Chriſti 1444. uſq; *Venni* 8863. præterlapſi ſunt, & anni inſuper 9860. Hi ſunt anni in univerſum 88639860. Sinæ verò à creato Mundo ad *Cungfutium*, qui circà annum ante Chriſtum 551. vixit, annos 5267000. numerant, adeoque ad annum Chriſti ſuprà dictum nonniſi annos 5262000, ſeu *Vennos* 526. & annos amplius 2000.

c. Ceterum prodigioſe temporum *Periodi* etiam aliis gentibus uſitatæ ſunt. Eſt periodus centies mille annorum, quam *Brachmanes* * *Laches* vocant. *Eman. Pigneir, Epiſt.* Eorundem commentum eſt: Mundum quatuor ſecula duraturum eſſe, jamque tranſiſſe *primum*, quod ſeptendecim *Laches*, & 28000. annos, & *ſecundum*, quod decem *Laches*, & 92006. (al. 96000.) annos; ac *tertium*, quod Octo *Laches*, ac 4000. (al. 64000.) annos durafſet; ex

quarto etiam (quatuor *Laches* duraturo) jammodò cum anno, quem nuper cœpimus, *milleſimo ſexcenteſimo ſeptuageſimo* annos 4775. (al. 4800.) præteriſſe.

Sed & *Perſæ* quidam innumeras annorum *Periodos* comminiſcuntur.

d. Imò diſcrepat in multis *Chataja* & *Sinica Temporum ratio*.

1. *Anni Chataji veri ſolares* ſunt, definiti ſecundum motum ſolis à puncto *Zodiaci* ad idem punctum. Ita *Ulugbeiges*, *Sinenſes* verò *Lunares*, ut olim apud *Hebræos*. Ita *Trigaitius*. Qui *Luna ſolare* voluit dicere. Nam *quantitas* Anni ſolaris eſt; *Modus* *Lunaris*. Siquidem Sinæ & Indi annum ad *Lunæ* curſum deſcribunt. Eorumque *Neomenias* * *ὑπὸ Φά-Α.*

σεως, σελήνης putant. *Ignat. Antioch.*

2. *Anni Chataji dierum* ſunt 365. & *Fenacorum* præterea 2436. (*Ulugb*) hoc eſt, horarum noſtrati-

i ii iii iii

um 5. ſcrup. 50, 47, 2, 27. *Sinenſes* tribus minutorum millionibus & 652575 inſuper minutis abſolvuntur. (*Trig.*) hoc eſt, diebus 365, ſcrupulis verò diariis 2575.

3. *Chataji dodecaëteridem* *Animalium* *Nominibus* inſignunt. ſupr. p. 38. b. Nam ita *Ambſjades*. p. 435. Sinæ non item.

EXETE KPINATE.

N₃

Bene-

Benevole Lector.

 Onstitueram isthunc libellum & *nervosus* & *locu-*
pletius edere. *Nervosus*, siquidem *Thesauri Orteliani supplemen-*
tum, sine quò circà tot barbara, varièque contorta remotissimorum
 locorum populorumque vocabula non hærere nequeas, unà prodiisset. *Locu-*
pletius, ita ut *Argumentum* opusculi præmitterem & *Indices* adderem tum
 rerum, tum vocum. Nam & ideò *Arabicas, Armenicas, Brachmanicas, Sini-*
*cas, Syriacas*q., quæ adhibendæ erant, voces Asterisimis in textu, & literis
 ad margines notavi, ut / characteres earum patrios in gratiam eorum, qui Lin-
 guarum cupidi sunt, seorsim & secundum seriem paginarum adjicerem. Nunc,
 ubi propter interventientia præpedimenta neutrum ex animi sententiâ præstare
 licuit, magna etiam pars in hanc rem dicendorum deferenda fuit, præstibus
 utere, donec faventior fortasse nobis aura spiret. Interea memineris 1. me,
 cum Sinicarum urbium facienda fuit mentio, eas, verbi causa, *octavam*
quintæ, sextam septimæ, & ita porro, vocasse; intelligendum verò esse sub
 priore adjectivo urbis; sub posteriore Provinciæ numerum. Et hoc secun-
 dum illam distributionem, quam *Martinus* è *Sinensium Geographis* prodi-
 dit. Ibi verò propria singularum nomina invenire datum est. Deinde 2. velim,
 Addendorum quæ subtexui, *signa*, antequam ad lectionem libri te accingas,
 locis, quò referenda sunt ipsa addenda, appingi, sicque lectionem, si placet,
 institui. Addenda erant plura. Sed nemo reprehensus est, qui è *segete*
stipulam reliquit ad spicilegium, quæ *Varronis* verba sunt. 3. Indifferenter
 etiam à me scriptum est: a. *China, Sina, Sine*. b. *Chamus, Chanus*. c. *Tar-*
tarus, Tatarus. d. *Chataja, Cathaja*. Sed in *Chataja* vocabulo Arabes sequi
 malui. 4. Circà allegationem Autorum, qui de *Chataja* scripserunt, & pag.
 nonà recensentur, notabis, quod non semper *paginas editionum* allegaverim,
 sed *lineas hujus meæ editionis*. Aut vide *pag. 28, princip.* Vale, & sequentia
 tolle, si placet,

Extan-

Extantiora ERRATA Typographica.

1.	a.	Vel is ipse.	<i>vel Hoccota.</i>
	b.	Josaphato	<i>Josepho.</i>
2.	a.	Dromochætes,	<i>Dromichates.</i>
	b.	Carchiræi	<i>Charchiræi.</i>
		Chapheritzæ.	<i>Hapheritzæ.</i>
		Mechamatini	<i>Mebamatini.</i>
3.	b.	Capt.	<i>Copt.</i>
		libr. X.	<i>Lib. IX.</i>
4.	a.	Maurehanaræ	<i>Maurenabara.</i>
		Vicinæ	<i>Viciniores.</i>
		Dynastæ	<i>Dynastia.</i>
9.	m.	Tamerlani militavit.	<i>Tamerlanis Historiam scripsit.</i>
		item	<i>ipsi.</i>
		1445	<i>1345.</i>
29.	a.	Arabsjâ.	<i>Ambsjade.</i>
18.	m.	& Catajum	<i>est Catayum</i>
		libr. II. Cap. XV.	<i>libr. VI. Cap. XIV.</i>
		Cap. XXX.	<i>Cap. XX.</i>
10.	m.	manibus	<i>navibus.</i>
32.	a.	Montes	<i>Urbem.</i>
34.	a.	suprà	<i>propè.</i>
35.	b.	Genevensi	<i>Genuensi.</i>
55.	b.	Zedoria.	<i>Zedoaria.</i>
56.	b.	jam supra dictum.	<i>infra dicam.</i>
72.	a.	IV. dies verò 11. Aug.	<i>V. dies verò 17. Februarii</i>
91.	b.	desumpserunt	<i>adde Situm.</i>
96.	b.	אמנה	<i>אמנה</i>

SOLI DEO GLORIA.

*

Idéa alius cujusdam libelli, cujus occasione
isthic *de Chatajâ* cœptus est.

* * *

Examen

MONUMENTI illius MARMOREI,

SINICI ac partim STRIACI,

Quod

præsentis decimi septimi seculi

anno XXV.

terris in China erutum,

Quoddæque Catholica, uti illa sub Romano Pontifice habetur,
fides, cujus summam exhibet: à mille annis & ante ipsis Sinis præ-
dicata fuerit, documento esse scribitur.

CAP. I. Historia lapidis. *Quando* scilicet, *ubi* & *quâ occasione* inventus sit.
Materia, *Figura*, *quantitas*, *scriptum*, *variæ editiones*, *versiones*,
Commentarii, *Testes*, *Argumentum*, *Encomia*, *Sinistra judi-*
cia, *Autor*, *Stylus*, *Tempus*, quò monumentum exactum esse
narratur.

CAP. II. Textus, Latine, uti ap. *Athanasium Kircherum* extat, sed pas-
sim emendatus. Adjecti sunt insuper numeri, qui in editione Kirche-
ri deficiebant.

CAP. III. Indices Commentarii, in quibus universa lapidis contenta in classes
digesta sunt; singula verè secundum *Antiquitates* Ecclesiarum,
orientalium maximè, *rationem* item *temp.* Sinis usitatam, *Linguae*
& *Characterum* Sinicorum genium & similia examinantur. Est
autem Index primus *Theologicus*; alter *Onomasticus* vel Proso-
pographicus, tertius *Historicus* seu summa Antiquitatum, quas
Autor tractat, quartus *Geographicus*, quintus *Physicus* & rerum
naturalium, sextus *Chronologicus*.

CAPUT IV. Elenchus observationum *Philologicarum*, quæ Linguam &
Lectiorem Sinicam spectant.

*

Strabo, *Libro XI.*

Τὸ δὲ πῶρρῳ δυσέλεγκτον

*

A. Pag. 1. a. med. post vocem Nostratibus.

Cathai, Cathay, Kythai, Kitaja.

B. p. 1. a. post med. ante voces:
7. Neque dubitant.

Multò certè corruptius istud Chatajæ nomen ab aliquibus traditum est. Legitur enim in unicò *Veneti* capite, undecimo nempe libri secundi, *CHAM*, in edit. Basil. *CATHAM*, in edit. Reinecc. *CATHAY*, in MS. & edit. Ital. ac Germ. Praterèa legitur etiam *KEYAT*, & *CARTOGO* ap. *Schildbergerum*; *NATAT*, ap. *Orlandinum*; *LETHAI* ap. *Vincentium Beluac.* Quæ similiter deperdita Chatajæ nomina esse videntur.

C. p. 1. b. ad finem paragraphi tert.

Huc refer *Heyrzighothan* *Schildbergeri* c. 30. Is urbem quandam Tartariæ ingentem sic vocari scribit. Fuitque proculdubio Chatajæ Chotenæ metropolis aliqua.

D. P. 1. b. med. ante vocem Hononymia.

An tamen omnia hæc nomina eandem omninò terram gentemque significant, videbitur, ubi de *Veterum CATHEA*, deque *LAONICI* *Ἰσὶς καὶ αἰῶνις* agendum erit.

E. p. 1. b. fin. post verba Ptolemæus meminit.

Vid. *Dom: Marius* libr. VI. p. 546. Porro *Chata*, gens Germanica, *Ptol.* II. II. *CATHAY*, familia Hungarica,

Cathos, Soldanus Cumanus primus, *Haytho* cap. 52. ubi *COTHOS* in edit. Reinecc. legitur. * *Cath* Chorasmi. Arab. cè urbem significat. *vid. Glossarium.*

F. Ad p. 2. a. m. Post verba: Eamque conjecturam &c.

Sed nihil, inquit, mirabilius & probacius (Americanorum puta ex Chatajis) origine clarius quàm ipsum Kitaja nomen in Americâ. Et paulò post: In Americâ quamplurimi Catainorum populi. Nam in nova Mexico Zaguati & Passaguati: In Charcis Peruvia Diaguta, Chiguita, In Guiana Cassiapagota, Eparagoti, Ara-coagoti. In Cumana Patiguta, Goto-guanei, Manogoto, Comanagota, Florida Ologata. Quæ ex Cota-norum & Kitanorum nominibus expressa esse nemo negabit. Quemadmodum & in illa Asia Kaimachita, Chazalgita Choffciachita, Torcho-scita, Oshcoscita à Nubiensi ponuntur. Ut Kitainorum nomen multis receptum fuisse populis necesse sit. Igitur illi Gotani & Kitaini ex continente in Iaponicas insulas venerunt: intra quas uno Goto est: Cujus incolæ Gotani. Inde in Oppositam Americam, ubi in tot, ut diximus, genera divisi sunt. Sed & alibi Kitainorum memoria extat. Illi qui Novam Angliam tenent, Mare Kithan, naves Kithonnek vocant. Quod nomen à lacu Kitha mihi ductum videtur. Prope Xalisconem

urbs Chita. Et regni caput Quito sub ipso aequatore, celeberrima olim & cultissima: eique vicina Annequito. In Nova Granada Mare Quito. In S. Crux de la Sierra Chiquito. In Chuquiaba Caracato, ubi Karakithā Asia expressam habes. Et in Mediterranea Brasilia populi Maraquitæ. Ita ut Kitainos in America querere idem sit ac in Italia Græcos, in Africa Phœnices. Passim enim occurrunt & populi, & urbes, Kitainorum nomine. Ut illam gentem frequenter olim in Americam navigasse manifestum sit. Hæc ille.

F. p. 3. a. fin. post vocem Caspium mare.

Arab.

Sic Turcæ Persæ * KESIL-BASSAS vocant à rubro Tuli-pantorum colore. (Leoncl.) Tartari verò JESSILBASSÆ ab iisdem vocantur, hoc est, viridia capita. (Megisl.) Nam Tartarica tegumenta capitum viridis in universum sunt coloris. Eoque ex singulari quodam jure, ceu qui ad Mohammedem genus suam referre queant, utuntur. Ita Leonclavius. Sed addit, Magnum Tartarorum Chanium Chitainum, qui & Uluchan vocari soleat, KEZUS-BASSAM, Kezienbassam & Kefziebassam (ita enim scripturam variat ipse) appellari, hoc est, filtrinum caput. Sicque Tartaros Chitainos in genere nominari, à capitum tegumentis è filtrō factis, Mihi verò vi-

detur, Tartaros Jessilbassas vulgò, Kezusbassas contumeliosè vocari. Præterea KARABASSÆ dicuntur Iranæi, gentes infra Oxum. v. infr. p. 37. b. Similiter * Hind Sapher dicitur Kilan Persæ, hoc est, India flava, Teixem teste; Cetera India, nigra. GALLI etiam Ἰνδοὶ olim dicebantur. Flavae gentes, Urbicio in Tacticis. v. Sched. de Diis Germ. Syng. II. cap. 3. 4. & p. 17. Ceterum, quomodo Chataja, & Karakithay differant, quæque Karachataja fuerit inferius demonstrandum est. Interea

H. pag. 4. b. pr. post verbum, complectitur.

Plerosque Geographos Cathajum & Tenduc confundere, Kircherus observavit, Prodr. Copt. p. 91. f.

L. p. 4. b. Post voces ann. 1586.

Georgius Gentius Chitæam, quam vocat, antiqua Turcia scil. Turquestania tribuit. Notis ad Rosar. p. 542. 608. Aloysius Gadamustus Christianos illos, qui Calcutum procul inde mercatum venire solebant, (v. Var. VI. 14.) Tartaros è Rosciā esse putabat. cap. 56.

K. p. 4. b. m. deletis verbis Atque ex his omnibus &c.

Atq; ex his omnibus hucusq; dictis tandem concludo; Tartariam, Scythiam, Regiones Jagog, & Magog uno nomine Tartarico Cathaj, (quod Regna significat montibus, & deser-

ti

his referta) comprehendi. Dividitur autem Cathaia in majorem, & minorem. Majorem Cathajam immensa locorum hucusque inexploratorum intercapedine, à Caucaſo inter latem videlicet Oceani Hyperborei, & montes Sinarum ad Oceanum Orientalem usque extensam, ibi in extremo Septentrionis angulo America isthmo quodam conjungi, ego mathematicis rationibus penè convictus existimo. Minor vera Cathaja majoris precipua pars est, quam nos (quicquid alii dicant, qui cum Kithaisko seu nigra Cathaia eandem confundunt) cum P. P. Soc. Jesu, qui eam diligenter explorarunt, aliam esse non dicimus, quam eam videlicet regionem quæ Borealibus Sinis contermina, Thebet, cujus quoque paulo ante mentio facta est, vulgo appellatur.

L. p. 5. a. Post verba Magog intelligi. Ceterum, cum Antonius Andrada Catajum inquireret, in Tebetham pervenit, ibique subsistens Catajum eam appellavit. Scripsitque adeò Novam detectionem Magni Catay seu regnorum Tibet. Ita Expeditionem suam quam in Tibetum susceperat, vocat. Hispanicè autem scripsit, quod Madriti 1624. prodiiit. Paulò post, anno nempe 1627. Italicè editus est libellus iste Neapoli per Ægidium Longum, & ex Italico Polonicè Cracoviæ per Frider. Szem-

bec 1628. Flandricè verò per Jacobum Dyckium Gandavi 1631. Extat & ejusdem Andrada epistola de ipsius in Tibetum reditu. Data nempe Caparangua 15. Augusti 1624. Ea item Italicè prodiiit Romæ 1628. Ceterum Chatajam latius adhuc extendit Brerewoodus, qui Calgarum, Samarcandam, Tangutham, ipsamque Mangi, aliasque adhuc Veneto memoratas terras, Cathajæ provinciis annumerat. *Scrut. Relig. cap. 10. pr.*

M. p. 17. med.

Idem Josephus Barbarus Itiner. in Persiam p. m. 470. lin. 19. de Lexi civibus, Pannorum è setâ textoribus maximè artificibus. Qui postea majori ex parte operas suas conficiunt ex materiâ, quam in India, Persia, Zagathaj, Cimo & Macimo, partim etiam Catajo, Bursia & Turcia coëmerunt.

Idem p. 465. lin. 24. seq.

Jussit me Assambejus Rex assidere reliquis aulicis, ibique in linteolo Balanitas 12. Olivarum magnitudinem habentes, præstantissimi coloris, produxit. Ex Gemmæ carattos 50. vel 60. singulæ ponderabant. Sed aliam addidit reliquis forma & magnitudine præstantiorem, utpote quæ duarum unciarum & mediæ pondo excedebat. Quæsiuit igitur Rex, quo pretio æstimarem eam gemmam? Subrifi. Ipseque vicissim & quid sentirem rogando instituit. Respondi

similem Balanitam nunquam meis oculis subjectam fuisse, nec usquam parem reperiri me certo credere; quod si prædicerem, Balanitesque loqui posset, interrogaretque, num similem vidissem, cogeret, quod res est, fateri. Quare puto Gemmam hanc pullo auro, sed maxima quadam urbe persolvi posse. Tunc Rex me intuitus, in hæc verba *Cataini, Cataini*, prorupit; tres scilicet mundus oculos habet duos *Cataini*, unum Franci (Europæos intelligens) possident. Conversus ad adstantes quæ interrogaverat, quodque à me responsum tulisset, ordine narravit. Hæc verba *Cataini, Cataini*, à quodam legato Imperatoris Tartarorum antea inaudiverat. Is è Cathaia (quæ Scythia est) Anno 1436. redierat iterque quod Tanajm ducit, secutus, hospitio à me fuerat acceptus, sperabam enim gemmam quandam ab eo pro præstito officio accipere. Forte quadam die de Cathaja sermo incidit, tum ille duces ejus regionis & aulicos Francorum seu Europaorum notitiam habere, asseruit, quod quæ ratione fieri posset, cum interrogarem, Theodosiam sæpius eos contendere, mercimoniamque exercere, vicissim nostrates in Tartariam proficisci, unde mutua illa cognitio oritur, respondit. Addidit *Catainos duos oculos*, Francos unum habere: mox conversus ad Tartaros, qui

forte adstant, subridens, vos verò *nullum habetis*, dixit. Hæc cum antea mihi nota essent, nunc quod sibi vellet. Regis proverbium, quo utebatur, rectius intelligere potui.

Idem p. 471. 10. sequ.

Dein in hac ipsa *Zagathaj* regione, urbs alia maxima populosissimaque reperitur, vocabulo *Sammarcabanth* qua omnes ii, qui *Cimo* & *Macimo* aut *Catajo* veniunt mercatores viatoresve transeunt. Mercatorum ibi & artificum copia. *Filius* quondam *Giarda* parebat. *Cim* verò & *Macim*, quorum supra facta est mentio, provinciarum due sunt maximæ: qui easdem incolunt, idoolatræ sunt, & regio hæc ea est, in qua *catini* & *patina* è *Porcellana* fiunt. Immenstæ ibi negotiationes gemmarum, ex serico operum, idque genus aliarum rerum exercentur. Illinc in provinciam, *Cataji* disceditur: quæ de narrare tantum constitui, quantum ipse ex legatis cujusdam *Tartari* relatione percepi. Hunc igitur cum aliquando in urbe *Tanai* convenissem, & varii inter nos de provincia illa sermones agitentur; inter alia is retulit quod cum loca illa, quæ modo diximus, transiret, atque postea regionem *Catajum* intraret, omne illud quod in itinere impendisset, exsolutum pro se fuisse, usque dum in urbem quandam pervenisset vocabulo *Cambale*, ubi honorificentissime ex-

Manderik ap. Putorius p. 111. 135.

exceptus & habitus fuerit, atque *idem mercatoribus omnibus*, qui illac iter fecissent, *usu venisse*. Ductus deinde eò, ubi erat *Dominus*, est: & *ad portam* cum habitationis pervenisset, *ingenua* extra procumbere iussus est. Locus erat is planus latus & longissimus: In medio huius *pavimentum lapideum* erat, & super hoc *Dominus* in sella collocatus sedebat, & *humeros ad portam habebat* conversos: à latere quolibet *quatuor* illius sedebant *ministri*, itidem ad portam conversi: à porta autem eo usque quo *quatuor* illi sedebant, passim *clavarii* quidam stabant *bacillos argenteos* manu gestantes, qui in medio sui *callem* velut aliquam relinquebant: in media hac calle sparsim *Turce* aliquot *super calcaneos desidebant*, qualiter hic *apud nos* factitare *feminae solent*. Reductus à porta legatus demum est, iussusque quæ in mandatis habebat, explicare, quod cum esset exequutus, eadem hæc quæ explicuit, à singulis *Turcarum*, qui à latere sedebant, repetita fuere, demumque acceptus pro dignitate is est: mandatumque illi, ut in hospitium reverteretur, ibidemque rogationis suæ responsum expectaret. Quamobrem non illi amplius ad Dominum reverti necessum fuit: Sed cum Consiliariis saltem de re conferebat, iis, qui ad hospitium illius misi fuerunt, qui quidem huc & illuc rogata & responsa ferendo, ne-

gotium *brevi dierum vel horarum spacio* expediverunt, ut contentus legatus discederet, & non minùs illi de prospera rei transactione lætarentur. Famulus quidam legati huius, & alter ejusdem servus, qui ambo cum illo fuissent, res mihi dictu mirabiles de *justitia*, quam incolæ loci illius exercere soleant, referebant: inter quas unam, cum non levioris sit ponderis, quàm aliæ, adnotare huc placuit. Cum die quadam, inquit, in *Madian*, quod *arcam* apud eos significat, essem, fæminam quandam, quæ hydriam lactis *in capite portabat*, conspicatus sum: & ecce venit quidam, qui hydria sublata, lac illud bibere cepit: tum hæc subito clamare, lamentari, plorare, quod vidua miserrima peculio ac mercibus suis spoliatur. Nec mora: prehensus is fuit, qui injuriam fecisse mulierculæ videbatur: & *oblique in partes duas ense dissectus*, sic ut una vice sanguis & lac per viscera effunderentur: atque idem hoc legatus ipse deinde pro vero mihi narravit. Subjunxit & hoc: fæminam quandam, quæ in *mola gossipina* laborasset, *pannum extraxisse*, etndemque a tergo se penes posuisse: tum quendam, qui forte fortuna præterit pannum illum abstulisse, unaque abivisse. Conversa autem fæmina, cum auferentem pannum conspicata est, clamare, lamentarique incipit: ac dein cum eundem

dem inquisitoribus monstravisset, subito hic ab illis prehensus est, eodemque modo quo prior in partes obliquas dissectus. Dicunt non in urbibus solum, sed extra etiam in viis ubique circum, per quas viatores incedere solent, sæpe numero super saxum, aut in alio quopiam loco res plerasque inveniri, quæ invicè à viatoribus & amittantur ibi, & vicissim reperiantur: nullum tamen ex his reperiri eum, qui vel minimum illarum quid tollere ac servare pro seipso auit. Et quod magis est, si quis (cum duo simul in via sunt) alterum quo eat, interroget: & hic parum eidem vel fiddat, vel suspectum ob idipsum habeat, ac proinde re cum eo rogaverat, expostulet, tum continuo justam & licitam rogationis suæ causam illi explicet, oportet, ni pœnæ & animadversioni temeritati statutz subicere se velit. Atque hinc constat, summam tum libertatis, tum justitiæ in regione ea rationem haberi. Mercatores omnes, qui ad id loci deveniunt, merces suas in forum sibi ad id destinatum deportant, ibidemque emendas exponunt. Tum hi, qui eo veniunt emtionis gratia, si forte rem quampiam quæ Domino placet, reperiunt, tantum ejusdem quantum libet sumunt, & contra aliud quidpiam quod ejusdem sit cum priori valoris ac pretii, mercatori dant. Inminutis sumtibus faciendis moneta ex

papyro cusa utuntur, quæ quotannis varia forma imprimitur; *Vetus autem moneta ad anni alterius initium in officinam moneta defertur ubi illi, qui eam detulit, nova & recens moneta datur, cum prius duo pro centum persolverit moneta bona & argentea*: Vetus autem moneta in ignem conjicitur. *Aurum & argentum ad pondus venditur, ubi & ex hujus generis metallis certæ magnitudinis moneta sit. Religionem Cattainorum istorum puto Ethnicam esse: quamvis plurimi Zagataini, aliarumque nationum homines, qui inde revertuntur, Christianos esse adfirmant. Cum ex illis quæ sivilsem, quomodo Christianos scirent esse, respondebant, ideo quod in Moscheis illorum statutz habeantur ad similitudinem earum, quæ in nostris templis sunt. Factum aliquando, ut cum in urbe Tanai cum legato illo essem, forte fortuna inciderem in Nicolaum, Diedum senem Venetum nostrum, qui interdum veste ex panno se induebat, ea subserico superinducta cum manicis apertis erat, prout tum Venetiis portare ejusmodi plerique conlueverunt: caput autem tegebat pileo, qui ex palea textus quatuor supra erat marginum. Hunc mox atque vidit legatus vehementer admiratus, hæc vestis, inquit, talis est, quales gestare solent Cattaini: Ergo & illi in religione nobiscum consentiunt,*

unt, cum habitu in vestimentis nostro utantur. *Vinum* in regione illa non nascitur, cum *frigida* nimium sit: Verum *fructuum* aliorum copia eadem abundat. Atque ea (una cum rebus aliis compluribus, quas praeire hic sponte volui) habui, quae ex legati Tartarorum relatione ejusdemque familiarum facta mihi, de iis quae Catajorum regionem spectare videbantur, referrem, ipse ego eo nunquam perveni. Sed Taurin rursus revertitur, quae &c.

N. pag. 33. a. pr. *Postverba* nec multo post Australis.

Pars scilicet Cathajae à Gingischane occupata est. Eamque fratri *Utacin* concessit. De quo *Abulfargius* disertè: *Utacin*, inquit, intra terminos *Chatajae* substitit. Reliquam *Gingischani* filius *Oktai* tentavit, aliamque insuper partem obtinuit. *Juchasin* p. 326. Continuabant bellum hoc Successores ejus *Gayu* & *Mangu*. Quorum posteriori Rex *Chatæorum* rebellabat. Exactis tandem annis LXXVIII. *Cubla* Cathajam totam ac *Mangin* expugnavit.

O. p. 33. b. fin. *postverba* luculentus error est.

Eandem *Chatajam* septuaginta amplius diatis *Samarcandâ* distare, *Schildbergerus* testis est, cap. 19. *Samarcanda* verò *Maurenaharæ* urbs est, *Maurenabm* enim

dicitur, quicquid terrarum ultra fluvium est, qui *Arabibus* quidem * *Gi. Arab. hun*; *Ptolemæo* verò *Oxus* dicitur. Hinc & *Transoxianam* voco. Aliàs & *Alhayatela* & *Turan* dicitur. Ab *Austro*, ergò *Oxum* habet, ab Occasu *Chorasmiam*. Sed quousque Orientem ac Septentrionem versus protenderetur, ipse *Abulfeda* sibi incompertum esse fatebatur. *Clim. XXVI. pr.* Jamque *Schildbergerus* *Chatajæ* distantiam à *Samarcandâ* incipit; *Ambsjades* à *Maurenahræ* limitibus. *Schildbergero* *Mirchondus* subvenit. Refert enim *Chatajam* ab ortu *Mogolum* esse; *Mogolum* verò regiones septem vel octo mensium itinere protendi. Arbitror tamen, ipsum de circuitu *Mogolis* loqui, & in numero mensium errasse. *Schildbergerus* enim minorem ponit, aitque cap. 30. Auch ist zu merken/ daß die Tartaren drey Monat Zagreise weit ist/ ein breit eben Land.

P. p. 36. a. *Postverba* ab Europæis superantur.

Nec immerito dixissent: se *duobus* cernere oculis; Latinos uno; reliquos nullo. *Haytho I. Nicol. Venet. p. 18. pr. Joseph. Barb. p. 465. Franc. Balduin. de Institut. Historie universæ.* Sed an Phrasis illa Sinis usitata sit, equidem nescio. Græci verò sic loquuti sunt. Nempe διπλοῖς ὀφθαλμοῖς. Dicitur etiam: διπλὸν ὄρωσιν οἱ μαθόντες γεγµαῖα.

Q. 37. a.

Q. 37. a. *Post verba* cum Chorasmiis non item.

Præterea Chatai bella gessisse leguntur cum *Dou Tomim Chân*, *Gingischane*, *Oktai*, *Mungaca*, *Cublâ*. Primi *Mirchondus* meminit. Fuitque multo tempore ante *Gingischanem*. Secundo bello *Gingischan* *Altunchanum* vicit, *Urbemq; Chantalik* occupavit. *Mirk*. Quod tertio bellò ab *Oktai* factum esse, *Abul Fargius* tradit. Idem refert, *Mungacam* *Sinas* intrâsse, cum *Chataorum* Rex *Mogolibus* rebellâset. Postremi belli *Mirkondus* iterum meminit.

R. p. 40. b. ante vocem EPOCHA.

CURRUS Bellici. Sopithis populum, cum *Alexandro* magno præliaturos, in triplicem curruum ordinem aciem suam disposuisse *Curtius* VIII. 14, 2. prodidit. Similia de *Sinarum* carmine *Alhacetus* habet p. m. 85. m. f. 86. m. 88. f. *Martinius* verò & ipse *Histor. Sin. V. p. 153.* de ætate *Hieni*, qui circa annum ante *Christiane* 368. adeoque circâ *Alex.* Magni tempora imperitavit, sic habet: *His temporibus Sine belli maxime curibus utebantur. Erat tunc illius nomen, cuiusdam Kiupeni, viri manu strenui, militarisque discipline, præsertim curulis admodum periti. Unus quingentis curribus dux præponi posse ferebatur. Idemque p. 119. Unchinus tum armorum*

ac præcipue currum usu minus peritum per idoneos homines militarem disciplinam ita docuit, ut in totum inde regnum didita, strenuos bello multos protulerit.

S. 40. b. ante voces Infantum Censura.

IMPERII AMPLITUDO. Imperium verò *Chatajorum* amplissimum subinde fuit. Imperarunt enim aliquando *IGurais*. *Abul Farg.* Adeò, ut ad *Jaxartem* protensum fuisse videatur. Distincta tamen fuit *Chataja* à *Chorasmiâ* & *Allgur*. Etiam urbis *Belaſgoun* *Ghanus* *Karakathajæ* Regi *Courchan* se submisisse legitur. Post *Casgarum* & *Chotenam* occupavit, populosque *Pysbali*, *Fargiz*, *Maurenabar*, *Fargana*, *Sinziar*, *Turqueſtanie*, *Chorasmiæ*. *Sinarum* quoque latissimum extrâ *Sinas* imperium aliquando fuit. *Hiaonius* certè, domitis *Tartaris*, in *Indiâ*, & ad *Bengalam* usque penetravit, Anno etiam Domini 1420. Rex *Kini Malaccam* condidit, coloniis è *lava* deductis. *Vart. VI. 17.*

T. p. 47. fin. *post verba* noverit Lector.

Chataica voces, quas & *Igu-raas* Ignatius vocat, illæ ipsæ sunt quibus *duodecim bore* designantur. v. pag. 43. Sed nula earum animal aliquod significat veluti *Persice*, *Turcice*, &c. Ideoque *Sinica* eorundem animalium nomina adicere placuit,

cuit. Attamē prius illud visum fuit non *Nasiroddino* tantum, quod Dn. Goli-
 us conjicit, & *Ulugbeigi*, sed & *Ab-*
medi Arabsjadæ, qui disertē in hanc
 Ar. sententiam scribit: * *Sunt iis dies,*
mensēs, anni. Omnis autem annus
nuncupatur ab animali quōdam.
Atque ita putant quicquid annorum
prateriit, aded, ut neque plus neque
minus illorum sit,

U. p. 55. b.

Genuina verò *Zedoaria*, quam A-
 vicenna hoc nomine designat, quamq;
 nonnulli *Napellum Moysi* vocant,
 Chataicē * MABERBIN dicitur,
 authoribus *Zeino l Attaro &*
Beisharide, quos D. Goli-
 us in *Lexico Arab.* laudat. Quæ illa sit, non
 aded inter autores convenit. *Zedua-*
riam & Gjedvariā eandem esse A-
 vicennā docet, libro II. tr. 2. c. 754. ac
 affinitas literarum Z. & G. suadet. *Fi-*
ruzabadus *Gjidvariā* vocat, &
 Medicinæ genus esse addit, ap. *Gigg.*
Lex. Arab. Autores, quos D. Goli-
 us nominat, *Gjedvariā* illud plantæ ge-
 Ar. nō esse tradunt; quod * *Buba* & * *Bisch-*
buba dicitur. *Buba* autem *Anthito-*
na est, herba scil. *Napelli* vicina si-
 mul & inimica, vid. *Avicenn.* & *Plem-*
pium in Avicenn. *Bisch*, *napellus* est
 Ar. sive *thora*. Indē * *Bisch Musch*, quod
 est, *Mus*, *napelli* hospes quidem, sed
 & hostis, seu antipharmacum. Sed
Antithora etiam *Bisch Buba* & *Bisch*
Musch Buba, imō & *Bisch Musch* di-

citur. Ex *Mure Napelli* autem *Napel-*
lus Moysi (vox aliās absurda) pro-
 diit. Ceterum *Avicenna* *Gjedvari-*
am & Bubam seu *Bis-mus-bubam*,
 non tantum distinguit *libr. IV. Fen. 6.*
tr. 1. Cap. 1. Sed & iis, qui hæc no-
 mina uni herbæ tribuunt, contradicit,
 in *de medic. cord. tr. 2. c. 3.* Ipse ve-
 rò tradit: *Gjedvariā* quoque una
 cum *Napellō* nasci ejusque vires debi-
 litare; *theriacā* item contrā omnia
 venena, viperæ etiā & *napelli*, esse; nec,
 quod *Mosæ* visum erat, debiliorem
 quam * *durunigi*; Herbam *Aristolo-*
 chie similem esse, sed minorem. Hæc Ar.
 ille locis citatis, *Bellunensis* in inter-
 pretatione nominum Arabicorum
Avicennæ: *Zeduar*, inquit, & *gjed-*
var sunt idem. Et est radix nigra
 ex India delata, que ab *Ægyptiis*
 & *Syris* exhibetur contrā venenum,
 & venditur magno pretio. *Zedo-*
aria ap. *Arabes* quosdam appellan-
 tur *Cyper* *Indi*, quia nascitur in In-
 dia & similatur *Cypero*. Sic ille. Jam-
 que *Sina* Plantis ac radicibus quibus-
 dam aded insignis est, ut inde nomen
 gerant proprium. Talia sunt *Cubab-*
chini, *Cubeba*; *Darseni*, *Cinnamo-*
mum; *Cini Revend*, *Rhabarbarum*,
 De *Radice Sinarum* *Andreas Ves-*
alius peculiarem librum edidit, sed ita
 ut pultem vix attingeret. vid. *Amat.*
Lusit. curat. medic. 1. 90. Sinæ *
Folin vocant. Nulla harum germana Sin.
 illa *Zeduar* est. Nec liquet, quo-
 modo

modo Sinæ eam appellant, sive domestica sit illis & propria, sive exotica. Id verò liquet, Zedoariæ nomen hoc Sinicum non esse. Quod vel *canina* docet *litera*. Interim suspicor, Zedoariam vel Maberbinam *Chatanicè* vocatam esse eam Radicem, quæ *Japonicè* * Nisi, *Sinicè* * GINSENG dicitur, hoc est, α. ζ. ε. α. π. ο. υ. ο. ε. φ. ζ. Similia de illa scribuntur iis, quæ de radícula suâ Busbequius narrabat erro ille Turcicus. Crescit autem *Ginseng* in *Leaotung*, supremâ Sinæ borealis provinciâ. Sed illata à Tartaris ex *Tangu*. Athanasius Kircherus Gentianam esse vult; Sed nobilior. Si quid video, *Bellunenſis* de Bischoffia loquitur. Eam enim Indicam radicem esse, ex adversariâ plantâ, Bischoff dictâ, colligo. Ea enim Indica est, uti *Beitharides* ex *Isa bar Ali* docet. Avicenna verò de *Ginsenge* loquitur. Illius radix *nigra*; huius *flava* videturque radícula, quam Busbequius Medicum Napelli esse conjecerat, *Gjed-varia* fuisse. Quæ enim de illa refert Busbequius, apprime virtutibus Anthoræ respondent. Verum autem Napellum dixit, cum veram Anthoram, hoc est Mosis napellum, ut vocant, dicere vellet. Aliàs *Napellus* invictum ferè est Toxicum. Sed *Anthom* ei efficacissimè resistit.

W. pag. 56. b. fin.

Ceterum ejusmodi *superbos ritulos* ab aliis quoque usurpatos legimus.

Sapores enim, Perſarum Rex, in Epist. ad Constantinum Cæsarem, se SOLIS LUNÆQUE fratrem appellabat. Refert hoc *Ammianus Marcellinus XVII. Mexicanorum* Regibus titulus hic fuisse perhibetur: Rex Regum, ac Dominus terrarum, cælorumq; *Bisnagarensibus* iste: Sponsus bonæ fortis, magnarumque provinciarum DEUS &c. vid. *Jarricus II. 20. Tom. I. de rebus Indicis*, Etiam Tartaricos Chanos olim Dei Filios appellari voluisse, *Simonis de S. Quintino fide* Belluacensis scribit, XXXII. 34. Imò ita à *magnatib.* appellabatur, c. 46. Ita *diplomata* exordiebatur, cap. 52. *Diplomata* verò *litteras Dei* vocabant cap. 50. 52. Nuperi tamen *Imperatoris Tartarico-Sinici* diplomati, quod XUNCHI Batavorum ex Indiâ Orientali Legatis dederat, nihil nisi Imperatoris Vocabulum *suprà* & Personæ nomen *infra* scriptum legitur. Vid. *Neuhof. P. I. p. 203. a.* Est qui scribat, convenire, ut aliàs disitarum gentium vocabula, ita *Turcicum Taisan* & *Sinicum Thiensu*. *Taisan* verò Turcicè Dei filium dici. *Horn. Orig. Am. p. 182. f.* Quod non videtur. TAISAN è Nicephoro Callisto desumptum est. vid. *ib. l. XXX. 18.* Puto ibi *Taisan* pro *Tiensu* scriptum esse, Alius adhuc error est *Alexandri de Rhodes*. Hic libri III. cap. 27. tradis, Annamitas ferè omnes domi suæ domesticos quosdam DEOS seu lares

lares habere, quos Thienſu vocent; Id verò vocabuli VETERES MAGISTROS ſignificare. Poſterius hoc falſum eſſe, facile dabit, qui cogitarit, Annamitas vocem *Thienſu* à Sinis accepiſſe, eamque *DEI Filios* ſignificare. Ita illi deaſtros ſuos vocabant.

X. pag. 62. b.

VII. *GINGISCHAN* & *UTACIN*, frater ejus. v. p. III. a,

VIII. *CURCHAN*. Ita Chatærorum reges unus & alter dicti ſunt.

IX. *EMANUEL*. Hunc inter *Chataja Reges* *Mendoza* quidem numerat, qui & addit, ipſum circa annum Domini clb LXX. regnaſſe. Part. III. cap. 12. Fides penes autorem eſto.

Y. pag. 66. b.

MORI. Moris Cathajam abundare, ex cap. 21. libri II. *Historiarum Veneti* conſicitur. Iis verò & China

abundat. *Martinius Hiſt. Sin.* 25.39. 287.

Z. p. 71. a. f.

ARMENOS quoque *Chatajam* & *Sinam* diſtinguere *Franciſcus Rìvola* indicat.

Aa. p. 71. b. f.

Quod & *Sinicus Belli Tatarici* poſtremi ſcriptor, quem *Joannes Neuhof*. Belgicè verſum *Hiſtoriae Legationis ſubtextuit*, confirmat. Scribit enim *Tamerlanem* ſuperato muro *Sinam* occupaſſe, captivatiſque *Regibus Sinarum*, *Tſchampæ* & *Cau-chinchinæ Sinam* per octoginta annos ſub *Tartarorum Occidentalium* poteſtate fuiſſe, tandem verò & *Tartaros* inde ejectos eſſe à *Sinis*. Sed hæc *avisperſoria* eſt, ac imprudens *Hiſtoriae Tamerlanicæ*, quam *Alhacentus* condidiſſe ſcribitur, repetitio quædam.

FINIS.

INDEX RERUM,
Quarum in Libello de Chataja mentio facta est.

A.

A Bil-I/a, Patriarcha Mosulensis, 90. a.

Abissinorum Scriptura, 74. a.

Abubachir, (Tamerlanis nepos) 61. b.

Achar Mogolicus. 4. a.

Acesines, fluvius 34. a. 28. a.

Acsu, Oppidum Casgaricum, 26. fin.

Adamus, quomodo Sinis dicatur? 39. b.

Aden, provincia, 69. b.

Adhkefchii, 2. b.

Aditus Chat. & Sin. 28. a.

Admiranda Chat. & Sin. 28. b.

Agri Chat. & Sin. 28. b.

Agricultorum Sin. Festum, 28. b.

Ak kojoulu, 3. a.

Alchimia Sinensium. 76. b.

Alexander M. Chateorum Dominus, 36. b. an ad Gangem penetraverit. 80. b.

Albayatela, regio Transox. 111. b.

Allau, Nasiroddini Dominus. 37. b.

Almalech, Mangonis regnia. 86. b.

Altanchani, Chat. Regum familia, 56. b.

Altunchan, Rex Chat. 59. a. 61. a. 98. b.

Amasai montes. 28. b.

Amitrochates, 2. b.

Amplitudo Chat. & Sin. 29. a.

Anian, regnum. 97. b. & fretum. 99. a.

Animalium nominibus designati anni. 112. b.

Anni Exordium Chat. & Sin. 87. b. 88. b.

Antiboli, Gangis Ostium 81. a.

Antiquitas Sinens. 35. b.

Antithora, herba, 113. a.

Anzar, urbs, 29. b. 72. a.

Arcus triumphales Sin. 29. a. 33. a.

Arcturus, Asterismus, 96. a.

Ardbalic, urbs. 61. a. 86. b.

Arma Chat. & Sin.

Armeni, Tartarorum Apostoli, 89. b.

Armenica Scriptura. 63. a.

Artaborum portus. 34. a.

Asculum, urbs. 78. b.

Asphetira, fl. 31. a.

Ἀσπεριόβατος. 3. a.

Astracani, 69. a.

Atrar, 13. & 29. b.

Aucheta, 2. a.

Avigur, Scriptura Mogolica, 73. a.

Auri usus 36. a.

Q

B.

INDEX.

B.

- B. litera*, Sinis ignota. 73. b.
Bacilli mensales, Sin. 40. a. 77. a.
Babreina, Inf. 65. b.
Balascia, regnum 34. a. 79. b.
Barbaria unde dicta. 92. b.
Barba tinctæ. 36. b.
Bataavorum Legati Sin. 88. b.
Bebeideban, Princ. Tart. 62. b.
Begargerenses. 2. b.
Belbar, montes 16. 34. b. 81. 86. b.
Bella Chat. & Sin. 36. b.
Bochara, urbs, Chataxis crepta.
 37. a.
Bochor, (ligni) aloës genus 19. fin.
Botanica chatajorum monumeta 36. a.
Braxandi ratio Sinica 57. b.
Brachmanum Periodi temp. 101.
 a. Scriptura 73. b.
Bulgaria, regio, 13. fin.

C.

- Cabul*, Indorum regia 61. b.
Cacaufu, urbs. 29. b.
Cadavera extrâ Cambalu sepulta 30. a.
Caindu, urbs, 71. a.
Cainus, 39. b.
Calama, vox Malaica 67. b.
Calalia, urbs. 71. a.
Calamba. 55. a. 65. a.
Calampat. 19.

- CAMBALU*, Urbis, ambitus. 30.
 a. *Cadavera* extrâ urbem. 30.
 a. *Canales* inter Cambalu & Caigui. 30. a. *Condita* à quò 30.
 a. *Distantia* ejus hinc inde, 30. a. *Est* Chanbalec. 29. b.
 Metropolis Chatajæ 70. b. 98.
 b. vel Turquestaniæ. 30. a. an Pequinum. 84. a. Pequino borealior. 98. b. extrâ Chatajam. b. f. *Figura*. 30. a. *Fodina*, 30. b. *Frequentata* mercatoribus, 30. b. *Mercatura*, 30. b. *Meretrices*, 30. b. *Murus*, 30. b. *Nomen*. 39. b. Cambalu unde dicta 6. b. 55. a. *Palatia* 30. b. *Portæ*, 30. b. *Regia*. 30. b. *Situs*, 29. b. 98. b. *Suburbia*, 30. b.
Campaa, regio Malaccæ, 67. b.
Campalu, 6. b.
Campana Sinic. 36. a.
Canales. 29. b. 35. b. inter Cambalu & Caigui, 30. a. 84. a.
Candabar, Indiæ Metropolis, 79. a.
Caracarum, fluv. 61. a. Presbyteri Joh. regia 62. a. f. p. 27.
Caracathai, 3. a.
Carocaty, 2. b. v. lit. K.
Cartogo, 105. a.
Casgar, Chatajæ, Civ. 30. b. vel Sinarum, Nub. Indiam dividit Cha-

INDEX.

Chatajam, 78. b. vid. 34. a. 66.
a.
Cafia, regio. 34. a.
CHATAJÆ, Aditus. 28. a. Admi-
randa, 28. b. Agri 28. b. Ampli-
tudo, 29. a. 9. f. 112. b. Canales,
24. b. Civitates, 29. b. Anzar,
Cacausu, Cambalu, Casgar,
Catajum. 31. a. Cianfu, Cian-
gli, Jons, Isbara, (Manche-
rule. 27. f.) Sarnau, 31. a. An
Complectatur Casgarū, Samar-
candam, Mangium, &c. 107. b.
& an Chinam, Coream, Japo-
niam. 5. a. Dona singularia.
64. f. nempe Aloë, argentum,
aurum, Belzoi, Bombyces,
Boves, Calamba, canes mirè
boni, castoreum, cha, jaspis, la-
pides ardentes, laſerpitium.
(Mori. 115. a.) Muscus, Napel-
lus, Odoramenta, Oryza, Pha-
siani. Radix Busbquii. Rha-
barbarum. Salinæ. Seric-
cum. Thee. Vites. Zebellinæ.
67. b. Defectus. 67. b. f. f. Leones,
6. a. 67. b. f. Ligna, Oleum
(Sulphur.) Vinum. Differt à
Karakathai, 98. b. Fluvii. Fre-
quentatio 31. b. an Gog & Ma-
gog. 4. b. an India superior, 4.
b. an Insula, 31. b. Legatis exte-

rorum frequentata 31. b. Lon-
gitudò 31. b. Magna dicta, 5. a.
6. b. Major & minor, Major,
quæ 4. b. minor, an Tebeth.
ibid. an mediterranea 31. b.
Mercatoribus frequentata, 31.
b. Moneta 31. b. Montes, Mu-
rus, 32. a. Nomen. 1. a. Arabicè
peccata, 77. b. an Tartaricè
desertum, 3. a. an nigrum 2.
b. ignotum in Sinis, 5. b. latius
Veneto sumtum quàm Sina-
rum fines hodiè patent. Trig.
p. 7. a. tributum etiam aliis
terris, variè enunciatur, cor-
ruptumque à diversis, videl.
Carthay, Carthogo, Catay, Ca-
tayum, Catba, Catham, Cathai,
Cathay, Cathea, Cham, Char-
taja, Cbata, Chataja, Χαττα,
Cbita, Cbita, Cbitaja, Chui-
ta, Elcbata, Heytzighotan,
Karthey, Kata, Kathai, Ke-
tao, Kitaja, Kithay, Keyat,
Leythay, Natay, Scetajum. Oc-
cupata 32. b. Plaga 34. b. Pon-
tes 33. a. Populositas 33. b.
Regna aliquot 29. a. v. Trig. 5.
6. Salis mons, 33. b. an Scythia,
4. a. an Serica, 4. b. Situs 33.
b. 77. b. f. 91. b. & c Trig. 5. b.
unde adeò incertus, ap. Auto-

INDEX.

- res à Kirch. p. 7. a. an *Tartaria* 4. b. an *Tartaria magna*, 4. 6. 5. a. an *Tenduc* 6. b. an *Turquestania* pars, 106. 6. *Via publicæ*, 34. b. *Vicini*, 34. a. *Cataractæ* canalium, 29. b. *Cataium*, 1. a. urbs, 3. b. 31. a. *Cath*, vox *Chorasm*, 105. b. *Cathaenses*, 1. b. *Catham*, pro *Cathay*, 105. a. *Cathai*, 165. a. *Cathay*, 105. a. familia *Ungarica*. ib. *Cathayni*, 1. b. *Cathai*. 1. b. *Cathea*, 3. b. 33. b. 79. b. 105. a. sub *Indiâ*, 4. b. *Catholica*, titul. *Patriarch. Arm.* 89. *Cathos*. 105. b. *Cauchinchina*, regn. 71. a. *Cerevisia Sinica*, 57. b. *Cergutb*. regn. 34. a. *Cermona*, urbs, 75. b. *xātau*, 1. b. *Cham* pro *Chataja*, 105. a. *Chami magni*, 62. a. v. *Magnus c.* *Chanbalet*, urbs. 16. *Chanbalica*, U. 61. b. 100. a. *chapbschabii*, 2. b. *Characteres Sin.* 73. a. *Charchai*, 2. b. *Charta bombycina*, 62. b. *Chartaja*, 1. a. *Chata*, gens quædam *Tartarica*. 98. a. *Vid.* p. 13. fin. *Chata*, 1. 6. gens *Germanica*, 105. a. *Chatai*, *Arabes*. 1. 6. *xāta*. 1. a. 105. a. *xātaides*, 1. b. *Chataja-Chotena*, 105. a. *Chataja Nigra*, v. *Karakathay*. *Chataini*, 1. b. **CHATAJORUM** *Affabilitas*. 35. a. *Agricultura*, 35. a. *Albi & nigri*, 3. b. *Antiquitas*, 35. b. *Arma*. 35. a. *Arrogantia*, 35. b. *Artificiositas*, 35. b. *Astronomia*, 36. a. *Auri usus*, 36. a. *Barba*, 36. b. *Barbarum tinctura*, 36. b. *Bellicositas*, 36. b. *Bellorum*, historia, 36. b. *Calliditas*, 37. a. *capillorum color*, 37. a. *Chronologia*, 37. b. *Chronologici termini*, 41. f. *color*, 40. a. *con-nubia*, 39. b. *convictus*, 40. a. *corporis habitudo*, 40. a. *Cur-rus bellici*, 112. a. *Duobus cernunt oculis*, 111. b. *Epoëha*, 4. b. *Frugalitas*. 40. b. an *Geta*, *Gothi*, 1. b. *Imperii amplitudo*, 112. b. *Infantum censura*. 40. b. Lin-

INDEX.

- Lingua*. 40. b. conf. 112. b. *Merca-*
tura. 57. a. *Nasi*. 40. a. *Nigri &*
albi. 3. b. *Nomen*, 1. b. *Oculi*,
 40. a. *Opes*. 57. a. *Ornatus*
studium 57. a. *Peregrinatio*, 57.
 a. pr. *Peregrinorum respectus*.
 57. a. f. *Potus*, 57. a. *Pulchri-*
tudo, 57. b. *Religio*. 57. b. *Rex*.
 58. a. *Reges* 59. a. *Sophites*,
Concan, *Yayman*, *Altunchan*,
Undchan, *Scudichbochen*,
 67. a. *Gingifchan*, *Utacin*,
Curchan. *Emanuel*, 115. a.
Scriptura, 62. b. an *Scythæ*,
 1. 6. an *Tartari è Roscia*. 4. b.
Typographia, 63. b. *Vestes* 63. b.
Vinum, 64. a. *Uxores*, 64. a.
chatari, 11. b.
chatriei, 81. b.
chateini, 1. b.
chazelgai, 2. b.
chazinzanii, epith. *Armen*. 89. b.
chita, 1. a.
Chitaa, 1. a. 106. b.
Chitaja, 1. a.
Chiam, fluv. *Trig*. p. 5. a. b.
Chiampa, reg. 71. a.
China, v. *Sina*, & pag. 94. b.
Chinch, vox *Sin*. 95. b.
Chines, 94. b.
Chorasnia, reg. 13.
Chotena, regio. 1. a. 61. a. 105. a.
- Chronologia* *Chat.* & *Sin*. 36. a.
Christiani *Chatai*. 89. a.
Chrysendetæ, 29. b. 35. b.
Ciandu, U. 31. a.
Cianfu, U. 31. a.
Ciangli, U. 31. a.
Cibola, R. 97. b.
Cin. R. 5. a.
Cina, R. 94. b.
Cini & Macini, 64. b. 70. a.
Civitates & provincie eorundem
 nominum. 31. a. duodecim
 portarum, 86. a.
Cochinchina, 64. b. 71. a.
Cochinchinenses, 94. a.
Cæna Dominica è succo uvarum,
 passarum. 69. a.
Colores 57. a.
Colorum *judicia*, 49. 87. a.
Color gentilitius. 37. a. f. b. pr.
Colorum *vocabulis distinctæ ter-*
ræ gentesque, 3. a.
Colonia, quæ nova locis nomina
 fecerunt. 92. a.
Colonia Sinicæ, 99. b.
Come retrò redimitæ, 77. a.
Combalich, U. 87. a. 98. b.
Con Can, *Imp. Tart*. 60. b.
Confutius. v. *Cung futius*.
Conversio Tartarorum, 89. b.
Corea, 5. a.
Coreanorum *penicilli script*. 63. a.

INDEX.

Cotan, fl. 66. a. & Regnum. v. K.
Cothos v. *Cathos*, 105. b.
Courchan, Rex. 112. b. 115. a.
Crit & *Mecrit*, tribus Tart. 62. a.
Croceus, fluv. 29. b. 32. a.
Crucis adoratores. 89. b.
Cuble Frater, 1. a.
Cungfutius, Philof. Sin. 101. a.
Cutien, mons 68. a.
Cym, 94. b.
Cyn, R. 69. b.
Czar, 4. a.
Czar Kataisko, 4. b.

D.

D. Litera, 73. q.
Damasii montes. 28. b.
Delbergin, vox Chat. 55. a. 72. b.
 73. a. b.
Desertum LXX. diatarum, 34. a.
Dies naturalis, 38. a.
Diluvium Noachicum, 39. a.
Dista, 62. b. 34. b. 81. b.
Distenses, 34. a.
Dodecaëterides Chat. 101. q.
Dromichates. 2. b.

E.

Edigi, 62. b.
Egrigaja, R. 34. b.
Elcalthay. 1. a.
Elcbata, R. 1. a.
Eperies, U. 93. a.
Ercalthay, 1. a.

Erigimul, R. 34. b.
Ersengi, quid. 76. b.
Essin, R. 94. q.
Eucheta, 2. a.
Europa & *Europai*. *Sinitè* Sy, 93. a.
 & *Falank*. 92. b. ceteris orientalibus *Franci* dicti. 91. b.

F.

Facfur, Rex Quinf. 8. b. 70. a.
Fagfour v. *Facfur*.
Falank, i. e. *Franci*, 92. b.
Fargana, R. 66. a.
Fenac, 38. a. 101. b.
Festum Agricolarum Sin. 28. b.
 Tartaricum, 87. a.
 Alborum, 87. a.
Finis terra, 34. a.
Fodina argenti circa Camb. 30. a.
Fortitudo Sin. 36. a.
Franci pro *Europæis*, 91. b. 92. b.
Frigidior terra. 34. a. 75. a.
Frigus, 75. a.

G.

Gandaris, R. 34. a. 80. a.
Galli, flava gens dicti, 106. b.
Gangaride, 80. a.
Gangis litus, 80. b.
 Ostium, 81. a.
Getarum Regio, 13.
Getæ, 34. a. 93. a.
Γεης, 1. 6.

INDEX.

Gibun, fluv. 111. b.
Gjagatai, 93. a.
Gingifchan, 31. b. 32. b. 62. a. *Gingifchanismus*, 57. b. 98. b.
Glossæ Chataicæ, 41. f. *Chorasmic*. 105. b. *Malaic*: 67. b. *Rhutenic*. 93. a. *Sinic. passim*. *Turc*. 2. b.
Gog & Magog. 4. b.
Gonza, U. 31. a.
Gothi, 93. a.
Γοτθός, 1. 6.
Gravay, R. 64. b.
Graci, Rumi dicti 91. b.
Gvei, fluv. 29. b.
Gryphes, 96. a.

H.

Hainan, Inf. 64. b.
Haitbo, *Armenia* Rex. 90. a.
Hallagu, i.e. *Allau*, 100. a.
Hamatha, U. 4. a.
Han, R. 5. a.
Hangcheu, U. 86. a.
Hanochus, 39. b.
Hapherite. 2. b.
Hebraica Chronologia. 39. a.
Heng, mons, 65. a.
Heytzighorban, 105. a.
Hoangti, tit. Imp. Sin. 58. b.
Hocota, 1. a. v. *Oktay*.
Hollandia, 92. b. v. *Batav*.
Homvu, 32. b.
Hungui, 56. b. 1. q. *Homvu*.

Humi-sessio Chatai. 40. a.
Hyarotis, fluv. 34. a. 80. a.
Hydaspis, fl. 80. a.
Hypanis, fluv. 34. a. 80. a.
Hypbasis, fl. 80. a.
Hyrkania, R. 34. b.
Hyrcaum mare. 13.

J.

Jacobita pro Jacelich, & hoc pro *catholica*. 17.
Jagog & Magog 90. b.
Japones. 93. a.
Japonia, 5. a.
Jaspis, 65. b.
Jasphides Casgarici, 69. b.
Jaxartes, fl. 112. b.
Jatzu, R. 98. a.
Idacu, 62. b.
Jeso, R. 98. b.
Jessilbassa, 106. a.
Jezdegirdes, *Perfarum Rex*, 96. b.
Ignicola, 96. a.
Iguræ, 17. 112. b. 100. b.
Igur, R. 69. b.
Ilchanica tabulæ, 37. b.
Imaus, m. 28. b. 34. a.
Immortalitas arte quæsitæ, 58. a.
Indi, 74. a. 34. a. 64. a.
India flava, *nigra*, 106. b. *superior*, 4. 6.
Indus, fl. 80. a. b.
Insula, an *Chataja & Sina*, 34. a. 31. b.
Jons.

INDEX.

Jons, U. 31. a.
Iran, R. 37. b. *Iranæi*, 3. a. 106. b.
Isbara, U. 31. a. 71. b.
Judea, 93. a. b.
Irena, famil. reg. Tart. 56. b.
Jun, canalis è Croceo in Gvei. 29. b.
Junnan, R. 64. b. 79. *Junnani* 36. b.

K.

Kalenda Februarii. 88. b. *Lucer-*
nina. 89. a.
Kalmucki. 79. b.
Kamereddinus, Rex Mogol. 75. a.
Kaphar, R. 13.
Kara, vox Turcica. 2. b. quam-
 plurimis præmittitur nomi-
 nis distinctionis causâ. 2. b.
Karabassa. 37. a. 106. b.
Karachan. 61. b.
Karachataja. 106. b.
Karakarum. U. 61. b. 99. a.
Karakathbay. 3. b.
Karakithbay 60. b. alia quam cha-
 taja. 2. b. 3. a. quæ fuerit. 106. b. 98. q.
Karakojonlu. 3. a.
Karakuram. 91. a.
Kartbey. 1. a. 98. b.
Kata. 1. a.
Kathay. 98. b.

Kabāñoi. 1. b.
Kabēa. 1. a. *Kabēoi*. 1. b.
Kesilbassa. 37. b. 106. b.
Ketaokotan. 1. a.
Keyat. 98. a. 105. a.
Kezusbassa. 106. a.
Kiang. v. *chiam*.
Kilan, Persiæ. 106. b.
Kimakei. 2. b.
Kimi. 94. b.
Kin. 61. a.
Kini. 99. a. 112. b.
Kitaja. 105. a.
Kitaisko, lacus. 3. b. 87. a. 98. b.
Kitay, medium, *Ruthenicæ*. 93. a.
Kitbay, lacus. 3. b.
Kitta, lacus. 3. b.
Kyrbai. 105. a.

L.

L. litera. 73. a.
Laches, vox *Brachman*, 101. a.
Lanzame. U. 99. a.
Laserpitium, 66. a.
Leaotunga. 67. b.
Legationes fictæ. 31. b.
Leones inusitati in Sinâ, 6. a. *Leo-*
num simulacra, 32. b.
Lepores galeati, 36. b.
Leythai. 105. a.
Literâ caninâ carent Sinæ.
Literæ Chatajorum, 72. b. vid.
Scriptura.

INDEX.

Leyangus, pons. 33. a.
Lu, Tartari, 6. b.
 M.
Machina Mathematica Sin. 35. b.
Macyni, 64. b. 70. a.
Magnetica Sin. 36. a.
Magnus Chamus. 4. b. 62. a. Chatainus. 87. a. 106. a. 98. b. Quinfajensis. 75. a.
Magnus Sinus. 81. a.
Magog, 4. b.
Mahmud, Chorasminorum Rex, 37. a.
Majuma, 88. a.
Malaca, 67. b.
Malabar, R. 101. a.
Mancherule, U. 99. a.
Mandarini, 48. a. 72. b.
Mango, 90. a.
Mappa Geographica circa Chatajæ, urbiumque Chataicarum sitū nihil sani continent, 90. b.
Mare Colzum, 13.
Mare Ægyptium, 13.
Mare nigrum, album, rubrum, viride, flavum. 3. a. Caspium mediterraneum, 3. a.
Maurenabara, R. 79. a. 111. a.
Μαυρωγενβαΐδες, 3. a.
Mehamatini, 2. b.
Mercatores, 47. a.
Meretrices Cambal. 30. b.
Meridianorum calculus. 79. a.

Mesfias Hebr. in Sinis. 39. a.
Metemphychosis, 58. a.
Mogoli, 71. b. Mogul. 13. 29. b. 98. a. b. *Mogoles*, 34. a. *Mogoles nigri flaviq;*, 34. a. *Mogolicus Rex*, Acbar. 42. 61. b. *Mogul flava &c.* 99. b.
Moneta Chat. 31. b.
Mororum cortices, 31. b.
Mugal. 98. a.
Muoncheu, U. 99. a.
Murus Sinensis, 32. a. 77. a.
Murus intergerinus superatur 71. a.
Myrias pro magnò numero, 32. a.

N.

Nanquin. U. 8. b.
Napellus Mosis, herba. 113. a.
Natay. 105. a.
Navigaciones Zemblanæ. 97. b.
Navis Indica, quæ Coss. Mettello & Afran. in Germaniam appulit. 97. b.
Naumachia. 88. a.
Niuche. R. 98. b.
Niulban. R. 16.
Nix Sinensis. 71. b.
Noa, 39. b.
Nova Roma. 91. b.
Novilunia. 88. a. 89. a.
Ντζιυ. 94. b.

R

Obius,

INDEX.

O

Obius, fluv. 3. b. 87. a. 97. b.
Oceanus. 34. b.
Okray. 1. b. 61. a.
Orbis umbilicus. 93. b.
Ovexes pro *ogvides*. 95. a.
Oxus, fl. 2. b. 79. a. 111. b.

P

Paquin, U. 8. b. 91. a. *Paquinu*. 71. a.
Pequinum. 75. b. 82. a. 98. b.
Patriarcha Armenus. 57. b. *Mosulensis*. 90. a.
Pegu. R. 83. a.
Peregrini haud facile admissi in Sinas. 57. a.
Periodus annorum. *Brachman*. 101. a.
Chataic. 38. a. *Persic*. 101. b.
Persa. 101. b. *Persia* late accepta. 5. b.
Persona divin. quomodo Sinis appellantur. 72. b.
Philippinorum Scriptura. 74. a.
Pictura Sinenf. 36. a.
Planta Sin. 97. a.
Plenilunia. 98. a.
Pontes. 29. a. 33. a.
Pontus Euxinus. 3. a. 13.
Porcellana. 35. b. 68. b. 62. b. 76. a. 96. b.
Porus, Rex. 80. a.
Presbyter Johannes 60. b. 61. b. 89. b.
Pronunciandi ratio. 55. a.
Proverbium de Chatajis. 77. a.
Pseudopropheta. 95. a.
Pulifachniz, fluv. 33. a.
Pulifangis. id. 91. a.
Pulvis pyrius. 35. a. 36. a.

Puteus igneus. 68. a.

Q

Quentung, fl. 99. b.
Quinsay, U. 33. a. 70. b.

R

R, litera. v. *Litera canina*.
Radix Busbequii. 67. a. *Radix Sinarum*. 113. b.
Raved, herba. 67. b.
Regie. *Cambalu*, 30. b. *Nanquin*. 8. b.
Pequin. 8. b. *Sara*, 31. *Sinenses* varia. 82. b. *Sopithis*. 34. b.
Religio Chat. & *Sin*. 57. b.
Rex Mogolicus. 75. a.
Rha. *Rhabarbarum*. 67. a.
Romania. R. 91. b.
Roscia. R. 106. b.
Rumi, pro *Græcis*. 91. b.
Russia. 13. alba, nigra, ruffa. 3. a.

S

Sachatai. 93. a.
Sagala, U. 87. a.
Sagnak. 13.
Salis mons. 33. b.
Samarcanda. U. 34. a. 72. b. 92. b.
Sambalica. U. 87. a.
Samma. 78. b. v. *Xamo*.
Sangala. U. 87. a. *Sopithis regia*. 34. b.
Sara. U. 31. a.
Saraja, U. ib.
Sarnau. U. 16. 55. a. 64. b.
Scetajum. 1. a.
Schah, Ind. 61. b.
Schallius. 7. a.
Schina. 94. b.
SCin. 94. b.

INDEX.

Sciaterica. Sin. 36. a.

Scriptura Abissinorum. 74. a. Armenorum. 63. a. Brachmanica. 72. b. 73. b. Chataica. 62. b. 73. b. Gjatata. 73. a. Mogolica, ib. Philippin. 74. a. Sinic. 96. b. Tartorient. 63. a. 83. b.

Scudich bochen, Rex Tartar. 62. a.

Σκυθης. 1. b. Scytharum nomen unde. 2. b. Scythæ. 2. a. 91. b. 93. a. intrâ & extrâ murum. 4. a.

Secta Sin. 58. a.

Sera, U. 90. b.

Serica, R. 4. b. 34. b. 65. a. 91. a.

Sethi filius. 77. a.

Siam. 96. a. Siamenses. 83. b. 94. a.

Sian. 96. a.

Sigalla. U. 87. a.

Sim, R. 69. b.

Σινα. 94. b.

SINÆ. *Prater ea, in quibus cum Chatajâ comparate sunt. Ea enim habes sub voce Chatajâ. Sinarum Fines & confinia. 28. b. Latitudo, longitudinem superat. 29. a. transitquæ climata tria; imò septem. 29. a. Nomen, an in Sinis ignotum. 95. a. variat inter vicinas gentes. 5. a. Ponitur pro totâ extremâ Asiâ. 82. b. Provincia XV. 8. b. Regna: ad Austrum Novem; ad Boream sex. Trig. 5. 6. Est orbis in orbe. 28. a. ipsis orientalibus parum nota. 29. a. ferè tota navigabilis. 29. b.*

SINENSES. *Prater ea, in quibus cum*

Chatajis cõferuntur. Ea enim habes sub voce Chataji. Agricultura. 25. b. Antiquitas. 35. b. Convivia. 40. b. colorum amor & studium. 57. a. Extra Sinas rivi. 57. a. originis. 97. b.

Singtei, 94. b.

Singui. U. 33. a. 34. a. 67. a.

Sinus Arabicus, Persicus, 3. a. Magnus. 81. a.

Siones. 83. b. 95. a.

Sivente, Imperator Sin. 75. a.

Societatis Jesu Patres in Sina. 69. a.

Solis avis. 67. a.

Sopithes. 59. a. Ejus regia. 3. b.

Stadium Sinense. 32. a. 83. b.

Σταυρολάτεια. 89. b.

Succuira, Tanguthæ Civ. 67. b.

Suchuen, R. 33. b. 59. b. 91. a.

Suchur, U. 67. a.

Sumatra, Inf. 75. a.

Sym. R. 94. b.

Syria. 34. a.

T.

Tabula Astronom. Nassiroddini. 37. b.

Taicam, regio. 33. b.

Taiminga. 56. b.

Tainfu, R. 68. b.

Tamerlanis Bellum Sinicum. 70. b.

Justitia. 56. a. regnum & regia.

34. a. uxores. 54. c. quando obierit.

72. a. 75. b. an Sinas occupaverit.

36. b. 71. b. Chatajorum Dominus. 36. b.

Tamgagj. 3. b.

Tamgingui. 33. b.

Tan-

INDEX.

Tanguth. 63. b. eorum scriptura. 63. a.
Tanyu. 67. b. 99. a.
Tarse, R. 34. b. 69. b.
Tartari. 34. a. *LU* Sinis dicti. 6. b. 93. a.
 & *Tata*. 72. b. 92. b. orientales.
 64. a.
Tartaria. 34. a. rubra. 98. a. vetus. 99. a.
Taydu. U. 91. a.
Tebeta. R. 4. b. 62. b. 78. b. 90. b. 89. a.
 107. a.
Temgagj. 3. b. 8. b. 56. a.
Tencu. 2. b. 56. b. *Tençu*. 3. 6. v. *Tiencu*.
Tenduc. 106. b.
Tengu. 3. b.
Terfaj. 89. b.
Than. 5. a.
Θίνα. R. 94. b. *Θίνα*. *ib.* *Θείνα*. *ib.*
Thracia. 34. a. 91. b.
Tibet. 107. a. *Tibetenses*. 2. b.
Tiensu. 114. b.
Tigrides, Leones dicti. 68. a.
Titulus Monarchæ Sinici. 56. b. &
 aliorum. 124. b.
Tolerantia mutua Sectarū Sinensium.
 58. a.
Tormenta Bellica Sin. 35. a.
Transoxiana R. 33. b. 111. b.
Tuktamisch, Rex Distæ. 62. b.
Turan, R. 34. a. 111. 6.
Turca. 2. b. *Turquestani*. 34. a.
Turquestania. 13. 30. a. 79. a. 106. b.
Typographia Chat. & Sin. 62. b. 63. b.
Tzina. R. 94. b.
Τζίντζα, R. 94. b.
Tzintzonus, Rex Sin. 32. b.

U.

Vannus, Periodus annorum 1000.
 32. a.
Venetorum bellum Genuense, 35. a.
Venti vehementia maxima ubi? 96. b.
Vennus (leg. *Vannus*) 38. b.
Vites Sinicæ. 69. a.
Vitrum ex *oryza*, 35. b.
Umbilicus orbis, quis? 93. b.
Uncham, 61. b.
Undones (per veste undulatâ) 64. b.
Ungchan, 61. b.
Untchan, Presbyt. Joh. frater. 60. b.
Uquaching, Urbs Tart. 99. a.
Urbs. v. civitas.
Urbis instar Regio 33. b.
Utacin, Gingis frater. 111. a.
Ura Sinicæ, 69. a.

X.

Xamo, desertum, 98. b. 99. a.
Xun pro China, 94. b.

Y.

Yalo, orientalis Tartariæ fluv. 32. a.
Yarken, Regio, 66. a.
Yayman, n. Presbyt. Joh. 60. b.

Z.

Zagathai, R. 93. a.
Zedoaria, planta, 55. b. 113. a.
Zemlo - Nautæ, 97. b.
Zin, regnum, 94. b.
Zine, 96. b.
Zinostan, 94. b. 96. b.
Zoroaster, 77. a.
Zurumbeda, planta, 55. b.

rkp. adl.

4.

4740. I

Rkps M40

Relig. Indias
Libelli de Chataya.

De

m
ae
ae
et

mus
re

Ab
Abu

Abu

Actu

Ad

Elia
Att

Index Auctorum,

in libello de Chataja,
 vel nide allegorizans,
 vel verkostenur.
 et vel notantur,
 vel illustrantur,
 vel niderur in amplig.

ubi:
 nuda allegatio nullo signum
 dicat,
 reliqua, istis: Verb: Not.
 ik. vid.

* * *
 Abraham bar Chija. 96. b.

Abu - 'l Fargius (al. Phargius,
 Farajus.) 62. a. 100. a.
verb. 111. a. vid. 97. a.

Abu - 'l Feda. 9. 29. b. 34. b. 66. a.
 100. a.
vide. 4. a. 97. a.
verba. 16. 29. a.

Actuarig. 55. b.

Admiranda Sines et Europa. 63. b.
vid. 28. b. 35. a.

Elhary. 64. a.

Atig. 55. b.

Ahmed Arabsades. v. Arabsades.

Alferganur 8. b. 29. a. 31. a. 3. a.

Alhacenty. 9. fer. Jean de Bec.
 9. 36. b. 86. b. 64. b. 112. a.

vid. 97. a.

verb. 14. 15.

not. 70. a. f. 35. b. 115. b.

ik. 31. a. 75. a.

Anaty Luitany. vid. 113. b.

Anmiany Marcelling. 91. b. 114. b.

Anderssonius (Georgius) 99. b. 78. a.

Andrada (Anton.) 7. b. 107. a.

Antoning. 1. a.

Arabsades. 9. 31. a. b. 34. a. b. 55. b. 57. b. 75. b.
 101. b.
vid. 70. a. 97. a.

verba. 12. 29. a. 33. b. 73. a. 74. b. 113. a.

ik. 65. b. 71. b. 72. a. 73. a. b. 74. b.

79. 8.

not. 29. b.

Archontologia Cosmica. vid. 3. a.

Arrian Montany. not. 96. a. b.

Arriangibssy. a. 94. b.

vid. 26.

not. 34. b.

Athenay. 2. a.

Atlas in. v. Martinus.

Avanna. vid. 55. b. 113. a.

Autor Relativum de divers Voyages. 7. b.

Azizus. 70. a. 97. a.

verb. 77. a.

Balbi (Cappus) 73. b.

Baldwinus (Franc.) 111. b.

Barbarus (Ioseph) Iosapham Barbarum
vocat ostelium Theatr. tab. 105. Hmicego
Iosaphatum. Ramis sub: Iosapha Barba
v. 109. 70. a. 94. b. 111. b.

verb. 17. 91. a. 107. b. f.

not. 55. b.

ill. 55. b. 91. a.

Bec (Claus de) 14. f.

not. 35. b. 9f. Alkacatus.

Beithazides. 67. a. 75. b.

Belluacensis. 114. b. 9f. Vmancus.

Bellunenensis. verb. 113. b.

Benjamin Tudelensis. v. Tudelensis.

Botery (Ioannes) 83. b. 4. a. 7. a.

Boymus (Musaël.) 67. b.

vid. 67. a.

Brenwody (Edoary) not. 107. b.

Bromony (Mathrey.)

Brisbeynus (Aegyptus) 10. pr. 31. b.

35. a. b. 57. a. b. 63. b. 65. a. 66. b. 91. a.

verb. 20. f.

ill. 28. b. 114. a.

Cadamus (Aloxy) 9. 36. b. 40. a. 57.

a. b. 68. b. 89. a. b.

verb. 17. 91. a.

not. 31. b. 106. b.

Carping (Joannes. Alar Joannes de
Planocrapi.) 9. 34. b. 35. b. 57. a.

66. b.

verb. 10.

not. 32. b.

Casabony (Maary) vid. 34. a.

Chalcocylas. v. Laomicy.

Cherand (Amaty) 71. a.

Chrysoccar (Georgius) 94. b.

verb. 26.

Cicero. 64. a.

Clemens Alexandrinus. vid. 89. a.

Cliffy (Candy) vid. 55.b.

Finizabadius . 76.a. 96.b. 113.a.

Clivery (Philippy.) 93.a.

Frenchemur. vid. 65.b.

Conti (Nicolas de) 30.a. 97. Nicol.
venetus.

Froer (Aloyfy.) 89.a.

Cosmar Monarchy . 94.b.

Fuchfuir (Leobrandy) vid. 67.a.

Cratery. 80.b.

Garcus ab Orta . vid. 55.b.

Cromerus. 62.b.

Gentig (Georgius) 31.a. 106.b.

Curtius. 3.b. 59.a. 40.a. 64.a.
65.b. 101.a.
verb. 38.b.

vid. 1.b. 37.a.

Giggus (Antonius) 113.a.

Glatting (Salomon) 92.a.

vid. 32.a.

Cusri. 96.b.

Goetzius (Benedictus) 2.b.

Drodonis Drailg. ^{40.a.} 59.a. 64.a. 81.b.

Gozius (Jacobus) 3.b. 7.a. 637.b.

40.b. 67.b. 82.a. 83.b. 91.b. 95.a. 35.a.
vid. 65.a. 92.b. 113.a.

Dyckius (Jacobus) 4.b.

verb. 41. seq. 49. 62.b. 81.a. b.

not. 3.b. 41.a. 71.b. 56.a. 81.a.

Emanuel, Rex Portugallie. 94.b.

ill. 8.a.

Erasmus Roterdamius. vid. 77.
b.

Gravij (Johannes) 37.b. 42.b.

Eutychius Alexandrinus. 96.b.

not 46.

Griberg (Johann) 7. a. 33. b.

Gvagning (Alexander) 62. b.

Gvalle (Francis) 98. a.

Hamraur. 77. a.

Harair. 100. a.

Haytho Armenus, 1. b. 9. ^{29. a.} 31. a. b. 33. b.

34. a. b. 35. a. b. 36. b. 37. a.

40. a. 57. a. b. 62. b. 68. a. 69. b. 90. a.

vid.

91. a. 94. b.

100. a. 111. b.

resta: 10.

not. 70. a.

Hebraur quidam Sinicur. 39. a. 89. a.

Henninger () 62. a.

Herberstein

Hrodskir.

Historia Javarenica. 77. a.

vid. 37. b.

Hokkur (Georgius) 2. a. 7. a. b. 3. a.

5. a. 31. a. 39. b. 59. a. 62. a. 81. b. 86. b.

90. b. 95. a. 97. a. 114. b.

vid. 59. a.

resta. 99. b.

not. 2. a. 3. a. 5. a. 90. b.

Hottingerus (Joh. Henric) not. 33. b.

Hilfrir (Antonij) 75. b.

Jarvicur (Petrus) 73. b. 114. b.

Jbn Said. 9. 14. 3. b. 30. b. 31. b. 32. a.
91. a. 100. a. resta: 15.

Ignatius, Patr. Antioch. 41. 47. 69. a.
101. b. 112. b.

Josephus Jidur. 89. a.

Jovius (Paulus) 9. 20. 70. a. 31. a. 34.
a. b. 57. a. 67. b. vid. 63. b. rest.
20.

Juchafiz 1. a. 1. b. 34. a. 86. b. 111. a.

Isa bar Ali. 114. a.

Israelita. v. Hebraur.

Kasim Kachkanus. 56. b. 1. b.

Kirobenir (Abrahamus) 4. b. 7. a. 63. a. 65.

a. 67. b. 73. b. 84. a. 86. b. 90. a. b. 94.

a. 114. a. not. 3. b. 5. a. 96. a. b.

vid. 28. b. 33. b. 39. a. 58. a. 71. b. 86. b.

rest. 4. b. 7. a. 35. a. 97. b.

Laet (Joannes de) 97. b.

Lanzius. () 63. b.

Laizur (Wolfgangus) 93. a.

Laonic Chalcedonensis. 1. b. 34. b. 28. a.

3. a. 1. a. rest. 25.

Leonardus (Joannes) vid. 1. b. 3. a. 4. b.

Lindskoten. vid. 87. b.

Maffius. vid. 80. b.

Maginus. 37. a. 73. a.

Malactenfir. 37. a.

Mandelslo. 73. b. vid. 57. a.

Martianus. 94. b.

Mariana. 80. b.

Marius Riger. 71. b. 90. b. 105. a.

vid. Olav. Lov. 138.

6. Martiny (Markus) 7. a. b. 28. b. Moring (Johannes) 90. a. 4.
 33. b. 36. b. 38. b. 37. a. b. 59. b. 66. a. b.
 68. a. 69. a. 72. b. 84. a. 88. a. 93. b. 115. b. Moser Marieng. 89. b.
verb. ex Atlantico 33. b. 36. a.
 40. a. 84. b. 35. a. 85. a. Münster (Sebastian.) 4. b.
 64. a.
 ex Historia Hungar. 39. b.
 7. b. 87. b. 112. a. Nafirodorus. 30. a. 32. b. 37. b. 40. b.
vid. 36. b. 60. a. 33. a. 58. a. 65. a. 41. 82. a. 83. a. 97. a. 113. a.
 99. b. 73. b. 75. b. 88. b.
not. 60. a. 2. b. 3. a. 30. b. 71. b. Neukof (Johannes) 7. a. b. 28. b. 40. a. b.
 bis. 87. b. 82. a. 63. a. 64. a. 68. a. 84. a. 85. b.
 ill. 95. b. 114. b. 115. b.
vid. 33. a. 68. b.
verb. 57. a.
Mafig (Andreas) 67. a.
Matthiolus. vid. 67. a.
Maximilian Transylvan. 80. b. Nyephorus. 114. b.
Meir Alabr. 96. b. Nicolaus Damafring. 64. a.
Mendoza. 63. b. 94. b. Nicolaus Venetis. 83. b. 84. a. b.
Mentelin. vid. 63. b. Nibrensis. 2. a. 68. b. 97. a.
verb. 2. a.
Meutor. 31. b. 63. b. 73. a. Okarius (Adams) 68. b. 99. b.
verb. 35. a. Orlanding. 105. a.
Mefre. 113. b.
Mintzberg. 56. b. 61. a. b. 96. b. 111. b. Ortelius (Abraham) 1. a. 73. a.
vid. Horn Ar. N. 244.
Monimontium Sinca. 90. a. vid. Oforius (Heron.) vid. 80. b.
Munich Hungar. ~~monimontium sinca~~

Pauly Venetus (Marcy) 3. b. 6. b.
9. 10. 33. a. 68. a. 94. b. 87. a. 78. b.
34. a. 55. 57. a. b. 65. a. 68. a.
67. a. 68. b. 75. b. 76. a. 84. a. 85. b.
11. b. 99. b. 100. a.
vid. 64. b. 68. a.

Editio Italica. 105. a.
Renec. 105. a.
Msta. 105. a.

Pigneiro (Emanuel) 101. a.

Plutarchus. 64. a.

Pokokiur. 97. a.

Plotinicus. 1. b. 34. a. b. 80. a. 87.
99. a.
vid. 87.

Ramify (Joh. Baptista) 67. b.

Ravir (Johannes) 37. a.

Roder (Alexander de) 88. b. 114. b.

Riccius (Mattaeus) 7. a. 39. a. 89. a.

Rubingius (Wilhelmus de) 9. 17.
32. b. 60. b. 62. a. 98. b.
Verb. 10. 27. 62. b.

Rufficategatio. 4. a.
verb. 26.

Sabellius (Antonij) 31. a.

Sadus Mijstadius. 36. b. fm. 37. a.
68. b. 70. a. 97. a.
verb. 76. a.

Salmafius (Claudius) 1. b. 47. 69. a.
91. b. 94. b. 95. a.
not. 1. b.

Sarnedo (Alvarez) 7. a. 58. a.
33. b.

Sanderus () 90. a.

Sandovally () verb. 87. b.

Scaliger (Josephus) 39. b. 16. a.
95. a.
not. 47.

17. Scaliger (Jul. Caesar) 64. b.
vid. 66. b.
verb. 65. b. 67. b.

Stonita (Gabriel) 37. b.

Solmus. 64. a.

Spizelius (Theophilus) 7. a. b.

vid. 58. a.

Scarlatius () 73. a.

vid. 88. a.

Schan Cholgins. 100. a.

Schakius (Johann Adam) 7. a.

Straks. 1. a. b. 3. b. 4. b. 23.

2. a. 33. b. 34. a. 40. a. b.

57. a. 58. b. 62. a. 64. a. 65. a.

94. b.

7. 37. a. Schenius (Elias) 3. a.

verb. 4. a. 23.

Schildberger. 1. a. 9. a. 34. a.

74. b. 105. a. 111. a.

verb. 14. 15.

Tarich Adam. 96. b.

Teixera (Petrus) 1. a. 3. a. 30. a.

106. b.

SCRIPTURA SACRA.

Deut. 11. 20. 111. 9. 92. b.

8. a. 2. XLIX. 12. 94. b. 96. b.

Joh. 1. 47. 77. a.

- VII. 52. 77. b.

Testellang. vid. 89. a.

Thevenotus (Nicol. Melchior) 98. a.

Seldenus (Johannes) vid. 94. a.

Triguistius (Nicolaus) 9. 33. b. 63. b.

56. b. 68. a. 73. b. 88. b. 89. b.

101. b.

87. b. Simon de S. Quintinus. 114. b.

not. 2. b.

96. a. since. 98. a.

vid. 68. a.

verb. 5. a.

Tudelentir.
verb. 96.a.

Waltichin () 87.b.

Valerius Maximus. 64.a.

Walton (Brianus) 73.b.

Vatomanus () 9. 18. 31.a.b. Xavier. 34. a.b. 57.b.
40. a. 55.a. 57.a.b. 63.a. 64.a. verb. 22.
b. 65.b. 66.b. 70.a. 75.a.b.
87.a. 106.b.

verb. 18.

Reino - 1 - Attar. 113.a.

Verbist () 84.a.
Vesalius (Andreas) 113.b.
Villanovanus. 4.b.

Vincantius Beluarensis. 1.a. 94.b.
105.a.

Wugberger. 1.b. 9. 17. 37.b. 30.a.
34.a. 41. 49. 83.a. 97.a.
100.a.b.
verb. 17.

Yoffius (Ysaac) 95.b. 96.a.

Fixis.

Urbicinus. 3.a.

Ussinus () 96.a.

Meorum ipsius libellorum ex verba-
rum, quae in libello de Ota-
taji allegantur, ut et Emen-
dationum.

1. Libellorum.

Commentarius de Gogo. 94. a.

in Karui Pauli Venetum,

sub titulo:

a. Commentarii. 90. a. 94. a.

b. ad Venet. 67. a. 98. a.

c. Indic. Venet. 57. b. 60. b. 61. 65. b.

vid. 1. a. 33. a.

d. Indic. Pauli. vid. 31. a. 29. b.

e. Supplementi Descripti Oteliani. vid. 93. b.

97. a. 98. a. 102. pr.

Glossarius Index Venet. vid. 29. b. 31. a.

55. a. 62. b. 82. a. 105. b.

2. Glossarium Sacrum. 58. b. 59. a.

93. a. 94. b.

3. Mappa Geographica. 81. b.

4. Marmor Sinica. 58. b. 72. b. 94. a.

96. b. 104.

Notae

a. ad Aet. 77. b. 89. b. 90. a.

b. ad Mofen mardum. 89. b.

Synonyma Sinica. 92. b.

11. Verborum, in hoc ipso libro.

1. Glossae katakanae. 36. a. ^{38. b.} 64. b. 66. b.

^{67. a.} b. Chronologicae. 56. b.

2. supra. 35. b. — 10. fin.

36. a. — 17.

56. a. — 3. b.

b. — leg. infra.

1. b.

93. a. — 79. b.

73. b. — 72.

79. a. — 31. b.

82. a. — 8. b.

3. infra.

1. a. verba autorum de Chatagai. — 9. f.

105. a. de beken Calben, — 79. b. f.

deq. Leonici Xatagis.

106. b. quae Karakatajushit, — 98. b.

ex promoto differat à Chatagai.

3. b. de ijs, qui Cokayimurtem vocant. — 31. a.

4. a. Relatio Rufficorum Moscorum. — 26.

30. b. un Cantalū Pegrimū Stl. — 82. a.

36. a. de Astronomia Chatagor. — 38. a.

55. a. de Musco — 66. b.

b. de rore Delbergini — 72. b.

56. b. de Abincianis — 61. f.

4. addenda. ^{vid.} 99. b. 97. a. b.

III. *fructuandorum*.

1. circa Notam, p. 28. pr.
97. p. 102. fin.

5. enarratio et explicatio. 17. m. — 41. f.
capite ultimus d. com. 87. a. m. — 98. b.

2. delenda:
ita de fulgure, p. 68. b.

3. cūctis: ab. o. deinde K. L. M. etc.

4. Paragraphi (V.) non continui-
ti, et delenda, vid. p. 28. seqq. reccata

6. pref. de Longit. Abulf. et Chrysocor.

7. MONETA. p. 31. b. refer. ad clasp.
sequēte p. 57. a.

Supplementa Vorum

Exoticarum

Arabiarum, Persicarum,

Turcicarum, Tataricarum,

Indicarum,

Quae iisdem vixis scribi
solent literis.

خطا 1.a.

خطا

خطايا

قطا قتا

تنكو نام ياد شاه 1.b.

خطا وختن

خطايان

خطا 2.a.

فمنهم التبتية والبغرية 2.b.

والخرخيرية والكبائية

والخرزجيه والحفر

والحمات والترکش

وانكش وخفشاج

قراقوينلو 3.a.

اق قوينلو

طمغاج 3.b.

اولر خن 4.b.

طمغاج 8.b.

فغفور

ممالك الخطا 29.a.

مرقا الصين 31.a.

مسيرة شهر 33.b.

قرل باش 37.b.

صو 43.f.

اغبر 49.f.

احمر

چا خطاي 55.a.

زدوار 6.b.

جدوار

مبدان 56.a.

طامنچ

التاه خان 61.a.

التون

شاه 6.b.

فبروزج 65.b.

66.b الباقت

البشم

66.b مسك خطاي

مسك صيني

67.a روند

راوند

زراوند

68.b

70.a الصبي

الخطا

73.a

ب 74.a
پ
ق
ش

بنجو 82. a.

بنجو

بوشارخان 89. b.

فرنگ 91. b.

رومي

الصين 94. b.

چين

سوج 95. a.

الصواني 96. b.

من رويده الهلال 101. b.

كاش 105. b.

قزل باش 106. a.

هند صفر - 107. b.

جيهون 111. b.

ما برين 113. a. || 113. a. 113. b.

بوحا

بيش بوحا

بيش موش

ترنج 113. b.

75. a. من بنات ملوك الخطا - شاه مالك

الملكة الكبرى

الملكة الصغرى

لاغت 74. b.

فتغ

اغچون

كانت كاليدر عند

الكمال كالشهب

قبل الزوال

تلج صيني 75. b.

صواني 76. a.

نكارخانه چيني

ونقش الارزنگش

ابن الوصي 77. a.

بومثلدر كيم خطا قلمز 74. a.

اصيل هر طيراق

كيميا دكلدر اي عاقل

- اصل عارف

اصل فضل يقدر خطايا

II. ARMENICARUM.

1. a. ԽԾԽ.

ԽԽԾԽ.

67. a. ԸԽԾԽԸ.

89. b.

94. b.

95. a.

III. BRACHMANICARUM.

74. a.

101. a.

s.b.	61.a.
.	65.b.
32.a.	67.a.
39.b.	.
49.f.	69.a.
55.a.	72.b.
*58.a.	.
b.	.
.	77.a.
.	88.a.
58.a.	.
.	93.a.
.	.
.	.
.	93.b.
58.b.	.
60.a.	94.a.
.	.
.	113.b.
.	114.a.
.	.

V. SYRIACARUM.

67.a. 109

94.b. *Amig*

Index
ca
con
à p
ma
27
qua
ou
Hame
ces
des
Cai.
Can.
cha.
cha
che
chen
chi
chin
chig
chuo
chun
chun

Index Alphabetique avec l'Im-
carum.

con illarum tantum quod
à pag. 41. deinceps characteribus
suis designatis, atque aliis Affi-
xibus notatis sunt; sed et
quod praeterea in hoc libello
occurrit.

Namen hic omnes pro prima vice Turci-
ces p. 46.
et Antices duplicato p. 50. f.

Cai. 48.

Can. 41.

Cha. 41.

Chachan. 56. a.

Che. 44.

48.

chen. 43.

chi 44.

Chinch. 45. b.

Ching. 48.

Chud. 47. 48.

Chun. 44.

chun. 44.

Chun fuen. 44.

chung ven. 41.

chu xu. 45.

Cien. 45.

Cien fuen. 45.

Cing ming 44.

Ciu xun. 69. a.

Co yu. 44.

Cu. 43.

Cung hwa. 93. b.

cung gre. 93. b.

cyn. 93. a.

Folm. 113. b.

Fien. 44.

45.

Fung. 41.

67.

Fung kwang. 67. a.

Gm. 42.

Gm feng. 114. a.

Hai. 43.

Gm - xm. 50.

— u. 51.

— xm. 52.

— ym. 53.

— su. 54.

— su. 54.

Han. 45.
Hanlu. 45.

He. 49.

Hen. 47.

Hia. 44.

Hiahu. 44.

Hiauen. 41.

Hinchin. 58. a.

Hoa. 94. bis.

Hoang. 49.

Hoangfi. 56. b.
58. b.

Hoen. 49.

Hu. 47.

Juchi goe, Tanchixin, xe chi
xin. 58. a.

Jukiao, 58. a.

Ke. 41.

ken. 42.

48.

Ken. 47.

Ki. 42.

47.

ken - u. 50.

- xin. 51.

- ym. 52.

- ek. 53.

- ~~ek~~ 53.

- xin. 54.

Ki' su. 50.

- mas. 51.

- cheu. 52.

- hai. 52.

- yeu. 53.

- ui. 54.

Kia. 42.

Kiang. 45.

Kim. 61. a.

Kingche. 44.

Lauye. 72. b.

Liechun. 44.

Liehua. 44.

Lieting. 45.

Leu sien. 45.

Lu. 45.

Lum. 47.

Ma. 47.

Mangchun. 44.

mao. 43.

Ming. 44.

56. b.

Muon. 44.

48.

Nanquin. 56.

Nien. 47.

Kia eu. 39. a.

Kia u. 38. b.

52.

Kia sio. 50.

Kia xin. 51.

Kia xin. 53.

Kia ym. 54.

Paqui.

2. 4.

Petu.

Pey.

Pi. 4.

Ping.

Pol. 4.

Poli.

Puon.

Quu.

Quon.

Sank.

Sank.

Siao.

Siao.

Paquin. 8.6.
 u. 39. a.
 50. e. 49.
 . 38. b.
 52. Petu. 45.
 50. 50.
 u. 51. Pey. 60.
 x. 53. Pi. 48.
 y. 54.

Sin. 42. Sin-vi. 50.
 — Su. 51.
 Sio. 43. — mac. 52.
 — chen. 53.
 fire. 45. — hai. 53.
 — xeu. 54.
 Su. 43.
 Ta. 56. b.
 Ta — han. 45.

Ping. 42. Ping-ym. 50.
 — eu. 51.
 20. 48. — Sio. 51.
 — xin. 52.
 Poli. 72. b. — u. 53.
 — xm. 54.
 Puoncu. 39. b.

— Cyn. 43. a.
 — cyn kue. a.
 — fire. 45.
 — xu. 44.
 Tai kwang. 67. a.
 Tai kiao. 58. a.
 The. 55. a.
 Tien — eu. 56. b.

Quer. 42. Quer-yeu. 50.
 — vi. 51.
 Quonfu. 72. b. — 52.
 — mac. 53.
 — chen. 54.
 Sankiao. 58. a. — hai. 54.

Ting. 42. Ting-mao. 50.
 48. — chen. 51.
 — hai. 51.
 Tu. 47. — yeu. 52.
 — vi. 53.
 Tung. 45. — su. 54.

Sankiao, ye fao. 58. a.

Tung-chi. 44.
 u. 43.
 van. 41.
 vanliching. 32. a.

Brao
 hao — han. 45.
 — muen. 44.
 — fire. 45.
 — xu. 44.

ven. 41.
 vi. 43.
 48.
 Ku. 42.

Ku-xin. 50.
 — ym. 51.
 — eu. 52.
 — Sio. 52.
 Ku xin. 53.
 — u. 54.

Xangwen. 41.

Xe. 47.

Xe - Kiao. 58. a.

Xen. 48.

Xin. 42.

43.

Xin - Hien. 77. a.

Xo. 60. a.

Xoang. Kiang. 45.

Xocy. 60. a.

Xu. 44.

45.

47.

Xui. 44.

Xun. 41.

Yam. 47.

Yen. 43.

Yi. 42.

Yin. 43.

Yü. 44.

55. b.

yi cheu. 50

— hai. 50.

— yen. 51.

— vi. 52.

— su. 53.

— mas. 54.

yu - ke. 65. b.

— Xu. 44.

Index Alphabetique
Ordonné CHAFAICARUM.

1. Arabique,
à Kaphzoddin, Ulughbeg,
Synakro.
Inter quo etiam Turcorum illos,
quos autem prodris hinc
referant.

(D. 17. Ulughb.)

مندون ۱۱
التنج Grav.

*ع. ۱. آرام

*ع. ۶. التنج

*ع. ۳. اوچونج

*ع. ۱۵. اونونج

*ع. ۲. ايكندي

*ع. ۱۱. بېرىنكز منج

*ع. ۵. بېشئنج

*ع. ۴. پى

*ع. ۳. پىه

*ع. ۷. پىو

(B. ۲. Ulughb.) پىي

*ع. ۱۲. پىي

پىين

B. ۳. پىين

پىنلو Ulughb.

*D. ۱۵. پىلو

G. ۵. قى

*L. ۱. قىدكو

*E. ۴. قىورقونج

B. ۴. قىين

قىدولو

A. ۸. قىونك وى

۱. ۲. چا

A. ۳. چاغ

*E. ۱۲. چىقشاپا

C. ۵. چى

F. ۵. چى

G. ۹. چى

G. ۶. چى

(Ulughb.) چىين

C. ۲. چىبو

F. ۲. چىبو

G. ۲. چىبو

*D. ۱۴. چىبوشىبو

*I. ۳. خان بالق

A. ۹. خا وى

(G. ۱۱. Ulughb.) خاىي

F. ۱۲. خاىي

G. ۱۲. خاىي

*D. ۱۷. خىنلو

H. ۲. خونك

H. ۱. خى

F.9. شني

D.5. شنيك منك

A.4. شون (Glam. c. 1347)

D.4. شون قند

D.5. شونك منك

1. شبيكون

G.10. شپير

C.6. صر

C.6. صر

E.9. طوق سنك

A.1. فنك

B.1. سا

A.5. سان

B.7. كن

A.2. كد

D.6. كوور

B.10. كوي

B.6. كي

D.3. كبخه

D.1. لپچن

D.24. * داپچن

D.21. * دايسه

D.12. * دايشر

D.22. * دويخن

* زدوار

B.9. ژم

E.1. {
F.1. } ژه

D.20. * ساوسه

E.8. * سكبزينج

B.8. من

C.11. } سو

F.11. } كسپير

D.18. * سونكون

D.23. * سبوخن

D.17. * سبوغن

D.8. سبو من

D.10. * شاپچن

A.7. شانك ون

D.11. شلوشو

11. Latine;
ex editione Græcij.

البجور 10.13.
* البجور

البجور 0.7.

البتون 10.19.
البتون
* ما بربين
F.4.

من 9.3.

منحن 0.9.

هون 4.4.

A.6.
A.10.

F.7.

D.2. ووشي

F.8.
G.8.

* يتنج 0.7.

F.3. يم

ينلو 2.15.

F.10. يعر

B.2. يي

De

Chat
fr

S. 1.

S. 2.

S. 3.

S. 4.

Disquisitionis de Chataja

SUMMA.

CAPUT I.

Chataja nomen, et controversum
sive status.

§. 1. Chataja, quibus scriptoribus
celebrata.

§. 2. Propositio capitis primi.

§. 3. Nomen huius terre.

varia sunt nomina enaci-
atio ac scriptio. Chata,
Chatai. Chataja, Kata,
Slobata, chuta, chita;
(Cathai) Catai, Catayim,
Scetajim, Citaja, Chi-
tata (Kitaja) Kiltai,
(Kytai) Catbay, Kar-
hey, Chartaja, Ch'xalaia,
(Laonci) An Ercalaj
huius pertineat. (Chatay,
Leytjai, Keyat, Cam,
Cathai)

Katela Strabonis.

Ketako Khan Texense.

Chatajam et Goxam pashim
Cochinraj ab Huiusmodi.

(Heizy Zutan.)

§. 4. Varia nomina Chatajonum
nuntiatio. Chaturni, Cha-

terni, Chate, (Chater) Chates,
Cathari, Cathari, Chateider, Cathaenke.
An omnia ista nomina unius terre
et gentis sint.

Chatay, Chater,

Xaitay, Martonide.

Chater Germanice.

Enobay et Ectai an iidem?

Amichater, Dromichater.

Auchater, Eucater.

Chataja nuntiatio an ap. Nubien-
sem.

Juco/kytba, Tauso/kytba, (Cito-
kytba)

Geographia Nubienso corrupta.
(Chataja non meminit.)

§. 6. Kara Kiltay. quid vox significet.
et. Non est ipsa Chataja, sed
loquitur.

Tempus facti neri, coloris vocabulis
distantes. Gentes item et
naria.

§. 7. Etymologia. Chataja an à voce
Chata? et an hoc desertum
significet? an à flumine
Kitta? vel Kiltay? Inu Ka-
za Kiltay. Alibi Chataji à
Catayo hinc dicti.

V. 8. Synonymura.

Tengag. an Tenu.
Cathaca an Supit Lio regro?

Statu controversis.
unde Cataya fitz adeo debet
recognit?

Saru nely Abulfed & alii
teyri. Investigate an spi-
cis Actari et Qarib.

An utraq. Syria,
an hyperia huda,
an Tenuin,
an Tartaria magna,
an Turquestania pars
an regiones Juy et Magog.
an Tebet

(Cathaca major et minor)
an ferrica
an Casgaru, Samarcandam,
etc. et an Chinam, Coram,
Iaponiam completatur.

Catayan Arabiam aut veneti
finas esse secundum plerumque
centurionum. Primus ex sen-
tentia Triganti.

Triganti testes: 1. Catayi finas
esse regna: et Cathaci usque
Catayi, Pegnum. Agrinien-
ta: id est, ad orientem Persie, Epir Rex Tengagi Dicty.

et ad Asiam Tartaria. 2)

Flurij Aram. 3. quinden in
regna. 4. autoritas Turca-
rum.

2. nullam hodie extra finas
minor Cathaca esse.

Qui Triganti sequuntur.

Hi Boreale tantum finam in
tellectum volunt.

Inter sententia: dant tam
etiam extra finas regu-
nes, quam Borealem Chinam
Cathacam appellatam esse; post
solum Chinam hanc. (vid. d. m.
Illustr. p. 47. a. b.)

Markij verba.

goli encumium.

Causa scribendi

difficultates sup. sententia.

Scopus, universa Cathaca

Historia

finarum Provincia XV.

sex boreales.

novem hyemales.

sex maritimes

novem mediterraneas.

finas borealis mentio ap. Alfen-
ganum.

Epir Rex Tengagi Dicty.

2. 29
 nder in
 Turca-
 Regis: Paquin, Xanquim. ff. 12.

ina borealis terminis. ff. 13.

CAPUT II. ff. 14.

10. Chatajos Descriptio Historica ff. 15.

e quatuordecim scriptoribus. ff. 15.

ut hinc: Carpinus, Rubus. ff. 16.

quis, Landy, vincty, Hupke, ff. 17.

meny, Akabader, Jabilober

ger, Akarentis, ibn Said,

Abulhas, Wuybeiger, Joseph

Barbano, Cadamussy, Var-

toncary, Jory, Gultepir,

Xavier, Arabo, Chalwan-

Dylar, Azriang, Sygloc.

Car, Rustici Exploratores.

quibus aliis, Deo volente,

addam: Vincentin Bellia-

cersem, Astorem libris

Sapien. Maudevikorum,

Niceforon, AbulFergon,

Jenkin primum.

1. Anty.

2. admiranda.

3. Agri.

4. Amplitudo.

5. Arbus terminales.

6. Canales.

7. Civitates.

Anfar

Celaus

Carabul.

casgar.

Catayum.

Cianfu.

Ciangli.

Ionis

Ybara.

Jungla.

Jamala.

Jara.

8. Frequentata auctoritatis.

an 9. Insula.

10. Longitudo

11. Illegitima. 15. ad insulas.

12. Anty.

13. occupata.

14. Pontes.

15. Populatio.

16. Salomon.

17. City. 18. Distantia. 19. Plages. 20. Nunc.

18. Nunc publicus.

CAPUT III.

ff. 11. Chatajos hinc, hinc

collatio. ad exempla Borahs cura

1. descriptio princeps Argumens. p. p.

tota quasi Affirmatione. p. p.

fina.

¶ 13. 2. de Nicolò.

1. affligitudo.

2. amara qualis.

3. Arrogantia.

4. Artifices.

5. Astonomia.

6. Avaritia.

7. Barba. Barbarythridia.

8. Belli coftitudo in eo.

9. Belloy Historia.

10. Caliditas.

11. capillorum color.

12. Chronologia.

Conuicta.

Conuicty.

corpore habitudo.

Epoeta.

Frugalitas.

Infantis aſpiria.

Longa.

Literas.

mercatura.

opes.

Ornatu Audit.

Longum reſpectu.

Boty.

Pulchritudo.

Religio.

Rex. Regu Historia.

Superbes. Attacban. Migeban.

¶ 14. Dona clatuſa prauitiam.

Aloe.

Argent.

Baru.

Bombyses.

Bones.

Calamita.

Canes.

Cartareu.

colores admirabiles.

Lappib.

Lapides ardentes.

Leones.

Muſcy.

Napelly.

Oryza.

Paffiani.

ſales foſtiles.

Radix ſiſſicgiji.

Rabarbora.

Vites.

Rebellinas.

Zedaira.

Indefecty.

Leones.

Ligna.

oleu oliuay.

Sapir.

16. Testimonia negantia quædam.

12. Indicia color.

13. Kalende Anniv'saris.

14. Quam in Chataja estam
Lahiaorta.classis Altera, Argumentoy
Negantium.CAPUT IV.
Sententia auctorib.17. 1. Differens Chataja et Ana-
ragi nuntio.

11. 18.

2. Nuntius Chataja
vult.3. Historia Belli Taurer-
lancie.

4. Lingua.

5. Literas.

6. Taurerlancie exores.

7. Frigus.

8. q. reru lingua et
memoriae hinc multa
ap. Hist. Chatajae scri-
pta et nuntio.

9. Litterarum de Chataja.

10. Sity.

1. Chataja extra muros.

2. Caspar d. v. iud. et
Chataja.

3. Sity, Chatajae nuntio.

4. de Chataja veteri.

1. observanda.

1. Lauer, q. Chatajae nuntio, aut
Chataja aut hinc ipse nuntio.
hinc varietas.2. terrarum populi nuntio, sicut late
aleiprunda. eg. Frig. Chatajae, sicut
sicut Chatajae.
hinc Chatajae nuntio.

3. Varra epistola regimio nuntio.

vel d. colonio,

vel ab ipso nuntio.

vel ab exteri. hinc

placida hinc nuntio.

vel geographia nuntio appellat
fieri videtur.4. distigenda nuntio Chatajae,
Chataja, Chataja et hinc
nuntio.5. hinc nuntio et extra hinc no-
tior. d. d. nuntio.6. hinc alia atq. alia nuntio.
Litterarum nuntio nuntio.

7. distinguerendū sunt Tempora.

II. Aspectu.

- §. 19.
1. clatu, qđ qđda Tartaria.
 2. inde Clataya nunc.
 3. erat ad orientē inopla.
 4. pars Tartariae rubra.
 5. Epla Karakitaj dī à Rubrica.
sed ē Kiteko, Kuitan.
 6. Antea Kite.
 7. Hinc Albarzani.
 8. Hic deinde Gringorandae Clatay
titula huiusmodi.
qđ huiusmodi occupata hinc, ille Clataya
quorū dī coepit.
 10. Clataya nunc laty finitima.
 11. Canibala extra desertū.
 12. nulla Conibala ad Obisus.

III. de plura ad Objectiones.

§. 20.

1. Oflentes in illa Tartaria.
2. Tartariae ^{illae} colunias huius.
3. Abusfede auctoritas de Mira.
4. Lingua ex Epistola.

Finis.
J. D. G.

